ACCADEMIA DI MEDICINA DI TORINO

APPARATUS MEDICAMINUM TAM SIMPLICIUM QUAM PRÆPARATORUM ET COMPOSITORUM IN PRAXEOS ADJUMENTUM CONSIDERATUS.

VOLUMEN TERTIUM.

AUCTORE

JO: ANDREA MURRAY D.

EQUITE ORD. R. DE WASA

CONSILIARIO R. BRIT. AULÆ PROFESSORE MEDIC. ET BOTAN. ORD. IN ACAD. R. GOTTING PRÆFECTO HORTI R. BOTAN. SOCIETATUM SCIENTIARUM GOTTING. STOCKHOLM. UPSAL. GOTGENB. LUND. FLORENT. LUGDUN. DIVION. AUREL. ET BATAVO-FLESING. MEDICARUM PARIS. NANC. ET HAUN. AC OECONOMICARUM BERN. CELL. GEORGOPH. ET PARIS. MEMBRO.

VENETIIS

TYPIS SEBASTIANI VALLE

MDCCXCV.

SUPERIORUM PERMISSU.

E IV 18

-10ф€ф3262ф=

ORDO XXVI.

MULTISILIQUÆ.

AQUILEGIA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 420. *Gen. pl. p.* 275.

Pharm. AQUILEGIÆ *Semina*, *Flores*, *Herba*.

329. AQUILEGIA VULGARIS; nectariis incurvis Linn. *Spec. pl. p.* 752. Aquilegia ſylveſtris C. B. Ludit flos, etiam ſpontaneæ plantæ, colorum varietate, etſi cœruleus maxime obvius, qui ipſe ſpeciatim eligendus, dum florum ratio habeatur. Icon *Fl. Dan. Tab.* 695. Regnault *Botanique*, l'Ancolie. Jo. Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* ubi flos ruber ſiſtitur. Pl. perennis dumetorum, Vulgare hortorum ornamentum, quum placeat multiplici florum colore & plenitudine.

Seneſcentis in re medica famæ.

Semen) exiguum, ovatum, triquetrum, nitens, cortice nigro, medullam albam complectente. Guſtans ſemina ſentio ſaporem primo ſubdulcem, qualem præbent oleoſa ſemina, & nonnihil viſcoſum, dein ex reſoluto per ſalivam cortice, amaricantem cum miti acrimonia. Si vera eſſent, quæ ſparſim narrantur, variolas & morbillos expellendi, & re-

reſolvendi impacta, efficacia excelleret. Quod ad pellentem iſtam vim attinet, non dubia unice ſciolarum anicularum fide claruit, ſed medicorum quorundam ſuperioris adeo ſubſellii auctoritate, Sanctimoniam ſuam teſtatur S. Paulli (*Quadrip. bot. p.* 23.), ſemine ad drachmam dimidiam dato in pulvere, vel ad integram in emulſione, puerulos in dictis exanthematicis morbis veluti ex orco fuiſſe revocatos. Similiter cel. Scopoli (*Fl. carniol. ed. I. p.* 551.), prævio aliorum præclarorum virorum exemplo familiariter ad eruptionem horum exanthematum adjuvandam ſe uti hocce ſemine declarat, vel in emulſione vel in pulvere ad ſemidrachmam quovis trihorio dato. Mitto alia celebria nomina, inter quæ Linneus quidem huic virtuti ſubſcribit, ſed nimiam doſin ab aniculis præceptam infanres occidere monet (*Fl. Svec. p.* 187.) Suſpectam omnino illud reddit cum maligna familia cognatio. Et efficacius inſuper calcar requiro, ſi rarior neceſſitas incidit, torpeſcentem exanthematum erutionem accelerandi, illud ſcilicet, quod vires naturæ proſtratas erigit.

Præ reliquis morbis, quibus deobſtruendo ſubvenire judicatur, icteri mentio crebrior fit, inde a Trago (*Kreutterbuch p.* 44. *b.*) profecta, repetita paſſim in breviariis præcipue, ſed non ea momentorum ſingulorum enucleatione, ut ad nova experimenta animum incitaret. Annuit quodammodo alius ſeminis oleoſi ſimilis efficacitas, Cannabis nimirum.

Flores) comprehendunt & corollas & nectaria. Tinctura ex infuſione non nimis protracta recentium ſuccoſorum & integrorum emergit, grate coerulea, quæ rubeſcit acidis, virideſcit autem oleo tartari per deliquium (Berg. *mat. med. p.* 486.). Addito ſaccharo *Syrupus* paratur ejuſdem coloris, ad dignoſcendam abditam naturam ſalium ſyrupo Violarum longe aptior. Iſte quoque ſyrupus facilius virideſcit ex addito colore quodam luteo vel ferro, quam alter ex Violis (Models *chem. Nebenſtunden p.* 76. *ſq.*). Reprehendi vero debet fraudulentorum quorundam pharmocopolarum aſtutia, qui ſimilem, veri ſyrupi Violarum nomine, vendunt, iis præcipue locis, quibus parcior, vel nullus Violarum proventus ſuppetit. Hi, ut vel odore emptoribus imponant, tincturæ florum Aquilegiæ odorem radice Ireos Florentinæ impertiunt. Suppoſititio tamen huic ſyrupo] deeſt vis anodyna & antiſpaſmodica, qua ipſa Violarum ſyrupus genuinus pollet. (v. *Appar. med. T. I. n.* 196.), ut reticeam, ob affinitatem non omni ſuſpicione acrimoniæ latentis Aquilegiæ flores eſſe liberos.

Apes floribus pro colligendo melle delectantur. Quoniam vero lingua ſua ad fundum nectariorum inflexorum & longo-

gorum non pertingunt, perforant illum, ut in aliis ſimilibus nectariis fieri ſolet, extrorſum, ſicque nectar ſibi gratum hauriunt.

Herba) recens parum amara, & nauſeoſi ſaporis. Quæ de vi ſucci expreſſi antiſcorbutica ab Eyſelio (*Diſſ. de Aquilegia antiſcorbuticorum aſylo, reſp.* Schubart, *Erfrod.* 1716.) olim ample narrata, recentiori experientia non confirmantur. Tantum adeo illi dedit, ut ſe nihil præſtantius illo noviſſe pronnnciaret, & nominatim in hæmorrhagiis uteri, ſudoribus hecticis, a vitio ſcorbutico ortis, compeſcendis ſuam experientiam prætenderet, in ſcorbutica autem gingivarum putredine decoctum herbæ cum vino, cui pauxillum ſucci dianucum admixtum eſſet, pro gargariſmate certiſſimum prædicaret. Vereor, ne in diagnoſi morbi vitium commiſſum fuerit, nec facile in tanta a mari diſtantia experimenta cum antiſcorbuticis capi poſſunt. Eviluit quoque uſus herbæ in collutionibus oris & gargariſmis, qui olim in Anglia in affectibus faucium & aſperæ arteriæ calidis locum habuit (Raii *Hiſt. plant. T. I. p.* 707.

PRÆPARATUM.

Tinctura florum Aquilegiæ) *Ph. Würt. p.* 223. Recipit aquoſa hæc tinctura vitrioli ſpiritum. Carere ea facile poſſumus, quum acidi hujus beneficium aptiori vehiculo impertiri queat. Nolo Tournefortii (*Hiſt. des Plantes de Paris Vol.* 2. *p.* 264.) nomen pro confirmanda utilitate ejus in oris & gingivarum vitiis ſcorbuticis proferre, quum iſte de tinctura ſpirituoſa loquatur & aliis contra haſce labes opportunis commixta.

ACONITUM.

LINN. *Syſt. veget. p.* 419. *Gen. pl. p.* 274.

Pharm. ACONITI (Störckii) s. NAPELLI (quod nomen ad deſignandam ſtirpem præſtat) *Herba.*

330. *ACONITUM NAPELLUS*; foliorum laciniis linearibus ſuperne latioribus, linea exaratis. Linn. *Spec. pl. p.* 751. Aconitum cœruleum ſ. Napellus C. B. Icon. Jacq. *Fl. auſtr. Tab.* 381. Jo. Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* Regnaul *Botan.* Le Napel. Störckii *Libell. de Stramonio, Hyoſcyamo, Aconito Tab.* 3. Monographiam ejus concinnam præſtitit Sam. Abrah. Reinhold *Diſſ. de Aconito Napello, Argent.* 1794. Pl. perennis, locis elatis creſcens in Gallia, Helvetia, item Germa-

nia hinc inde, mihi nominatim in Blankenburgi vicinia occurrit. In Svecia prope Fahlunam obvia. Colitur quoque ornamenti cauſa in hortis, a quibus tamen præſtat abeſſe, ne floris gratia ignaros decipiat, præcipue infantes.

Sermo hic eſt de varietate: flore ſaturatius violaceo. Reprobabunt forſitan quidam, me Störckii iconem huic plantæ adjunxiſſe, quum Hallerus (*Hiſt ſtirp. helv. n.* 1168.) contra ea iſtam Aconito Cammaro L. cum omnibus a Störckio aliiſque medicis Napello L. adſcriptis effectibus, tribuerit. Verum ipſe obſervavi, pro ætate varia plantæ differre foliorum lacinias figura & profunditate, quin in uno eodemque caule, ita ut inferiora folia magis laciniata & acuminata appareant ſuperioribus, porro florum pedunculos mox unifloros, mox multifloros eſſe, galeas item mox breviori, mox longiori apice diſtinctas, & numerum piſtillorum a ternario ad quinarium tendentem. Nec ſcio, quomodo illuſtris vir Linnei adeo effatum de Chirurgo, Napello ex inſcitia comeſto, pereunte ad Cammarum potuerit referre, quum botanicorum ille princeps data opera id de Napello pronunciet, & Cammarum pro peculiari ſpecie agnoſcat. Ut confuſio inter utramque ſpeciem vitetur, conferre jam indicatam Napelli iconem, ab. ill. Jacquin præſtitam, cum imagine & deſcriptione A. Cammari, (Jacq. *Fl. auſtr. tab.* 424. *p.* 11.) conducit.

Veſtigiis territus horreo ſterilem inquirendi laborem, utrum *Aconitum* Theophraſti, Dioſcoridis, Plinii aliorumque inter Veteres cum noſtro idem ſit, an potius illud ad aliud longe plantarum genus, ut Ranunculum, referendum; item, an quæ ſtirps ab Arabum interpretibus & ſectatoribus *Napellus* ob radicem napiformem dicta, noſtra ſit. Quouſque in hac indagine perventum fuerit, ſcire aventibus, Reinholdii (*Diſſ. §.* 1.) opera ſatisfaciet.

In hiſce tenebris non licet vires Napelli ex Veterum ſenſis repetere, qui quidem ſuum Aconitum tam deleterium habuerunt, ut ab Hecate inventum aut ex Cerberi ſpuma enatum pronunciarent. Noſmet vero maneamus in terrenis, cum quibus major familiaritas.

Et *Radici* & Herbæ) ſuccoſæ inſignis inſidet acrimonia, nec illi deſunt levia viroſæ naturæ veſtigia, quæ odoratus revelat. Prior, quæ nondum quidem medicaminum numerum auxit, maſticata mitem naturam ſimulat, ſed paullo poſt linguæ apici ſtuporem, labiis, gingivis, palato ejuſque velo, item baſi linguæ, ardorem pungentem impertit, ſubſequente tremulo motu & frigoris ſenſu ſenſim evanidum, exſiccatione ejus multum acrimoniæ perit. (Reinhold. §. 5.). Herba recens non cedit illi ſapore acri. Siccatam vero & maſticatam, etſi unus (Reinhold *l. c.*) inſipidam fere

re deſcribat, alter (Störck *Lib. de Aconito &c. p.* 71.) eam in pulvere linguæ impoſitam, excitaſſe ardorem diu inhærentem & vagos lancinantes dolores, abſque rubedine tamen & inflammatione ſenſit. Simul copioſam ſalivam in os convertit. Ulceri cancroſo & fungoſo pulvis ejuſdem inſperſus, neque doloris vel ardoris ſenſum creavit, neque fungoſam carnem conſumſit. Extractum lingua retentum titillationem modo peperit, & intra palpebram inferiorem collocatum lacrymas quidem provocavit, ſed abſque ardore (Störck *l. c.*). Succus expreſſus, intra cubile ſervatus, hoc odore ingrato fætido replet, ſaporem autem prodit, primum nonnihil auſterum, poſtea ardentem cum pertinacia. Remanet etiam in extracto virus odore percipiendum, item ſapor acris etſi mitior & ſubſalſus (Reinhold. §. 6.).

Ex dictis licet haud obſcurum judicium de veneno latente ferri poſſit, funeſto tamen effectu, quem in bruta bene multa exſerit, hoc manifeſtius evadit. Experimenta, conſulto hiſce inſtituta, pleraque ad radicem ſpectant, qua ingeſta vel perierunt animalia, lupus, feles, mures, canes, diriſſimis affectionibus prægreſſis, quorſum pertinent vomitus, ſingultus, ſuſpiria, deglutiendi difficultas, anxietas, convulſiones, intumeſcentia abdominis, vel ægre vitæ periculo emerſerunt (Conf. Wepfer *Hiſt. de Cicuta cap.* 11. *p.* 176. *ſqq. de Napello*. Courten in *Phil. Tranſact. vol.* 27. *p.* 488. Sprögel. *Diſſ. Exper. circa venena p.* 6. *ſqq.* Hilleſeld *Exp. circa ven. p.* 23. *ſqq.* Ehrhart *M. D. Argent.* in *Diſſ. cl.* Reinhold.). In lupo quidem ſub muco ſpumeo ventriculus inflammatus apparuit (Wepf. *l. c. p.* 180.): ſed neque in catello (*l. c. p.* 177.), nec in fele (Sprög. *l. c. p.* 9.), ſuperficies alba omnino & illæſa exſtitit, ut vel inde in nervos vim funeſtam ſuam præcipue exſerere conjiciam. In quibuſdam animalibus ſanguis in vaſis juſto fluidior apparuit (Wepf. *l. c. p.* 177. & Sprög. *l. c. p.* 9.). Decoctum radicis cimices lectorum necat, & pulvis ejus butyro mixtus muribus loco arſcenici eſt (Scopoli *Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 550.). Folia vero recentia cum floribus & ſeminibus etſi caſu ſingulari impune ad unciam a cane devorata (Courten *l. c. p.* 488.) fuerint: conſtat tamen boves & capras in paſcuum Napello ſcatens coactas periſſe (Moraeus *Fil* in *K. Vet. Acad. Handl.* 1745. *p.* 217. *ſqq.*). Equis ſiccata herba non nocet (Moraeus *l. t. p.* 220. Linn. *Fl. Svec. p.* 186.).

Sed nec hominum vitæ vel integritati parcit Napellus. Aliis horum impoſuit fraus vel inſcitia, alios, ſcelere infame, judicum rigor ad experimentum ambigui exitus ſubeundum adegit, quo, ut Celſi verbis utar, hominum nocentium ſuppliciis remedia populis innocentibus ferrentur.

Iterum ab herba radicem diſtinguo, cujus deleteriam vim ex multis obviis ſufficiet exemplis paucioribus demonſtrare. Quum radix, quæ veneni atrocia reliquis plantæ partibus ſuperior eſt, quatuor latronibus exhiberetur, binis Romæ Pontificis Clement. VII. juſſu a 1524., & binis aliis Pragæ a. 1561. volente Cæſare: horum quidem duo poſt multos cruciatus & opem præſtitam vitæ periculum eluctati ſunt, reliqui vero miſeri perierunt. Horum uni drachma una data per ſeſquialteram horam nihil mali attulit, poſtquam vero Matthiolus illi ceteras Napelli partes, caulem, folia &c. commiſtas offerret, poſt paucarum horarum inducias turbæ immanes enatæ, imbecillitas inſignis, ſudor frigidus faciei, aſphyxia, ſpaſmi, deliquium animi, involuntaria alvi dejectio, vomitio biliosa & livida, obmuteſcentia, mors apoplectica. Felicior alter, in quo citius effectus ſeſe exſeruit, item præcocius vomitio, cui, nec inerti lapidi Bezoar, licet vaga artuum paralyſis, vertigines, convulſivi in facie motus, mentis perturbatio &c. ſuccederent, ſervatam vitam tribuo (Conf. Matthiolus *in* Dioſc. *ed.* C. Bauh. *p.* 768.). Inter acetaria errore comeſta radix multos itidem necaſſe traditur (Dodon. *ſtirp. Pempt.* 3. *L.* 4. *p.* 442.). Sponte igitur patet, quanto damno cedat, hanc radicem Hellebri nigri radici ſubſtituere, ut quondam in Sabaudia & in Gallia factum eſt (Wepf. *l. c. p.* 181.); & juſta ſuſpicio eſt, hoc adhucdum in ipſa Germania ſubinde fieri (*Nov. Act. nat. cur. T.* 6. *p.* 129. *& App.*).

Succus herbæ per exiguum vulnus pollicis, quum præcideretur ſtirps, intrans, dolores non ſolum digiti & brachii, ſed etiam cardialgias, anxietates cum metu ſuffocationis, lipothymiam æſtumque & gangrænam, ſuppurationem denique inſignem excitavit (Rödder in Alberti *Juriſp. med. T.* 6. *p.* 724.). Ne vero quis credat, per diſciſſa & patula vaſa herbam unice infeſtam eſſe, revoco in memoriam exemplum hominis, ex ingeſtis foliis Napelli teneris in acetario cum aliis herbis, primum maniaci, dein intra nychthemeri ſpatium necati (Willis *de anima brutor. p.* 289.); porro duorum, qui pariter in acetario loco Apii foliorum herba Napelli cum aliis herbis uſi fuerunt, horum unus, vir, rediit quidem omnino cum ſanitate per vomitiones, antiſpaſmodica & analeptica in gratiam, ſed præceſſerant ſenſus caloris linguam & maxillas, dein reliquum corpus adurentis, intumeſcentia faciei, debilitas artuum, ſubſultus tendinum, languens ſanguinis motus, poſt oleum ingeſtum vomitio, vertigo, caligo oculorum, tinnitus aurium, animi deliquia; alter homo, fœmina, levius quidem affectus fuit, ſed ob emeticum neglectum tam male, ut, dum memoriæ dicta traderentur, reſtitutio anceps eſſet (Bacon in *philoſ.*

Tranſ.

Tranſ. vol. 38. *p.* 287. *ſqq.*). Addo narrationem de tribus hominibus comeſta herba graviter in Svecia correptis, quæ tanto memorabilior, quum inde conſtet, nec climatis frigidi rigore miteſcere Napelli virus. Unus, V. D. Miniſter, pauxillum ejus recentis ingeſſit, inſania brevi inde correptus. Hoc quum narraretur Chirurgo cuidam, ſcientiæ ſuæ juſto plus tribuenti, hic, ridens culpam herbæ adſcriptam, ipſe copiam ejus recentis devoravit, & comiti itineris, homini militari, ſuo exemplo & perſuaſione impoſuit, ut pariter eam deglutiret, quod, quum parce modo ab eo fieret, ſubverti quidem cœpit ventriculus & ſitis gravare moleſta. Chirurgus vero ipſe inſcitiæ pœnam vitæ jactura luit, quam pertinaciſſimus ſopor præceſſit, relictis poſt mortem maculis lividis circa collum, dorſum, & hinc inde in reliquo corpore (Moræus *ſen.* in K. *Vet. Ac. Handl.* 1739. *p.* 41. *ſqq.*).

Quæ de variis noxis, intumeſcentia, anxietate, deliquio animi, debilitate, ex geſtata unice manu planta aut in ſinu a puellis recondita feruntur, hæc vel falſa obſervatione niti arbitror, vel peculiari corporis idioſyncraſia, quæ in cauſa eſt, ut attactum Toxicodendron quoſdam male habeat, fraga exanthemata excitent, ut reticeam alia exempla, rem illuſtrantia. Hæc prout juſto latius veneni efficacitatem extendunt: ſic quæ de eſu herbæ innoxio in cibo inſtar oleris traduntur, juſto mitiorem illam proponunt; ita ut vel aliam ſtirpem ſubfuiſſe vel pinguedinis additamento & coctione enervatam iſtam jure cenſeas.

Si externum uſum radicis exceparis, quo, inſtar radicis Hellebori, in animalibus per cutem ad ſuppurationem ciendam trajecta fuit, item pulvis ejuſdem cuti contra vitiliginem illitus, vel etiam temerarium internum contra intermittentes febres doſi ampla (Reinhold *Diſſ.* §. 3.): primus ill. L. B. a. Störck eſt, qui vires plantæ medicas ad juſtam cenſuram revocavit. Quum nimirum exploratione per ſenſus, ſiccata ſolia vel ignis vim experta miteſcere conſtaret, in ſucco inſpiſſato exhibere ægris illa tutum judicavit, tanto magis, ſi extracti tantilla pars magna ſacchari copiu obtunderetur. In ſelectu morborum aliquam normam dedit aucta tranſpiratio & notabilis mador, quem ipſe in ſe tentamine repetito ſenſit (*Libell. de Stram. a.* 1762. *p.* 72. *ſq.*).

Ex foliorum Napelli recentium libris quatuor expreſſione per torcular eliciuntur unciæ viginti quinque cum aliquot drachmis ſucci ſpiſſioris. Hic neutiquam depuratus, ex unciis circiter viginti & duabus lente in Extracti ſpiſſitudinem denſatis, ejus uncias duas cum dimidia largitur coloris ex fuſco rufi (Reinhold *Diſſ.* §. 6.). Anno vetuſtius extra-

ctum

ctum vires ſuas ſenſim perdit. Recens contra, initio ad ſeſquigranum vel duo grana datum, aliquando vomitum movit (Vogel *chir. Wahrnehm*. 1. *Samml. p.* 4.). Aptiſſime vero herba pro extracto legitur, antequam flores prodierint (Störck. *Contin. Experim. p.* 93.); quod quidem tempus legendis herbis in univerſum accommodatiſſimum eſt. Attamen alius (Stöller *Beob. v. Erfahr. p.* 146.) una ſuccum ex floribus & foliis elicuit, quorum illi quidem nullam acrimoniam in lingua produnt (Reinhold §. 5.). Fuit (de qua re infra), qui ob defectum Napelli eodem ſucceſſu eidem Aconitum Lycoctonum ſubſtituit.

Iſtud vero ex ſucco herbæ Napelli paratum extractum, in morbis variis pertinacibus chronicis ſolamen, auxiliumque affert efficaciſſimum.

Horum e numero potiſſimum rheumatici & arthritici ſunt, qui ipſi ſubinde longo temporis ſpatio durarunt, uni loco affixi, cruciatus diriſſimos, cum impotentia motus & ſæpe intumeſcentia partis cientes vimque aliorum remediorum eludentes. Utrumque morbum una complectar, qui ſæpe ſede unice differt & in quibuſdam ægris alternat, doloroſo ſenſu inter ſeſe convenit, & eoſdem in medendo ſcopos ſibi præfixos habet, ſolvendi ſcilicet materiem impactam, ſæpe acrem, nervos irritantem, eandemque ſolutam per cutis poros vel per alias excretorias vias eliminandi. Cauſæ horum malorum non ubivis ab obſervatoribus ſignificatæ ſunt. Sufficit hic indicaſſe, in pleriſque abſque inquinamento quodam alieno humorum, ſubinde autem venereo, illos irrepſiſſe.*

Störckius multas uberius conſignatas hiſtorias felicis curationis, in dictis doloroſis morbis extracto cum ſaccharo mixto perpetratæ, nobis reliquit (*Libell. de Stramonio &c. Caſ.* 1. 2. 10. 11. 14. *Contin. experim. Caſ.* 2. 3. 6. 7. 9. 10. 13. Conf. Ejuſd. *Libell. de Pulſatilla nigric. p.* 58.). Idem conſilium ſequutus eſt cel. Collin (*Obſervatt. Pars* 2. *Caſ.* 2. 3. 5. 7.). Haud cunctanter in hiſce præcipue morbis Svecici medici ad uſum ejus acceſſerunt, inter quos primus nominandus eſt b. a Roſenſtein (V. Strandbergs *Tal om chroniſka Sjukd. p.* 29. & Roſenſteiu *Litt.* in *Hall. Epiſt. vol.* 5. *p.* 174.), qui fœminæ ex refrigerio puſt puerperium iſchiadico malo afflictæ, & lecto per octo menſes ſub ſummis cruciatibus detentæ, intra binas circiter hebdomades ſantitatem reſtituit. Quantam virtutem in noſocomio Stockholmienſi exſeruerit, cl. Blom (in *Vet. Ac. Handl.* 1773. *p.* 258. *ſqq.*) prolixius, dein cl. Odhelius (*ibid.* 1776. *p.* 68. *ſq.*) paucis verbis expoſuit. In Oſtrobothnia ſæpe proficuum illud invenit cl. Haſt, doloribus & rheumatiſmis a refrigerio olim inducto infeſtantibus (*Med. Verkets tilſtänd*

p. 307.

p. 307.). Memorabilis eſt curatio, quam cl. Ribe (V. Reinhold. *Diſſ. p.* 37.). Napello in puella perfecit, quæ, præter dolorem atrociſſimum & immobilitatem brachiorum eamque annoſam, in horum muſculis anticis duritiem fere eburneam contraxerat. -- Tranſeo ad aliarum qoarundam regionum medicos. Lipſiæ in rheumatiſmis aliiſque, præcipue articulorum, doloribus ſat bonus effectus perceptus inde fuit (*Comment. de rebus in ſcient. nat. & med. geſtis Vol. II. p.* 240. *not.*). Ex Halenſium experimentis tria nobiſcum communicat cl. Andreæ (*Diſſ. de uſu ſalutari Extr. Acon. in arthritide*, *præſ.* Böhmen, *Hal.* 1768. *a. peg.* 10. *ad* 13.), quibus arthritidis obſtinatæ ſeſe exhibuit exoptatiſſimam medelam, dum pulvis ex concharum præparatarum drachmis quinque & Extracti Napelli granis quinque in triginta partes diviſus pararetur, quarum binæ ſingulo die ingeſtæ. Qui femora autem duplici caſum corripuit rheumatiſmus, hunc extracto, more Störckii dato, brevi diſcuſſit cl. Jo. Aug. Phil. Geſner (*Beobacht a. d. Arzn. Vol. I. p.* 196.). Nec ſpe exciderunt medici Argentoratenſes, cll. Guerin, Ehrmann., Ehrhart, qui peregrino calamo (ſcil. Reinholdi in *Diſſ. cit.* §. 4.) aliquot caſus potiſſimum circa arthritidem verſantes deſcribendos dederunt. Hiſtoria ſingularis, a cel. Tode (*med. chir. Bibl. Vol.* 2. *P.* 1. *p.* 120.) adumbrata vel ideo memoranda, quod doceat recidivas facile fieri, niſi diu ſatis uſus remedii continuetur, id quod ſuo damno expertus eſt homo iſchiade annua correptus, ad finem tamen perfecte ſanatus. In rheumatiſmis adeo dolentiſſimis voto reſpondit cl.mi Fritze (*mediz. Annalen Vol.* 1. *p.* 327.). Miſcelam vero extracti granorum duorum, quatuor, octo, & ſalis ſedativi granorum viginti, ſub connubio Ptiſanæ ex radice Bardanæ & Chinæ, in doloribus tam arthriticis quam rheumaticis valde proficuam reperit cl. Stöller (*Beob. v. Erf p.* 146.). Queritur tamen, cui in utroque hocce morbo ſatisfecit, cl. Eberhardus Gmelin, Napellum diu uſurpatum vires inſigniter proſternere, unde iſte illum cum Arnica & amaris combinat (*N. Act. N. C. Vol.* 6. *p.* 394.). Poſſem, ſi opus eſſet, plura rheumatiſmi exempla curati etiam ex propria experientia addere, & nominatim iſchiadis nervoſæ, cujus ante paucos annos tormenta atrociſſima ipſe ſenſi, ſed veſicatorio & Napello brevi diſcuſſa.

Ex dictis vero jam elucet, Napellum, quæcunque rheumatiſmi ſedes fuerit, auxilio ſæpe eſſe, & coxarium morbum, qui vulgo difficilior curatu eſt, pari vi ac rheumatiſmos ſuperiorum artuum profligare. Subeſt aliquando complicatio malorum moleſta, prout in juvene, cui, dolore iſchiadico vehementiſſimo aliquot hebdomadum remittente, femur & crus extenuari cœpit (Störck. *Cont. exper. p.* 116.);

& in

& in alio, de quo jam recenſui. muſcularis caro in brachiis non ſolum valde dura erat, ſed utrumque reliquis partibus magis exſuccum, tenuius, frigidius, & manus & digiti omnes incurvati, rigidi, (Reinhold *Diſſ.* §. 11. *n.* 4.). Alia alibi exempla proſtant dolorum arthriticorum, qui contracturas membrorum comites habuerunt, Napello tamen deviſtorum (Razoux *Diſſ. epiſt. de Cicuta Stram. Hyoſc. & Aconito* in *Frankf. med. Wochenblatt.* 1781. *p.* 314.). Non minor ejus eſt efficacia, quando ad caput rheumatica materies ſeſe convertit (Störck *Cont. l. c. Caſ.* 12.). Imo in fœmina hemicrania undecim annorum, ad omnia reliqua rebellis, ſopita (Vogel *chir. Wahrnehm.* 1. *Samml. p.* 78.). Tantum vero valet in arthritide, ut & nodoſam tollat, ita ut nodi iſti articulorum pedetentim liquati tandem plane diſpareant, reſtituta motus poteſtate (Störck *Libell. de Stram. p.* 101. Andreæ *Diſſ. cit. p.* 11. Ehrhart in Reinh. *Diſſ.* §. 11. Schenckbecher *v. d. Kinkina p.* 159. Eberh. Gmelin. *l. c.*) Hæcce Napelli efficacia nominatim etiam in podagram cadit (Störck *Cont. experim. p.* 110. 121. Id. *de Pulſatilla p.* 58.). Aliquando in hiſce morbis febris ſimul adfuit, ſed nec validam metuit Störckius (*Libell. de Pulſat. p.* 58.), modo nitrum addatur. Alii (Guerin, Ehrhart *Hiſt.* γ. δ. in Reinh. *Diſſ.* §. 11.) videntur in Napello & ſtimuli & effectus ejuſdem febris, remedium quæſiviſſe.

Præcedat vero uſui, ſi indicia ſordium præſto ſunt, alvi purgatio, pro neceſſitate etiam ſub ipſa ſpecifici adminiſtratione interpolanda. Et quum vulgatiſſima criſis, quæ curationem heic abſolvit, ſudore contineatur: hunc oportet ſollerter alere, augere, quo fit lecti fotu, ſero lactis calide poto (Roſenſtein *l. c.*), infuſo florum Sambuci, ptiſanis variis ſudoriferis. Plerumque per univerſum corpus ſudor profuſus erumpit. Subinde modo ſudor partis affectæ obſervatur (Vogel *l. c. p.* 78.), qui, ſi ſerius in ea erumpat, tanto certius morbus tollitur (Fritze *medizin. Annal. Vol.* I. *p.* 327.). Nonnunquam ſolvit morbum abſque ulla criſi manifeſta. (Störck *de Stram. p.* 103. Geſner *l. c. p.* 197.). Aliquando pruritus moleſtus & puſtulæ rubicundæ, acri humore plenæ, ſubſequuntur (Störck *Lib. de Stram. p.* 80.); deſquamatio itidem totius cutis. Sunt, quos & lotii copioſiori profluvio; vel citata alvo, judicat (Störck *l. c p.* 110.). Id quod vero ſtirpem hanc commendabilem maxime reddit, eſt celeritas iſta, qua effectum ſuum edit, dum nimirum ægros, plures per menſes imo annos, doloribns afflictos, & libero partium exercitio privatos, intra paucos dies levat quin ſanat, idque cum conſtantia. Quod non in omnes & ſingulos hocce beneficium conferat, non majus derogat Napello meritum, quam Chinchinæ, Mercurio, Opio,

quod

quod ſubinde ſpem multis documentis ſuſtentatam fallant. Ipſe Störckius jam initio hanc impotentiam profeſſus eſt (*l. c. p.* 111.). Dolet Geſnerus (*l. c.*) fruſtranea multa tentamina, etiamſi doſin ſolito majorem præbuiſſet. Non miror igitur, quod in ſingulari caſu rheumatiſmi in brachio annum durantis nec continuatus per triginta dies Napelli, etſi copioſius dati, eſus ſuffecerit (Mier in *Epiſt.* Haller. *Vol.* 5. *p.* 146.). Et in rheumatiſmo quodam epidemico æque iners fuit, ac plura alia ceteroquin ſæpe proficua (Stoll *Ratt med. P.* 3. *p.* 167.).

Non raræ ſunt anchyloſes ex rheumatiſmis præviis pertinacibus, ſive muſculi ipſi, otiante eorum functione rigeſcant, ſive inſuper ſub hocce languore ſmegma naturale articuli ſpiſſatum extrema oſſium coadunet, ſive materies rheumatica ſtagnatione acrior facta ipſam cartilaginoſam & oſſeam articuli compagem parteſque vicinas vitiet & in tumidam deformem immobilitatem convertat. Diſplicet, quod non ubivis, ubi tanquam anchyloſeos remedium Napellus laudatur, vera ejus natura deſcripta fuerit. Laudatur tamen, idque univerſalius, ut conjiciam, non ſemper originis rheumaticæ fuiſſe. Articulos rigidos eo reddi mobiles pronunciat Störckius (*de Pulſ. p.* 58.); qui & uberius ſanationis anchyloſeos veræ circa articulum cubiti exortæ meminit, qua ipſa articulus in ingentem molem valde doloroſam intumuerat (*Lib. de Stram. p.* 108.). Alii quidem contigit dolorem diſſipare Napello, ſed remanente incurvatione rigida & tumida ejuſdem, quem dixi, articuli (Blom in *Vet. Acad. Handl.* 1773. *p.* 261.). Fuit tamen, in quo ſuperſtes genu immobilitas vaporibus aquæ calidæ & unguenti Althææ inunctione ſublata (Schenckbecher *loc. cit. pag.* 161.).

Vix vero aliis documentis inſignis ejus ſolvendi concretos morboſe humores potentia manifeſtius elucet, quam tumoribus in oſſeam fere duritiem denſatis liquandis, quorum quidam adeo Mercurii & Cicutæ vim eluſerunt. Ejus naturæ tumor occupaverat immobilis totam fere ſiniſtram faciem, tumentibus ſimul glandulis maxillæ inferioris iiſque ſcirroſis & maxilla motum ſere dolenter detrectante; in dies tamen decrementum cepit tumor (Störck *de Stram. p.* 85.). Par effectus contigit ſœminæ, tumore duriſſimo, ovum anſerinum magno, inſra parotidem dextram labefactatæ, doloribus rheumaticis poſtea accedentibus (*l. c. pag.* 87.). Evanuerat quoque fere omnino, Napello in ſecundum menſem adhibito, tumor ingens regionis illacæ dextræ (*l. c. p.* 90.). Ex arthritica cauſa qui tibiam utramque corripuerat tumor, comitantibus dura malleolorum intume-

ſcen-

ſcentia & articulorum quorumvis doloribus, diſparuit tamen omnino cum triſti ſuo ſatellitio (Collin *Obſ.* §. 2. *p.* 130.).

Nuperrime glandularum ſcirrho vitiatarum, quem Napellus diſſipavit, exemplum memoravi. Sed proſtant plura. Nempe id contigit tumoribus ſcirrhoſis collum obſidentibus, contra quos nihil valuit Cicuta; certe pauca modo eorundem veſtigia ſuperfuerunt (Störck *l. c. Caſ.* 6.). In quibuſdam ægris ob magnitudinem & ſitum harum glandularum in collo tumefactarum & induratarum tam deglutitio quam reſpiratio inſignem labem contraxerar, quorum e numero fœmina 35 annorum fuit a prima ſua infantia hocce vitio correpta, tamen ſanata (Greding *verm. med. u. chir. Schriften. Caſ. I. p.* 90.). In maniaca & morbus mentalis miteſcere cœpit, & tumor glanduloſus grandis ſterno vicinus Napello diſparuit (Greding *l. c. Caſ.* 2. *p.* 92.). Quin in alia fœmina, in qua totum ſyſtema glandularum inſigniter intumuerat, maxime conſpicuum decrementum hocce vitium inde cepit, licet ex diſpendio virium tandem mors ſuccederet (*l. c. Caſ.* 11. *p.* 111.). Memorabile etiam eſt levamen, quod virgini, cui exulcerata & ſcirrhoſa cum doloribus utraque mamma erat, præſtitit, poſtquam Cicuta ſenſim auxilium ſuum denegaſſet (Störck *de Stram. Caſ.* 8.). Inter haſce laudes non tamen querela alius medici, haud ignobilis, reticenda eſt, quod ſibi in ſcirrhoſis affectionibus, quibus Cicuta impar fuit, non ſuffecerit, prout nec in atrophia ſibi deſideratam opem tulit (Wahlſom in *Med. Verkets tilſtånd p.* 107.).

Rebelles quoque intermittentes febres, contra corticem peruvianum adeo immorigeras, nominatim quartanam, ſanat. Hocce effectu gaviſus eſt juvenis, iu tertium annum febre hac detentus, unde corpus macilentum & cachecticum evaſerat; auxit malum in hoc lancinans dolor, qui ſub quolibet paroxyſmo membra & articulos omnes occupaverat (Störck *de Stram. p.* 82.). Pari ſucceſſu extractum Aconiti, ſed, quantum apparet, Lycoctoni, militi Ruſſo in eodem morbo oblatum (Schenckbecher *l. c. p.* 156.). Crebra experimenta hujus generis obviam venere cl. Collin, Anatomes Profeſſori (Collin *Obſerv. P.* 2. *p.* 147), item cl. Bergio (*Mat. med. p.* 483.). Diſcuſſit & intumeſcentiam leucophlegmaticam & œdematoſam poſt febres intermittentes difficiles ſuperſtitem (Odhelius in *Vet. Acad. Handl.* 1776. *p.* 69.).

Aſthmaticis etiam opem ſpondet; nam aſthma rebelle, tuſſi ſicca ſtipatum, ſub hæmurrhoidum anomalarum & rheumaticorum dolorum ſatellitio, ejus beneficio diſparuit (Greding. *l. c. Caſ.* 7. *p.* 101.).

Non

Non minimo præconio Napellus dignus eſt, quod venerea lue affectis ſubveniat, etiam tum, quum altas radices jam egit. Tophos adeo & exoſtoſes in fronte, tibiis, ſterno, membrorum articulis, extortos emollit, comminuit, liquat, diſpellit, vel ita mutat, ut fragmenta oſſea ſeparentur, aliaque ſymptomata venerea vel ſola vel iſtorum comitatu prodeuntia tollit, quorſum glandulæ tumefactæ, ſcabies, dolores artuum, ulcera tophorum vel faucium pertinent, quæ ipſa depurat, coadunat, cicatrice obducit (Störck de *Stram. p.* 104. *Cont. exper. Caſ.* 1. 4. 5. 14.). Et huic quidem morbo ſubinde medetur, aliis remediis irritis. Extractum æquali portione mercurii dulcis mixtum (Störck *Cont. exper. p.* 102. 117. 119. 121.), vel Mercurio vivo, per ſaccharum ſubacto, copulatum (Fritze *med. Annal. Vol.* 1. *p.* 327.), potentia nonnunquam omnibus reliquis mercurialibus antiſtat. Optimo quoque ſucceſſu in caſibus luis maxime ancipitibus, vel ut præparetur corpus pro inunctione Mercurii abſque ptyaliſmo, vel etiam ſub ipſam inunctionem, extractum exhibetur (Stöller *l. c. p.* 146.).

Sanat & quandoque alia ulcera obſtinata, quæ non a fomite venereo originem trahunt (Störck *de Stram. p.* 111.), item ſpibam ventoſam. Hancque quidem puella in metacarpo manus unius & dorſo pedis paſſa fuit, Napelli tamen uſu interno & fomentatione ex Cicuta, per noctem vero emplaſtro ejuſdem impoſito, quibus ipſis fragmenta oſſea receſſere, omnino fere ſanata (Ejuſd. *Cont. exp. Caſ.* 8. *p.* 107.).

De efficacia Napelli in amauroſi & cataracta non comparuerunt quidem ſingulares hiſtoriæ, augent tamen hæc mala numerorum morborum, quibus proſpexiſſe traditur (Störch *Contin. exper. p.* 121.). Et varia felicis curationis in aliis paralyſeos ſpeciebus exempla ad nova experimenta in amauroſi excitant. Hujus generis eſt felix iſta curatio, quam ſubiit puella, loquela & motu brachii ac cruris dextri privata, inſuper convulſionibus diris ultra biennium vexata (Collin *Obſerv. P.* 2. *p.* 136. *Caſ.* 4.). Item caſus paralyſeos omnium artuum ex terrore ſuhortæ, ſed pari auxilio ſnblatæ *l. c. p.* 143. *Caſ.* 6.). Fœmina decrepita adeo, in connubio aſthmatis tuſſis & arthritidis, paralyſi & brachii & cruris ſiniſtri laborans, ſenſim convaluit (Greding *l. c. Caſ.* 4. *p.* 95.). Alia fœmina, octogenaria fere, in hemiplegia nihil quidem ſolatii inde obtinuit: incontinentiæ tamen urinæ & rheumaticis doloribus, quibus ſimul conflictabatur, levamini fuit (Greding *l. c. Caſ.* 5. *p.* 98.).

Vix crederes, quod in reſtringenda epilepſia fœminæ ſub tanta deformitate cranii & tot vitiis intra cranium poſt mortem detectis, tantum valere potuiſſet, niſi fide digniſſimus

ſimus auctor dubium omne tolleret (Greding *l. c. Caſ.* 8, *p.* 104.).

Sequitur, ut curatius exponam, quomodo Napellus in hiſce dictis morbis commodiſſime exhibeutur. Störckius propoſuit *pulverem* ex extracti Aconiti granis quatuor & ſacchari albi uncia dimidia, diu in mortario vitreo ſubtiliſſime contritis (*de Stram. p.* 73. *Cont. exper. p.* 93.). Initio in doſi hujus pulveris paullo timidior fuit, ita ut a granis decem, bis vel ter de die datis, incipiens ad drachmam unam & dimidiam intra nychthemerum aſcenderet. Ipſe vero dein faſſus eſt, quoſdam extracti grana quatuor, quinque, ſex, ſupraque nychthemeri ſpatio probe tuliſſe (*Cont. expee. p.* 93. *de Pulſ. p.* 59.). Hinc & formulam aliam ſerius conſignavit ex extracti Acon. grano dimidio vel uno & ſacchari albi granis decem, cujus pulveris bis vel ter quotidie unus ingereretur (*Unterricht für Feld und Landärzte T.* 2. *p.* 180.), ſubjungens monitum, pro re nata doſin ſenſim notabiliter augeri poſſe (*l. c. T.* 1. *p.* 239.). Ampliores doſes alibi quoque tutas eſſe, cognitum eſt. Ita cl. Odhelius (*Vet. Acad. Handl.* 1776. *p.* 68.), jamjam minorem nunquam extracti doſin, quam grana duo, ægris ſuis exhibet, idque ter, quater, ſexies vel octies, per diem, quibus ſemper potulentum ſuperbibi curat, quod perſpirationem augendi vim habet. Ipſe novi exemplum fœminæ, quæ Gottingæ, præ male intellecto conſilio, octo pulveres, quorum quilibet granum unum extracti continebat, impune una ingeſſit, quum ſinguli aptis intervallis capi debuiſſent. Homo quidam militaris mox initio contra arthritidem, ſuadente cl. Cloſſio, extracti grana quatuor in miſcela antimonii diaphoretici & ſacchari lactis mane cepit; quin hujus ægri frater, corpore fortior, grana adeo ejus octo (Tode *med. chir. Bibl. T.* 7. *p.* 198.). Cl. Schenckbecher *l. c. p.* 160.) ſenſim aſcendendo per 24 horas ad grana viginti tria conſumpſit. Nemo vero plus extracti offerre auſus eſt, quam cel. Stoll. (*Rat. med. vol.* 3. *p.* 167.), aſſeverans, aucta ſenſim doſi intra idem ſpatium ægros partitis vicibus ſcrupulos ſeptem abſque incommodo tuliſſe. Maxime tamen ſuadendum eſt, ut parva doſi initium fiat, raroque tam magnis, quales proxime recenſui, opus eſt. Nec, ſi mediocribus doſibus auſcultare detrectet natura, magnis videtur morem gerere, ut multa medicamentorum exempla docent, & quod Napellum cel. Stolli nuperrime memorata experientia. Sine ullo autem damno per plures menſes uſus ejus protrahi poteſt.

Forma dicta pulveris plerique acquieverunt. Paucis quibuſdam pilularis magis arriſit, e. gr. ex extracti & ſacchari æquali quantitatæ (Schenckbecher *p.* 157.), vel extracti

hu-

hujus & extracti Gentianæ rubræ q. ſ. (Blom. *l. c. Caſ.* 1.) ; Extractum, quod ex Acon. Lycoctono coctione herbæ in aqua & liquidi ſubſequa inſpiſſatione paratur, altero ex ſucco Napelli non inferius vi judicat cl. Schenckbecher (*l. c. p.* 142.): equidem vero doſes largas, quibus porrigi potuit, indicium præbere arbitror, debilius longe eſſe. *Eſſentia* quoque ex herbæ Napelli exſiccatæ parte una & ſpiritus vini partibus ſex, a quinque ad decem guttas, & progreſſu temporis ad quadraginta, contra arthritidem febris expertem & glandulas induratas eximio fructu propinari poteſt; quod præparati genus ſub defectu extracti commodum, & effectus celeritate inſuper ſe commendat (Kämpf in *Act. Societ. ſcient. Haſſ. T.* 1. *p.* 152.). Per ſe patet, miſcelæ extracti cum aliis aliquando locum eſſe, item ſubinde auxiliatrices manus ferri debere aliorum ſubſidio. Connubii ejuſmodi & ſubſidiariæ opis aliquot exempla jam adfuerunt. Addo junctum cum Cicutæ extracto auxilio pluries eſſe, ubi alterutrum ſejunctim non juvat (Störck *Cont. exper. p.* 114. 121.). In iſchiadico cruciatu utiliter veſicatorium cum Napello conjunxi.

PRÆPARATUM.

Extractum Aconiti) poſt Störckii publici juris facta experimenta ſeriores libros pharmaceuticos omnes intravit, *Ph. Wirt. edit. a.* 1771. *p.* 88. *Ph. Dan. p.* 172. *Ph. Edinb.* 1774. *p.* 52. *Ph. auſtr. prov. p.* 171. *Ph. Roſſ. p.* 86. *Pharm. Genev. p.* 68. Quod in *Ph. Svec. ed.* 2. *p.* 78. deſcribitur, eo deflectit a reliquis, quod jubeatur, folia (non herbam totam) recentia conciſa pauxillo aquæ irrorare, & ſuccum ad mellis ſpiſſitatem denſatum quarta parte pulveris foliorum commiſcere. *Pharmacopea Dan. & Brunſv. p.* 253. tempus collectionis curatius determinarunt, nempe ante florum expanſionem.

Pharm. ANTHORÆ *Radix.*

331. *ACONITUM ANTHORA*, floribus pentagynis, foliorum laciniis linearibus. Linn. *Spec. pl. p.* 751. Aconitum ſalutiferum ſ. Anthora C. B. Icon; Jacq. *Fl. auſtr. Tab.* 382. Miller's *Figures of Plants Tab.* 12. Regnault *Botanique* l'Aconit ou Anthora. Pl. perennis, creſcens in alpibus Pyrenæis, Taurinis, Sabaudicis, in monte Thuiri Helvetiæ.

Paucisſima certa de vi hujus ſtirpis conſtant, ut non mirer, quod plurimi de ſimplicibus medicamentis libri eam plane omittant. Anthora dicitur, quaſi antidotum eſſet Thoræ. Qualis vero planta ſit iſta venenata, olim ita di-

cta, & quam pro Aconito Pardalianche Dioſc. habuerunt an Ranunculus Thora Linn., an Napellus, an alia, non liquet. Notum eſt diſſidium, quod olim hac de re interceſſit inter pugnacem Matthiolum & modeſtum Conradum Geſnerum, qui de Ranunculo Thora agit.

Radix) anguloſa, mox rotunda mox oblonga, apparet, carnoſa, extus bruna, interne alba. Saporem præ ſe fert cum amaritie nauſoſe dulcem, odorem debilem. Suſpectam omnino reddit cum Napello affinitas & effectus vehementiores in qnibuſdam notati, ut vel ideo dubitem, an virus alius ſtirpis acris enervare poſſit. Sprögelii (*Diſſ. de venenis p.* 10. *ſq.*), bis in una eademque fele capta experimenta; quæ prima vice drachmas radicis duas conciſas, altera duplam poſtero die quantitatem devoravit abſque noxa, majus innocentiæ ejus documentum exhiberent, niſi cum lacte radix data fuiſſet. Tam per ſuperiora quam inferiora purgare radicem, in juſculo vel vino quantitate Phaſeoli captam, & robuſtis exhiberi auctor eſt Hugo Solerius (in *Schol. ad Aëtium.*). Strenue quoque evacuare ab uno ad duos ſcrupulos ſumtam inter purgantia memorat Praevotius (*Oper. poſth. p.* 500.). Negat e contrario cl. Geoffroy (*Materie medicale Traité T.* 2. *p.* 16.), prævio C. Geſnero (*Epiſt. p.* 66.), qui Anthoram ſalubrem ex ſuo experimento pronunciat, hanc vehementiam, & ad ſubigendas febres malignas, quæ ſordes viſcoſas primarum viarum pro cauſa habent, & ad necandos vermes conducere obſervavit, datam a ſcrupulo uno ad integram drachmam. Sit penes poſteros haſce componere lites. Creduli vero eſt, in hac medicinam viperarum aliorumque venenatorum animalium morſus, imo venenorum quorumlibet, item ipſius peſtis, quærere (V. Jo: Bauh. *Hiſt. pl. T.* 3. *p.* 661. *ſq.*). Ita unus error ex altero, ut articuli in tænia, pullulat.

DELPHINIUM.

LINN. *Syſt. veget. p.* 418. *Gen. pl. p.* 274.

Pharm. Consolidæ Regalis s. Calcatrippæ *Flores*.

332. *DELPHINIUM CONSOLIDA*; nectariis monophyllis, caule ſubdiviſo Linn. *Spec. pl. p.* 748. Conſolida regalis arvenſis C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 683. Regnault *Botanique* Le Pied d' Alovette. Pl. annua, inter ſegetes frequens.

Carere poſſumus neglecta hac ubivis hodie in medicina planta, de cujus vera virtute nec priſtina tempora mihi ſatisfaciunt. Flores) odore caſſi, amari. Idem ſapor etiam ex-

extracto tam aquoſo quam ſpirituoſo inhæret. In aquoſo etiam mucilaginis veſtigia adſunt. Aqua illis infuſa coeruleo eorum colore tingitur. Plures repetunt, ophthalmiam diſſipari vel aqua eorum deſtillata applicata, id quod quidem Garideli (*Plantes aux environs d'Aix* p.149.) experientiæ adverſatur; vel floribus ipſis aqua Roſarum in cataplaſma maceratis. Optimum ſucceſſum ex poſteriori applicationis modo aſſerit ſe expertum Sim. Paulli (*Botan. quadrip. pag.* 258.). Magis adhuc ambiguæ ſunt laudes in lotio pellendo, calculo ſolvendo, menſibus movendis, obſtructionibus viſcerum obſtinatis reſerandis rel. quarum pars ad herbam pertinet. Nec vulnerariæ virtuti ſub externa applicatione ſeſe exſerenti fido, etſi Ambroſii Paraei nomen adponi poſſit. Facile patiar dictionis ubertate de hujus ſtirpis viribus me a Zornio (*Botanol. p.* 154.) ſuperari.

Pharm. STAPEIDIS AGRIÆ *Semen.*

333. *DELPHINIUM STAPHISAGRIA*; nectariis terraphyllis petalo brevioribus, foliis palmatis lobis obtuſis Linn. *Syſt. veg. p.* 419. Staphiſagria C. B. Icon. Regnault *Botan.* Le Staphiſaigre. Pl. biennis, creſcen in Europa auſtrali.

Σταφις αγρια Dioſc. eadem videtur, licet Glaſti Flores adſcribat.

Semen) amplius, griſeum, compreſſum, triquetrum vel tetragonum, incurvatum; lacunoſum. Nucleum oleoſum, initio album deinde ſordide luteum, includit. Amarities & acrimonia tam cortici quam nucleo inſidet inſignis, huic tamen inſignior. Acre aqua ad partem, alcohol vini omnino, extrahit (Lewis *Hiſt. of M. m. p.* 554.). Oleum idque expreſſum ad $\frac{3}{16}$ circiter cenſetur (Neumann *Chymie P.* 4. *p.* 291.). Infeſtam ſuam naturam declaravit in cane, cui conciſum ad ſcrupulos quinque cum aqua ingerebatur. Nam poſt vomendi conatus debilitatem univerſalem, tremores, aphoniam, convulſiones, involuntarias alvi dejectiones, flacciditatem muſculorum, quarum affectionum una alteram excepit, periit. Conſpecta tum in ventriculo pariter ac inteſtinis tenuibus inflammationis ſigna bene multa, in pulmone dextro maculæ, mucro cordis dextrorſum ſubinflammatus, ſanguis in corde condenſatus (Hillefeld *Diſſ. de venen. p.* 20).

Maſticatum ſalivam copioſe prolicit, unde apophlegmatiſmis olim acceſſit. Quod vero ob acrimoniam æque inſecurum, ac contra odontalgiam ſemen vel aceto coctum, ad conſilium Dioſcoridis (*M. m. Lib.* 4. *cap.* 156.), ore retinere, vel denti dolenti imponere, quod proxime dictum periculum quum Schulzius (*Mat. med. p.* 435.) ipſe ſubiret,

B 2 ret,

ret, tantam mali exacerbationem ſenſit, ut vix mentis compos perſiſteret. Temerarius tanto magis cenſendus internus uſus emeſeos ſcopo; cui olim grana decem aut quindecim dicata, ſed aqua mulſa ſeminibus ſuperbibita, ob ſtrangulationis & faucium aduſtionis metum (Dioſc.).

Quod pediculos necet, antiquitus jam cognitum eſt, quo & nomen φθειροκόκκον, herba pedicularis, & vox Germanica reſpicit. Aceto eo fine tritum & illitum fuit (Dodon. *Pempt. Lib.* 2. *pag.* 366.); item unguento exceptum. Sed vel ideo eam adhiberi mihi diſplicet, quum ſæpe cum hac fœditate ulcuſcula jungantur, per quæ in vaſa patula acre intrare poteſt.

COMPOSITUM.

Unguentum pediculorum). *Ph. Würt. pag.* 247. *Ph. Brand. p.* 227. Unguentum ad Phthiriaſin). *Ph. auſtr. prov. pag.* 289. Variant formulæ inter ſe. Aſt quælibet præter hoc ſemen mercurium vivum recipit. Unde tanto majori cautione vel ideo in applicatione opus eſt, ne ptyaliſmus improviſo in tenellis fiat. Plurimum vero efficacium in hiſce commixtio meritum Staphidiſagriæ in ſuſpenſo relinquit.

NIGELLA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 421. *Gen. pl. p.* 276.

Pharm. NIGELLÆ *Semen.*

334. *NIGELLA SATIVA;* piſtillis quinis, capſulis muricatis ſubrotundis, foliis ſubpiloſis. Linn. *Sp. pl. p.* 753. Nigella flore minore ſimplici candido C. B. Melanthium ſativum Camer. Icon: Miller's *Figures of planſt. Tab.* 187. *fig.* 1. Planta annua, in Ægypto, Creta, item Germania ſponte creſcens, abundantius in hortis colitur.

A Chomelio (*Pl. uſuelles* T. 1. *p.* 303.), Hallero (*Hiſt. ſt. helv. n.* 1194.), & aliis quibuſdam, huic ſpeciei ſubſtituitur *Nigella arvenſis*, piſtillis quinis, petalis integris, capſulis turbinatis. Linn. *l. c.* Nigella arvenſis cornuta C. B. quam depinxit Regnault in *Botan.* La Nielle. Galliæ, Italiæ, Germaniæ incola, annua. Ego ad Linnæi, Alſtoni, aliorum graviorum virorum, exemplum Nigellum alteram præfixi.

Semen loquor exiguum triquetrum oblongum, uno extremo

mo obtuſius, ſubcompreſſum, cortice nigerrimo tranſverſe rugoſo veſtitum, intra quem medulla virideſcens oleoſa. Odorem fuliginoſo-aromaticum habet, ſaporem modice acrem ex cortice permanentem, donec ab oleo nuclei vincatur. Hic ſenſus dignam eam fecit, quæ aromatum numerum pro cibis augeret, unda & ſpeciatim in terris Hannoveranis colitur, idque ſub nomine *Tout-epice*. Qui uſus contra plures auctores docet, ſaltim non niſi magna copia ingeſtum vim valetudini inferre. Chemiæ ope ex unciis duabus ſeminis ſcrupuli quatuor, conſequenter $\frac{1}{12}$, olei unguinoſi eruitur. Spiritus vini ſuper ſeminibus abſtractus odoris ſaporiſque ſeminum plurimum recipit. Parum quoque olei eſſentialis tamen continet (Neum. *Chem. Vol.* 3. *p.* 420.). Extractum ſpirituoſum amaricans & ſubadſtringens eſt, aquoſum autem iners (Cartheus. *M. m. p.* 326.).

Hodiernæ praxeos medicæ exul, olim quidem, ut ex formulis Sennerti, Plateri, Simonis Paulli, aliorum, patet, medicis placuit, ſed commixtum cum aliis, ut, quid vere præſtiterit, ignoretur. Igitur nonniſi vacillante fide ſubſcribere hiſce poſſum, qui præterito ſæculo ſemen in pituita pulmonum attenuanda & excutienda, in menſtruis pellendis, lactis ſecretione adjuvanda, in coryza naribus attractum, valere perhibent. Nam piget plures morborum titulos, qui adhuc magis a veri fulcro abludunt, recenſere. Inſtar amuleti appenſum pectori lac pellere, geſtatum vero dorſo illud diſcutere, quis duabus matronis credet, præter Goezium, qui hoc portentum anno adhuc 1730. (In *Act. N. C. Vol.* 2. *Obſ.* 159. *p.* 448.) propoſuit? Sine dubio de hac planta poſterior ætas ex Cræcis & Arabibus plures virtutes hauſit, antequam de ipſa plantæ ſpecie bene conſtiterit.

P Æ O N I A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 417. *Gen. pl. p.* 273.

Pharm. PÆONIÆ *Radix*, *Flores*, *Semen*.

335. *PÆONIA OFFICINALIS*; foliolis oblongis. Linn. *Sp. plant. p.* 747. Hujus duæ varietates ſervantur pro uſu medico: *α. maſcula* L. Pæonia folio nigricante ſplendido, quæ mas C. B. Huic foliola latiora, ſaturatius viridia, caules proceriores ramoſiores, flores pallidiores, radix primum recta deſcendens, dein ramoſa, competunt; *β*, *fœmina* L. & C. B. Hæc inſtruitur foliolis anguſtioribus pallide viridibus, flore profunde rubro, radice, multa oblonga pal-

maria vel majora tubera, digitum craſſa & ſurſum per tenuia fila nexa, formante. Utraque planta perennis, creſcit ſponte in Helvetia, inferiori Gallia, Italia. Colitur vero ob florum decus in hortorum areis, quin fœmina tuberum ope ibidem luxuriat.

Radix) utriuſque extus bruna, interne alba & compacta eſt. Epidermide denudata, vel inſuper in taleolos ſecta, ſiccatur. Odor in ſingulis, dum recentes ſunt, ingratus, graviſque, qui in narcoticis plantis ſolet, præcipue in mare. Hic vero fœtor ſiccando perit, non vero ſapor, qui & in ſicca primum ſubdulcis eſt, dein ingrate amarus. Galenus ſaporem leviter adſtringentem cum quadam dulcedine, ſed, ſi dentibus manditur, acrem & ſubamarum deſcribit (*de ſimpl. lib.* 6. *p.* 807. Ricc.), cui ſubſcribit fere Tiſſotus (*Traité de l'epilepſie p.* 314,), recenti tribuens ſaporem acrem & potius acerbum, quam amarum. Fœminæ radix frequentius proſtat in officinis, quam altera; etſi Williſius aliique marem nominatim poſcant.

Extractum ſiccæ radicis, aqua factum, ſubdulce, de reliquo fere inſipidum & inodorum eſt; alterum ſpirituoſum tam odorem Pæoniæ, quam ſaporem initio dulcem, dein ingrate amarum præ ſe fert. Ita & aqua deſtillata adhuc aliquid harum notarum ſervat (Neum. *Chem.* 2. *B.* 4. *Th. p.* 41.).

Si breviariis pleriſque de materia medica conſcriptis, conſuetudini practicorum & farragini formularum pharmaceuticarum, quam auget hæc radix, fidendum, eſſet unum ex præcipuis contra epilepſiam remediis. Ad Galenum (*l. c.*) prima hujus virtutis laus referenda. Ambigua quidem hæc ipſa ideo evadit, quod de radice collo ſuſpenſa loquatur: ſermo tamen illi eſt de radice recenti, h. e. odoris ſuis partibus adhuc inſtructa, & infantili epilepſia ſive ea, quæ in corpore contingit, cujus pori magis patuli & bibuli, & nervi facilius etiam a remediis afficiuntur & a cauſa, facilius vincenda; adjecto caſu ſingulari notabili. Recens an ſicca fuerit Pæonia, de qua collo ſubnexa Fernelius (*de abdit. rer. cauſis lib.* 2. *cap.* 17. *p.* 133.) binis modo verbis conteſtatur, veriſſime ſanationem morbis comitialis ſe compeтiſſe, non dixerim. Williſius (*Pathol. cerebri cap.* 3. *p.* 30. *ſqq.*), in ſpecialibus momentis ſub hac applicatione obſervandis uberior, taleolis & bracteolis radicis recentis filo transfixis totum collum circumdari jubet, &, utprimum exaruerint, novas ſubſtitui, ſimul vero radicem per os in pulvere exhibendum curat. Sicce amuleto, quod & memorat, ex Pæonia omnino minor fides. Tantam vero fiduciam ille in hanc ſtirpem collocavit, ut non ſolum radicem in pulverem redactam ad drachmam unam, duas vel tres bis

de

de die daret, ſed vel hanc partem vel ſemina vel flores omnibus fere compoſitis ſuis adderet. Et hiſce quidem ſubſidiis epilepſiæ adultorum æque ac infantili (*l. c. pag.* 4.) ſubvenire anniſus eſt. In pulvere autem radicis plerique medici acquieverunt. Mirum, non ſuccum ejus expreſſum reliquis exhibendi illam modis palmam præripuiſſe; ex hoc enim plurimdm ſpei capi poteſt. Placuit igitur mihi, inter alia antepileptica a Williſio propoſita, me & ſuccum radicis recentis vino Hiſpanico contuſæ, ſaccharo dulcefactum (*p.* 39.), offendiſſe. Quid in epilepſia ſicca radix per os ſumta vere efficiat, nonniſi experimentis, fateor, evinci poſſe. Id vero guſtata radice certiſſime apparet, non deſtitui viribus quibuſdam, nec inerti fœculæ poſſe comparari. Nec contra ideo damnaverim, quod fœteat ſtirps: in morbis nervoſis fœtores naturæ non inimici ſunt. Quod b. noſter Brendelius öccam olim radicem non repudiaverit (Vogel *Mat. med. p.* 206. Recepit etiam illam inter formulas coll. practici manuſcriptas) pondus virtuti non leve addit. Attamen nihil grandis neque radicem, nec ſemina, licet ſæpiſſime uſurpaverit, ſibi præſtitiſſe, jam quæſtus eſt De Le Boe Sylvius (*Op. med. p.* 427.). Fallere exſpectationem agnovit Ludovici (*Pharm. modern. ſec.* & Wedel *p.* 494.). Ejuſdem inertiæ teſtis exſtitit Boerhaavius (Hall. *hiſt. ſt. helv. png.* 1187.). Deprimit quoque laudem ejus Tiſſotus (*Traitè de l' epilepſie p.* 314.). Bina epilepticorum exempla adducit cl. Home (*Clinical Experiments, Hiſtories &c. Ed.* 2. *p.* 209.), in quorum uno quater de die drachma dimidia eo ſucceſſu data, ut inſultus per aliquot dies pauciores inde fierent, ſed ſubſequentibus frequentibus octavo die, in altero autem fruſtra radix eodem modo per undecim dies ſubminiſtrata eſt.

De vi ejus in reſerandis obſtructionibus viſcerum aliiſque paſſim memoratis nihil veri ediſſeri poteſt. Tanto lubentius taceo majorum noſtrorum ridicula de tempore modoque collectionis conſilia.

Qualis doſis eſſe poſſit, jam ſupra dictum. Præſtat drachmam modo dimidiam vel ſcrupulos duos ſimul dare, ne quantitas tædium pariat. Forma bolaris etiam commoda.

Flores) oculos quidem paſcunt plenitudine ſua & coloris ſanguinei gratia, ſed naribus odore viroſo diſplicent. Et hic quidem in floribus quam ulla alia parte plantæ, gravior, ſiccatione tamen evanidus, ſapor ſubdulcis. Tam aqua, quam ſpiritus vini hiſce infuſus, colore rubro tingitur, & dulcedinem poſt inſpiſſationem manifeſtam prodit. Etiam hi antepileptici reputati, quo fine conſervam aptiſſimam formam judico, quæ & hinc inde uſu venit. Hodie unice pro ſyrupo colliguntur.

Semina) rotunda ſunt, ſplendentia, nigra, album nucleum includentia, piſi magnitudine. Aqua contuſa emulſionem exhibent. Olim quoque epilepſiæ oppoſita (Willis. *l. c.*) hodie negliguntur, licet quidam pulveres ſic dicti *epileptici* Pharmacopœarum eorum memoriam ſervent.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Conſerva Pæoniæ) *Ph. Würt. p.* 39.

Aqua) *Ph. W. p.* 7. Ex floribus deſtillatur.

Syrupus). *Ph. W. p.* 216. Ex ſucco recentium florum aqua infuſorum expreſſo. Anodyni nomen tulit, ſaltim ad gratiam antepilepticis conciliandam ferri poteſt.

Pulveres epileptici) in *Ph. W. p.* 150. ſex adeo proſtant, quibus omnibus Pæoniæ radix comprehenditur, e. g. *ad Guttetam*, *Holſaticus*, *Marchionis*, alii, triſtes reliquiæ perverſæ ambitionis, quæ olim invaluit in formulis farragine multorum exornandis. Præcipue in hiſce abſorbentium tribus arriſit.

HELLEBORUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 431. *Gen. pl. p.* 284.

Pharm. Hellebori vel Ellebori Nigri vel Melampodii Ph. Ed. *Radix*.

336. *HELLEBORUS NIGER*; ſcapo ſubbifloro ſubnudo, foliis pedatis. Linn. *Syſt. veg. l. c.* Conf. *Mant. pl.* 2. *p.* 408. Helleborus niger flore roſeo C. B. Icon: Schmidel *Icon. pl. & anal. part. Tab.* 6. *p.* 26. cum ampla ſynonymia & varietatum recenſu. Jacq. *Fl. auſtr. Tab.* 201. *Vol.* 3. *p.* 1. Regnault *Botan.* L'Hellebore noir. Planta perennis Auſtriæ & montium apenninorum & pyrænæorum.

In varietatum diſcrimine reſpectum eſt ad magnitudinem ſtirpis, caulis vel ſimplicitatem vel ramoſam naturam, qualis quidem unice in orientali occurrit, foliorum vel majorem vel minorem latitudinem, item florum magnitudinem & colorem; quornm omnium vix limites exacti poni poſſunt. Sufficiat hic indicaſſe, me varietatem intelligere, quoad foliorum latitudinem inter *Orientalem* & *Stiriacam* a multis dictam (Conf. Schmid. *l. c. p.* 29.) mediam, ſive *anguſtifoliam*, quæ vulgaris in hortis eſt, ſub nive, ineunte anno apud nos ſæpe florens, ibidemque non ornamenti unice cauſa, ſed & in uſum veterinarium colitur.

Species præfixa ad judicium Matthioli, Conr. Geſneri, Cluſii (cui ideo vocatur Elleborus niger legitimus in *Hiſt. pl. rar. Lib.* 2. *p.* 274.), Sim. Paulli, Hermanni, Böcleri,

Po-

Pometi, Geoffroy, Linnei aliorumque vera eſt, ex qua Hellebori nigri officinarum Radix) petenda. Hujus vero loco, prout olim, ſic adhucdum, radices diverſarum plane ſtirpium pharmacopolæ, ſervato eodem nomine, paſſim vendunt, ſive inſcitia vel lucri cupiditate impulſi, ſive a rhizotomis & aromatariis exteris ſeducti. Dicam primum de iſtis plantis, quæ arctiori quadam affinitate cum vera junguntur. Hujus loci eſt *Helleborus viridis* L., cujus radix ex montibus Alverniæ Pariſios transfertur (Geoffroy *M. m. Traité T. 2. p.* 122.), & in Gallia perinde cum altera uſu medico venit (*Cod. med. Pariſ. p.* 77.), item in Pyrenæis & alpibus, quantum intelligo, Helveticis, Hell. nigri radici ſubſtituitur (Hall. *ſtirp. helv. n.* 1192.). Hanc quoque Wedelius quondam alteri potiorem viribus declaravit, ſibique in uſum domeſticæ diſtributionis afferri curavit (Bachovii *Diſſ. de Helleboro nigro Altdorf.* 1733. *p.* 9.). Ab aromatariis Francofurtenſibus pro alterius radice vendi præterea lego (*Nov. Act. N. Cur. Vol.* 6. *p.* 144.). Diſcernitur a præcedente fibris numeroſioribus, brevioribus, tenerioribus magiſque nigris, & quod quibuſdam videbitur memorabilius, ſapore amariſſimo, valde nauſeoſo, magiſque acri. Sed plura de hac in ſubſequente paragrapho. -- Sequatur *Adonis vernalis* L. ſ. Helleborus niger tenuifolius Buphthalmi flore C. B. cujus iconem conſpicere eſt in Jacq. *Fl. auſtr. T.* 44. teſte Linneo in *Syſt. veg.* etſi ill. Jacquin nomen Adonidis apenninæ adſcripſerit. Jam Tragi tempore (Bock's *Kreuterbuch* 1572., *p.* 192.) radicis ejuſdem vis medica innotuit, qui & proficuam bene multis & ſine ulla vehementia operantem invenit camque in ditione Ingelheimenſi inter Bingium & Moguntiam a rhizotomis effoſſam & Venetias uſque deportatam teſtatur, qui nec dubitat illi nomen Hellebori nigri veri adponere. Matthiolus, qui eum de nomine redarguit (*Oper. ed.* Bauh. *p.* 845.), fatetur tamen medicis pariter ac pharmacopœis Hellebori nigri nomine veniſſe, & privatim magno ſucceſſu ad pecorum morbos adhibitam. In Germaniæ officinis potiſſimum radix proſtat. Nominatim in pleriſque officinis Saxoniæ adhiberi auctor eſt Schulzius (*M. m. p.* 152.). Thuriugia & ab Erfurtenſibus collecta ad Francofurtanos & Hamburgenſes transfertur (Vogel. *M. m. p.* 197.). Circa Halberſtadium vero & Quedlinburgum, item in ducatu Magdeburgico tanta copia pro Hamburgenſibus effoditor, ut poſteriori tempore ſtirpis penuria ibidem enata ſit (*Hann. Magaz.* 1768. *n.* 105.). Ipſe pharmacopola peritus Sigel, hanc radicem a Francofurtanis obtinuiſſe ſe & veri loco divendiſſe, fatetur (in *Nov. A. nat. Cur. T.* 6. *p.* 146.). Quum vero tam officinæ multæ Germanicæ quam exteræ apparatum ſuum medicamentorum ex hiſce mercato-

to-

toribus plurimam partem repetant, quam largi ambitus hujus radicis deſtributio fiat, ſponte elucet. In Ruſſia pariter uſurpatur, ubi in auſtrali parte collecta Moſcham pharmacopolis tranſmittitur (Sam. Gottlieb Gmelin's *Reiſe durch Rußland Tom. I. p.* 81.). Hinc & collegium medicorum imperiale non dubitavit eandem, Hellebori nigri radicis titulo, in Pharmacopœam ſuam recipere (*Ph. Roſſ. p.* 26.); ſervata tamen & altera quam Hellebori nigri veri radicem nuncupavit. Cadit igitur Dodonæi (*Pempt.p.*262.) vituperium, quaſi purgandi vi deſtitueretur, licet illud clari viri repetierint, Tournefort (*Mat.Med.verſ. Angl.p.*31.) & Geoffroy (*M.m.l.c.*), & recentiſſima quædam cl. Paulli Chriſt. Müllerі & Linckii (in *Diſſ. de Hell. nigri uſu medico, præſ.* Böhmeri. *Halæ p.* 2. *not.* 5.), tentamina videantur contraria. Nominatim in inſania non inferiorem efficacia eſſe, noſtro tempoſe exploratum (Vogel. *l. c.*). In hac radice ex capite breviſſimo prodeunt fibræ copioſæ ſimplices, carnoſæ, octo ad duodecim pollices longæ, ætate provectiori contortiplicatæ. Et hæ quidem recentes e nigro ſpadiceæ, poſt ſiccationem autem nigerrimæ, odoris nauſeoſi fortis, ſaporis acris, amari, dulcedine quadam mixti (Sigel *l. c. p.* 145.). --- In Teſchnitz Bohemiæ *Adonis appenina* L. (*Abhandl. e. Privatgeſellſ. in Böhmen, Vol.* 4. *p.* 178.), loco veri Hellebori ægris præcipi fertur, quod non in dubium quidem vocabo, licet imponere facile poſſit hujus cum præcedente Adonide ſimilitudo. --- Radices *Trollii europæi* L. ſæpius circumferri, rhixotomi fide nititur (Sigel *l. c. p.* 147.), quæ ipſæ, ex breviſſimo capite oriundæ, fibras ſex vel ſeptem pollicum craſſitie culmi frumentorum, ſed valde ramoſas præcipue verſus apices, emittunt. --- *Actæa ſpicata* L. quam vetus opinio, quæ & Aconiti nomen dedit, & Linnei de baccarum exitiali vi experientia (*Fl. Lapp. p.* 176.), ſuſpectam fecit, numerum Pſeudohellebororum auget. Bodæus A Stapel (in *not. ad* Theophr. Ereſ. *p.* 1066.), jam indicavit hanc, Chriſtophorianam alias dictam, a quibuſdam pro Helleboro haberi. Ita & Lobelius (*Stirp.adv.p.*304.). In Gallia familiarior ejuſdem uſus eſt, adeo ut Monnieri (in cl. Lorry *de Melancholia libro T.* 2. *p.* 293.) teſtimonio ibidem hæc ſola pro Hellebori veniret, quem morem tamen non publica auctoritate invaluiſſe ex ſilentio Pharmacopœæ Pariſienſis appareț. Sperni contra ea & vix in uſum tranſire, etſi omnino emeſin & dejectiones alvi cieat, a cl. Lieutaud (*Syn. prax. med.p.*640.) condocemur. Obſtupuit alius quidam Gallus Sauvages De la Croix (in *Mem. de l'ac. d. ſc. de Paris* 1739. *p.* 470.) extracti ejus granis duodecim puellæ purgandi ſcopo præſcriptis, percipiens ex Actæa eſſe, vim tamen hoc præſtitit abſque hypercatharſi, quod ille quidem arbitratur veneno

neno per ignem diſſipato contigiſſe. Sed nec collectio harum radicum a Germania excluditur, etenim plures earum centenarii uno vere ad Bahlingam & Tuttlingam effoſſi. Diſcernitur radix caudice ramiſque articulatis, quorum infimus articulus crebriores fibras edit, eaſque lignoſas (Sigel *l. c. p.* 146.. --- Incercedat umbellata planta, *Aſtrantia major* L., quam Dodonæus (*Pempt. p.* 386.) adeo pro Helleboro nigro Dioſc. habuit. Competit illi radix fuſiformis articulata fibris undique ſparſis trium vel quatuor pollicum ramoſis fuſco nigricantibus. Raro hodie colligitur, ſed acris eſt, alvum ducens, mitior tamen Helleboro (Hall. *l. c. n.* 790. : -- Nullus vero capitalior error eſt, quam is, quo in genuinæ locum *Napelli* radix ceſſit, quem, ut olim in Sabaudia & in Gallia, ita & in Germania adhuc hodie aliquando committi ſupra (*pag.* 8.) dixi. Schulzius (*Mat. med.* 151.) adeo queritur, ſæpius olim id factum eſſe. Hinc & admonuit hujus erroris medicos Zwölfferus (*Pharm. veg. p.* 107.), quem bis contigiſſe ipſe obſervavit. Evitari vero is facile poteſt vel unice conſpecta radice. Nam in hac ex caudice vel ſubgloboſo vel ſuſiformi fibræ prodeunt copioſæ ſupradecomeoſitæ, tres ad quinque pollices longæ, craſſitie cumulum Zeæ æquantes. Siccatæ nigro griſæ nec lignoſæ, ſed fragiles, exſtant (Sigel *l. c. p.* 148.). Et huic radici ſuppoſititiæ ſine dubio mortes binæ repentinæ tribuendæ, quæ ante aliquot annos in ducatu Würtembergico, poſt vehementiſſima tormina, anxietates, vomitiones & alvi dejectiones creberrimas rel. & inflammationem internorum variorum viſcerum contigerunt; quæ ipſa radix adeo acris fuit, ut exigua modo portione ſub fiſſuris levibus linguæ ſcorbuticis guſtata ardorem oris intenſum excitaret et febremque cum plurium ambiguorum ſymptomatum ſyndrome (*l. c. p.* 131.). Alias plantas, quarum radices perperam ſubſtitutæ, e. gr. Arnicam, rel. jam non moror.

Sub tanta igitur radicum varietate, quæ genuinæ ſuppoſita, quarum pars vel opinione mitior, alia juſto fortior vel noxia, ſuadendum maxime, ut pharmacopolæ Hellebori nigri radicem non ex peregrinis aromatariis emant, ſed ipſi eandem ſuis in hortis alant. Nova tum cum genuina radice experimenta capta accuratius doſin, exhibendi modum, vires declarabunt.

Quum vero de ipſa iſta radice, quæ noſtro tempore præcipitur, non ubivis conſtet: non mirum, quod de ſtirpe, quæ Græcis olim Ελλεβορος μελας dicta, item ſubinde Μελαμποδιον, Celſo & interpretibus Græcorum autem Veratrum nigrum, nihil certi pronunciari poſſit. Diſſenſus ſententiarum, qui de hac ipſa re apud interpretes ſeriores invaluit, aliquot jam ſpecimina nuperrime notavi, quem conci-

ciliare mea parum refert, & vix dabitur ſub iſto deſcriptionum ſtirpis, quas reliquerunt, defectu. Quod Helleborus niger Veterum cum Linneano idem ſit, inde aliquod fulcrum obtinet, quod qui in loca Hellebori proventu celebria, ut in Olympum & inſulam Anticyram, peregrinati ſunt, e. c. Bellonius, Tournefortius, ſpeciem noſtram ibidem creſcentem invenerint, ut taceam effectuum ab iſtis notatorum cum iis, quos adhuc hodie experimur, convenientiam, quæ quidem nonniſi fallacem plerumque de ſpeciebus concluſionem admittit.

Radix) ſtirpis, pro genuina deſignatæ, ex tubere ſubgloboſo profert undique ramos breviſſimos articulatos, ex quibus proveniunt copioſæ fibræ carnoſæ glabræ teretes, in annoſioribus contortiplicatæ. Et hæ quidem annoſiores fibræ a ſpithama ad pedem longæ calamum frumenti exæquant craſſitie, reliquis craſſioribus. Exſiccatione rugoſæ & fragiles evadunt & tertia parte graciléſcunt. Recentium radicum nigricans (Sigel *l. c. p.* 143. *ſq.*) & intrinſecus albus. Sapor amaricans & ſubacris. Eſt qui dulcedinem quandam immixtam percepit nihilque amari (Sigel. *l.c.*). Paullo amaritie ſerius caloris ſenſus prodit (Grew *on taſts* in *anatomy of plants p.* 283.); ſed ſupra horam dimidiam durat. Amarities vero initio apicem linguæ afficit, dein ſeſe ſpargit ad mediam linguæ partem (*l. c.p.* 284.). Curatius guſtata radix ſtuporem quaſi linguæ relinquit (*l.c. p.*280.). Nares recens radix ſenſu nauſeoſo acri afficit, quem ſi vetuſtate imprimere ceſſat, vi quoque medica exutam radicem eſſe cenſeas (Hall. *l. c. n.* 1192.). Sed mora & ipſe acris ſapor omnino fere perit. Fibræ, ut ſapore, ita & vi radicis tuberi præcellunt, & in hiſce corticalis pars medullari, quæ ipſa vero vix auferri poteſt, niſi in tubere & craſſioribus fibris, nec unquam hodie a pharmacopolis aufertur.

In analyſin chemicam inquirens non audeo rationem habere ejus, quam profert Boulduc (*Mem. de l' acad. R. d. ſc. de Paris* 1701. *p.* 192. *ſqq.*), quippe qui experimenta ſua inſtituit cum radice in Helvetia lecta, in qua tamen regione, teſtimonio graviſſimo Halleri, Helleborus niger L. non ſponte creſcit, ut igitur ad Hell. viridem potius vel Hell. fœtidum L. hæc ipſa referenda videatur. Gummoſæ partes dimidium fere pondus radicis conſtituunt, quæ ipſæ arcte & vix ſeparabili vinculo cum reſinoſis nectuntur. Hinc & fere idem pondus ſpiritu vini, quod aqua, eruitur. Oleum, quod ineſt, tam tenaciter quoque reſinæ adhæret, ut ſuetam alias fragilitatem induere renuat. Præter dictas pondere determinandas partes, reliquum terreſtribus conſtat; nam libra una radicum Zwölfſeero grana modo decem ſalis fixi

ero-

erogavit. Sed plurimum virium ſine dubio a ſubtilibus particulis dependet, quas dixi ſiccatione avolare, & quæ diuturniori coctione in aqua pariter aufugiunt (Neum. *Chem. P. 3. p.* 113.), item ex protracta per aliquot dies digeſtione (De Mayerne *Prax. med. p.* 68.) ita ut ſenſim purgandi poteſtas radicis pereat. Hæ ipſæ particulæ & deſtillando aquam imprægnant & acrem reddunt; unde ex ejuſdem cochlearibus duodecim in cane quatuor vomitiones duæque dejectiones alvinæ ſubortæ, & ex cochlearibus octo in juvene tormina & laxandi molimina (Borrich. *in Apologia contra* Conringium *p.* 341.).

In hodierna medica praxi longe rarius radix obviam venit, quam in priſtina; dum quidam eam ob ferociam effectus, quæ potius ad Helleborum album pertinet, alii ob inertiam, quæ quidem vitio ætatis vel præparationis locum habere poteſt, reprehendunt. Qualis fuerit Hellebori apud Græcos veteres uſus in variis morbis, iis præcipue, in quibus vel alvus ducenda, vel ubi fortioribus reſolventibus & depurantibus opus eſt: malo ex Schulzio (*Diſſ. de Elleboriſmis veterum Hal.* 1717.) & Lorryo (*de Melanchol. T.* 2. *p.* 288. *ſqq.*) ingenioſa antiquorum monimentorum comparatione, quam meo ſtudio, intelligi. Quorundam Arabum autem de Helleboro ſenſa diſerte exponit Freindius (*Hiſt. med. p.* 254. *ſq.* Hippcrates, quoties ſimpliciter Hellebori voce utitur, album ſignificat, vocem autem nigri aut deorſum purgantis addit, quoties nigrum intelligit (Conf. Caſtelli *de Helleboro epiſt. ſec. Rom.* 1622.), cum quo Galenus & Paullus conveniunt. Intermiſſum ejus per plurium ſæculorum intercapedinem uſum iterum ex oblivione protraxit Ant. Muſa Braſſavolus (*de medicamentis cathart.*) medio ſæculo decimo ſexto.

Quæ de mitiori ejuſdem purgandi vi, quam quæ albo ineſt, Veteres reliquerunt, conſpirant cum recentiorum experientia. Ad noſtrum igitur pertinere nequit peculiare iſtud curationis genus, apud Veteres contra graviſſimos morbos adhibitum, quod helleboriſmum vocabant, ad quod varia arte corpus præparabant, ſub ipſa pharmaci adminiſtratione quoque ad effectum ejus dirigendum valde ſolliciti; ſed ad aliam ſtirpem, de qua infra ſub Veratro ſermo erit. Efficaciorem tamen eſſe orientalem plantam, quæ omnium maxima caule ramoſo foliis pedalibus, noſtra, Tournefortii (*Voyage du Levant. T.* 2. *p.* 189. *ſq.*) narratio, ex ore quorundam Armenorum de extracto petita, innuit. De noſtra vero non vereor ſubſcribere Freindii (*Hiſt. med. verſ.* Wigani *p.* 255.) effato, medicamentum eſſe perquam innoxium atque efficax, & moderata quantitate datum ita parum vehementer purgare, ut ſæpiſſime

nul-

nullam omnino purgationem excitet, &, quanquam aliquando vomitum moveat, haud raro tamen ne minimas quidem in ſtomacho turbas creare. Innocens medicamen eſſe, modo rite paretur, declaravit Heurnius (*Prax med. p.* 402.). Ita ex numeroſiſſimis inſtitutis experimentis colligit Boulduc (*Mem. de l' acad. de ſc. de Paris* 1701. *p.* 103.), remedium eſſe mite, & moderate alvum ſtimulare. Quod omni virtute caſſum ſit, non dabo, niſi de effœta radice vel male præparata. Miror igitur, quod a cl. Mullero, medico Anhaltino Serveſtano, item a cl. Linckio (*Diſſ. de Helleboro nigro*, *præſ.* Böhmero *p.* 12.) drachmæ radicis dimidium ſine ullo effectu datum fuerit. Fateor, diſperſas hinc inde exſtare obſervationes contrarias, querelas moveri de vomitionibus effrænis inde contractis (Doering *de medicina & medicis p.* 242.), hypercatharſi (*Act. helv. Vol.* 5. *p.* 326.), torminibus, anxietate, ſiti, ſingultu, animi deliquiis, ſudoribus frigidis, faucium ſtrangulatione (Büchner *Diſſ. de ſalut. & noxio Ellebori nigri uſu. p.* 22.), convulſionibus, ſternutatione (Hildan. *Obſerv. med. chir. cent.* 4. *obſ.* 12.) torpore quodam artuum & inſueta rigiditate (Scopoli *Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 557.), inflammatione ventriculi & inteſtinorum (Morgagni *de ſed. & cauſ. morb. Epiſt.* 59. *art.* 15.), quin morte pediſſequa (Timæus a Guldenklee *Oper. ed* Rivin. *p.* 276. Morgagni *l. c. Act. helv. l. c.*) præviis variis dictis malis. Quis vero extra dubium ponet hiſce funeſtis caſibus deſignatæ ſtirpis radici non aliam deleteriam fuiſſe ſurrogatam, quum in hac medicina, ut qualibet alia, raro medicus ante uſum pharmacopolam de origine ejus ſciſcitetur, hic vero, etiamſi eum percontaris, vix aliud regerere poſſit, quam quod radicem ex hoc vel illo celebriori aromatario coemerit, qui & ipſe a mercatore quodam extraneo eam mittendam ſibi curavit? Manifeſta ſubſuit ſtirpium confuſio, quum modica extracti doſis ex uno pharmacopolio petita in maniaca fœmina nihil fere efficaciæ exſereret, eadem autem ex alia officina præſcripta tam vehementer alvum purgaret & tam vehementes vomitiones excitaret, ut animi deliquia inſequerentur (Haartman in *K. Vet. Acad. Handl.* 1762. *p.* 276.). Vitium quoque non raro incuria exhibitionis vel doſi juſto majori commiſſum fuit, ut in caſu iſto, quo infanti decenni & tribus aliis ætate paullo majoribus abſente medico a famulo rudi infuſum helleboratum præbebatur, effectu tam noxio, ut duo infantes interirent, alii duo vix lactis calentis liberaliori potu & ſubjuncto opii uſu mortis periculum effugerent (*Act. helv. l. c.*). Quem ex Helleboro periiſſe narrat magnus Morgagni quinquagenarium & antea melancholicum, huic extracti drachma dimidia ex recens

ef-

effoſſis radicibus data fuit, & poſtea in vitium verterunt illum neglexiſſe ſerum ſuperpotare. Facile circa hæc dabitur, potentius longe obtineri extractum ex recens evulſis radicibus, quam temporis mora & ſitu effœtis. Largior etiam in tenerioribus cautione opus eſſe. Continuato uſu moleſtam cephalalgiam cum conſtrictione narium quaſi præfocatoria & ſtimulo ad hæmorrhoides febremque conqueritur Schulzius (*Mat. med. p.* 152.).

Doſin veram, qua conducat, definire, quam arduum ſit, ex dictis difficultatibus palam fit; nec mirum, quod ab auctoribus tam diverſa proponantur. Pulveris grana decem vel duodecim Claudinus (*de ingreſſ. ad infirm. p.* 223.) permittit: gr. quindecim ad ſcrupulos duos Simon Paulli, alii, quos recenſet, majorem ad integram uſque drachmam (*Botan. p.* 648.); gr. viginti ad quadraginta ſine noxa exhibuit Scopoli (*Fl. Carn. ed. I. p.* 557.). Taceo ſtudio Veterum magnas doſes. Sed vix unquam pulveris forma hodie capitur. Infuſione & tanto magis decoctione miteſcere ſuperius allata experimenta jam demonſtrarunt; hinc ad unam vel alteram drachmam ſupraque, tres drachmas pro infuſo aſſignat Claudinus (*l. c.*), ſub levi & cum aqua præparatione aſcendere licet. Sexcentis fere hominibus dilutum, (exiſtimo in infuſo datum) ſeſe exhibuiſſe, nullo prorſus incommodo teſtatur Matthiolus (*ed. cit. p.* 460.), ſicque mitiorem, quam in pulvere eſſe. Suetiſſimus vero exhibendi modus hodie in extracto eſt, præterquam in aliis quibuſdam præparatis infra indicandis. Nec facile aliquis noſtro tempore purgandi unice ſine hoc remedium ſubminiſtrat, quum certiora proſtent, ſed ut pertinaciores quaſdam morborum chronicorum cauſas vel reſolvendo vel depurando corpus vincat.

In morbis mentis, quos ab atra bile derivarunt, Veteres (Dioſc. *M. m. lib.* 4. *tap.* 151. Plin. *Hiſt. nat.* 25. 5.) præcipue Hellebori indulſerunt. Non motor hic narratiunculam de Proeti regis filiabus furore percitis, ſed a Melampo per Helleborum (qui albus potius videtur) curatis; nec aliam de Hercule furente a cive quodam anticyrano ſanato (Schulz *de Elleboriſmis*), quod meritum nigro tribuitur. Dignior omnino fide curatio, quam Antonius Muſa Braſavolus (*l. c.*) in maniaco ex Malateſtarum illuſtri gente noſtro Helleboro perfecit, & per quam Helleborus novam famam acquiſivit. Extracti Hellebori (puto intelligi nigrum) drachma dimidia ter per diem data furioſas aliquot mulieres reſipuiſſe, ſuo teſtimonio confirmat Pechlinus (*de purgant. p.* 315.). Item melancholia extracti granis quindecim quotidie a cel. Lorry (*de melanch. Tom.* 2. *p.* 343.) exhibitis deſæviit. In melancholia & mania plurimum quoque fidei

fidei tribuit radici Vogelius (*Diſſ. de inſania longa p.* 21.), vel ejuſdem drachmas duas ad unciam dimidiam cum octo unciis aquæ decoquens, addito terræ foliatæ tartari drachmis duabus cum ſyrupo quinque radicum aperientium, & ſubinde admixto inſuper extracto Hellebori nigri; vel hoc ipſum in liquore terræ foliatæ tartari ſolvens; vel ſolutionem hujus ſalis valde dilutam in miſcela tincturæ martis helleboratæ Wedelii exhibens. Subjunxit hiſce aliquando alia purgantia, & ſubinde opium. Abludunt ab hiſce præconiis, quæ de extracti in mania etiam larga doſi exhibiti inertia crebris caſibus in Fiania obſervata ſunt a cel. Haartmano (*loc. cit.*).

Menſtrua autem referat Helleborus non ſolum vi, qua lentos humores ſolvit, ſed & per ſtimulum, quo ſanguinem ad eorum fontem pellit. Sane reliquis ſuppetiis illum ob hanc efficaciam prætulit Meadius (*Mon. & præc. med. pag.* 138.), ut vix unquam ſpem ſuam fefellerit. Uſus ille fuit tinctura Melampodii ad cochleare minimum, ex aquæ tepidæ hauſtulo bis de die exhibita, addens, niſi per deſtinatam viam ſanguinem eliminaret, illam per alias eundem protrudere. Sed cel Home (*clinic. Experiments and Hiſt. p.* 410.) inter novem vel decem fœminas, in unica modo ſcopo potitus eſt, etiamſi quatuor hujus generis cochlearia per diem caperentur. Reſtringit quoque pro merito cl, Paſta (*Diſertaz. mediche ſopra i meſtrui delle Donne pag.* 192. *ſqq.*) virtutem emmenagogam Hellebori.

Hæmorrhoides præterea provocat; quod ulterius Schulzius (*M. m. l. c.*), item Junckerus (*Therap. gen. Tab.* 3. *n.* 28.) comprobant.

Pluris in hydrope fieri meretur, quam vulgo fit. Poſt Avicennam expertus laudat ejus vim diureticam Freindius (*Hiſt. med. p.* 256.). Non audeo huc trahere Oxymellis helleborati C. Geſneri (V. *Libell. de hoc ipſo p.* 21. *annexus* Ejuſd. *Epiſtolis*) vires, in hydrope quoque exploratas, quum illud juſto magis compoſitum ſit. Magis ſimplicitati noſtri ſæculi conſentaneum eſt infuſum ad hydropem Brunneri ex radicis Hellebori nigri recentis uncia una, herbæ Abſynthii manipulo uno, conciſis & infuſis in cereviſiæ vel vini Moſellani libris quatuor, quarum cyathas unus vel alter ſtomacho vacuo exhibeatur, (Klein *ſel. medic. p.* 108.). Sed efficaces Bacheri pilulæ tonicæ, de quibus paullo poſt, ſine dubio Hellebori haud levem in hoc morbo commendationem præbent.

Tanquam quartanæ febris remedium multis in locis proponitur, plerumque autem nudo tantum febris nomine: cito igitur Hildanum, qui tam ſe quam alios a quartana extracti ope feliciſſime liberavit (*Oper. p.* 914.).

In

In vitiis variis cutis ut Helleborum adhibeamus, incitat quoque Veterum de nigro ſuo favens judicium. Spectat hoc ad lepram, in qua, nominatim elephantiaſi Græcorum, utrumque Helleborum laudavit Aretæus (*Oper. ed.* Boerh. *p.* 136.), nigrum vero expreſſe Celſus (*Ed. Krauſ. p.* 177.). Sine dubio hiſce veſtigiis commotus cel. Schmidel (*Diſſ. de lepra* in Hall. *collect. Diſpp. pract. T.* 6. *p.* 83.) duobus ægris Græcorum lepra, quæ tamen elephantiaſi dicta mitior eſt, affectis extractum noſtri Hellebori manifeſto ſucceſſu exhibuit. --- Ita & ſcabies fœda extracti ope in puella ſanata (Hildan. *Op. l. c.*).

Adhuc noto radicem vermibus infeſtam eſſe. Pertinet huc miſcela ex ſcrupulo uno extracti ejus & vitrioli martis ſcrupulo dimidio, ſolutis in aquæ Cardui benedicti uncia una, & ſyrupi Violarum vel mellis circiter drachma una dulcefactis, cujus cochleare exiguum mane jejuno infanti ingeritur. Roſenſteinio (*Bransjukd. p.* 362.) potius, quam cl. De Lille (*de palpit. cord. p.* 253.), hæc adſcribenda, quum hic confectionem Hamech addiderit, alia quoque norma in miſcela exhibenda uſus.

Poſſent multo plures virtutes recenſeri, ſive ad Veterum effata reſpicere volupe eſſet, ſive ad varia ſerioris ætatis, quæ ipſa vero vel ambigua brevitate lectionem expediunt, vel Helleborum in multorum aliorum comitatu deprædicant. Sileo igitur de efficacia in epilepſia, arthritide & rheumatiſmo, paralyſi rel., donec hiſce auguſtiis iterata experimenta ſubveniant, quibus item ad confirmandas reliquas uberius a me ſignificatas vires, quo nihil dubii ſuperſit, radix eſt digniſſima.

Medicis veterinariis antiquum & celebre remedium eſt, in variis equorum & boum affectionibus, morbo ſcil. pituitoſo, aſthmate, lepra, lue, ſetacei inſtar, recentes hujus radicis fibras per auriculam vel cutis aliquam partem trajicere, & ſuppurationem enatam alere. Hoc auxilio haud ita pridem a lue bovilla 400. adeo pecora D. Malzac liberavit, dum nimirum inciſiones quinque vel ſex utrinque ad ſpinam vertebralem a ſcapela ad caudam uſque per cutem fierent, & per haſce fibræ radicis introducerentur & curaretur, ut diu vulnera aperta ſervarentur (Vicq D'Azyr *Expoſé des moyens contre les maladies peſtilentielles des Bêtes à cornes p.* 304. *ſq.*).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Extractum Hellebori nigri). Coctione radicum cum aqua paratur. *Edinburgenſes* (*Ph. noviſſ. p.* 92.) ad mellis modo ſpiſſitudinem illud ſinunt condenſari; reliquis pharmacopæis

ſpiſſitudo maſſæ pilularis placet. Extractum vinoſum, quod autem alias uſu non venit; altero efficacius eſt (Haartman *l. c.*). Blandius arbitror quorſum ipſo pulvere ob jacturam volatilium partium igne factam. A granis quinque (Klein *ſelect. med. p.* 98.), decem (Scopoli *l. c.*) ad viginti capi pro doſi genuinum poterit. Extracti orientalis plantæ ſcrupulus unus tamen jam varias difficiles turbas imo ſpaſmos & motus convulſivos excitaſſe obſervatus (Tournef *l. c.*), qui idem effectus ab eadem quantitate ſub forma fluida capta quibuſdam exemplis Büchnero (*Diſſ. de Helleb. cit. p.* 23. 24.) obviam veniſſe fertur; id quod a pilulari forma, ſub qua, utpote ſenſim deliqueſcens, non tota ſua vi ſimul operari poteſt, minus metuitur (*ibid.*). Drachma dimidia ejus idque recentis fuit, quæ ſingulari caſu necem attulit (Morgagni *l. c.*); ſed de planta adhuc dubium ſupereſt. Vetuſtate noxium fieri (Klein *l. c.*).

Tinctura Hellebori compoſita) *Ph. Würt. p.* 226. Varia aromata & Crocus præter radicem cum ſpirituoſis digeſta. Morbis dictis mentalibus & menſium fluxui reſtituendo apta a drachma una ad ſeſquidrachmam declaratur.

Tinctura Melampodii) *Ph. Lond. p.* 71. *Ph. Ed. noviſſ. p.* 76. Ex ſpiritu vini tenuiori, Helleboro & Coccinella.

Tinctura martis helleborata) *Ph. Würt. p.* 228. Continet extractum Hellebori in tinctura martis Ludovici ſolutum. Wedelio debetur compoſitio. Reſolvit viſcerum obſtructiones ſimulque alvum aperit. Plures ſupra de radice recenſitæ virtutes huc redeunt, guttis quadraginta ad ſexaginta exhibitis.

Extractum catholicum) *Ph. Wurt. p.* 61. item Extr. panchymagogum Crollii) *l. c. p.* 94. inter alia fortiora purgantia hoc quoque complectuntur.

Additur & extractum Hellebori inclytis Pilulis polychreſtis Becheri) ſecundum quorundam mentem.

Pilulæ tonicæ Georgii Friderici Bacher): Rc. extracti Helleb. nigr. Myrrhæ ſolutæ aa. unc. j. pulv. Card. bened. drach. iij. ſcrup. j. M. F. ſ. a. maſſa aere ſicco exſiccanda, donec formandis pilulis apta ſit, ſingul. ad gran. ſemiſſ. Auctor metuens volatilem Hellebori partem, in hac ipſa deſtruenda multum laboris, tam addito alcali quam repetita exhalatione, poſuit. Exſiccatas ſcilicet radices & mola truſatili comminutas irroravit ſpiritu vini Alcaheſt alcaliſato, tum poſt duodecim horas & variam agitationem hiſce vinum Rhenanum bis poſt aptam intercapedinem infudit & eaſdem cum eo totidem decoxit. Liquidum utrumque ſic imprægnatum & cum expreſſione colatum aqua demum coquitur, poſt primam condenſationem iterum affundenda, & tandem addendo ſub finem ſpiritus vini nonam partem in

ex-

extractum conſiſtentiæ terebinthinæ redigitur. Myrrhæ præparatio eo abſolvitur, quod iſta, in pulverem groſſum redacta & per cribrum tranſmiſſa, aqua calida ſolvatur & ſoluta per linteum tranſigatur, demum in extracti ſpiſſitudinem leni igne condenſetur, (Richard De Hauteſierck in *Recueil d' Obſervat. en Medecine T.* 2. *p.* 434. *ſqq.* item Milman *Animadu. de natura hydropic ejuſque curatione pag.* 26. *ſqq.* & 163. *ſqq.*). Multum inclaruit hæc miſcela noſtro tempore ob vim ſuam in hydrope vario. Formulam cl. Bacher, pater, medicus in Thann Alſatiæ, jam a. 1731. compoſuit, ſed a. modo 1772. per cl. Richardum De Hauteſierck, jubente rege Galliæ, qui eandem pecunia redemerat, publici juris facta, poſtquam experimenta, in diverſis quatuor noſocomiis militaribus diſſitis a ſcitis medicis inſtituta, ejus efficaciam comprobarent (Bacher *Expoſition des differens moyens uſités dans les traitemens des Hydropiſies*, ubi ſubjunguntur *Obſervations ſur les effets des pilules toniques par M.* Deſmilleville, Bonaſos, Daignan, Dehorne 1771.), quorum multa lectu digna cl. Richardus libro ſuo inſeruit (*l. c.* inde a *p.* 368.). Decem pilulæ, quarum quælibet granum dimidium pendet, ſimul ſumendæ & horæ intervallo eadem doſis ter iteranda. Pilulæ initio alvum laxant, poſtea lotium copioſe pellunt & morbum vincunt (Milman *l. t. p.* 31. 34.). Sed jungendus ſub uſu potulenti diluentis copioſus uſus, imo tum, quum tenſio ventris paracenteſin deſiderare videtur, quo ipſo ſolo contra vulgarem medendi normam multi hydropici convaluerunt. Locum vero non habent hæ pilulæ præſente phlogoſi, inflammatione, ſuppuratione interna vel initio gangrænæ. Multum & ſpondent in aſthmate humido & tuberculis pulmonum, cujus quoque virtutis exemplum exſtitit (Daignon in Richard. *l. c. p.* 384.).

Pharm. Hellebori Viridis *Radix*.

337. *HELLEBORUS VIRIDIS;* caule bifido, ramis folioſis bifloris, foliis digitatis. Linn. *Syſt. veg. p.* 431. Helleborus niger hort. flore viridi C. B. Icon: Jacq. *Fl. auſtr. Tab.* 106. *vol.* 2. *pag.* 4. Regnault *Botanique* l'Hellebore à fleur verte. Pl. perennis, in montanis & ſubalpinis Auſtriæ creſcens, rarius in Helvetia. Gottingæ in hortis pomiferis inter gramina crebra.

Radix). Characteres ejus ſupra jam expoſui (*p.* 25.). Addere vero quædam juvat. Cortex ejuſdem atro-viridis. Sapor, quem amarum inſigniter & nauſeoſum deſcripſi, in cortice potentior, quam in medullari parte eſt, item potentior in fibris, quam craſſiori radicis parte. Acerrimum

adeo deſcribitur corticale fibrarum tegmen (Lincke *Diſſ. de Helleb. nigri & præſertim viridis uſu medico præſ.* Böhmero, *Hal.* 1774. *p.* 17.). Odor neque recenti nec ſiccæ radici ullus. Extractum ejus aquoſum amarum valde eſt, nauſeoſum & leniter acre; ſpirituoſum amaritiem quidem participat, ſed non valde nauſeoſum eſt, magis contra balſamicum cum odore acidulo. Radicis uncia una erogavit cum alchole vini particularum reſinoſarum drachmas tres, & extracti gummoſi ſecundi drachmam unam & dimidiam; & ſub iterato experimento extracti gummoſi primi drachmas tres, ſpirituoſi autem ſecundi drachmam unam cum dimidia (Lincke *Diſſ. l. c. p.* 18.) : unde apparet & in hacce ſpecie connubium arctum inter reſinam & gummi obtinere.

Perperam ob inertiam eſſe reprobatam, ex ſuperioribus elucet (*p.* 38.). Noviſſime quoque cl. Müllerus, medicus Anhaltino-Serveſtanus, de purgante & reſolvente ejus vi certiores nos reddidit, præcipue in extracto aquoſo ad granum unum vel alterum, vel ad tria pro robuſto homine aqua ſoluta, quod ipſum ille in humorum viſciditate & in intermittente febre eximio fructu exploravit (Lincke *l. c. p.* 19.); annuente experientia cl.mi Lincke (*p.* 20.). Obtulit hic quoque pulveris fibrarum radicis grana octo, extractum aquoſum vero dedit a gr. uno ad ſex, aqua fontana ſolutum. Mentio etiam fit virtutis antiputredinoſæ, qua ipſa cortici adeo peruviano non cedere legitur (Leonhard & Lincke *l. c.*).

Hæc quoque radix ſetacei uſum apud pecudes præſtat (Hall. *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 1192.).

Pharm. HELLEBORASTRI Po. Par. v. HELLEBORI FOETIDI (vulgo hodie) *Folia*.

338. *HELLEBORUS FOETIDUS;* caule multifloro folioſo, foliis pedatis Linn. *Spec. pl. p.* 784. Helleborus niger fœtidus C. B. Helleboraſter maximus Gerardi *Herball.* 1597. *p.* 827. Helleboraſter maximus flore & ſemine prægnans. Lobel. *ic. p.* 679. Icon: Regnault *Botanique* Pied de Griffon. Biennis in horto Botanico eſt, non perennis. Creſcit copioſe in Helvetia ad alpium radicem, item in Anglia, Gallia, Germania, aliiſque auſtralioribus regionibus. Facile in hortis colitur ſub dio.

Recens herba fœtorem contactu ſpargit; recenti vero æque ac ſiccæ ſapor ineſt acerrimus amaricans. Maſticata os & fauces corrodit acrimonia vix eluenda; nec ſiccatione hanc deponit (*Berg. M. m. p.* 498.).

Infeſtam porro naturam docent ſiniſtri quidam eventus. Purgavit enim alvum in hypocatharſim uſque & interitum ægro-

ægrorum (Threlkeld *Iriſh Herbal*). Alii, qui non inde perierunt, vomitum, cardialgiam, deliquia animi perpeſſi ſunt, quidam perdiderunt pilos & ungues, quin ſeparationem ſubierunt epidermidis in toto corpore (John Cook in *Oxford Magaz. for March.* 1769. *p.* 99.). Addo ex radice ejus in pulpa pomi data infantem intra biduum Londini obiiſſe (*Lond. Chronicle* 1768. *n.* 1760.).

Hæc omnia tamen pro eo judicio, quod hodie de venenis ſcimus, non repudiare plantam omnino, ſed caute modo & circumſpecte adhibere nobis injungunt. Ita efficax & tutum anthelminticum evadit. Recentius hanc laudem folia præprimis ſibi vindicarunt. Olim & *Radix*; quæ ipſa effectum purgantem reliquoſque, quos radix nigri Hellebori, exercet, & nominatim vermes enecat. Pulvis ejus ad drachmam unam vino maceratus tanto efficacior repertus (Gerard's *Herball. a.* 1597. *p.* 827.).

Folia) vero jam per ſæcula in Anglia domeſtici inſtar contra vermes fuerunt; & ſic quidem quondam, ut in furno piſtorio poſt coctum panem ſiccarentur, & ſiccatorum pulvis carica ſive paſſulis exciperetur, vel inſpergeretur pani melle oblito (Gerard *l. c.*). Eadem vis Volpino, Italo, (*Opere medico pratiche* 1726. *p.* 18.) probe & cognita fuit, ut qui pulverem Helleboraſtri foliorum in electuarium melle redactum commendat. Sed quum de doſi ex dictis non conſtet & ſenſim ſtirps excideret ex medicurum memoria: non diffitendum eſt meritum cl. Biſſeti (*Eſſay on the medical conſtitution of Great Britain p.* 333. *ſq.*), qui commodiſſimam & tutiſſimam rationem efficacem hancce medicinam exhibendi memoriæ prodidit. Potentiſſimam in lumbricis fugandis ex propria experientia declarat. Plebs vero ducatus Clevelandiæ in ditione Noveboracenſi infantibus verminoſis plerumque folia ingerit vermium ſuſpicione enata. Decoquunt ſcilicet aqua foliorum recentium circiter drachmam unam vel pulveris foliorum ſiccatorum circiter grana quindecim, hancque quantitatem una doſi infantibus quadriennibus vel ſeptennibus propinant. Plena & ſufficiens doſis plerumque magis vel minus vehementem emeſin ſuſcitat, & ſæpe alvum nonnihil ſolvit. Subſequentibus duobus & ſubiude tribus diebus mane doſin iterare mos eſt. Secunda ſolet efficacior eſſe priori, nec unquam capitur abſque ſubſequa vermium præſentium per alvum expulſione. Subinde abſque ſolurione alvi medicina dicto ordine data operatur, & ſubinde pleroſque vermes vivos elicit. Præſtat tamen, ubi alvum non ſolvit, ſubjungere poſtea modicam Rhei doſin. Quod ſi in doſi modus nimium excedatur, anxietas dira ſuccedit, quæ vero vomitu ſubſequente mox ceſſat, qui & ipſe raro valde vehemens eſt. Nec exceſſus in doſi, quem ſæpe plebs

committit, nocuit. Quin abſque detrimento hæc medicina infantibus inde ab anno ætatis primo ingeſta.

Commodius tamen ſuccus, in Syrupum per ſaccharum crudum farinaceum redactus, propinatur. Ante expreſſionem ſucci ex foliis contuſis recentibus, humectari hæc debent pauxillo aceti vini, unde vis mitigatur & nauſeæ vel nimiæ emeſi obviam itur. Hujus ſyrupi cochleare unum pro Thea veſperi tempore ſomni capiendi, & unum vel duo cochlearia mane duobus vel tribus diebus ſucceſſive infantibus duo ad ſex annos natis ingeritur, ita tamen ut augeatur vel diminuatur doſis nonnihil pro virium ratione. Quoniam vero raro hæc doſis ſola alvum ſatis movet, Biſſeto in uſu eſt, illi æqualem portionem tincturæ Rhei ſpirituoſæ admiſcere, ut dejectiones fiant neceſſariæ, nec alvum poſtea eluere opus ſit. Ita & ſapori proſpicitur & mitiori effectui, imo præſente febre conducit. Hæc ſi deſit, guttulæ paucæ olei deſtillati Sabinæ commode adduntur. Sud inopia ſyrupi dicti, ejus loco, decocto fortiori foliorum tincturam Rhei addere convenit, ſerie eadem in præbiis obſervata. In univerſum præſtat ea doſi exhibere, ut æger paullo moleſtius in vomitum uſque aſſiciatur. Memorabile puerum dejeciſſe aliquot lumbricos ex ſolo olfactu crebrius repetito foliorum recentium, dum contunderentur. --- Contra aſcarides vermiculares vero vix remedium hocce valet, ob remotiorem in inteſtino recto ſedem, niſi alvum ſollicitet.

Vis pulveris foliorum anthelmintica probata quoque experimentis ill. Equ. & Arch. Svec. Bäck (Linn. *Diſſ. obſ. in mat. med. p.* 4.). Et ipſe cl. Cook (*l. c.*), qui planta timide utitur, eximie ſuccedentem curationem pulvere eorum factam proponit.

Non unice vero vermibus cladem affert hic Helleborus, ſed & reſolvendi vim poſſidet haud mediocrem. Id quod apparet in aſthmate pituitoſo, uti & affectionibus hyſtericis & hypocondriacis, quæ ſtimulantibus non exaſperantur. Ita & apud infantes miſcela iſta ex ſyrupo dicto & tinctura Rhei commoda ad eliminandum mucum viſcidum inteſtinorum, quin imo ad febres remittentes, intermittentes & erraticas, tollendas, quæ ex humorum viſciditate provenerunt (Biſſet *l. c. p.* 339). Nolo inter cauſas horum vitiorum labem ſcorbuticam a Biſſeto poni, quæ opinione rarior extra mare ejuſque confinia eſt.

Veterinarii & hujus ſtirpis radicem vel caulem par auriculam vel aliam corporis partem morboſi pecoris, inſtar ſetacei, tranſigunt (Raii *Hiſt. plant. T. I. p.* 698. Cook *l. c.*).

RA-

RANUNCULUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 428. *Gen. plant. p.* 281.

Pharm. RANUNCULI PRATENSIS *Folia.*

336. *RANUNCULUS ACRIS*; calycibus patulis, pedunculis teretibus, foliis tripartito-multifidis, ſummis linearibus. Linn. *Spec. pl. p.* 779. Ranunculus pratenſis erectus acris C. B. Pl. perennis, in paſcuis pratiſque vulgatiſſima.

Acrimonia, quæ cognatas plantas ſuſpectas reddit, inſignis ſpecibus tantum non omnibus hujus generis inſidet. Quibus deeſſe viſa, iu harum ſingulari parte tamen plerumque latet. Quædam cuti admotæ pruritum, rubedinem, inflammationem cient, epidermidem in veſicas elevant, ſuppurationem, intumeſcentiam partis, profundam latamque eroſionem excitant, ſubinde cum metu gangrænæ; maſticatæ linguam excoriant inflammantque, guſtum obtundunt & dolent, deglutitæ ſub doloribus intenſis ventriculum inflammant, convulſiones ipſamque mortem concitant; naribus attractæ ſternutationem & excoriationem pariunt. Erodendi & exulcerandi vis antiquitus jam cognita (Dioſc. *Mat. med. Lib.* 2. *cap.* 206.). Ad naturam vero Ranunculorum venenatam curatius pernoſcendam faciunt experimenta varia a cl. Krapf (*Experimenta de nonnullorum Ranunculorum venenata qualitate, horum externo & interno uſu. Vienn.* 1766.) inſtituta, quibus acrimonia inſignis Ranunculi breyniani Cranxii, bulboſi, ſcelerati, acris, arvenſis, Thoræ, illyrici, Sardoi Cranzii, evincitur; quorum plerorumque radicem, caulem, folia, flores, germina immatura, ſuccum expreſſum, extractum, decoctum, infuſum, vel in ſe vel in canibus tentavit. Acerrimis ſpeciebus quoque annumerari debet Ranunculus alpeſtris L. (Hall. *hiſt. ſtirp. helv. n.* 1167.): & manifeſta acrimoniæ ſuæ indicia præbet R. Flammula L., de qua paullo poſt uberius. Acre horum continetur volatili, inodora licet parte, quæ igne, coctione, ſiccatione & maturatione conſumitur, qua ablata nutritioni adeo aptæ plantæ fiuut. Hæc neque acida nec alcalina eſt (Krapf. *l. c. p.* 100.). Augent acrimoniam acetum, mel, ſaccharum, vinnm ejuſque ſpiritus, acida mineralia, oleum tarrari per deliquium, aliaque ſapida. Nec minuit eandem caſtoreum, quod Aëtius quidem ut antidotum propoſuit, nec magni habita a Veteribus Meliſſa, vel Meliſſophyllum, vel vinum dulce. Sed inter plantas ſeptingentas exp loratas, folia unice Acetoſæ manducata vel contuſa acre mit igant

& enervant, modo non jam eroſio facta fuerit; incaſſum vero tentatur ſuccus ejuſdem. Proxime vi Acetoſæ accedunt baccæ Ribium immaturæ. Aqua vero omnibus antidotis antecellit in veneno hocce mitigando (Krapf *l. c. p.* 101. *ſqq.*). Et hæc omnia articulo ſequente de R. ſcelerato ulterius enucleabuntur.

Sunt tamen & ſpecies adeo mites, ut olerum inſtar iis veſci liceat, R. auricomi & lanuginoſi exemplo (Krapf *l. c. p.* 93.).

Sed memet continebo in cenſura Ranunculorum, qui medica praxi inclaruerunt, de quibus iterum ingemiſcere cogor, quod botanica cognitione deſtituti ſæpe inſcios nos de ſpecie auctores reliquerint, quam tamen ſeorſum noſſe tanto magis opus eſt, quum cl. Krapſio docente non ſingulis partibus eadem vis inſideat.

Ranunculus acris L. igitur primum trutinandus. Huic acrimonia per omnes partes fere æqualis competit eaque valde pungens. Germinibus florum tamen dirior ex linguæ judicio ineſt, quam & dolentius & diutius afficit. Cultura miteſcit hæc ſpecies, nec ſpontanea, prout & de aliis Ranunculis obſervatur, ubivis eundem acrimoniæ gradum ſervat (Krapf *l. c. p.* 90.).

Hactenus acquieverunt medici fere omnino in Ranunculorum applicatione externa, quod & de ſignificato valet: In hac æmulantur cantharidum vires, ſtimulandi, derivandi, revellendi potentia, quin in eo præferri videntur, quod non ita, ut veſicatoria ex cantharidibus, lotii vias moleſte afficiant, quod doloribus parcant, & citius effectum exſerant (Krapf. *l. c. p.* 105.), nec eos febri præſenti igniculos ſubdant. Hoc ſi concedamus, moleſtum tamen eſt, Ranunculi bulboſi bulbis exceptis, hieme non ſuccoſos obvenire. Nec horum applicatio ob funeſtas ſequelas oſcitanter fieri debet. Imo diutius longe ulcera inde nata ſerum ſtillant & difficilius coaleſcunt, quam quæ a cantharidibus fiunt (Störck *Ann. med.* 2. *p.* 123.). Duo vero ubivis ad avertendos malos effectus caveri debent, ne ſcilicet juſto ampliori ſpatio vis ſeſe diſpergat, nec per juſto diuturniorem moram profundius æquo partem exedant. Non ſupervacaneam igitur cenſeo cl. Cheſnau (*Obſerv. med. p.* 11.) providentiam, qui folia Ranunculi (foliis Anemones aſſimilare eum enuncians præfixam ſpeciem ſine dubio intellexit) in mortario ligneo vel marmoreo contuſa & multo ſucco madentia per emplaſtrum (denarii amplitudinis alicubi mentio fit *l. c. p.* 14.) perforatum applicuit, ſuperimpoſito emplaſtro non perforato, unde duarum horarum ſpatio cutis aperitur in tenero loco & depilato. In capitis vero capillata parte non facile cutem erodit, ſed partem in tumorem attollit. Ita ſub-

ſubvenit ſtirps cephalalgia atroci nominatim hemicrania correptis, medio loco dolenti impoſita. In capitis parte, quam pili obtegunt, longior mora trium vel quatuor horarum concedi poteſt; in fronte contra, circa oculos & alibi, ubi cutis tenera eſt, altæ facile exulcerationes fiunt. Parcior igitur ibidem quantitas applicetur, nec pluribus locis ſimul. Ex neglectu hujus cautionis in muliere quadam nobili inflatio ingens faciei, colli & ſuperioris pectoris exorta, ſed naturæ ſolius beneficio evanida (Cheſnau *p.* 12.). Noviſſime indicato more applicata podagræ etiam remedium exſtat (*l. c. p.* 420.), item mali iſchiadici (*p.* 425.), in quo abceſſui, ut alia revellentia, prævertit. In eodem malo vel aliis doloribus ſucceſſit pariter Baglivio (*Oper. p.* 113.). Pari gaviſus eſt ſucceſſu L. B. A Störck (*Ann. med.* 2. *p.* 123.) in pertinaciſſimis ac inveteratis articulorum doloribus ſæpius, copioſo ſero in veſica epidermidis collecto. Exiſtimo equidem ſermonem de hoc præciſe Ranunculo fuiſſe.

Febrium intermittentium curationem pluries ſtimulantia vel inflammantia extrinſecus cardiæ, præcipue autem carpis, applicata abſolverunt, ſive hoc factum fuerit puſtulis ibidem excitatis materiam febrilem revellendo, ſive eandem turbando & confundendo, ita ut calore intenſiori per totum corpus producto frigus ſubſequentis paroxyſmi anticiparetur. Quod ſi intempeſtive contingat, metus, ne plus noxæ quam emolumenti inde capiatur. Rutam, Sinapi, Erigeron acre, veſicatoria ipſa rel. in delectu fuiſſe novimus, & inter hæc etiam Ranunculos varios. Quorum omnium vis in carpis tanto major, utpote in loco nervis divite, iiſque pene nudis. Ita quidam, quartana adeo diuturna laborans cum acutiſſimo dolore humeri, Ranunculo carpo impoſito, tam febrem quam dolorem ſufflaminavit (Sennert. *Oper. Tom. I. p.* 263. *Lugd.* 1676.). Fuit ruſticus, plures a febre intermittente ſubito liberans, Ranunculum huncce ad pultem contritum intra manuum digitos alligando, effectibus dictis comitibus (Swieten *Comment. Tom.* 2. *p.* 571.). Non intempeſtive autem hocce epicarpio fugandam eſſe febrem, docet caſus pueri octennis, qui a febre quidem liberatus mox in aſciten cum hydrocele incidit, & ulcus, ſine dubio ex protracta nimis epicarpii mora, ſibi contraxit, ligamentum annulare & tendines adeo flexorum digitorum male afficiens. Soror ejus e contrario paullo ante ſine ullo malo pediſſequo hac medela unice e febre emerſit (*Breſſl. Verſuche* 1719. *p.* 177.).

Pharm.

Pharm. RANUNCULI PALUSTRIS *Folia.*

340. *RANUNCULUS SCELERATUS;* foliis inferioribus palmatis, ſummis digitatis, fructibus oblongis. Linn. *Spec. pl. p.* 776. Ranunculus paluſtris apii folio, lævis. C. B. Icon: *Flor. Dan.* 571. Regnault *Botan.* La Renoncule des marais. Pl. annua, in paludibus & foſſis non infrequens.

Ex acerrimis hæc ſpecies eſt. Radix tamen mitis, certe acrimonia ejus exigua mox in lingua evaneſcit. Caulis eo acrior, quo floribus propior, & quo planta junior; nam ſub antheſin radicem verſus inſipidus. Folia) inter dentes contrita ſenſum uſtionis cum ſalivæ uberiori proventu pariunt, iterato autem aliquoties experimento linguam inflammant, excoriant, guſtu privant, anteriorem linguæ partem ſtiptica quadam aſpredine imbuunt, apicem ejus findunt, ſtuporem dentium inducunt, gingivas pariter doloroſas & ad attactum cruentas reddunt. Superant tamen acrimonia florum germina omnes reliquas plantæ partes. Alligato folio vel floribus digiti laterali parti per dimidium horæ, leviſſimus modo ſubſequitur pruritus, abjecto autem apparatu, rubedo primum, dein veſica, duodecim horas poſt vel citius naſcitur. Veſica hæc aperta initio ichorem flaveſcentem, dein pus, plorat, nec ulcus hoc ſuperficiale facile ſponte ſe claudit, id quod vero ope balſami peruviani fit. Planta recens contuſa, vel manibus tractata, volatile ſpargit inodorum, ſed tam acre, ut nares oculoſque afficiat, in ſternutationem & illacrymationem uſque. Siccando herba exuitur acredine ſua: item ſuccus, utut antea urens, magiſque quam folia vel flores deguſtati, ſi in extracti ſpiſſitudinem denſetur. Par decocti herbæ vel florum ratio, ut & oleris inſtar a paſtoribus Murlachiæ cum debito condimento ingeratur. Decoctum ipſum grate dulce, niſi paullo meracius, cujus tamen acredo ferri poteſt. Infuſum recens contra acerrimum, ut tamen ſenſim miteſcat. Ex deglutito folio vel floris pauxillo etiam poſt lautum prandium dolor in abdomine acutus & valde ſingularis naſcitur, balſamo etſi peruviano vel iſtius aqua fontana expiandus. Ex ſucci guttulis duabus moleſtior adhuc longe ſenſus, ut inflammari viſus eſſet œſophagus. Canis ex ſucco faucibus largius infuſo, anxius vamuit, clamavit & ſclopeto occiſus ventriculum præbuit contractum, variis locis inflammatum, & pylorum tumidum rubro livideſcentem, vix pervium. Si diluitur ſuccus aqua, ita acrimonia mitigatur, ut drachma ſucci dimidia cum unciis ſex aquæ miſta tuto deglutiatur. Ea forma vel & decocto ſine noxa tentari poterit in morbis, qui ſtimulanti-

bus

bus & blande ſolventibus opus habent (Krapf *l. c. p.* 11. *ſqq.*).

Siquidem hæc ſpecies nequitia priorem ſuperat: tanto major ſollertia in ejuſdem adminiſtratione requiritur. Valet hoc & de externa. Mendici aſtuti nundinas petentes ea exulcerant pedes, ut miſerationem aliorum in ſe convertant (Linn. *Flor. Svec. n.* 499.). Sed pejus e contrario aliquando cecidit res, quando tamen ſcopus laudabilis proſperum eventum meruiſſe videtur. Intermittentem febrem quidem pollici Ranunculus applicatus (Ranunculum paludenſem vocat auctor) ſubinde fugavit, ſed in longe graviores morbos nimio ſtimulo ægros conjecit (Tiſſot. *epiſt. med. pr. p.* 317.). In centurione pollice ad os uſque cum immanibus doloribus deſtructo ſævum ulcus per plures menſes reliquit. Auriga inde inter paucas horas immenſam veſicam per totum brachium cum febre, delirio, phrenitide, rabiei ſpecie, imo grangrænam ſibi contraxit, & vix ſervare ejus brachium chirurgus perirus potuit (*l. c.*).

Quum radicem mitem vel decoctione in aqua facile miteſcentem deſcribat Krapſius, innuatque impune quocunque modo, ſive in acetario ſive decoctam aqua vel jure, ingeri: fere ad credendum inducor, quod ex ala ſpecie fuerint radices (Ranunculi paluſtris nomen licet adhibeatur), ex quibus, loco oleris comeſtis, homines quidam dira cardialgia correpti, quorum unus poſt ſingultum, ſudorem frigidum, oculorum contorſionem, riſum ſardonium & convulſiones obiit (Scharff *in Ephem. nat. cur. Dec.* 3. *a.* 2. *obſ.* 87. *p.* 106.). Sunt qui hanc ſtirpem pro Herba Sardoa Salluſtii habuerunt, contra quam ſententiam ſaltim exemplum dictum riſus excitati non pugnat. Quidni vero non plures eidem huic effectui ciendo ſufficerent?

Ad experimenta in morbis, qui ſtimulantibus & ſolventibus opus habent, ferri tamen poteſt ſuccus herbæ, aqua caute dilutus vel & decoctum. Ita diureſin movet & viſcidos humores incidit. Hactenus conjectura potius quam repetita experientia ejus in morbis efficacia nititur. In tuſſi tamen ab acri ſtimulo, ab excoriatione vel catarrho incipiente, probum effectum præſtitit (Krapf. *l. c. p.* 22.). Et in ſene decrepito ſic dyſuriam ſanavit, ulcera pulmonum depuravit, venerem effœtam reſtituit (Krapf *l. c. p.* 103.).

Pharm. FLAMMULÆ *Herba*.

341. *RANUNCULUS FLAMMULA*; foliis ovato lanceolatis, caule declinato. Linn. *Spec. pl. p.* 722. Ranunculus longifolius paluſtris minor. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 575. Pl. perennis, in pratis udis crebra.

Ad acriores ſpecies pertinet, unde & Flammula dicta, quæ cuti pariter impoſita eandem rubeſacit, quin veſicas excitat. Hæc ejus vis in intermittentibus febribus, illa præcipue, quæ prima hominem infeſtat, tantum fidei ſibi in Svecia comparavit. ut a morbo (Alta) nomen (Altgräs) ipſa ſtirps ibidem reportaverit. Imponi ſolet carpis. Sæpe fini reſpondere, graves teſtes ſunt (Linn. *Fl. Svec. n.* 494. Roſenſtein *Barnsjukd. p.* 315.), modo febrili paroxyſmo appropinquante vim ſuam exerceat, ſicque tantum calorem excitet, ut frigus ſufflaminetur. Addere tamen convenit, curationis genus eſſe, quod a mulierculis potius, quam a medicis, in uſum trahitur. Non mirum igitur, ſimplici huic medelæ allini myſtica quædam artificia, præcidi ſcilicet ungues vel crinium extrema, quæ medicatrix ex ædibus reportat, abdomen ad ductus peculiares fricari rel. quæ ſanior quilibet judicio ridet.

Sed & in hujus epiſpaſtici applicatione cautione ea opus eſſe, quam ſupra injunxi, docet caſus ſingularis, quem mox proferam. Matrona quædam, multiplici aliorum ſibi notorum hominum exemplo ducta, ut tolleret obſtinatam febrem, prope carpum ſiniſtro antibrachio Flammulam impoſuit. Quum per nychthemerum integrum effectu deſtitueretur, ei adhuc per dimidim diem moram cunceſſit: ſed die poſt locus applicationis albus inſenſibilis durus exſtitit, doluitque inteuſe brachium & locus dictus, poſtea in ſphacelum tranſiit, ita ut tendines muſculorum & ipſum os in conſpectum prodirent; obicem tamen malo poſuerunt antiſeptica & chinata (Skragge *om Sjukdom. omkring Drotringholm p.* 162. *ſq.*) & ſanitatem priſtinam ægræ reſtituerunt. Patet inde peccari, ſi ultra tempus herbam relinquas; nam & in veſicatoriis ex cantharidibus obſervavi, veſicam ſæpe poſt emplaſtrum jam ablatum formari, vel jam natam ampliorem fieri.

Pharm. RANUNCULI BULBOSI *Bulbus.*

342. *RANUNCULUS BULBOSUS*; calycibus retroflexis, pedunculis ſulcatis, caule erecto multifloro, foliis compoſitis LINN. *Syſt. veg. p.* 430, Ranunculus pratenſis, radice verticilli modo rotunda. C. B. Icon: *F. Dan. Tab.* 551. Pl. perennis, in pratis & ad vias copioſiſſima. In fertiliore ſolo major omnibus partibus, conſequenter & bulbo; cujus varietatis figura conſpicitur in Io. Milleri *Illuſtr. Syſt. ſex.*

In univerſum acris, dum tenera eſt, ita tamen, ut linguam non tam cito vellicet, ut Ranunculus ſceleratus, ſed diutius eam afficiat. quin perículoſiora & pertinaciora mala linguæ, dentibus, gingivis, afferat (Krapf *de Ranunc. p.* 69.).

Mi-

Mirifice autem herba miteſcit, dum floribus ornatur, remanente quavis ætate acrimonia in bulbo radicis, qui acrior potius fit floreſcentiæ tempore, fibris radicis contra ante antheſim modo acribus.

Radix Bulbum) ſubrotundum conſtituit, infra radiculas paullo mitiores in univerſum protrudentem. Veſicis excitandis hic ipſe bulbus præ reliquis ſtirpis partibus, item præ reliquis Ranunculis idoneus eſt; nam ad ſerum uſque autumnum recens in pratis obvenit, & coli quoque poteſt abſque virium notabili jactura, & virides bulbi facile in ſabulo per hiemales menſes ſervari queunt (Krapf *de Ranunc.* *p.* 105.). Diu etiam ſervari ſeſe patiuntur calido aere abſque acrimoniæ diſpendio (*l. c. p.* 74.).

Efficacia hujus prompta, quippe taleolus ejus digito interius applicatus iam poſt duo minuta prima uſtionis ſenſum impertit. Abjecto illo cutis vix rubra apparet & pruritus ceſſat, poſt duas tamen horas leviter prurit & intra decem horas veſica generatur ſero plena, quam excipit ulcus dolens tardius conſolidandum & tardius pus concipiens. Taleolo ultra primum pruritum relicto dolor ſenſim increſcit, & vis erodentibus ejuſmodi communis in univerſum major (*l. c. p.* 70.).

Silentio prætereo alia tentamina, eo fine capta, ut vel radicis vel aliarum partium hujus plantæ acrimonia exploraretur, quum multa ſimilia habeant iis, quæ de Ranunculo ſcelerato ſupra dicta ſunt, & ea, quæ ſub articulo 339. in medium prolata, in hanc ſpeciem pariter plurimam partem quadrent.

Pharm. CHELIDONII MINORIS *Folia,*
Radix.

343. *RANUNCULUS FICARIA*: foliis cordatis angulatis petiolatis, caule unifloro. LINN. *Syſt. veg. p.* 428. Chelidonia rotundifolia minor. C. B. Icon: *Fl. Dan Tab.* 499. Pl. perennis, primo vere florens, in gramineis & umbroſis tam crebra, ut vicinas plantas ſuffocet.

Hodie a medicis ſpreta. Ex cenſu mitiſſimorum Ranunculorum eſt. Folia) enim & flores ejus acredine omni deſtituuntur. Folia ideo & verno tempore cum aliis plantis in acetariis comeduntur (Krapf *de Ranunc. p.* 97.). item in Uplandia cum oleribus coquuntur (LINN. *amoen. acad. T.* 6. *p.* 127.). Laudem quoque antiſcorbutici tulerunt.

Radicis) vero alia ratio eſt. Hæc ex bulbis ficiformibus faſciculatim congeſtis, quibus interjacent fibræ tenues, conſtat. Haud parum illa acris eſt cum ſapore ſtiprico, primum acido, dein amareſcente & nauſeoſo. Contuſa cutem

pari-

pariter in veſicam elevat, etſi languidius, quam radix Ranunculi bulboſi, & conſolidationem non tam diu moretur. Acrior ante floris expanſionem. Succus radicis tutius ſternutatorium eſt, quam reliquorum Ranunculorum dictorum (Krapf *l. c.*). Virtus applicationis externæ radicum recentium, vel & earundem in pulverem redactarum & ſebo coctarum in ſtrumis, vel linimenti mox dicti in hæmorrhoidibus, nondum tam comprobata eſt, ut fidem meratur.

ANEMONE.

LINN. *Syſt. veget. p.* 424. *Gen. pl. p.* 279.

Pharm. RANUNCULI ALBI *Flores*, *Herba*.

344. *ANEMONE NEMOROSA;* ſeminibus acutis, foliolis inciſis, caule unifloro. LINN. *Spec. pl. p.* 762. Anemone nemoroſa flore majore. C. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 549. Pl. annua verna, in nemoribus & dumetis habitans.

Obſoletæ hodie famæ apud medicos. Servavit tamen eandem *Pharmacopœa Svec. ed.* 2. *p.* 27. cujus in cenſuris rigor notus; forſitan unice ob aquam. Acris planta, herba & floribus. Linneus pro Herba Sanguinaria veterum ſcriptorum rei ruſticæ habet, quæ mictum cruentum & dyſenteriam boum generaret (*Fl. Svec. n.* 485.). Certe pluribus Seciæ plagis hæc planta ruri creſcit, in quibus hæmaturia correptum pecus, nec ſuſpicio noxæ in aliam ſtirpem cecidit (LINN. *Skånſka reſa p.* 249. 370.). Folia cum floribus contuſa & bis per diem capiti applicata intra paucum tempus tineam ſanare lego (Chomel *Uſuelles T.* 2. *p.* 376.). Epiſpaſticum pariter ex hiſce recentibus parari poteſt ad averruncandas febres intermittentes, ut de Ranunculis dictum: ſed eadem cautione opus eſt.

PRÆPARATATUM.

Aqua Ranunculi albi). *Ph. Svec. p.* 57. Fit deſtillatione herbæ cum aqua. Acris eſt. Lavant ſubinde faciem eadem puellæ, venuſtatis male cupidæ, eo, dum ſaturatior eſt, eventu, ut peſſime facies erodatur.

Pharm. PULSATILLÆ NIGRICANTIS *Herba*.

345. *ANEMONE PRATENSIS;* pedunculo involucrato, petalis apice reflexis, foliis bipinnatis. LINN. *Spec. pl. p.* 760. Pulſatilla flore minore nigricante C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 611. item Störck *Libell. de Pulſatilla nigric.* Pl. perennis

nis vernalis, creſcens in campis apricis ſterilibus Germaniæ e. c. prope Brunſvigam, inter Hamburgum & Lubecum, circa Vindobonam, item in Oelandia & Scania, unde per iter petii aliquot exempla, quæ ultra decennium probe viguerunt in horto botanico. Similis primo aſpectu Anemoni Pulſatillæ LINN., qpæ vero altior, hirſutior, flore majori petalis rectis.

Lib' Baronis a Störck ſagacitate a. 1771. numerum officinalium planrarum auxit. Omnibus partibus paullum maſticatis acerrima & urens, ſapore diu perſiſtente (Störck *l. c. p.* 8.). Imo concidendo herbam recentem in naſo, lingua, labiis, ore, ſenſus mordacitatis oritur (*Hann. Mag.* 1779. *n.* 105. *p.* 1665.). Radix mitior (Störck *l. c.*). Hæc aquam ſub deſtillatione ſpumeſcentem reddit, ut ſaponaceæ naturæ indicium inde feratur (Heyer in cel. Crell. *chem. Joarn. P.* 2. *p.* 105.). *Aqua*, ex herba & floribus, abjecta radice, cum aquæ fontanæ octo partibus ad dimidium deſtillata, valde acris & penetrans (Störck *l. c. p.* 10. Conf. *Hann. Magaz. l. c.*). Saturata & ex ſuccoſis (non exſiccatis) hiſce partibus parata poſt aliquot hebdomades, vel alio experimento poſt dimidium annum, in vitro cryſtallos lacteas, planas, ſtriatas, camphoraceæ in quibusdam momentis naturæ, in fundo generat, quæ ipſa camphora tamen cum vera eo convenit, quod ſapore pingui inſtruatur, flammam concipiens tota deflagret & in bractea ferrea calida ſenſim omnino avolet vaporibus nares vellicantibus (Heyer *l. c. p.* 103. Conf. *Hann. Magaz. l. c.*). Præter dicta aliaque phœnomena, quæ haſce cryſtallos explorans vero cognovi, ſingulare aliud expertus ſum, ſcil. quum easdem, quæ integræ ſaporis expertes ſunt, flamma candelæ liquatas guſtarem, ſaporem mox tam pungentem & lancinantem in lingua ſenſi, ut ferre eum non potuiſſem, niſi crebra linguæ abſterſione mitigaſſem dolorem & inflammationem avertiſſem. Quin diebus aliquot poſtea ſtupor quidam linguæ cum maculis albidis in locis applicationis ſuperfuit. Extractum mollius ex reſidua poſt deſtillationem parte paratum, licet initio adſtringere linguam videatur, dein tamen ciet punctorium ſenſum, tandem ardorem diu permanentem. Ex hujus *Extracti* granis ſeptem vel & quatuordecim cum ſacchari drachma una pulverem paravit tenuiſſimum Störckius (*l. c. p.* 11.). Item *infuſum* ex herbæ ſiccæ drachma una cum aquæ fervidæ q. ſ. per quadrantem horæ maceratæ, addito colaturæ libræ unius ſaccharo, quantum ejus pro gratia opus eſſet. Si fortius deſideraretur infuſum: herbæ drachmæ duæ vel tres vel uncia dimidia adhibita (*l. c. p.* 13.). Quid triplici hocce præparatorum gene-

genere præſtiterit, caſus quadraginta unus ab eo recenſiti teſtantur.

Excerimentis in oculorum variis affectionibus chronicis hac ſtirpe inſtituendis anſam dedit ſenſus, quem ipſe Störckius expertus in proprio oculo, qui biennio antea inſignem contuſionem paſſus fuerat, ut quem pluries minuta aliquot prima poſt ingeſtum pulverem dictum dolor lancinans vexavit. Felix experimentorum ſucceſſus ſpecificam quandam vim in oculorum morbis ſtirpem exſerere illi perſuaſit. Pertinet huc amauroſis (*Caſ.* 18. 20. 21. 23. 25. 33.), quam in quibusdam curavit, in alius egregie levavit. Cauſa hujus mali varia non cuilibet quidem hiſtoriæ adjecta. Fuit inter hosce ægros fœmina, ex profluvio aurium ſubito ſopito cœcutiens (*Caſ.* 21.); alia ex partu difficili (*Caſ.* 23.). Adeo in puella quatuordecim annorum amauroſi urriusque oculi laborante effectus celer fuit, ut intra binos fere menſes viſum recuperaret (*Caſ.* 18.) In aliis, quibus imperfectus remanſit, magni tamen omnino faciendum, quod diſtinguendi objecta & colores, ambulandi ſine cadendi metu, item legendi facultatem pluribus reſtitueret. --- Cataractæ ejus ope diminutæ plura etiam exempla exſtant (*Caſ.* 24. 32. 38.). In hiſce ſcilicet viſus obſtaculum tenuius inde evadere apparuit, ſplendor candelæ accenſæ denuo percipi cœpit, vel objecta quædam diſtinguendi poteſtas rediit. --- Pannos, ungues vel albugines oculorum in variis quoque diſſipavit (*Caſ.* 16. 19. 22. 26. 31. 35. 36.), quorum malorum originem vulnus corneæ, vel opthalmia, item variolæ, in quibusdam conſtituerunt.

Bonum indicium præbet in oculorum vitiis, ſi in hiſce dolor, etiamſi terebrans lancinansque, percipitur (Störck *l. c.* Mohrenheim *chirurg. Beob. T.* 1. *p.* 77.).

Præter dicta oculorum vitia, in aliis variis morbis efficaciam ſuam comprobavit. Multa ſymptomata venerea, ut dolores artuum nocturni, tophi, ulcera pudendorum, faucium, linguæ, caries, teſticulus induratus, condylomata, plantæ hujus vi ſublata fuerunt (Störck *l. c. Caſ.* 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 13. 15. 28. 30.).

Ulcera quoque quædam, abſque cauſa venerea exorta, ſanari eadem ſe paſſa ſunt, prout illud fœdiſſimum in lingua natum, quo lingua fere tota exſtitit bifurcata (*Caſ.* 12.): & ulcus ſordidum pedis cum ſerpigine colli & ſcapulæ *Caſ.* 37.) Ita ulcus in genu ex aperto tumore lymphatico conſolidatum (*Caſ.* 14.).

Nec ſpernenda hæc Anemone in paralyſi. Etenim diſparuit brachii immobilitas cum rigiditate & emaciatione, quæ per

per quinquennium duraverat (*Caſ.* 1.). Alius paralyſin annoſam crurum ejus ope devicit.

Si ex caſu ſingulari concludas, multum & ſpondet in melancholia, & qua reſipuit vir pertinaci morbo cum macie correptus (Störck *l. c. p.* 54.).

Multis igitur nominibus efficax dicenda hæc ſtirps eſt. Significatos inter caſus probi ſucceſſus alii quidam occurrunt, in quibus parum vel nihil auxilii attulit; id quod auctori honori, non dedecori vertendum. In commendationem quoque cedit ſtirpi, quod in multis ægris voto reſponderit, in quibus complura alia remedia fruſtra tentamen ſubierant.

Pulvis vero ex extracto & ſaccharo initio parva doſi capitur ſenſimque augetur, ita ut, ſi extracti grana ſeptem ſumta ſint pro drachma una ſacchari, hujus pulveris initio ter de die grana viginti ingerantur, dein drachma una, duæ, tres per diem; & poſtea ſubſtituatur pulvis, qui inter drachmam ſacchari grana quatuordecim extracti continet. Extracto vis efficax reſolvendi ineſt. Aqua deſtillata drachmis duabus ad unciam dimidiam bis de die capitur. Infuſi vero deſcripti ter de die uncias tres vel quatuor æger ſumit (Störck *p.* 11. *ſqq.*).

Facilius ferunt ægri extractum, quam aquam deſtillatam, ut quæ quibusdam majori doſi nauſeam conatumque vomendi excitat (*l. c. p.* 55.). Non ſpernenda tamen ipſa aqua. In ulceribus, carie, ſerpigine, infuſi uſus externus utiliter cum interno conjungitur. In multis hæc ſtirps lotium movet copioſius; quibusdam tormina & levem diarrhœam cum euphoria: ſunt & quibus inde fluxus menſtruus antea ſuppreſſus vel hæmorrhoides reſuſcitatæ. Quum camphoræ ex hac ſtirpe ſupra deſcriptæ granum dimidium cum ſaccharo fœminæ amauroſi laboranti offerretur & lotium ſucceſſit copioſe & crebro, & capitis lancinans dolor ſubſequutus eſt. Idem contigit fœminæ alii juniori (Heyer *l. c. p.* 106. *ſq.*).

Quæ vero de efficacia ſtirpis in affectionibus oculorum obſtinatis innotuetunt, non unica Störckii auctoritate nituntur, ſed acceſſit aliorum fides. Hafniæ in noſocomio amauroſin eadem diſcuſſam obſervatum. Eundem eventum cl. Guldbrand ter in praxi ſua expertus eſt. Variis quoque oculorum vitiis pharmacopola quidam Danicus ejus ope ſubvenit (Tode & Nielſen *Diſſ. de præſtantiſſ. ratione illuſtrandi mat. med. p.* 11.) Dignum memoria eſt ſolatium, quod extractum attulit theologo cuidam Helvetico, ſeptuagenario majori. Hic uno oculo jam omnino coecutiens alterum quoque ita obſcurari ſenſit, ut faciei obvia diſcernere nequiret. Senſim doſis ita aucta, ut dolor circa oculos & in eorum-

rudem vicinia naſceretur; unde poſt binos circiter menſes tantum levamen obtinuit, ut ipſe medico ſuo, cl. Hotz, exarare epiſtolam & poſtea litteras legere, etſi cum difficultate, poſſet (Jo. Jac. Zimmermann *Diſſ. Obſervat. circa Mercur. Extr. Cicutæ & Pulſatill.* §. 14. *Argent.* 1779.). Accedit cl. Mohrenheim (*l. c.*) iis, qui hanc plantam in amauroſi, cataracta & opacitate corneæ, laudant. Quæ iſte de panno in utraque cornea viri militaris diſſipato ope pulveris Anemones narrat, magis faverent ejuſdem vi, niſi ſimul decoctum quoddam interne & externa varia efficacia, ut collyrium ex Vitriolo cœruleo & Tutia & unguentum ex Mercurio præcipitato rubro & ſaccharo uſurpaſſet, ſimulque applicationi lapidis infernalis & fonticulis indulſiſſet. Perfecit tamen ſaltim omiſſis reliquis dictis curationem hanc ſtirps noſtra (*l. c. p.* 73. *ſqq.*). Idem duobus exemplis incipientem cataractam extracto in pilulis dato, a granis tribus, ſenſim granum unum per diem addendo ad drachmam unam, in connubio collyrii cum ſpiritu ſalis ammoniaci diſcuſſit (Mohrenheim *Wiener pract. Beytr. Vol.* 1. *p.* 287.). Memorabilis etiam caſus eſt fœminæ, quem adducit, cataracta depreſſione liberatæ, ſed viſu iterum ſub dilatatione pupillæ ſenſim privatæ: rediit in hac viſus extracto Pulſatillæ, a tribus granis incipiendo & augendo doſin quotidie granis duobus, ad drachmam unam uſque (Mohrenheim's *chirurg. Beobacht. Vol.* 2. *p.* 24.). Ita pannum corneæ diſſipavit interno uſu ſalium mediorum & Pulſatillæ una cum collyrio, quod fel bovillum exceperat (*l. c, p.* 169.).

Inter tot ſecundi in amauroſi effectus teſtimonia dolendum, ſtirpem hanc, crebro in ædibus, quibus milites rude donati Berolini aluntur, tentatam ſpem in iſto vitio feſelliſſe (Schmucker in *verm. chir. Schrift. T.* 2. *p.* 26.). Ita &, licet in oculorum morbis, præcipue in amauroſi oculorum & panno, extractum, idque magna doſi, exhibuerit ill. Bergius, ſibi tamen non ſatisfeciſſe queritur (*Mat. med. p.* 491.). Negat & ill. Aug. Gottl. Richter (*chir Bibl. Vol.* 6. *p.* 584.), ſeſe unquam auxilium ullum hacce ſtirpe in amauroſi afferre potuiſſe, qui tamen extracti ad ſummum grana modo quindecim obtulit.

PRÆPARATA.

Aqua deſtillata Pulſatillæ nigricantis). Hanc civitate jam donarunt *Pharm. Edinb. noviſſ.*, *Brunſvicenſis*, *Roſſica*.

Extractum). *Item*.

Pharm.

Pharm. HEPATICÆ NOBILIS *Herba.*

346. *ANEMONE HEPATICA*; foliis trilobis integerrimis. Linn. *Spec. pl. p.* 758. Trifolium hepaticum, flore ſimplici. C. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 610. Pl. perennis, in ſylvis primo vere copioſe florens. Varietas flore pleno vulgare hortorum ornamentum.

Rariſſime Herba) hodie a medicis præcipitur. Deſtituitur ea acrimonia, quæ aliis ſpeciebus congeneribus competit, leviter contra ea adſtringit. Tonica olim reputata in viſcerum laxitate, in primis hepatis & renum & veſicæ urinariæ, & mictui cruento & hæmoptyſi coercendæ apta. Nominatim & Boerhaavius *Hiſt. pl. hort. L. B. p.* 50.) egregiam opem in gonorrhœa inveterata ex organorum laxitate deprædicat. Malo hypochondriaco mederi decocto feruntur Gotlandi (Linn. *Fl. Svec. n.* 480.). Hodie vix ultra gargariſmata extenditur ejus uſus. Pulveri alias vel infuſo theæformi locus fuit.

CLEMATIS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 426. *Gen. pl. pag.* 280.

Pharm. FLAMMULÆ JOVIS *Folia*, *Flores.*

347. *CLEMATIS RECTA*; foliis pinnatis, foliolis ovatolanceolatis integerrimis, caule erecto, floribus pentapetalis tetrapetaliſque. Linn. *Spec. pl. p.* 767. Flammula recta. C. B. Icon: Jacqu. *Fl. Auſtr. Tab.* 291. Störck *Libell. de Flammula Jovis Tab.* 1. Pl. perennis in collibus & dumetis Auſtriæ, Hungariæ, Valeſiæ, & alibi in Helvetia, item circa Monſpelium.

Hæc, ut congeneres ſpecies, valde acris, unde & nomen Flammulæ variis impertitum. Nobilitavit tamen hanc ill. a Störck, & extra ſuſpicionem veneni poſuit (*Libell. cit.*), idque a. 1769.

Folia) recentia in lingua & faucibus ardorem cient, diutius in lingua retenta rubefaciunt, veſiculas excitant & exulcerant. Sicca vero mitiora ſunt, utpote ſaporis acido ſubdulcis, leniter adſtringentis, parum urentis. Conterendo tamen ea niſi tibi proſpicias, in naribus, faucibus, pectore ardor ſubſequitur. Flores) pariter cum conſtnntia acres, ſive ſicci explorentur, ſive in infuſo. Paucis in animalibus captis experimentis, ad alia in morboſis humanis corporibus tranſitus factus. Et in hiſce infuſum foliorum

præcipue placuit; dum ſcilicet eorundem drachmæ duæ cum ſ. q. aquæ ferventis per quadrantem horæ vaſe clauſo infundantur, &c, ebulitione per momentum ſubjuncta, colatura libræ unius exhibeatur. Fortius hoc infuſum ſenſim redditur ſumendo foliorum drachmas tres vel unciam dimidiam. Tentatum & infuſum ex florum drachma una & aquæ ferventis q. ſ. ad colaturam libræ unius; quod pariter fortius fieri poteſt florum duplam vel triplam quantitatem addendo, & ſacchari vel ſyrupi miſcela gratius. Doſis horum infuſorum ſunto per diem bis, ter vel quater, unciæ quatuor. Extracto herbæ recentis etiam locus eſt, per diem ad granum unum, duo vel tria ſupraque ſumto. Pulvis ex hujus extracti granis tribus & ſacchari albi drachma una paratur, in ſex doſes dividendus, quarum tres per diem capiuntur. Alius pulvis fit ex foliorum granis tribus cum dupla quantitate ſacchari, bis vel ter de die capiendus. Senſim quoque licet augere pondus pulveris foliorum ad grana decem pro qualibet doſi.

Sic effectus ſtirpis nunquam noxius, verum multis in morbis maxime ſalutaris ſubſequitur. Ex horum cenſu memoro tophos, dolores oſſium aliaque ſymptomata venerea, nominatim ulcera (Störck *l. c. Caſ.* 1. 4. 5. 7. 15.), quæ quandoque tollit, contra aliud quodlibet immorigera (*l.* c. p. 34.). Sed exſtant et ulcera, fomitis venerei expertia, quibus pariter auxilio eſt (*Caſ.* 6. 8. 10. 14. 18.). Inter quæ ſeorsum notanda ſunt cancroſa in labiis oris enata (*Caſ.* 3. 11. 23.). Subfuit apud alios in hujus partis cancro vitium venereum (*Caſ.* 4. 9.). Magis adhuc votis ſatisfieret, ſi ipſi cancro mammarum ſufficeret: fungoſus tamen et exulceratus hujus partis legitur hac ſtirpe curatus (*Caſ.* 24.). Item alius cuilibet medelæ generi obnitens (Leber in Störckii *Libell. de Pulſat. nigric. p.* 57.). Porro excreſcentias varias fungoſas delet, e. gr. in dorſo manus (*Caſ.* 20.) obvias. Scabies annoſa humida, cutem totius fere corporis erodens, intra paucas hebdomades evanuit (*Caſ.* 13.). Nec minimum meritum eſt, quod aliquando cephalæas diriſſimas tollat, sive causa venerea ſubſit (*Caſ.* 1.), ſive deſit (*Caſ.* 2. 17.). Sigillatim noto tumorem durum, circa articulum ſuperiorem oſſis femoris enatum cum immobilitate femoris et ulcere ſinuoſo, manifeſte levatum (*Caſ.* 22.). Fœminæ denique plures triſtiſſima melancholia affectæ omnino inde reſipuerunt (Störck *de Pulſat. p.* 57.).

Atque in hiſce morbis, ſi extus ſimul in conſpectum veniant, ſæpe uſus externus cum interno utiliter copulatur. Pulvis ſcilicet herbæ inſpergitur ulceribus vel carni fungoſæ, quo ipſo illa pura evadunt & ſenſim coaleſcunt, hæc conſumitur abſque eroſione carnis vivæ ac ſanæ. Subinde ſo-

ſolus inſperſus pulvis curationem abſolvit (*Caſ.* 8. 12. 18. 20.). Creat tamen ille aliquando primis diebus ardorem in ulceribus inſignem: unde e re eſt, initio exiguum ejus modo inſpergere (*l. c. p.* 35.), In ſcabie juvat præter uſum infuſi internum eodem ſimul corpus lavare. Contra ulcera urethræ pariter una injectiones cautæ infuſi proſunt (*Caſ.* 21.).

In quibuſdam ægris lotinm, in aliis ſudorem, in paucis alvum hæc ipſa ſtirps movet.

Quis vero in tam multiplici morborum recenſu mirabitur, quod plura inertiæ exempla (e. gr. *Caſ.* 16. 19.) exſtiterint?

PRÆPARATA.

Extractum Flammulæ Jovis) receptum a *Pharm. Edinb. noviſſ.* & *Ph. Roſſ.*

Irulum). *Ph. Edinb. cit. p.* 57.

THALICTRUM:

LINN. *Syſt. veg. p.* 426. *Gen. pl. p.* 208.

Pharm. THALICTRI *Radix*.

348. *THALICTRUM FLAVUM*; caule folioſo ſulcato, panicula multiplici erecta. LINN. *Spec. pl. p.* 770. Thalictrum majus, ſiliqua anguloſa ſ. ſtriata. C. B. Pl. perennis, in pratis humidis frequens

Radix) extus fuſca, ſcatens ſucco ex dulci amaro. Lanam imbuit colore flavo, prout & folia. Virtus Rheo æmula dignam eam facit, quæ ſuppellectili medicamentariæ inſeratur, etſi hactenus vix a medicis præcipiatur. In Germania olim Rhabarbarum pauperum dictum. Colorem aureum lotio impertit, item odorem peculiarem, tingit & fœces & ſalivam. Doſis triplo major Rheo proponitur (Boerhaavii *Hiſt. pl. hort. L. B. T.* 1. *p.* 69.). In decocto purgantem ejus vim agnovit Dodonæus (*Pemptad. pag.* 59.). Apariendo, roborando & inteſtina firmando, pariter excellere legitur (Boerh. *l. c.*). Apud Iemtios in malo iſchiadico cataplaſma applicatur (ex Hagſtrömio, LINN. *Fl. Svec. pag.* 486.).

DICTAMNUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 330. *Gen. pl. p.* 209.

Pharm Dictamni Albi, item Fraxinlllæ *Radix.*

349. *DICTAMNUS ALBUS*; Linn. *Spec. pl. p.* 548. Dictamnus albus vulgo Fraxinella. C. B. Icon: Hiller's *Figures of Plants Tab.* 123. Iacq. *Fl. Auſtr. Tab.* 428. Regnault *Botan.* La Fraxinelle. Storckii *Linell. de Flamm. Jovis Fig.* 2. Pl. perennis, in ſylvis montoſis & collibus ſaxoſis Galliæ, Italiæ, Helvetiæ. Germaniæ, Roſſiæ & Sibiriæ auſtralioris ſpontanea. In hortis vulgare arearum, ob elegantiam floris, vel rubri vel albi, ornamentum.

Tota ſtirps odorem ſpargit fragrantem bituminoſum, qui ex oleo ejus eſſentiali provenit. Hoc in ſuperficie extremorum caulium, item internarum floris partium inter veſiculas exiguas latet. Adeo hoc inflammabile eſt, ut admota veſperi candela poſt diem ſiccum effluviam flammam capiant, modo aerem inflammabilem ventus non difflaverit (Du Hamel *Phyſ. des arbres T.* 1. *p.* 150. Nollet *Cours de Phyſ. Vol.* 1. *p.* 300.). Reſina ex floribus nondum expanſis collecta lotium efficaciter pellit (Hill in *Virtues of Sage Verſ. germ. p.* 56.). Potior virtus in capſulis ſtellatim diſpoſitis reſidet.

Sed in Radicis) conſideratione præcipue ſubſtitit medicorum ſollertia. Hæc craſſa, ramoſa, externe pallide flava, interne alba, odoris, dum recens eſt, hircini, ſaporis ex aromatico amaricantis. Servatur in officinis modo pars ejus corticalis craſſa ſpongioſa, quæ, poſtquam a lignoſa inerti medulla ſeparata fuerit, ſponte in cylindricam formam convolvitur. Craſſiſſima pollicem fere diametro æquat. Quo vero exilior eſt, eo efficacior (Neumann. *Chem.* 2. *B.* 2. *Th. p.* 275.). Sapor ſiccæ radicis haud parum amarus & nonnihil aromaticus eſt. Amarities tranſit manifeſte infuſione in aquam, ſicque hæc largitur extractum qariter amarum, quod tamen amaritie cedit extracto ſpirituoſo, cujus longe quidem minor quantitas eruitur.

In ſtomacho roborando, malignitate morborum delenda, menſtruis pellendis, vermibus necandis aliiſque quibuſdam morbis, a quorum curatione hæc radix remotior videtur, valere, olim a medicis ſtatutum fuit, ut vel in compendio a Gejero (*Dictamnographia*) & Büchnero *Diſſ. de Fraxinella reſp.* Henr. Chriſt. Bertuchio *Erford.* 1742. inde *a pag.* 9.) traditum legimus. Senſim vero ita in deſuetudinem abiit, ut dubitarent multi, an operæ pretium eſſet, in loculo

culo officinarum illam ſervare, quin inertem omnino pronuntiarent. Feſelliſſe hoſce ſuum judicium, paucos ante annos didicimus experimentis L. B. De Störck (*Lib. de Flamm. Jovis cap.* 2. *pag.* 36. *ſqq.*). Exhibuit illam quibuſdam in pulverem redactam optimo eventu contra tertianam (*Caſ.* 4.), contra lumbricos (*Caſ.* 6. 7.), quibus ſubigendis pluries præcipue in Jalappæ miſcela par fuit (*pag.* 46.), ad fluxum menſtruum reſerandum, in fluore albo inveterato erodente (*Caſ.* 9.); doſi quidem in hiſce diverſa, cujus ſcrupulus unus bis per diem maximum pondus conſtituit.

Eſſentia quoque ex radicis recentis & conciſæ unciis duabus ſpirituſque vini unciis quatuordecim, digeſtione bene ſaturata (*p.* 38.), profuit, idque quidem binis ſepilepticis a guttis viginti ad triginta vel quinquaginta ter de die, etſi in uno redeunti malo non ſufficeret. Auxilio quoque fuit ad ſexaginta guttas ter de die data (*Caſ.* 3.) fœminæ melancholicæ, in qua irregularitas menſtruorum ſubfuit.

Chloroticis demum & menſtruorum retentione gravatis *Vinum* medicatum ſuppetias fert ex pulveris radicis uncia una, Limaturæ martis non rubiginoſæ drachmis tribus cum vini generoſi libra una digeſtis, cujus cochleare unum omni bihorio datur (*p.* 38.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Pulvis epilepticus ad guttetam) *Ph. W. p.* 151. Orvietanum) *loc. cit. pag.* 133. radicem in farragine multiplici aliorum recipiunt.

Tinctura ſ. eſſentia Dictamni albi). *Ph. Edinb. nov. pag.* 75.

Vinum) *l. c.* Eſt ſupra dictum martiale.

R U T A.

LINN. *Syſt. veg. p.* 331. *Gen. pl. p.* 102.

Pharm. RUTÆ *Herba*, *Semina*.

350. *AUTA GRAVEOLENS*; foliis decompoſitis, floribus lateralibus quadrifidis. Linn. *Syſt. veg. p.* 331. γ. Ruta hortenſis latifolia C. B. Græcis Ῥύτη ſ. Πεγάνον. Icon: Regnault *Botanique*, la Rue des Jardins. Suffrutex, creſcens in rupibus & locis ſterilibus Europæ auſtralis, in Hiſpania, Gallia inferiori, Helvetia. Colitur in hortis copioſe.

Planta ſpontanea acrior & odorarior hortenſi eſt. Acquieſcimus vero hortenſi. Sapor ejuſdem ſtimulans, calidus, ama-

amaricans, odor graviſſimus. Adeo vero recens acris eſt, ut pruritum in manu illam colligentium cieat (Dioſcor. *Mat. med. Lib.* 3. *cap.* 52. Clus. *rar. plant. Lib.* 5. *p.* 136. qui adeo per triplices chirothecas penetrare acrimoniam obſervavit); unde probe caveas, ne contrectata paullo ante planta oculos confrices.

Infuſum Herbæ) Rutæ aqua factum ſubviride vel brunum eſt. Hoc etſi in fibra animali adſtrictionis vim non edat, ſolutione tamen vitrioli martis debili nigredine ſuffunditur (Percival *Eſſays medical and experimental. T. I. p.* 119.). Patet inde, non adſtringentia unice addito ſale martis nigreſcere. Aqua extractum erogat amarum calidum majori quantitate, quam ſpiritus vini, qui vero extractum acrius, hinc efficacius, largitur, coloris fuſco nigricantis. Deſtillatione per aquam aſcendit oleum coloris flavidi vel ſubbruni, odoris paullo gratioris, quam qui herbæ ineſt, ſaporis moderate acris, ſed tam parvo pondere, ut alius (Cartheuſer *Mat. med. T.* 2. *pag.* 129.) vix unciam dimidiam ejus ex libris decem, hoc eſt vix $\frac{1}{320}$, alius (Spielmann *M. m. p.* 292.) modo $\frac{1}{464}$ obtinuerit. Hoc ipſum frigore coit (Neum. *Chem.* 2. *B.* 3. *Th. p.* 131.). Fructus maturitati proximus oleo ditior eſt, ea proportione, ut quum herbæ libræ duodecim circiter drachmas tres modo offerrent, fructus eadem quantitas ſupra unciam unam ſuppeditaret (Lewis *Hiſtory of the Mat. med. p.* 489.). Hæc quoque pars viribus herbæ antiſtare cenſenda eſt.

Apud Veteres in multis morbis magno in pretio ſtirps hæcce fuit (V. compendii cauſa *Diſſ. de Ruta* præſ. Stenzelio, reſp. Sternberg *Witt.* 1735. item Zornii *Botanol. med. art. Rut. pag.* 588. *ſqq.*), nec hodie ſpreta, licet omnino pluris fieri mereretur, & optabile eſſet, ut vires, per exempla variorum morborum & hominum eundo, ulterius confirmarentur. In nervos illam exſerere vim, vel ipſe odor gravis fragrans docet, item efficacia in morbis, in quibus ſyſtematis nervoſi labes. Horum e numero epilepſia, in qua jam Veterum, nominatim Tralliani (*Oper. Lib.* 1. *cap.* 25. *p.* 80.). auctoritate inclaruit. Hic tamen, quem dixi, magis ad excitandum ægrum ſub paroxyſmo odore Rutæ, quam ſanandum omnino a malo, reſpexiſſe videtur. Multa & diuturna experientia ſuccum Rutæ cum melle ſcillitico mixtum comprobaſſe ſuam in hoc morbo virtutem, teſtatur Valleriola (*Obſſ. med. Lib.* 3. *obſ.* 7. *p.* 156.). Hyſtericis fœminis non raro ſolamen affert Ruta, & inter varios exhibendi eam modos etiam oleum ejuſdem deſtillatum (Boerh. *Chem. T.* 2. *p.* 112. Chomel *Uſuelles T.* 1. *p.* 218.) ſeſe commendavit, item aqua deſtillata (Boerh. *l. c. p.* 68.), quam nunquam ſatis pro dignitate ſeſe laudare poſſe innuit ſum-

ſummus Boerhaave in epilepticis & hyſtericis levandis, in veneno (miaſmate puto) pellendo, in ſudoribus ciendis. Hyſtericis Ruta tanto plus promittit, ſi menſium obſtructione ſimul laborant, quos reſerare in multis compertum eſt.

Diſpellere colicam a flatibus, ſperare a medicina ſtimulante & aromatica licet, judicium vero plurium teſtimonia comprobant, quos inter illud Simonis Paulli (*Quadrip. p.* 510.), qui decoctum, item oleum ejus clyſmate miſtum vel epithema, deprædicat.

Antidotum univerſale venenorum, cujuſcunque cenſus ſint, illam cum antiquis habere diſſuadet ſana ratio, & facile dabo in malignitate & contagio morborum, ipſius adeo peſtis, laudem eſſe reſtringendam, quum multiplicis iſta malignitas naturæ ſit. Stimulus vero, quo nervos vellicat, antiputredinoſa vis & ſudorem excitandi efficacia, alexipharmaci titulo eam non omnino indignam reddunt. Succus herbæ cum vino, præſertim vero acetum rutaceum, hiſce nominibus inclaruit. Sed & limitem putredini vivæ partis ponere, uſu in gangræna, epithematis vel cataplaſmatis forma e. c. cum ſale communi, addito vino & aceto, conſtat. Ita vinum, in quo herba cocta, permixtum melle Roſarum, ſanavit oxænam fœtidam & exulcerationem putidam gingivarum cum carie alveolorum dentium conjunctam (Plenk *Mat. chir. p.* 268.). Sic & in aliis ulceribus imo verminoſis valet. Ad ſervandos dentes confert os decocto tepido Rutæ & Scordii bis vel ter per hebdomadem ſollicite colluere; vel & aqua, ex Herbæ Salviæ duabus partibus & Herbæ Rutæ una parte antequam flores emittant, collectis, deſtillata, quæ ipſa aqua etiam coercet cariem in dente jam natam (v. ex *Deutsch. Memoires Ed. Vienn. T.* 1. *p.* 174. *Hann. Magazin* 1767. *n.* 60.).

Epiſpaſtici inſtar herbam recentem adhiberi poſſe, ex ſuperioribus evincitur, quo fine vel ſola vel aliis commiſta plantis pedum vel aliis commodis locis imponitur. Sic epicarpium ex ſummitatibus Rutæ & ſeminibus Sinapi contritis ſebrem intermittentem in pluribus profligavit, licet aliquando ſucceſſu caruerit (Boyle in Haenii *Rat. med. T.* 11. *p.* 66.).

In debilitate viſus ſæpe prodeſt halitus hominis ſani & integri oris, qui Rutam maſticavit oculo alterius aperto adſpirandus, in ea præſertim oculorum caligine, quæ ex lectione aſſidua originem traxit (Roſenſtein *Reſeapot. pag.* 40.). Suppares habentur vapores decocti per infundibulum inverſum admiſſi (Chomel *Uſuelles T.* 1. *p.* 220.).

PRÆ-

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Conſerva Rutæ) *Ph. Lond. pag.* 24. Eximium præparatum, ſervans virtutem recentis plantæ potiorem.

Oleum deſtillatum). *Ph. omn.* Efficax. Criteria & vires ejus ſupra jam dixi.

Oleum coctum). *Ph. W. p.* 127. Recentium foliorum coctione cum oleo olivarum paratur. Externo uſui deſtinatur, inſtar nervini, carminativi, cui vix ſufficit.

Acetum). *Ph. W. p.* 1. Vis eximia aceti vini reſtaurans & antiputredinoſa, addita Ruta, qua infunditur, augetur. In ipſa peſte olim pretium tulit.

Extractum). *Ph. Lond. p.* 27. *Ph. Edinb. noviſſ. pag.* 93. Eſt aquoſi generis.

Balſamus). *Ph. W. p.* 31. Ex oleo Rutæ deſtillato, Nuciſtæ & pauxillo viridis æris. Abeſſe poteſt.

ORDO XXVII.

SENTICOSÆ.

SPIRÆA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 392. *Gen. pl. p.* 253.

Pharm. FILIPENDULÆ S. SAXIFRAGÆ RUBRÆ *Radix*.

351. *SPIRÆA FILIPENDULA*; foliis pinnatis, foliolis uniformibus ſerratis caule herbaceo, floribus corymboſis. Linn. *Syſt. veg. pag.* 393. Filipendula vulgaris. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 635. Regnault *Botan.* La Filipendule. Pl. perennis, in paſcuis ſiccis creſcens.

Radicem) conſtituunt fibræ longæ tuberibus ovalibus inſtructæ coloris extus fuſci, interne albi. Tubera hæc carnoſa autumno odorem florum Naphæ gratum præ ſe ferunt, ſaporem ſubdulcem; æſtate minus fragrantia, magis vero amara & ſicciora. Recentia raſa aquam frigidam colore

lore rubeſcente imbuunt, quæ mora amylum album deponunt, quod decoctione in gelatinam tenacem tranſit (Berg. *Mat. med. p.* 424.). Unde apparet nutritias partes ineſſe. Jamque dudum notatum eſt, annonæ caritati radices ſubvenire (Linn. *Fl. Svec. pag.* 439.), prout & ſues avide illas evellunt.

Nobis potiſſimum cum ſiccis tuberibus res eſt, quorum vero uſus hodie nullus, idque non immerito. Sapor eorum amaricans, aquam infuſione reddunt ſaturate rubram, cum vitriolo martis nigreſceutem. Adſtringendi ideo veſtigia quædam illi inſunt. De diuretica & lithontriptica vi, quam quidam jactitant, fas eſt dubitare. Nec a Simone Paulli (*Bot. quadripart. pag.* 332.). Aliiſque laudata ejuſdem in fluore albo efficacia nuperorum experimeutis confirmatur.

Pharm. ULMARIÆ *Flores, Herba.*

352. *SPIRÆA ULMARIA*; foliis pinnatis impari majore lobato, floribus cymoſis. Linn. *Spec. plant. p.* 702. Ulmaria. Cluſ. *ſtirp. pann. p.* 100. Barba capræ floribus compactis. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 547. Regnault *Botan.* La Rein des Prés. Pl. perennis, in paſcuis humidis & ad foſſas creſcens.

Rarius a medicis præcipitur, quam pro fragrantia odoris mereri videtur. Ob hanc diebus feſtis & in conviviis ruſticorum in Svecia mos illis eſt, plantam recentem per pavimentum ſpargere, quæ tripudiis conquaſſata totas ædes odore ſuo replet, delicatioribus naribus non admodum grato. Plus omnino commodi generi humano offert, ſi ſatis verum ſit, vermes frumento noxios in granariis odore ejus fugari (Gadd *om Svenſka Landſkotſeln T.* 3. *p.* 560.). Pabulum quoque affert capris expetitum, quum contra ea in paſcuis, quæ occupat copioſius, vituli tabeſcant (Linn. *Amoen. acad. Vol.* 2. *p.* 250.).

Florum), qui ſuavem odorem ſpirant, uſu hodie acquieſcimus, qui ob vim pellentem & ſudoriferam non ſpernendi ſunt. Infuſum eorum calidum aqua factum variolas & morbillos languente eruptione provocat (Hall. *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 1135. Roſenſtein *om Barnſjukd. p.* 134. 217.). Idem in connubio florum ſulphuris inſervit ſcabiei retropulſæ ad cutem revocandæ (*l. c. p.* 271.). Aqua deſtillata leviter aromatica ſimilem pellendi vim habet (Hall. *l. c.*), hinc inde ideo in formulis b. A. Roſenſtein obvia.

Herba) ſaporis adſtringentis. Coriario adeo ſcopo valet (Bernhard *von d. Wieſenbau p.* 166.). Non morabor multum vim ejus alvi profluvia ſiſtendi & vulnerariam, quæ paſſim memoratur, quum effata mihi non ſatisfaciant.

G E U M.

LINN. *Syſt. veget. p.* 399. *Gen. pl. p.* 256.

Pharm. CARYOPHYLLATÆ, s. GEI URBANI *Radix*.

353. *GEUM URBANUM*; floribus erectis, fructibus globoſis villoſis, ariſtis uncinatis nudis, foliis lyratis. Linn. *Spec. pl. p.* 716. Caryophyllata vulgaris. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 672. Regnault *Botan.* La Benoite. Pl. perennis, vulgatiſſima ad ſepes & in umbroſis.

Radix) extrinſecus fuſca, interne albida, conſtat, dum ætate paullo provectior eſt, ex brevi trunculo oblongo, copiam fibrarum craſſarum longarum attenuatarum ſpargente. Junior ex meris fibris conflatur. Verno tempore, ſi ſolo ſicco creverit & recens ſit, caryophyllaceum odorem ſpirat, quem & in conclavi amplo, quo recens effoſſam per tempus ſervaveram, intrans abſque conciſione radicum ſenſi. Sapor ſimilis, in quo tamen auſteritas & amarities haud mediocris prævalet. Siccata radix aromate ſuo ad ſenſum privatur. Certe ad ejus jacturam prævertendam cave, ne nimio calore eam exſicces; nam una cum eo vim febrifugam ſufflaminari affirmatur (Buchhave *Obſſ. circa radicem Gei urb.* 1781. *p.* 20. *not. n.*). Virtute quoque radicis craſſior pars fibris antiſtat (*l. c. p.* 26.). Evelli debet vere vel æſtate. Præſtat verno tempore & locis montanis collecta, prout circa Naumburgum in Saxonia evulſa radix efficacior viſa eſt illa, quam ager Kilonienſis fert (Weber & Koch *Diſſ. de nonnullorum febrifugorum virtute & ſpeciatim Gei urbani radicis efficacia Kilon.* 1784.). Contrita pulverem pallide rubellum ſiſtit. Aquam vel ſpiritum vini colore obſcure rubro tingit. Aromaticam partem optime ſpiritus vini extrahit. Deſtillatione per aquam facta pauxillum concrementi albidi oleoſi evolvitur (Lewis *M. m. p.* 190.), & aqua ipſa, quæ tranſit, fragrans eſt. Secundum cl. Mühlenſtedt (Pharmacopolæ Hafn. in Litt. cl. Buchhave d. II. Octob. 1783. ad me ſcriptis) experimenta multo plus extracti aquoſi elicitur, quam reſinoſi, ſcilicet iſtius, ex radicis unciis ſedecim, unciæ quinque, hujus ex eadem quantitate radicis unciæ tres cum ſcrupulis duobus. Neutrum tamen horum extractorum omnino purum eſt, ſed ex gummoſis & reſinoſis partibus compoſitum. Cl. Anjou (*Diſſ. de radice Caryophyllatæ p.* 34. *ſq.*) contra ea tertia parte plus extracti reſinoſi, quam aquoſi, ſe eruiſſe refert.

Cereviſia radice fragrantior fit & ab acore munitur (Linn. *Fl. Svec. n.* 460.). Vulgari adeo experimento cereviſiæ contra

tra acorem inditur (Ovelgun in *Act. nat. Cur. Vol.* 5. *p.* 303.).

Vi antiſeptica corticem peruvianum , ſaltim ſecundum experimenta carnibus inſtituta, ſuperat (Buchhave *l. c. p.* 121. *ſqq.*).

Rarius etſi olim adhibita, non caruit tamen ſua laude variis in morbis. Non magni facio efficaciam ſudorem & exanthemata pellendi (Linn. *l. c.*), nec aphrodiſiacam (Ovelgun *l. c.*), nec emmenagogam (Gaſſer *Obſſ. med. in* Welſchii *Sylloge p.* 41.), nec alexipharmacum, quæ illi adſcribitur. Eſt qui in malignis continuo deliria inde enata dolet (Haller *Hiſt. ſt. helv. n.* 1130.). Plus omnino fidei meretur, quod proficiat in ulceribus ſcorbuticis, in fiſtulis & gingivarum laxitate (Cranz *Mat. med. & chir. P.* 2. *p.* 158.). Adjuvat uſum aliorum antiſcorbuticorum potulentum ex decocto (Werlhof. *Litt.* in Engel. *Specim. med. p.* 164.) vi roborante , præterea hypochondriis , nervis , ſtomacho amicum. Hiſce effectibus præſtandis ſymbolam ſine dubio attulit virtute ſua antacida (Ovelgun *l. c.*). Nec res nova eſt, conducere eam in dyſenteria ſub finem datam, in qua ipſa pulveris radicis grana triginta vel quadraginta opportuna (Scopoli *Fl. carn. Ed.* 1. *p.* 571.). Item jam dudum conſtitit ad febrem intermittentem tollendam facere. Nimirum radicis uncias duas vel herbæ integræ manipulum unum in aquæ fontanæ vel zythogali libris duabus decoctum, ad quartæ partis conſumtionem, adverſus haſce febres præſertim tertianas duabus horis ante paroxyſmum vel in ipſo paroxyſmo optimo cum ſucceſſu propinari ſolere, jam ante ſæculum fere notatum (ab Anglo medico Hulſe in Raii *Hiſt. pl. Tom.* 1. *p.* 607.). Alii ſuperioris ætatis medico placuit decoctum vino factum, quod, initio horroris exhibitum, ſudorem movit, & una cum hoc prompte febrem ſanavit (Chomel *Uſuell. Tom.* 2. *p.* 140.).

Sed hæcce omnia paſſim conſignata experimenta aliaque, quæ ad alios morbos ſpectant, de quorum fide adhuc dubito, non eam tamen ſtirpi celebritatem conciliarunt, quam noviſſima medicorum Hafnienſium illi pollicebantur, quorum pleraque cl. Bucbhave (V. *lib. cit.*) auctorem habent, reliqua cum eo a cll. Aaſkow, Calliſen, Bang, Schönheyder & Tode item Chirurgo Waldſtedt communicata ſunt, & quæ caſibus ſingularibus multis enucleatis & ſimplici forma, ſub qua medicina ingeſta, attentionem cujuslibet medici in ſe converterunt. Commendabat eandem præcipue exiguus ſtirpis valor, egenis faventiſſimus. Pleraque in vi febrifuga confirmanda verſantur. Mirum, ſæpe abſque ulla prævia evacuatione parvulam doſin totam morbi vim fregiſſe, non rediiſſe febrem, etiamſi continuatio remedii neglecta,

cta, diætæ rigorem requiri nullum (Buchhave *l. c. p.* 19. *ſqq.*). Nec unquam nocuit. Exhibetur vero radix ad cl. Buchhave nutum vel in eſſentia, vel in decocto, vel in pulvere.

Eſſentia paratur ex radicis unciis quatuor, quæ conciſæ & contuſæ infunduntur ſpiritus vini Gallici libris duabus, digeſtione per ſex dies in balneo arenæ & colatione ſubſequa (*l. c. p.* 31.). Ad debellandam febrem hujus eſſentiæ uncia dimidia, raro una, bis ter vel quater intermiſſionis die, opus fuit. Pauci vero & majores hauſtus certius & efficacius auxilium præbuerunt, quam multa & exigua præbia guttatim capta. — Pro decocto radicis ſiccatæ uncia dimidia, drachmæ ſex, vel uncia una, requiritur ad aquæ ſimplicis libram unam & dimidiam, coctam donec libra una in colatura ſuperſit, ſyrupo communi q. ſ. miſcenda. Si recens radix ſeligitur, ejus, utpote debilioris, uncias tres vel quatuor ſumere oportet. Et ex hac decocti quantitate febris evanuit (*l. c. p.* 25. 31.). — Pulveris drachmæ tres, ad ſummum uncia dimidia, ut refert, febrem compeſcunt. --- Quibus Electuarium magis placet, hiſce mel ſufficiente copia admixtum ſatisfacit. Quartana diuturna vero majorem quantitatem, quam reliquæ ſpecies, ſibi vindicat (*p.* 26. 32.). Sicque hominibus multiplicis ætatis & conditionis & utriuſque ſexus ſubvenit, imo in febribus autumnalibus & pertinaciſſimis ſpeciebus febris intermittentis, teſtibus Daniæ medicis ſignificatis. Etiam Gottingæ tentata radix ex voto legitur, ſed paucis exemplis, quorum unum ſpectat ad tertianam, alterum ad ſemitertianam (Anjou *Diſſ. cit. p.* 28. 29.).

Buchhavii partibus de vi febrifuga radicis præcipue favent numeroſa cel. Weber, Prof. Kilonienſis & Reſpondentis ejus in conflictu doctorali, cl. Koch (*Diſſ.* ſupra *cit. inde a p.* 20.) corollaria, quæ ſupra ducenta experimenta felicis exitus ex febricitantium numero cenſent. Horum 32 ægri tertianis duplicatis, 48 quartanis, & 1 quintana, reliqui tertiana ſimplici, decubuerunt. Undecim a quartana, & 5 a tertiana, corticis peruviani vim eludente, hac unice radicis ope liberati ſunt. Fatentur tamen, 52 fuiſſe ægros, quibus non ſuffecit ad debellandam intermittentem febrem, quorum plerique tamen & cortice peruviano convaluerunt. Inanis quoque in haud paucis autumno a. 1783. & hieme ſubſequente fuit ejus uſus, forte, ut addunt viri cll. dicti, vitio radicis. Et hi quidem pulvere ad drachmam ſemis, vel quod præſtitit, ad ſcrupulos duos ſive drachmam unam ſingulis horis dato, de inductria acquieverunt. Non ſuffecit ad febrem omnino tollendam parca Buchhavii quantitas drachmarum duarum vel trium, ſed multi ſanati uncia una in-

ingeſta, plerique ſeſquialtera, interdum duabus, indiguerunt. Fuerunt quartanæ & nonnullæ etiam tertianæ, unciis modo quatuor vel quinque ſublatæ. Ante uſum primis viis, ſi ſordes ſubeſſent, probe proſpectum fuit; præſentibus viſcerum obſtructionibus, hiſce reſerandis etiam in anteceſſum opera data eſt. Securius multo vero radix hæcce in febribus, præſertim quartanis, cum obſtructione hepatis copulatis, exhibita fuit, quam cortex peruvianus. Larvatarum febrium iſta radice ſanatarum duo exempla exſtiterunt.

Dolendum, hæc non parum differre ab eventu experimentorum, in Svecia ſecundum normam cl. Buchhave a. 1781. captorum. Plura hujus generis narrat fuſius cl. Lund (in *Vecko-skrift för Läkare och Naturforskare Vol.* 3. inde *a p.* 161.). Plerique ſcil. ægrorum ejus curæ commiſſorum non neglectis etſi evacuantibus vomitu remedium rejecerunt, ſaltim nauſeam inde paſſi ſunt, nemo inde febre, certe non autumnali, liber evaſit, quam tamen cortex peruvianus, ejus in vicem exhibitus, devicit. Non multo mitius eſt cl. Brandelii (*l. c. p.* 173. *ſq.*) judicium, qui inter triginta ſupraque caſus, in quibus hocce Geum tentavit, queritur, quater modo ſibi ſucceſſiſſe & quidem in febre autumnali; quod aliquando poſtea ſebri vernali ſuffecerit, benigniori hujus naturæ adſcribit, cujus beneficio ſponte ſubinde ſileat. Uterque tamen radicem ipſam tam quoad tempus collectionis quam præparationem labe omni caruiſſe aſſeverat. Eodem tendunt querelæ, ſed paucis modo exemplis nixæ, cll. Chriſtopherſon (*l. c. p.* 188.) & Barſoth. Teſtes accedunt litteris ad me datis pereximii viri Ab Acrel & Dalberg, ſub ea experimentorum opportunitate, quam hiems a. 1780. & 1781. Stockholmiæ exhibuit, Geum effectum ſperatum non præſtitiſſe. Novi quoque varia in ipſa Dania mota fuiſſe clmo. Buchhave contra efficaciam ſtirpis dubia, quorum quædam in cel. Tode periodico opere (*Sundhets tidningar*) comprehenduntur: ſed neque de hiſce, utpote a me non lectis, nec de reſponſionibus clmo. Buchhave ad eadem judicare poſſum. Eadem de cauſa ſilentio prætereo, quæ in Kilonienſi diario litterario (*Kieliſch. Litteraturjournal* 1781., *n.* 4. *p.* 359.) in laudem ejus proferri dicuntur. Ipſe vero cl. vir ſerius per litteras ſtrenue in uſu ejuſdem ſe pergere mihi declaravit, licet non diffiteatur, poſtea tertianas & quartanas quaſdam ſibi obveniſſe, quæ majores & iteratas doſes exegerunt, alias, & contra corticem peruvianum & radicem Gei immorigeras, nonniſi interpoſitis reſolventibus & evacuantibus Geo tandem obſequutas fuiſſe. Reliquas ejus virtutes ab eo vel noviter recenſitus, vel ulterius confirmatas ex nova potius

edi-

editione libri ejus, quam molitur, cognoſcere, quam ex litteris, lectorum intererit.

Quum igitur vis febrifuga radicis nondum omni dubio careat, de modo, quo illam radix exſerat, diſpicere intempeſtivum videtur. Qui eandem defendit cl. Buchhave, ab adſtringente & amara indole unice illam dependere ideo dubitat, quoniam juncta hæcce vis in aliis remediis tanta non patrat. Præcipuam in nervos potentiam exſerere, illi perſuadet hujus virtutis diſpendium ſiccatione præcipiti & juſto fortiori factum, item velox eſſentiæ effectus, quæ ſcilicet hora ante paroxyſmum exhibita, frigus ita aliquando præoccupat, ut vel nulla febris, vel mitis modo calor, inſequatur (Buchhave *l. c. p.* 19.).

In morbis variis præterea, in quibus, præ infirmitate fibrarum, vitioſæ excretiones contingunt, Geum hocce commendabile eſt. Diarrhœa & dyſenteria ex hoc numero ſunt, fluor albus, etiam hæmorrhagiæ ex variis viis, utero, ventriculo, urinariis. Spaſticis & hyſtericis affectionibus, colicæ flatulentæ, quin tuſſi convulſivæ, medelam pariter attulit. Commemorandum & robur, quod febribus acutis ſuperatis ſubminiſtrat, & quo vires dejectas brevi erigit (Conf. de his Buchhave *l. c. p.* 27. & caſus ſparſi). Diarrhœæ chronicæ mirifice Geo levatæ exemplum recenſet cl. Anjou (*Diſſ. cit. p.* 29. *obſ.* 2.), qui ſtudioſe congeſſit vires, quas alii auctores de hac radice vel vere explorarunt, vel exploraſſe ſibi viſi ſunt. Efficaciam ad hæmorrhagias uteri ſiſtendas & ſua & cl. Trendelenburg experientia confirmavit cl. Weber (*Diſſ. cit. p.* 24.). Idem etiam juvenis meminit, qui fluxu genituræ per annum laborans, aliis ceterum congruis fruſtra tentatis, pulvere radicis & infuſo ejus ex vino rubro Gallico ſanatus fuit. Prout illi vero radix variis a Buchhavio ſignificatis morbis non ſucceſſit; ita nec eadem diarrhœam colliquativam neque diarrhœas chronicas ex debilitate exortas coercere valuit (*l. c. p.* 25.).

Pharm. Gei Rivalis *Radix*.

354. *GEUM RIVALE*; floribus nutantibus, fructu oblongo, ariſtis pulmoſis tortis. Linn. *Syſt. veg. p.* 399. Caryophyllata aquatica nutante flore. C. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 722. Pl. perennis, creſcens in pratis ſubhumidis & paludoſis copioſiſſime.

Radix) fuſca vel rufa, cylindrica, craſſitie pennæ anſerinæ, ſubinde ſupra ramoſa, palmaris & ultra, emittens infra fibras filiformes. Inodora quidem, ſed ad guſtum auſtera. Radicis ſiccæ uncia una erogat extracti aquoſi drachmas

chmas tres & dimidiam, & extracti ſpirituoſi drachmas duas; quod utrumque ſalinum & auſterum ſaporem imprimit (Bergius in *Vet. Acad. Handl. Vol.* 18. *p.* 121.). Vix ultra Sveciam officinas pharmaceuticas hactenus intravit.

Anſan illam tentandi ibidem primum dederunt Kalmii (vid. e. c. *Reſa til Norra-America T.* 2. *p.* 463.) narrationes de uſu ejuſdem apud Americanos ſeptentrionales, nominatim in Provincia Noveboracenſi in febribus intermittentibus eximio. Et hi quidem vel pulvere utuntur, vel illam aqua coquunt, vel aqua frigida modo infundunt, vel ſpiritu vini. Tantamque auctoritatem apud illos ſibi conciliavit, ut ipſa Chinchina eam efficaciorem pronuncient. Utinam ita eſſet; aſt in magnis jam honeſtum eſt, in inferiori quodam gradu conſiſtere.

Ita non pœnituit cel. Bergium (*Vet. Acad. Handl. l. c.*), in examinanda hujus Gei vi pro virili laboraſſe. Experimentorum adeo in triginta & uno ægris ſuſceptorum jam a 1757. copiam nobis fecit. Ex hiſce elicitur, tam in terțiana febre, quam, natura ſua obſtinatioribus, quotidiana & quartana, profuiſſe (*Caſ.* 10. *ad* 20.). Plus tamen efficit in intermittentibus vernalibus. Quin ſunt, in quibus radix, etiamſi ad uncias quinque data, nihil opis præſtat & ad corticem peruvianum confugere opus eſt (*Caſ.* 2. *ad* 9.). Præcedere autem debet corporis juſta per reſolventia & commoda evacuantia præparatio, ne tumor abdominis œdema pedum vel dolor corporis vagus incidant. Interdum vero radix œdema pedum, vi febris jam enatum, diſſipat (*Caſ.* 3. 14. 20.).

In aliis quoque morbis illa efficaciæ non ſpernandæ eſt, ſcilicet in diarrhœis diuturnis emaciantibus corpus & alio modo difficilibus (*Caſ.* 22. 23. 24. *&* 27.), in hæmorrhagia uteri (*Caſ.* 28. 29. 30.), in hæmorrhoidibus nimiis (*Caſ.* 31.) & labe varia ventriculi ex laxitate ejus oriunda (*Caſ.* 25. 26.). Eſt vero, qui extractum radicis diarrhœæ leviori ſufficere expertus eſt, non vero dyſenteriæ (Hevermann *Bemerk B.* 1. *p.* 215.).

Capitur radix contra febres intermittentes vel in pulvere ad ſcrupulos duos aliquoties de die, cui pluries admiſtus tartarus tartariſatus vel Rheum, vel decocto, vel in bolo, vel in electuario cum Robe Sambuci parato. Extracti quoque frequens uſus eſt ſub dicta varia miſcela.

In reliquis recenſitis morbis, pro eorum diverſa natura alia quædam addere convenit, e. gr. in alvi profluvio Rheum, in hæmorrhagia uteri blandum opiatum vel corticem Aurantiorum, ut taceam reliqua, quæ cujuslibet ingenium pro conditione ægri varia facile ſubminiſtrat.

Mirum, poſt tot præconia & uſum in Svecia, dum ante

bis denos annos ibidem degerem, creberrimum, radicem jam in nentro noviſſimorum indicum pharmaceuticorum Sveciæ comparere.

POTENTILLA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 396. *Gen. pl. p.* 255.

Pharm. ANSERINÆ vulgo v. ARGENTINÆ Ph. ed.

Herba.

355. *POTENTILLA ANSERINA*; foliis pinnatis ſerratis, caule repente, pedunculis unifloris. Linn. *Syſt. veg. l. c.* Potentilla. C. B. Argentina. Dodn. *pempt. p.* 600. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 544. Regnault *Botan.* l'Argentine. Pl. perennis, vulgatiſſima ad vias & locis humectis.

Folia in ſolo argilloſo ſericea ſunt, in arenoſo viridia.

Herba) hujus, ut totius familiæ, dum ſicca, adſtringit. Præter ſaporem de hac id edocet nigredo, quam ſolutioni vitrioli martis impertit. Attamen in Scotia & Hibernia ſeptentrionali radix in cibum vertitur (Sloane *Voyage Vol.* 1. *Introduction. p.* 21.). In tanto numero adſtringentium potentiorum ſenſim deſuevit. Non defraudanda tamen ſuo merito in coercendis alvi profluviis, a laxitate inteſtinorum oriundis. In fluore albo de mitis adeo effectibus a ſe ab iſta cnm juſculo cancrorum cocta perceptis loquitur Tournefortius (*Hiſt. de pl. de Paris T.* 1. *p.* 56.). Siſtere hæmorrhagias internas, vulgare ſolet adſtringentium eſſe præconium, in pleriſque tamen caſibus me judice ambiguum; conſequenter & hujus. Succum ejus expreſſum tamen linteo complicato exceptum & fronti applicatum ſanguinis ex naribus ſtillicidium ſiſtere, auctor eſt Vogelius (*Mat. med. p.* 55.); anne frigoris unice efficacia, ut gelida aqua experimur? Memorabile exemplum phthiſeos pulmonum exulceratæ, decocti Anſerinæ libris duabus quotidie ebibitis curatæ, huc omnino pertinet. Laboravit illa vir quadragenarius fere, poſt prævium pectoris inflammationem multum putis ſub febre, emaciarione & ſudoribus exſcreans, & extrinſecus inſuper inter coſtam quartam quintamque tumorem concipiens; & ſic jam tredecim hebdomades præterierant, donec Roſenſteinio ſuadente decoctum herbæ ingereret, eo ſucceſſu, ut tumor lateris ſenſim decreſceret, ſputa ceſſarent una cum febre & reliquis malis, & æger inter quinque hebdomades perfecte ſanitatem & vires recuperaret. Nonniſi unicus hicce tam felicis eventus caſus in noſocomio

mio Stockholmienſi generoſiſſimo Equiti Ab Acrel (*chirurg. Händelſer p. 227. ſqq.*) occurrit. Addendum igitur, cel. Bergium (*Mat. med. p. 442.*) multum auxilii ex ſucco expreſſo & infuſo herbæ in empyemate obſervaſſe, ſub quibus momentis & apud quot ægros, non adjicit.

Quomodo in univerſum commodiſſime Herba exhibeatur ex dictis ſatis apparebit.

PRÆPARATUM.

Aqua Argentinæ ſ. Anſerinæ). *Ph. W. p.* 6. Iners.

Pharm. PENTAPHYLLI *Radix, Herba.*

356. *POTENTILLA REPTANS*; foliis quinatis, caule repente, pedunculis unifloris. Linn. *Syſt. veg. p.* 398. Quinquefolium majus repens. C. B. Icon: Regnault *Botan.* La Quinte-feuille. Pl. perennis, ad vias creberrima.

Hæc quoque obſoleta in tanto adſtringentium numero, quem & merito ob ſaporem & nigredinem, qua ſolutionem vitrioli martis tingit, item ob vires, auget.

Radix) fibras multas conſtituit, calamum craſſas, longas, ſimplices, vel parce ramoſas, epidermide rubro-fuſca, carne albida. Medulla lignoſa, & auſteritate & amaritie, corticali parte cum epidermide deglubenda imbecillior eſt. Febres intermittentes radice fugari poſſe, expertus jam eſt Hippocrates (*de morb. l. 2. p.* 473. Foës.). Nec ſequentibus temporibus in contemtu habita contra haſce febres neque a medicis neque a plebe variis in locis (V. Raii *Hiſt. pl. Tom.* 1. *p.* 610.). Pondus haud leve accedit teſtimonio ill. Senac (*de recond. febr. interm. nat. p.* 185.), ut tamen dubium ſuperſit, utrum ille radicem, an herbam, intellexerit. Contumaces vero abegiſſe febres Pentaphyllum ſignificat, diſſuadens tamen ab uſu adſtringentium pro hoc ſcopo in univerſum, ne partes veneno febrili (ita vocat id, quod alii materiam febrilem dicunt, de cujus præſentia diſputare etiamnum datur) infectas cönſtringant, & altius infixum remanere cogant.

In diarrhœa & dyſenteria quoque ſubinde uſurpata radix cum ſucceſſu, etiam tum, quando evacuatio per Ipecacuanham non ſuffecit (Chomel *Uſuell. T. 2. p.* 296.).

Pro gargariſmate decoctum ejus inſervit, quando adſtringentibus leniter, ad reſolutionem adjuvandam vel putredinem corrigendam, opus eſt.

Uſui interno vel pulvis vel decoctum commodam formam ſuppeditat.

Folia) virtute ſupparia, ſed debiliora.

TORMENTILLA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 399. *Gen. pl. p.* 256.

Pharm. TORMENTILLÆ *Radix*.

357. *TORMENTILLA ERECTA*, caule erectiuſculo, foliis ſeſſilibus. Linn. *Spec. pl. p.* 716. Tormentilla ſylveſtris. C. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 589. Regnault *Botan.* La Tormentille. Pl. perennis, in ſylvis & paſcuis ſterilibus non rara.

Radix) conica, ſubinde ſubrotunda, extrinſecus fuſca, interne rubicunda, odoris omnino expers, ſaporis ſtyptici & ſubaromatici. Aqnæ æque ac ſpiritui vini adſtringentes partes impertit, huic abundantius. Infuſa colorem rubrum adſciſcunt. Aqua cum illa deſtillata odorem saporemque roſaceum habet (Neum. *Chem. C.* 2. *Th.* 4. *p.* 485.).

Tam vero adſtriugens eſt radix, ut ad coria denſanda in inſulis Ferœnſibus (Barthol. *med. Danor. dom. p.* 13. item Ejuſd. *act. Hafn. Vol.* 1. *p.* 88.), necnon Orcadibus (Martin *Weſtern Islands p.* 355.) adhibeatur, quin per iſtam firmiora evadunt, quam vulgo per corticem Quercus fit (*Muſ. ruſt. Vol.* 3. *n.* 3. *p.* 51.).

Tanto igitur majori prudentia ægris exhibere illam convenit, quibus in laxitate varia fibrarum & tenuitate liquidorum ſuccurrere poteſt. Valet hæc admonitio de adminiſtratione in dyſenteria, quæ nonniſi poſt ſollicitas evacuationes locum habet. In iis quoque hæmorrhagiis, quæ a reſolutione ſanguinis proveniunt, auxilium ſpondet. Sic in Belgio ad hæmaturiam pecorum ſiſtendam a ruſticis adhibetur (Gorter in Linn. *Fl. Svec. p.* 459.). Circumforanei ſæpe hac radice intempeſtive febres intermittentes ſuffocant (Löſecke *auſel. Arzneym. p.*467.). In pulvere ad ſcrupulos duos ſupraque vel in decocto vel extracto ſumitur.

In uvulæ porro relaxatione, dentibus cum cruentatione vacillantibus & in varii generis prolapſibus externa applicatio locum habet. Valuit & ad ulcera antiqua conſolidanda & quidem ita, ut decoctum pluribus diebus mane propinaretur, eodemque ſubinde ulcera abluerentur, dein emplaſtro triapharmaco tegenda (Veſal. *Rad. Chin. uſus p.* 18. *b.*).

PRÆ-

P R Æ P A R A T U M.

Extractum Tormentillæ). *Ph. W. p.* 90. aqua paratur. Vis ſupra jam deſinita.

F R A G A R I A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 396. *Gen. pl. p.* 255.

Pharm. FRAGARIÆ *Baccæ, Herba, Radix.*

358. *FRAGARIA VESCA*; flagellis reptantibus. Linn. *Syſt. veg. l. c.* Fragaria vulgaris. C. B. Icon: Regnault *Botan.* le Fraiſier. Conf. Du Hamel De Monceau *Traité des arbres fruitiers Tom.* 1. *p.* 224. & Figura ſub nomine *Fraiſier commun.* Pl. perennis, in campis ſylveſtribus apricis per ſingulas quatuor mundi partes frequens,

Baccæ). Hoc nomine intelligitur receptaculum ſuccoſum, ſubrotundum, molle, quod in ſuperficie ſemina gerit, delapſis petalis increſcit & ſenſim edule fit. Maturatione adſciſcit ſaporem acido dulcem, vinoſum, odorem gratum ſpecificum, lætam rubedinem, & nexu cum calyce ſuo ſolvitur. Quæ cultura adjuta in hortis ſervantur fraga (de quorum multiplici varietate & cultura V. Du Cheſne *Hiſtoire naturelle des Fraiſiers* & Du Hamel *l. c.* ubi pleræque quoque depinguntur) majora quidem ſunt & ſuccoſiora, gratia tamen tam ſaporis quam odoris ſponte provenientibus poſtponenda. Cupediarum ſpeciem uſitatiſſimam per æſtatem conſtituunt, quæ ſimul humectant, diluunt, ſitim exſtinguunt, refrigerant, leviter reſolvunt & putredinem humorum coercent, appetitum cient, renes expurgant. Nec diſplicent, nec nocent, etiamſi magna copia ingeſta. Hi modo qui acidulas potant, veſperi fraga ingerentes mane alvi laxitatem experiuntur, quæ vitari debet, ne vi acidularum benefica deſtituantur. Aliis alvum non ſolvunt, niſi large ingeſta. Non adverſantur ſalutari eorum naturæ exempla quædam ſingularia hominum, qui inde exanthemata varia, eryſipelatoſa (Gründel *in Eph. nat. cur. ann.* 5. *Obſ.* 214. *p.* 439.) vel petechialia (V. exempla duo in Svecia obvia in Linn. *Diſſ. de Fraga veſca p.* 8.), urticata (Gruneri *Progr. de febre urticata a cancris fluviatilibus & Fragar. veſcæ fructu, Jen.* 1774., aliave (V. *Eph. nat. cur. cit.*) totius corporis tumorem (Viridet *bon chyle p.* 141.), deliquia animi (Hildan. *Cent.* 5. *Obſ.* 38.), febrem tertianam

nam contraxerunt; quum hæcce incommoda nonniſi diatheſi corporis peculiari originem ſuam debeant. Nec aliter explicari poteſt, quod copioſius ingeſta caput tentare & inebriare dicantur (Cæſalp. *de plantis p.* 554.).

Sed præter dicta commoda, quæ ſub cibario uſu præſtant, manifeſtius in morbis quibuſdam efficaciam ſuam medicam demonſtrant. Nempe liberalius ingeſta aliquando eximie profuerunt, quin reſtituerunt omnino valetudinem hecticis & phthiſicis in deſperato adeo caſu (Schulz *Diſſ. de fruct. horæis p.* 13. *ſq.*). Quæ fortuna & contigit juveni, cujus vires fere omnino ex nimio ſcreatu & febre cum macie conſumtæ, fragis hortenſibus lente comeſtis, adeo ut intra duos menſes ſanitatem recuperaret (Hoffm. *med. ſyſt. T.* 4. *P.* 4. *p.* 330.). Diluendo & refrigerando item vi antiſeptica tantam virtutem exſerunt.

Furentiſſimi ex melancholia maniaci fragis vel ceraſis, ad viginti & ultra libras per aliquot hebdomades ſumtis, reſipuerunt (Swieten *Comment. T.* 3. *p.* 480.), quod ipſum non ſolum reſolvendo, ſed diarrhœa ex tanta copia horum fructuum enata, præſtiterunt.

Solvunt tartarum dentium tam efficaciter, ut hi ipſi intra quatuordecim dies hocce cortice omnino exuantur (Linn. *Diſſ. cit. p.* 11.). Non multum differre ab hac materia iſta videtur, quæ in arthritide provecta nodos generat. Quam vero cognationem ulterius proſequi non opus eſt, quum ipſa experientia confirmatum, quantum in arthritide & podagra valeant. Conſtat id præcipue auxilio, quod ſummo Linneo, olim podagrico, attulerunt, illudque præſentaneum, &, poſtquam per quinque annos quavis æſtate ad illud rediret, conſtans; quod exemplum & multos alios in Svecia ad fragorum uſum in eodem malo ſimili ſucceſſu excitavit (*Diſſ. cit.* §. 6.).

In affini morbo, calculo urinario, item varia forma proficua ſunt. Calculus granorum duorum frigide cum ſucco fragorum digeſtus intra viginti dies & mollior & dimidio pondere levior evaſit (Lobb *do diſſolv. calcul. p.* 36. *Exper.* 26.). Calculus alius in ſpiritu fragorum, cui ſaccharum additum, retentus in duo fragmenta quidem tactu diſſiluit, ſed dura (*Exper.* 27.). Alius ſpiritu fragorum, aqua diluto, adjuvante calida digeſtione, valde emollitus apparuit (*Exp.* 28.). Licet, ex Lobii experimento (*Exp.* 27.) cum calculo, ſpiritu vini vim fragorum calculum ſolvendi impediri videatur, impenſius tamen commendat C. Geſnerus (*Epiſt. p.* 926.) liquorem ex fragis cum ſpiritu vini maceratis expreſſum, ad cochleare mane ſumendum, nixus ſolatio, quod quidam per viginti annos calculoſi inde experti ſunt. In ſe-

ſeminibus potiorem quæſivit Boerhaavius (*Hiſt. pl. hort Lugd. bat. p.* 62.), quæ ipſa exſiccata ad drachmam unam vel duas mane ex vino albo hauriri juſſit.

Sed præſtat in hiſce omnibus morbis ſimpliciſſimus fraga ingerendi modus, nempe ſola vel cum ſaccharo. Pro eſca addito vino vel aromate gratiora fiunt. Concedi & poteſt connubium lactis, modo ventriculus id ferat.

Foliis & Radice) carere poſſumus, quæ utraque pars adſtringentis quidem naturæ eſt, ſed in deſuetudinem abiit. Folia Theæ ſuccedaneum commodum cenſentur (*Wittenb. Wochenblatt* 1769.). Herba recenti contuſa & applicata vetuſta ulcera pedum coaluerunt (Nebel in *Eph. nat. cur. Dec.* 3. *ann.* 3. *Obſ.* 80. *p.* 116.). Radix aqua decocta hanc rubro calore tingit, qui ipſe & in fœcibus conſpicitur.

P R Æ P A R A T A.

Aqua fragorum). *Ph. Würt. p.* 7. E baccis cum aqua deſtillatis. Fragrans eſt, hinc ſubinde, ſed rarius pro excipiente analeptico mixturis inſervit.

Syrupus). *Ph. W. p.* 211. Ex ſucco fragorum & ſaccharo. Fragrans, gratus. Rari uſus.

A G R I M O N I A,

LINN. *Syſt. veget. p.* 372. *Gen. pl. p.* 241.

Pharm. Agrimoniæ *Herba*.

359. *AGRIMONIA EUPATORIA*; foliis caulinis pinnatis impari petiolato, fructibus hiſpidis. Linn. *Spec. pl. p.* 643. Eupatorium Veterum ſ. Agrimonia. C. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 588. Regnault *Botan.* l'Aigremoine. I. Mill. *Illuſtr. ſyſt. ſex.* Pl. perennis, crebra in pratis apricis, ad ſepes & vias.

Herbæ) recentis odor aromaticus, ſiccæ vix ullus, ſed ſapor amaricans ſubauſterus. Tam aqua quam ſpiritus vini efficaces ejuſdem partes extrahit. Solutio vitrioli martis in infuſi aquoſi miſcela ſubito nigreſcit. Deſtillatione herbæ cum aqua tantillo olei eſſentialis flaventis aſcendit, odorem herbæ gratum æmulantis (Lewis *experim. Hiſt. of the M. m. p.* 25.).

In obſtructionibus viſcerum, nominatim hepatis, reſerandis multi illam deprædicant. Inter hoſce Chomelius (*Uſuelles T.* 2. *p.* 165.), qui infuſo ejuſdem theæformi una cum

emplaſtro de Cicuta duos homines ab induratione hepatis liberavit. Dabo, & ad detergenda ulcera interna non ſpernendam eſſe, quum in externis, ſi ſinuoſa ſunt, injectiones decocti proficuæ nec hodie in miſcela mellis Roſarum inſuetæ ſint, alias epithemata eo madida. Gargariſmis etiamnum decoctum inſervit. Ad inflationes ſcroti & teſtium commendant Agrimoniam varii; ſic Foreſtus (*Obſſ. Lib.* 27. *p.* 593.) medici meminit, qui eam decoctam in aceto vel vino, & contuſam, eo fine adhibuit. Fateor ſuſpectas mihi ejus laudes in hæmorragiis videri & in pluribus aliis morbis, quorum nomina tanta volubilitate auctores de materia medica ſignificant. Addo modo, noviſſime efficaciæ ejus in inveterata ſcabie tam ſicca quam humida duo exempla eſſe propoſita (Becker *Diſſ. de Eupatorio Græcorum ſ. Agrimoniæ viribus*, *Erf.* 1783.). Propinatum ſcilicet infuſum ejus theæforme cum Glycyrrhiza bis de die ad aliquot patellas. Miror vero, quod diuturnum malum & contra tot alia immorigerum uno caſu, in quo annoſum fuit, intra paucos dies diſparuerit, altero intra quindecim dies. Tentatur & in Curonia in rheumatiſmis inveteratis, herpete & aliis morbis cutaneis (*l. c.*).

ALCHEMILLA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 139. *Gen. pl. p.* 64.

Pharm. ALCHEMILLÆ *Herba*.

360. *ALCHEMILLA VULGARIS*; foliis lobatis. Linn. *Spec. pl. p.* 178. Alchemilla vulgaris. C. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 693. Regnault *Botanique*, le Pied de Lion. Pl. perennis, creſcens in paſcuis ſiccioribus.

Herba) inodora, ſubauſtera. Infuſum vel decoctum ejus vitriolo martis nigreſcit. Radix magis auſtera, quam herba. Cum aqua pariter ac ſpiritu vini vires ſuas communicat. Extractum ſpirituoſum minus quidem pondere ſed fortius eſt. Errant, qui illam ad fortiora adſtringentia referunt. Et hanc ut alia adſtringentia prodigis laudibus in hæmorrhagiis, alvi profluviis, fluore albo, vulneribus ſanandis, cumularunt. Virginitatem adeo reſtituere & mammas flaccidas firmiores reddere poſſe credulis viſa; quam vim ſophiſticantis nomine indicat Linneus (*M. m. p.* 53.).

Recentius inclaruit tanquam remedium efficax in morbo ſpaſmodico epidemico. Epidemia nimirum a. 1754. graſſante, ruſticis Smolandis tinctura foliorum præ reliquis omnibus opem deſideratam præſtitit, unde & ſtirps, *Dragblad*, a mor-

a morbo, *Dragsjuka*, quod nomen morbum ſpaſticum bene exprimit, nuncupata (*Amoen. acad. Vol.* 6. *p.* 447.). Quum ante aliquot annos idem malum in ducatu Cellenſi incideret, tentata pariter Alchemilla, & quidem in infuſo, tinctura, extracto, nec ſine ſucceſſu caſibus mitioribus, in quibus ſpaſmus modo digitos manuum vel pedum corripuit. Graviori autem malo neque ſic ſubvenit, neque in connubio cum Laudano liquido Sydenhami vel ſpiritu vitrioli. Id tamen commodi incurvatis jam articulis manunm vel cubitis poſt uſum per aliquot menſes continuatum attulit, quod malum non ingraveſceret (Taube in *Deutſch. Schrift. d. Gött. Societ. d. Wiſſ.* 1. *B. p.* 170. *ſq.* item Ejus *Geſch. d. Kriebelkrankheit p.* 200.).

RUBUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 395. *Gen. pl. p.* 254.

Pharm. RUBI IDÆI *Baccæ*.

361. *RUBUS IDÆUS*; foliis quinato-pinnatis ternatiſque, caule aculeato, petiolis canaliculatis. Linn. *Spec. pl. p.* 706. Rubus idæus ſpinoſus. C. B. Icon: Du Hamel *Arbres T.* 2. *p.* 232. *Tab. n.* 9. *Fruit. T.* 2. *p.* 255. *Tab.* 1. Frutex, in dumetis & ſylvis cæduis frequens.

Sermo hic unice eſt de varietate fructu rubro. Baccæ formant corpus fere hemiſphæricum, ſurſum convexum, deorſum concavum, quod ex multis acinis ſubrotundis inter ſe levi nexu junctis, conſtat, quorom quilibet ſemen durum includit. Saporem habent acido-dulcem, odorem grate fragrantem. Succus, quem vehunt, jucunde ruber eſt.

Plures hoc genus complectitur ſpecies, quarum fructus palato placet. Potiores hoc nomine ſunt, præter dictam, Rubus arcticus & Chamæmorus; ſed & eſitantur baccæ Rubi cæſii, fruticoſi, occidentalis, ſaxatilis, quibus ipſis defectus fractuum variorum gratorum, quos auſtrales Europæ regiones offerunt, malorum armeniacorum, perſicorum, uvarum, in ſeptentrionalibus reſarcit benefica natura. Moleſtæ ſunt Rubi idæi baccæ vermiculis, qui cavum earum occupare ſolent. Et licet primum ſapore arrideant, non tanta copia abſque faſtidio & torminibus & diarrhœa ferri poſſunt, ac fraga. Quæ generatim de fragorum virtute ſupra indicavi, pertinent ad haſce quoque baccas & fructus horæos quoſcunque. Hinc & in febribus acutis ſaccharo varie nupta egregie conferunt. Ob fragrantem odorem inſuper nervos reficiunt. Menſæ ſecundæ ſaccharo condi-

ditæ imponuntur, item tam ex hiſce, quam ex ſucco cum ſaccharo coćto grata fercula parat ars coquinaria. Vinum & præbent baccæ fermentatione ſucci; item cum melle, hydromellis ſpeciem (Kalmii *Diſſ. om nyttan of Hallon i bushällningen p. 7. ſq.*).

PRÆPARATA.

Aqua Rubi idæi). *Pharm. pleræque*. Grate odora & ſapida; hinc vulgare excipiens ſalium in mixturis & ſeminum in emulſionibus.

Rob). *Ph. Würt. p.* 163. Ex ſucco expreſſo & ſacchari quarta parte in mellis denſitatem coćtis. Vis egregia in acutis febribus ex ſuperioribus dijudicari poteſt. Commode in hiſce febribus hoc & ſimiles aliæ ſpecies Robis, Ceraſorum, Berberum, Ribium ſubſtituuntur Oxymelli ſimplici, ſi abſque faſtidio vel torminibus mellita ferri nequeunt.

Syrupus). *Ph. W. p.* 217. Ex ſucco & ſaccharo juſta proportione mixtis. Gratiſſimus, hinc idem ac Robis in mixturis ſalinis & julepiis connubium.

Conditum). *Ph. W. p.* 37.

Vinum). *Ph. W. p.* 237. Neutrum medica efficacia claret.

Pharm. BACCÆ NORLANDICÆ (LINN. *Mat. med. p.* 130.).

362. *RUBUS ARCTICUS*; foliis ternatis, caule inermi unifloro. Linn. *Spec. pl. p.* 395. Deſcribitur uberius in Rudbeckii & Kellandri *Diſſ. de Rubo humili fragariæ folio. Upſal.* 1716. 8. *c. figura*, quæ omnium prima eſt. Conf. Rubus caule unifloro, foliis ternatis. Linn. *Flor. Lapp. p.* 162. *Tab.* 5. *fig.* 2. *Flor. Dan. Tab.* 488. Planta perennis arćtica, creſcens in Lapponia, Norlandia, Finnia, Sibiria, Canada in paſcuis.

Extra ſolum natale ſi colatur, opus eſt, plantas utprimum terra gelu riguit, muſco obtegere & primo vere ramuſculos abietinos ſuperimponere, quo iſtæ contra gelu vernale muniantur. Hæc tegmina dein nive liquefaćta auferantur. Sic in areis hortorum æque facile hæc ſtirps, ac Fragaria propagatur (Linn. *Vet. Acad. Handl.* 1762. *p.* 192. *ſq.*). Coli vero arte quam maxime ſuadet Baccarum ſapor delicatus.

Hæ (Svecis *Akerbär*) atropurpureæ ſunt, receptaculo arćte adhærentes, nec deciduæ. Linneo judice fructuum Europæorum omnium ſapidiſſimæ ſunt, acidulo vinoſæ, odoris pariter gratia maxime commendabiles. Crudas & ſucco-

coſas nunquam guſtavi. Ill. præceptor autem haud ſine voluptatis ſenſu memorat, ſed in itineribus per Sveciam borealem viribus fere exhauſtum creberrime ſutco vinoſo harum baccarum fuiſſe refocillatum. Siccas acidulas ſubadſtringentes haud ſine admixto aromate inveni. Ex provinciis borealibus Sveciæ ſaccharo, Rubi idæi baccarum inſtar, conditæ ad auſtrales transferuntur, & iuſtar acetarii, item in menſa ſecunda vel in placentulis eduntur. Vinum quoque ex baccis ſuccoſis redundat, omnibus artificialibus facile præferendum, ſola infuſione cum vino ex uvis. In defectu baccarum ſuccoſarum ſiccæ uſurpari poſſunt, unde vinum aromate ſuo non diſplicens. In urbe Irkutsk ſapidiſſimum paratur vinum ex melle aqua ſoluto &, poſtquam hoc fermenti ope ſubjerit fermentationem, addito ſucco baccarum; accedente tum nova fermentatioue vinum hocce ampullis inditur (Georgii *Reiſen T.* 1. *p.* 218.).

Ex dictis ſponte apparet, nec ex foro medico eſſe excl udendas. Humectare, refrigerare, reficere nervos, febribusputridis, exanthematicis, ſcorbutoſubvenire libenter Linn. (*Mat. med. p.* 130.) creditur. Nec immerito baccæ conditæ, ſyrupuſque earum, gratiæ cauſa & ob analepticam vim in morbis, potulentis, mixturis, electuariis adduntur (V. Roſenſtein *om Barnsjukd. e. gr. p.* 56. 135. 199.).

Pharm. CHAMÆMORI *Baccæ*.

363. *RUBUS CHAMÆMORUS*; foliis ſimplicibus lobatis, caule inermi unifloro. Linn. *Spec. pl. p.* 708. Chamæmorus foliis ribes. C. B. Conf. Rubus caule unifolio & unifloro, foliis ſimplicibus. Linn. *flor. Lapp. n.* 208. *Tab.* 5. *fig.* 1. *Flor. Svec. n.* 449. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 1. Pl. perennis, in Sveciæ, Norvegiæ, Roſſiæ, paludibus turfoſis crebra.

Baccæ) (Svecis *Hjortron*) nondum ſatis maturæ pallide rubræ & acidulæ; poſt maturationem autem flavæ, Ceraſi majoris magnitudine, molles, deciduæ, vix acidæ, acinis grandioribus, piſum fere referentibus. Non diſplicent poſt maturitatem decerptæ. Ut vero in ſua integritate ſerventur, quando narura erogare illas recuſat, Lappones in nive alpium eas, per hiemem defodiunt (Linn. *Fl. Lap. p.* 167.), Roſſi autem immaturis aquam infundunt (Georgii *Reiſen T.* 1. *p.* 218.). Ex Weſtrobothnia copioſiſſime autumno Stockholmiam navi intra vaſa lignea tranſmittuntur conditæ; & quidem ſic, ut perfecte maturæ coquantur & in brodium inde enatum baccæ ſubmaturæ abſque ulteriori coctione immittantur. Sic, ſaccharo conſperſæ bellarium conſtituunt fervente æſtate grate refrigerans & ſitim exſtinguens.

guens. Proficuæ quoque phthiſicis, hæmoptoicis (Linn. *Fl. Svec. l. c.*). In Norvegia ad ſatietatem comeſtæ, vel crudæ vel conditæ ſcorbutum adeo conſummatum coercent, ut ibidem pro panacea hujus morbi habeatur (Th. Barthol. *med. Danor. domeſt. p.* 30. 106.).

R O S A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 393. *Gen. plant. p.* 254.

Pharm. Rosæ Damascenæ vulgo, v. Pallidæ Ph. Ed.

Flores.

364. *ROSA CENTIFOLIA*; germinibus ovatis pedunculiſque hiſpidis, caule hiſpido aculeato, petiolis inermibus. Linn. *Syſt. veg. p.* 394. Roſa multiplex media. C. B. Icon: Blackwell *Herbal. Tab.* 82. Frutex, qui ob ſpeciem figuræ & coloris, qua flores pleni inſtruuntur, item gratiam odoris in omni horto hoſpitatur, patriæ hactenus ignotæ.

Difficultas in diſtinguendis ſpeciebus hujus generis in univerſum obveniens effecit, ut in libris de materia medica unus ad hanc, alter ad aliam ſpeciem Flores) dictos officinarum referret. Hallerus (*Hiſt. ſtirp. helv. n.* 1101.), ut Linneus olim (*Mat. med. ed.* 1. *n.* 241.), Roſæ caninæ progeniem exiſtimavit. Schreberus (Linn. *Mat. med. Ed.* 4. *p.* 148.) Roſam *damaſcenam* Mill.; *germinibus ovatis pedunculiſque hiſpidis caule aculeato, calycibus pinnatifidis hirſutis*, pro vera ſpecie indicat. Spielmanno (*Mat. med. p.* 424.) auctore, flores R. centifoliæ perinde colliguntur. Plurimi tamen R. centifoliam L. ſignificant, e. c. Bergius (*M. m. p.* 426.), auctores *Pharmacopœæ Svecicæ*, *Roſſicæ*, *Brunſvicenſis*. Nec ſine ignominia credi poteſt, ſummum Linneum omiſiſſe in recenſu Roſarum vulgatiſſimam hortorum & omnium ſpecioſiſſimam; tanto magis, quum in eam probe quadret character R. centifoliæ tributus.

Petala, quæ pallide rubra ſunt, numero copioſiſſima, remotis reliquis partibus unice ſervantur. Horum quidem recentia fragranti odore ſiccis longe antiſtant, ſed nec ſiccatione ille omnino diſpellitur. Unde & odoramentis ſiccis inſerviunt; & una cum Lavendulæ floribus præcipuam eorum partem, quæ ollæ odoriferæ complectuntur, conſtituunt. Adeo vero genuinus odor eſt, ut & nomen variis aliis vegetabilibus ſimilem ſpirantibus dederit, ligni Rhodii & radicis Rhodiæ exemplo. Provenit ille ab oleo æthereo (de quo infra), utut parva quantitate & difficulter ex flori-

ri-

ribus eruendo; nam, quo Roſæ odoratiores, eo plus olei hujus elici ſeſe patitur. Odoris partibus deſtillatione pariter ac infuſione aqua imprægnatur. Guſtati flores præſertim ſicci, mox dulcedinem levem, tum amaritiem cum auſtero ſapore produnt. Infuſum quoque aqua factum addito vitriolo maris mox nigreſcit. Remanet ſapida pars, etiamſi altera nares feriens deſtillatione vel evaporatione diſperſa fuerit.

Flores olfacti nervos egregie reficiunt, ut vel ideo, nec ornamenti unice cauſa, faſciculis florum. quos pectori affigunt fœminæ, inſerantur. Hinc & florum quatuor cordialium numero olim adſcripti. Rariſſime tamen ad internum uſum analeptico ſcopo, niſi in præparatis quibuſdam poſtea dicendis, præcipiuntur. Mirum ſane, quod flores hi, licet nervis alias amici & in univerſum blandi ſint, & tantum non omnibus hominibus placeant, quibuſdam tamen turbas haud exiguas ſolo olfactu, ſternutationem Echtius in *Adami vit. med. p. 72.*), catarrhum, inflammarionem oculorum, deliquia animi, hyſtericas affectiones, alvi dejectiones excitent, item odore diſpliceant, imo abortus mortiſque inde ortæ exempla legantur. Plura horum eventuum documenta recenſet Schenckius (*Obſ. med. rar. p.* 917.), alia *Naturæ Curioſorum* commentationum auctores varii (Vid. e. c. Ledel. in *Eph. N. C. Dec.* 2. *Ann.* 2. *Ob.* 140. *p.* 309. Idem *l. c. Ann.* 10. *Obſ.* 8. *p.* 27. Hünfrwolff *l. c. Dec.* 2. *Ann.* 5. *Obſ.* 22. *p.* 35. Khoni *l. c. Dec.* 3. *Ann.* 5. & 6. *p.* 158. *ſq.*). Dabo, ſupprimere adeo vitam poſſe flores larga copia congeſtos & intra arctum conclave vel adeo cubile ſervatos (V. Cromerus *de orig. & reb. geſt. Polonor. p.* 202. & Henninges *Genealogia familiar. Germ. & Gall. p.* 323. de virgine ex famil. comit. Salmenſ.); cujus rei cauſa apparet experimentis ill. Prieſtly & Ingenhouſz (*Experiences ſur les vegetaux p.* 61.) quibus conſtat, Roſas copiam mephitici æris ſpargere. Addo Schulzii (*Mat. med. p.* 181.), teſtis graviſſimi, obſervationem de viro quodam honorato ſibique bene noto, qui nunquam veſperi hortum Roſis condecoratum ingredi potuit, quin illi alvus ſolveretur. Facile patet ejuſmodi effectus non vitio ipſorum florum, ſed corporis peculiari quadam conditione contingere, nec majori argumento nocivæ Roſarum naturæ eſſe, quam moſchi, ambræ, mellis, caſei rel. quæ ipſa a quibuſdam pariter non ferri ſine incommodo poſſunt.

Sed minus mira illa horum florum vis eſt, qua per os ingeſti alvum ſolvunt. Conſenſus auctorum de ea fere communis non prohibuit, quin illa rarius hodie in uſum vertatur. In calidis regionibus vehementer eos purgare ad ſanguinis ejectionem uſque quidem fertur (Lemery *Traitè des drogues p.* 656.). Certe blandiſſime apud nos alvum ſollicitant. Re-

cen-

centes quoque efficaciores hac ipſa re ſunt ſiccis. Prodeſt eo fine ſuccus vel ſero lactis permiſtus, vel ſaccharo in ſyrupum redactus (Fernel. *Ther. univerſ. p.* 112.). Infuſio quoque florum cum ſero lactis locum habet, unde & Germanis *Molkenroſen* dicuntur, ſuntque qui hoc connubio pro curatione vernali utuntur. Ad obſtructiones viſcerum reſerandas proſtant efficaciora, ut vel hocce nomine in deſuetudinem abierint. Quoniam roborant cum amaritie, ſubinde inſuſa theæformia in imbecillitate pulmonum intrant, item decoquuntur cum aliis, &, inſtar collutorii vel gargariſmatis, ad vitia oris & faucium putredinoſa ſananda, necnon ad tonſillarum inflammationem vel anginam diſſipandam uſurpantur.

Sed longe frequentius Roſæ hæ ad præparata varia haud ignobilis notæ adhibentur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Flores quatuor cordiales). V. ſupra p. 77.

Aqua Roſarum) *Pharm. omn.* Ex recentibus Roſis deſtillatione cum aqua. Præſtat illa, quæ deſtillatione abſque aqua fit (Conf. Hermanni *Cynoſ. M. m. T.* 1. *p.* 590.). Qua encheireſi fere & in Perſia paratur, noſtræque aquæ multum antiſtat gratia, & per totum Orientem tranſmittitur. Ibidem tribus libris Roſarum ſuperaffunduntur libræ duæ aquæ, indeque deſtillant modo aquæ Roſarum duas libras cum dimidia (Chardin *Voyages en Perſe T.* 3. *p.* 197.). --- Inter Arabes primus ejus meminit Avicenna, inter Græcos Actuarius. Fragrantia & ſaporis gratia placet; unde & variis ferculis & bellariis additur. Analepticam virtutem præſtat ore hauſta: ſed externæ applicationi plerumque unice ſervit inſtar blande reſolventis, nominatim pro collyriis. Sic in morbillis conducit, illam tepide ad eluendam lympham acrem & ſalſam oculis ope cochlearis exigui crebro inſtillare, ne iſti ſtimulo inflammentur (Roſenſtein *Bransjukd p.* 215. 223.). Item vehiculum Saturninorum, Zinci florum, Tutiæ aliorumque conſtituit in oculi inflammationibus.

Oleum deſtillatum). Parciſſima copia per aquam eruitur. Centum nimirum florum libræ drachmas ejus modo quatuor, ad ſummum ſex, ſi flores odoratiſſimi, largiuntur (Cartheus. *M. m. T.* 2. *p.* 517.); vel alio experimento dimidia tantum drachma olei ex decem florum libris elicita (Spielm. *Chem. p.* 214.). Hoc ipſum poſt deſtillationem aquæ, forma ſquamarum griſeo albicantium, innatat, quæ exemtæ & calore miti liquatæ oleum flaveſcens conſtituunt, ſed ære frigidiuſculo in butyri craſſitiem iterum ſeſe denſans. Unde & Butyrum Roſarum (*Beurre de Roſes*) voca-

catur. Rancorem non induit. Quomodo ſtructura vaſorum commodiori uberius provocari ſe patiatur cl. Aublet *Hiſtoire des Plantes de la Guiane Franc. T. 2. App. p.* 125.) exponit. In Perſia charius venit ipſa ambra griſea, ita ut uncia iſtius ſubinde ducentis imperialibus in India vendatur (Chardin *l. c. p.* 198.). Sed fragrantiſſimo ſuo odore exigua quantitate magna petpetrat, ceterum vix acre. Fr. Hoffmanno (*Obſervat. phyſ. chym. p.* 21.) facile dabitur, eximie illud nervos reficere. Verum hodie vix alio fine, quam, ob ſuavitatem odoris, variis mixtis additur; & in orientalibus regionibus cuti injungitur, quo grate ſpiret. Eo ſcopo, quantum acu attollitur, pluribus hominibus ſufficit (Aublet *l. c. p.* 127.).

Placentæ roſeæ) *Chapeau de Roſes*) ex reſiduo poſt deſtillationem aquæ conſtant, in placentas planas compreſſo & exſiccato. Remanet in hiſce roſeus odor, olimque fronti in cephalalgia imponebantur, qui uſus vero, ut epithematum fere in univerſum in hoc malo obſolevit, poſtquam conſenſuales plerumque cephalalgias eſſe conſtiterit. Linteaminibus & veſtimentis odoris cauſa juſtius interponuntur.

Julapium ſ. Iulepus Roſarum). *Ph. Würt. p.* 101. Ex ſaccharo in aqua Roſarum ſoluto, & poſt unicam ebullitionem colato. Additur mixturis & emulſionibus ob ſaporis gratiam.

Oleum roſatum). *Ph. W. p.* 127. Maceratione in oleo quodam inodoro & ſubſequente coctione. Hæc ipſa male ob jacturam odoratarum partium ſubjungitur. In morbis uterinis ab antiquis laudata. Ferri poteſt in ambuſtionibus.

Mucharum Roſarum). *Ph. W. p.* 119. Eſt liquidum ex infuſione & maceratione florum recentium cum aqua fervidiſſima facta, ſubſequa expreſſione. Hoc ad mel & ſyrupos Roſarum extra florendi tempus parandos conducit. Sed providentiores pharmacopolæ tempeſtive pro utroque ſcopo juſtam quantitatem florum recentium ſibi comparant.

Syrupus Roſarum ſimplex). *Ph. W. p.* 217. Ex mucharo Roſarum & ſaccharo. In tenellis alvum ſolvit. Aphthis detergendis penicilli ope cum aliis aliquando applicatur.

Syrupus roſatus ſolutivus). *Ph. W. p.* 217. Repetita vel cohobata quaſi florum cum aqua infuſione, ſaccharum demum addirur. Altero uſitatior eſt. Differt nonnihil Syrupus Roſarum pallid.). *Ph. Edinb. p.* 61. & Syrupus Roſarum ſolutivus) *Ph. Lond. p.* 81. quorum iſte vel macerationem recentium Roſarum requirit, vel & liquorem poſt deſtillationem aquæ Roſarum ex fecibus exprimendum; hic poſterius dictum liquorem duntaxat. Raro ſolus infantibus ad alvum ſolvendam ingeritur, ſed plerumque mixturis & lin-

cti-

ctibus purgantibus admiſcetur, palati pariter ac efficaciæ ratione habita.

Mel roſatum ſolutivum). *Ph. W. p.* 114. Ex ſucco harum Roſarum & melle coctis in legitimam ſpiſſitudinem. Vim adſcriptam titulus edocet: carere autem eo poſſumus. Præſtantius eſt alterum pro ſuo ſcopo, & uſitatius, ſcilicet mel Roſarum ſimplex, de quo ſubſequente articulo.

Mel ſolutivum). *Ph. Lond. p.* 85. Ex liquore poſt deſtillationem aquæ Roſarum ſuperſtite, ſeminibus Cymini, Saccharo rubro & melle, junctim decoctis. Clyſmatibus præcipue dicatum.

Spiritus Roſarum.). *Ph. Würt. p.* 195. Deſtillatione cum vino & ſpiritu vini.

Spiritus Roſarum per fermentationem). *l. c.* Poſt fermentationem cum aqua deſtillatio inſtituitur. Uterque in deſuetudinem abiit.

Pharm. Rosæ Rubræ *Flores*.

365. *ROSA GALLICA*; germinibus ovatis pedunculiſque hiſpidis, caule petioliſque hiſpido aculeatis. Linn. *Spec. pl. p.* 704. Conf. *Mant. p.* 399. Roſa rubra multiplex. C. B. Icon: Blackwell *Herbal. T.* 82. Frutex, quem flore ſimplici ill. De Jacquin In montibus ſylvaticis Vindobonæ invenit, in hortis flore pleno plerumque inſtruitur.

Flores colore profunde rubri. Debiliorem longe fragrantiam præ ſe ferunt, quam Roſæ pallidæ ſ. damaſcenæ. Adſtringente ſapore & vi autem ſuperiores, ſimul ſubamari. Colligi ſolent ante expanſionem, abjecto pariter calyce, unde Germanis *Knopfroſen* dicuntur. Tum & gratiorem colorem habent & efficacius corroborant. Quo citius ad lenem ignem ſiccantur, eo magis vis adſtringens augetur: lentiori ſiccatione tam hæc quam color debilitatur (Lewis *M. m. p.* 483.). Vis tamen eccoprotica etiam in hanc ſpeciem cadit; quo fine conducit, horum florum drachmam unam in pulvere vel bolo capere, unde ex Poterii ſæpiſſime repetita experientia alvus ter vel quater ſubducitur (Ejuſd. *Oper. p.* 515.). Sed obſolevit hic uſus. Coloris potius cauſa quam efficaciæ pulveribus fumalibus additur. Extrinſecus in cataplaſmatibus & fomentis adſtringentibus ſubinde adhibetur.

Verum itidem hujus ſpeciei valor magis in arte pharmaceutica paratis quæritur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Conſerva Roſarum rubrarum). *Ph. W. p.* 39. Ex petalis recens contuſis & ſaccharo mixtis. *Pharmacopœa Lond. p.* 24. requirit Roſas rubras immaturas, h. e. flores nondum expanſos. Eximia medicina ſapore pariter ac viribus. Hæc, prout & ſaccharum roſaceum in phthiſi ulceroſa valde inclaruit inde ab Avicennæ (*Lib.* 3. *Fen.* 10. *Tract.* 5. *cap.* 5. *p.* 275.) tempore, qui, conſerva illa (Zuccarum recens Roſarum vocatur) omni die, quantum ejus capere potuerint ægri ingeſta, multoties phthiſin ſe curaſſe narrat. Conſentit Meſue (*cap. de phthiſi*), qui recentem requirit, non ultra annum ſervatam, & cum medicamentis, cibis, potulentis, tum & per ſe omni hora captam. Curationis phthiſeos ea perfectæ teſtes Montanam, Valeriolam, Foreſtum, citat Riverius (*Prax. med. Lib.* 7. *cap.* 7. *p.* 348.), ipſe exemplum pharmacopolæ phthiſici ex perpetuo uſu ſacchari roſacei eoque ſolo curati allegans. Digni & caſus ægrorum ſunt a Dan. Krügero (*Eph. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 4. *Obſ.* 9. *p.* 14. *ſqq.*) conſignati, qui legantur. Horum unus, pus & ſanguinem viciſſim exſpuens cum venularum capillamentis (ut refert, exiſtimo polypoſas concretiones fuiſſe intellectas), ſudoribus nocturnis diffluens macieque fere confectus, lacte vaccino conſerva Roſarum commixto & pane intrito, valetudinem vireſque omnino recuperavit, poſt conſumtas pro hacce curatione conſervæ Roſarum viginti libras. Alius ultra triginta libras hujus conſervæ in connubio lactis eodem læto effectu conſumſit. Memorans quinque alia ſimilia exempla, interſerit proprium ſuum, utqui, ex vomica meſenterii emaciatus, ſola hac conſerva & ptiſana hordeacea loco lactis, intrito ſimul pane triticeo, per aliquot menſes uſus, omiſſo omni alio victu, convaluit. In binis conſerva hæc cum lacte caprillo curationem abſolvit. Bene iterum inculcat cl. Buchan (*Domeſtic. Medicine p.* 198.), non ſufficere exiguas ejus quantitates, ſed quotidie ad minimum tribus vel quatuor unciis per longum tempus opus eſſe, idque iis vel in decocto pectorali vel per ſe captis; ſicque eximios & illi effectus præſtitit. Confert quoque illam cortici peruviano in phthiſi admiſcere, ſi hic ipſe alvum laxat (*l. c. p.* 199.); prout & ſi lac alvum movet, addere illi conſervam Roſarum vetuſtiorem e re eſt (*l. c. p.* 193.). In commendationem hujus conſervæ præterea in phthiſi ulceroſa cedit notiſſima iſta ſacchari vis detergendi, putredinem corrigendi, ſcreatum promovendi, cum qua Roſarum poteſtas pulmones firmiores reddendi amice conſpirat. In phthiſi pituitoſa parcius danda eſt, ne ob ſaccha-

rum pulmones nimis flacceſcant. Abuſum ejuſdem, qu olim in Belgio in quavis tuſſi protracta & phthiſin minante imo jam producta invaluit, jam graviter Deleboe Sylvius (*Oper. med. p.* 270.) increpuit. Pluribus inde unice nocivam fuiſſe perſuadeor, quod conſerva hæc, ut ſolent reliquæ, ſacchari juſto majori quantitate abundet: minuenda igitur ita, ut illud modo conſervationi Roſarum ſufficiat, quod quidem ſecundum *Ph. Svec. p.* 65. fit, quæ æquale ſacchari pondus deſiderat, quum contra ea *Ph. W. p.* 39. duplum hujus pondus perperam deſideret.

Saccharum roſatum tabulatum). *Ph. W. p.* 165. Ex pulvere Roſarum & ſaccharo albo in aqua Roſarum ſoluto, in denſitatem tabulati coctis & in tabulam effuſis. Saccharum roſaceum). *Ph. Lond. p.* 91. & Tabellæ roſaceæ) *Ph. Edinb. p.* 91. paucis præparationis momentis diſcrepant. Nonnulla de virtute articulo conſervæ monita. Additur præterea pulveribus ſalinis gratiæ cauſa.

Mel roſatum ſimplex.) *Ph. W. p.* 114. Ex Roſis recentibus aqua fervente maceratis colatiſque melle demum coctis. Egregie abſtergit & putredinem coercet in aphthis, ulceribus oris vel narium, & fiſtulis. Hinc vel ſolum, vel in connubio aliorum, penicillo aphthis illinitur, vel dilutum commodo liquido gargariſmatis, collutorii, injectionis forma, in reliquis dictis vitiis applicatur.

Acetum Roſarum). *Ph. W. p.* 1. Maceratione florum ſiccorum in aceto, colatione & expreſſione ſubſequa. Male iſto libro ut quibuſdam aliis reticetur Roſarum ſpecies. Prope autem *Pharm. Danica, Svecica* &c. Roſas rubras indicant. In viribus dijudicandis ratio habenda præcipue aceti, quod vero additamento florum tanto magis analepticum item magis adſtringens fit. Ad ſpecialiora commoda, quæ huic aceto debemus, hoc pertinet, quod infantes per carbonum vapores cephalalgia vomitumque affecti ex linteis hoc aceto humectatis & fronti applicatis ſolamen obtineant (Roſenſtein *Branſjukd. p.* 14.). Similiter in malis ab inſolatione confert, aquam frigidam aceto roſaceo mixtam per lintea fronti, temporibus, ipſi capiti applicare (Tiſſot *Avis au peuple p.* 213.).

Tinctura Roſarum). *Ph. W. p.* 224. *Ph. Ed. Lond.* Ex Roſis cum ſpiritu vitrioli & aqua digeſtis. Eviluit uſus, qui olim in julapiis refrigerantibus præcipue obtinuit.

Syrupus e Roſis ſiccis.) *Ph. W. p.* 217. Ex floribus Roſ. ſiccis aqua maceratis & poſt colationem ſaccharo mixtis. Quoniam nonnihil adſtringit, ad alvi profluvia coercenda aliquid facere creditum. Juſtius additur eo fine aliis efficacioribus.

Pharm.

Pharm. ROSÆ SYLVESTRIS *Flores*. CYNOSBATOS *Fructus*. BEDEGUAR *Fungus*.

366. *ROSA CANINA*; germinibus ovatis pedunculiſque glabris, caule petioliſque aculeatis. Linn. *Spec. pl. pag.* 704. Roſa ſylveſtris vulgaris flore odorato incarnato. C. B. Icon: Blackwel *Herbal Tab.* 8. Frutex, in ſepibus & ad margines viarum frequens.

Flores). h. e petala, odoris grati; ſed dubito quod præſtent damaſcenis pro aqua, licet multi id perhibeant, utpote ad meum ſenſum debiliores, nec tam jucundi odoris.

Fructus) vero vulgatioris longe uſus eſt. Hic ex calyce carnoſo firmioris compagis prognatus, ovatus eſt, coloris coccinei, olivæ magnitudinis. Recens acido-dulcis eſt, ſiccatus acidior. Hic &, lacte coctus, illud in coagulum vertit, & ſerum præſtat grati ſaporis & efficax. Secundum longitudinem diſſectus, ſeminibus hirſutieque, quæ internum cavum obveſtit, exemtis & reſiduis laciniis calycinis abſciſſis, ſiccatur. Juſculum cum aqua additis paſſulis & ſaccharo inde coquitur, diluens, refrigerans, ſitim fallens, diureticum, in acutis igitur non vilipendendum. Pro ſanis vinum huic admiſcetur. Acetarii præterea genus ſuppeditat fructus, dum pauca copia aquæ in miſcela Cinamomi & ſacchari coquitur. Solet etiam ſaccharo condiri pro eodem fine, & ſyrupo ſuo ſervari; quo ſcopo vero præſertim fructus Roſæ villoſæ uſu venit. Aliud acetarii genus hoc eſt, quo fructus, mora in cella vel alio frigido loco mollitiem reſolutus, per cribrum tranſigitur, & tranſactus dein ſaccharo canarienſi contrito commiſcetur. Ita Rob quoddam enaſcitur refocillans, ad uſum vini tantillo diluendum. Pro ægris hujus loco ſuccus Citri inſtillari poteſt. Non magni facio priſtinorum medicorum præconia, quod calculum ſolveret, præcipue in ea farragine, qua apud hoſce comparet. Si quid in calculo valeat, id arbitror lotium movendo unice efficere, prout aliis exemplis ſæpe auctores diureticam vim cum vere lithontriptica confuderunt. Tædet etiam alios morbos commemorare, in quibus, ſi quid præſtiterit, ſuo unice jure valuiſſe neutiquam cenſendum, loquor de virtute in hydrope, diarrhœa biliosa, dyſenteria, hæmorhagia uteri, rel. de quibus citatos auctores legere eſt in Hermanni *Diſſ. de Roſa* §. 11.

Quam *Seminibus* in calculo adſcripſerunt efficaciam refero ad ea commenta, quæ ſignaturæ externæ ſuperſtitioſa fides excogitavit.

Fungus Bedeguar ſ. Spongia Roſæ) eſt memorabilis excreſcentia hiſpido-ramoſa) *Galle Cheveulë Gall.*), nucis ju-

juglandis circiter magnitudinis vel ultra, viridi rubra, figuræ variæ, oblongæ plerumque vel ſubrotundæ. cellulas varias interne formans. Inde oritur, quod inſectum quoddam, Cynips Roſæ (Linn. *Syſt. nat. T.* 1. *p.* 917. Faun. *Svec. p.* 385. cujus icon, item deſcriptio vid. in Reaumur *Mem. des inſect. T.* 3. *Tab.* 46. & 47. *p.* 465. *ſqq.*) ovula ſua variis plantæ partibus, cauli vel folio ejuſve petiolo vel fructui ipſi (Vid. figuræ in Hagendornii *Cinoſbatologia*, *Jen.* 1681. *p.* 75. & Reaum. *Mem. l. c. Tab.* 47. *fig.* 1. 4.) immittit. Quæ ſedes diverſa difficultatem in explicanda hujus excreſcentiæ origine auget. Sed ex obſtaculo enato ſtagnatio, accumulatio & condenſatio ſucci contingit, donec inſectum in volucrem mutatum latibulum ſuum perforans aufugiat. Contingit id vulgo in Roſa canina; vidi autem ſimilem nidum in Roſa villoſa. Rabiei caninæ, ictui ſerpentum aliorumque animalium venenatorum, epilepſiæ, pervigiliis, calculo & ſexcentis aliis morbis, in quibus recenſendis Hagendornius (*Cynosbatologia p.* 136. *ſqq.*) uberior eſt, illum mederi, olim credulis nimium perſuaſum fuit.

PRÆPARATUM.

Conſerva fructus Cynosbati). *Ph. Lond. p.* 25. *Edinb. p.* 70. Eſt pulpa fructus ſaccharo contrita. In præparanda ea cavendum, ne quid ſetularum remaneat, quæ moleſte afficiunt ventriculum & inteſtina in vomitionem uſque & pruritum ani. Virtutes ejus veras ſupra jam dixi.

Pharm. ROSÆ ALBÆ *Flores.*

367. *ROSA ALBA;* germinibus ovatis glabris, pedunculis hiſpidis, caule petioliſque aculeatis Linn. *Spec. pl. p.* 705. Roſa alba, flore pleno. Besl. *hort. Eyſtett. vern. ord.* 6. *Tab.* 3. *fig.* 1. Frutex, in hortis coli ſolitis.

Petala hujus, quæ unice Florum) nomine veniunt, odore damaſcenis Roſis inferiora, vix adſtringentis ſaporis. Haud immerito igitur excluſerunt eos a cenſu medicaminum *Pharmacopœæ Britanicæ* & *Svecica*. Nec tanti mrmenti eſt, eos in Germanicis pro

Unguento roſato). *Ph. W. p.* 249. *Ph. Brand. p.* 229. ſervare, cujus præparatio omnino ſimplicius, & ſola lotione axungiæ porcinæ cum aqua Roſarum addito odoris cauſa tantillo olei Roſarum, fieri poteſt. Male coctio Roſarum albarum cum axungia poſt lotionem dictam ſuadetur. Hoc ipſum ſolum prout emolliendi ſcopo locum habet, ita ad excipienda alia varia efficaciora pro externo uſu conducit, exemplo Unguenti Zelleri.

Hoc ſi rite paratum fuerit, non opus eſt alio. Exſtat tamen præterea Unguentum roſatum ſimplex). *Ph. Wurt. l. c.* ſecundum commendatam paullo ante normam confectum, inſtillato modo oleo ligni Rhodii. Capillis inungi ſolet, ut cyprius pulvis iis tanto tenacius adhæreſcat.

ORDO XXVIII.

POMACEÆ.

PYRUS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 389. *Gen. pl. p.* 251.

Pharm. Poma: ſpeciatim Sylvestræ, Borsdorphianum, Rubellianum.

368. Pyrus malus; foliis ſerratis, umbellis ſeſſilibus Linn. *Spec. plant. p.* 686. α *e ſylveſtris* Linn. Malus ſylveſtris. C. B. β, *paradiſiaca* L, Malus pumila, quæ potius frutex quam arbor. C. B. Icon: Regnault *Botan.* Le Pommier. Jo: Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* Malus α, procera arbor & longæva, ſponte in Europæ ſylvis depreſſis umbroſis provenit & ſpinis inſtruitur. Varietas β, ignotæ patriæ, ſed, prout ex habitu & impatientia frigoris dirioris apparet, calidioris.

Mali in hortis aluntur, notum, numeroſiſſimæ varietates, quæ ad ducentas facile aſcendunt, quarum fructus mox præcocior, mox tardioris maturitatis, mox dulcior, mox acidior, magnitudine, itidemifigura, colore, compage multipliciter differt; ut deſcrimina quoad ipſum arboris creſcendi modum, folia, taceam. Ad quorum momentorum cognitionem multum facit ill. Du Hamel (*Traité des arbres fruitiers T.* 1. *p.* 273. *ſqq.*) cum iconibus illuc ſpectantibus, qui tamen de pomis edulibus unice agit. Fructus ſupra centum coloribus vivis depictos cum deſcriptionibus præſtitit hortulanus Knoop (in *Pomologia*, *Belgice* 1758.). Sunt hæ varietates tantum non omnes inſitionis aliorumque culturæ

 ar-

artium proventus. Utrum vero omnes & ſingulæ uni ſpeciei, ſcilicet Malo ſylveſtti C. B. tanquam matri, originem debeant. quod quidem & Linnei ſententia fuit, an præter hanc & alii, ſcilicet Linnei β, Male paradiſiacæ, quam tanquam peculiarem ſpeciem ill. Gleditſch (*vermiſchte Abhandl. Vol.* 3. *p.* 23. *ſqq.*) poſt alios conſiderat, de eo adhuc diſputatur. Malus ſylveſtris truncum format elatum fertque poma ſerotina acerba. Malus paradiſiaca autem ex radice protrudit multos ſurculos, poma exhibet præcocia, Julio m. matureſcentia & dulcia. Quoniam hæc humilis ſemper ſtaturæ eſt: hortulanis arridet pro inſitione, ſi mali humiles in deſideriis ſint. Ars cultura mala placidiora reddendi inter Græcos jam Homeri temporibus innotuit. A Theophraſto Ereſio varia momenta huic fini opportuna memorantur, ſicuti nomina fructuum varia a variis Græciæ regionibus & urbibus deprompta. Horum varia Romani ſervarunt, unde jam evidens, hoſce artem a Græcis hauſiſſe, licet poſtea ipſi illam ad majorem perfectionem evexerint, & nominum numerum auxerint (Vid. Plinius *Lib.* 15, *cap.* 14. *p.* 970. *Ed.* Dalech qui nomina Romana cum iſtis neoterioorum comparat in notis). Senſim illa ad Hiſpanos & Gallos tranſiit, ſerius ad Germanos, qui Taciti temporis iis fructibus horæis acquieverunt, quos terra ſponte profert; quæ vero gens poſtea tanta felicitate illam exercere didicit, ut jam vix ulli alii ea cedat. Nec clima ſeptentrionale pomis aliiſque ſapidis fructibus colendis adverſum eſſe, manifesta exempla docent (Bergii *Tal om Frukt trägadar*, *pag.* 55. *ſqq.*).

Pomum) ſub epidermide tenaci parenchyma carnoſum ſed ſiccius comprehendit, in cujus media parte capſula quinque loculorum ſeminibus oblongis una parte obtuſis altera acutis latet. Baſeos fructus concavitas non per omnes varietates illud a pyro diſtinguit. Nam Pyrus falerna (*Bergamotte*) fructum gerit baſi concavum, etſi verum pyrum, & pyrum ſylveſtre figuræ rotundæ eſt.

Quoniam poma fructuum, quos Græci horæos, Latini temporarios & fugaces dixerunt, uſitatiſſimum & utiliſſimum conſtituunt, de iis in univerſum hac data occaſione agam. Vox ſive ab hora i. e. tempore quolibet anni vel diei, ſive æſtate, quæ per excellentiam hora dicta, ſive illo æſtatis tempore, in quod canicula (Græcis ὥρα) cadit, ſive ab alia origine vel conceptu profecta ſit, qua de re docte diſſeruit pro more Georg. Gottlob Richter, olim decus academiæ noſtræ & ordinis medici (in *Diſſ. de ſalubritate fruct. horæor. Gött.* 1754. §. 3. & 4.), ea intelligimus fructus varios ſuccoſos molles, qui vel baccam vel drupam vel pomum conſtituunt, æſtate vel autumno matureſcentes, ſapo-

ſaporis grati acido dulcis vel aquoſi reficientis. Pro hac dicta diverſa fructuum natura triplex eorundem claſſis formari poteſt. *Baccarum* claſſis complectitur, ut in ſuetiſſimis exemplis maneam, Ribeſia, Uvas criſpas, Vitem Idæam, Myrtillos, aliaque edulia Vaccinia, Rubos varios, Idæum, arcticum, cæſium rel. Meſpilos, Uvas, Mala ſinica, Granatum, Fragra, Ficus. Ad *Drupas* (Gall. *Fruits à noyeau*) refero Ceraſa, Pruna, Perſica, Armeniaca, Cornos. *Pomaceis* fructibus (Gall. *Fruits â pepin*) accenſenda vero Poma, Pyra, Melones, Cucumeres, Citrulli. Affines hiſce Berberides, mala Citrea, Aurantiaca, Cotonea heic omitto, quum ſaporis acidioris vel acerbioris ſint, quam ut per ſe vel uberius ingeri poſſent, & manifeſtiores vires medicas exercerent; Piſangam vel Ananas fructum autem recenſere, vetat parcior ob charitatem uſus. Horum omnium ſapor prout valde differt, ita & indoles & vis. Alii dulciores, alii acidiores vel acerbi, quidam abundant ſucco aquoſo omnino miti, ut Melones; Cucumeribus ineſt & viſcoſitas; ſunt qui aroma leve admixtum habent, quod odor prodit. In omnibus aqua, oleum, ſal & terra latet, ſed diverſa proportione. Sal acidæ naturæ eſt, in dulcibus fructibus copia olei obvolutum, quod oleum, quo dulcior fructus eſt, eo majori copia obtinet. In acerbis fructibus cum acido largior terræ copia combinatur. Inſipidos reddit fructus aquæ quantitas nimia. Quid igitur virium ab hoc vel illo fructu ſpeciatim ſperari poſſit, ipſe ſapor quemlibet attentiorem condocefacere poteſt. Miro naturæ beneficio contingit, quod horum plerique eo anni tempore matureſcant, quo fervens & ad putredinem bilioſamque corruptelam diſponens ſol diluentis, refrigerantis & antiſeptici auxilii ſolamen quam maxime requirit, & regiones calidiores præ reliquis magna eorum copia abundent; hinc vel nobis inſciis ad eos copioſe ingerendos æſtate ferimur. Quum hi ipſi fructus præterea aquoſis partibus ſcateant, ad reſarciendum diſpendium humorum, quos ſudor ſub ſirio diſpellit, valde eximii ſunt. Nec inſtar meræ aquæ leviter modo liquidis noſtris ſeſe admiſcent, ſed ob ſaponaceam naturam arctius connubium cum iis ineunt, & ſpiſſa & compacta attenuant & reſolvunt. Patet inde, quantæ utilitatis ſint tam in acutis quam chronicis morbis. Non facile enim aliquid febrile incendium vel ſimplex, vel diatheſi inflammatoria vel putrida ſive bilioſa junctum, efficacius arcere vel extinguere poteſt, quam auxilium, quod tot diverſaſque iſti contrarias vires conjunctas habet; unde & in hiſce febribus vel crudi vel cocti inſtar ferculi, & in potulentis, mixturis, robibus, ſyrupis creberrime adhibentur, non neglectis tamen reliquis. Chronicos pariter multos morbos ſolatur,

 ſive

ſive ad naturam acidam reſpicias & diluentem & humectantem, ſive ad blande ſolventem. Furentiſſimi ex melancholia maniaci ſanati ſunt, dum ſolis fructibus horæis opipare veſcebantur (V. Swieten *Comment. T.* 3. *p.* 480.). In ſcorbuto aliiſque putridæ indolis morbis avertendis & curundis vis acidorum & dulcium antiſeptica explorata eſt, quæ ipſa autem in hiſce fructibus ob copiam aeris, quam includunt, & quæ ſub eſu evolvitur, tanto efficacior eſt. Emollire vel ſolvere calculos experimentis pariter conſtat, etſi diſpari efficacia (Vid. Lobb *de diſſolv. calcul.*). Avidius comeſti diarrhœam excitant, qua ipſa, quicquid vitioſi prius ſolverant, blande e corpore eliminant. Qui ſua natura acerbi ſunt, adſtringendo fibras roborant. Vituperanda vero maxime ea auſteritas, quæ a defectu maturationis oritur, unde alvi conſtipatio & obſtructiones viſcerum enaſcuntur. Fructus bene maturos recentes in univerſum requiro. Speciales virtutes horæorum fructuum ſuis locis tradentur, vel jam traditæ ſunt.

Verum nec reticenda vitia, quorum vel jure vel præjudicio eoſdem reos fecerunt. Multis diſplicent ob flatus, quos copia aeris latentis & digeſtione & fermentatione evoluti in primis viis generant, unde inflationes ventris, ſpaſmi, anxietates, ructus moleſti, tormina itidem ferocia. Sed hæc in iis modo contingunt, quorum concoctionis vires juſto debiliores, quod de hypochondriacis & hyſtericis valet, qui ipſi vel arcendi ſunt omnino ab eſu horum fructuum, vel nonniſi prævia coctione & aromatis additamento iis veſci debent. Sub hac, quam dixi, labe ventriculi & inteſtinorum, acore quoque, quem vel ſuo genio ſecum vehunt vel mora contrahunt, moleſti ſunt, utpote ſenſum ingratum in ventriculo cientes, ructus acidos, qui dentes ſubinde obtundunt, & labefactatos jam antea nervos ulterius debilitantes. Laxare iſtos tonum ſolidorum aquoſo ſuo latice, quum exiguum nutrimentum præbeant, querela eſt, quam nonniſi ſub nimia eorundem ingurgitatione vel in male diſpoſitis admittere poſſum. Dabo parcum modo nutrimentum illis ineſſe, ſed reſarciri hæc penuria poteſt aliis magis alentibus adjectis, quorum vitia fervente præcipue æſtate corrigunt.

Aliud opprobrium & magis ſollicite enucleandum eſt iſtud, quod plebs, nec pauci medici conceperunt, & horæis fructibus dyſenteriam, æſtate adultiori in caſtris & ruri epidemice obviam, natales ſuos ducere. Non facile in illum errorem incurret, qui dyſenteriam hanc morbum putridi vel bilioſi generis cum inflammatoria diatheſi conjunctum eſſe perpendit, fructus horæos autem, & acore ſuo putrido vel bilioſo fomiti & febrili calori adverſum eſſe, &

di-

diluente & attenuante virtute ſua ſtaſin inflammatoriam reſolvere. Sed proſtant argumenta ad convincendum ſcrupuloſum magis idonea. Si fructus hi in culpa eſſent, dyſenteria præ reliquis infantes laborarent, quippe horum fructuum avidiſſimi, qui vero rarius hocce morbo aſſiciuntur. Incidit porro ille diu ante maturationem fructuum, & deſinit, quum huncce perfectionis gradum attingant. Quidni porro morbus quotannis gravaret, quum ſingulis annis larga eorundem meſſis contingat? Quod ad milites nominatim: non adeo iiſdem delectantur, nec ſuppetit illis occaſio & pecunia ad eoſdem coemendos. Quin adeo avertunt morbum, apud alios graſſantem, & coercent, dum jam aperte ſeſe manifeſtat (Conf. Degner *de dyſenteria pag.* 247. *ſqq.* Pringle *Diſeaſes of the army p.* 88. Monro *Diſeaſ. in British military Hoſpitals p.* 58. *not. a* Tiſſot *Avis au peuple pag.* 415. *ſqq.* Hannes *Unſchuld d. Obſtes in Erzeugung d. Ruhr p.* 60. *ſqq.*). Quod ſi concedas, in imbecillibus ex juſto largiori ingurgitatione diarrhœam enaſci, dyſenteriæ tamen vix unquam genitores accuſari poſſunt. Non conducere tamen ſub finem dyſenteriæ, vel mox poſt eandem devictam, obſonii genus refrigerans, flatulentum, relaxans, facile quilibet agnoſcet (Pringle *l. c. p.* 90. 284.).

Liberari & debent hi fructus a culpa febres intermittentes generandi vel alendi, quam quidam auctoritate vel potius mala Galeni interpretatione in eosdem conjiecerunt. Ut ab auctore antiquo ſuſcitatus error ex ipſa antiquitate refellatur, ſufficit Alexandrum Trallianum *Lib.* 12. *cap.* 6. *p.* 732. nominare, qui in exquiſitis tertianis pomaceos fructus liberaliter exhibendos ſuadet. Nec aliquid noxæ gravis in hac re teſtis cl. Cleghorn (*Diſeaſ. of Minorca p.* 178.) ex horum uſu emergere vidit, quin cuſtodes vinearum, qui in inſula Minorcæ vuas copioſe ingeſſerunt, ſanitate optima gaviſos eſſe refert, reliquis eodem tempore vehementiſſima tertiana infeſtatis. Quicquid ſit, abuſus tamen horum fructuum ad concipiendas febres intermittentes, ſpeciatim in humido ſolo, corpus idoneum reddit, quoniam refrigerat & relaxando debilitat quum totum corpus, tum præcipue primas vias. Eadem de cauſa abſtinere ab hiſce eos conducit, qui in nuperrime haſce ipſas febres eluctati ſunt, vel ſaltim parce iis utendum. Imo animadverſum, nec ſaniſſimos homines liberaliorem eorum in regionibus clauſis & paludoſis uſum impune ferre, & hos ipſos dictas ob cauſas, etiamſi per ſe antiſepticos, tamen morbi putridi ſemina ſpargere (Pringle *Diſſ. l. c. p.* 90.).

Exceſſus prout etiam ſaluberrimam rem in nocumentum vertit, ita & fructuum horæornm uſum. Sic nec confert, ventriculo jam cibis multifariis referto, eum flatulentis fru-

fructibus ulterius replere & divendere, vel in connubio eorum, quæ fermentandi vim habent, ingerere. Male & agunt, qui largius captis iiſdem aquam frigidam ſuperbibunt.

Revertor jam ad ſpecialiorem pomorum conſiderationem. Tam crudis quam aſſatis nos iis veſci notum eſt, item coctione, poſt exemptas capſulas cum ſeminibus, ſubactis, iiſque vel in pultem reſolutis vel in partes minores diſſectis, vel ſacchari, vini, aromatum, gratiæ cauſa additamento. Siccata & placent. Ad placeotarum varia genera adhibere ea docet ars coquinaria; & dulciaria ſaccharo condire, & ſpeciem mivæ cum gratis aromatibus inde parare.

In Anglia præſertim, item in Gallia, necnon hinc inde in Germania, potus gratus vinoſus inde fit, nomine *Cidre* vel *Pomacei* notiſſimus, præſtantior illo ex pyris, ut qui non diu ſervari ſe patitur. Eo fine in molendinis, vel, ubi hæc deficiunt, clavarum lignearum ope conquaſſantur poma, dein ſuccus eorum torculari exprimitur, mox fermentationi in magnis cadis committendus, quorum illi, quibus vinum antea inſuit, reliquis præferendi. Peculiares encheireſes & regulæ, quas hujus loci non eſt recenſere, traduntur in Stafford's *Treatiſe on cyder-making Lond.* 1753.; *Obſervations ſur la culture des arbres à haute tige, particulierement des Pommiers, ſur la maniere de faire le Cidre &c. par Mr.* Thierret, *à Paris* 1753.; *L'art de cultiver les Pommiers & de faire les Cidres ſelon l'uſage de la Normandie, à Paris* 1765: Reuss *Unterſuchungen d. Cyders od. AEpfelweins nach ſ. Eigenſchaften u. Wurk. nebſt ſ. Verfertigungſart. Tubing* 1781. Simpliciſſimum & ſumptibus maxime parcens machinarum genus cum encheireſi varia egregie traditur a cl. Vothmann in cl. Hirſchfeld *Gartenkalender* 1784. *p.* 223. *ſqq.* ubi & effigies compendioſi torcularis ſiſtitur. Poma per æſtatem vel primo autumno matureſcentia pomaceum quidem gratum ſuppeditant, ſed facile hoc aceſcit. Idem accidit ei, quod ex pomis dulcibus paratur. Maxime idonea ejus præparationi ſunt Poma, quæ ſero autumno vel ineunte hieme ad maturitatem perveniunt. Hæc vero matura eſſe convenit, ſuccoſa nec vermibus exeſa, nec computreſcentia. Ejuſmodi pomaceum ex ſeriori pomorum meſſe initio quidem nonnunquam palato minus jucundum eſt, ſed ſenſim delicatius & fortius fit, & per duos vel tres annos conſervari ſe patitur. Ad præſtantiam & conſervationem ejus multum & facit commodæ pomorum ſpeciei ſelectus. Tingi poteſt pomaceum colore rubro additis poſt fermentationem Pruni ſpinoſæ fructibus; & adhuc gratius Cinamomo redditur. Si in acorem tranſiit, loco aceti uſurpari poteſt.

Al-

Alcohole vini deſtillatum non naphtham quidem præbet, attamen ſpiritum aceti dulcificatum probæ notæ (*Almanach für Scheidekünſtler* 1783. *p.* 1693.).

Pomaceum pro cauſa colicæ Damnoniorum habuit Huxhamus (*de morbo colico Damnoniorum in Oper.* Reich. *T.* 3. *p.* 54. *ſqq.*), tribuens illam ſali acido crudo eſſentiali, vel tartaro, quo ſuccus pomorum nondum fermentatus abundaret, quod ipſum ſal diuturna & frequenti potatione pomacei maſſam ſanguineam intraret illamque cum omnibus humoribus ſecretis acrem redderet, unde & bilis tanta acrimonia imbueretur, ut in primas vias delata vomitum & colicam excitaret. Immite & acidum pomaceum nimis uſurpatum jam ante accuſaverat Muſgrave (*Diſſ. de arthrit. ſympt.* 1703. *cap.* 10. *ſect.* 5.). Sed bellas haſce theorias ſolide refutavit c. Baker (*Inquiry concerning the cauſe of the endemial colic of Devonſhire* in *medical Tranſactions Vol.* 1. *art.* 12. Conf. & *loc. cit. Vol.* 2. *art.* 20.) multis argumentis demonſtrans, colicam hancce eſſe omnino eandem cum ſaturnina & eoſdem natales ex clam admiſto plumbo agnoſcere. Nam neque acidi vegetabilis ea vis eſt, nec colica iſta in ditione damnonienſi inferioris unice ſortis homines eoſque, qui largius ſuccum non fermentatum vel pomaceum recens potant, afficit, ſed & homines omnis ordinis, nec ſeſe adſtringit morbus omnino ad autumnum. Contra ea autem vitia varia in præparationis modo, item in machinamentis, & utenſilibus occurrunt, per quæ plumbum liquorem huncce ingredi poteſt. Molendina enim hinc inde pro conquaſſandis pomis uſurpantur, quorum lapides vel trabes ferramentis, coadunantur, plumbo fuſo firmatis; vel alibi patina, in qua comminuuntur poma, ex pluribus fruſtis lapideis conſtat ruditer cæſis, unde interſtitia fuſo plumbo replere in uſu eſt. Ipſum præterea prælum ſubinde plumbo integre vel ad partem obducitur, vel margine plumbeo cingitur. Derivari & ſolet ſuccus ex prælo in vaſa illi deſtinata per tubos plumbeos. Imo ſunt, qui tenui pomaceo ante tempus maturationis pomorum parato pondus plumbeum immittunt, quo acorem avertant, alii aceſcente pomaceo in ciſternam plumbeam illud tranſmittunt, prout alii eodem fine ceruſſam addunt. Vulgaris quoque mos apud Damnonios eſt, ſuccum mox expreſſum ante fermentationem, ad augendam efficaciam ejus, & ut præcaveatur acori, decoquendi, id quod fit in ahenis, quorum ſuperior pars ex plumbo fabrefacta. In peculiari familia ad coercendam fermentationem pomacei in uſu fuit, ſaccharum ſaturni immittere, ut alias funeſtas artes, etſi forſitan haud mala mente excogitatas, pomaceum corrigendi, taceam. Qui nihilominus tamen, uno vel altero horum dictorum modorum,

rum, aliquid plumbi in valetudinis detrimentum, liquorem hunc ingredi negant, hoſce redarguunt experimenta, atramento ſympathetico & tinctura ſulphuris volatili inſtituenda, item ea, quibus verum plumbum malleabile fuſione elicitur. Qua reductione plumbi præſentia ejus in pomaceo tutiſſime detegitur (Bucquet *in Hiſt. de la Societè de Medecine à Paris Vol.* 1. *p.* 356.).

Aliud vero pomaceum, plumbi expers & bonæ notæ, vini ex uvis æmulatur vires & ſalubrem potum conſtituit. Scorbutum navalem nominatim coercet efficaciter, ulceribus ejuſdem fœdis brevi medetur, & putredinem gingivarum fœtidiſſimam omnino tollit, quin plurimi teterrimis ulceribus obſiti & ſcorbuto fere confecti hoc ſolo potu valetudini reſtituti ſunt (Huxham. *Nper. T.* 3. *p.* 72.). Aurantiorum adeo ſucco vi antiſcorbutica proxime venit (Lind *on ſcurvy p.* 150.). Compertum quoque, ex quo in Anglia frequentior hic potus evaſerit, in oris maritimis tetram ſcabiem & horridam lepram pene evanuiſſe (Huxham. *l. c.*). Confert præterea ad ſolutionem calculi urinarii & ad præcavendam generationem materiæ podagricæ (Lobb *de diſſolv. calc. p.* 138.). Quod ad calculum dictum attinet, hic pomaceo immiſſus emollitur (*l. c. Exper.* 13. 14.). Ceterum pomaceorum eadem obtinet varietas, quæ vinorum, ut alia auſtera ſint, alia acida, alia dulcia, unde ſi remedii vires ex iis exſpectentur, ſelectus pro hac diverſitate obſervari debet.

Raro caſus incidit, quod poma in pharmacopoliis præparationem aliquam ſubeant, ſed, ſi ab uſu cibario ad medicum transferantur, domi fiunt inde remedia facile parabilia. Duæ præcipue varietates in hunc finem eliguntur: 1.) *Pomum Borſdorphianum*, mediæ magnitudinis, ſcilicet diametri duorum pollicum, epidermidis flavæ latere rubeſcentis, ſaporis dulcis; 2.) *Pomum rubellianum* L. β. Malus ſativa fructu ſanguinei coloris ex auſtero ſubdulci. Tourn.

Aqua, in qua poma fuerunt cocta, loco potus conſueti bibita, pulmonum infarctus, unde adſthma, eximie reſolvit, ut Floyerus (*Hiſt. of. cold Bathing p.* 314.) in ſe ipſe expertus eſt. Ita & poma ab equis copioſe devorata horum aſthma ſanaverunt (Lobb *de diſſolv. calc. p.* 134.). Phthiſeos adeo exſtitit uſus pomorum & eorundem aquæ remedium (*l. c. p.* 136.). Emollitio calculorum, quam mox de pomaceo notavi, etiam contingit hiſce decocto pomorum immiſſis (*l. c. Exper.* 15. 16.), ægrius infuſo, plane non ſucco eorum adhibito (*l. c. p.* 51.).

Pomis utimur aliquando, ut vehiculo aliorum remediorum, e. c. contra diarrhœam duobus vel tribus pomis aliquid ceræ inditur, ut in hiſce ſuper carbonibus liqueſiat.

Poma

Poma ſic eadem impraegnata ingeruntur (Roſenſtein *om Barnsjukd. p.* 76.). Pulpa pomorum quoque pilulæ ingratiores celari poſſunt.

In ophthalmia, qualis ea poſt morbillos eſt, confert oculum inter linteum tenue obtegere cataplaſmate ſubcalido ex pomo rubelliano cineribus aſſato & poſt ablatam epidermidem ſeminaque, conquaſſato & mixto cum camphoræ granis quinque & croci granis viginti (Roſenſtein *l. c. p.* 224.). Aliud haud multo diſſimile cataplaſma efficax fit ex Pulpæ pomorum eorundem Micæ panis albi aa unc. ij Florum Roſar. rubr. ac Samb. aa Pur. j Croc. Camph. aa gr. vj (De Hæn *Rac. med. P.* 9. *p.* 243.). Vix vero opus eſt, hic admonere, ejuſmodi topica raro ſufficere ad inflammationem diſſipandam, ſed ſimul ſæpe requiri purgationes antiphlogiſticas, venæ ſectionem, revellentia per veſicatorium, hirudines, ſetaceum, diætam commodam; & rurſus caſus incidere, in quibus roborantia tam interna, quam externa, curationem abſolvunt; alios, in quibus reſerandarum obſtructionum imi ventris præcipue habenda eſt ratio; alios, in quibus acris fomes illuc delatus ſubigi debet.

Poma cum vino rubro Pontack in pultem cocta, & inter linteum tenue applicata, eximie incommoda ex hæmorrhoidibus cœcis mitigant (Roſenſtein *Apot. p.* 75.).

Extractum corticis Mali ſylveſtris, methodo Garayana paratum & aqua pluviali deſtillata ſolutum, diu & ſanguinem & carnem bovinam contra putredinem munit, quin hac vi extractum corticis peruviani longe ſuperat (Buchholz *chym. Verſuche über antiſept. Subſt. p.* 96. *ſq.*).

COMPOSITUM.

Pomata labiorum Roſenſteinii (*Hus-och Reſeapot. p.* 75. 103.). Quum poma bonam hujus pereximii unguenti partem conſtituant, hoc loco ejus notitiam dabo, digniſſimi, quod in quolibet pharmacopolio exſtet. Ipſe ill. Eques ſequentem ejus formulam reliquit: Rc. Butyr. inſulſ. lib. ß. Ceræ citrin. Paſſul. mai. exacin. conc. Pomor. Borſdorph. exacin. conciſ. aa unc. ij Coque in vaſe figulino, donec guttula carboni candenti immiſſa crepitum non edat. Maſſa fervens forti expreſſione per pannum in vas, aqua Roſarum repletum, coletur, & refrigerata ab aqua hac liberetur. D. Virtutes longe plures poſſidet, quam titulus indicat, etſi omnino fiſſuris labiorum egregie medeatur. Intertriginem ex coryza ſanat. In ambuſtionibus ſuper linteum extenſa applicetur. Levat hæmorrhoidum cœcarum moleſtias. Ad mol-

mollitiem & nitorem manuum fœminis conciliandam vix aliud auxilium exſtat aptius.

Pharm. CYDONIORUM *Fructus*, *Semina*.

369. *PYRUS CYDONIA*; foliis integerrimis, floribus ſolitariis. Linn. *Spec. plant. pag.* 687. Μηλεα κιδώνια Græcis. Malus cotonea ſylveſtris. C. B. Hæc ex oppido Cydone inſulæ Cretæ, ob hunc fructum celebri, in Europam translata, fruticis modo altitudinem attingit, nec niſi ob ſurculos æſtimatur, quibus Pyri inſeruntur, humili ſtatura & flabelli forma placituræ. Cultura eandem nobilitavit, & in arborem mediocrem produxit, cujus duplex varietas in hortis colitur, ſcil. 1. Cydonia fructu oblongo læviori Tourn. *Inſtit. p.* 632. Mala Cotonea majora C. B. Gall. Coignier femelle, Germ. *Quittenbirn*, depicta ab ill. Du Hamel in *Traitè des arbres fruitiers fig. ad p.* 206. & Regnault *Botan.* Le Coignaſſier. Hujus fructus pyriformis eſt. 2. Cydonia fructu breviore & rotundiore, Tourn. *l. c. p.* 633. Mala Cotonea minora. C. B. Gall. Coignier male, Germ. *Quittenapfel*, depicta in Du Hamel *Traitè des Arbres & Arbuſtes Tab.* 83. Hujus fructus pomiformis. Proſtat & alia 3. varietas: Cydonia latifolia luſitanica Tourn. cujus fructus oblongus ſuccoſior & minus acerbus, ſed rarioris proventus. Propagatio Cydoniæ facile fit per ſurculos, radices, ramos depactos & plerumque per ramulos truncis Pyrorum inſitos. Delectantur ſolo humido.

Fructus), malum Cotoneum Celſi, Plinii, Malum canum Virgilii, igitur variæ figuræ, umbilicatus angulis prominulis verſus umbilicum, epidermide flava lanuginoſa, carne firma flavicante. Præſtat fructus pomiformis. Odorem fragrantem ſpirat, ſapor autem fructus crudi auſterus & acidus valde eſt, ut comedi non poſſit. Raro ſuccus expreſſus uſurpatur per cochleare unum vel alterum refrigerii conciliandi cauſa & ad bilem nidoroſam corrigendam & putredinem mitigandam, ſicque nauſeam & vomitus, ex hiſce cauſis ortos, ſedandos. Multum acerbitatis in fructu perit, ſi in taleolos ſectus ſiccatur. Coctione ulterius auſtero ſuo ſapore exuitur, ſimul autem & grato odore, & miſcela varia vel ſacchari vel aromatum vel utriuſque tam uſui medico quam culinari aptus redditur. Quod ad fructum per ſe ſpectatum attinet, vis ejus ad ea, quæ de fructibus horæis paullo ante dicta ſunt, referenda. Tranſeo artes iſtas varias eum vel ſaccharo vel aceto condiendi, Rob ſive Mivam, Panem ſic dictum, Vinum, Elixirium inde parandi, quorum omnium expoſitionem largam dedit A Munchhauſen (*Hauſvat. T.* 3. *p.* 327. *ſqq.*). Quædam horum & menſæ

ſæ ſecundæ & officinis communia ſunt, de quibus paullo poſt agam.

Semen) oblongum, compreſſo angulatum, difforme, uno extremo obtuſum, altero acutum, obductum cortice bruno, medulla alba. Scatet hoc ipſum mucilagine, quæ coctione vel infuſione facile elicitur. Drachma ejus una cum ſex unciis aquæ decocta liquidum ſiſtit albumini ovorum æmulum; ex duabus drachmis ſeminum valde ſpiſſum evadit. Inſpiſſatione in extractum denſatum ponderis integri fere dimidium efficit (Lewis *mat. med. p.* 247.). Aliis hæc mucilago gratior eſt. In ſolvendis rebus variis tenacibus & difficulter ſolubilibus propius accedit ad vim Gummi arabici, ut exemplo Gummi ammoniaci conſtat, quod perfecte ſolvit; Galbanum autem modo imperfecte ſubigit (Buchholz in *nov. Act. nat. cur. T. 5. p.* 51. 53.). Ab Arabibus primum hoc ſemen in cenſum medicaminum relatum. Rarius mucilago per os, ad acres humores inviſcandos & dolores faucium & primarum viarum ab eroſione natos leniendos, aqua diluta ingeritur. Crebrius externe adhibetur ad fiſſuras labiorum oris conſolidandas, eas adeo, quæ cancrum minantur, & alia commoda eludunt (Heiſter *Diſſ. de Cydoniis p.* 59.) vel fiſſuras papillarum, in ambuſtione membrorum, inflammatione oculorum, hæmorrhoidibus cœcis. Illinitur quoque utiliter poſt delapſum aphtharum, locis, quibus antea inhæſerunt, vel ſola vel in connubio ſyrupi Sedi majoris (Roſenſtein *Barnsjukd. p.* 45.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Rob Cydoniorum). *Ph. W. pag.* 163. Gelatina ſ. Miva Cydon). *Ph. Edinb. p.* 67. Ex ſucco fructus & ſaccharo ad ſpiſſitudinem ſuetam coctis. Eximie refrigerat; hinc & in profluviis alvinis haud ſpernendum.

Syrupus). *Ph. W. p.* 209. Differt a præcedente, proportione & inſpiſſationis gradu. Vis æmula.

Syrupus). *Ph. Lond. p.* 79. Magis compoſitus ex ſucco Cydoniorum, aromatibus variis, vino rubro & ſaccharo. Gratus, analepticus & nonnihil adſtringens.

Panis Cydoniorum cum aromatibus). *Ph. W. p.* 134. A piſtoribus dulciariis potius quam pharmacopolis parari ſolet, quum cupediarum genus ſit ex pulpa Cydoniorum ſaccharo & gratis aromatibus conſtans, & menſæ ſecundæ & placentulis variis præprimis deſtinatum. Si aromata omittantur, in febribus etiam locum habet, nominatim ſignificatis. In horum vero miſcela ſtomachicum eſt, & ad profluvia alvina ſiſtenda idoneum.

Tinctura martis cydoniata). *Ph. W. p.* 228. Opium cydo-

doniatum per fermentationem). *Ph. W. p.* 94. ſuis locis conſidarantur.

MESPILUS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 388. *Gen. pl. p.* 251.

Pharm. MESPILI *Fructus*, *Semina*.

370. *MESPILUS GERMANICA*; inermis, foliis lanceolatis, ſubtus tomentoſis, floribus ſolitariis ſeſſilibus. Linn. *Spec, pl. p.* 684. α. Meſpilus germanica, folio laurino non ſerrato. C. B. Folia mox inæqualiter quoad totum marginem vel apicem verſus ſerrata, mox integra ſunt in eadem arbore abſque ullo eorundem ætatis reſpectu. Conf. Du Hamel *Arbres fruitiers T. I. p.* 327. *Tab.* 2. Neflier des Bois. Mayer *Pomona Francon. T.* 2. *p.* 45. *Tab.* 1. 2. Regnault *Botan.* Le Neflier. β.). Meſpilus folio laurino, major. C. B. Conf. Du Hamel *l. c. Tab.* 3. Neflier à gros fruit. Arbor Europæ auſtralioris, in dumetis mediocri ſtatura creſcens. Spontanea ſpinis inſtruitur, quibus ſativa caret.

Propagatur hæc inſitione ſuper Cydonia, Pyro, vel Meſpilo fera aliiſque affinibus inſtituta, idque fructus cauſa, qui, cultura ſi ſicco loco fit, palato gratior, etſi minor evadit, quam ſolo humido.

Fructus) bacca eſt ſubrotunda, in majori Varietate ſeſquipollicis fere diametri, calycis reſiduis laciniis conniventibus coronata, ſemina quinque oſſea recondens. Color ejus viridi brunus. Sapor immaturi acerbus & compages ſubdura, frigore autem poſtquam tactus fuerit, dulceſcit cum acore, molleſcit in putridam fere ſubſtantiam eandemque ſubbrunam, & edi poteſt crudus. Quæ eadem frigoris in maturandis vegetabilibus vis apparet in fructu Pruni ſpinoſæ. Dioſpyros virginianæ, in foliis Braſſicæ ſabellicæ L. Alii, poſtquam decerpti fuerint fructus, eos per ſtrata ſeponunt, donec mora molleſcant. Haud pauci tamen ſunt, quorum palato non ſatis placent.

Officinæ ſervant eoſdem in clibano ſiccatos, qui ipſi manifeſte adſtringentes ſunt. Immaturi in diarrhœa ſiſtenda aliquando valuerunt, hujuſque efficaciæ memorabile producitur exemplum de homine, in quo nulli remedio auſcultavit morbus, ſanato dein mane comeſtis his fructibus immaturis (Boerh. *Hiſt. plant. L. B. P.* 2. *p.* 410. Conf. Raii *Hiſt. pl. p.* 1460.). Sed hodie præſtantioribus pro eodem fine utimur.

Seminum), quæ oſſea exiſtunt, valvæ oblongæ, aſperæ ſunt.

ſunt. Horum in pulverem contritorum haud exigua olim in calculo renum & veſicæ ſolvendo fuit fides, judicibus Matthiolo, Agricola, Braſſavolo aliiſque, quorum mentionem injicit Jo. Bauhinus (*Hiſt. pl. Tom.* I. *p.* 71.). Sed deferbuit hæcce laus, quam ipſe Bauhinus pro merito redarguit.

SORBUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 388. *Gen. pl. p.* 250.

Pharm. SORBI AUCUPARIÆ *Baccæ.*

371. *SORBUS AUCUPARIA*; foliis pinnatis utrinque glabris. Linn. *Spec. pl. p.* 683. Sorbus ſylveſtris, foliis domeſticæ ſimilis. C. B. Icon: Jo. Mill. *illuſtr. Syſt. ſex.* Arbor, in Europæ frigidioris ſylvis frequens, nec fugiens calidius clima.

In ambulacris placet ob celere incrementum & elegantiam, quam & frondes in coronam congeſtæ & floris baccarumque venuſtas præſtant. De cultura & ejus uſu vario œconomico legi poterit commentatio cl. Döbel (in *œconom. Nachrichten Vol.* 7. *p.* 845. *ſqq.*). *Lignum* ejus valde durum, ut cochleis adeo prelorum & molendinorum opificiis, rotarum radiis, temonibus & ejuſmodi aliis idoneum ſit.

Baccæ) vero hic potiſſimum in cenſum veniunt. Hæ ſubrotundæ, coccineæ, nitentes, piſo majores, ſupra planæ, villoſæ & quinque laciniis notatæ, autumno matureſcentes, ſeminibus tribus, quatuor, quinque fœtæ. Caro earum ſucco luteo ſcatet. Turdorum carnem ſapidam reddunt, nec mediocre eorundem delicium conſtituunt, unde & ad illaqueandos eoſdem ramulus baccis aliquot inſtructus prope auſam appenditur. Hominibus ſapor itidem gratus, ſed recenrium acido amarus. Imo pluribus ingeſtis vomitus cietur (Raii *Hiſt. pl. p.* 1457.). Succum hydragogum eſſe, in Anglia compertum, ubi Wallis, præcipue ad ſcorbutum ſanandum pro diæta purgante, olim ſaltim frequenti in uſu fuit (Needham apud Rajum l. c.). Succus ex baccis expreſſus & in Sapam vel Rob coctus, (V. ejus præparatio in *œcon. Nachr. Vol.* 7. *p.* 851.) caſu ſingulari in fœmina hæmorrhoides tumidas & dolentes, in vices fluxus menſtrui ſuccedentes, lenivit & diſſipavit (Ledel. in *Eph. nat. cur. Dec.* 3. *Ann.* 4. *Obſ.* 50. *p.* 131.). Alio caſu idem Rob ſtranguriam juvenis ſanavit doloroſiſſimam, poſt alia bene multa fruſtra tentata (Hennicke in *nov. Act. nat. curioſ. Vol.* 2. *p.* 215.).

Fermentatione baccarum maturarum ſpiritus eruitur inflammabilis parca quidem quantitate ex baccis frigoris vim nondum expertis, unde & cuidam (Ehrhart *oekon. Pflanzenhiſt. P.* 5. *p.* 151.) in hunc finem locis, penuria foci laborantibus, non commodæ ſatis habitæ ſunt. Verum uberior longe ſpiritus hujus proventus contingit ex baccis frigore ſubactis, ita ut ex hiſce triplo major ejuſdem quantitas eliciatur (Von Aken, pharmacopola Svecus, in Berg. *mat. med. p.* 416. Conf. de ſpiritu vini ex hiſce baccis Döbel *l. c. p.* 860.).

Baccæ ſiccæ adſtringunt. De hiſce intelligo cel. Bergii (*l. c.*) laudem in calculo renali, cujus incommoda baccis decem vel pluribus ſemel vel bis de die deglutitis levata pluribus factis experimentis feruntur.

P R U N U S.

LINN. *Syſt. veg. p.* 385. *Gen. pl. p.* 249.

Pharm. Cerasorum Rubrorum Acidorum

Fructus, *Stipites*.

372. *PRUNUS CERASUS*; umbellis ſubpedunculatis, foliis ovato - lanceolatis glabris conduplicatis. Linn. *Syſt. veg. p.* 386. Var. ^{n}, *auſtera*. L. Ceraſus acidiſſima ſanguineo ſucco. C. B. Arbor.

Ceraſus multis fructuum varietatibus ludit, quæ diſcrepant colore epidermidis cereo, rubro, vel utroque ſimul, nigro; ſapore dulci, acidulo, acido; carne vel ſuccoſiori vel duriori; colore ſucci multiplici; magnitudine mox inſigniori, mox exiliori; figura rotunda vel ſubcordata (niſi hæc figuræ diverſitas una cum compage diverſa optimum diſcrimen ſpecificum inter Prunum Ceraſum & Prunum avium L. ſuppeditet.). Pedunculus inſuper mox brevior, mox longior eſt. Item proceritatis arbor variæ, non facile in flabella diſtrahenda & tenſionis impatiens. Taceo luſus naturæ varios in floribus fructibuſque aliquando conſpicuos. Ad harum varietatum vel plures vel pauciores deſcriptione vel delineatione cognoſcendas ſubſidia afferunt notiſſima Hamelii (*Arbres fruitiers*, *Tom. I. p.* 153. *ſq.*), Munchhauſii (*Hauſvater T.* 3. *p.* 338. *ſqq.*), Mayeri (*Pomona Francon. Tom.* 2. *p.* 1. *ſpq.*) opera. Propagatio fit vel per ſemina, vel, quod præſtat, per inoculationem. Inſitio ſurculorum ægrius ſuccedit. Quænam varietatum naturæ ipſius opus, quænam artis, dictu difficile. Nec minus implicata res eſt, ori-

originem arboris primam perſequi & tempus, quo in Europam pervenerit. Ex Ceraſunte, urbe Ponti, creditur nomen ſuum duxiſſe (Athenæi *Deipnoſoph. Lib.* 2. *p.* 51.). Certe ibidem in collibus Tournefortius (*Voyage du Levant T.* 2. *p.* 98.). Ceraſos ſponte creſcentes vidit. Plinio (*Hiſt. Lib.* 14. *c.* 25. *p.* 684. Dalech.) ſi fides, a Lucullo poſt victoriam ſupra Mithridatem deportatam anno Romæ conditæ 680. ex Ponto in Italiam primum tranſlata fuit, unde annis 120. poſt in Britanniam per oceanum tranſmigravit. In Græcia tamen longe ante cognita fuit, utpote quum jam Diphilus Siphnius, qui ſub Lyſimachio, uno ex Alexandri magni ſucceſſoribus, vixit, ejus mentionem fecerit (Athenæus *l. c.*). Jam varietates quædam ſponte in ſylvis Europæ temperatioris variis locis creſcunt. De iſta acidiſſimo ſucco deſignat ill. Ab Haller. (*Hiſt. helv. n.* 1083.) Helvetiæ varia loca. Plura diſcrimina culturæ debentur.

Lignum tornatoribus & fabris ſcriniariis utile, flavo-rubrum.

Sed manendum in conſideratione Fructus), quæ drupa eſt, in dicta Varietate globoſa rubra, carne acida, intra quam nux rotunda ſubcompreſſa latet, cujus nucleus albus amaricans. In virtute Ceraſorum quorumlibet reſpiciendum ad ea, quæ in univerſum ſupra de fructibus horæis dicta ſunt. Singulæ ſpecies ſitim refrænant, æſtum temperant, putredinem coercent, blande reſolvunt. Hinc in febribus acutis, ſcorbuto, biliosa colluvie, obſtructionibus viſcerum haud mediocris efficaciæ. Largius comeſtæ itidem alvum lubricant, & lotium pellunt. Pertinent huc, quæ ſupra ſub Fragaria (*n.* 358.) de uſu eorundem largo in mania memoravi. Diſplicent acida iſta *auſtera*, cruda ſi guſtantur. Reliquis tamen omnibus facultate medica palmam facile præripiunt. Additamento ſacchari vel & aromatum gratiam adſciſcunt eam, ut & fercula varia conſtituant. Siccantur nimirum pro juſculis & acetariis, vel condiuntur ſaccharo, item aceto additis aromatibus, pro acetario. Reficiunt ejuſmodi juſcula in febribus egregie; tenujus conſueti potus loco eſſe poteſt. Succus Ceraſorum horum expreſſus, in Rob vel abſque ſaccharo vel cum eodem ſpiſſatus, embammatibus, placentiſque addi ſolet; nec minus vino, quo fine nuclei ſimul contundi debent. Hoc vino extemporaneo præſtat aliud infuſione Ceraſorum nucumque conquaſſatarum cum vino paratum, cui ſub infuſione ſaccharum & Cinamomum gratiæ cauſa admiſcetur. Hæcce præterea Ceraſa, ut alia, ſpiritum ardentem fermentatione erogant. Quæ pharmacopolia ex hiſce præſtant, mox indicabo.

Stipites) ſive pedunculi fructuum infuſum ſuppeditant ſa-

tis gratum & in catarrho inveterato debellando proficuum (Tiſſot *Avis au peuple p.* 177.).

PRÆPARATA.

Rob Ceraſorum). *Ph. W. pag.* 163. Addi debuiſſet nomini vox *acidorum*. Ex ſucco fructus & ſaccharo in legitimam denſitatem coctis. Tam ob gratiam quam virtutes ſupra dictas crebro in febribus in ſalium mediorum ſodalitio mixturas ingreditur. In ptiſanis pariter tum uſitatis ejuſdem connubium ob utrumque ſcopum commendabile.

Syrupus Ceraſorum acidorum). *Ph. W. p.* 206. Differt a Robe fluiditate, æmulus ceteroquin ſuavitate & efficacia.

Pharm. CERASORUM NIGRORUM *Fructus, Gummi.*

373. *PRUNUS AVIUM*; umbellis ſeſſilibus, foliis ovato-lanceolatis, ſubtus pubeſcentibus, conduplicatis. Linn. *Syſt. veg. p.* 386. Ceraſa actiana Plinii. Ceraſus major ſ. ſylveſtris, fructu ſubdulci nigro colore inficente. C. B. Ceraſus ſylveſtris fructu rubro & nigro. I. B. Icon: Regnault *Botan.* Le Meriſier. Conf. Mayerii *Pomona Francon. Tom.* 2. *p.* 28. *Tab.* 7. Groſſe ſchwarze Waldkirſche. Arbor procera, in ſylvis, ſepibus & triviis Europæis, regionum adeo magis ſeptentrionalium frequens. Ad diſſeminationem haud parum aves conferunt, quæ fructus avidiſſime ingerunt.

Trunci hujus tenelli in plantariis præferuntur reliquis, ſi delicatiores Ceraſi inoculandi vel inſerendi ſunt, quippe quum iſtis & incrementum celerius & duratio longior competat. *Ligni* idem, quod de priori ſpecie dixi, pretium.

Fructus) nonnihil oblongus carne ſicciori, nuce grandi. Crudus dulcedice ſua & hominibus placet. Vires ejuſdem ex ſupra dictis erui poſſunt, quarum tamen quædam novæ encheireſi varia emergunt. Fermentatione nempe vinum ſapidum & geneross um largitur. Item ex ſucco cum ſpiritu vini & ſaccharo Ratafia grata paratur. Spiritus tamen inflammabilis, qui fermentatione & deſtillatione elicitur, majoris pretii eſt, una cum reliquis præparatis mox curatius conſiderandis.

Nucleus & ſapore & odore ad folia Lauroceraſi accedit.

Gummi) flavo rubellum eſt, ſponte exſudans ex cortice. Ad præcedentem ſpeciem Linneus (*M. m.*) illud retulit, etſi, quoad ſciam, crebrius ex hac exundet. Morboſum hocce effluvium rarius contingit in juniori arbore, niſi ſolo nimis ſuccoſo fruatur, frequentius in vetuſtiori, quæ jactura probi ſucci arborem manifeſte enervat & ſenſim deſtruit.

ſtruit. Aqua in mucilaginem diffluit, naturæ ceteruquin ejuſdem ac Gummi arabicum, de quo ſupra (*Tom.* 2. *p.* 206. *ſqq.*) jam actum, quod & involvendo acria, emolliendo, lubricando in dyſenteria, ſtranguria, doloribus a calculo, rel. æmulatur.

PRÆPARATA.

Aqua Ceraſorum nigrorum). *Ph. W. p.* 7. *Dan. pag.* 126. *Svec. Ed.* 2. *p.* 56. Ex carne fructuum cum nucleis contuſa, addita aqua, deſtillatur. Grata atque reficiens. Creberrime licet olim præcepta & etiamnunc hinc inde hodie pro vehiculo in mixturis: ſuſpecta tamen evaſit apud multos, quin excluſa ex pharmacopœis Anglicis, ex quo convenientiam cum aqua foliorum Lauroceraſi & odor & ſapor & experimenta in brutis edocuerunt. Ejuſmodi a medicis quibuſdam Worceſterientibus capta ſunt. Sed ſciendum, ad hæcce valde ſaturatam fuiſſe adhibitam &, quantum intelligo, ex ipſis modo nucleis contuſis Ceraſorum (Cherry-ſtones) deſtillatam; nam ex quatuordecim libris nucum earundem duæ modo pintæ aquæ h. e. unciæ triginta duæ elicitæ (*New Diſpenſatory p.* 366.). *Pharmacopœa Würtenb.* duplum aquæ expoſcit, & ex qualibet libra fructus totius unam aquæ evocari jubet. *Pharmacopœa Svecica* tantummodo aquæ adjiciendæ requirit, quantum ſufficiat ad empyreuma evitandum, & pondus Ceraſis æquale excipulo tradit. Prout vulgo in officinis proſtat, valde diluta, non facile metum convulſionum in tenellis exoriundarum injiciet, licet Meadius (*de venen. in Oper. T.* 2. *p.* 196.) aliter ſenſerit. Ex Amygdalis vero amaris ſimilem aquam parare inventum, vituperio tanto dignius eſt, quum valetudini officiat.

Spiritus). *Ph. W. p.* 190. Ex fructibus una cum nucleis contuſis, qui poſtquam per cereviſiæ feces fermentationem ſubjerint, deſtillationi ſubmittuntur. Rectificatione exurgit liquidum a ſpiritu vini Gallico efficacia vix differens, Helvetis acceptiſſimum. Ætate & gratior & fortior hic ſpiritus evadit. Adulteratur aliquando deſtillatione ex Prunis. Verus in miſcela ſucci Citri, ſacchari & aquæ æmulatur notiſſimum potus genus, Punch dictum (Zimmermann *Erfabr P.* 2. *p.* 314.)

Syrupus). In officinis pleriſque ob ſuavitatem ſaporis præcipue obvius, quo ipſo corrigit alia, palato alias adverſa.

Pharm. LAUROCERASI *Folia*.

374. *PRUNUS LAUROCERASUS*; floribus racemoſis, foliis ſempervirentibus dorſo biglandulofis Linn. *Spec. pl.* p. 678. Laurocerasſus Cluſ. *Hiſt. pl. rasior.* p. 4. cum icone. Ceraſus folio laurino. C. B. Du Hamel *Traité des arbres Tab.* 133. ramulum cum aliquot fructibus abſque florum racemo depinxit. Blackwell *Herbal*, *Ed. Germ. Tab.* 512. Arbor, prope mare nigrum ſponte creſcens, Trapezunte a. 1576. miſſa. In Gallia & Anglia hiemem probe fert, ibidemque lucos arte inſtructos elegantia frondium & racemorum exornat. Sed in Germania & ſeptentrioni propius in ftigidariis inter heſperides hieme ſervari debet. Rarius tamen in hiſce regionibus floret.

Tam flores quam Folia) ſaporem Amygdalarum amararum vel nucleorum Perſicæ habent. Folia ſuccoſa præterea amaritiem inſignem produnt, &, contrita digitis, fragrantiam, quæ dictis nucleis ineſt, ſpargunt. Pulvis eorundem ſternutationem movet, etſi lente, tam vero fortem, ut, qui Nicotianæ pulvere præ conſuetudine non affecti, hocce tamen naribus attracto concutiantur (*Matiere medicale extraite des meilleurs auteurs Tom.* 1. *p.* 242. ex cenſura hujus libri, quem mihi jam legere non ſuppetit, in *Comm. de reb. Lipſ. Dec.* 3. *Suppl.* 1. *p.* 50.). Immergi ſolent folia lacti ferventi, ut hocce iſtorum aromate imbutum, infuſum Theæ, decoctum Coffeæ variaque fercula, quæ lactis vel ejus cremoris connubium requirunt, magis delicioſa reddat. Scio, hunc morem etiamnum hinc inde in Germania v. c. in Franconia invalere. Quin aqua ex iis deſtillata in Britannia a matribus familias vel coquis eodem fine variis ferculis indita: prout bibonibus ibidem frequenti in uſu fuit, ſpiritui vini quartam partem aquæ Lauroceraſi addere (Madden in *Phil. Tranſactions Vol.* 37. *p.* 85.). A quibuſdam hæc aqua loco aquæ Ceraſorum vendita (Baylies, auctor libri *pract. Eſſays on medical ſubjects p.* 33.). Alii baccis arboris loco Ceraſorum ſpiritum vini impraegnarunt, ut inde Ratafiæ ſpeciem pararent (Mortimer *Phil. tranſ. l. c. p.* 173.). Valet hoc de nucleo fructus, qui ſapore & vi æmulatur folia, nam pulpoſa ejus pars nihil mali prodit & avibus in deliciis eſt. Quod ad dictam cum lacte miſcelam attinet, mox conſtabit, quidnam virium lacti ad infrigendum virus Lauroceraſi inſit. Attamen lac cum uno vel duobus foliis coctum aliquando turbas inſignes excitavit (Ingenhouſz *Experiences ſur les vegetaux p.* 233. *not.*). In ſpiritum vini autem eam virus hoc enervandi facultatem non cadere, &, etiamſi unus vel alter hauſtus ſpiritus ſic impraegnati non ſtatim necem afferat, continuato tamen uſu valetudinem labe-

befactari & mortem accelerari, extra dubium eſt. Fuit vir, qui cum uxore ſua drachmam unam & alteram ſpiritus baccis hiſce infuſi quotidie per aliquot annos bibit, ſed ambo conjuges, poſt loquendi impotentiam per aliquod tempus prægreſſam, paralytici interierunt (Mortimer *l. c.*).

Turbata maxime ſecura damni libido, poſtquam experimentis tam in hominibus caſu factis, quam aliis, captis ſtudio deditaque opera in brutis, virus ineſſe foliis, paucis aliis venenis nequitia cedens, evictum fuerit. Atque hoc ipſum anno primum 1728. Dublini metum incuſſit, quum duæ ibidem fœminæ, quibus tanquam cardiacum aqua eorum deſtillata ab ancilla fuit oblata, brevi inde perierint. Una harum biberat ejus drachmas circiter decem cum ſcrupulis duobus intra horam, poſt moleſtias ventriculi & loquelæ jacturam abſque vomitu vel alvi dejectionibus & abſque convulſionibus obiens; altera, ut innocentiam aquæ proprio exemplo teſtaretur, primum cohlearia duo potavit, ſed vix ſellæ impoſita abſque ullo planctu & convulſionibus interiit. Iterum alia mulier biberat ejus paullulum ſupra cochleare at ſine damno, vomitorio uſa, ut omni periculo præverteret. Fuit juvenis, qui loco ptiſanæ caſu ampullam aquæ Laurocераſi plenam arripiens ejus portionem etſi non definiendam ore hauſit, ſed intra pauca temporis minuta prima, ſtomacho graviter affecto, vivere deſiit (Madden *l. c.*). Exhorreſcit autem humana mens, quod hæc aqua adeo ſcelerato ſcopo a Capitaneo quodam Anglo Donellan, hereditatis cujuſdam amplæ acquirendæ cauſa, clam mixturæ cuidam medicæ affunderetur, eo eventu, ut intra horæ fere quadrantem poſt convulſiones prægreſſas oculis fixis, maxillis compactis & ſpuma ante os protuſa, aſſinis ejus, juvenis vita decederet. (*London Chronicle* 1781. *n.* 3797.). Eodem veneno, ex copia aquæ, repetita deſtillatione in pintæ unius menſuram (h. e. unciarum ſedecim) concentratæ & epotæ, ineunte Auguſto a. 1783, famoſus iſte auri a ſe tranſmutatione mercurii vivi producti jactatur Anglus, Price, mortem ſibi conſcivit (cel. Lichtenberg ex litt. Londino miſſis in *Gott. Magazin*, *Ann.* 3. *P.* 6. *p.* 886.).

In venenum tam præſentaneum tamque, ob ipſum nocendi modum, mirum curatius inquirere res omnino fuit phyſicorum indagine digniſſima. Præſtitum hoc vel maxime ſuſceptis in brutis experimentis, quorum haud pauca induſtriæ cll. Madden, Mortimer (*loc. citt.*), Nicholls apud Meadium, Langrish (*Philoſ. Experiments upon Brutes, to which is added a courſe of Experiments with the Laurocераſus*, quem librum legere mihi non contigit), Vater (*Diſſ. de Laurocераſi indole venenata Vitt.* 1737. Ejuſd. *Progr. de olei animali efficacia contra hydrophobiam & veneno Laurocераſi*,

 1740.),

1740.), Du Hamel (*Traité des Arbres & Arbuſtes Tom. I. p.* 347.), Rattray (in *London Chronicle loc. cit. p.* 316.) & noviſſime acutiſſimi ingenii viri Fontanæ (in *Phil. Tranſactiones Vol.* 70. *P. I. p.* 210. *ſqq.* item in Ejuſd. *Traité ſur le venin de la vipere, ſur les poiſons Americains, ſur le Laurier-Ceriſe rel. Tom.* 2. inde a *pag.* 125.) debemus. Et horum quidem pleraque aqua ex foliis deſtillata inſtituta ſunt, quæ, quo ſaturatior eſt, eo plus virium habet. Ad ejuſmodi obtinendam repetita ex novis foliis probe ſiccatis & conciſis deſtillatio ſ. cohobatio, præcipue apta eſt viſa. Lactea eſt hæcce initio, ſed oleo per alembicum ſimul tranſgrediente ſeparato inſtar vulgaris aquæ clara fit. In menſuris aquæ tribus drachma una circiter olei ponderoſi, oleum Olivarum colore referentis, fundum petit, ſed conquaſſatione connubium inivit (Nicholls *l. c. p.* 193.). Multo vero nocentior fit hæc aqua & tanto certius necem affert, ſi deſtillatione in balneo Mariæ prodiit (Fontana in *Phil. Tranſact. l. c.* ad quem librum ſpeciatim reſpicio). Ingenioſa ill. Fontanæ (*l. c.* & *p.* 220.) conjectura eſt, fore ut repetita cohobatione formam concreti olei induat, ſub qua hocce reliqua omnia venena vi ſuperaturum arbitratur. Ponderis multum hæcce ſententia obtinet experimento cl. Nicholls, quo ipſo canis decem guttis olei rubri intra ſemihorium necatus exſtitit (*l. c. p.* 195.). Virulentum quidem etiam eſt infuſum foliorum, ſed longe debilius, ut & longe majori quantitate ejus quam aquæ opus eſſet, antequam ſymptomata paullo poſt recenſenda ſeſe exſererent, & animal poſtea ad ſeſe rediret (Madden *l. c. p.* 93.). Succus pariter ex foliis expreſſus debilior, repetito tamen præbio necans (*l. c. p.* 94. *ſq.*). Aquæ igitur deſtillatæ efficaciæ jam inhærendum. Atque hacce maligne afficiuntur vel necantur animalia, tam ſanguine inſtructa, ut canes, qui pleriſque experimentis ſubjecti, variæ ætatis & diverſitatis, equi, cuniculi, columbæ; quam frigidum ſanguinem vehentia, quæ ipſa adeo, contra naturam reliquorum venenorum citius, quam prius dicta inde pereunt, cujus rei documenta præcipue anguillæ dedere (Fontana *l. c. p.* 214.). Celerius quidem & efficacius vis deleteria ſeſe manifeſtat aqua hacce per os animalis, quam per alias vias, immiſſa. Non multum tamen differt vehementia, quæ ex injectione aquæ per anum conſequitur (Madden *l. c. p.* 89. *ſqq.* Mortimer *l. c. p.* 166. Fontana *p.* 211.). Plurimi effectus ſeſe in muſculos exſerunt, primum convulſivis motibus, tum relaxatione paralytica. Variare iſtos pro quantitate diverſa aquæ, pro efficacia ejuſdem arte aucta, item pro ætate & magnitudine animalis, tanto facilius elucet, quum hoc pleriſque venenis per os ſumtis commune ſit. Si parciori quantitate ingeritur,

tur, convulſiones cientur mox fortiores mox debiliores, inter quas ſubinde caput ad ipſam caudam retrahitur; tum artus poſteriores motus potentia privantur, poſtea anteriores, hinc titubando animal incedit, ſerius perit motus in cervice & capite, quæ partes contra undique motitantur. In hocce ſtatu auditu tamen & viſu percipit objecta, & artus vel punctos vel preſſos agitat. Quædam animalia vomunt, alia alvum dejiciunt, vel uberius mingunt. Inter hæcce difficulter reſpirant. Si aqua hæc magna quantitate exhibetur, breviſſimo temporis ſpatio necem affert abſque convulſionibus, corpuſque relaxatum apparet. Tanta autem velocitate operatur hoc venenum, ut vix illud videatur ventriculum attigiſſe, quum jam animal male habeat. Canis mediæ magnitudinis intra dimidium temporis minutum primum ex unciis duabus aquæ ori ingeſtis periit (Nicholls *l. c. p.* 193. Conſ. Rattray *l. c.*). Cuniculi ejuſdem ſtaturæ, inſtillatis modo cochlearibus duobus pro Thea convulſi ceciderunt intra triginta ſecunda, & interierunt intra minutum pr. temporis (Fontana *l. c. p.* 211.). Columba a drachma dimidia fortioris aquæ momento exſpiravit (Vater *diſſ. cit. p.* 15.). Cochleare unum ſufficit necando cani grandi (Du Hamel *l. c. p.* 347.). Equa, ætate provecta, ex pinta una & dimidia mox cecidit, & per quindecim minuta prima convulſa periit poſt varia tentamina ſeſe in pedes erigendi, quod tamen nonniſi anterioribus fieri potuit ob paralyſin poſteriorum (Rattray). Paullo diutius ſupervixit ſimili fere doſi equus præviis etſi ſimilibus paralyſeos pedum documentis (Idem). Doſis, qua nocet aqua Laurocerasi, ex hiſce quodammodo definiri poteſt. Valde exigua portione tamen non nocet, e. c. gutta exigua minuto animali data.

Quæ ex immiſſa hac aqua necantur animalia, in horum ventriculo nulla inflammationis veſtigia occurrunt, ſed muco ille obducitur ſpiſſiori. Venæ in hiſce ſanguine diſtentæ ſunt, pulmoneſque inflammati, dura mater & cortex cerebri pariter turgent, arteriis contra vacuis. Atque hæc præcipua & perpetua ſunt. Sanguinis craſis in cadaveribus non ſemper eadem. Coagulari illum aliquando apparuit (Mortimer *l. c. p.* 165. 169. 170.). Alio exemplo perſtare in conditione ſua naturali (*l. c. p.* 171.). In quibuſdam ſanguis tam fluidus fuit, ut etiam lympha in ſuis vaſis eodem tingeretur (Nicholls *l. c. p.* 192.). Non poteſt igitur fluxilitas ſanguinis tanquam perpetuus hujus veneni effectus, ut quidem Vater (*l. c. p.* 24.) arbitratur, conſiderari.

Hæcce aqua per vulnus applicata convulſiones & mortem parites ciet; ut exemplo cuniculi patet, cui per abdominis integumeuta vulnerato, inciſis quoque muſculis ſubſtratis variis locis duo vel tria aquæ hujus cochlearia pro Thea

in-

inſtillata, cum quo eventu alia experimenta ſimilia in brutis calidi ſanguinis capta cougruunt (Fontana *l. c. p.* 213.). Mirum vero omnino eſt, vim aquæ hujus, per venam jugularem externam in maſſam ſanguineam immiſſæ, exiguam vel nullam eſſe. Ex drachma enim ejus cani femellæ injecta convulſiones quidem vehementes ſubortæ, per quinque minuta temporis prima durantes, ſed rediit ſenſim ad ſe cum conſtantia (Madden *l. c. p.* 91.). Cuniculis autem per eandem venam ſyringæ ope a guttis quinque ad integrum cochleare pro Thea immiſſa nullum plane detrimentum attulit, ſed hi priſtinum vigorem ſervarunt (Fontana *l. c. pag.* 217.). Ita & fruſtra metuitur, ne quid mali animali acceſſurum ſit ex applicatione ejus ad ipſum nervum vel ejus adeo medullam facta. Nam nervo iſchiadico ſoluto huicque, poſt inciſiones varias longitudinales, ope Goſſypii aqua Laurocераſi applicata, nulla plane efficaciæ ejus indicia conſpecta (Fontana *l. c. p.* 215.); unde eruitur, eam non vim ſuam exſerere in nervos, etiamſi immediate iiſdem admiſſam. Horum igitur attenta inter ſeſe comparatione probabile fit, irritabilem muſcularium fibrarnm vim præcipue ab hocce veneno affici; idque tanto magis, quum ipſe cordis motus in enecato nuperrime auimali elangueſcat. Quicquid ſit, explicare nequit, cur potiſſimum noceat per os hauſtum, quum tamen vulnus amplum longe plura vaſa pro reſorptione veneni, quam os vel ventriculus, offerat. Non obſtat tamen venenata natura, quin folia hæcce ſoli radianti expoſita ſalubrem aerem exſpirent (Ingenhouſz *Experiences ſur les vegetaux p.* 233.).

Memoranda quoque ea, quæ infringendi hoc venenum potentiam habent. Supra jam indicatum, foliis in lactis connubio multos homines impune fuiſſe uſos. Sine dubio horum haud pauci ob exiguam quantitatem, qua virus aſſumtum, ejus nequitiam eluſerunt; prout quidam & ſpiritum vini eo imbutum abſque noxa potarunt. Non fidendum tamen lactis miſcelæ, ſive copia veneni peccet, ſive diatheſis corporis peculiaris ſimul in culpa ſit. Fuit medicus, qui cum contubernali ſuo menſuram lactis tribus vel quatuor foliis Laurocераſi infuſi cum Thea bibit, eo eventu ut ſocius, ex ſebre prægreſſa adhuc languidus, lipothymia inde correptus in terram caderet, ipſe medicus autem graves anxietates & vertigiuem inde experiretur (Vater *Diſſ. cit. p.* 18.). Ita & canis, qui poſt aquæ Laurocераſi unciam dimidiam ingeſtam vacillare, convelli, opiſthotono adeo corripi cœpit, lacte quidem levatus fuit, ſed poſt vomitum & alvi purgationem tamen periit (Mortimer *l. c. pag.* 172.). Dabo nihilominus, lacti præ reliquis tentatis antidotis prærogativam inſignem competere. Canis poſt ingeſtam

ſtam aquam hancce abſque ullo reſiduo malo lactis uſu omnino convaluit (Rutty in *Phil. Tranſ. Vol.* 37. *p.* 100.). Succus foliorum pariter ob miſcelam cum lacte, præſentibus licet jam convulſionibus & reſpiratione laborioſa, necem cani contrahere non valuit. Nec alius canis aquæ concentratæ cum lacte miſtæ ſuccubuit; cui quidem & vomitus ſubſequens forſitan ſubſidio venit (Vater *l. c. p.* 15.). -- Aliud antitodi genus ſpiritus ſalis ammoniaci fortior eſſe videtur, qui canem, violentis convulſionibus jam correptum, uſu omnium membrorum privatum & morti jam proximum, ex phiala ante nares retentus & in ventriculum parca quantitate adactus, reſuſcitavit, & repetita applicatione priſtinæ integritati reſtituit (Mead. *l. c. p.* 195.). Sed ex unico experimento fateor concluſionem non tuto fieri poſſe. --- Nec hactenus eadem de cauſa oleo Olivarum fidem tribuere licet, quod quidem ad unciam unam ori infuſum in cane quodam a deglutitis tribus aquæ unciis convulſo & morti vicino vitam & vires redintegravit, alium tamen, cui parcior portio aquæ ingeſta, leto eripere non valuit (Vater *l. c. p.* 31.).

Pauciſſimi hactenus aquam hanc in uſum medicum vocarunt. Et optandum, ut, qui in experimentorum imitatioue juſto audaciores ſunt, cautiones, in hujus adminiſtratione ſcito pioque medico dignas, adhibeant. Non magni facio ſtomachicam, quam promittere viſa eſt, virtutem, ob quam bibones ſine dubio folia in ſpiritum vini recipiunt, quam efficaciora & tutiora pro hoc ſcopo proſtent. Canis tamen ex duabos vel tribus guttis ingeſtis appetitum pabuli auctum & obeſitatem reportavit (Du Hamel *Traité des arbres* T. 1. *p.* 347.). Nimia brevitate laborat Linnei (*Amoen. ac. T.* 4. *p.* 40.), effatum, quod folia per Belgium uſitatiſſima ſint pro infuſo in morbis pulmones depaſcentibus (utor vero propriis ejuſdem verbis). Phthiſin eundem intellexiſſe, ex libro ejus de Materia medica (*Ed.* 1. *n.* 228.) colligo, in quo hic morbus ſignificatur. Phthiſin, cujus quidem varia ſpecies eſt, cum hectica confundi, non res nova eſt. In hac ipſa multum efficere, ideo hariolatur cl. Baylies (A. libri *practical Eſſays on medical Subjects p.* 37.), quoniam ſanguinis ſerum nimis craſſum illam fundere compertum, id quod hecticis in vitio vulgo eſt. Abſque ullo calore attenuare ſanguinem conſtitit. Fuit hic ipſe in homine melancholicæ diatheſeos variis incommodis detento, prout in patina apparuit, tam craſſus, ut ſerum poſt debitam moram vix quartam ejus partem conſtitueret, uſu autem aquæ hujus per tres hebdomades continuato cum decremento omnium malorum & floridum ſuum colorem & juſtam tenuitatem recuperavit (*l. c. p.* 34.). Simile ſanguinis

nis vitium in alio homine rheumatico & aſthmatico comparuit, eodem remedio ſublatum (*p.* 35.). Valde vero ſaturata aqua adhibita eſt, ex foliorum libra una pro pinta una (= unc. xvj) aquæ communis, hujuſque triginra ad ſexaginta guttæ ter vel quater vel pluries de die datæ. Sæpe ſucceſſit cl. Cameron ioſuſo hujus plantæ diſſipare pertinaces hepatis obſtructiones; &, ope cataplaſmatis ex farina ſeminum Milii & infuſo ſaturato foliorum Laurocerasi vel ejus aqua deſtillata, non ſolum notabiliter minuere tumores ſcirrhoſos inſigniter duros habitus cancroſi, ſed eoſdem etiam curare (Baylies *l, c. p.* 36.). Aliquod commodum attulit tam uſus internus aquæ, a ſexaginta ad octoginta quin centum guttas quater quotidie datæ, quam applicatio lintei carpti hac aqua humectati, in fœmina, cui poſt præciſam mammam in axilla tumor nucis luglandis magnitudinis cum punctione enatus, tumorem minuendo & ſenſum ingratum tollendo & ipſam conſolidationem ulceris perficiendo; ſed increvit tandem tumor, recruduit dolor, ſubſequente tandem morte (Vogel *chirurg. Wahrnehm.* 1. *Samml. p.* 48.).

PRÆPARATUM.

Aqua Laurocerasi) ſupra deſcripta cum viribus.

Pharm. Pruna Gallica. Damascena Brignolensia.

375. *PRUNUS DOMESTICA*; pedunculis ſubſolitariis, foliis lanceolatis-ovatis convolutis, ramis muticis. Linn. *Spec. pl. p.* 680. Κοκκυμηλεα Dioſc. Arbor in Europa auſtraliori ſponte proveniens,

Hæc quoque Varietatum ingente turba ſtipatur tam numeroſa, ut ex catalogis tam antiquioribus quam recentioribus earum nomina ducenta exſcripſerit cl. Mayer (*Pomona Francon. Tom. I. p.* 110. quarum multæ ibidem elegantiſſime coloribus vivis depictæ). Parcior quidem ill. Du Hamel (*Arbres fruit. T.* 2. *p.* 65. *ſqq.*), Varietates tamen 48. characteribus ſuis iuſtructas enumerat. Et hic iterum in cenſum diſcriminum veniunt fructus figura diverſa, rotunda vel oblonga, ſulco ad latus inſtructa vel illo carens; color epidermidis cereus, viridis, violaceus, badius vel nonnihil variegatus; item color caruis varius, qui tamen apud omnes fructus in flavum inclinat; porro caro vel mollior vel durior; ſapor vel dulcior vel acidior, vel quodammodo moſchatus; magnitudo; tempus maturationis; adhæſio carnis ad nucem vel levicr vel tenacior; figura & ſuperficies nucis. Harum omnium veram matrem ſignificare hactenus

non

non datur. Pruna cerea minora præcocia Jo: Bauhini (*Hiſt. pl. T. I. p.* 357.) quidam pro matre aſſignant, quæ arbor ſpinis inſtruitur & fructus gerit farinaceos & inſipidos, ſed ſatione nucum nunquam præſtantioris generis fructus profert. Arborem, quæ vulgaria Pruna erogat, quam Pruna damaſcena fructu oblongo dulci atrocoeruleo vocat A Münchhauſen (*Hausv. Vol.* 3. *p.* 357.), hic ipſe aliam matrem agnoſcit. Arbor fera ſpinoſa eſt, & teſtimonio Halleri (*Hiſt. ſtirp. helv. n.* 1079.) fructus modo acidos fert. Artis adjumento ſapidiſſimi fructus fiunt. Propagatio Prunorum fit vel per ſemina vel per ſurculos, copioſe ex radicibus emergentes, vel per inſitionem ramuſculi, ſive hæc in ſpecie eadem, ſive affinibus quibuſdam arboribus inſtituatur. Inter arbores pomaceas nulla ſoli patientior eſt hacce, utpote ſicco, humido, compacto, poroſo, profundo vel non profundo contenta; vegetius tamen creſcit in terra poroſa & nonnihil arenoſa, item locis apertis. Non facile in flabella diſtrahi ſe ſinit, & in præcidendis luxuriantibus ramis cautione opus eſt.

Antiquitatem hujus arboris multis non morabor, utpote a ſcopo præſenti magis alienam & indaginis incertæ. Dioſcorides (*Lib.* 1. *cap.* 174.) jam meminit Prunorum Syriacorum & eorum præcipue, quæ in Damaſco proveniunt, tanquam optimorum; unde & quidam hujus ſpeciei fructus præſtantiores adhucdum Damaſcenorum (Gallis *Damas*) nomine inſigniuntur. Ex Syria in Græciam & inde in Italiam translata arbor, ubi & Virgilio & Ovidio notam fuiſſe teſtantur eorum poemata. Plinii (*Hiſt. nat. L.* 15. *cap.* 13.) tempore ibidem jam ingens varietatum ſeges proſtitit. Hodie per Europam etiam ſeptentrionalem colitur fructus præcipue multiplicis, quem deſcripſi, de cauſa.

Lignum quidem durum eſt & venis rubris diſtinctum, ut teſſellatis operibus inſervire poſſit, ſed mutatur color ſenſim in brunum & parcius ad opera lignaria vel ſcriniaria experitur.

Fructus) drupa eſt, conſtructa ex cuticula glabra, glauco rore tecta, facile deglubenda, carne ſuccoſa molli venoſa, & nuce compreſſa ſcabra, bivalvi, intra quam nucleus figuræ Amygdalæ arillo bruno veſtitus. Maxime palato placet iſta fructus Varietas, quæ *Reine-claude* audit. Reliquæ bene multæ æſtate adoleſcente & declinante crudæ eduntur, & quum gulæ lenocinium afferunt, effectus ſimul præſtant, quos de fructibus horæis generatim laudavi, licet minus refrigerent minuſque putredinem coerceant, quam iſtorum multi, quoniam Pruna dulciora ſunt, & copioſe ingeſta facilius alvum movent. Uſui medico tres præcipue Varietates deſtinantur.

1.) Pruna gallica). Hiſce Pharmacopea Londinenſi duce intelligo vulgaria iſta oblonga, profunde violacea, ubivis in hortis reperiunda, cui Varietati non audeo in brevitate deſcriptionum adſcribere nomen Bauhinianum vel Tourneforttianum, niſi ſit Pruna oblonga cœrulea C. B. vel Pr. fructu oblongo cœruleo Tournef.

Hi fructus crudi non ſolum eduntur, ſed & recentes vel ſoli cocti, vel cum aqua, vino, ſaccharo, Cinamomo, corticibus Citri, acetarii inſtar ſunt. Copioſo liquido cocti juſculum exhibent, cui farinam plebs admiſcere ſolet. Quoniam epidermis violacea eſt, juſculum coctione enaſcitur grate rubrum; nam ipſum parenchyma luteolum eſt. Quidam vero ante coctionem cuticulam deglubunt. Et utroque modo placentis addi ſolent. Recentes non diu contra corruptionem ſervari poſſunt; unde varia arte præparantur. Vulgatiſſima eſt, qua ſiccantur in furno, nuce vel relicta vel exemta. Sic in jura vocantur vel acetaria, item placentas. Gratum & ſalubre jus eſt, quod Prunorum ſiccorum coctione cum hordeo perlato vel aliis granis comminutis fit, Cinamomi miſcela palato tanto magis arridens. Condiuntur & aceto, ſaccharo, Cinamomo, Caryophyllis. Rob quoque memorandum eſt, coctione protracta ſub continua agitatione paratum, cui multi baccas Sambuci vel Pyra ſub coctione addunt. Saporis certe non ingrati, licet plebi plerumque & famulitio uſu veniat. Gratioris ſaporis æque ac coloris luteoli eſt illud Rob, quod ex Prunis cuticula ſua exutis denſatur. Taceo fercula multa, in quibus coquinaria ars illa adhibet.

Cocta Pruna eaque antea exſiccata utiliter iis ſuademus, qui ſiccioris alvi ſunt. Laxans hæcce vis juri præcipue ineſt, unde & quibuſdam loco vehiculi in Rheo vel alio purgante capiendo eſt. Sed & purgandi potentia ferculis variis dictis debetur, modo copioſius ingerantur. Hancce & præſtant præparata quædam in officinis obvia, dein recenſenda.

2.) Pruna Damaſcena). Prunus fructu magno dilute violaceo. Du Hamel *des Arbres fruitiers T. 2. p. 98. Tab. 15.* Ex inferiori Gallia transferri ſolent hæc Pruna ſiccata & bellariis in menſa ſecunda annumerari, dulciora longe & gratiora, quam vulgaria noſtra. Nomen Catharinæ quidem in Svecia & Germania a multis obtinent, non confundenda tamen cum *la Sainte Catherine* Gallorum (Du Hamel *Traitè des Arbres fruitiers T. 2. p. 109. Tab. 19.*). Rariſſime ſervantur in officinis, & facile iis pro uſu medico carere poſſumus, proſtantibus Prunis iſtis vulgaribus.

3.) Pruna Brignolenſia), item Pruneolæ), *Brignola α*, Linn. Pruna ex flavo ruſeſcentia mixti ſaporis gratiſſima. C. B. Prunus fructu parvo ovoidali e viridi albido maculis

rubris

rubris ad ſolem diſtincto, Perdrigon blanc. Du Hamel *Arbr. fruit.* T. 2. *Tab.* 8. Meyer *Pomona Francon. Vol. I. p.* 145. Fructus crudus cum voluptate editur, ſed magis inclaruit nomine *des Brugnolles* (Svet. *Bruneller*), quæ vox pagum Gallo-provinciæ Brignoles reſpicit. Ibi eſiim hæc Pruna enucleata ad ſolem exſiccantur, & in ciſtis exiguis longis ligneis pene compreſſa ad exteros tranſmittuntur. Sanis quidem præcipue in juribus, acetariis, placentis uſui ſunt, & dulcedine cum grato acore juncta antiſtant vulgaribus Prunis; ſed ægrotis in acutis, præcipue quando alvus mollienda eſt, egregie quoque conveniunt. Sitim hydropicorum ore retenta levant.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Pulpa Prunorum). *Ph. W. p.* 142. *Ph. Dan. p.* 214. Pruna cocta per cribrum tranſiguntur & ad ſpiſſitudinem mellis denſantur. Laxans quidem ſed debile, ut miſcelam efficaciorum requirat, cujus generis ſunt.

Pruna laxativa). *Ph. W. p.* 135. quæ ut Paſſulæ laxativæ a foliis Sennæ plurimum virtutis repetunt, hodie inſueta.

Electuarium lenitivum Florenzolæ). *Ph. W. p.* 47. cui ſupra (*Apparat. med. P.* 2. *p.* 318.) prætuli iſtud ſecundum *Ph. Lond. p.* 97, & adhuc magis aliud, ſecundum *Ph. Edinb. p.* 77., paratum.

Phram. ACACIÆ NOSTRATIS. Ph. Germm. & Svec. PRUNI SYLVESTRIS Ph. Edinb. & Lond. *Flores*, *Fructus*, *Cortex*, *Radix*.

376. *PRUNUS SPINOSA*; pedunculis ſolitariis, foliis lanceolatis glabris, ramis ſpinoſis. Linn. *Spec. pl. p.* 681. Prunus ſylveſtris C. B. Icon: Regnault *Botan.* Le Prunelier. Frutex humilis, in dumetis & locis apricis creber,

Pro ſepibus vivis eam adhibere vulgare eſt, cui quidem fini ob copiam & denſitatem ramorum ſpinaſque hic frutex non ineptus, ſed ob repentes radices moleſtiam faceſſit & adeo reprehendendus, quod ſpinis ejuſdem lana ovium illum tingentium facile adhæreſcat, & trunci vetuſti frigore facile pereant. Abſciſſi rami in ſalinis ſuſpenduntur, ut decidens aqua lapideas ſuas partes affigat. Hiſce ipſis & teguntur ſepes exſuccæ & humiles, vel iiſdem pertexuntur.

Flores), quo nomine calyx petalaque cum reliquis internis partibus intelliguntur, dum recentes ſunt, ſuavem odorem ſpirant, quem & aquæ tam deſtillatione quam infuſione erogant, qui autem ſiccando omnino fere perit. Sicci ſubamari ſunt, qui ſapor pariter infundendo in aquam tranſit,

ſit, & in extracto utroque ſeſe manifeſtat. Extractum aquoſum ponderis dimidium florum conſtituit (Spielm. *Chem. p.* 100.). Reſina, quartam florum partem æquans, nigra, ſalini & amari ſaporis eſt, & citiſſime aeris attactu deliqueſcit (Spielm. & Lachauſſe *Diſſ. Acac. officin. Hiſt. p.* 10.). A medicis ipſis raro hi flores præcipiuntur. Sed ex longa annorum ſerie ut domeſtica medicina tam ad alvum movendam, quam ad liberandum corpus ab inquinamentis per hiemem collectis verno præſertim tempore recentes, per aliquot dies uſurpati, invaluerunt. Pro hiſce ſcopis macerantur flores aqua, ſero lactis, vino dilutiori, vel cereviſia, & infuſum ſaturatius ebibitur (Io. Bauh. *Hiſt. pl. Tom. I. P.* 1. *p.* 196. Fr. Hoffm. *Diſſ. de præſtantia remed. domeſt.* §. 26.). Sed tenellos potius purgant quam robuſtos, nam & pondus uncia una majus aliquando levem modo evacuationem præſtat (Io. Bauh. *l. c.*). Infuſum aquoſum, ſaccharo edulcatum vel in ſyrupum redactum infantibus præcipue opportunum declaratur (Lewis *M. m. p.* 468.). Huic nominatim ætati jam Wittichius (apud Io. Bauh.) flores commodos cenſuit, ſero lactis maceratos. Tanquam ſcabiei medela inſuper hipſi proponuntur (Fr. Hoffm. *l. c.*). Sunt & præparata varia, quæ ilios memorabiles reddunt, quæ vero infra ſuo loco ſignificabo.

Fructus) drupa eſt rotunda Ceraſi mediocris magnitudinis, coerulea, pulpa viridi, nuce ſubrotunda, intra quam nucleus albus ſaporis ſubamari & grati, ut in Ceraſis. Sapor carnis in fructu immaturo acidus & valde auſterus eſt. Mitior, poſtquam gelu correptus maturuerit, ut & plebs vel infantes non dubitent tum fructus aliquot ingerere. Succus pulpæ adeo viſcidus eſt, ut nonniſi aqua adjecta ille exprimi queat. Maturus fructus acetarii genus plebi ſuppeditat, conſtans ex Pyris ſemicoctis, Prunis hiſce per ſtrata alterna diſpoſitis & jure Pyrorum cum ſemine Sinapi & aceto contrito perfuſis. Majoris momenti eſt vinum iſtud, quod vino gallico, Prunis hiſce una cum nucleo conquaſſatis ſuperfuſo, paratur. (Encheireſin facile imitandum lege in Münchh. *Hauſvater T.* 3. *p.* 126. *ſqq.*). Hoc, ſi probæ notæ eſt, odore æque ac ſapore vinum Ceraſorum ob nucleos conquaſſatos æmulatur, & grata rubedine ex cuticula tingitur, nec niſi largius potum inebriat. Viſcida ſucci indoles ejuſdem fermentationem non impedit, ſed prohibet, ne illi juſtos terminos poni poſſit, hinc pergens ultra limitem in decolorem & inſipidam vappam vertitur (Spielm. *Diſſ. cit. p.* 5.). Deſuevit horum fructuum ad vinum pendulum corrigendum applicatio (Jo: Bauh. *l. c.* Linn. *Fl. Svec. n.* 432.), qua ſcilicet vel recentes vel ſiccati prægreſſa contuſione vino immittuntur, cum eodem agitantur & vaſe

per

per octu vel decem dies obturato novam fermentationem ſubeunt, unde partes viſcidæ fundum petunt. Nam breviori via claritatem deperditam vino reſtituere hodie novimus.

Stipticæ naturæ eſſe fructum, non opus eſt teſtimonio Veterum confirmare, quorum quidam, ut Dioſcorides (*Mat. med. Lib.* 1. *cap.* 173.) fructus poſt maturationem exſiccatos, vel cum ſapa decoctos, commendarunt, & in alvo laxa coercenda, & inſtar collutorii in catarrhalibus affectionibus uvulæ, tonſillarum, gingivarum, adhibuerunt. Hodie vix alio de fine a pharmacopolis colligitur, quam ob ſuccum inſpiſſatum (de quo infra.).

Cortex). Uncia ejus una aqua decocta præbet liquidum grate rubrum ſaporis auſteri, quod ipſum inſpiſſatum extracti drachmas tres & dimidiam valde auſteri erogat. Spirituoſi extracti ſcrupuli fere quinque ex uncia una corticis eruuntur (Coſte & Willemet *Eſſais ſur quelques plantes indigenes p.* 68.). Olim ad curandas febres intermittentes inclaruit cortex. Hunc, ex radice quidem detractum, in decocto, infuſo vel vino medicato magni, ob vim febrifugam, fecit Nebelius (in *Act. nat. Cur. Vol.* 5. *Obſ.* 116. *p.* 395. *ſqq.*), ejuſque decocto large hauſto, puerum quartana pertinaci conflictatum, nec a cortice peruviano levatum, rediiſſe cum valetudine in gratiam memorat. Favent priſtinæ laudi experimenta quatuor cll. Coſte & Willemet felicia, quorum tria tertianæ, unum quotidianæ ſanatæ exemplum ſuppeditant; ſcilicet vel drachmæ ejus duæ in decocto repetitis vicibus datæ, vel caſu quotidianæ pulveris drachma una & dimidia cum florum Acaciæ infuſo ſemihorio ante paroxyſmum quatuor diebus ingeſta; vel drachma una pulveris, mellis ope in pilulas redacti, quavis ſexta hora per tres dies capta eſt. Non vero addunt doctiſſimi viri mox indicati, an cortex iſte radici præciſe inſederit.

Radix) attenuata, cortice veſtitur ex fuſco ruſo valde adſtringente & inſigniter amaro, intra quem lignum ruſeſcens levius adſtringens. Hæc aſthmatis quidem tam humidi quam alius remedium ſiſtitur, quo fine autumno & hieme effodere illam ſuadetur & leviter raſam ad decoctionem adhibere (Trumpf in *Commerc. Nor* 1741. *p.* 226.). Sed ulteriori experientiæ res merito, antequam illi fides habeatur, ſubmittenda. Vis adſtringentium in pellendo calculo hac quoque radice confirmatur. Ejus efficacia inter alia iterata experimenta calculus veſicæ magnitudine fabæ in puero quinquenni expulſus fuit (Kramer in *Commerc. Nor.* 1735. *p.* 44.).

PRÆPARATA.

Aqua florum Acaciæ). *Pharm. pleræque.* Deſtillatione florum recentium cum aqua fontana. Odorem, quem dixi, florum abſumit, ſed non diu ſervat. Vis eccoprotica, quam Valerius Cordus illi adſcripſit, æque fallax eſt, ac reſolvens in doloribus laterum, auctoribus Hieronymo Brunſvicenſi & Trago illi tributa. Superfluorum igitur numerum auget.

Syrupus florum Acaciæ). *Ph. Würt. p.* 202. Eſt infuſum florum recentium ſaccharo rite coctum. Vires purgantes anthelminthicæ, reſolventes, antepilepticæ, adhuc valde dubiæ, quæ tamen multos olim tenuerunt. Mixturas purgantes hodie adhuc aliquando intrat, conſuetudinis potius quam virtutis veræ ratione habita.

Sucuus Acaciæ noſtratis ſ. Germanicæ ſ. Prunorum ſylveſtrium). *Pharm. W. P. l. p.* 133. ſuccum e fructibus maturis expreſſum deſiderat, lento igne in vaſe fictili inſpiſſatum; *Ph. Edinb. p.* 67. fructus immaturos, idque jure, utpote magis adſtringentes, requirit. Vel in tabulas formatus vel veſicis incluſus ſervari ſolet. Subſtituitur ſæpe ſucco Acaciæ veræ ſ. Aegyptiacæ. Uterque quidem inſigniter adſtringit, ſed indigenus ſuccus durior eſt, ponderoſior, coloris profundioris, ſaporis acrioris, & eo quoque differt, quod ſpiritu vini æque ac aqua plurimum ſolvatur, quum contra ea ſuccus Acaciæ veræ ſpiritu vini ſeſe ſubigi plane non patiatur (Lewis *M. m. p.* 468.). Raro hodie in formulis verſatur, olim ad profluvia alvina ſiſtenda a ſcrupulo uno ad drachmam, & in gargariſmis, haud infrequens.

Conſerva Prunorum ſylveſtrium). *Ph. Lond. pag.* 25.

AMYGDALUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 385. *Gen. pl. p.* 248.

Pharm. PERSICÆ *Fructus*, *Nuclei*, *Flores*, *Folia*.

377. *AMYGDALUS PERSICA*; foliis ſerraturis omnibus
acutis, floribus ſeſſilibus ſolitariis. Linn. *Spec. pl. p.* 677.
Perſica molli carne & vulgaris, viridis & alba. C. B. Ar-
bor ignotæ patriæ, etſi nomen ex conjectura Perſiam ſigni-
ficet. Nec ſatis certo evinci poteſt, an Veteres, quam nos
intelligimus arborem, cognoverint. Περσικη μηλεα Dio-
ſcoridis a Περσεα Theophraſti diſtinguitur, ſed de utraque
merito dubitatur, an ſit noſtra.

In temperatiori Europa vero ubivis jus civitatis obtinuit, ob diverſitatem, venuſtatem & gratiam præcipue fructus, etſi

etſi & floris, qui in Varietate quadam, (Perſica flore magno ſemipleno Du Hamel *Arbres fruitiers Tom.* 2. *p.* 42. *Tab.* 30. Mayer *Pomona Francon. Vol.* 2. *Tab.* 3. 4.) plenus eſt, color jucunde rubellus & frondium figura & nitor jure in cenſum trahi poſſint. Tantum vero laboravit horticultura in hacce arbore perficienda, ut ill. Du Hamel (*Arbr. fruit. l. c.*) 43 Varietates recenſere potuerit, Mayerus quidem 32, quorum hic pleraſque tanta elegantia depingi curavit, ut fructuum imaginibus nihil fere deſit, niſi ſapor. Non ſpernenda propagatio hujus arboris eſt per nuces, quæ ſæpe æque bene ſuccedit, ac altera per inoculationem, ad quam trunci Prunorum vulgo eliguntur, licet & huic fini trunci Amygdali, Armeniacæ & Perſicæ vilioris, conducant. Quomodo colantur optime expoſuit cl. De La Combe in *Traitè de la culture des Pêchers*, cui utilia quædam Hamellii conſilia adduntur. Quoniam tenerioris hæc arbor naturæ eſt: pleræque Varietates tutamine parietis meridiei obverſi indigent, qua ipſa ſtatione & maturatio fructuum acceleratur. Hinc & flabelliformis figura convenientiſſima, tanto magis quum ſub hac aulæis ad frigoris injurias arcendas obvelari poſſit.

Fructus), qui drupa ſubrotunda eſt, uno latere ſulco notata, conſtat epidermide facile ſeparabili, in pleriſque Varietatibus tomentoſa, in una (Nuciperſica C. B. *Brugnons* Gallis, *Nectarines* Anglis) glabra & nitida, carne ſuccoſa & nuce ovata craſſa dura lacunoſa, intra quam nucleus ovatus utrinque compreſſus arillo ferrugineo medulla nivea.

Fructus multiplex diſcrimen anſam præſertim Varietatibus conſtituendis dedit, quarum ſingulæ a Gallis, ut apud quos cultura præcipue olim ſucceſſit, peculiari nomine inſtruuntur. Aliæ Varietates reſpiciunt vel præcocius vel ſerius maturationis fructus tempus; aliæ magnitudinem ejus; aliæ colorem carnis, flaveſcentem, aureum, album, viridem, ſanguineum, rubrum, vel venas ejus rubras vel rubedinem ejus prope nucem; item colorem cuticulæ obſcure rubentem, albidum vel partim dilute rubentem, partim album; ſuperficiem villoſam, glabram, verrucoſam; formam fructus; carnem duram, mollem, ſicciorem, ſuccoſiorem; ſaporem dulcem vinoſum, ad Armeniacam accedentem; adhæſionem nucis vel tenaciorem vel laxiorem; magnitudinem floris vel proportionem inter hunc & fructum; foliorum diverſitatem, rel. Plures Varietates palato placent. De ſapido autem fructu requiritur, ut cuticula non valde villoſa ſit, facile ſeparari poſſit, carnis maſſa quoad nucem inſigne volumen habeat, hæc ipſa ſucco abundet & deliqueſcens in lingua ſaporem gratum dulcem vinoſum præ ſe ferat. Maturitas cognoſcitur colore & ſeparatione a ramulo quaſi ſpon-

tanea, manu dum in arbore comprehenditur. Inter fructus hortenſes, quos clima temperatius producit, gratia facile primarius eſt, ut doleas decerptum vix per duas hebdomades abſque corruptela ſervari poſſe. Maxima quantitate crudus editur, & ſolatium præbet urgente ſirio copioſe ingeſtus. Quoniam multum ſucci vehit, tanto magis humectat & diluit, in ceteris vires reliquorum fructuum horæorum (V. ſupra *p.* 87. *ſqq.*) æquans. Non curamus opprobrium Galeni, ſuccum noxium illi adſcribentis, nec Nicandri, qui venenatum pronunciat, quum ſpeciem aliam ſubfuiſſe dubitari nequeat; nec ſcholæ Salernitanæ convicium nos moratur; inter cibos melancholicos primas illi adſignantis (*Cap.* 7.). Abuſu flatus excitare, debilitare primas vias & diarrhœam ciere, nemo mirabitur. Addere ſaccharum vel aroma ſub eſu nonniſi in vilioribus fructibus opus eſt. Coquere eum, condire ſaccharo vel aceto, vel ſpiritu vini, docet ars coquinaria & dulciaria; ſed in hiſce præparationis modis gratiam ſuam Perſicæ plurimam partem perdunt.

Nucleis) ſapor nucleorum Ceraſi competit. In medicina hodie rarioris uſus. Quum oleo ſcateant, ut alia ſemina ejuſdem naturæ, lubricant, involvunt, relaxant. Quibus finibus locus illis in emulſionibus concedi poteſt.

Flores) & calycem & corollam comprehendunt cum generationis partibus. Ob calycis connubium non mirabitur botanicus communes ineſſe vires hiſce & Foliis). Utraque pars cum amaritie aroma junctum habet, & odore æque ac ſapore accedit ad folia Lauroceraſi, vel, ſi malis, ad Amygdalas amaras. Venenum recondi in hacce familia, vel hiſce exemplis conſtat. Quod ad Perſicam attinet, flores ejus aqua deſtillati ſeptimam circiter ponderis ſui partem erogant liquidi albi, dulcis &, inſtar nuclei Perſicæ, fragrantis, quod paucis guttis inſtillatum inſignem quantitatem aliorum liquidorum ſapore dicto imbuit (Boulduc *Mem. de l'accad. d. ſc. de Paris* 1714. *p.* 37.) Flores uti & folia alvum purgant & vermes necant, pro infantibus præcipue uſitati, ad quos ſcopos conducit infuſum florum vel teneriorum foliorum exhibere, ita e. c. ut recentium florum uncia dimidia vel ſiccatorum drachma una pro doſi ſumatur. Studioſe in haſce virtutes inquiſivere cll. Coſte & Willemet (*Eſſays de matiere med. indigene p.* 32. *ſqq.*) experimentis adeo in quinquaginta hominibus inſtitutis. Verno tempore nimirum ſolia tenella ſollicite ſiccantur & horum unciæ dimidiæ ad ſeſquialteram aquæ communis libra dimidia (demiſeptier) per noctem infunditur, ſuccedente mane ebullitione bis vel ter iterata; colato liquido uncia una ſyrupi florum Perſicæ, vel niſi adſit, exiguum cochleare mellis additur: & hoc quidem pro una doſi. Si folia recentia adhiben-

hibentur, dupla doſi opus eſt. Ægrius quoque alvum movent folia autumno lecta. Hæc medicina verminoſis imprimis convenit. Ad expellendos vermes e re quoque eſt, die antea extracti aquoſi gemmarum, pulvere florum ſiccatorum commixti, unum vel duos ſcrupulos pro doſi exhibere; unde in homine quindecim annorum per alvum vermes longi teretes ſexaginta ſeceſſere, unus paullo poſt extractum ingeſtum per os (*l. c. p.* 33.) aſcendit. Sunt, qui loco Theæ Chinenſis infuſo diluto foliorum Perſicæ utuntur, nam ſaturatius amarore diſplicet; ſunt, qui cum lacte coquunt, ut emulſionem Amygdalarum referat (Degner in *Breſsl. Verſuche* 1724. *May p.* 562.).

PRÆPARATUM.

Syrupus florum Perſicorum). *Ph. W. p.* 216. Ex infuſo florum recentium aquoſo & ſaccharo. Pro tenellis ad vomitum ciendum; adultioribus alvum movet. Vermes quoque ejicit. Doſis a drachma una ad unciam integram.

Pharm. AMYGDALÆ *dulces. amaeæ.*

378. *AMYGDALUS COMMUNIS;* foliis ſerraturis infimis glandulosis floribus ſeſſilibus geminis Linn. *p.* 677. Ἀμυγδάλεα & Ἀμυγδαλη. *Sp. pl.* Dioſc. Optimum in noſtrum ſcopum judico, hanc ſpeciem in duas primarias Varietates diſpeſcere. Harum una α, Amygdalus *dulcis*, nucleo dulci, cujus illa quidem arbor præcipue placet, quæ Amygdalus dulcis putamine molliori. C. B. Amandier à coque tendre vel Amandier des Dames. Du Hamel *Arbres fruit. T. I. pag.* 120. *Tab.* 1. Mayeri *Pomona Francon. T. I. Tab.* 5. florem repræſentans. --- Altera β, Amygdalus *amara*, nucleo amaro, Amandier á fruit amer. Du Hamel *l. c. p.* 123.

Arbor mediocris ſtaturæ, in ſeptentrionali Africa ſpontanea. Sed collitur copioſe in Gallia auſtrali, Hiſpania, Italia, Sicilia (Seſtini *Lettero della Sicilia, Vol.* 3. *pag.* 77. *ſqq.*) indeque haud exiguo lucro ad exteros transfertur. Germaniæ clima quoque fert arbor regionibus exceptis ſeptentrioni propioribus & ſtatione Boreæ ventique injuriis patente, nec ad recipiendum calorem ſolarem ſatis opportuna. Alias & in hac terra, qua dego, non ſolum floret floribus eleganter rubellis, ſed & nucleos fert edules. Quod quidem valet de Amygdalo, cujus putamen durius eſt; nam altera putamine molliori longe aeris impatientior eſt.

Prout igitur diſcrimen obtinet in Amygdalis quoad duritiem putaminis: ita & quoad magnitudinem & figuram fru-

ctus vel nuclei, item ſtaturam ipſius arboris. Eſt & Varietas, fructum ſuccoſum gerens, quæ Perſicam æmulatur.

In propaganda Amygdalo uti quidem licet ſatione ſeminum intra putamen reconditorum, quorum & ea ſæpe huic rei idonea ſunt, quæ ex regionibus exteris adveniunt. Alias pro hoc ſcopo hieme fructus intra ſabulum per ſtrata ſervantur. Quoniam vero ſæpe ex ſeminibus ejuſdem arboris Varietates emergunt longe inter ſeſe diſcrepantes, ſcilicet fructu mox majori, mox minori, putamine mox craſſo, mox tenui, nucleo mox amaro, mox dulci: præſtat ramulum nobilis arboris inſerere vel trunco ex ſeminibus prognato, vel Prunis vel Perſicis vel Armeniacis. Solum requirit leve, poroſum, arenoſum, & ſtationem vel meridiei vel orienti ſoli obverſam. Erectus ſitus plerumque illi conceditur, etſi flabelliformis figura ſpem maturationis certioris excitet.

Vetuſtiſſimo tempore jam cognita arbor, nam in veteris fœderis libris multoties ejus mentio fit. Apud Græcos, Theophraſtum, Hippocratem, non uno loco ejus mentio fit. Quum Cato fructus nuces Græcas vocet: vix ejus tempore in Italia obveniſſe probabile (Conf. Plinius *Lib.* 15. *cap.* 22.). Ceterum antiquitatem Amygdali ulterius perſequi tædet, quum hoc opere jam egregie perſunctus Jo: Bavhinus (*Plant. Hiſt. Tom. I. p.* 174. *ſqqq.*) ſit.

Lignum Amygdali quamvis prædurum & ſubinde grati variique coloris eſt, nec ſcipionibus inidoneum; fructus tamen illa unice fere de cauſa colitur.

Fructus) ovatæ figuræ, complanatus, verſus baſin latior, longitudinis decem linearum ad pollicem ſeſquitertium, conſtat extrinſecus epidermide viridi villoſa & carne ſicca amara vel inſipida latitudinis lineæ, quod ipſum tegmen primum ſecundum longitudinem ad latera ſulco notatur, dein alterutro latere dehiſcit. Latet intra hoc nux, cujus putamen mox craſſius & durius, mox tenuius & fragilius, extus ſulcis & foraminulis pertuſum, uno extremo acutum, altero obtuſum & fovea inſtructum, alterutro latere marginatum. Iu duas partes ad latus diſſilit, intra quas ſemen ovatum complanatum pellicula bruna lineis elevatis & pulvere flaveſcente & reſinoſo notata, quæ ſi deglubitur, nucleus bipartibilis in apice corculum gerees in conſpectum venit. Scatet hic olei copia. Hoc in cauſa eſt. cur Amygdalæ tam facile ranceſcant. Aliam vim illis affert mordax fames inſecti cujuſdam, quod ſæpe medullam deſtruit relicta membrana, qua veſtitur, integra. Transferuntur ad nos Amygdalæ vel intra ſuum putamen reconditæ, quod ſi molle, *Krackmandlar* Svecis illæ dicuntur, vel ab eodem liberatæ.

I. Amy-

I. Amygdalæ dulces.) Ardent facile igni admotæ flamma clara, quæ nihil fuliginis emittit, niſi exſtincta. Deſtillatione Amygdalarum non decorticatarum in aqua facta, hæc ipſa odorem florum Acaciæ ſpirat (Juch *Diſſ. de Amygdal. p.* 20.). Ob mucilaginoſam materiem, quæ cum oleoſis & terreis partibus in Amygdalis juncta eſt, hæ ipſæ tritura camphoram, reſinam Jalappæ aliaque reſinoſa, ſubigere & aquæ miſcibilia reddere valent. Pro uſu medico pariter ac œconomico exui plerumque ſolent nuclei epidermide ſua, quod fit eaſdem aquæ fervidæ immittendo, ne alienus ſapor adhæreſcat, & ut incommoda varia vitentur; *decorticatæ* tum dicuntur. Nuclei dulcis ſapor facit, ut & ante perfectam maturitatem inſtar cupediarum edantur &, quod frequentius, bene maturæ. Sic variis ferculis præcipue ex placentarum genere & bellariis adduntur varieque ſaccharo incruſtantur. Quocumque autem modo Amygdalæ ingerantur, meminiſſe convenit, copioſius captas oleoſa natura labefactare ventriculum, digeſtionis vires peſſumdare, rancidos ructus ſodamque excitare. Non diffitendum tamen nutritias partes continere & etiam ſub eſu medicas virtutes impertire, quæ ab aliis oleoſis conſequuntur, quas aptius paullo poſt quando de emulſione & oleo Amygdalarum ſermo erit, recenſeri poſſe arbitror. Uſtulando vero Amygdalas dulces cum eadem quantitate amararum, utraſque decorticatas, er dein eaſdem triturando ſpecies Coffeæ paratur; item, ſi Amygdalis poſt uſtulationem contritis Caryophylli, vel aliud aroma adduntur cum lacte, æmulus Succoladæ potus obtinetur (*Breſslaver Verſuche* 1719. *Dec. p.* 746.). Alii placuit in imitationem veræ Coffeæ ſecali torrefaciendo, ad oleoſam illi naturam conciliandam, Amygdalarum ſufficientem quantitatem addere, unde potus exotico plane ſimilis evaſiſſe fertur (Dillenius in *Ephem. nat. Cur. Cent.* 3. & 4. *p.* 345.).

Pellicula bruna ſubacris amaricans, vellicat fauces ad tuſſim, & raucedinem ciet. Spiritu vini macerata hunc tingit grata rubedine.

Loco hujus Amygdali in Roſſia etiam uſu venit *Amygdalus nana*, foliis baſi attenuatis. Linn. *Spec. pl. pag.* 677. Mayer *Pomona Francon. T. I. Tab.* 6. ſed abſque flore; Du Hamel *Arbres fruitiers T. I. pag.* 124. *Tab.* 3. qui nucleum amarum deſcribit. Frutex exiguus, in auſtralioris Roſſiæ & Sibiriæ plagis ſpontaneus, hortos noſtros floribus ſuis verno tempore exornat, nondum vero fructus mihi tulit. Extra Roſſiam nuclei nondum invaluere. Ibidem vero in officinis etiam oleum exinde expreſſum ſervatur (*Ph. Roſſ. p.* 104.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Amygdalæ aqua contuſæ lacteam illam reddunt, relicta parte indiſſolubili. Emulſio) hujus generis non diu ſervari poteſt, quum facile aceſcat, cremoracea materie in ſuperſiciem aſcendente. Additum illi acidum mox eandem in coagulum, fere ut lac animale, vertit. Potulenti genus emulſio amygdalina conſtituit æſtate, quod additis aliquot Amygdalis amaris, vel analeptica aqua deſtillata, ut aqua florum Naphæ, Roſarum, & ſaccharo tanto gratius capitur. Vix vero ſitim fallet, niſi nitro adjecto. Saturatior etiam pro medicamento eſt. Quorſum Emulſio communis) *Pharm. Edinb. p.* 58. In hac Amygdalarum dulc. uncia una cum aquæ fontanæ libris duabus ſubacta & colata continetur. Secundum indicationes omnino plus Amygdalarum ſumere convenit. Utimur hiſce emulſionibus diluendi ſcopo ad ſtimulos acres obtundendos, fibras ſtrictas relaxandas, turbatum a ſtimulo ſomnum reſtituendum. In acutis itaque præcipiuntur, ſtranguria, calculoſis affectionibus, pervigiliis. Non facile vero eas ſuetis mixturis antifebrilibus, ſale medio ſaturis, in acutis ſubſtituo, quum & hæ efficaciores ſint, & emulſiones protractiori uſu ventriculum labefactent.

Emulſio arabica). *Ph. Edinb. p.* 58. Pro hac, emulſioni ſupra dictæ Gummi arabici dimidia uncia additur.

Oleum Amygdalarum dulcium), quod unguinoſæ naturæ eſt, copia inſigni Amygdalis inſidet, non vero ſemper eadem. Quo recentius collectæ, eo plus aquoſarum partium & mucilaginoſarum includunt, & pro ea proportione tanto minus oleoſarum. Plus quoque eruitur expreſſione, quam calor adjuvat, quam frigida, ut de jactura olei ſaccis adhæreſcentis nihil dicam, quæ tamen ad pondus facile redigi poteſt. Prope ad dimidium totius ponderis Amygdalarum oleum accedit. Libræ quinque & dimidia Amygd. frigida expreſſione libram unam cum ſex unciis olei dedere, & calefactis dein Amygdalis libræ $\frac{3}{4}$. Aliis encheireſibus ex libris earum triginta olei libræ undecim ad tredecim cum dimidia elicitæ (Dehne in Crell *chem. Iourn. P.* 3. *p.* 33. *ſqq.*). Utimur vero pro expreſſione olei amygdalis non decorticatis, contuſis.

Pharmacopœæ Anglicanæ, Londin. p. 30. *Edinb. p.* 92. expreſſe caloris præli adjumentum vetant. *Svecica p.* 92. & *Roſſica p.* 104. autem levem ejuſdem calorem concedunt; *Würtenb. p.* 121. gradum non definit. Aſt verum eſt, facilius ranceſcere oleum caloris ope erutum, ſive in vaſe ſervetur, ſive per os ingeratur, quam alterum, quod ideo pro uſu in-

interno præſtat, licet cariori pretio veneat. Tanto minus concedi debet, leniter torrefieri contuſos nucleos, antequam ſacco indantur, vel infundi ſacculo aquam calidam, ut folliculi oleoſi emolliantur & ſolvantur. Gratia antiſtat reliquis oleis expreſſis & ſubdulce eſt, non omnino limpidum. Coit frigore 8. vel 10. gr. Fahrenh. Mucilago, ex æqualibus partibus gummi & aquæ, olei quatuor partes ſubigit. Miſcibile quoque illud cum aqua reddit albuminis vel vitelli ovi connubium. Gratiſſimum eſt omnium oleorum, dulce, blandum. Ob emollientem, relaxantem, lubricantem, involventem & blande antiſpaſmodicam vim in tuſſi, ſtranguria, doloribus nephriticis, alvi obſtructione, colicis ſpaſticis, doloribus poſt partum, haud raro capitur. Largiori copia ad aliquot cochlearia quin uncias duas veſperi vel mane ingeſtum necat vermes & ſymptomata, quæ creant, lenit, ut alia ejus cognationis olea (V. Fr. Hoffm. *Suppl. med. ſyſtem. de morb. inf. a.* 10. *de verm.*). In eclampſia ab alvo obſtructa præſentaneum quidem levamen affert, ſed protracto uſu debilitat primas vias & novæ obſtructioni occaſionem ſuppeditat (Roſenſt. *Barnſjukd. p.* 50.). Ita & in torminibus infantum ſpecie ſalutis ſæpe imponit. Nam licet ſubinde dolores ſopiat involvendo acidum & nervos obtegendo, vitioſa relaxatione eoſdem reſuſcitat, quin ad rachitidem corpus diſponit & variorum pertinacium affectionum cutis cauſa exiſtit (Tiſſot *Avis au peuple p.* 462.). Reſtringendus igitur olei hujus apud infantes uſus, quo ipſo male prodigæ multis in locis fœminæ ſunt. Multiplici ceterum ratione oleum hocce capitur, vel ſolum, vel in linctu, vel ſubactum variis, quæ dixi, additamentis cum aqua.

Furfures, poſt expreſſionem olei in ſaccis reſidui, ſervant tantillum olei, ut & hi aquæ lacteum colorem afferant. Abſtergunt ſordes manuum, eaſque, emolliendo cutem, nitorem illi conciliant.

Morſuli Imperatoris). *Ph. W. pag.* 118. Morſuli antimoniales Kunkelii) *l. c. p.* 119. aliiſque bonam portionem Amygdalarum dulc. recipiunt.

Syrupus amygdalinus). *Ph. Dan. p.* 251. Emulſioni ſaturatæ ex Amygdalis dulcibus & aquis analepticis factæ ſaccharum additur. Iſte *Ph. Svec. p.* 118. recipit & Amygdalas amaras & decoctum Hordei. --- Gratus uterque & ſimilis nomine Syrupi emulſivi) in *Pharmm. Germanicis* occurrit, etſi deſcriptio in diſpenſatoriis non obvia. Mixturis additur ob gratum ſaporem, item ad ſubigenda varia vim aquæ eludentia, de quibus ſupra, adhibetur.

II. AMY-

II. AMYGDALÆ AMARÆ.

In Amygdalis nucleo amaro pariter Varietates nonnullæ obviæ, putamine molliori, fructu majori & ea, quam Du Hamel *Amandier à fruit amer* vocat etc., de quibus omnibus ill. hujus viri *Traitè des Arbres fruitiers* (*loc. cit.*) legas. In hiſce (excepta Varietate noviſſime denominata, quæ in floris magnitudine & figura fructus ſingularia quædam habet) non aliud diſcrimen apparet ab Amygdalis variis dulci nucleo, quam quod in ſapore diverſo latet, ita ut nec aſpecto nucleo diſcrimen ullum appareat. Dixi defectu culturæ Amygdalas dulces amareſcere. Veteres jam varias encheireſes edocuerunt, quibus amaræ in dulces redigi poſſent (Vid. Jo. Bauh. *Hiſt. pl. Tom. I. p.* 179.). Deſtillatione Amygdalarum amararum non decorticatarum cum aqua prodit aqua fragrans odoris nucleorum Perſicorum vel Ceraſorum ſaporis amari ſubacris (Zwinger *Faſc. Diſſ. med. ſelect. p.* 136 Iuch. *Diſſ. cit. p.* 20. Daries *Epiſt. de Amygdalis & oleo amararum æthereo p.* 8.). Amarities non inſidet oleo expreſſo, nam hoc æque dulce eſt, ac quod ex Amygdalis dulcibus eruitur, ut igitur Angli medici arbitrio pharmacopolarum reliquerint, quales Amygdalas pro oleo eruendo eligerent. Reſidua vero poſt expreſſionem pars intenſe amara, quin amarior, quam ipſa Amygdala. Olei ætherei fragrantiſſimi, ſumme volatilis, acris, amariſſimi, aqua gravioris, tantillum (ad paucas guttas ex libris quinque Amygdalarum) ex furfuribus relictis, modo non decorticentur, deſtillatione cum aqua eruitur (Daries *l. c. p.* 7. 11.); hinc ejus ſedes in cuticula videtur quærenda eſſe. Spiritus vini pariter extrahit efficaces Amygdalarum amararum partes (Lewis *Mat. med. p.* 48.).

Suſpecta hiſce natura ineſt, ut quibuſdam aliis ex hac familia partibus (Vid. ſupra Lauroceraſus). Declarant id ſtrages variorum animantium, quibus per os ingeſtæ. Occidere haſce Amygdalas vulpes Dioſcoridi (*Mat. med. Lib. I. cap.* 176.) jam notum, quod idem de vulpeculis confirmat Wepferus (*de Cicuta aquat. p.* 244. 247.), alia experimenta propria & peregrina fide ſubminiſtrans. Necant & feles *l. c. p.* 241.) vel ſaltim graviter afficiunt, niſi grandior ſit (*l. c. p.* 243.), ſciuros (*p.* 246. *Ephem. nat. Cur. Dec. I. Ann.* 8. *p.* 184.), canes, volucres, ciconias, columbas, gallos gallinaceos (*Eph. nat. Cur. cit.*), pſittacos (*Eph. n. Cur. Cent.* 1. 2. *App. p.* 194.), fringillas canarias (*Eph. nat. Cur. Dec.* 3. *Ann.* 1. *Obſ.* 156. *p.* 284.) aliaſque aves (Wepf. *l. c. cap.* 19.). Canum tamen, uti felium, licet majori copia iiſdem intruſæ fuiſſent, non peremtarum quædam

dam exempla exſtant (Wepſer). Vomitus quædam bruta, ut felem (Wepſ. *Hiſt*. 6.), & canem (*Hiſt*. 8.) periculo eripuit. In hiſce, quæ vel ſuccubuerunt experimento, vel graviter eodem affecta fuerunt, paullo poſt, prout nominatim in gallinis, vacillavit greſſus, ut tanquam temulenta incederent, caput, & collum torqueri cœpit, in terram proſtratio ſucceſſit (*Eph. n. Cur. Dec. I. Ann.* 8. *p.* 184.), aliæque manifeſtæ convulſiones apparuerunt; nec abſque clamoribus aliiſque dolorum indiciis. In vulpecula aliqua ſigna inflammati ventriculi adfuerunt (Wepſ. *Hiſt*. 9.), in aliis effuſiones bilis, ſecretio uberior muci primarum viarum. Alia cito, alia tarde hiſce enecta. Effectus ceterum multa ſimilia habent cum iis ex veneno Lauroceraſi, ita ut & Wepferus (*p.* 249.) ingenioſe arbitretur, infeſtas eſſe haſce Amygdalas ex vi cordis motum imminuendi, ſufflaminandi. Virus quidem & citius & efficacius ſeſe manifeſtat, experimentum ſi fit Amygdalis non decorticatis, attamen & ſolam nuclei medullam illud comprehendere, effectus deleterii demonſtrant (Wepſer). Magmate nominatim poſt expreſſionem olei ſuperſtite perierunt complures gallinæ (*Eph. n. Cur. Dec. I. Ann.* 8. *p.* 184.). Olei ætherei guttula una fringillam intra duo minuta prima poſt convulſiones necavit (Daries *l. c.*). Eadem quantitas ori ranæ per pennam illita, in mortis periculum illam præcipitavit, quod tamen eluſit in aquam conjuncta (*l. c.*). Aqua ex hiſce Amygdalis deſtillata, volatilibus partibus bene imprægnata, brutis pariter deleteria eſt (Vid. ſupra aqua Ceraſ.) prout aliquando ſpirituoſi liquores fragrantia earum imbuti hominibus venenati fuerunt (Lewis *M. m. p.* 48.). Minori tamen copia homini hæ Amygdalæ non nocent, ut ex uſu pro condiendis cibis vel bellariis evincitur, & potatorum exemplo, qui ſpirituoſum liquidum ingurgitantes illarum aliquot antea ingerunt. Anne ad arcendam ebrietatem? prout jam Dioſcorides notavit id contingere a quinis vel ſenis præſumtis; & Plutarchus medicum filii Imperatoris Tiberii producit, qui hocce præſidio munitus inter quotidianas comeſſationes in bibendo reliquos omnes antecellere valuit. Ex duodecim tamen Amygdalis amaris captis inebriationis ſenſum expertus eſt Lorry (*de venenis* in Hall. *Hiſt. ſt. helv. n.* 1080.). Et larga quantitate nauſeam & vomitum movent (Lewis *l. c.*). Suſpecta hæcce earum natura in cauſa ſine dubio eſt, quod rarius in formulis occurrant. Ad lotium movendum & vermes necandos (Conf. *Ephem. nat. Cur. Dec. I. Ann. I. Obſ.* 77. *p.* 183.) aliquando in emulſiones receptæ. Valuit aliquando contra febres intermittentes pertinaces, Chinchinam eludentes & recidivas, emulſio ad libram unam vel alteram quotidie ſilente paroxyſmo propina-

pinata, ſed tartaro tartariſato & melle mixta (Bergii *Mat. med. p.* 413.). Laudantur & vi duodecim exemplorum hæ Amygdalæ contra hydrophobiam ex morſu animalis rabidi, dum nimirum præmiſſa ſcarificatione & cucurbitulis impoſitis aliquot Amygdalæ mane per unam vel alteram hebdomadem comederentur, balneo in auxilium capto, quod tamen ſubinde omiſſum eſt (Thebeſius in *nov. Act. nat. Cur. Tom. I. p.* 181.). Miror brevitatem dictionis in re tanti ponderis, adeo, ut nec numerum Amygdalarum deſignatum inveniam.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Oleum Amygdalarum amararum expreſſum). Libræ duæ harum Amygdalarum duodecim uncias olei dederunt (Dehne in Crells *chem. Iourn. P.* 3. *p.* 34.). Sapore ab altero dulcium non differre, jam indicavi. Tardius vero ranceſcit altero. Solent ejus aliquot guttæ meatui auditorio contra ſurditatem a cerumine aurium temporis mora indurato inſtillari, ut hoc ipſum ſolvatur. Sed portio ceruminis oleo huic immiſſa ſub calore corporis naturali nec colorem olei mutat, nec propriæ tenacitatis mutationem ſubit. Aqua contra ea facillime ſolvit cerumen, tantoque citius, quo illa calidior eſt (Haygarth in *med. Obſ. and. Inquiries Vol.* 4. *pag.* 204.).

P U N I C A.

LINN. *Syſt. veg. p.* 385. *Gen. pl. p.* 248.

Pharm. GRANATI *Pomum*, unde GRANATI vulgo s. MALICORII Ph. Ed. *Cortex*, GRANATI *Semen*, BALAUSTRIORUM *Flores.*

379. *PUNICA GRANATUM.* foliis lanceolatis, caule arboreo. Linn. *Spec. pl. p.* 676. α, Malus Punica ſativa. C. B. Icon: Du Hamel *Traité des arbres T.* 2. *p.* 193. 196.: Regnault *Botan.* Le Grenadier à fruit; item in Jo: Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* β., Punica flore pleno majore Tournef. Arbor exigua, in Europa auſtrali, nominatim in Luſitania, Hiſpania, Gallia inferiori, Italia, item in Mauritania, indigena. Creſcit ſolo ſicco & ſtatione calida. Ubi aſperior hiems, per hanc in hibernaculo ſervatur, æſtate gratia florum phœniceo colore tinctorum oculos recreans, præcipue ſi pleni ſunt. Apud nos præcox florum delapſus fructuum maturitatem fruſtratur. In Anglia hi quidem ju-

ſtam magnitudinem aſſequuntur, ſed ſaporis jucunditate deſtituuntur (Miller's *Dict.*). Multiplicantur ramis depactis vel radicum ſurculis, item per ſemina. Ut vero ſapidior fructus fiat, inſitione opus eſt.

Theophraſto & Dioſcoridi arbor ejuſque fructus dicitur Ῥόα; Hippocrati arbor audit Σίδη, unde cortex fructus Σίδιον vel Ῥοιης. Flores Punicæ ſativæ autem Dioſcoridi & Galeni Κύτινοι vocantur.

Fructus), cujus anatomen inſtituit Putius (in *Com. Bonon. Tom.* 2. *P.* 2. *Tab.* 1.-5.), pomum couſtituit ſubrotundum magnitudinis mali Aurantii, ſurſum ex reliquiis calycis coronatum dentibus quinque. Cortex ejuſdem externe rubicundus, interne luteus, coriaceus eſt & craſſitie & tenacitate. Intra hunc pulpa rubra, ſucco per membranulas pellucidas ſcatens, novemlocularis comprehenditur, cujus loculi ſeminibus oblongis angularis duplicis ordinis referti, quæ ipſa, extus ſuccoſa, ſub arillo duro medullam amaricantem includunt. Pulpa integri pomi vel ſeminum, ſi fructus maturitatem attigit, grate acido-dulcis eſt, & ſugitur, ubi proſtat, copioſe. Sic beneficia eadem præſtat, quæ alii fructus ſuccoſi æſtivi.

Veru extra patriam ratio potiſſimum Corticis) habetur, qui ſiccus eſt & diffractus ſervatur. Sunt, qui nomen Malicorii a coriacea ejus natura vel aptitudine coria perficiendi (uti Plinius) derivant. Sapor corticis auſterus, amaricans. Ad efficaciora adſtringentia pertinet & gallis vi propius accedit. Aqua ex hocce extractum paratur, quod dimidium fere corticis pondus conſtituit & valde auſterum eſt; ſpiritu vini autem tantillum modo elicitur (Lewis *M. m. p.* 299.). Ut ſimilia adſtringentia alia nonnunquam gargariſmata intrat. In epithemate aliquando eo utimur ano vel vagina prolapſa. Internus uſus in hæmorrhagiis vel ſeroſis alvi profluviis coercendis eviluit, non ſatis fidus tutuſque. De vi ejus coria denſandi jam dixi.

Semen). Pulvis nucleorum portiuncula thuris mixtus & aqua Roſarum bibitus duplici exemplo fluorem album mulierum curavit. Fruſtra vero tentatur in inveterato malo. Hæc quidem Putius (*Comment. Bonon. Tom.* 2. *P.* 2. *p.* 47.) in re gravi juſto brevior.

Flores) tam ex calyce quam petalis conſtant, & vulgo ſeliguntur pleni. Cl. Lewis tamen & concedit flores arboris feræ, quæ grandiorem corollam etſi ſimplicem gerit. Mitius hi adſtringunt cortice, ceterum, ut ille, parcioris uſus.

PRÆ-

PRÆPARATA.

Syrupus Granatorum). *Ph. W. p.* 211. Ex ſucco fructus Granatorum & ſaccharo ibidem paratur. Linneus autem (*M. m.*) æque ac Hallerus (*Hiſt. ſt. helv. n.* 1098.) ſemina eo fine adhiberi innuunt. Facile dabitur, conducere in febribus, & bilioſis & putridis morbis, admixtum aliis efficacioribus, ut gratius capiantur.

CITRUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 580. *Gen. plant. p.* 391.

Pharm. Citri Malum, ex quo *Caro* s. *Pulpa*, *Cortex*, cujus exterior pars *Flavedo*, interior *Albedo*, *Semen*.

380. *CITRUS MEDICA*; petiolis linearibus. Linn. *Spec. plant. p.* 1100. Μηδελα μηδικη Theophr. Dioſ. cui & Κεδρομηλα. Malus Aſſyria. Plin. Malus medica. C. B. Icon: Regnault *Botan.* Le Citronier. Arbor ſempervirens, in Media & Perſia ſpontanea.

Ex Aſiæ ſuperiori plaga in Græciam deſcendit. Palla-
dii, egregii de Citri cultura ſcriptoris, autem ſolertia in
Italiam migraſſe, C. Bauhinus aliique poſt eum exiſtimant,
anipſo illo tamen tacente de hoc merito. Certe haud diu an-
te Palladii ætatem primum ibi culta fuit. Nam Plinii tem-
pore colendi Citrum artem in Italia nondum innotuiſſe,
lecto ejus libro palam fit (*Hiſt. nat. Lib.* 12. *cap.* 3. *p.* 561.
Dalech.). Nec ulla cultus ejus a Varrone, Catone, Colu-
Gemella fit mentio. In Italia hodie præcipue in ditione Ge-
nuenſi, & circa lacum Benacum ditionis Veronenſis coli-
tur. Poſtea ad Hiſpanos vicinoſque Luſitanos cultura per-
venit, & ab hiſce ad Gallos, apud quos hodie feliciſſime
in auſtrali regionis parte, nominatim adjacentibus Provin-
ciæ inſulis Stœchadibus exercetur. Ex hiſce potiſſimum
terris, & ex Sicilia, in qua Inſula ante nuperrimam ex
terræ motu devaſtationem commercium cum, Heſperidum
fructu vario unice ad urbem Meſſinam ſe reſtrinxit (Se-
ſtini *Lettere T.* 4. *p.* 163. 173. *ſq.*), fructus ad exteros tranſ-
mittitur, Frigidius clima per hiemem non fert, ſed hiber-
nacula requirit, quæ Citris, Aurantiis, Decumanis in
principum & ditiorum hortis fere unice replentur, Heſpe-
ridum nomine. Fructus, qui in hiſce ad maturitatem perve-
niunt, vix diſtant ab iis gratia & eſſicacia, qui foris adſe-
runtur. Propagantur hæ arbores ſerendo ſemina & arbuſcu-
lis

lis inde prognatis gemmas præſtantiſſimæ indolis inoculando, vel & ramuſculos vaporario calido immittendo. Reliquas culturæ regulas in compendium redegit A Münchhauſen (*Hausvater T.* 3. *p.* 584.). Non hujus eſt loci, omnes varietates Citri vel naturæ in fructu formando luſus exponere. Horum uti reliquæ Heſperidum familiæ notitiam una cum cultura, exactam debemus Ferrario (*Heſperides ſ. de malorum aureorum cultura & uſu Libri quatuor Romæ* 1646.), Jo: Commelino (*Nederlantze Heſperides* 1676.), Volckamero (*Heſperides Norimbergenſes* 1713.), qui ipſi difficultati in diſcernendis per verba ſingularibus varietatibus opportune iconum auxilio ſubvenerunt. Multum operæ in hiſce quoque depoſuit Münchhuſius (*l. c. T.* 3. *Abth.* 8. *v. d. Agrumen* inde a *p.* 531.). Ad nos vero ſpectat ex amplo Citrorum complexu præprimis ista arbor, quæ Limon vulgaris Ferrario (*p.* 191. *c. Tab.* adjecta) dicitur, cujus quidem fructus pariter mox oblongior, mox globoſior, coloris mox dilutioris, mox ſaturatioris, medullæ mox largioris, mox parcioris, ſucci mox acidioris, mox mitioris, magnitudinis quoque diverſæ.

Fructus oblongam figuram præ ſe fert, altero extremo in papillam deſinens, altero obtuſior, cui adhærent calyculi reliquiæ. Extimam ejus partem conſtituit cortex aromaticus, poſt maturationem flavus, unde in officinis Flavedo audit, folliculis numeroſis oleiferis diſtinctus, qui ſuperficiem inæqualem reddunt ibidemque numeroſiſſimis poris hiant. Cum hoc arcte connectitur ſubſtantia alba ſpongioſa, inſipida fere. Intimam partem Pulpa ſ. Caro acida occupat novem loculis per membranas firmiores formatis, qui tamen multis anguſtioribus cellulis membranoſis diſſepiuntur, relicto cavo medio longitudinali. Semina cuilibet loculo immerſa ſunt duo ovata, acuta, amara, quorum arillus a medulla facile deglubitur. Quoniam citrea mala ſucci præcipue de cauſa colliguntur, ea præferas, quæ multum ſucci idque valde acidi intra tenue modo tegmen vehunt. Hæ ipſæ notæ in Malum Limoniam acidam C. B. cadunt; unde Angli plerumque in præſcribendo ſucco utuntur voce *Succi* Limoniorum). Malus medica C. B. tamen huic Varietati antiſtat aromate corticis uberiori & efficaciori. Quæ ad nos transferuntur Mala ante perfectam maturitatem decerpuntur, ne locorum diſtantia computreſcant, unde ſuccus quidem deſtituitur eo acore, quo alias imbueretur.

Qui carne comprehenditur Succus) expreſſione elicitur colore ſeri lactis ex Malis decorticatis, & defecatus inditur vaſis ſervando ei deſtinatis. Inſignis quantitas hujus ſucci tranſmittitur ad nos ex locis, quæ Citris abundant. In Sicilia pro hoc fine expreſſio ſucci ſequenti modo fit. Apice fru-

fructus utroque præciſo corticem ſex ſegmentis deglubunt. Denudata caro tum in corbe ex ſcirpo textas immittitur, quarum decem circiter, Mala citrea 6000. complectentes, ſibimet invicem impoſitæ prælo ſubmittuntur. Succus ſic expreſſus ex ſuppoſito vaſe in aliud transfertur, ut ſedimentum deponat. Poſtquam clarus evaſerit, doliis excipitur (Seſtini *l. c. T.* 4. *p.* 183.). De ſucco autem foris translato aliquando metuendum, ne ſucco immaturarum Uvarum dilutus fuerit (Retzius in *Vet. Acad. Handl.* 1776. *ſ.* 62.). Si ampullis ſervetur, opus eſt iis, quæ anguſtiori collo inſtruuntur. Copia mucilaginoſarum partium, quibus ſcatet, & quæ expreſſione ſucci intra linteum quoad partem ibidem colligitur, in cauſa eſt, quod non diu ſervari abſque corruptela poſſit. Contra hanc non ſatis illum munit ſuperinfuſum oleum Olivarum, etiamſi vas adhibeatur ad fundum epiſtomio inſtructum; nam brevi obſcuratur ſuccus, amareſcit, mucorem contrahit, oleique ſaporem adſciſcit. Præſtat omittere oleum & intra ampullam probe repletam ſuccum in cella ſervare, dein adhæreſcentem per moram ſuberi cuticulam caute ſeparare probeque cavere, ne ſedimentum agitatione aſcendat. Sic mucilaginoſa parte privatur, & adhuc poſt quadriennium probæ notæ fuit (Georgii in *Vet. Acad. Handl.* 1774. *p.* 245. *ſqq.*). In itineribus maritimis contra corruptelam munitur, quinta vel ſexta parte ſpiritus vini Gallici vel ſpiritus Rum admixta. Hacce arte per triginta duos menſes integer perſtitit in itinere Cookii a Capite bonæ ſpei ad polum antarcticum (Forſter's *Obſervations in his voyage* p. 638.). Sed vereor, ne acoris bonam inde partem perdat. Addito autem acido minerali, ut alii jubent, non poteſt non mutari natura ejuſdem. Egregia igitur imitatio ejus artis eſt, qua acetum fortius redditur, & tam concentrando acori quam corruptelæ avertendæ idonea, congelationi ſuccum ſubmittere. Hac nimirum auferntur & ſuperflua aquæ pars, & mucilaginoſum inquinamentum. Requiritur autem ſuccus ſtatione & decantatione, quantum licuit, depuratus, quem ſub gradu frigoris 23-27. Fahrenheit. (nam hocce frigus æquiparari poterit gr, 3-5. Celſiani therm.) congelare cures, utpote frigoris menſura huic negotio ſecundum experientiam maxime opportuna. Cruſta tum in vaſe glacialis mox ſeſe format ex mera aqua conſtans, quæ auferri debet, donec acida pars pariter conglaciare incipiat; vel, dum unum vel plura vaſa glacie teguntur, duobus foraminibus pertunditur illa, & ſuccus per hæc iteratis vicibus in aliud vas transfunditur, donec ſummum acorem receperit. Hac encheireſi canthari quatuor ſucci Citri vulgaris in menſuram unam acidi fortis, ſaporis ſinceri, probi clarique rediguntur. Octies igitur fortior reddi-

ditur, quam ante fuit. Glacies initio demta acido ſapore caret; quo ſerius autem demitur, eo acidior eſt. Admiſſo frigore vehementiori integer liquor conglaciat, imo acidiſſima pars, quæ tamen ſub regelatione prius deliqueſcit, tum ſenſim & aquoſa: verum ſeparatio utriuſque ſine jactura acidi fieri nequit, & hoc longe minus ingratum eſt. Præferenda igitur eſt ſuperius dicta encheireſis, cujus pretium & in acido, per plures annos ſine magna ſollertia ſervato, ſeſe approbavit (Georgii *l. c.*). Ruber alibi deſcribitur tantique ponderis, ut ſpiritu vini vel aquæ immiſſus fundum petat, nonniſi agitatione elevandus (Bergii *Mat. med. p.* 634.). Notatum eſt ſuccum ſecundarium congelatum, acidum licet ſatis, non diu corruptelæ reſiſtere. Poteſt & Citri acidum in ſal ſolidum evaporatione per calorem ſolarem redigi. Quod hac forma ex Iamaica tranſmiſſum, gratiſſimi fuit ſaporis tamque concentratum. ut ſcrupulus ejus unus, ea quantitate aquæ deſtillatæ ſolutus, quæ æquat ſuccum Malo citreo alias comprehenſum, ſufficeret ad eam eodem gradu acoris imbuendam (Percivals *phil. medical & experimental Eſſays p.* 219.). Hactenus vero non ſucceſſit præparatio ſolidi ſalis ex ſucco Malorum ad nos translatorum; an quod non ſatis maturuerint (Retzius in *Vet. Acad. Handl.* 1776. §. 62)? Pro itineribus maritimis ſuccum Citri vel Aurantii Rob inſpiſſare maxime convenit, quum in hiſce Mala ipſa non diu contra corruptelam muniri poſſint, & ſpatio quoque in navibus parcendum ſit. Hoc ipſum paratur ex ſucco decantatione vel colatione depurato & in vaſe murrhino amplo intra ahenum aqua plenum, quæ ad coctionem fere uſque incaleſcat, in ſpiſſitunem ſyrupi craſſi uſque denſato. Quo lentius hoc fit, eo præſtantius evadit *Rob*, unde in Indiis ope caloris ſolaris paratur; ad minimum duodecim vel quatuordecim horæ ad ejus præparationem artificiali igne requiruntur. Hacce arte per plures annos ſucci integritas ſervatur. Difficile ejuſmodi Rob aqua dilutum a ſucco recenti diſtingui poteſt. Ut vero fragrantia quoque illi competat, e re eſt paullo, antequam illud ab igne removeatur, illi addere flavedinis corticis tantillum (Lind *on Scurvy p.* 160. *ſqq.*). Maſſiliæ & Tolone Martio copioſe inſpiſſatur, indeque in reliquos portus Gallicos tranſmittitur, quo noſocomia & navigia ejus copiam habeant. Sic & ad limonatam vel potum Punch idoneus ſuccus eſt (Hunczowsky *med. chir. Beobacht. über d. Hoſpit. p.* 193.). Facile patet, Citri acidum haud minori commodo hanc in formam in officinis & pro uſu domeſtico vario poſſe redigi.

Succus recens expreſſus cum abſorbentibus, creta, conchis, lapidibus cancrorum fortiter ebullit eademque ſolvit,

ſed non abſque caloris adjumento ſaturatur, ſaturatus autem miſcelam aqua fere omnino inſolubilem inſipidam conſtituit. Idem ſuccus lithargyrio ſatur miſcelam pariter inſolubilem præſtat (Retzius *l. c. p.* 136. 138. §. 63. 67.).

Inter acida vegetabilia ſuccus Citri ſapore gratiſſimus & vel ideo aceto, alias vulgari, præferendus. Frequentiſſimi in febribus acutis uſus, ut in quibus refrigerat, ſitim mitigat. Si bilioſa diatheſis ſubeſt, hanc refrænat egregie. Nec minus in coercenda putredine valet, niſi dirior corruptela efficacius acidum ex mineralium claſſe expoſcat. Potionibus igitur & mixturis admiſceri ſuccus copioſe ſolet, vel pulpa Mali in obriculos ſecta & ſaccharo bene conſperſa, item, quibus acidum non diſplicet, abſque hocce palati blandimento, ingeritur ſive exſugitur. Pulpa diſſecta juribus carneis additur, ut damno prævertat, quod hæc in acutis alias facile excitaturæ eſſent: præſtat tamen ab hiſce juribus in illis febribus omnino abſtinere.

Explorata ſæpe hujus acoris in ſcorbuto mature avertendo & coercendo efficacia eſt, licet in morbo tam gravi tamque difficile curatu, ſi notabile incrementum ceperit, unico auxilio acquieſcere non liceat. Sufficit ſæpe in curatione ſcorbuti vel unicam vel primariam medicinam ſuccum Malorum citreorum ſ. aurantiorum vel eorundem pulpam exſtitiſſe. Atque hujus efficaciæ gravis teſtis cel. Lind (*on Scurvy* p. 150-168.) ex propria & aliena crebra experientia produci poteſt. Celerrimam & maxime conſpicuam virtutem ipſe exploravit (*l. c. p.* 150. 158.). Alii medico navali (cl. Murray *l. c. p.* 155.) hi quoque fructus in quovis morbi ſtadio & quavis ſpecie ſucceſſerunt, modo vires ſufficerent nec profluvium acceſſerit. Ita alio tempore quum ſcorbutus in claſſe quatuor navium inſignem ſtragem exerceret, claſſiarii tamen navis primariæ priſtinam ſanitatem ſervarunt vel jam deperditam recuperarunt, quum dux navis quovis mane jejunis iis tria cochlearia Limoniorum propinari curaret (*l. c. p.* 156.), ut alia exempla notatu digna prætercam. Magni momenti eſt una ſuccum expreſſum cereviſiæ admiſcere (*l. c. p.* 153. 167.), vel vino aqua diluto (*l. c. p.* 154.). Pulpa horum fructuum conſumpta, tegmine ejuſdem tumidæ & dolentes partes utiliter fricantur (*l. c. p.* 146.), Non minoris virtutis eſt, gingivis ſcorbuto correptis cortices Citri continuo applicari (Lind *l. c. p.* 165.). Et ſimilibus laudibus contra ſcorbutum Kramerus, Bachſtrömius aliique, qui de morbo hocce ex inſtituto egerunt, hoſce fructus cumularunt. Nihilominus tamen Rob Citri & Aurantiorum in itinere Cookii cum Forſteris neque ſuffecit ſcorbuto avertendo nec infringendo; ut igitur hiſce ſaltim experimentis probabile, evaporatione aliquid perdi, quod mor-

morbo adverſum ſit (Forſter's *Obſervations during a Voyage round the world p. 637. ſq.*).

Claruit quoque ſuccus hic vi calculum ſolvendi. Comprobata hacce variis experimentis extra corpus factis. Calculi enim ſucco Citri immerſi vel emolliuntur vel attactu diſſiliunt (Lobb *de diſſolv. calc. Exper.* 4. 6. 7.). Non tamen omnes ejuſdem efficaciæ auſcultant, quod non mirum, quum quoſdam calculos acidis, alios alcalinis ſubigi conſtet. Solvit & calculos in miſcela mellis, etſi debilius. Idem fit, ſi potui Punch immittuntur, & dimidio quidem ſpatio temporis celerius, ſi huic potui mel additur (Lobb *l. c. p.* 20. *ſq.*). Aſt propius vero accedimus experimentis in ipſo homine captis, Jam dudum in lithontripticorum catalogo Limonium ſuccum primo loco nominavit Fernelius (*Method. med. Lib.* 5. *cap.* 25.). Sic profuiſſe legitur miſcela, melli ſpiſſitudine ſimilis, ex ſucci Citri unciis tribus, olei Amygdalarum dulc. unciis duabus, ſacchari uncia dimidia; imo ſola Limonata vino remixta, ne colica cieretur, Anglum calculoſum ſervavit (*London Chronicle* 1761. *n.* 705. ex Cranz *Mat. med. P. I. p.* 47.).

In vomitu ſiſtendo eximie hoc acidum valet, quo fine rarius quidem hodie ſolum datur, licet & ſic crebro ſucceſſerit (Chomel *Uſuell. T. I. p.* 393.), ſed plerumque ſale plantæ cujuſdam alcalino commixtum ebullitionis tempore illud ægro propinamus; qua de re alibi jam fuſe dictum eſt (Vid. *Appar. med. Vol. I. p.* 100. *ſqq.*). --- Minus cognita eſt efficacia ſucci Citri in ſopiendo dolore colicæ biliofæ, quæ cochlearibus ejus majoribus duobus vel tribus captis præſtari traditur, ut primum ſuccus in ventriculum pervenerit (cl. Michaëlis in ill. Richt. *chir. Bibl. T.* 5. *p.* 131.). --- Sæpe etiam compeſcuit palpitationes cordis hyſtericas, ubi reliqua omnia fruſtra tentata fuerunt (Whytt *on nervous diſorders* in Ejuſd. *Works p.* 649.), unde conſenſus inter cor & affectionem nervorum ventriculi apparet. --- Uſus domeſtici hujus ſucci in connubio decocti Coffeæ etiam ſupra memini (*Appar. med. T. I. p.* 326.), quibus jam addere ſuppetit, in Holſatia celebratam medicinam non raro ex voto in febribus hiſce adhiberi, id quod & memorabili exemplo contra alia obſtinatæ febris confirmatur (Weber *Diſſ. de nonnull. febrifug. virtute pag.* 21.). --- In ictero ſuccus Aurantiorum & Limoniorum, ad quatuor vel ſex uncias per diem epotus, aliquando eximie profuit (ſicque quidem valde empirice Saunders in *Elements of the Practice of Phyſic p.* 170.). --- Addo modo in ſuppreſſione lotii ſuccum unius Mali citrei cum tribus cochlearibus olei Olivarum ſelecti efficax eſſe remedium (Chomel *loc. cit. pag.* 393.).

Ut alia acida parando ſero lactis inſervit.

Multiplex ejuſdem, gratiæ cauſa, ad cibos uſus eſt, potulentaque varia grata intrat. Horum vulgatiſſimum *Limonata* eſt, ex acido Citri aqua diluto & ſaccharo dulceſacto, ſitim æſtate & in febribus egregie fallens. Aliud celebratum iſtud, *Punch* dictum, eſt, quod ex ſucco Citri, ſpiritu *Arrack*, cui dupla aquæ quantitas affunditur, ſaccharoque pro ſaporis gratia, paratur. Admiſcendo inſuſum flavedinis aliquot Malorum citreorum aqua factum, potus tanto gratior evadit. Pleriſque calide ingeſtus magis placet. Quidam portionem vini Rhenani vel Campanici palati cauſa addunt (Conf. Münchhaus. *Hauſvat. T.* 3. *p.* 592.). Caveant ab hoc potu, qui acido primarum viarum laborant. Male vero ſubinde alia viliora ſpirituoſa iſti Arrack ſubſtituuntur, ut Rum vel ſpiritus vini Gallicus, quum inde cephalalgia dira facile cieatur. --- Ipſa caro citrea dulciaria arte conditur.

Flavedo), quæ extimam tegminis, quod pulpam includit, partem efficit, fragrantis odoris & aromatici ſubamari calidique ſaporis eſt. Siccatione multum fragrantiæ perit. Plurimum virtutis ejuſdem ab oleo, quo ſcatent folliculi ſupra dicti, dependet, quod, quomodo ſeparetur & cujuſnam naturæ ſit, infra docebitur. Medicaminis nomen meretur, quum nervos refocillet, ſtomachum roboret, flatus diſcutiat, ſudorem pellat. Quibus ſcopis tam ſimplici infuſione cum aqua quam variis præparatis infra nominandis ſatisfacit. Quoniam calida eſt, auferri debet ab orbiculis Citri, qui potulentis vel cibis in acutis febribus adjiciuntur. Temporibus ſi applicatur interna flavedinis tenuiter conciſæ pars, rubedinem in cute excitat & cephalalgiam aliquando in febribus tollit (Home's *clinical Experiments p.* 32.). --- Condimentum præterea gratum ciborum & bellariorum bene multorum conſtiiuit.

Sunt & Mali citrei Varietates, quæ ob albedinem craſſam, quæ pulpam parcam circumdat, in pretio ſunt, quum inde *Succata* ſive *Citronata viridis* præparetur, Huic fini præprimis inſervit Malum citreum Genuenſium vulgare Volckameri (*l. c. p.* 115. & icon tam integri quam diſſecti Mali *p.* 116. *a.*). Eſt cortex ſaccharo conditus, qui ipſe ex Italia & Gallia meridionali in cadis exiguis ad nos affertur, & pro lubitu ſyrupo ſuo vel & ſiccatus ſervari poteſt. Cupediorum numerum auget, & bellariis placentiſque variis delicatioribus affigitur. --- Mentio & facienda eſt Malorum citreorum ſale conditorum. Hæc in cadum repoſita aqua marina infunduntur pluries, primum per brevius, dein per longius tempus, quod poſtquam mutatis vicibus per quadraginta dies continuatum fuerit, difunditur aqua na-

marina, relicta modo ejus exigua parte, & ſale tum Mala condiuntur (Seſtini *l. c. p.* 179.). Salita hæcce Mala carni elixæ & intinctibus gratiam conciliant.

Semina) vermes necare inteſtinales multi perhibent, quam quidem vim amarities eorum cum oleoſa natura ſpondet. Contra aſcarides ſemina duodecim vel quindecim conquaſſata cum lactis unciis quatuor addito tantillo ſacchari coquantur, ſubjuncta forti expreſſione. Præbio hocce per tres pluresve dies dato mortui cum ſcybalis dejici feruntur (Lange *miſc. verit. med. pag.* 85.). In deſuetudinem abierunt.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Succus Citri). Vide ſupra *p.* 127. *ſqq.*

Succus Citri concentratus). *Ph. Svec. Ed.* 2. *p.* 42. Cfr. ſupra dicta uberius. Si hujus drachma una ſenſim ſex drachmis ſacchari p riſſimi inſtillatur, & hoc per vices exſiccatur, ſaccharum grate aceſcit: Pulverem Limonadæ) vocant, qui ſolutus aqua gratiſſimum acidulum potum erogat (*Vet. Acad. Handl.* 1774. *p.* 248. *ſq.*).

Morſuli Citri). *Ph. Svec. Ed.* 2. *p.* 91. ejuſdem tenoris.

Rob e ſucco Citri). Lind. V. ſupra *p.* 129.

Lapides Cancrorum citrati). *Ph. W. pag.* 121. Seleniten tartareum conſtituunt, omnino fere inſolubilem. Ridendæ igitur diaphoreticæ, bezoardicæ, diureticæ illis adſcriptæ virtutes.

Syrupus acetoſitatis Citri). *Ph. W. p.* 203. Ex ſucco Citri & ſaccharo. Grato ſapore & temperante virtute commendabilis; hinc mixturarum vulgare additamentum.

Syrupus corticum Citri). *Ph. W. p.* 208. Corticibus & granis Chermes vino maceratis, ex liquido cum ſaccharo ſyrupus fit. Rarioris, ſed facile intelligendi uſus. Grana Chermes ſuperflua.

Syrupus Citrie toto). *Ph. W. p.* 207. Ex corticibus Citri, ſucco ejuſdem digeſtis, & ſaccharo. Vires aliquantiſper reſtaurat.

Corticis Citri conditi). *Ph. W. p.* 37. Aufertur albedo. Rarius uſurpantur corticibus Aurantiorum conditis.

Spiritus corticum Citri). *Ph. W. p.* 191. Deſtillatione corticum recentium cum ſpiritu vini diluto. Flatus pellit & ſtomachum roborat.

Oleum de Cedro) vulgo, Eſſentia) *Gallis*, Eſſentia Limonum). *Ph. Lond.* Eſt oleum æthereum, quod in utriculis flavæ corticis Mali citrei partis reconditur, ibidemque a natura in ſua perfectione deponitur, ita ut adjumento mo-

do opus ſit ad illud ſegregandum. Elicitur hocce ex recentibus corticibus vel ope deſtillationis cum aqua, vel alia encheireſi. Ubi parcior horum fructuum proventus, deſtillatione opus eſt, quæ lento igne peragenda, quo primum oleum tenue & inſtar aquæ limpidum, dein craſſius tranſcendit. Siculi quotannis olei deſtillati libras 3000 eliciunt (Seſtini *Lettere T.* 4. *p.* 186.). Sed præſtat alia via uti. In Sicilia cortices, a Malis pro expreſſione ſucci ſeparati, inter duos digitos comprimuntur, oleum, quod exſudat, ſpongia crebro detergitur, quæ, ſi oleo ſcateat, ſubinde premitur, ut oleum vaſe ſuppoſito excipiatur; ſic quotannis circiter 4000 libræ olei colliguntur (*l. c. p.* 185.). Manibus ſibi invicem applicatis exprimere oleum, ut roris inſtar proſiliat in patinam, vel illud, corticem verſus vas vitreum vel murrhinum digitis comprimendo, excutere, tædioſus & ſordidus labor me judice eſt, nec commodus ad eam quantitatem eliciendam, quæ poſſet. Magis lucroſa minuſque tædioſa videtur encheireſis, quæ in Italia exercetur; ibi ſcilicet affricant machinæ numeroſis cuſpidibus inſtructæ flavedinem Malorum, unde dilaceratis utriculis copia olei hujus promanat, quæ intra canalem confluit, ex quo in ampullam transfunditur (Geoffroy in *Mem. de l' acad. d. ſc.* 1721. *p.* 159.). Quum tamen haud parca olei pars in corticibus ſic laceſſitis & in pulpam quaſi mutatis remaneat, hæc ipſa intra duo vitra plana reponitur, ut reliquum oleum quoque expellatur; tum ſtatione prægreſſa limpidior ejus pars, quæ præſtantiſſima, effunditur (Beaume *Elemens de Pharmacie T.* 2. *p.* 27.). Solent & eodem fine reſiduam dictam partem ſpiritu vini deſtillare, huncque demum aqua diluere, qua arte adhuc copia olei ſuperficiem petit facile ſeparanda (Neum. *Chym. Vol. I. P.* 2. *p.* 302.). Oleum abſque deſtillatione elicitum ſuavioris odoris eſt, item nonnihil craſſius oleo deſtillato, ſed ob mucilaginem admiſtam per brevius modo tempus conſervari ſeſe ſinit. Dubito, an hodie, ut olim Ferrarii (*l. c. p.* 173.) tempore, oleum hocce ex floribus vel frondibus deſtilletur. --- Oleum de Cedro exiguis vitris ex Italia transfertur, & penetrantiſſimi odoris item ſuaviſſimi eſt. Hinc odoramenta varia intrat.

Elæoſaccharum Citri vocant, ſi hoc oleum ſaccharo inſtillatur, gratiſſimi ſaporis. Brevius affricando fruſtum ſacchari cortici Citri recenti paratur. Imo ſtratum hocce ſacchari oleo imprægnatum ſi cultro ſeparatur, & ampullis bene obturatis inditur, impune per annum ſervari poteſt, & eodem fine adhiberi, cui alias inſervit recens oleum.

Oleum Syræ v. Zieræ). Ex Belgio tranſmittitur. Creditur eſſe tenacius oleum de Cedro, quod ſeparato per deſtillationem oleo fluidiori & limpidiori remanet. Errare, qui

Me-

Meliſſæ turcicæ oleum deſtillatum arbitrantur (Thorey in Crells *Entdeck. d. Chem. P.* 11. *p.* 56.).

Eſſentia Citri ſicca). (*Ph. Brunſv. p.* 246.) In Germania ita ſolet vocari ſaccharum oleo Citri imbutum, & in pulverem contritum. Pulveribus ſalinis gratiæ cauſa crebro admiſcetur.

Pharm. AURANTIORUM *Malum*, ex quo *Succus*, *Cortex*, *Folia*. NAPHÆ *Flores*.

381. *CITRUS AURANTIUM*; petiolis alatis, foliis acuminatis. Linn. *Syſt. veg. p.* 580.

α) Malus Aurantia major. C. B. Ferrar. *Heſp. Tab.* 369. 377. Regnault *Botanique* l' Oranger. Arbor ſempervirens originis orientalis, ſed hodie cultura copioſe in auſtralibus Europæ regionibus alitur, alliciente venuſtate & uſu frondium, florum, fructuum. Inſula americana Caraſſao fragrantiſſima Mala profert (Gaub. *Adverſ. p.* 31.).

Aurantium ab aureo colore corticis fructus dicitur, alii Arantium ab oppido Achajæ ſcribere malunt.

Veteribus ignota arbor videtur; certe noviſſe illos eam nonniſi conjecturis abſolvere poſſumus. Grandæva arbor, ut ducentos imo trecentos annos attingere dicatur, etiam fœcundiſſima. Frigidam auram melius fert, quam Citrus, humiditatis quoque avidior. In ceteris, quæ ad culturam pertinent, huc revocanda, quæ ſupra (*p.* 126. *ſqq.*) breviter pro ſcopi ratione de Citro expoſita ſunt. Ibi & fontes indicantur, ex quibus Varietatum ſeges cognoſci poſſit. Nobis cum duabus primariis modo agendum; quarum una præfixa *α*) eſt.

Fructus) hujus globoſus eſt, utrinque nonnihil compreſſus, umbilicatus. Veſtitur cortice extrinſecus fulvo inæquali, poris copioſis pertuſo, interne albo fungoſo; intra hunc autem continetur parenchyma flavidum loculorum [diverſi numeri, 9 ad 12, ſucco pellucido uberrimo fœtorum, quos formant diſſepimenta membranacea verſus cavum convergentia, quæ ipſa a ſe invicem facile dilaceratione ſeparari poſſunt. Quilibet loculus cellulas oblongas numeroſiſſimas plurimam partem utrinque acuminatas complectitur (Conf. pomorum aureorum anatome in Volckameri *Heſperid. p.* 100. & *Tab.* annexa.) Semina ſubovata compreſſa hinc inde longitudinaliter ſtriata, ceterum iſtis Citri ſimilia.

Fructus immaturi ſ. Aurantia curaſſavenſia Ph. Edinb. magnitudine Piſi ad Ceraſum fere uſque, idque quidem virides, ſeorſum colliguntur. Recentes ſaporem nonnihil acerbum produnt, ſiccati autem toti grate aromatici ſunt ſimulque inſigniter amari, ex viridi bruni. Sponte quidem hi ex

arbore copioſiſſime cadunt: ſed præſtat decerpere iſtos, utpote vegetiores. Magis hi aromatici ſunt, quam cortex maturorum, prout alia exempla fructuum exſtant, qui matureſcendo aromatis decrementum patiuntur, ut Iuglandes, Caryophylli aromatici. Aurantia dicta maceratione ſpiritum vini grata viredine tingunt, illique ſimul aroma cum amaritie impertiunt, quæ dotes in extracto commode colliguntur. Aqua minus commodum menſtruum eſt. Sed cum hac ſi deſtillatur, aſcendit oleum æthereum flavum odoris fragrantis. Excellunt vi ſtomachica. Commode & fonticulis induntur ad effluvium eorundem alendum, incitandum. Cupediorum ſpeciem gratiſſimam conſtituunt hi fructus ſaccharo conditi, ſed tædioſæ præparationis (Munchhaus. *Hauſvat. Vol.* 3. *p*, 596.).

Fructus vero maturus) ſ. *Aurantium hiſpalenſe. Ph. Lond.* in uſu potiſſimum eſt. Succus), quo caro ejuſdem ſcatet, gratum acorem habet. Hinc in febribus ad compeſcendum calorem, & ſitim leniendam, cum aliis ſymptomatibus aptus eſt: & ad putredinem humorum coercendam tam in acutis quam chronicis morbis. Eminet inter hoſce ſcorbutus. Mentio jam facta eſt hujus efficaciæ præcedente capite; quam ipſam jam Ronſſæus (*de magnis Hippocr. lienibus* 1564.) cognovit, & numeroſi inter recentiores teſtes confirmanr (V. Lind *on Scurvy p.* 150. *ſqp.*). Memini quoque Robis, quod in itineribus maritimis præcipue inſignis utilitatis eſſe, & per plures annos ſervari poſſe, ſignificavi. Viginti quatuor ejuſmodi Mala, quæ pondere quinque libras cum quatuor unciis æquant, erogant libram unam & uncias novem cum dimidia ſucci puri, qui ipſe in Rob denſatus quinque circiter uncias pendet, ſpatium vero minus occupat, quam unciæ tres aquæ; unde patet, quantum vel ob parſimoniam ſpatii hac forma navibus accommodatus ſit (Lind *l. c. p.* 161.).

Sub experimentis variis, digeſtione ſive frigida ſive calida factis, calculos urinarios quoſdam ſuccus ſolvit, ut inde anſa peti poſſit calculoſis illum exhibendi (Lobb *de diſſolv. calcul.* §. 495. *ſqq.*).

Corticis) Aurantiorum exterior pars ſive Flavedo) copia utriculorum ovalium oleo eſſentiali ſcatentium inſtruitur, quod ex compreſſo digitis cortice imbris inſtar proſilit. Gratum amarorem cum aromate ſapido & fragrante præ ſe fert. Hinc quum efficacia tum gratia medicis ſeſe commendat. Siccando odoris multum perdit. Aqua frigida amaras præcipue partes extrahit, calida ſimul odoras. Spiritus vini rectificatus autem plus elicit, quam aqua. Deſtillatione cum aqua oleum æthereum, in quo reſidet odora pars, aſſurgit, nec niſi amara pars in reſiduo remanet. Ca-

lida

lida eſt medicina, ſtomachi languori ſubveniens, flatus diſpellens, roborans, analeptica.

Præter haſce vires, quæ hariolando jam conſtitui poſſunt, aliæ illi competunt, quarum ratio non adeo manifeſta. Hujus natura eſt febrifuga corticis. In quartanis tantum illi tribuit Dubeus (*Medecin des pauvres p.* 285. *ſqq.*), ut non vereatur illum Quinquinam Gallorum vocare. Magis vero exſpatiatur in ejus laudes Nigriſolius (*Febris china china expugnata. Ferrar.* 1700. *p.* 276. *ſqq.*), qui cortici peruviano parem fere illum declarat, quin quibuſdam in caſibus iſto ſuperiorem, ſcite adjungens iis potiſſimum febribus conducere, quæ vitio ventriculi & ſuccorum, quæ chyloſin promovent, enaſcuntur. Recens autem detracto, ab alba interiori parte liberato, & vino generoſo vel & aqua macerato, utitur, ad præbia quotidie terna, repetitione quoque probe cavens, ne febris reverſio fiat; vel & exſiccato, cujus in pulverem ſubtiliſſimum redacti unciam unam perſundit libris tribus vini generoſi per nychthemerum vel aqua Cardui benedicti, quod infuſum partitis doſibus ingeritur. Placet & bolorum forma ad drachmam unam pulveris bis vel ter de die in ſyrupo capiendam. Aliis commoda fuit eſſentia corticis Aurantiorum guttatim capta. Imo in febribus valde contumacibus, vinum hocce cortice imprægnatum in prandio & cœna. Mirum, quod auctor plerumque remedio per ſe jam calido menſtruum vel vehiculum ſpirituoſum aſſignaverit. Ad calidioris naturæ homines opportunitatem ejus dandi reſtringens Möhringius (*Comm. noric.* 1736. *p.* 20.), fatetur tamen & in remittentibus febribus valuiſſe, & quartanam ſororis ſuæ junioris in electuario cum ſyrupo acetoſitatis Citri abſque prævia præparatione poſt conſumptam unciam unam cum dimidia, ſufflaminaſſe, circumſpectionis cauſa ſubjuncta adhuc uncia dimidia. Inter plura fruſtranea experimenta binis tamen exemplis fugavit quartanam, data drachma una pulveris omni trihorio, ſummus Werlhoſius eo ſucceſſu, ut jam primus ſtatim paroxyſmus eo capto miteſceret (*Commerc. nor.* 1735. *pag.* 98.). Limitanda igitur ejuſdem in febre intermittente laus eſt.

Hæmorrhagias præterea quaſdam ſedat. Maximi hunc corticem in fluxu menſium immodico facit Septalius (*Animadv. med. Lib.* 7. *art.* 144.) in decocto dilutiori. Tutiſſimum item æque ac efficax pronunciat corticem Hamilton (*de prax. reg. p.* 20.). Sed non juvat, quando placenta uterina remanſit, nec quando cancri exulceratio vel excreſcentia quædam in orificio uteri vel ejus cavo ſtillicidium dictum excitavit, ſed tum modo, quando vel ſanguinis natura vel relaxatio vaſorum ejuſdem in cauſa eſt. Decoctum

tum

tum ſaturatius requiritur, ſcilicet ex corticum numero ſeptem cum libris aquæ tribus, donec remanſerint duæ, coctis & ſaccharo dulceſactis, cujus quidem cochlearia decem ter vel quater quotidie ingeſta (*l. c.*). Multum ponderis huic remedio accedit Werlhofii (*Opp. Ed.* Wichm *p.* 460. *not.* 7.) auctoritate, item Whyttii (*Works p.* 662.), qui tamen modo amici cujuſdam experientia nixus illud commendat. Hic vero, prout olim Septalius, recentibus corticibus uſus eſt, & cortices ſeptem cum libris tribus aquæ ad libras duas coxit, addens colaturæ ſacchari unciam unam & Elixirii vitrioli guttas ſexaginta, cujus miſcelæ cochlearia ſex omni trihorio data. Sed rurſus ſolum decoctum corticum ſuffecit cl. Gulbrand (*De ſanguifluxu uterino Ed.* 2. *p.* 82.). Prout vero ad moderandum fluxum menſium immodicum aliquoties feliciter hunc corticem Werlhofius (*l. c.*) adhibuit, ita & ſub moliminibus aberrantibus ---. Imo proficere in hæmorrhoidibus ſub utroque dicto vitio hic idem expertus cognovit (*l. c.*), tacentibus aliis.

In morbis nervoſis, in quibus plerumque & ventriculus & inteſtina labefactantur, corticis hujus eximia virtus eſt, quin præferendus ille aliis amaris ſtimuli cauſa, quem ob aroma ſimul exercet. Eſſentiæ variæ ſimplices in officinis proſtant, ſtomacho opportunæ. Commodum vere eſt connubium corticis hujus cum mere amaris; cujus exempla præbent Elixir ſtomachicum temperatum Hoffmanni. *Ph. W. p.* 53. item Tinctura ſtomachica Whyttii) (V. *Appar. med. Tom.* 2. *pag.* 18.) non ſpernenda.

Ob gratiam ſaporis pani ſecalino ſæpe additur, item intrat alios multos cibos eadem de cauſa. Dulciaria præcipue ars condire eum varie ſaccharo novit, vel eum in ſegmenta longa diſciſſum ſaccharo obducere, item bellaria ejuſdem additamento palato placidiora reddere. Sic flavedo corticum Aurantiorum condita, vel ſuo ſyrupo perfuſa, vel ſicca ſervatur; & non ſolum per ſe vires medicas poſſidet, ſed & variis medicamentis ad ſaporem corrigendum admiſcetur. Condiri quoque integrum Malum aurantium ſaccharo ſolet. Commemorandum jam celebratum iſtud jure potulenti genus, *Biſchoff*, eſt. Requiruntur pro hoc Mala aurantia recentia ſuccoſa, quæ, poſtquam inciſus fuerit cortex, torrentur ſuper carbonibus donec cortex nigreſcat. Adhuc calida perfunduntur vino rubro & conquaſſantur, addito tum in vaſe obtecto ſacchari ſufficiente quantitate. Poſt aliquot horas liquidum potui idoneum eſt. Quidam panem ſecalinum toſtum reliquis addunt. Loco vini rubri alii vino Rhenano utuntur, utique nobili potu, unde & Svecis *Aerkebiſkop* nomine venit. Deficientibus Aurantiis eſſentia corticum ſubſtitui poteſt, ſed cave ab iſta, quæ ſpiritu vini para-

ra-

ratur, quum diris cephalalgiis potus moleſtus evadat. Probe vero paratus ſtomachum egregie roborat & veſperi potatus ſudores blande ſub grato ſomno provocat, ex quo expergefactus alacritatem & corporis & animi haud mediocrem ſentio. Acidum vero Mali ſpirituoſum vini ita temperat, ut ſolito major hujus potus, quam vini, menſura ferri poſſit.

Flores) *Naphæ* dicuntur petala hujus arboris. Sapor horum amaricans. Odor recentium ſuaviſſimus omnibus conſtat, qui vero ſiccando eos omnino fere aufugit. Aqua illum deſtillando abſumit ſimulque oleum fragantiſſimi odoris evolvit. Condiri a quibuſdam ſaccharo ſolent, item filo trajecto ſuſpendi in vitro ſoli obverſo, ut liquidum odorum tranſudet, dein in exiguis vitris ſervandum (Munchhaus *l. c. p.* 598.).

Folia) verſus lucem conſpecta punctula pellucida produnt, quæ nihil ſunt niſi folliculi oleum eſſentiale vehentes. Manu trita odorem grate fragrantem ſed debiliorem ſpirant, item ſaporem ſubamarum præ ſe ferunt. Inde a viginti duobus circiter annis celebritatem in curandis convulſionibus, imo ipſa epilepſia, nacta ſunt, poſtquam inſtar arcani primum Hagæ Comitum uſurparentur, dein a cl. Weſterhoef ejus urbis tum Phyſico, celato eorum nomine ad ill. De Haen (*Rat. med. T.* 6. *p.* 305. *ſqq.*) in pulvere mitterentur, ut ipſe experimenta ſubiret. Certiorem tum eum reddidit cl. Ophthalmiater Wencel, Vindobonæ tum verſatus, arcanum miſſum nihil niſi Aurantiorum folia eſſe, unde mox pro ægris publico ſumtu ſuſtentatis undique collecta ſunt. Revelatum & litteris Haga miſſis, quod hactenus inſtar myſterii reconditum fuit. Prima experimenta capta erant decocto foliorum vel cum Succolata miſto, quod videtur fuiſſe vulgatiſſimum, item aliquando in connubio vini rubri (V. formula cl. Velſe in Haenii *Rat. med. l. c. p.* 310.), vel & decocto per ſe dato. Sæpe profuit mirifice in morbis convulſivis cl. Weſterhoff, item ſucceſſit cl. Velſe (*l. c.*), qui eo & mitigatam aliquando colicam pictonum, ejuſque ope vomitum colicæ hujus ſedatum, item infantem biennem, convulſionibus epilepſia catalepſi detentum, convaluiſſe omnino, teſtatur. Ipſe Haenius in convulſionibus variarum partium folia hæcce optimo effectu ſuppeditavit (*l. c. p.* 308. 311. *ſq.*), in vera autem epilepſia nihil iis profecit, nec in tremore poſt terrorem ſuperſtite niſi levamen attulit, quod & unicum adjumentum fuit, quod alius quidam medicus in chorea St. Viti ab illis percepit (*l. c. p.* 313. *ſq.*). Adeo vero felici eventu tentavit hanc medelam in ipſa epilepſia in noſocomio St. Marci Locherus (*Obſ. pract.* inde a *p.* 44.), ut in plurimis paroxyſmum vel mitio-

tio-

tiorem vel rariorem redderet, in aliis malum omnino diſpelleret; quidam vero ægri etſi fruſtra illam adhibuiſſent, conſtantiorem tamen reliquis omnibus effectum illis præſtitit. Fuerunt inter dicta emolumenti inde percepti exempla quædam epilepſiæ chronicæ habitualis item varia ex terrore ortæ. Sic puerum ex terrore epilepticum ſanavit foliis hiſce cl. Hannes (*Epiſt. ad.* Büchn. *de puero epilept.*), recrudeſcente etſi poſt octo menſes malo: alia demum experimenta fidem eorum in animo ejus tam ambiguam reddidere, ut ne leniendæ quidem epilepſiæ (*Nov. Act. acad. nat. curioſ. T. 5. p.* 245.) paria quovis caſu declararet. Præter dictos etiam alii epilepſia ex terrore nata iis liberati ſunt, quorum e numero puer ter hocce morbo correptus memorandus (Geſner *Schwäb. Samml. u. Beobacht. B. 1. p.* 198.), item virgo (Andr. Jul. Looſ. *Diſſ. hiſt. epilepſiæ fol. aurant. ſanatæ, Gröning.* 1771.), & fœmina 42. annorum per duodecim annos epileptica (Marx *Obſervata quæd. med. p.* 33. *ſqq.*). In Svecia duos infantes hocce auxilio ab experientiſſ. Strandberg ſanatos, breviſſime exponitur (Roſenſtein in Halleri *Epiſt. Vol. 5. p.* 174.). Item ſucceſſit cl. Kämpf in duobus puerulis epilepticis, præmiſſis ob ſordes primarum viarum evacuantibus (*Act. Societ. ſcient. Haſſiac. T. I. p.* 156.). Hactenus quidem recenſui caſus, quorum tantum non omnes vel magis vel minus efficaciam foliorum in epilepſia confirmant. Sed alii proſtant, in quibus ſpem omnino fefellerunt. Contigit illud in puella octenni per duos annos epileptica, ſed poſtea Galio luteo ſanata (Bonafos in Richardi De Hauteſierk *Obſerv. de Medic. T. 2. p.* 450.). De pari inertia queritur ill. Home (*clinical Experiments p.* 211.) binis exemplis, quorum unum pertinet ad epilepſiam brevis durationis in puero, alterum ad epilepſiam ſexennem in viro quinquagenario. Tiſſotus (*Traité de l' epilepſie p.* 335.), licet ſubinde aliquid commodi ſe obſervante in epileſia hæc folia attulerint, longe tamen illa inferiora radice Valerianæ declarat. Non poſſunt igitur pro univerſali ſpecifico in hoc morbo agnoſci, quod ſuſtinere nec ipſe Locherus auſus eſt. Aſt jam juvat, aliquando in morbo tam difficili profuiſſe.

Potiores vires in ſpaſmis & convulſionibus hyſtericis compeſcendis poſſidere videntur. Non ulterius extendit pretium eorum Werlhofius (*Opp.* ed. Wichm. *p.* 707. *not.* *), quin ad leviores tantum convulſiones hujus generis reſtringit. Ad haſce reſpicere & Tiſſotum (*l. c.*) arbitror, qui folia in ptiſana fœminæ, cui reliqua omnia nimio irritamento fuerant, utiliter exhibuit. Ita & cl. Mieg (*Epiſt. ad* Hall. *T. 5. p.* 135.) apud pluſculas fœminas hyſteracas, cum in vagis doloribus ſpaſticis tum præcipue in ventriculi ſpaſtica

af-

affectione,, virtutem ſuam approbarunt. In nervorum debilitate optimum exinde effectum expertus eſt Kämpfius (*l. c.*). Non moror igitur caſum ſingularem adverſum (Home *l. c.*), in quo & reprehendi nonnihil poteſt, quod ægra per decem modo dies foliorum uſui indulſerit.

Tentari ulterius meretur, quid hæc folia in tuſſi convulſiva valeant; certe animum addunt tria a cel. Dalbekg capta experimenta, in quibus folia tam in pulvere quam infuſione, ſed ſolito largius, data auxilio fuerunt (*Vecko-Skrift för Läkare Vol.* 3. *p.* 49.).

Diuturna corporis præparatione ante uſum hujus remedii in epilepſia non opus eſt. Purgatio autem alvi & ſubinde repetita præcedat, in pleriſque & revulſionis a capite cauſa venæſectionem inſtituete viſum eſt (Locher *l. c. p.* 46.). Præſtat ſimpliciſſima ratione folia adhibere, ſcilicet vel in pulvere, cujus drachma dimidia (Locher) ad integram (Tiſſot) bis (Locher) vel ter quaterve (Tiſſot) de die ingeritur; vel in decocto, ita ut foliorum Aurant. conciſ. Manipulus unus in libra aquæ ad dimidiæ conſumtionem coquatur, & colatura pro præbio mane ſumatur (Locher *p.* 47.). Formulæ huic ſubſtitui poteſt alia ex foliorum uncia dimidia cum viginti unciis aquæ per quadrantem horæ cocta; quod liquidum & ſpatio unius diei deſtinatur. Non negligenda autem hujus remedii per plures menſes continuatio eſt.

Subjungo hic Varietatem, quæ intra arbores Citrum & Aurantium quaſi media eſt, Limon Bergamotta in Volckameri *Heſper. p.* 155. *cum icone p.* 156. *b.* dictam. Hujus fructus quidem plurimam partem pyriformis, ſubinde tamen & rotundus, color corticis ut in Limoniis ſulphureus & ſapor ſucci acidus, ſed folia alata. Odor corticis craſſi amœniſſimus ex oleo latente. Hoc inde elicitur in Italia nomine *Olei Bergamot.* Eſt pallide citrinum, fragrantiſſimum, acre. Odoramentis præcipue inſervit.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Cortex Aurantiorum conditus). *Ph. W. p.* 37. Laus ſupra jam dicta. Poſſet ſyrupus, in quo ſervatur cortex conditus, uſui medico inſervire, præcipue tum, quando palato blandiendum eſt. Sed proſtat & alius.

Syrupus corticum Aurantiorum). *Ph. W. p.* 208. Maceratione corticis in vino generoſo prægreſſa, quo menſtruo aromatica iſtius pars tanto melius extrahitur, additur ſaccharum. Ita efficacior evadit ad ſtomachum roborandum & flatus diſcutiendos nervoſque reficiendos, ad quos ſcopos tamen nunquam ſolus porrigitur. Gratiæ cauſa mixturis de-

co-

coctiſque admiſcetur & pulveribus in electuarium formandis.

Eſſentia cort. Aurant. cum vino malvatico). *Ph. W. p.* 80. Ex flavedine corticis in vino dicto macerata. Eximium ſtomachicum & carminativum, quod ad unciam dimidiam vel integram per ſe ingeri poteſt. Efficax quoque & ſimul ſimplex ſatis ad ventriculum roborandum elixir parari curo ex amaro quodam extracto in hac eſſentia ſoluto, addito tantillo liquoris anodyni Hoffmanni.

Eſſentia cort. Aurant. ſpirituoſa). *Ph. W. l. c.* Ex cortice, ſpiritu vini rectificato digeſto. Calidior eſt & caput tentans, ut modo pro dictis ſcopis guttatim exhiberi poſſit ad guttas ſexaginta uſque. Subſtituunt quidam pro eſſentia cortici huic fructus aurantios immaturos, quæ ipſa eſſentia alteri virtute vix cedit.

Aqua cortic. Aurant. c. vino). *Ph. W. p.* 14. Fit deſtillatione corticis vino albo macerati. Grate analeptica.

Aqua cort. Aurant. ſimplex). *Ph. Lond. p.* 52. Corticem recentem cum aqua deſtillando.

Spiritus cort. Aurant.) *Ph. W. p.* 191. Pariter ex cortice recenti deſtillatur, menſtruis, ſpiritu vini & aqua.

Oleum cort. Aurant.) *Ph. W. p.* 131. Duplici modo & hoc, prout de oleo Citri dictum eſt, paratur, deſtillatione corticis recentis cum aqua, & expreſſione. Primum propoſuit Parmacopœa indicata. Alter, certe qui in inſula Curaſſao exercetur, hic eſt, quod oleum ex cortice recenti Mali maturiſſimi preſſo, verſus planum inclinatum laminæ vitreæ excutiatur defluenſque ad uſum colligatur (Gaub. *Adverſ. p.* 31.). Recens oleum, prope excolor & fluidiſſimum, ætate fuſcum fit, & in balſami fere craſſitiem ſpiſſecit. Aroma ſuum & ſpirat & ſapit, aquæ ſuperficiem tenet, acre, calidum. Curaſſao oleum hoc commendabile maxime ſe reddit vi cardiaca, ſtomachica & carminativa. Saccharo ad aliquot guttulas exceptum etiam apud nos levamen in colicis affectionibus præſentaneum attulit (Gaubius *l. c. p.* 31.); ſponte patet intelligi eas, quas flatus collecti generant.

Mora aliquot annorum hoc oleum in fundo vitri, quo ſervatur, probe obturati *concrementum* producit, quod conſtat ex glebulis ſubluteo pellucentibus, inter ſeſe nonnihil cohærentibus, formæ multiplicis, ad tactum ſcabris, fragilibus. Sapor hujus quidem, qui Aurantii cortici proprius, aromaticus, non tamen, ut olei, acris. Saliva deliqueſcit integre. Aqua levi concuſſione, uti & alcohole vini, non ægre ſolvitur, & utrumque grato ſapore & odore imbuit. Neutrum vero horum menſtruorum, ut oleis alias cum aqua conquaſſatis fit, hocce turbatur. Intra cochleare ſuper pru-

nis

nis liquatur, dein vapores emittens ſenſim omnino diſparet, ſed abſque crepatione vel flammula vel ſcintilla & abſque ullo reſidui cujuſdam veſtigio. Flammam nullam capit (Gaub. *l. c. p.* 30. *ſq.*). Patet igitur non uno indicio, pro camphora hoc concrementum haberi non poſſe. Eſt potius ſal quoddam volatile eſſentiale, ex ipſo oleo æthereo enatum, quod ſimile & ex Oleo Majoranæ, Cinamomi &c. depoſitum conſtitit (Vide de horum ſalium natura plura in Cartheuſ. *Diſſ. phyſ. chem. p.* 327. *ſqq.*).

Aqua florum Naphæ) *vulgo*, Florum Aurantiorum) *Cod. Pariſ. p.* 166. Ob inopiam florum in temperatioribus Europæ partibus ex Italia & Gallia transfertur; commendabilis odoris gratia & vi analeptica, unde variis medicamentis addi ſolet.

Oleum deſtillatum florum Naphæ). Aliis Oleum ſ. eſſentia Neroli) dicitur. Una cum aqua aſcendit. Rubrum, fragrantiſſimum. Ob pretium charum, quo venit, ſubſtituitur illi vulgo oleum Been cum floribus digeſtum ---. Male igitur Chomelius (*Uſuelles T. I. p.* 393.) Neroli) ex cortice Citri deſtillari innuit.

Pharm. AURANTII SINENSIS v. DULCIS *Pomum*.

β) Citrus Aurantium Sinenſis. Linn. *Spec. pl. p.* 1101. Malus aurantia, cortice eduli C. B. Icon rami fructiferi: Aurantium Olyſiponenſe Ferrar. *Heſper. p.* 427. Aurantium Sinenſe Volckam. *Heſp. p.* 194. C., qui ſubtilis eſt in diſtinguendo Aurantio Olyſiponenſi a Sinenſi. Creditur arbor ex regno Sinenſi primum in Luſitaniam translata.

Quicquid ſit, colitur in Europa hodie iiſdem artificiis iiſdemque locis, quibus reliquæ Heſperidum arbores. Etſi in pleriſque conveniat cum Aurantio vulgari: ſunt tamen quædam in ipſa arbore, quibus differunt (Munchh. *Hauſv. T.* 3. *p.* 545.). Et Fructus) diſtinguitur cortice paullum pallidius flavo, læviori, aromatico abſque amaritie, ſucco denique dilute flavo dulci vel acido dulci. Proſtat & Varietas hujus rarior ſucco purpureo.

Raro fructus inſtar medicinæ impenditur, ſed ad eſum ejus invitat æſtate reficiens ſuccus, qui cum gratia combinat vires ſæpe de fructibus horæis recenſitas, temperantes, antiſepticas, modice reſolventes. Facile igitur patet, quantum in ſcorbuto valeat. Nominatim commendantur hæc Mala in Morbo ex hocce fonte oriundo & in Friſia occidentali familiari, difficultate deglutiendi, ita nimirum ut ſex, octo, duodecim poma quotidie per longum tempus conſumantur (Pereboom in *Nov. Act. nat. Cur. Tom.* 5. *p.* 26. *ſqq.*).

RI-

RIBES.

LINN. *Syſt. veget.* p. 201. *Gen. pl.* p. 111.

Pharm. RIBIUM s. RIBESIORUM RUBRORUM *Baccæ*.

382. *RIBES RUBRUM*; inerme, racemis glabris pendulis, floribus planiuſculis. Linn. *Spec. plant.* p. 290. Groſſularia multiplici acino ſ. non ſpinoſa hortenſis rubra ſ. Ribes officinarum. C. B. Ribes vulgaris acidus ruber. Jo. Bauh *Hiſt. pl. T.* 2. p. 97. Icon: Regnault *Botan.* Le Groſſeiller à Grappe & à fruit rouge. Frutex ſponte creſcens in locis ſubmontanis & ſubalpinis Sveciæ, Helvetiæ, aliarumque ſeptentrionalium regionum, in hortis ubivis colitur.

Propagatio per ſemina quoniam nimis lenta, alii ejuſdem modi, per ſurculos ex radice pullulantes, ramos deflexos vel præciſos & terræ infixos, præferuntur. Solo fertiliori melius frutex viget, fert tamen & ſterile. Cultura baccæ, quarum ratio præcipue habetur, grandeſcunt & mitiores fiunt.

Baccæ magnitudinis fere Piſi, globoſæ, pellucidæ, umbilicatæ ſunt. Hæ intra tegmen tenue pulpam comprehendunt ſuccoſam ſeminibus ovatis. Cultæ vel rubræ, vel rubellæ ſ. carnei coloris, vel albæ ſunt. Acidiores ſunt rubræ, quarum tamen acro intenſior in frutice fero eſt; hic igitur medico uſu aptior. Succus rubrarum earundemque maturarum baccarum acido - dulcis, ſubmucilaginoſus, grate ruber. Statione in loco ſubcalido in gelatinam ſponte coit. Immaturæ baccæ proxime accedunt ad Acetoſam mitigando dolorem in lingua ex Ranunculis guſtatis exortum, quamdiu ſuperficies ejuſdem nondum eroſa Krapf *exper. cum Ranunc.* p. 102.).

Vis cum aliis fructibus acido dulcibus communis, temperans, antiputredinoſa, ſolvens, dignas haſce baccas reddidit, quæ in febribus continuis, inflammatoriis, bilioſis, putridis, ſedulo adhibeantur. In hiſce morbis pro conditione diverſa crudæ, vel in ſucco expreſſo vel ſaccharo conditæ, vel in Rob inſpiſſatæ, item in ſyrupo, uſurpantur. Solvendi potentia, qua ſaponem æmulatur. Sic mixturis vel potulentis crebro præparata varia ex Ribeſiis admiſcentur. Pluſcula experimenta cum calculis, ſucco vel vino Ribeſiorum immiſſis, capta videntur edocere, haſce baccas, licet naturæ acidæ ſint, contra opinionem calculo comminuendo non ſufficere (Lobb *de diſſolv. calcul.* p. 69.).

Frequentior longe harum uſus diæteticus eſt. Crudæ nimi-

mirum eduntur vel ſolæ vel humectatæ aqua ſive ovi albumine, & ſaccharo in pulverem redacto immerſæ. Integræ quoque ſaccharo coquuntur & ſic acetarii inſtar vel in placentis ingeruntur. Item ex ſucco earundem expreſſo cum ſaccharo gelatina (Marmelade) parari poteſt, ſola miſcela abſque ulla coctione, ſenſim ſub continua & protracta agitatione ſacchari pulverem admiſcendo. Quod cupediarum genus iiſdem, quos dixi, ſcopis inſervit, item aqua ſolutum egregie æſtate, & in febribus, reficit. Nec reticendum eſt vinum ſapidum, grate rubrum, quod ex ſucco cum aqua tepida expreſſo & poſt additum ſaccharum farinaceum fermentationem ingreſſo obtinetur (*Hjelpreda i hushallningen* 4. *Ulp. p.* 494. Rozier *Obſerv. & Mem. T. I.* 1773. *Mart. p.* 184. *ſq.*). Ex fecibus ſpiritus vini deſtillari poteſt, Gallico vix inferior (*Hjelpreda p.* 495.). Ametum quoque ex hiſce baccis obtineri (Gunner. *Flor. Norv. p.* 46.), facile creditur.

PRÆPARATA.

Rob Ribium rubrorum). *Ph. W. p.* 163. Gelatina Ribeſiorum). *Ph. Lond. p.* 67. Ex ſucco baccarum & ſaccharo in mellis ſpiſſitudinem coctis. Vires egregiæ jam dictæ.

Syrupus). *Ph. W. p.* 199. Differt a priori præparato, majori copia ſacchari & fluiditate.

Pharm. RIBESIORUM NIGRORUM *Baccæ*, *Folia*.

383. *RIBES NIGRUM*; inerme, racemis piloſis, floribus oblongis. Linn. *Sp. pl. p.* 291. Groſſullaria non ſpinoſa, fructu nigro. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 556. Regnault *Botan.* Le Caſſis ou Groſſeiller à fruit noir. Frutex ſponte ad ſtagnorum & fluviorum ripas & in ſylveſtribus Germaniæ, Angliæ, Helvetiæ, Sveciæ, item in Finnia prope margines viarum creſcens. In hortis baccarnm præcipue cauſa colitur. Ramis præciſis & terræ impactis facile propagatur.

Omnibus partibus ſpirat odorem lotii felini, vel odorem fere cimicum.

Baccæ) globoſæ Piſum æquantes, vel majores, umbilicatæ, nigræ & nitentes recondunt medio intra ſuccum obſcure ſanguineum ſubſtantiam compactiorem, gelatinoſam. Expreſſione elicitur ſuccus rubro violaceus, qui colatus in gelatinam tenuiorem ſponte ſpiſſeſcit. Quibuſdam crudæ in deliciis ſunt, alii eaſdem repudiant. Lotium pellere arguunt materiæ medicæ commentatores tantum non omnes, inque eo (Vid. e. c. Hallerus in *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 819.)

ad Foreſti auctoritatem provocant. Mihi quidem hunc ſciſcitanti obvenit commendatio decocti vinoſi ex ſeminibus Dauci & gemmis Ribis nigri, caſu ſingulari (*Opp. Lib.* 25. *Obſ.* 10.), item alio loco laus efficacior connubii *foliorum* ejuſdem cum aliis multiplicis generis decocto deſtinatis (*l. c. Obſ.* 18. 19.). Sed equidem non audeo gemmas per baccas interpretari, tanto minus, quum veras gemmas non deficiat ſua virtus, nec etiamſi baccas intellexiſſet, tribuiſſem hiſce in lotio pellendo multum in connubio Dauci ſeminum, quæ quidem ſola diuretica eſſe, alio loco ſignificavit. Simile ferendum de foliorum in farragine aliorum miſcela.

In angina inflammatoria plus fidei hiſce baccis ineſt. Unde ab Anglis *Squinancy-berries* dictæ, quibus ipſis quoque, quoad ſciam, primam hujus virtutis notitiam debemus. Ejus meminit Rajus (*Hiſt. plant. Vol.* 2. *p.* 1486.). In angina commendari notavit Dale (*Pharmacol.p.*321.). Item mulieribus quibuſdam in Anglia medicinæ operam navantibus efficacia Robis harum baccarum in angina jam dudum cognita fuit (*Phil. Tranſ. Vol.* 41. *P.* 2. *p.* 656.). Hocce Robe & ſibi & aliis anginoſis ſubvenit Theologus quidam, qui & deficiente iſto decoctum ex foliis cum lacte vel præſente hieme ex cortice pro gargariſmate ſubſtituit. Hujus laude inductus fuit cl. Baker (*loc. cit.*); ut in ſemet, ex refrigerio anginæ inflammatoriæ in ſuppurationem alioquin tranſituræ ſæpe obnoxio, Rob tentaret, eo ſucceſſu, ut ejus ope per duodecim annos intra paucas horas a malo liberaretur. Quod idem contigit multis ejuſdem amicis, quibus, ut hocce remedium in uſum verterent, auctor ſuaſorque fuit. Quod alio tempore corriperetur iterum vetuſto malo, licet Robe uſus fuiſſet, tribuit quidem ætati ejus bienni, qua enervatum fuiſſe illud putat. Quod ſi verum ſit, valde tamen dubito, inflammationem jam eo invaleſcentem & violentia & duratione, ut puris contracti ſumma ſuſpicio adeſſet, exigua portione Robis noviter parati tam cito potuiſſe diſcuti & ſudore fœtente excipi, ut potius pus collectum aliorſum translatum, &, quantum elucet, per vias urinarias expulſum arguam. --- Ratio jam patet, cur alibi Rob hocce gargariſmis addere, item baccas ſaccharo conditas per vices deglutire, in angina ſuaſum fuerit (Roſenſtein *Barnſjukd. p.* 241.).

Ex hiſce baccis ſapidum vinum parari poteſt, ætate præſtantius) Brauner *om Svenska viner p.* 7. Bergii *Mat. med. p.* 156.). Parant & ex hiſce cum melle Hydromellis ſpeciem (Wargs *Hjelpreda p.* 493.), item aquam ſpirituoſam (*l. c. p.* 494.). Ratafia baccarum multis placet, quam ulterius noſſe qui cupiat, ablegandus ad Chomelium (*Uſuel-*

les

les T. 3. p. 142.), item cl. Demachy (*L' art du deſtillateur liquoriſte P. 2.*) eſt.

Folia). Odor fortis iſte deſcriptus augurium de ſingulari eorum efficacia excitat, ſed nondum hæc ſatis experimentis evicta eſt. Nam meris exclamationibus non fido, quibus prodigus eſt auctor libelli: *Les proprietés admirables du Caſſis, qui a la vertu de guerir pluſieures ſortes de maux*, à *Bourdeaux* 1712. (cujus cenſuram dedit Camerarius in *Eph. nat. Cur. Cent.* 8. *p.* 272.). Aquæ indita præbent infuſum non abſimile Theæ Chinenſi & pariter ex vitriolo martis nigricans, quod ex tenellis foliis paratum hujus loco quoſdam delectat. Tingunt folia ſpiritum frumenti ita, ut Gallicum æmuletur. Morſum animalis rabidi irritum iiſdem reddi, quod enchiridia quidem repetunt, fidem ſuperat.

PRÆPARATA.

Rob Ribis nigri). *Ph. Svec. p.* 107. *Ph. Roſſ. p.* 112. Mirum in Anglia pharmacopœis non obvenire, quum tamen in Anglia tantum celebratum fuerit. Omittunt & Germanicæ. Laus jam dicta.

Syrupus). *Ph. Svec. p.* 119. *Ph. Roſſ. p.* 122. Æmula virtus.

ORDO XXIX.

HESPERIDEÆ.

MYRTUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 384. *Gen. pl. p.* 248.

Pharm. MYRTI *Baccæ*, *Folia*.

384. MYRTUS COMMUNIS; floribus ſolitariis, involucro diphyllo. Linn. *Spec. pl. p.* 673. Var. *γ. italica*, Myrtus communis italica. C. B. Myrtus foliis ovato lanceolatis acutis, ramis rectioribus. Mill. *Dict.* Μυρσινη & Μυῤῥινη Græcis. Icon: Regnault *Botanique*, Le Myrthe. Arbuſcula, Veneri dicata, ſempervirens, in calidioribus Europæ regionibus, ut Galliæ, ubi in provinciis maritimis bene viget, Hiſpaniæ, Italiæ, aliis, ſpontanea. In frigidioribus regionibus intra hibernacula per hiemem ſervari debet.

Venuſtate frondis & florum magis hodie placet, quam efficacia medica, qua non valdopere eminet.

Baccæ) tamen pluris fiunt foliis, & illæ unice fere in officinis occurrunt, etſi utraque pars ejuſdem potentiæ, nec iſtæ facile extra patriam maturitatem aſſequantur. Bacca ovata eſt, coronata umbilico quinquefido, magnitudine fere Piſi, nigra, includens intra tres loculos ſemina totidem reniformia. Recens & gratum aroma tam odore quam ſapore prodit, & ſenſum adſtrictionis cum levi amaritie in lingua excitat, qui ſenſus ex ſicca bacca fere unicus eſt. Hoc idem & de Foliis) valet, quorum adſtringens natura in infuſo, miſcela vitrioli martis facile cognoſcitur, & coriario uſu, ad quem Neapolitani & Calabri eadem adhibent. Et tonicæ quidem partium harum virtuti præcipue Veteres inhæſerunt, ut ex indice amplo virium, quarum meminit Dioſcorides (*Mat. med. L. I. c.* 155.) apparet, quorum veſtigia ſequutæ ſerioris ætatis ſcholæ potius, quam ex propriis experimentis ad profluvia ſanguinea, nominatim hæmoptyſin, vel ſeroſa ex alvo, coercenda, prolapſum uteri

ri vel ani, fluorem album, laxitatem gingivarum, rel. eas commendarunt. In cibis baccæ ante inventum Piper vicem ejus apud Veteres geſſerunt (Plinius *L.* 15. *c.* 29. Dalech. *p.* 687.). Sed & hic uſus & *Vinum* myrtites & *Oleum*, vel ex baccis vel ex foliis infuſione paratum, & *Syrupus* myrtinus, qui djutius ſervatus, jam eviluerunt.

Pharm. CASSIÆ CARYOPHYLATÆ *Cortex*.

385. *MYRTUS CARYOPHYLLATA*; pedunculis trifido-multifloris, foliis obovatis. Linn. *Spec. pl. p.* 675. Iacquin. *Obſ. Vol.* 2. *p.* 1. *Americ. pict. p.* 76. Arbor in Zeylona, item in Iamaica, Cuba, Guadeloupe, Grenada aliiſque Indiæ occidentalis inſulis creſcens.

Fructus a Zeylonenſibus editur (Burm. *Theſ. Zeyl. p.* 57.).

Cortex) affertur ſegmentis aliquot pollices longis inſtar Cinamomi convolutis vel planioribus, lineam dimidiam circiter craſſis, extus ſubaſperis, coloris cinerei, interne fuſci vel fuſco ferruginei. Caryophyllos æmulatur odore, item ſapore, qui tamen mitior eſt ſimulque adſtringens (Iacquin). Et aqua & ſpiritus vini infuſione odoris partibus imbuitur, hic & ſapidis. Extractum ſpirituoſum, valde acre, octavam circiter partem corticis conſtituit, aquoſum $\frac{1}{16}$. Olei ætherei valde pauxillum ineſt, ita ut integra libra miculas ejus modo paucas, quæ ſeparari ſeſe non patiuntur, eroget (Cartheus. *Mat. med. T.* 2. *p.* 195.), quod ipſum oleum caryophyllacei odoris eſt, ſed acrius vero iſto ex Caryophyllis aromaticis (Lewis *Mat. med. p.* 192,). Id quod remanet, ingrate auſteri & amaricantis ſaporis eſt (ID.).

Lucri fraudulenti cauſa aliquando pulvis hujus corticis admiſcetur Caryophyllis pari modo ſubactis, quippe quum hi ipſi majori pretio veneant. Non minor ſimilitudo virium medicarum eſt, quæ ipſæ ad aromaticis communes, ſtimulantes, ſtomachicas, calefacientes, pellentes exiguntur. Verbo creditur hic cortex nonniſi gradu efficaciæ Caryophyllis inferior eſſe. Aſt in deſuetudinem fere omniuo in copia ſimilium abiit.

Pharm. AMOMI *Semen.* Ph. Würt., item PIPER IAMAICENSE Ph. Lond. & Ebinb., item PIMENTA Ph. Ed.

386. *MYRTUS PIMENTA*; foliis alternis, Linn. *Spec. pl. p.* 676. Myrtus arborea aromatica foliis laurinis. Sloane *nat. Hiſt. of Iam. Tom.* 2. *p.* 76. *Tab.* 191. *fig.* 1. Caryophyllus foliis oblongo ovatis glabris alternis, racemis terminalibus & lateralibus. Brownes *nat. Hiſt. of Iam. p.* 247. Pimenta

de Chapa Hiſpanis. Redi *Experimenta circa varias res nat.* *p.* 133. cum *tab.* quæ fructum depingit. Arbor in nova Hiſpania Americes & in inſulis Antillis creſcens nominatim Iamaica; ubi loca petroſa occupat. Ibidem & plantatur ſollicite ambulacri ſerie, ſedulo cavendo ab incendio, quod ſi incideret, ob inflammabiles particulas, quas arbor ſpirat, exſtingui vix poſſent.

Non una hujus arboris pars aromate calido imprægnatur, folia, cortex, baccæ. Linquo foliorum in balneis uſum, quo in patria œdemata pedum diſſipare ſtudent (Sloane), de baccis unice dicturus, potioris celebritatis. Hæ matureſcentes viriditate priſtina depoſita nigræ fiunt, globoſæ, umbilicatæ coronula quadripartita, biloculares ſeminibus duobus hemiſphæricis. Decerpuntur autem ante maturitatem, ne ſeriori collectione aroma debilitetur. Hinc ex avulſis racemis ſedulo auferuntur maturæ, & reliquæ ſuper planis ſolis radiantis & agitationis crebræ ope ſiccantur; quod factum rite eſſe, colore, qui ex viridi in brunum vel fuſcum mutatur, & ſtrepitu ſeminum intra baccas ſub agitatione cognoſcitur. Sic & ſuperficies earum antea glabra rugas contrahit. Maturæ baccæ tantum aromatis perdiderunt, ut baccas Iuniperi æmulentur, & in delicias avium cedant, quibus ipſis propagatio arboris plurimam partem debetur. Immaturæ autem, prout in forum transferuntur, ſiccatæ, vel æquant magnitudinem Piperis nigri, vel, ut plerumque, ſuperant, mox globoſæ, mox nonnihil oblongæ ſunt, umbilicatæ denticulis detritis, ſaporem plurium aromatum, Caryophyllorum, Cinamomi, Nucis moſchatæ præ ſe ferunt; unde & Anglis *Allſpice* dictæ, quaſi quodlibet aroma in hoc unico collectum eſſet.

Oleum æthereum recondit, cujus ex baccarum libra integra drachmam modo dimidiam circiter elicuit Cartheuſerus (*Mat. med. Vol.* 2. *p.* 361.), ex uncia vero una eandem quantitatem Neumannus (*Chemie* 2. *B.* 2. *Th. p.* 93.). Hoc ipſum ex rubro brunum eſt, odore & ſapore ad oleum Caryophyllorum propius accedens, ſed blandius, tam grave, ut aquæ fundum petat. Et huic vis præcipua inſidet, nam reſidua poſt deſtillationem pars extractum nonniſi iners erogat.

Ad condiendos cibos adhibentur baccæ, frequentius tamen in Anglia ex opportunitate ſine dubio regionum, quam alibi. Et hunc uſum commendat blandior ejuſdem natura, quam quæ vulgaribus condimentis ineſt.

In medicorum formulis raro hodie hic fructus occurrit, etſi non contemnendus ob efficaciam cum aliis aromatibus communem. Intcrim.

Aqua Piperis Jamaicenſis). *Ph. Lond. p.* 53. notanda, quæ

quæ ipſa aquæ fontanæ ope parata fragrante baccarum odore inſtruitur. Proſtat & alia in officinis Anglicis ſpiritu vini tenui facta.

Baccæ hucúſque dictæ confundi non debent cum *Caryophyllis Plinii*, Poivre de Thévet, quod nomen cl. Geoffroy (*Mat. med. Traité T.* 3. *p.* 222.) tanquam ſynonymon Piperis Iamaicenſis proponit; Chomelius (*Plant. uſuelles T.* I. *p.* 407.) antem probe diſtinguit. Nuperius cl. Dehne (in Crells *chem. Iourn. P.* I. *p.* 109.) memoriam ejus reſuſcitavit, tribuens illi figuram ovatam, craſſitiem Amomi, ſed majorem longitudinem & compagem pulpoſiorem. Ex hujus unciis octo olei uncia una elicitu, vix diſcrepans ab oleo Caryophyllarum (*l. c. p.* 111.).

MELALEUCA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 582.

Pharm. Caieput s. Kaiuput *Oleum*.

387. *MELALEUCA LEUCADENDRON*; Linn. *Mant.* I. *p.* 105. Myrtus Leucadendra. *Spec. pl. p.* 676.). Melaleuca Leucadendron, foliis alternis lanceolatis ſubfalcatis quinquenerviis, ſpica elongata, Linn. filii *Suppl. p.* 342. In hocce libro duæ Varietates ſiſtuntur: α, *latifolia*, foliis falcatis lanceolatis acutis majoribus; & β, *anguſtifolia*, Linneus pater autem in Varietatum conſtitutione ad numerum diverſum nervorum in foliis reſpexit; quæ diverſitas ſi vera, ne differentia quidem ſpecifica ſignificata conſiſtere poteſt. Ante omnia ſequentes notari debent: α) Arbor alba, (*major*) Caju Puti Rumph. *Herb. amb. Vol. cit. p.* 72. *Tab.* 16. Myrto-Leucadendron Garcini apud Burm. in Rumph. *l. c. p.* 75. De groote Cajoe-Poetehboom Valentyn *Verhaal van de Geſchiedeniſſen en Zaaken in Amboina etc. Vol.* 3. *p.* 192. Melal. Leuc. foliis multinerviis. Linn. *Syſt. veg. l. c.* & β) Arbor alba *minor*, Caju Puti Rumph. *l. c. Tab.* 17. *fig.* 1. De kleine Cajoe Poeteh Valentyn *l. c. p.* 193. melal. Leuc. foliis trinerviis. Linn. *Syſt. veg. l. c.* Melaleuca Kajupoetie Houttuyn *Natuurlyke Hiſtorie Pars* 2. *Sect.* 3. *p.* 212. *Tab.* 15. qua ipſa partes fructificationis, etiam lente auctæ, cum ramulo foliifero optime depinguntur. Ex hac nominatim arbore omnibus partibus, conſequenter & foliis longe minori, oleum originem ſuam capit. Arbor Indiæ orientalis in Amboinæ aliorumque inſularum Moluccarum montibus frequens. Varietas anguſtifolia *Suppl. pl. l. c.* in nova Caledonia reperta (Forſter's *Voyage round the world Vol.* 2. *p.* 391.).

Diu delituit origo Olei) dicti ſive ſtirpis , ex qua proveniat , ſive partis ejuſdem , ratio habeatur , & ut in rebus incertis fit , conjecturis variis rem expedire tentatum eſt . Quin etiamnum ſuperſunt varia de hocce ſcitu neceſſaria momenta , ulterius explananda . Plerique olim ex Cardamomi ſpecie illud eſſe ſuſtinuerunt . Vaterus (*Comm. Nor.* 1731. *p.* 366.) nimirum a Seba) fructum obtinuerat , tanquam veram olei hujus matrem , Cardamomi longo officinarum ſimilem . Idem Cardamomum , quod & medium dicitur , poſtea agnovit Anonymus (Martini , in *Diſſ. epiſt. de oleo Wittnebiano ſ. Kajuput p.* 6. . 13.) . Ita & ill. Trew , ex fructus ſibi miſſi , cujus ſeminibus natales olei hujus adſcripti , cum aliarum Cardamomi ſpecierum fructibus ſimilitudine concluſit , Cardamomi ſpeciem eſſe , fructum quoque depingi juſſit (*Comm. Nor.* 1737. *p.* 129. *ſqq. Tab.* I. *fig.* 7. 8.) , utque aſſerto fidem tanto majorem tribueret , oleum ex granis erui curavit . quod refert omnibus notis cum illo ex India congruiſſe . Fructus autem hic oblongo ovatus ſ. fere cuneiformis eſt , duos pollices longus & granulis anguloſis triplici ordine refertus ; qui igitur manifeſte a tribus vulgaribus Cardamomi ſpeciebus , quæ in pharmacopoliis ſervantur , diſcrepat . Numeroſos iſtos auctores , qui ex hiſce fontibus hauſerunt , non moror . Diſpar igitur de ſpecie fructuum Cardamomi ſententia fuit , quorum hiſtoria in univerſum adhuc valde tenebricoſa eſt , ut & nominum ambiguitas moleſta ſit . Horum qui oleum Cajeput ex Cardamomo derivarunt , potiſſimum argumentum fuit hoc , quod oleum utrumque tantopere quoad naturam conſpiret . Sed quidni ſapor , odor , calor aliæque notæ poſſent convenire in oleis , ut aliis corporibus , originis etſi diverſæ ? Opportune igitur Valentynus (*Verhaal &c. l. c. p.* 193.) , eccleſiaſticus olim apud Amboinenſes miniſter , non ſpernendus hac in re judex , fatetur , licet oleum Cajeput cum oleo Cardamomi quibuslibet notis conveniat , diverſæ tamen ſtirpis progeniem eſſe .

Jam vero extra omne dubium poſitum eſt , verum oleum ex Melaleuca Leucadendro . Id quod Linneus , Eques , jam anno 1772. (*Diſſ. Obſ. in materiam med. p.* 5.) declaravit , dein Filius (*Suppl. l. c.*) confirmavit . Si viro cuidam ex India orientali reduci , honeſte & litterato , credendum , ex ligno arboris , quod album eſt , deſtillatur (Goetz in *Comm. Nor.* 1731. *p.* 4.) , quorſum & nomen *Caie* (*album*) , *put* (*lignum*) ſpectat , niſi potius hoc uomen epidermidem , ut in Betula , albam , qua eminus arbor dignoſcitur , reſpiciat . Ex Foliis) autem deſtillatione elici , primum nos edocuit Valentynus (*l. c. p.* 193.) , dein Rumphius (*l. c. p.* 77.) , qui hac encheireſi ex Arbore alba minori Caju Puti

obti-

obtineri oleum, ſpirans Cardamomi fortiſſimum odorem, ut ipſa folia contrita, innuit, etſi non præciſe nomen ſuetum iſtud oleo adjungat. Quæ ante aliquot annos ejuſdem arboris folia ex loco natali Amſtelodamum translata fuerunt, oleum ejuſdem naturæ & præſtantiæ ibidem deſtillatione erogarunt, ac quod foris venit (*Nieuwe vaderlandſche Letter OEffningen P. 3. n. 3. bladz* 104. quem vero librum fruſtra hactenus quæſivi, & *Natuurlyke Hiſtorie l. c. p.* 216. *nota* *). Continetur hoc ſine dubio intra folliculos iſtos exiguos, qui in foliis arboris microſcopio deteguntur (V. *Natuurlyke Hiſtorie l. c. Tab.* 15. *fig. F.*), ſimiles iis, quos in foliis Hyperici perforati cernimus.

Ex India orientali in Europam transfertur. Magna nominatim copia deſtillatur in inſula Banda, unde intra ampullas Bataviam dein in Belgium mittitur. Quo tempore ibidem præciſe inclaruerit, & quo adjutore, vix certo conſtitui poteſt. Mentionem ejus uno verbo fecit inter alia olea aromatica a. 1717. Locherus (in *Act. nat. cur. Cent.* 5. & 6. *App. pag.* 157.) tanquam condimenti infuſi Theæ & Coffeæ. Lipſiæ in pharmacopolio Linckii) *Breſslaver Verſuche* 1719. *p.* 258.) jam a. 1719. fuit. Anno circiter 1726. pharmacopolia Amſtelodamenſia primum intravit (Schendo Van Der Beck in *Act. nat. cur. Vol. I. App. p.* 123.). Artem autem deſtillandi illud quidam Wittneben, Guelpherbytanus, theologiæ ante in patria deditus, dein in inſula Iava diu commoratus, edocuiſſe fertur (Goetz *loc. cit.* item Anon. *Diſſ. epiſt. de Ol. Wittneb. p.* 9.), unde & oleum Wittnebianum dictum; an hic ipſe vero litterarum commercio de præſtantia ejus medica Germanos certiores fecerit, non conſtat. Certe in Germania oleum hoc longe plus celebritatis, quam in aliis terris obtinuit, ut in qua pleraque experimenta capta, & adhuc capiuntur. Tacent de eo indices pharmaceutici Anglorum & Gallorum, item libri de materia medica apud hoſce evulgati. Quoniam in officinis raro niſi corruptum occurrit, & hinc inde ex ſeminibus Cardamomi a pharmacopœis Europœis deſtillatur, adſcripto licet Cajeputi nomine, difficile eſt genuini characteres ſuppeditare. Requiritur judicium viri ſcientis, qui oleum in ipſo loco natali erutum ſcrutinio ſubjecit. Cel. Thunbergius ibidem quidem ejus ſpectator non fuit, ſed quoniam illi in India orientali, ſcil. Java, Zeylona, verum oleum examinandi commoda occaſio ſuppetiit, e re eſt, notas ab illo ſuppeditatas publici juris facere, Deſcribit (V. *Vet. Acad. Handl.* 1782. *p.* 223.) illud gramineo viride, fluidum inſtar ſpiritus inflammabilis, tamque ſubtile & purum, ut accenſum vel evaporationi commiſſum ne minimum quidem reſidui relinquat; ſpirare camphoram cum aliqua odoris te-

re-

rebinthinacei miſcela; odorem, ſi copioſius & fortius nares ferit, initio eſſe ingratum, minori autem copia vel diſperſa olfactum, valde gratum. Differunt hi characteres in quibuſdam ab iis, quos allegat Goetzius (*l. c. p.* 5.), concinnatos ex oleo, quod pro vero illi a peregrinatore honeſto oblatum eſt. Hoc enim limpidum & aliquantiſper ſubflaveſcens fuit, utique in vitro non omnino repleto nec accurate obturato diutius ſervatum, odorem ſparſit fortem, fragrantem, initio gratum, ſenſim ſubterebinthinatum, tandem Sabinæ digitis contritæ ſimilem, diutiſſime perſeverantem, ſaporem edidit aromaticum ad Roriſmarini oleum proxime accedentem; demum id pro criterio ſinceri habitum, quod guttula unica temporibus illita morſus ſenſum in oculi cantho interiori & lacrymas cieret. Addo hocce oleum aquæ inſtillatum eidem ſupernatare & aere libero facile avolare. Plures notas adjungerem de ſolubilitate ejus in ſpiritu vini, de habitu ejuſdem in connubio acidorum mineralium aliaſque, niſi ſemper metuendum, ne cum adulterato oleo res fuerit. Varia tamen hujus generis experimenta ab Anonymo (*l. c.*), Cartheuſero (*Diſſ. de oleo Kajuput* in *diſſ. phyſicochym. ac med. pag.* 89. *ſqq.*), cl. Adami (*Diſſ. de Oleo Cajeput p.* 20.) capta jucunde leguntur.

Viridi vel virideſcente colore plerumque venale comparet, qui color autem a multis non eſſentialis ſed adventitius habetur; cui tamen ſententiæ effatum Thunbergji adverſum eſt. Creditum nuper, viredinem eſſe vegetabilis naturæ & baccæ vel herbæ additamento deberi (Dehne in Crells *chem. Journ. P. I. p.* 112.), nominatim reſinæ Millefolii (Heyer *loc. cit. P.* 3. *p.* 102). Verum manifeſta veſtigia cupri analyſis chemica aliquando revelavit. Et hoc quidem vel ſub deſtillatione in vaſis cupreis ſtanno obductis (Bindheim in Crells *chem. Entd. P.* 3. *p.* 81.), vel per moram in ampullis cupreis, quibus oleum ex India tranſmitti ſolet (Heyer *l. c. P.* 11. *p.* 256.), ſolvi & ſeſe admiſceri potuit. Fraude quoque aliquando viredinem impertiuntur oleo ſpurio, ut genuinum referret. Quin conjectura eſt, oleum modo Roriſmarini, quod fraudulenti admiſcent, hoc colore imbutum fuiſſe (*l. c. P.* 11.). Si a cupro viredo provenit, cœruleoviride comparet oleum; ſi a reſina addita, profundius viride minuſque pellucidum conſpicitur (*l. c. P.* 3.), Concluſio ex hiſce, praxi medicæ maxime profutura inde enaſcitur hæc, oleum Cajeput cœruleo-viride non parum ſuſpectum eſſe. Nam licet & cuprum nuperius medicamenti jura obtinuerit, & in quibuſdam malis conducat, quibus oleum Cajeput idoneum eſt; ſunt tamen alia, contra quæ hoc oleum præcipitur, in quibus miſcela cupri neutiqnam concedi poteſt. Forſitan & oleum virideſcens ex ſpecie Cardamo-

damomi majpris oleum albo-virideſcens evocarunt Spielmannus & Hermannus (*Diſſ. de Cardamomo p.* 33.) & quod expulſum ex Cardamomo longo ſ. medio, colorls pallidi in flavo-vlridem inclinantis fuit (Anon. *Diſſ. epiſt. de Oleo Kajuput p.* 14.).

De ipſo modo oleum genuinum in India eruendi, & proportione, qua foliis ineſt, nihil fere conſtat, quam quæ Rumphius memoriæ reliquit. Siccata ſcilicet folia poſtquam noctu aqua macerata fuerint, deſtillationi ſubjiciuntur. Oleum vero, quod prodit tenue, pellucidum ſubtile Cardamomique odorem fortiſſimum ſpirans, exigua modo quantitate præbent, ut ex duobus ſaccis iſtis foliis repletis vix tres ejus drachmæ expellantur. Ratio inde cognoſcitur inſignis pretii, quo genuinum venditur, ſimulque multiplicis illud adulterandi artis. In Svecia olim quævis uncia dimidii ducati aurei pretio venit, cel. Thunbergii autem cura jam dimidio vel minori valore ibidem in officinis proſtat (*l. c. p.* 226,). Exemplum adulterationis hujus olei hoc eſto, quod Belgæ olim oleum Anthos tantillo oleo Cardamomi ſubinde & pauxillo camphoræ miſcuerint hancque miſcelam grata viredine imbuerint (Crells *l. c. P.* 3, *p.* 83.).

Inſectorum naturæ oleum Cajeput valde adverſum eſt. Inſtillatum illis, vel ciſtulæ modo, cui includuntur, mox necantur. Circulus ſi eo circa catervam formicarum formatur, quaſi inebriantur, vacillant & paullo poſt pereunt. Commodum ideo eſt ad tuendas veſtes & collectiones rerum naturalium contra inſecta illas depaſcentia. Avium vel aliorum animalium exuviæ ſi Dermeſte lardario ſimilique inſecto eroduntur, inſtillatis aliquot ejus guttis mox fugam capit (Thunberg *l. c. p.* 227.).

Sed noſtra præprimis ſcire intereſt, quam efficaciam in corpus humanum exſerat. Genuinum oleum corpus vehementer calefacit, ſanguinem alioſque humores exagitat, nervos ſtimulat & ſubtili ſua natura per lentos humores penetrat, ſicque eos attenuat & ſudorem copioſe pellit. Æthereorum oleorum ſcimus hæc eſſe communia. Sed aliis prout majori efficacia antiſtat, ita vel maxime vim antiſpaſmodicam ſibi privam habere experientia conſtat. Hanc eamque certam quum ſecter, nolo multos iſtos titulos morborum repetere, contra quos chirurgus quidam navalis in Indiam orientalem profectus (*Breslaver Verſ.* 9. 258. *ſq.*), Beyerus (*Breſsl. Verſ.* 25. *p.* 569.). Schendo Van Der Bech (*Act. nat. curioſ. Vol. I. App. p.* 111.) & Goetzius (in *Comm. Nor.* 1731. *p.* 4.) oleum hocce valere ambigua ſubinde fide indicarunt, inter quos quidem occurrunt nonnulli, quibus curandis & per alios conſtitit illud par eſſe.

Inter alia potiora levius meritum videtur, quod ſudorem

pel-

pellat efficaciter, ob quam tamen vim, quam unice tangit Rumphius, Indis valde acceptum eſt. Hæc forſitan in cauſa eſt, quod in oedemate & hydrope anaſacra profecerit (Cartheus. *Diſſ. de oleo Kaiuput in Diſſ. phyſ. chym. ac med. p.* 105.); prout pluries audaci conſilio, etſi non iufelici, febris intermittens ſudoriſeris profligata, in qua nominatim oleum Cajeput laudem obtinuit vino ſumptum ante paroxyſmum (experientia Valentyni *in Verhaal. l. c.*).

Eminet vero præcipue virtute in morbis ſpaſticis & convulſivis, qui multiplicem ſcenam in corpore humano ludunt, caſibus adeo gravioribus, & hiſce qui aliorum remediorum vim eludunt, idque in utroque ſexu. Hujus loci ſunt convulſiones, corpus univerſalius corripientes in homine, cujus pedes verſus caput contrahebantur caputque rurſus verſus pedes ſub ſenſuum perfecto diſpendio (Anon. *Diſſ. Epiſt. p.* 18.); caſus quoque epileptici cujuſdam (Götze *l. c. p.* 5.). Choream St. Viti feliciter fugant fide præſertim graviſſima ill. virorum Meibom (Anon. *Diſſ. Epiſt. p.* 17.) & Werlhofii (*Oper. ed.* Wichm. *p.* 711. *not.* * Engel *Syll. epiſt. Werlh. pag.* 192.), quin etiam tum, quando præſtans alias cortex peruvianus & oleum animale Dippelii hunc malo tollendo non ſufficiunt. Qui ex eodem fonte, vitioſa irritabilitate, pullulant ſpaſmi hyſterici idem ſæpe agnoſcunt auxilium (Werlh. *Op. l. c.* Meibom in Anon. *Diſſ. Epiſt. p.* 17.). Adjungo hic catalepſin ex lapſu, quam levavit inſigniter, etſi illa ob penuriam olei perfecte curari non potuit (Goetze *l. c. p.* 5.).

Tranſeo ad tribus hujus vitia partialia, quorſum refero convulſiones capitis (Goetze *l. c.*), deglutitionem ex ſpaſmo poſt prægreſſum catarrhum impeditam (Anon *Diſſ. Epiſt. p.* 20.), motus convulſivos pedum vel brachiorum iu graviditate pariter ac poſt puerperium ingruentes (Meibom in *Diſſ. ep. cit. pag.* 16.), dolores ventris cum ructuum crebra eruptione ex ſpaſmo ventriculi & inteſtinorum (Nebel in *Act. nat. cur. Vol.* 8. *p.* 405.). Cardialgiæ ſpaſmodicæ etiam medetur. Teſtis hujus efficaciæ gravis eſt Trew, qui ſæpius hocce oleo in ſpaſmis ex voto uſus, pluribus caſibus & hanc præciſe exploravit (*Comm. Nor.* 1734. *p.* 35. 1742. *p.* 303. Cfr. *l. c.* 1739. *p.* 75.). Cardialgia a podagra retrogreſſa orta pluries quoque hocce oleo devicta fuit (Werlhof. *Op. ed.* Wichm. *P.* 2. *p.* 710.). Spaſticæ ſine dubio naturæ fuere dolores iſti atroces poſt portum, hujus olei beneficio diſcuſſi (*Comm. Nor.* 1739. *p.* 75.). Convulſiones faciei puellæ inunctio ejus ſedavit (Thunb. *l. c. p.* 217.).

Nervos præterea paralytice affectos liberat. Inunctionem olei in membra mane & veſperi factam hoc ſcopo jam Valentynus (*l. c. pag.* 193.) impeuſius laudavit. Interno autem ejus

ejus uſu convaluit hypochondriacus quidam, ſtupore paralytico brachii cum vertigine & memoriæ inſigni labe diu correptus (Meibom in Anon. *Diſſ. Epiſt. p.* 16.). Alius, qui ex ſebre tertiana ſuppreſſa atrocem dolorem colicum & dein amauroſin contraxerat, illius ope cum conſtantia utroque malo liberatus eſt (Trew in *Comm. Nor.* 1737. *p.* 187.). Hacce cœcitatis ſpecies alias in mentem revocat, contra quas pariter proſeciſſe oleum fertur, cataractas & maculas oculorum (Schendo V. D. Beck *l. c.* (. Surditas vero octo dierum, poſt variolas infantem gravius affligentes reſidua, intra paucos dies diſparuit captis aliquot guttis interne juncta ejus in aures per goſſypium applicatione & pone aures junctione (Lentin *Krankh. am Oberharze p.* 31.).

In odontalgia a carie faſcini inſtar dolorem ſedat (Goetze *l. c. p.* 5. Linn, *Diſſ. Obſ. in M. m. p.* 5.) goſſypio inſtillatum & eroſo denti inditum; nec hacce in re aliis oleis æthereis calidioribus, ut Caryophyllum, Origani, rel. cedit (Scendo *l. c.*). Sed & in eo dentium dolore præſtantiſſimum eſt, qui ex refrigerio & rheumatica cauſa oritur (Thunberg *l. c. p.* 224.). Rheumatiſmi chronici & affinis mali, arthritidis, oleo Cajeput per os iugeſto curati varia memorantur exempla (*Comm. Nor.* 1735. *p.* 38. Anon *Diſſ. Epiſt. p.* 16. Adami *Diſſ. de oleo Cajeput p.* 25.). Aſt & inunctione ejus vel alia adminiſtratione externa prompte tollitur, niſi malo nimis inveterato (Thunb. *l. c. p.* 224.). Ophthalmia pertinax in fœmina arthritica diſparuit muccinio, cui inſtillatum oleum, oculis prætenſo (*l. c.*). Tutiſſimo & celerrimo eſſectu tam climate calido quam frigido arthriticis membris illinitur; poros enim aperit & fomitem morbi diſſipat (*l. c. p.* 225).

Sunt & caſus herpetis eo injuncto diſſipati; item cephalalgiæ, quam naribus oblatum & temporibus illitum diſcuſſit, vel ſaltim mitigavit (Thunb *l. c. p.* 227.).

Sanguinem porro ad inferiora derivat, ut in ſuppreſſione menſtruorum, ſecundinis retentis, vel molis vel fœtu mortuo (Boeneken in *Act. nat. cur. Vol.* 8. *p.* 14.), & hæmorrhoidum fluxu retardato conſtitit (Schendo *l. c.*).

Reſtat tantum, ut, quomodo oleum Cajeput aptiſſime ore capiatur, ſignificem, nam quomodo extrinſecus, prout rerum conditio requirat, adhibeatur, paſſim jam expoſitum eſt. Sacchari fruſtulo ad duas, tres, ſex, imo duodecim, quod rarius, guttulas (Werlh. *Oph. ed. & loc. cit.*) inſtillatum ter vel quater de die ingeritur. Excipi & poteſt vino, Liquore anodyno min. Hoffm. vel ſpiritu nitri dulci. Pro mali natura utiliter infuſa calida ſuperbibuntur. Promptum plerumque effectum exſerit, ut nec diuturna continuatione opus ſit, prout ſolent ea, quæ nervos præcipue

affi-

afficiunt. Non excludit vero hæc medicina aliorum efficacium connubium, ſicut vel Werlhoſius in affectionibus nervoſis ſæpe corticem peruvianum combinavit.

CARYOPHYLLUS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 412. *Gen. pl. pag.* 270.

Pharm. Cariophilli Aromatici, Anthophylli.

388. *CARYOPHYLLUS AROMATICUS*; Linn. *Spec. pl. p.* 735. Caryophyllum. Rumph. *Herb. amb. Vol.* 2. *p.* 1. *ſq. Tab.* 1. 2. 3. Caryophyllus Kruidnagelboom. Houttuyn *natuurlyke Hiſtorie Vol.* 2. *P.* 3, *p.* 44. *Tab.* 12. *fig.* 1. ubi etiam flos fructuſque diſſecti microſcopii ope repræſentantur. Le Geroflier. Sonnerat *Voyage à la nouvelle Guinée pag.* 196. *Tab.* 110. Conf. de flore *Hiſt. de la Soc. R. de Medec. de Paris Vol.* 2. *pag.* 296. Arbor in inſulis Moluccis, &, ut nuper compertum, in Nova Guinea (Sonnerat *Voyage à la nouv. Guin. p.* 200.) quoque ſpontanea. Si Rumphio fides: in Amboina, Oma, Honimoa & Naſſalauta hodie modo creſcit, poſtquam Belgæ, ne lucrum hujus mercis illis eriperetur, eandem in reliquis inſulis deſtruxerint. Sed neque hanc narrationem eſſe fidam, nec aliam (Savary *Dict. T.* 2. *p.* 653.) quod eadem de cauſa inſulam Ternateam unicum arbori domicilium conceſſerint, docent nuperiora felicia Gallo-Francorum tentamina in variis Inſulis Moluccis facta. Etenim huic genti a. 1770. & 1772. ſucceſſit clam fructus & plantas hujus & Myriſticæ arboris ex Gueby, Moluccana Inſula, transferre in inſulas Isle de France, Bourbon & Seichelles (*Hiſt. de l' acad. de Sc. de Paris* 1772. *P. I. p.* 56.). Sub quo ad colligenda hæc aromata ſuſcepto itinere, compertum, in alia inſula Ceram, mox antea omnes utriuſque generis arbores a Belgis fuiſſe deſtructas. Plantationes in inſula Franciæ factæ nihil, quicquid falſo rumore in contrarium dictum, de priſtina arborum præſtantia perdiderunt, ſed fructus optimæ notæ tulerunt (Sonnerat *Voyage aux Ind. orient. T.* 2. *p.* 81.), etſi Caryophylli ibidem ſunt paullo minores & minus bruni, quam Amboinenſes (Teſſier in Rozier *Journ. de Phyſ.* 1779. *l. c. p.* 53. Cfr. Le Gentil *Voyages dans les mers de l' Inde T.* 2. *p.* 690.). Ex hacce inſula tranſvecta fuit Caryophyllus a. 1773. in inſulam Cayenne (Teſſier *l. c. p.* 47.), in qua & plantatio optime ſuccedit, ut ex icone rami Caryophyllis onuſti, qui inde in Galliam in rei teſtimonium tranſmiſſus fuit, conſtat (Teſſier apud Rozier *l. c. tab.* 1.). Ut Caryophylli tanto præſtan-

ſtantiores ſint, cultura arboris accedat oportet, quæ præprimis a Belgis in Amboina magno ſtudio & ſucceſſu peragitur, de qua vero pauca modo conſtant, quoniam ejuſdem artem evulgare a ſummo magiſtratu interdictum (Rumph.). Requiritur humidum ſolum (Sonnerat *Voyage à la nouv. Guinée p.* 197.) & initio ſtatio inter proceriores arbores, poſtea, quum Caryophylli ſuccreverunt, evellendas.

Diſtinguenda genuina Caryphyllus ab arbore ſylveſtri (*Le faux Geroſtier*, Sonnerat *Voy. à la nouv. Guinée p.* 197. *tab.* 120.) petiolis longis, foliis obtuſis, odore Caryophyllorum non aromatico, ſapore amaro.

Aroma quidem omnibus arboris partibus inſidet, præſertim vero petiolis foliorum, qui hujus plus adeo quam Caryophylli ipſi continent (Sonnerat). Sed hiſce ipſis unice fere arbor inclaruit. Obſcura valde veſtigia ſunt notitiæ hujus partis apud Græcos & Plinium, paullo evidentiora apud Avicennam & Serapionem. Moluccæ inſulæ poſtquam imperio Luſitanorum a Belgis ſubducerentur, in hoſce quoque venditionis lucrum tranſiit, & quidem inde ab a. 1627.

Caryophyllorum Aromaticorum) nomine venit flos nondum expanſus ſiccus, qui ex globulo conſtat, a calyce floris tetraphyllo & corolla tetrapetala conniventibus, formato, & germine infero, ſubtereti, baſin verſus nonnihil anguſtato, vix pollicari, quod obducit alius calyx craſſior ſupra quadripartitus. Enaſcitur inde clavi ſpecies, quam formam reſpicit ejus in variis linguis Europæis denominatio (*Clous de gerofles*, *Gewürznägelkn*, *Kruidnagelen*). Inferior vero Caryophyllorum pars magis aromatica eſt, quam ſphærula iſta ſuperius ſita, facile decidua. Perdit flos aroma, prout maturitati fructus propior eſt; unde Caryophylli virides avelluntur. Colorem atro-rufum ex fumo adſciſcunt, cui in ſuffimigiis exponuntur. Quidam eos aquæ fervidæ immergunt & dein foliis latis Ari obtectos ſuper cratibus in fumo per aliquot dies ſervant. Plurimi autem incolæ abſque prævia immerſione fumo illos ſuffocant, deinque ulterius in ſole exſiccant. Probe eſſe exſiccatos cognoſcitur inde, quod tantillum eorum ungue deradi poſſit, & intus colorem læte purpureum præbeant. Iſti autem Caryophylli, qui ſine dicta ſuffocatione ſ. ſuffimigio in ſole vel fumo tantum exſiccantur, rugoſi ſunt & leves, ſordidi, hinc ab emtoribus ſpernuntur (Rumph. in *Miſc. nat. curioſ. Dec.* 2. *Ann.* 1. *p.* 50. & *Herb. amb. l. c.*). Odor Caryophyllorum fortis, gratus, peculiaris, qualis floris Dianthi Caryophylli, ſapor acris, calidus, diu in lingua perſeverans cum levi amaritie.

Anthophylli (*Clous matrices*) ex Caryophyllis fiunt, dum hi ad maturitatem uſque in arbore relinquuntur. Magnitudine & figura Olivam referunt, ſupra coronati calycis dentibus

tibus quatuor conniventibus, intra quos medio ſtylus. Atrorufi pariter ſunt, ſubrugoſi, & intra tegmen oſſeum tenue nucleum durum, in duas partes longitudinales diſſilientem, recondunt. Odor & horum caryophyllæus ſed remiſſior, ſapor itidem cum ſenſu acido adſtringente.

Redeo ad Caryophyllos. Horum ea indoles eſt, ut humidum avide imbibant, &, ſi aromate ſuo deſtillatione olei vel alio modo privati fuerint, integris Caryophyllis remixti & ſaporem & odorem quoad partem recuperent. Quod artificium ſæpe in fraudulentum lucrum ceſſit (Boerh. *Chem. Vol.* 2. *p.* 100.), pallidiori autem colore & minori efficacia detegitur.

Aqua infuſione odoras partes avidius abripit, quam ſpiritus vini, ſed non item ſapidas, quæ potius ſpiritu eruuntur, adeo ut extractum ſpirituoſum linguæ fervidum maxime ſaporem imprimat. Deſtillatione cum aqua copiam olei erogant, cujus proportionem, notas, encheireſes, hiſtoriam, paullo poſt deſcribam.

Caryophyllorum ipſorum uſus culinaris crebrior eſt, quam medicus. Placent valde ad condiendas ferinas carnes, quibus transfiguntur, & fructus varios acetario deſtinatos, ut Pruna, Ceraſa, Cucumeres alioſque aceto ſervandos, item ad confectiones fructuum ſaccharatos, ut nucum Juglandum immaturarum, rel. Adhibentur & ad intinctus varios & ſpirituoſos liquores vinaque. Et hiſce quidem omnibus gratiam ſaporis item odoris conciliant. Indi vero illos vix in cibo adhibent (Rumph), utpote nimis calidos, quam ut ſine valetudinis offenſa in tam fervido climate ferri poſſent.

Nulli aromati hoc cedit vi ſtimulandi nervos fibraſque muſculares, ſolvendi pituitam, exagitandi ſanguinem. Hinc & inſtar condimenti uſurpatum languenti ventriculo ſubvenit. Quatenus Caryophylli cordiales ſeu cephalici habeantur, ex dictis intelligitur. Commodiſſime in pulvere cum ſaccharo ad aliquot grana capiuntur. Maſticati copiam ſalivæ proliciunt. Variis compoſitis adduntur, ut Electuario Diaſatyrii, Spiritui maſtichino, Eſſentiæ Abſynthii compoſitæ). Item externa eorum applicatio efficax cenſetur, inſtar ſtomachici, exemplo Emplaſtri de cruſta panis), item ad dentes ſervandos, in pulveribus & electuariis, quorſum pertinet farrago illa, Electuarium gingivale) *Ph. W. p.* 46. In India mos eſt in paralyſi, Berberi ibidem dicta, uti balneo, cui Caryophylli incocti, vel linimento ex oleo, cum quo Caryophylli cocti fuerunt. Odoramentis præterea inſerviunt, & balſamis, pomatis, pulveri cyprio, pulveri fumali, addi ſolent. Maximum vero pretium in medicina ex oleo ſuo æthereo repetunt. Qui brevitatem in exponendis viribus Caryophyllorum vituperant, hiſce uberiori recenſu

alibi

alibi facto (Fr. Hoffm. & Friedel *Diſſ. de Caryophyllis aromat.* 1701.) forſitan ſatisfiet, modo æque certus ac largus reperiatur.

Anthophylli curioſitatis fere unice cauſa in officinis ſervantur, & Caryophyllis virtute inferiores ſunt. Saccharo recens a Belgis conditi ſtomachicam vim exerceut.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Aqua Caryophyllorum aromatica). *Ph. W. p.* 12. Deſtillatione eorum cum aqua paratur, coloris lactei. Analeptica, ſtomachica, grata, rarioris uſus.

Oleum deſtillatum). *Pharm. omn.* Hoc ipſum primum dum prodit, albiſſimum & pellucidum eſt, diuturna autem mora vel per acceſſum aeris flaveſcit ſenſimque ſaturatius fit. Quoniam tam grave eſt, ut in aqua ſubſidat, fortiorem ignem vaſaque non nimis alta requirit. Originem ex Caryophyllis & odor declarat ſimilis & ſapor, qui valde calidus eſt. Copia, qua elicitur, diſcrepat pro præſtantia Caryophyllorum; nam qui tam recentes ſunt, ut oleum preſſione digitorum conſpiuum fiat, aptiſſimi ſunt. Alius (Neumann. *Chymie Vol.* 2. *P. I. p.* 386.) ex libra eorum una eruit duas uncias cum drachmis duabus; alius (Fr. Hoffm. *Obſ. phyſ. chem. p.* 17.) uncias duas & dimidiam; alius (Dehne in Crells *chem. Iourn. P.* 3. *p.* 7.) ſemel tres uncias cum ſcrupulis duobus. Ut tanto plus olei emergat, aquam. quæ ſemel tranſtillavit, poſt ſegregationem olei Caryophyllis affundere oportet. Sed maxime vulgare eſt, oleum ex Belgio vel India tranſmittere. Quod vero ipſum multis modis ab eo, quod in officinis aliquando deſtillatur, diſcrepat. Color ſcilicet ejus longe profundior, ſaporque multo fervidior; ut igitur parum abſit, quin credam admixtum fuiſſe reſinoſæ partis tantillum. Et vereor, ne hoc non unice dependeat ab uſu vaſorum æneorum & neglecta depuratione, ut quidem Rumphius vult. Plerumque inſuper æthereo oleo & aromatico aliud unguinoſum inſipidum, quod ſolutionem per ſpiritum vini reſpuit, larga proportione admixtum eſt. Hoc tamen tam acre eſt, ut cutem adurat & inflammet.

Rariſſime oleum ad uſum internum adhibetur, quum nimis calidum ſit. Denti dolenti goſſypio inditum ſedat dolorem & cariem, ejus cauſam, coercet. Quo fine & Eſſentia Caryophyllorum (Tiſſot *Avis p.* 183.) nominatim commendanda. Indi illud commiſtum cum aliis oleis, Olivarum, Roſarum, rel. in dicta paralyſi inungunt (Rumph.), quod conſilium & nos feliciter in paralyſi ſequimur, quo id, quod in nervo ſtagnat, ſtimulo olei & frictione excite-

tur, moveatur, liberetur. Simili excipiente, ad ventriculum roborandum, in colica flatulenta, diarrhœa, abdomini inungitur. Intrat

Balſamum Caryophyllorum). *Ph. W. p.* 28. Balſamum apoplecticum). *Ph. W. p.* 28. Balſamum vitæ) Hoffm. *Ph. W. p.* 30.

ORDO XXX.

SUCCULENTÆ.

CACTUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 382. *Gen. pl. p.* 246.

Pharm. Opuntiæ *Folia.*

389. CACTIUS OPUNTIA; articulato-prolifer laxus, articulis ovatis, ſpinis ſetaceis. Linn. *Spec. pl. pag.* 669. Ficus indica, follo ſpinoſo, fructu majore. C. B. Icon: Opuntia. Miller's *Figures Vol.* 2. *Tab.* 191. Frutex, tam in calidiori America, quan Virginia creſcens, item in Luſitania, Hiſpania, Minorca, Italia, necnon in rupibus Valeſiæ. In noſtris caldariis probe viget, & articulis terræ impactis facile ſeſe propagat.

Folia) craſſa ex copia pulpæ mucilaginoſæ inſipidæ, qua intra epidermidem tenaciorem farciuntur. Extra natale ſolum vix adhibentur, ſed ex hypocauſtis hortorum peti poſſunt, ſi eadem uſurpandi deſiderium nos tenet. Incitamento eſſe poterit efficacia, quam ſpecie cataplaſmatis applicata in doloroſis quibuſdam affectibus præſtiterunt. Minorcanis jam dudum hæc cognita fuit. Confirmatur ab artis perito, qui ea in pleuritide, item in dyſenreriis aliiſque morbis cum inflammatione viſcerum junctis, proficua invenit (Clerghorn *Diſeaſ. of Minorra pag.* 263. 279.). Simpliciſſima ibidem ratio hæc eſt, quod folia calore emollita & medio diſſecta applicentur. Sub quo tentamine ob parenchyma craſſum & ſuccoſum diu calorem ſervant. Sed in arthriticis

cis doloribus ſedandis vel ſaltim mitigandis non minoris pretii ſunt (Paulle in *Journ. de Medec. T. 51. pag. 321.*). Nam nomen Cacti coccinelliferi adjectum (forſitan perperam) nihil mutat. Poſtquam haece vi illuſtri exemplo in Monaco inclaruiſſent, & Nizzæ & Taurini ſimili ſucceſſu in uſum tracta. Nizzæ & ille ad malum iſchiadicum alioſque rheumatiſmos extenſus eſt (*l. c. p. 326.*). In Italia quidem ſic, ut epidermide denudata & calefacta adhibeantur. Mucilaginoſa ſua natura & blando tempore emollire iſta & relaxare fibras ſtrictas ſicque dolores ſopire, quis non ſentit?

Alias ſpecies Cactorum articulis planis inſtructorum ſubſtitui poterunt ſpeciei in fronte præfixæ. Sed ſedulo in omnibus ſpinulæ auferendæ ſunt, quæ ſuperficiem obſident.

Fructus C. Opuntiæ maturus pyriformis, edulis eſt; lotio autem colorem ſanguineum impertit in America, haud item in Barbaria (Shaw's *Travels in Barbary and the Levant Ed. 2. p. 145.*).

SEDUM.

LINN. *Syſt. veg. p. 358. Gen. pl. p. 230.*

Pharm. Sedi Minoris vulgo s. Sedi Vermicularis Ph. Auſtr.

Herba.

390. *SEDUM ACRE*; foliis ſubovatis adnatoſeſſilibus gibbis erectiuſculis alternis, cyma trifida. Linn. *Spec. pl. p.* 619. Sempervivum minus vermiculatum acre. C. B. Icon: Blackwell's *Herbal Tab.* 232. Planta perennis copioſiſſime in muris, aggeribus, campis ſterilibus creſcens. Diſtingui a Sedo ſexangulari debet, hoic ſimillimo, cujus vero cauliculi ſexfariam foliis teretibus mitis ſaporis imbricati ſunt. Sub tecto ſuſpenſa diu ſuccoſam ſuam naturam ſervat, ut vel toto anno recens haberi poſſit. --- In *Pharm. Auſtr.* Sedum minus eſt Sedum album Linn.

Herba) recens ſaporis acerrimi, inſtar Hydropiperis. Acrimoniam porro manifeſtat vomitus validus & alvi purgatio, quæ ex interno uſu conſequitur, & eroſio clavorum pedis per laminas contingens, hiſce ſi inſtar cataplaſmatis imponitur (Kramer *med. caſtrenſ. P. 2. p. 146.*). Metuit igitur Boerhaavius (*Hiſt. pl. hort. L. B. p. 369.*) interne illam exhibere. Sed non deſtituit hos felix eventus, qui contra ſcorbutum eam cereviſia coctam ingeſſerunt, ſcilicet ita, ut

ut herbæ manipuli octo cum cereviſiæ veteris libris octo vaſe tecto ad dimidiæ partis conſumtionem ebullirent, & hujus decocti ſingulis vel, ſi vires non ferrent, alternis diebus jejunio ventriculo, tres vel quatuor unciæ tepide caperentur (Below, medicus Svecus, in *Miſc. nat. cur. Dec. I. Ann. 6. Obſ. 22. p. 49.*). Tanto citius autem recuperatur ſanitas, quo facilior & copioſior inde vomitus ſuccedit. Fuit vero hæc doſis, hæc forma, militibus accommodatiſſima. Quibus gingivæ corruptæ aut dentes vacillant, hiſce idem decoctum alumine & melle Roſarum impraegnatum pro colluendo ore conducit. Ita & in contracturis genuum ex eodem fonte exortis, tam decoctum ore captum quam herba cocta expreſſa & popliti applicata prodeſt. Ad ulcera vero tibiarum ſicca ſcorbutica ſananda confert, poſt uſum decocti internum, hoc ipſo eadem eluere ſubjuncta ejuſdem herbæ cum cereviſia coctæ applicatione (Below *l. c.*). Nec caruit ſua efficacia, contra eundem morbum herbam lacte caprino decoquere, quod quidem vim temperandi ejuſdem acrimoniam habet (Lange *Remed. Brunſv. domeſt. p.* 121. item El. *Miſ. verit. med. Faſc. I. p.* 23.).

Experimenta varia cum hac herba in ulceribus cancroſis ex voto capta ſunt, præcipue in Gallia. Doleo, mihi non ſuppetere libellum cl. Marquet (*Memoires ſur l' illecebra ou la petite Joubarbe*), qui plures felices caſus hujus aliorumque vitiorum Sedo curatorum continet, ſed, quæ ille tradit, aliunde petere me oportere. Profuit ſuccus in cancro glandulæ maxillaris (Marquet in Hall. *Hiſt. ſt. helv. n.* 966.), item ſtirps aqua & lacte cocta in cancro inguinis (Idem. *l. c.*), & alio exemplo in cancro femoris exulcerato (*Prat. de Chirurgie P. 2. p.* 237. apud Hall.). Imo ulcus ſinuoſum mammæ, contra alia immorigerum, ſucco hujus plantæ injecto & turundis linteoque carpto humectatis eodem, in fœmina fere eouſque coaluit, ut tantillum modo liquidi per cicatrices tranſudaret; ipſe tamen narrationis hujus auctor ſubdubitare videtur, an verum carcinoma fuerit (Le Cat in Richardi De Hauteſierk *Recueil d' Obſervations T. I. p.* 389. *ſq.*). Alia applicationis hujus herbæ ratio hæc eſt, ut probe in pulpam contuſa cum pauxillo olei Lini miſceatur, & ſic inſtar cataplaſmatis quotidie ter quaterve imponatur, Marqueti experimento. Cujus vero efficaciam alius reſtringit ad depurationem modo ulceris & fungoſæ excreſcentiæ diminutionem (Practicus quidam Fabricius in Timmermanni *Progr. de Belladonna p.* 23.). Lego etiam deprædicari illam in tinea, item in gangræna ad progreſſum impediendum & carbunculis, aqua cum melle coctam, ſicque & emortua delabi, & cicatricem formari (Marquet apud Hall. *l. c.*).

In

In febribus intermittentibus præterea valere illam compertum eſt. Herbæ nimirum manipulus unus in cereviſiæ libris duabus ad dimidiæ ejus partis conſumtionem coquitur, & liquidum hora ante paroxyſmum ebibitur, unde plerumque prævio vomitu effectus deſideratus obtinetur (Linn. *Weſtgöta Reſa p.* 180.); vel ſucci expreſſi cochlear dimidium cum vino ingeritur, ſubſequente pariter vomitu, quod conſilium in primis plebs Brunſvicenſis ſectatur (Lange *med. Brunſv. dom. l. c.*).

Aqua deſtillata ſucci hujus herbæ, ad uncias quatuor cum quinta parte ſucci Citri commixta, in colica nephritica arenulas ex renibus pellendo potens eſſe medicina fertur (Blegny *Zodiac. gall. Ann.* 3. *p.* 71.).

Intrat herba inter tot alia Unguentum populeum). *Ph. W. p.* 248.

Pharm. TELEPHII vulgo s. FABÆ CRASSÆ s. FABARIÆ

Herba, Radix.

391. *SEDUM TELEPHIUM*; foliis planiuſculis ſerratis; corymbo folioſo, caule erecto. Linn. *Spec. pl. p.* 616. Telephium vulgare. C. B. Icon: Regnault *Botan.* L' Orpin. Pl. perennis. in rupibus muriſque frequens.

Obſolevit plantæ hujus uſus; nec ob inertiam immerito. Herba) ſucco turget herbaceo, ſubmucilaginoſo, odore caret omni. Contra ſtranguriam proſtant efficaciora, quam ſuccus ejus epotus, alias commendatus. Contuſa & applicata ambuſtas partes ſolatur. In panaritio toſta & conquaſſata pariter convenit. Sic & moleſtias ex varicibus ani mitigat. In clavis pedum multum levaminis afferunt folia recentia leniter contuſa atque aceto vini immiſſa &, poſtquam ſicca evaſerint, renovata, quin ſæpe inde clavi omnino diſparent (Bergii *Mat. med. p.* 374.).

Quæ de vi Radicis), inſtar amuleti geſtatæ, in hæmorrhoïdibus cæcis narrantur, ſuperſtitionem redolent, quam forſitan figura radicis nodoſa genuit: Celebritatem aliquam illi conciliavit nomen Ge. Wolffg Wedelii (*Miſc. nat. cur. Dec. I. Ann.* 2. *p.* 296. *Act. Hafn. Vol.* 3. & 4. *p.* 96.) in amuleta in univerſum juſto proclivioris, dum radicem recentem vel aliquot ſaltim ejus nodos pro nodorum in ano numero inter ſcapulas in dorſo geſtari juſſit, donec marceſcerent. Eodem errore & inquinavit alios (*Ephem. nat. cur. Cent.* 1. & 2. *p.* 265. *Act. Hafn. Vol.* 5. *p.* 330.). Plus omnino in hoc malo, quod emollientibus & iis, quæ inflammationem mitigant vel arcent, opus habet, promittit radix, ſi conquaſ-

ſata & butyro recenti cocta inſtar unguenti hæmorrhoidibus applicatur (Chomel *Uſuelles T. 2. p.* 286.).

SEMPERVIVUM.

LINN. *Syſt. veget. p.* 378. *Gen. pl. p.* 244.

Pharm. SEDI MAJORIS Germ. s. SEMPERVIVIS MAJORIS Edinb. Svec. *Folia.*

392. *SEMPERVIVUM TECTORUM*; foliis ciliatis, propaginibus patentibus. Linn. *Spec. pl. p.* 664. Sedum majus vulgare. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 601. Regnault *Botan.* La grande Joubarbe. Jo. Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* Pl. perennis in muris, rupibus, montibus, alpibus ſpontanea. Tectis ædium cum gleba terræ affixa probe ibidem viget.

Foliis) ineſt copia ſucci ſubacidi auſteri. Hic expreſſus & ſpiritu vini rectificatiſſimo remixtus coagulum album format, referens cremorem lactis vel unguentum pomatum; quod idem contingit, ſive liquorem alcalinum fixum ſive ſpiritum ſalis ammoniaci aquoſum ſucco affundas (Cartheus. *Mat. med. Vol.* I. *p.* 298.). Unde eluceſcit, perperam hoc coagulum pro indicio alcali volatilis intra hanc ſtirpem abditi olim (Burghart *med. ſileſ. Satyr. Spec.* 4. *p.* 15.) habitum eſſe. Refrigerant folia & modice adſtringunt, abſtergendi præterea efficacia excellunt. In uſum externum hodie unice cedunt, etſi parcius, quam merentur. Aphtharum infantum eximiam medelam conſtituunt, dum ſuccus eorum expreſſus eodem pondere mellis coquitur, &, addito tantillo aluminis ad ſaporem modice acerbum uſque, aphthis quavis hora ope penicilli illinitur (Boyle's *Works Vol.* 4. *p.* 501. Roſenſtein *om Barnsjukd p.* 44. Cfr, Scopoli *Fl. carn. Ed. I. p.* 491.). Delapſis cruſtis aphthoſis convenit hujus loco mucilaginem Cydoniorum cum eadem quantitate ſyrupi Sedi majoris combinatam eodem modo adhibere (Roſenſtein *l. c.*). Idem ſuccus cum melle commixtus in angina pro gargariſmate eſt (Boyle). Fiſſuris papillarum nutricum dolentibus ſuccus hicce linteo carpto exceptus medetur, renovando ſæpe applicationem, ne ſicceſcens adhæreat (Swieten *Comment. Vol.* 4. *p.* 644.). Eadem vis in rhagadibus linguæ febrientium ſeſe declarat (Chomel *Uſuell. P.* 3. *p.* 126.). Contrita folia & intra ſucculum applicata hæmorrhoidum cœcarum dolores una cum tumore diſſipant (Scopoli *l. c.*). Notius eſt ſolatium, quod in clavis pedum afferunt, dum pediluvio tepido emolliti primum cultro enuclean-

cleantur, dein locus mane & veſperi foliis hujus plantæ, epidermide altera parte denudatis, contegitur; tanquam infallibile adeo in hoc malo remedium ſiſtitur (Hamnerin in *Prov. Doct. Berättelſer* 1761. *p.* 8. Cfr. *nutzl. Samml. n.* 54. 1756. *Berlin. Samml. P.* 4. *p.* 168. *Hann. Mag. n.* 92. 1767.). In ambuſtionibus forma cataplaſmatis non ſpernenda. Coagulum iſtud, quod ex ſpiritu vini, ſi ſucco inſtillatur, fundum petit, ephelides faciei delet (Grell *neveſte Entdeck. P.* 9. *p.* 109.).

De uſu interno pauca modo ſubjungo. Succus ad aliquot uncias quotidie epotus dyſenterias coercet (*Hort. L. B. p.* 368.). Noviſſima commendatio contra morbos convulſivos fulcro plurium caſuum per partes enucleatorum eget; in virgine, pluribus corporis partibus convulſa, miſcela ex ſucci expreſſi unciis duabus & totidem ſpiritus vini pluries paroxyſmum fugavit, licet morbum non omnino tolleret (Pereboom in *nov. Act. nat. cur. Tom.* 7. *p.* d3.). Dedita opera plures vires omiſi, quas alii recenſent, equidem fontes conſulens dubias reperi.

PRÆPARATUM.

Syrupus Sedi majoris ſ. Sempervivi). *Ph. W. p.* 212. In linctu contra aphthas & in gargariſmatibus conducit.

RHODIOLA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 745. *Gen. pl. p.* 526.

Pharm. RHODIÆ *Radix*.

393. *RHODIOLA ROSEA*; Linn. *Spec. pl. p.* 1465. Rhodia radix. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 183. Planta perennis, in alpibus & rupeſtribus Lapponiæ, Helvetiæ, Auſtriæ, Britanniæ creſcens.

Radix) ramoſa craſſa eſt, cinerea & foveis crebris notata, interne albida, carnoſa, odoris roſacei & ſtiptica. Odorem dictum ſpargit ſæpe per alpes Lapponicas, fragrantior in loco natali, quam hortis (Linn. *Fl. Svec. p.* 359.). Ex hac poteſt deſtillari aqua odore & ſapore iſtam ex Roſis referens (Debes in *Act. Hafn. Vol.* I. *p.* 88.). Largitur & oleum æthereum ad drachmam unam ex libra una, quod flaveſcentis coloris eſt, odoriſque & ſaporis ejuſdem, quem dixi (Berg. *Mat. med. p.* 805.). Sed nec ſicca radix

 odo-

odore roſaceo deſtituitur, quam quidem coriariam modo facit Linneus (*l. c.*).

Uſus ejus medicus adeo rarus, ut in pleriſque officinis deficiat. Recens dolores capitis ſedare dicitur, ſive externe ſive interne adhibeatur (Linn. *loc. cit.*), qua in ſpecie mali nominatim valuerit, & qua forma, non memoratur. Cataplaſma huic fini fronti impoſitum eſſe, modo percipio (Hall. *Hiſt. ſt. helv. n.* 953.). Ferroenſibus radix ſcorbuti primaria medela eſt (Debes in *Phil. Tranſ. Vol.* 9. *p.* 459.).

PORTULACA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 370. *Gen. pl. p.* 240.

Pharm. PORTULACÆ *Herba.*

394. *PORTULACA OLERACEA*; foliis cuneiformibus, floribus ſeſſilibus. Linn. *Spec. pl. p.* 538. *β.* Portulaca latifolia ſativa. C. B. Icon: Regnault *Botan.* Le Pourpier. Pl. annua, in locis glareoſis Europæ calidioris & reliquarum mundi partium ſpontanea. Colitur vero ubivis in hortis culinaribus.

Herba) ſucco turget aquoſo, leniter acido. Juſculis carneis crebro additur, necnon in aqua fervida, poſtea defundenda, macerata editur in connubio commodi intinctus. Caules crudi quoque condiuntur ſale, aceto & aromatibus ad embammata. Non multum nutrimenti ſuppeditat. Copioſius comeſta alvum ducit & ventriculum labefactat (Vid. Raii *Hiſt. pl. T.* 2. *p.* 1039.). In acutis morbis haud repudiandum obſonium eſt. Vix unquam hodie ſuccus amplius uſurpatur in inflammationibus internis ad temperandam bilis acrimoniam, in ſtranguria. In Svecia verrucas confracto folio recente crebro obliniunt ad eaſdem delendas; ſed lentum auxilium.

SA-

SAXIFRAGA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 342. *Gen. pl. p.* 223.

Pharm. SAXIFRAGÆ ALBÆ *Herba*, *Semen*.

395. *SAXIFRAGA GRANULATA*; foliis caulinis reniformibus lobatis, caule ramoſo, radice granulata. Linn. *Spec. pl. p.* 576. Saxifraga rotundifolia alba. C. B. Icon: *Flor. Dan. Tab.* 514. Regnault *Botan.* La Saxifrage. Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* Pl. perennis, in locis apricis gramineis creſcens.

Jam dudum ex cenſu efficaciorum medicaminum excluſa hæc ſtirps fuit. Nec ſapor multa ſpondet, qui quidem a Linneo (*Mat. med. Ed. I. n.* 215.) acris, pungens, deſcribitur, ab Hallero (*Stirp. helv. n.* 976.) ſubacidus; quod de Herba) aſſumo. Certe pecora intactam eam relinquunt. Quod ſit eadem planta, quam ad frangendum calculum Veteres laudarunt, etiamnum valde dubium. Plures enim diverſæ plantæ Saxifragæ nomine olim inſignitæ (Lobel. *ſtirp. adverſ. p.* 183.).

Radix) conſtat ex granulis magnitudine ſeminis Coriandri, farinoſis, amaricantibus. Ob figuram nomine *Seminum* ſervantur. Veram vim lithontripticam, ſæpe in libris commemoratam, de neutra hujus ſtirpis parte experientia confirmat. Si quid vero in lotio ſabuloque pellendo valeant, id rectius vehiculo aquoſo, quo decoqui ſolent, adſcribendum arbitror.

OR-

ORDO XXXI.

COLUMNIFERÆ ſ. MALVACEÆ.

ALTHÆA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 318. *Gen. pl. p.* 353.

Pharm. ALTHAEE *Radix*, *Folia*.

396. ALTHÆA OFFICINALIS; foliis ſimplicibus tomentoſis. Linn. *Spec. pl. p.* 966. Althæa Dioſcoridis & Plinii. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 530. Regnault *Botan.* La Guimauve. Pl. perennis, creſcens ſolo humidn in Gallia, Anglia, Belgio, paſſim in inſulis minoribus Daniæ, item in Helvetia, & prope Francofurtum ad Moenum.

Hujus loco ſubinde in Ruſſia *Lavatera Thuringiaca* Linn. depicta in Jacq. *Fl. auſtr. Vol.* 4. *Tab.* 311. colitur (Sam. Ge. Gmelins *Reiſe durch. Ruſsland. P.* 1. *p.* 81.); qui error tanto facilius condonari poteſt, quum columniferæ tantum non omnes, prout mucilagine blanda, quam vehunt, ita viribus, conveniunt. Plura hocce caput hujus rei exempla ſuppeditat; aliæ cognatæ ſtirpes addi poſſent ex genere Alceæ, Malvæ, Lavateræ, Hibiſci, Sidæ, Goſſypii. Ita & filamentoſa caulis compages plures hujus familiæ ſpecies eidem uſui œconomico, cui Linum vel Cannabis inſerviunt, aptas reddit, modo pari modo maceratæ præparentur.

Quantum apparet, eadem ſtirps eſt, quæ Dioſcoridi Αλθαια ſ. Ιβισκος, Galeno Εβισκος, Plinio Hibiſcum, dicitur.

Radix) inſtruitur ramis longis, digitum vel pollicem craſſis, extus ſubgriſea, interne alba eſt, & in fibras ſecundum longitudinem facile diſcrepi ſe patitur. In officinis epidermide plerumque privata occurrit. Odore caret, guſtata autem copiam mucilaginis ſubdulcis dimittit. Hacce ipſa quidem tota planta ſcatet, præcipue tamen radix. Nam radix mucilaginem ad dimidium fere ponderis erogat, folia vix ad quartam partem, flores & ſemina, quæ quidem partes hodie non amplius præcipiuntur, ad quantitatem adhuc

mi-

minorem (Lewis *Mat. med. p.* 36.). Superat mucilaginis copia radix reliquas hujus gentis plantas, quin alias mucilaginoſas ſtirpes, earundemve partes, ut ſemen Cydoniorum, Fœnugræci, Lini, Radicem Salep aliaſque (Spielm. *Inſtit. Chem. p.* 102.). Hæc infuſione vel coctione extrahitur facile aqua, & ut aliæ ſimiles mucilagines refrigerata in materiem tremulam ſemipellucidam tranſit. Solvit iſta quadruplo ſui ponderis Myrrham, terendo, imo citius quam mucilago Gummi arabici (Buchholz in *Act. nat. cur. nov. Tom.* 5. *p.* 60. *Exper.* 32.); ſolvit quoque Opopanacem eadem proportione (*l. c. p.* 63. *Exper.* 51.); ut igitur pro commodo menſtruo in reſinoſis corporibus ſubigendis agnoſci debeat.

Mucilaginoſarum ſtirpium in foro medico radix hujus omnium fere uſitatiſſima eſt, & uſui interno tanto accommodatior, quum inſipida ſit. Emollit iſta & relaxat ſolidas partes efficaciter, humorum acrimoniam inviſcat, & diſpendium glutinis naturalis detritum in cavis reſarcit, eademque lubricat. Multiplex igitur ejuſdem, ſi ore capitur, efficacia in raucedine, tuſſi, pleuritide ſicca, nephritide calculoſa, & aliis calculi affectionibus, dyſenteria, ſtranguria, teneſmo alvi, gonorrhœa, quæ, ſi recens, plerumque nonniſi diluentibus mucilaginoſis copioſe potis opus habet. In harum virtutum conſideratione ad ea, quæ alibi (*Appar. med. T.* 2. *p.* 308. 331.) de virtutibus Tragacanthæ & Gummi arabici dicta ſunt, reſpiciendum eſt. Rarius in pulvere uſu venit. Præſtat, in infuſo vel decocto eandem exhibere. Cavendum modo in decocto, ne, nimis larga manu præſcripta, copia mucilaginis tædium pariat. Sufficiunt igitur drachmæ duæ vel tres pro aquæ libra una.

In affectionibus variis externis crebra ejus applicatio eſt. Dentitionem difficilem levat radix integra melle cocta, quæ infanti pro manducatione offertur; item lac, cui Caricæ, radix Althææ & pauxillum Croci incocta fuerunt, ſpongia exceptum & gingivis admotum; modo contractui gingivarum vehementia inflammationis non obſtet (Roſenſtein *Barnsjukd. p.* 35.). In ophthalmiis ſiccis vel acri illacrymatione ſtipatis decoctum proficit; prout nominatim in ophthalmiis poſt morbillos exortis iiſque pertinacibus fomentatio ſola oculorum, decocto radicis facta, efficaciſſimum auxilium præſtitit (Nobleville in *Mem. de l'accad. de ſc. de Paris* 1747. *p.* 337.). Gargariſmata emollentia intrat, valdeque utile eſt hujus radicis cum Caricis pro decocto connubium in angina faucibus ſiccis, & ad ptyaliſmum in variolis alendum & levandum. Conciſa, & aqua vel lacte cocta, cataplaſma commodum pro emolliendis & maturandis tumoribus præbet. Clyſmatibus vulgo quoque additur.

Fo-

Foliorum) eadem ratio, modo memineris, minus mucilaginis continere. Et hæc uſui externo pro cataplaſmate præcipue conducunt.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Herbæ quinque emollientes). *Ph. Germm.* Harum herba Althææ una.

Species emollientes). *Ph. W. p.* 183. Sufficerent radix Althææ & flores Chamomillæ vulg. excluſis herbis emollientibus. Pro clyſmate & cataplaſmate.

Syrupus ex Althæa). *Ph. Lond. p.* 78. *Ph. Edinb. noviſſ. q.* 146. Ex radicibus aqua coctis, Saccharo demum addito. Simplicior longe eſt aliis ſyrupis ejuſdem nominis in pharmacopolio obviis; hinc laudabilior. Ad eandem ſimplicitatem accedit Syrupus Althææ) *Ph. Svec. Ed.* 2. *p.* 117. modo addita aqua Aurantiorum gratior. Linctibus & mixturis vulgo admiſcetur.

Syrupus de Althæa Fernelii). *Ph. W. p.* 203. Inconcinnum compoſitum, utut in formulis crebrum, ob farraginem radicum herbarum & Ciceri ſemen. Brevior & ornatior eſt formula in *Ph. Edinb. vetuſtiori p.* 59. & *Ph. Dan. p.* 251. Uſus cum præcedente ſyrupo in morbis idem --. Hic ſyrupus cum reſinoſis quibuſdam corporibus tritus pariter eadem ſubigit & affuſa demum aqua emulſionis ſpeciem gignit, exemplo Galbani (Buchholz *l. c. Exp.* 19.), Myrrhæ (*l. c. Exper.* 31.) Opopanacis (*Exp.* 37.).

Paſta Althææ (Pâtte de Guimauve) *Ph. W. p.* 135. Ex mucilagine radicis Althææ, Gummi arabico, Saccharo, addito pro juſta ſpiſſitudine albumine uvorum &, gratiæ cauſa, aqua florum Naphæ. In tuſſi mitiori locum habet, & in eroſione faucium, dum ore liquatur.

Unguentum Althææ). *Ph. W. p.* 239. Præter mucilaginem radicis hujus aliæ mucilagines & radix Curcumæ recipiuntur. Creberrimi uſus emolliendi & relaxandi ſcopo in pleuritide, qua oleum Lini & Camphora utiliter additur, in obſtructionibus alvi obſtinatis, doloribus a calculo, artuum contracturis, item in anchyloſi, quæ vitio oſſis etiamnum caret, ſub vaporum aquæ, poſt ſingulas inunctiones admiſſorum, connubio.

Emplaſtrum Diachylon ſimplex). *Ph. W. p.* 63. Intrant Lithargyrium & variæ mucilagines, inter quas & mucilago Althææ. Efficax & vulgare ad emolliendos & maturandos tumores.

Emplaſtrum Diachylon compoſitum). *Ph. W. p.* 63. Præcedenti additur Gummi Ammoniacum & Galbanum Crocuſque. Altero in ſuppuratione promovenda efficacius.

AL-

A L C E A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 519. *Gen. pl. p.* 353.

Pharm. MALVÆ ARBOREÆ *Flores.*

397. *ALCEA ROSEA;* foliis ſinuato - anguloſis. Linn. *Spec. pl. p.* 966. Malva roſea, folio ſubrotundo. C. B. Icon: Miller's *Illuſtr. Syſt. ſex.* Regnault *Botan.* La Roſe Tremiere ou Doutremer. Pl. biennis, in orientalibus regionibus creſcens. Vulgare hortorum ſeneſcente ætate ornamentum, multis Varietatibus, quoad florum colorem & plenitudinem, ludens.

Eliguntur flores integri & plerumque pleni, nam plus hi ſubſtantiæ continent. Subadſtringentes vocat Schröderus (*Theſ. pharm. pag.* 621.), adſtringentes Spielmannus (*Mat. med. p.* 419.), ut adeo roborantibus illos aſſociarit. Quæ adſtringendi vis quoniam creditur potior eſſe in floribus atropurpureis, hi præcipue recipiuntur (Spielm. *l. c.*). Equidem nonniſi mucilaginoſas partes agnoſco; hinc virtute cum reliquis cognatis conveniunt. In externum uſum modo adhibentur, & hoc quidem hodie raro.

M A L V A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 519. *Gen. pl. p.* 354.

Pharm. MALVÆ VULGARIS *Herba, Flores.*

398. *MALVA SYLVESTRIS;* caule erecto herbaceo, foliis ſeptemlobatis acutis, pedunculis petioliſque piloſis. Linn. *Spec. pl. p.* 969. Malva ſylveſtris folio ſinuato. C. B. Icon: Regnault *Botan.* La Mauve. Creſcit copioſe ad vias, ſepes, in locis ruderatis.

Angli & Galli hanc ſpeciem medico uſui dicant, Linneus in *Flora Svecica* (*p.* 243.) pariter, non autem in *Materia medica*, ubi *Malvam rotundifoliam;* caule proſtrato, foliis cordato - orbiculatis obſolete quinquelobis pedunculis fructiferis declinatis, *Spec. pl. p.* 969. depictam in *Flor. Dan. Tab.* 721., officinis dicat, vulgarem quoque ad vias & in ruderatis plantam. Selectus igitur dependet ab arbitrio & loci opportunitate, quum utraque mucilagine abundet. Utramque ideo merito admittit Chomelius (*Plantes Uſuelles P.* 3. *p.* 2.).

Veteribus herba cibi genus fuit, hujus, ut videtur, ſpeciei & aliarum quarundam, prout & Ægyptiis. Adhuc hodie Malvæ in hortis cultæ folia, adipe vel oleo inſtar Lactucæ vel Spinaciæ præparata, apud Chinenſes in uſu culinari ſunt (*Melanges intéreſſans & curieux T. 4. p.* 28.).

Folia & flores unice, vix unquam amplius radix & ſemina, præſcribuntur. Ex radicis tamen uncia una drachmæ duæ mucilaginis eliciuntur (Spielm. *Chem. p.* 102.). Patet hinc Althææ radici poſtponendam eſſe hanc. Malvæ quoque herba plus mucilagini continet, minus radix, quod in Althæa contrario modo ſeſe habet. Radix non mucilaginoſa modo, ſed dulcis ſimul eſt, accedens ſapore ad Liquiritiæ radicem, & in affectionibus pectoris pariter laudata.

Vires foliorum & florum eædem, quæ Althææ, nec rarior iſtorum in morbis multiplicis quidem nominis, ſed naturæ non valde diſſimilis, uſus. Conſuetiſſimum eſt, iſtas Malvæ partes extrinſecus adhibere, ſed diſplicet alieno colore, ſcilicet herbæ viridi & florum rubro, quo lintea conſpurcantur, difficilius eluendo. Foliorum potiſſimus uſus eſt. Non attinet, ne actum agatur, multis infuſi vel decocti potati vel fomentorum, cataplaſmatum, gargariſmatum, clyſmatumque ex iis paratorum, præſtantiam heic perſequi Pro quibus ſingulis adhibendi modis & formis Malva ob vile pretium, quo venditur, tanto commendabilior eſt. Addo modo ad auferendum pus pone corneam oculi collectum inciſionem ſuperfluam reddi, ſi ſaturato & tepido decocto florum Malvæ foveatur, & idem poſtea per intervalla ſpleniis applicetur. Hocce enim auxilio inflammatio cum dolore aliiſque incommodis conjuncta mitigatur & pus diſſipatur penitus, id quod inter binas hebdomades jam accidit, ſed continuandum ad perfectam ſanationem uſque (Janin *Memoires ſur l'ceil p.* 406. 408. *ſqq.*). E re autem eſt, alvum ſimul ſubducere, ſerum lactis bibere, derivantibus aliiſque antiphlogiſticis uti. Idem collyrium profuit inſtillatis eidem ſub quavis applicatione aliquot guttulis ſpiritus vini camphorati, & in connubio fonticuli (Gulbrand in *Act. ſociet. med. Haunienſ. Vol.* 2. *p.* 330.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Conſerva florum Malvæ). *Ph. Lond. p.* 24. Superflua.

Herbæ quinque emollientes). *Pharm. Germn.*

Unguentum Malvæ). *Ph. W. p.* 240. Ex herba butyro cocta. Pro clyſmate, & emolliendi ſcopo. Superfluum

GOSSYPIUM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 522. *Gen. pl. p.* 355.

Pharm. GOSSYPII vel BOMBACIS *Semina*, *Lana*.

399. *GOSSYPIUM HERBACEUM*; foliis quinquelobis ſubtus eglandulоſis, caule herbaceo. Linn. *Syſt. veg. p.* 522. Goſſypium Rumph. *Herb. amb. T.* 4. *p.* 33. *Tab.* 12. Planta annua, biennis, imo pro culturæ ratione diutius ſuperſtes. Spontaneum in utraque India, copioſe in inſulis Archipelagi Græciæ, Sicilia, Malta, Cypro, item Apulia colitur. Apud nos in caldariis ſervari debet, ubi ſemina probe maturat. In omnibus exemplis horti botanici noſtri glandula una venam mediam, diſtantia dimidii pollicis a baſi folii, occupat.

Meritum hujus ſtirpis exiguum in foro medico cenſetur, tanto pretioſius in œconomico, lanæ præcipue, quam fructus fert, cauſa. Latet hæcce cum ſeminibus, ex quibus ortum ſuum trahit, intra capſulam ſubrotundam quadrivalvem & quadrilocularem. Semen ovale intra tegmen tenax, ſive arillum obſcure brunum, recondit nucleum album dulcem. Tegmen iſtud mucilaginem continet, nucleus autem oleo dulci ſcatet. Quæ officinæ noſtræ ſervant ſemina exſucca plerumque ſunt, rancida, quin vermibus eroſa. Non mirum igitur ſperni in univerſum in hodierna medicina. In Amboina ſemina comeduntur, poſtquam germen in aqua emiſerint, vel, ut apud Braſilienſes, in pultem cocta (Rumph.). Aegyptii mucilaginem ſeminum adhibent in tuſſi, venenis acribus ingeſtis, & in febribus ardentibus. Ratio & ſponte patet, cur medulla ſeminum in emulſiones ad raucedinem tuſſimque moderandam & ſputa levanda, recepta fuerit (Rumph.). Oleum ex hiſce preſſum ad emolliendam cutem variaque exanthemata levioris generis tollenda inſerviit (Raii *Hiſt. pl. Tom.* 2. *p.* 1064.).

Lana), quæ & nominatim Goſſypium dicitur, ex tota ſuperficie arilli ſeminis, non ex apice ſolo, ut in Epilobio, Aſclepiade, Periploca, vel ex baſi ſola, millenis filis emergit, gyros poſtea circa duplicem ſeminum ſeriem ſeorſum formans, tandem utramque iſtam una complectens, ut igitur nullibi ipſi pericarpio adhæreſcat. Semini autem tam arcte lana, quæ initio humecta eſt, poſtquam exaruerit, inſidet, ut nonniſi vi avelli a ſemine poſſit. Crepante fructu & difflata humiditate, undique ſeſe lana expandit. Alterum extremum fili nulla arte inveſtigare potui, nec longitudinem

ſin-

ſingularis fili ad menſuram, ut in ſerico, redigere. Semina ope bacilli tortilis inſtar mergitis formati extricantur; lana vero ipſa dein chordæ tenſæ ope liberantur (Rumph.). Machinæ & pro hocce ſcopo variæ excogitatæ, quales deſcriptæ & depictæ hinc inde occurrunt (Vid. Sloane's *nat. Hiſt. of. Iam. T.* 2. *p.* 68. *Tab.* 190. Browne's *nat. Hiſt. of Iam. p.* 283. Gmelin's *Reiſe durch Ruſsland Tom.* 3. *p.* 474. *Tab.* 53.). Proximum tum eſt, ut carminetur lana, quo intumeſcat & a ſordibus mundetur, cui fini ſimplicis ſtructuræ machina ſufficit (V. Sonnerat *Voyages aux Indes orientales, Tom. I. p.* 109. *tab.* 21.); quibus factis fila inde, tandem telæ, formari poſſunt. Quo Goſſypium tanto commodius navibus tranſmittatur, machinis quibuſdam in arctum ſpatium comprimitur, ita ut ejus centenarii duo vel tres modo pedes longam, ſeſquipedem latam, & dimidium pedem craſſam, conſtituant (Kleemanns *Reiſen von Wien uber Belgrad p.* 204.).

Præter dictam Goſſypii ſpeciem & aliæ ob lanæ præſtantiam clarent, præcipue *Goſſypium Barbadenſe* L. cujus cultura ſummo lucro in inſula Iamaica fit (Browne *l. c.*), G. *arboreum* L. quod in India orientali præcipue colitur, & ob albedinem & teneritatem lanæ deprædicatur, & Goſſypium, quod nomine G. *latifolii* (in *Comment. ſoc. ſcient. Gotting. a* 1776. *p.* 32. *Tab.* 1.) deſcripſi, in quo majores capſulas deprehendi quam in G. herbaceo & albiſſimam, denſiſſimam & tenerrimam lanam. Differt ab harum ſtirpium lana ea, quam *Bombaces* ſuppeditant, quæ, utpote brevior, pulvinaribus potius & veſtimentis farciendis & papyro conficiendæ inſervit, quam filis ducendis.

Goſſypii magna in vita communi dignitas eſt, ut quod, præter Lanam ovillam, Sericum, Linum, Cannabin, veſtibus texendis materiam commodiſſimam præbet. Quin molli ſua compage cum tenacitate juncta, indurata contra vermium roſiones natura, aptitudine ſua ad recipiendos varios colores, multiplici texturæ artificio, cui haud ægre obſecundat, munditie demum facile ſub uſu vel ſervanda vel per lotionem reſtituenda quibuſdam dictarum veſtitui deſtinatarum materiarum antecellit. Sub calidiori cœlo imprimis ejuſmodi veſtes conducunt, quum ſudorem facile tranſmittant & ægrius eodem madeant, quam veſtes ex lana animali vel Lino. Non mirum igitur vel in unica urbe Manconio Lancaſtriæ 120. 000 homines in opificio Goſſypii occupari (Browne *l. c. p.* 283.) & ex Aſia minori quotannis 3, 831, 620 libras transferri, & filorum inde ductorum 2, 013, 694. libras (*Guide de commerce par M. Ch. P.* 2. *p.* 168.). Mitto uſum ejus val carminatæ vel in ſtupas goſſypinas (Watte pro farciendis veſtibus mutatæ, ellychniis lam-

lampadum, charta, quæ apud Italos & in Hiſpania ad medium ſæculum uſque 13. & paullo forte ſerius uſitata fuit (Meerman *de chartæ vulg. ſ. lineæ origine p.* 4. 8.). In artis tinctoriæ magis quam ſalutaris incrementum ſcire intereſt, ex quibus partibus Goſſypium conſletur, quas terreo-reſinoſas eſſe analyſi chemica conſtitit, unde patet, quum plerique colores hiſce non facile aſſocientur, præparari Goſſypium debere, antequam tinctura idonea illi induci poſſit (Poerner's *chym. Verſuche u. Bemerk z. Nuz. d. Farbekunſt P. I. p.* 112. *ſqq.*).

Aegyptii ad inurendas quaſdam ægrotorum partes Goſſypium adhibent (Alpin. *med. ægypt. Lib.* 3. *cap.* 12. *p.* 209. *ſqq.* Vid. & *figura ad p.* 218.). Nimirum ex Goſſypio turundam pyramidalem parant, cui circumvolvunt ligulam lineam latitudinis trium digitorum, quam filo ſericeo demum firmant; ita vero illam pyramidem adornant, ut in ejus medio meatus ſit, per quem aliqua exſpiratio fieri poſſit. Baſi ſive extremo latiori ejus cuti ope tenaculi perforati applicato, accendunt alterum & relinquunt pyramidem donec omnino cremata fuerit. Dum cutis inuritur, eam in vicinia ferro tangunt, ut ne in vicina parte inflammatio fiat; poſt inuſtionem medullam oſſium illinunt, donec eſchara cadat. Quoniam vis ignis lente ſeſe exſerit, & cutis rarioris compagis materia ſenſim ad calorem diſponitur, non totam incendii vehementiam æger ſentit, quod contrario modo quidem in ferro ignito applicato fit. Attamen in quibuſdam fœdæ cicatrices remanent. Hacce inuſtione curant ſæpe dolores chronicos pertinaciſſimos artuum & coxendicis aliaſque rheumaticas fluxiones ad pectus vel caput contingentes, phthiſin, tumores crudos & pituitoſos alioſque morbos vel in loco affecto vel in vicinia ejus eam adminiſtrantes. Non mirum a gente medicinæ rudiori præter rem & occaſionem aliquando hoc curationis genus admiſſum fuiſſe. Sic tamen ſæpe roborando per ſtimulum, revellendo & acrem fomitem eliminando, ægris ſuppetiæ feruntur. Ab Arabibus ad Aegyptios hæc curatio pervenit. Inter Europæos eam, ob formidinem intempeſtivam doloris & præjudicia medicorum vel chirurgorum, neglectam in memoriam uſumque revocavit Pouteau (*Oeuvres poſthumes T. I. pag.* 204. *ſqq.*) præſtantiamque ejus eximiam crebris obſervationibus confirmavit. In quibuſdam ejus turunda ab iſta Aegyptiorum differt & in applicatione plus ſimplicitatis habet. Etenim figuram cylindricam illi impertiit Goſſypium arcte comprimendo & ligula linea unum pollicem lata & tres pollices longa hinc inde adſuta, vinciendo, dein tranſverſum cultro acuto diſſecando. Hac ratione duo cylindri obtinentur, quorum ſingulo-

rum baſis ſatis firma diametro ſeſquipollicem ſ. Ludovicum aureum dupli valoris exæquat, pauxillo ſalivæ adglutinanda. Hæc turunda poſtquam in ſumma parte accenſa fuerit, expectatur, donec quo ad partem conſumatur, tum applicatur cuti, & ventilabri ope ignis incitatur. Nunquam ignis ultra cutem ſeſe extendit, ne tum quidem, quando in eodem loco duo vel tres cylindri cremantur. Nec opus eſt, ad conſilium Ægyptiorum ferro perforato admoto impedire, ne vicinam partem inurat. Eſchara ſic enaſcitur per craſſitiem cutis, quæ ipſa ſolvitur Unguento baſilico vel alio digeſtivo illito plumaceolo, vel Emplaſtro diapalmæ & ſpleniis calidis ſuperdatis. Summi momenti & ipſe reperit hanc medelam in rheumatiſmis fixis inveteratis, quibus veſicatoria, ſtillicidia aquæ, ſcintillæ electrice prolicitæ, ad tollendos dolores non ſufficiunt, urgetque pariter, ut applicatio in ipſo loco doloris fiat, vel ſi partis dolentis natura adverſetur, dolori quam proxime & reſpectu directionis nervorum habito. Brevi poſt doloris lenimen ſubſequitur & ſub uſu plerumque diaphoreſin movet, quæ ipſa ſubinde peculiarem virtutem præſtat (*l.c.p.*412.); hinc non poteſt virtus ſuppurationi ſeriori tribui (*l.c.p.*267. 415.*ſqq.*). Ulcus enatum immiſſo piſo, quando fomitem rheumaticum copioſius adeſſe, vel profundis ſitum, largius profluvium ulceris & perſeverans dolor indicant, proficue in fonticulum mutatur (*l.c.p.*226.). Confert quoque hoc auxilium in doloribus fixis abdominis & pectoris a cauſa rheumatica profectis (*l.c.p.*232.242.), item, etſi non eadem certitudine (*l.c.p.*265.), in rheumatiſmis vagis (*l.c.p.*238.). Si rheumatiſmus primam ſedem relinquens in remotam ſeſe tranſtulerit, in priori inuſtio fiat. Subinde pluries ad idem remedium recurrendum eſt, antequam radicitus rheumatiſmus tollatur (*l.c.p.*258.). Suppuratio poſt ſex aut ſeptem dies modo incidit (*l.c.p.*267.). Proficua quoque valde eſt inuſtio in cancro, ſi nodi ſuperſunt, qui ferro non potuerunt auferri, ut fomes cancroſus omnino ſufflaminetur (*l.c.p.*34.). Ita in phthiſi pulmonum cum dolore inuſto pluries iterata cl. Pouteau eximia præſtitit (*l.c.p.*408.*ſqq.*). Nec minus confert in ſpinæ dorſalis morboſa incurvatione ex depoſitione acri humorum enata (*l.c.p.*558.). Item in anchyloſi ex eadem cauſa (*l.c.Tom.*2.*p.*32.). Ut ut vero funeſtus fuerit exitus binorum ab Haenio experimentorum captorum & unius a cl. Pouteau capti, dum ferrum ignitum ipſi capiti applicaretur: cylindrorum tamen goſſypinorum hoc loco accenſorum uſus in gutta ſerena, epilepſia, pertinaci cephalalgia ex contuſione, non ſolum eſt, ſed multum levaminis, quantum ex Ægyptiorum experientia (Alpin. *de med. Ægypt. p.* 211.) & paucioribus experimentis recentioribus elucet, pro-

promittit (*l. c. p.* 55. *ſqq.*). Id unice adhuc adjicio, a clar. Pouteau vix ullius virtutis hujus medelæ mentionem fuiſſe factam, quam non jam Alpinus memoraverit.

Loco lintei carpti quoque Ægyptii Goſſypio in vulneribus & ulceribus ſanandis utuntur, cui autem fini fila linea aptiora ſunt, utpote molliora minuſque elaſtica.

Nec hoc ſpernendum commodum eſt, quod Goſſypii ope apta liquida dentibus cavis vel meatui auditorio immitti poſſint, prout huic vel ſolum ad aeris injurias frangendas, vel in efficacis remedii, quod involvit, connubio in vitiis variis auris, inditur.

HIBISCUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 522. *Gen. plant. p.* 356.

Pharm. ABELMOSCHI *Semina.*

400. *HIBISCUS ABELMOSCUS;* foliis ſubpeltato-cordatis ſeptemangularibus ſerratis, caule hiſpido. Linn. *Syſt. veg. p.* 524. Alcea ægyptiaca villoſa. C. B. Granum moſchatum. Rumph. *Amb. Tom.* 4. *p.* 38. *Tab.* 15. Quigombo prior ſ. Alcea muſcata. Piſo *Ind. Lib.* 4. *c.* 45. *p.* 210. Frutex utriuſque Indiæ in Malabaria, Java, Braſilia, Jamaica creſcens; in Ægypto quoque obvius.

Semen) reniforme eſt, ſubcompreſſum, lentis fere magnitudine, longitudinaliter ſtriatum, coloris extrinſecus gilvi, hilo rotundo nigricante in ſinu ſeminis, repletum medulla albida. Manu incaleſcens, frictum, vel carbonibus injectum, Muſchi odorem ſpirat, ſaporis vero eſt amaricantis, nonnihil calidi. Cur granum moſchatum a quibusdam dicatur, jam cognoſcitur. Semina ex India occidentali petita majora ſunt & odoris fortioris, quam orientalia. Odor vero ſeminum tam fortis eſt, ut nonnulli vel ex ſolis hiſce manu retentis dolorem capitis contrahant. Quoniam odorem diu ſervant, in patria ciſtis includi ſolent & a fœminis collo & brachio alligantur, quum enim corporis attactu incaleſcunt, Moſcum ſpirant (Rochefort *hiſt. naturelles des Antilles c.* 11.). A mulierculis quoque Indicis, ſuffimigii inſtar, vel ſola vel aliis odoramentis admiſta, carbonibus inſperguntur, ut eorum odore veſtimenta imbuant. Item contuſa intra Bombacem veſtibus induunt Ægyptii, odoratui gratificantes (Veslingii *Obſerv.* in Alpin. *pl. Ægypti p.* 65.). Admiſcentur etiam in India unguento Boborri, ex variis odoratis lignis, ſeminibus, radicibus compoſito, quo corpus inungunt (Rumph. *l. c.*). Sed in Italia quoque pro

 odo-

odoramento ſunt, nec incongruum, eo fine pulveribus pomatis & ſimilibus eadem admiſcere: & in Gallia virgines moniales ea in ſeries loco ſphærularum connectunt, ut ſub precationibus geſtentur (Savary *Dictin. de Commerce T. I. pag* 122.).

Moſchus animalis hiſce granis aliquando adulteratur (Piſo *l. c. pag.* 211.). Ad hujus tamen vires accedere odoris convenientia ſuadet, quem ſimilem, præter hanc ſtirpem, quoque Geranium moſchatum, Malva moſchata, Lathyrus moſchatus, Allium moſchatum ſpargunt. Experimenta in morbis inſtituere hiſce præcipue granis operæ pretium eſſet, quum reliquis dictis fragrantia antiſtent, & commodiſſime in emulſione exhiberi poſſe videntur. Formulas vero noſtrarum regionum vix unquam intrant. Sarbetis in Ægypto adduntur ſalubri effectu ab iis, quibus crumenæ anguſtia Ambræ & Moſchi uſum denegavit (Alpinus *l. c.*).

THEOBROMA.

LINN. *Syſt. veget. pag.* 580. *Gen. pl. pag.* 391. *Suppl. pag.* 341.

Pharm. CACAO *Nuclei*.

401. *THEOBROMA CACAO;* foliis integerrimis. Linn. *Spec. pl. p.* 1100. Jacq. *Amer. pict. p.* 104. *Obſerv. bot. P. I. p.* 3. Sloane *nat. Hiſt. of Jam. Vol.* 2. *p.* 15. *Tab.* 160. Cacao Cluſii, *Merian. Surinam. Inſect. p.* 26. *Tab.* 26. & 63. Cacao tree, Catesby *nat. Hiſt. of Carolina* 3. *p.* 6. *Tab.* 6. Regnault *Betan.* Le Cacaojer Kakauboom, Houttuyn *Natuurlyke Hiſtorie P.* 2. *ſect.* 3. *pag.* 186. *Tab.* 14., ubi icon floris, lente etiam inveſtigati. Le Cacao, Sonnerat *Voyage à la nouv. Guinée p.* 101. *Tab.* 61. 82. Arbor Americæ calidioris indigena; ubi nominatim in regno Mexicano, Guiana & vicina inſula Cayenne, Carolina, inſulis Antillanis, creſcit; idque in locis depreſſis umbroſis. Ut tanto præſtantior fructus ſit, ſtudioſe in dictis terris colitur; quod idem fit in nova Guinea, item in inſulis Philippinis, in quæ loca ex nova Hiſpania arbor translata (Sonnerat *Voy aux Indes orientales Vol.* 2.). Cultura multum difficultatis parit, prout ægre arbor tranſplantari ſe patitur. Culturam curatius deſcribunt Browne (*nat. Hiſt. of Jem. pag.* 306.) & Labat (*Nouveau Voyage aux Isles de l' Amerique T.* 6. *p.* 370. *ſqq.*). Galli non ante annum 1660. colere arborem cœperunt, ſed vix ante a. 1684. huic labori ſerio indultum fuit (Labat *l. c. p.* 376.). Si autem alii fonti fides, jam a. 1649. in inſula St. Croix ad

ad culturam ejus acceſſerunt (*Guide de Commerce de l' Amerique T. I. p.* 353.).

Fructus) hujus ovatus eſt, apice obtuſo, diametro tres circiter pollices æquans, longitudine autem ſex fere pollices. In quibuſdam Varietatibus glaber, in aliis verrucoſus, & ſulcis decem per longitudinem inſtructus. Colorem vel ſanguineum vel pallide luteum habet. Intra corticem carnoſum pulpam albidam butyraceæ compagis, dulcem ſubacidam, continet, tamque gratam, ut comedi ſoleat, & hujus mediam ſedem ſemina ſ. Nuclei circiter 25. occupant. Nomen *Cacao* illis ab Hiſpanis inditum fuit. Fructus decerpitur, utprimum color ejus & ſtrepitus ſeminum, eo agitato excitatus, maturitatem indicat. Ut ſemina eximi queant, inciſione longitudinali facta, lapide vel ligno ille conquaſſatur. Illis exemptis adhæret adhuc multum pulpæ, quod oſcitantius modo ſeparatur; tum vero in receptacula ampla immittuntur, ut per 4 vel 5 dies ſub matutina agitatione, quæ quotidie fit, bene operta & compreſſa ſpeciem fermentationis ſubeant, qua & germinandi vis tollitur, & ſuperflua aqua perit, ut oleoſum modo remaneat. Poſtea ſuper ſtoreis vel in ciſtis planis ope ſolis radiantis intra triduum ſiccantur (Labat). Magnitudine & figura Amygdalas fere referunt, ſed teſta vel epidermide ſcabra atro-rubra & medulla nigricante in lobos diviſibili, in quos cuticula ſeſe inſinuat, inſtruuntur. Saporis ſunt unctuoſi & amaricantis. Diſtinguuntur hi nuclei in varias ſpecies pro ratione regionum, ubi colliguntur, figura vel planiori, vel magis ad teretem accedente, proportione latitudinis & longitudinis diverſa, magnitudine, item colore epidermidis pallide rubro vel profunde rubro, vel bruno vel griſeo, & ſapore nuclei. Pro loci natalis diverſitate diſtinguitur a mercatoribus & aromatariis in duas ſpecies, ſcil. Caraccenſes & Martinicenſes; vel tres, ſcil. in Cacao de Caraques, de Barbiche (melius Berbice), & des Isle (*Obſervations ſur le Cacao & la Chocolade Verſ. Germ. p.* 6.); ab aliis autem paullo ſubtilius in ſeptem ſpecies, ſcil. Cacao de Caraques, de Guayaquil, de Maranhaon, de Berbice, de Surinam, de Cayenne, de la Martinique ou des Isles (Ricard *Traité generàl du Commerce T. I. pag.* 153.). Alii alia diſcrimina agnoſcunt, quæ mercaturæ cauſa haud ſuo uſu carent. In hiſce omnibus quoad momenta externa recenſita obtinet aliqua diſcrepantia, quam per partes ſectari hujus loci non eſt. Præſtantiſſimi cenſentur nuclei Caraccenſes, qui in Provincia Venezuela vel Nicaragua novæ Hiſpaniæ colliguntur, & quando bene maturuerunt, teretes ſunt, majoris longitudinis quam latitudinis, pulvere griſeo argenteo epidermidem tegente, medula griſea pingui, ſaporis grate

amari. Ex hacce deſcriptione pretium nucleorum in reliquis terris emergentium ſtatui poteſt, qui, quo propiores ad illam accedunt, eo præſtantiores. Itaque planiores, minores, auſteri ſunt inferioris pretii. Nuclei Berbicenſes maxime unctuoſi dicuntur; illi ex Inſulis infimi ordinis ſunt (Ricard *l. c. p.* 154.). Attamen, ſi Sonnerato (*Ind. orient. l. c.*) fides, nuclei Cacao in Manilla provenientes Americanis præſtant.

Abundant nuclei copia mucilaginis blandæ, & adhuc majori olei unguinoſi. Hoc mox ſapore, necnon flamma, quam admoto igne capiunt, cognoſcitur. Uberius tamen recentioribus, quam vetuſtis ineſt. Et hoc quidem tam prælo extorqueri poteſt, quam coctione cum aqua, &, dum refrixerit, ſpiſſitudinem ſebi induit. Pro utroque fine toſtio modica, decorticatio, & tritura eorum præcedere debet. Expreſſione parcius provenit, quam altera via, &, licet ſaporis ejuſdem ſit, nimirum, qualis in oleo amygdalino, colorem tamen cinereum ad hepaticum vergentem præ ſe fert, & magis ſpiſſum eſt (Maucharti & Theoph. Hoffmanni *Diſſ. de butyro Cacao p.* 14.). Coctione blando igne facta obtinetur oleum purius & albidius, quod a ſuperficie condenſatum facile ſeparatur. Pluribus de cauſis igitur hæc enchireſis præfertur. Sic libra optimi Cacao trita & cum octo libris aquæ cocta ad craſſitiem pultis uncias ſeptem olei ſebacei in ſuperficie erogavit (Hombergius in *Hiſt. de l' ac. R. de ſc. de Paris* 1701. *p.* 371.); ut tamen appareat reſiduo adhuc pauxillum olei inſuiſſe, quod expreſſione elici potuiſſet. Alius ex nucleorum uncia una coctione drachmas tres cum granis quadraginta duobus elicuit (*Obſerv. ſur le Cacao, Verſ. p.* 21.). Alius (Spielm. *Mat. med. pag.* 115.) tertiam circiter partem olei albiſſimi aſſumit. Addito tantillo ſalis alcalini maſſæ torrefactæ hocce ipſum cellulas nucleorum ita reſolvit, ut plus olei largiantur. Ad majorem copiam acquirendam quoque facit, ſi toſtam & contuſam maſſam vapori aquæ calidæ per tempus exponas, & dein leniter exſicces, antequam ad coctionem vel expreſſionem tranſeas (Mauchard *Diſſ. cit. p.* 16.). Oleum, quod deſtillatione ſicca evolvitur, ad uncias ſeptem ex libra una nucleorum rubicundi coloris eſt, ſaporis acris pungentis, & odoris penetrantius fœtentis, frigefactum mollioris butyri ſpiſſitudinem recipit (Geoffroy *Mat. medicale Traité*, T. 3. *p.* 266.). Patet igitur hoc empyreumaticis aſſociandum eſſe. Reliquis, quæ vehementior ignis vis excutit, partibus recenſendis nolo diu immorari, quum in exercitium artis non multum commodi inde deduci poſſit. Hanc vero viam ingreſſi ſunt Hombergius (*l. c.*), Geoffroy (*l. c.*), auctor libelli (*Obſervations ſur le Cacao*), Mauchartus (*l. c.*), alii;

alii; unde præter oleum reſinoſas partes & multum terræ nucleis ineſſe collegerunt. Olei ſejuncti a reliqua miſcela virtutes poſtea conſiderabo, nucleorum ipſorum utilitatem primum perſequuturus.

Quo primum tempore Hiſpani ad regnum Mexicanum advenirent, hi nuclei incolis loco monetæ fuerunt, in foro ad neceſſaria quælibet coemenda valentes (Sloane *l. c. p.* 16. 17.). Americanis nuclei in paſtam conquaſſati continuo præſto ſunt, ut abſque ambagibus eſcam domeſticam exinde lacte vel aqua ſibi parare queant (Browne *l. c.*). Europæi potiſſimum ad *Succolatam* eos adhibent. Qualecunque autem hæc paſta connubium ferat, nucleos primum torrefieri oportet, quo cuticula dura exuantur & medulla emolliatur. Cavendum inter hæc eſt ad exemplum Americanorum, ne toſtio juſto diutius nigredinem uſque continuetur, quum oleum inde pereat & grata amarities. Tum immiſſi in mortarium ferreum vel lapideum calefactum piſtillo ferreo pariter calefacto contunduntur, donec in maſſam butyraceam deliqueſcant. Sunt qui mortarii loco cylyndro ferreo vel lapideo ſupra planum rotato nucleos conquaſſant, parcendo tempori & labori, ſub quo negotio cultro ſitus maſſæ crebro mutandus eſt, donec ad ſummam tenuitatem pervenerit. Hæcce maſſa vel mox in modulos, qui rarius ex charta, plerumque ex lamina ferrea ſtanno obducta, facti ſunt, immittitur, vel antea eidem, deliqueſcenti adhuc, ſaccharum ſubtiliter contuſum &, ſi placet, aromata tenuiter contrita adduntur, ſuccedente nova tritura, ut æqualis omnium miſcela fiat. Moduli vero maſſa hacce recens repleti concuti ſuper menſa, cui imponuntur, continuo debent, donec iſta ſicceſcere incipiat. Præſtat nihil maſſæ admiſcere, ne ſaccharum quidem, ut tanto diutius integritatem ſuam ſervet, & ut quilibet ſapori & genio ſuo ſub coctionem pro arbitrio indulgere queat. *Chocolat de Santé* vocant eam, quæ aromatibus caret. Hiſpani, qui uſum Succolatæ pro potu a Mexicanis didicerunt, tam perſuaſione falſa, quod nuclei refrigerent, deluſi, quam ut ſapori & odori litarent, primum admiſcuere varia. Proportio Sacchari variare debet, prout nuclei vel magis vel minus pingues ſunt; pinguiores enim plus Sacchari ſibi vindicant, ad $\frac{2}{3}$ uſque. Quibus minor quantitas Sacchari ob amaritiem diſplicet, hi ſub uſu tantillum iſtius addere poterunt. Aromatum, quæ paſtam intrant, conſuetiſſimum eſt Vanillæ ſiliqua. Alii admiſcent Cinamomum, Caryophyllos, quin Ambram, Moſchum, Balſamum peruvianum. Accedunt aliquando, ſtimuli majoris cauſa, Capſicum aliaque ſimilia, & coloris, Orleana, & ob duritiem, ni fallor, farina ſeminum Zeæ vel Fabarum. A ſcopo alienum

eſt formulis multis rem illuſtrare, quales, præterquam in diſpenſatoriis variis, hinc inde diſperſas reperies (e. g. in Geoffroy *Nat. med. l. c. p.* 268. Linn. *Amoen. acad. Vol.* 7. *p.* 255.). Sufficiet una (Labat *Voyage l. c. p.* 430.), ſecundum quam minores quantitates facile parari poterunt. Nimirum nucleorum Cacao rite conquaſſatorum libris quadraginta admiſceantur Sacchari contuſi libræ ſexaginta, Cinamomi libræ duæ, Caryophyllorum unciæ quatuor, Vanillarum unciæ viginti octo, Moſchi & eſſentiæ Ambræ q. pl., farinæ Fabarum cribratæ manipuli aliquot; quæ omnia rite trita in maſſam idoneam ſubigantur. Fraude ſæpe copia farinæ vulgaris Succolatæ venali additur. Potulenti materiem præbet in Hiſpania, Italia conſuetiſſimi, ſed & hoc reliquis magis ſeptentrionalibus Europæ terris in deliciis eſt, per cyathos bibi ſolitum, dum paſta vel aqua vel lacte, vel, quod omnium minime commodum, vino ſolvitur. Præſtat uti aqua, cujus vaſi, quo coqui debet, tot cyathos infundas, quot Succolatæ hauriri cupias, &, poſtquam aqua ebulliverit, totidem uncias Succulatæ tritæ addas, agitando eam ope virgulæ vel verticilli, ut ſolvatur, & nova demum coctione & agitatione facta eam in uſum calide adhibeas. Et ſic quidem ſani unum vel alterum cyathum ſorbillant. Conſueriſſimum eſt, liquidam illam bibere, alii nonniſi in ſpumam diuturna verticilli motitatione reſolutam ex cyatho ſorbent. Si lac adhibetur, minori quantitate Succolatæ opus eſt; nec nocet hocce connubium, modo ventriculus lac ferat, quod in hominibus in acidum pronis non locum habet. Miſcela lactis cum aqua ſpumeſcentiam adjuvat, & palato gratior eſt. Succolata vino ſoluta tantum hominibus frigidæ naturæ & valde debilitatis concedi poteſt.

Ad dijudicandas igitur vires horum nucleorum non ad iſtos modo, ſed etiam ad ſaccharum, aromata & menſtruum, quo Succolata ſolvitur, reſpicias. Oleum, quod ineſt, non toſtione ulcerorum ſolum ſubigitur, ſed tritura quoque cum ſaccharo; hinc quæ abſque ejus connubio præparantur maſſæ, in ſuperficiem menſtrui plus longe olei dimittunt, quam ſaccharatæ. Sacchari igitur additamentum conducit, modo non tam largum, ut fermentationem, flatus, ſenſus moleſtos, ructus acidos aliaque incommoda primarum viarum excitet. Sic vero Succolata eximie nutrit & demulcet, ſomnum placidum reſtituit, blande alvum aperit, emaciatos levat, hoſque, qui laboribus, peregrinationibus, vigiliis, curis, jactura proborum humorum, ſanguinis, genituræ exhauſti ſunt, egregie refocillat. Robur quoque hominibus, qui gravibus laboribus ſubeundis & meditationibus protractis adſtringuntur, vigoremque neceſſarium

rium ſubminiſtrat. Aromata modice addita ſtimulum ſalutarem impertiunt ventriculo ad digerendam illam, ipſoſque nervos vellicando tanto aptiorem eam ad erigendas vires faciunt. Nocet vero plethoricis, obeſis, otioſis, & hos ad hæmorrhagias, apoplexiam, proclives reddit, præcipue aromatibus juſto largius condita. Vitari quoque debet, ſordibus bilioſis, rancidis, mucoſis ventriculum gravantibus. Copioſius capta languorem, ſpeciem ſtupiditatis, obeſitatem parit, & appetitum cibi proſternit. Minus ſalubris poſt paſtum, quam mane potata, minus tempeſtate calida, quam frigida. Verum ſæpe medicamen eſt in tabe varia, quin & phthiſi pulmonum, modo febris abſit, tanto magis, quum acres ſtimulos involvat, tuſſim mitiget, ſputa promoveat. Memorabile exemplum phthiſici curati narratur (Mundii *Comment. de aere eſculentis & potulentis c.* 13. *p.* 350.). Atrophicis infantibus multo lacte ſoluta commendabilis eſt. Vis ejus ad venerem incitandi explicari facile poteſt nutriendi ejus efficacia, qua genituræ ſecretionem auget & addito aromatico ſtimulo. Plurimum illi tribuit virtutis Linneus (*Amoen. accad. Tom.* 7. *pag.* 263.) in hæmorrhoidum ſive cœcarum ſive apertarum moleſtiis ſedandis. Si remedii vices peragere debeat, magis ſollicite ſecundum conditionum naturam & quantitas Succulatæ & liquidum, quo ſolvere eam convenit, & proportio utriuſque definienda.

Variis inſuper ferculis & cupediis & coquinaria ars & dulciaria per Succulatam gratiam conciliare novit. unde in potulentis magis artificioſis, juſculis, tabellis, paſtillis, morſulis, bellariis, liquidis conglaciatis, rel. frequenter eam offendimus. Qnin medicamenta quædam ingratioris ſaporis vel Succolatæ ſolutæ vehiculo vel in paſtam eidem impacta haud invite ingeruntur; exemplo corticis peruviani (Roſenſtein *Bransjukd. p.* 321.), foliorum Aurantiorum (Vide ſupra *Appar. med. Vol.* 3. *pag.* 140.), Tabellarum Succolatæ mercurio ſublimato imprægnatarum (Le Febure in *Journ. de Med. T.* 41. *p.* 547.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Butyrum ſ. oleum de Cacao). *Pharm. omn.* Vid e. c. *Pharm. W. p.* 124. Proportionem, qua ineſt nucleis, præparationis methodum & præſtantiam olei coctione eliciti præ oleo expreſſo ſupra (*p.* 182. *ſqq.*) jam attigi. Albidius redditur ablutione repetita per aquam calidam. Omitto alios modos albedinem huic oleo conciliandi, per lixivium ex cineribus clavellatis & calce viva, vel per ſpiritum vini (Mauchard *Diſſ. cit. p.* 15.), utpote in foro medico non uſitatos. Diſtillatione acidum offert, acido pinguedinis animalis ſimi-

le

le (Crell in *chem. Journ. P.* 2. *p.* 152.). Et huic acido ſine dubio tribuendum, quod neque nuclei ne poſt multos annos quidem ranceſcere, nec oleum ipſum, niſi in hoc eruendo toſtione juſto vehementiori peccatum fuerit, quum quantum fieri poteſt, lenis eſſe debeat, nec ultra illum terminum protrahi, quo epidermis crepitu diſplodatur. Hoc conſilium ſi modo obſervetur: non opus eſt, torrefactionem prævia omnino negligere, prout quidem cuidam viſum eſt (Geelhauſen in *Comm. Nor.* 1737. *p.* 82.), ne præter neceſſitatem in encheireſi coctionis ſubſequa pergatur. Plane non ranceſcere hoc oleum ſunt, qui volunt (Labat *l. c. p.* 461. Lewis *Nat. med. p.* 158.). Certe poſt decem annos nulla rancoris veſtigia præbuit (Dehne *l. c. p.* 39.). Et quod ultra integrum menſem relictum fuit, in lamina cuprea oleum nihil in hac æruginis genuit (*Obſervat. ſur le Cacao, Verſ. p.* 64.). Notandus quoque diſſenſus ratione copiæ olei quod uberius, contra vulgarem opinionem, expreſſione provocari cl. Dehne (*l. c. p.* 37.) innuit, qui & plus hac via ex Caraccenſibus nucleis quam Martinicenſibus obtineri expertus eſt (*l. c. p.* 42.). Oleum de Cacao rite ptæparatum blandum, ſubdulcem ſaporem gratumque odorem habet, & albidum eſt, &, licet in aere noſtro ſebi ſpiſſitudine inſtruatur, liquore calido tamen facile deliqueſcit. Forma tabularum ſervatur. Raro ore capitur, quamvis vix aliis oleoſis ex vegetabilium cenſu gtatia cedat, eo autem hæc ſuperet, quod ægre in rancorem degeneret; pinguedines animantium & inter haſce ſperma ceti antecellere dictis conditionibus palam eſt. Similem vero cum hiſce efficaciam poſſidet lubricandi, relaxandi, involvendi, commodo liquido calido, e. c. infuſo theæformi, lacte, vel decocto avenaceo, hordeaceo exceptum; de quibus virtutibus conſulenda ſunt capita de Oleo & Amygdalo; ut vero & hic monitum contra abuſum pinguium redeat. Papillis mammarum lactantium vel labiis oris illitum fiſſuras harum pertium egregie ſanat. Linimentum ex ſpiritu vini alcoholiſato & hocce oleo in fiſſuris mammarum plurimum virtutis præſtitit (Mauchart *Diſſ. cit. p.* 21.). Contra hæmorrhoides cœcas quoque hoc oleum commendari meretur, cujus ſimplex inunctio (Manget. *Bibl. Pharm Tit. de Cacao*) vel applicatio per Goſſypium, quo imbibatur (Labat *l. c. p.* 461.) dolores eximie lenit, tumorem diſſipat & turgida vaſa ſæpe per profluvium ſanguinis liberat. Conducit quoque hiſce, ſi ardorem vel dolorem intra anum ſentiunt, inſtar ſuppoſitorii bis per diem illud adhibere (Störck *Unterricht für Feldu Landärzte Vol.* 2. *p.* 81.). Sapo ex hocce oleo & alcali minerali paratus egregium cll. Gravenhorſtiorum inventum eſt, ut qui & gratia & puritate & conſtantia contra rancorem reliquis om-

omnibus ſaponibus præferri meretur. Iiſdem de cauſis hoc oleum baſin pomatarum & balſamorum variorum conſtituit. Ad metalla vel, ut medico uſui propius accedam, ad inſtrumenta chirurgica contra rubiginem & æruginem tuenda, nulla pinguedo aptior hacce, ſi eadem obliniuntur.

Chocolata). *Ph. W. p.* 35. vel Succolata). Placet ſimplicitate formula dicta. Vide ſupra *p.* 183.

B I X A.

LINN. *Syſt. veg. p.* 409. *Gen. pl. p.* 265.

Pharm. ORLEANA *Terra*.

402. *BIXA ORELLANA*; Linn. *Spec. pl. p.* 730. Bixa foliis cordatis cum acumine, floribus racemoſis terminalibus. Browne *nat. Hiſt. of Iam. p.* 254. Orleana ſ. Orellana folliculis lappaceis. Commel. *Hort. Amſtelod. Tom. I. p.* 65. *fig.* 33. Urucu. Piſ. *hiſt. nat. Ind. p.* 133. Uruca ſ. Arnotto Sloane *nat. hiſt. of Iam. Tom.* 2. *Tab.* 181. *fig.* 1. Pigmentaria ſ. Galuga. Rumph *herb. amb. Tom.* 2. *p.* 79. *Tab.* 19. Le Rocou ſ. Manillenſibus Atchiotè. Sonnerat *Voyage à la novelle Guinèe p.* 29. *Tab.* 13. quæ icon characteres optime repræſentat. Regnault *Botan.* Le Rocou. Arbor mediocris ſtaturæ Americam calidiorem inhabitans indeque ſine dubio in inſulas Moluccas & Manillam translata. In Iamaica copioſe colitur prope fontes & rivos vel quovis humido & fertili ſolo.

Orleana vel Orellana) terra dicitur maſſa, chermeſini coloris, ponderoſa, fragilis cum quadam tenacitate, ut ſcindi cultro queat, digitos tenaciter inquinans. Transfertur plerumque in placentis duarum vel trium librarum oblongis, complanatis, quas folia obtegunt, in fragmento aſperis, extus ſublævibus pallidioribus. Aeri ſicciori expoſita rimas agit. Eſt fæcula ſeu materia ceracea rubra ſemina arboris, intra capſulas ovatas muricatas bivalves latentia, obveſtiens. Hæc, affuſa ſeminibus calida aqua in commodis vaſis, manuum & ſpatulæ adjumento ſeparatur. Tum exemtis ſeminibus nudis materies fundum petere ſinitur. Quibus factis aqua decantatur, & ſedimentum intra plana vaſa in umbra pedetentim denſatur, dein in globos vel placentas compingitur, ulterius aperto aere in duritiem uſque ſiccandas. Ita rem narrat Browne (*l. c.*), a quo nonnihil diſcrepat Sloane (*l. c.*), ſignificans ſeparatam aquæ infuſione ceraceam materiam in ſpiſſitudinem notabilem coqui, dein in aulæum cineribus conſperſum collocari, donec denſitatem mellis induat, tum demum in maſſas effingi. Saporis ſubadſtringentis,

tis, & odoris mucidi, eſt, ſaliva ſolvitur, quam rubram reddit, non vero aqua tepida penitus. Ad candelæ flammam non liquatur, nec accenditur, ſed candens fumum ſpargit Tabacum redolentem.

Ab Europæis medicis vix unquam ægris præcipitur. Vires tamen in America, & ibi ab Hiſpanis præcipue variæ exploratæ. Pilulæ ejus duæ aut tres exiguæ alvum blande movent & ſæpe ejus profluvium inſtar Rhei ſiſtunt (Sloane *l. c. p.* 53. Conf. Piſo *p.* 134.). Ita & dyſenteriæ remedium prædicatur (Browne *l. c. p.* 255.), & ſtomachicum (Sloane). Vi cordiali (Browne) ægrius ſubſcribo. Omitto alias illi tributas virtutes minus probabiles, vel modos eam adhibendi minus ſimplices (Vid. Piſo). Radices arboris vi vix a maſſa hacce differunt (Piſo) & vias urinarias præcipue ſollicitant (Browne), quo fine iiſdem in juſculis utuntur (Id.). Succulatæ jam dudum apud Indos & Hiſpanos in America fuit additamentum tam gratiæ quam coloris cauſa.

Pigmento præterea hocce Americani ſylveſtres nudum corpus obliniunt tempore præcipue belli, vel ea de cauſa, ut ſanguis ex vulnere erumpens celetur; contra culicum punctiones quoque munire corpus fertur (Sloane). Maxime arridet Indis pro fuco macerare ſemina hujus arboris in ſucco Limoniorum, in quo gummi arboris Mauna ante ſolutum fuerat (Bancroft *nat. hiſt. of Guiana in South america p.* 45.). Non minus tinctorio uſui & ad pingendas chartas ibidem inſervit. Cum urina mixta tam conſtanti colore pannos lineos tingit, ut in poſterum elui nequeat (Piſo). Lixivio alcalino cocta lanam & ſericum pariter colore rubro aurantiaco inficit. Sed tinctoribus Europæis paullo infrequentior eſt. Fucum mulierum, qui *Bezetta rubra* dicitur, huic adſcriptum lego (Berg. *Mat. med. p.* 466.), quum hoc linteum ex Turcia advehi ſolitum ab aliis Coccinellæ tribuatur s

Radix in loco natali coloris cauſa pariter in pretio eſt.

O R-

ORDO XXXII.

GRUINALES.

Pharm. GERANII ROBERTIANI *Herba*.

403. GERANIUM ROBERTIANUM; pedunculis bifloris, calycibus piloſis decemangulatis. Linn. *Spec. pl.* p. 955. Geranium robertianum primum. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 694. Regnault *Botan.* l'Herbe à Robert. Pl. annua, frequens in rupibus, muris, ſylvis ſubhumidis.

Inter plures hujus generis ſpecies, quæ olim in medicum ſcopum collectæ, ſcil. Geranium moſchatum, pratenſe, rotundifolium, ſanguineum, hæc tantum una hodie ſupereſt. *Geranium moſchatum* odor commendavit (V. art. de Hibiſco Abelmoſcho p. 180.), ſed accedat oportet ad olfactus de vi analoga Moſchi judicium experientiæ robur. Hac deficiente, nolo ſpecialius de eo agere. Reliquæ deſignatæ adſtringentis ſaporis ſunt, & vitrioli martis ſolutionem nigredine tingunt; unde in laxitate ſolidarum partium, calculo pellendo & profluviis ſanguineis & ſeroſis ſiſtendis, priſtina laus.

Geranii robertiani efficacia pariter nondum ſatis evicta. Odorem Herba) recens valde ingratum, Linneo hircinum, mihi fœtori lotii ex Aſparagis comeſtis ſimilem, ſpargit; ſapor ejus ſalſo auſterus cum quadam amaritie. Recens contuſa comices pellit (Linn. *El. Svec. n.* 619.). Adſtringentem naturam exploratio per vitriolum martis manifeſtat. Taceo alia experimenta chemica, quæ nihil ad efficaciam in corpus humanum detegendam faciunt. Ex hiſce tamen ſolis denuo virtutes medicas derivatas cerno (Vid. Hinderer *Diſſ. de Geranio robertiano Gieſſ.* 1774.). Quas Zornius (*Botanolog. p.* 326.) operoſius ex ſcriptis practicis collegit, hæ niſi verum ejus pretium decernant, opinionem tamen majorum de eo declarant. Quædam horum effata juvat cum recentiorum experimentis conferre. A paſtoribus infuſum hujus ſtirpis ad mictum cruentum pecorum ſiſtendum adhibetur (Linn. *Fl. Svec. l. c.*). In hæmorrhagiis hominum pariter eximiam fuiſſe, & quidem in pulvere vulneri inſperſo traditur (Stocker *prax. aur. l. c.* 17. *pl* 119.). Ita nari-

ribus intruſa ſtillicidium ſanguinis ex iiſdem ſedat (Theodori Tabernaem. *Khaüterbuch* 1731. *Vol. I. p.* 129.). Adſtringentia prout vulgo in ſabulo renum pellendo valent, ita & hæc herba (Theod. *l. c. p.* 128.). In ictero Monſpelienſes multum huic herbæ tribuunt (Adolphi Murray *Diſſ. de methodo luis venereæ curandæ p.* 30.). Hiſce, & nominatim cl. Cuſſon & Farchon, in phthiſi ſcrupuloſa connubium ſucci Aparines & Geranii robertiani impenſis placet; vel utriuſque manipulum unum coquunt cum juſculo carneo addita radice Lapathi acuti (Fratris *itiner. mſpt.*).

Frequentius tamen extrinſecus contra varios affectus externos applicatur. Ob efficaciam in eryſipelate (Theod. *p.* 127. 129.) nomen quoque *Rothlaufskraut* apud Germanos tulit; conjicio, applicationem ejuſdem in hoc malo a cel. Tiſſot (*Avis au peuple p.* 354.) propria experientia commendari. Diſſipati ea tumores mammarum in lactantibus mulieribus & fiſſuræ papillarum ſanatæ (Welſch. *Mictom. Cent.* 2. *Obſ.* 38.). Contra tineam unguentum ex herba Geranii (puto hanc fuiſſe intellectam) cum butyro frixa & linteo colata, quo obliniatur totum caput, comprobatum medicamen vocatur (a Dolaeo in *Encyclop. med. Lib.* 6. *cap.* 11. *p.* 431.). Iterato tentamine opus eſt, antequam laudi herbæ vel pro cataplaſmate contuſæ vel in decocto, vel alio modo adhibitæ in cancro (Sennert. *Lib.* 4. *p.* 3. *ſect.* 1. *c.* 7. Hildan. *Obſſ. & curat. Cent.* 6. *Obſ.* 75. Sim. Paull. *Quadripart. bot. p.* 73.) ſuaſcribas. Facilius œdemata pedum diſcutere (Chomel *Uſuelles T.* 2. *p.* 301.) credas. Febribus intermittentibus tollendis, teſte quidem viro ill. (Hall. *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 943.) non ſuffecit: aſt a ruſticis infuſi vinoſi forma frequentari iſto fine ex voto alius (Hinderer *Diſſ. cit. p.* 18.) refert.

GUAJACUM.

LINN. *Syſt. veget. p.* 329. *Gen. pl. p.* 208.

Pharm. GUAJACI *Lignum* s. LIGNUM SANCTUM, s. (rarius) LIGNUM INDICUM, *Cortex*, *Gummi*.

404. *GUAJACUM OFFICINALE*; foliolis bijugis obtuſis. Linn. *Spec. pl. p.* 546. Guajacum foliis ſere impetiolatis bijugatis obovatis leniter radiatis, pinnis & ramulis dichotomis Browne *nat. Hiſt. of Jam. p.* 225. Arbor ligni ſancti vel Guajaci Seb. *Theſ. Vol. I. p.* 86. *Tab.* 53. *fig.* 2. Lignum vitæ or Guajacum. Hugh. *nat. Hiſt. of Barb. p.* 142. *Tab.* 9. Pruno vel Evonymo aſſinis arbor, folio buxeo ſubrotundo.

do. Sloane *nat. Hiſt. of Jam. Vol.* 2. *p.* 133. *Tab.* 212. *fig.* 3. 4. 5. 6. Arbor in Hiſpaniola, Jamaica, Barbados, Braſilia, aliiſque regionibus Americæ meridionalis ſpontanea.

Guajacum nomen ab Indico Guayacan derivatur; a patria quibuſdam etiam nimis generali termino Lignum dictum fuit *Indicum*. Non attinet hodie, Montanum (Fallop. *de morbo Gall. p.* 28.) refutare, qui ex Cytiſo Laburno L. lignum depromi credidit. Sed fuerunt olim, qui inter *Lignum Guajaci* & *Lignum ſanctum* vel *palpm* diſtinxerunt, & quidem auctores, qui paullo poſt Americes detectionem illud tanquam luis venereæ remedium deprædicarunt, Lign. Guajaci ex inſula St. Dominici, L. ſanctum autem ex inſula St. Joannis de Portu divite (Porto Ricco), peti innuentes. Horum e numero præcipue Conſalvus Ferrandus (*de ligno Guajaci & ſancto* in Luſin. *Aphrod. pag.* 355. *ed. L. B.* 1728.), Jo. Monardus (*de morbo Gall.* in Luiſ. *l. c. p.* 607.), Fallopius (*de morbo Gall.* Luiſ. *p.* 791.) & Nicol Monardes (*Simpl. med. Verſ.* Cluſ. *p.* 343.). Tria adeo ligni genera memorat Monardus ſuo tempore in uſum eundem tranſlata, quæ præſtat propriis ejus verbis deſcribere. „ Primum, ipſe inquit, quod Guajacum vocant, denſius, gravius, craſſius, interiore quidem parte nigricantius, exteriore autem ſubpallida & veluti lineis quibuſdam ad fuſcum inclinantibus inæque diſtantibus per longum interſecta; alterius ad albius magis vergit exterior pars, neque eſt tam manifeſtis lineis diſtincta: nigrum tamen & ipſum colorem extrinſecus oſtendit, ſed minore orbe, quam præcedens; tertium, quod Sanctum præcipue vocatur, tam intrinſecus albicantem colorem præ ſe fert exilibuſque valde lineis ejus diſtinguitur longitudo.“ Reliqui, qui duo modo diſcrimina agnoſcunt, Guajacum eo differre, quod meditullium nigrum contineat, quo alterum carere, indicant. Eodem fere redit diſtinctio Caſp. Bauhini (*Pinax. p.* 448.) in Guajacum magna matrice (Gaj. Officinale L.) & Guajacum propemodum ſine matrice (Guaj. ſanctum L.). Eo vero conveniunt hi omnes, quod Lignum ſanctum, prout odoratius magiſque amarum, ita altero præſtantius virtute ſit. Sed jam tum conqueſti ſunt de utriuſque in officinis pharmaceuticis confuſione (Ferrerius *de pudendagra* in Luiſ. *l. c. p.* 9. 4.), & quidam coævorum idem utrumque habuere (V. ſententia aliorum a Ferrando *l. c.* prolata). Congrue quoque Fracantianus (*de Morbo Gall.* in Luiſ. *l. c. p.* 841.) argumentatur, diſcrimen apparens a diverſitate ſoli & regionis poſſe proficiſci. Addere licet, pro ætate potuiſſe variare lignum, ntpote quum in vetuſtioribus arboribus meditullium ſubinde fuſcari vel nigreſcere, & arbores juniores, modo juſtum robur adeptæ fuerint, efficaciores

gran-

grandævis eſſe conſtet. Lignum inſuper trunci ſæpe haud parum ab eo ramorum differt. Ad priſtinam de diverſitate lignorum ideam reſpexit ſine dubio ill. A Linné (*Spec. pl. p.* 546. *ſqq.*), dum, duas ſpecies botanicas deſignans, alteram Guajacum officinale, alteram G. ſanctum, cujus videas iconem in Regnault *Botan.* Le Guayac, nominet; idque ſcio, cl. virum eandem lignorum ſtiſtinctionem agnoviſſe, & utrumque ad diverſam ſpeciem arborum retuliſſe, & ligni ſancti virtuti prærogativam tribuiſſe. Ad litem omnino diſcutiendam opus eſſet, ut utriuſque arboris lignum intra ſeſe compararetur, ut ſingularum ligna pro diverſitate ætatis, ſoli, rel. in loco natali cæderentur collatis inter ſeſe ſpeciminibus, tum denique, ut nova in morbis cum ſingulis fruſtis vel ſegmentis experimenta inſtituerentur. Olim quoque lignum quoddam *Guajaci ſpuriam* in Italiam, potiſſimum Romam, advectum fuerat, cujus autem notas, quoniam ad noſtrum ævum non pertinet; omitto, aliunde ſi opus videatur, petendas (Vid. Canevarius *de ligno ſancto* 1692. *p.* 95. *ſqq.*). Alia demum ligna, Citri, Cupreſſi, etiam indigena, Pini, Coryli, Buxi, Juniperi initio ob charum Guajaci pretium ſuffecta ſunt. Jam pauciſſimi medici vel pharmacopolæ nomina dicta ſynonyma non habent. Diſtinguunt adhuc Würtenbergenſes (*Pharm. P. I. p.* 116. 118.) item Cartheuſerus (*Mat. med. Vol.* 2. *p.* 161.), addentes contra priſtinum judicium eſſe potentius altero, cui colorem pallidiorem tribuunt.

Transfertur lignum ex patria magnis fruſtis ponderis quatuor, quinque vel primum centenariorum. Quoniam vero valde durum eſt, in Belgio, Anglia aliiſque quibuſdam regionibus in ergaſtulis iuſtar lignorum tinctoriorum in ſcobem redigitur ſicque comminutum plerumque officinis venditur, & *Raſpatura* vel *Raſura ligni Guajaci* ſive *ſancti* audit. Fragmenta tamen quoque ibidem obvia ſunt variæ ſectionis, longitudinalis item tranſverſalis. Si iſta facta, unus plerumque color conſpicitur, vel ex viridi brunus, undis obſoletis profundioris coloris, item punctis oblongis nigris notatus, vel flavicans inſtar buxi undis fere nullis punctiſque nigris paucis. Si vero tranſverſim lignum ſectum fuerit, obſcurus ille color in media parte conſpicitur (Matrix), pallidus in exteriori (Alburnum). Penderoſum in univerſum hocce lignum eſt, ut fundum adeo aquæ petat & valde compactum, compactius tamen in bruna parte quam altera. Quo ponderoſius, quo recentius, quo plus reſinæ continet, & quo obſcuriorem colorem præ ſe fert, eo præſtantius cenſetur. Colligi quoque vel ex trunco vel ramis majoribus debet. Conveniuntius habetur, ut cortex ſub tranſmiſſione ligno adhæreat, quam ut a ligno antea auferatur.

Fla-

Flammæ admotum facile ardet, tumque multum reſinæ eructat. In minora fruſta diſſectum vel raſum, & aeri libero expoſitum, parte bruna intra aliquot horas colorem cœruleo viridem adipiſcitur, quod idem accidit raſuræ, ex qua reſina extracta (Heyer in Crells *Entd. P.* 2. *p.* 50.). Maſticatum leviter acre & amaricans apparet, præcipue ex meo ſenſu flavicans lignum, odorem vero vix ullum niſi raſum vel calefactnm reſinæ continet, quæ vero adeo arcte cum gummi coppulatur, ut, ſive ſpirituoſum ſive aquoſum menſtruum pro digeſtione adhibeas, utriuſque non levis pars ſimul eruatur. Aſt reſina ſemper majori quantitate ligno ineſt. Proportio non eadem a chemicis ſiſtitur, quod partium diſcrimini fruſtorum electorum, partim encheireſi ipſi adſcribas. Ita unus (Neumann. *Chymie Vol.* 2. *P.* 3. *p.* 206.) extracti reſinoſi $\frac{7}{32}$ aquoſi $\frac{3}{32}$ eruit; alter (Cartheuſ. *M. m. Vol.* 2. *p.* 158.) iſtius circiter $\frac{1}{3}$, hujus circiter $\frac{1}{5}$; tertius (Lewis *M. m. p.* 300.) iſtius modo $\frac{1}{4}$, hujus vix $\frac{1}{6}$. Quæ maſticando lignum ſentitur acrimonia ea in decocto vel extracto aquoſo longe manifeſtior, ut linguam & fauces pungat, in tinctura autem vel extracto reſinoſo parum notabilis. Omitto ſtudio analyſin ejus fortiori igne per ſiccam deſtillationem factam (Geoffroy *Mat. med. Tom.* 2. *p.* 395.).

Cingitur lignum Cortice) ponderoſo, lineam ſupraque craſſo ex pluribus quaſi ſtratis conſtructo, quæ facile diſcerpi poſſunt, extus ſcabro & fiſſuris variæ directionis inſulas hinc inde ſquamoſas formantibus notato, variegato maculis livido griſeis & luteis, interne griſeo vel flavicante, in fragmentis pallide fuſco. Magis hic & acrimonia & amaririe linguam afficit, quam lignum. Ita ad meum ſenſum, contrarium etſi cl. Lewis pronunciet. Minor huic, quam ligno, reſinæ quantitas ineſt, major gummi. Ex ligni ſcilicet libra dimidia extracti reſinoſi uncia una cum quatuor ſcrupulis elicita, & ex eadem quantitate extracti gummoſi drachmæ decem cum ſcrupulis duobus, reſiduumque uncias ſex & drachmas duas conſtituit (Neum. *l. c. p.* 211.). Quidam corticem efficaciorem ligno habent (Sloane *l. c. p.* 134.). Hæcce ſine dubio cauſa eſt, quod Linneus in Materia medica lignum plane omittat. Hodie vero rariſſime cortex præcipitur.

In arboribus ætate provectioribus plerumque per corticem ſponte exſudat, id, qnod Gummi) Guajaci (*nativum*) vulgo dicitur; ſauciata vero arbore copioſior longe ejus proventus fit (Browne *l. c. p.* 226. *not.*). Sponte proveniens virtute præſtat alteri, arte prolicito, prout & illud gummi, quod tempore, quo ſuccus aſcendir, prolicitur, crudius eſt, licet majori copia erumpat, quam poſt illam periodum collectum (Des Marchais *Voyage en Guinée &c. Vol.* 3. *p.* 246.).

Magnis maſſis ad nos advehitur. Et hoc quidem gummi friabile eſt, ſemipellucidum, in fragmento nitens, profundioris coloris, in uno eodemque ſpecimine mox flavo fuſcum, mox virideſcens, quaſi grana diverſæ naturæ confluxerint, ſæpe fragmentis corticis commixtum. Carbonibus inſperſum non male olet. Maſticando compingi ſeſe ſinit, & linguam haud parum pungit. Ad evitandas fraudes ea exempla eligere conducit, quibus adhæret adhuc cortex vel immerſus eſt. Nam lucro ducti quidam ex colophonio balſamo ſulphuris mixto, vel alia mala arte, factitium conflarunt. Quæ fraus tanto majori reprehenſione digna eſt, quum genuinum gummi inſigni in morbis virtute inſtruatur, noſtro præcipue tempore celebrata. Solutio hujus ſic dicti gummi ſpiritu vini rectificato facta ſi inſtillatur ſpiritui nitri dulci & aqua dein diluitur, gummi fundum petens colorem cœruleum gratum obtinet; quod ſi vero peregrinam reſinam in ſinu gerit, ſtriæ albæ inter cœruleam partem comparent (Mönch in Crells *Chem. Journ. P.* 2. *p.* 78.). Subinde ſerius modo ſeſe manifeſtat hic color, nec longæ durationis eſt; requiritur & ſpiritus nitri dulcis recens, probe paratus ſed acido abundantior. Ipſi vapores ſpiritus nitri fumantis alluentes hunc colorem producunt. Reſinoſæ parti deberi hunc colorem peculiaria experimenta edocuere (Dehne in Crells *chem. Journ. P.* 2. *p.* 80. *ſqq.* it. *P.* 6. *p.* 3. *ſqq.*). Verum & ipſa ſolutio gummi Guajaci, mucilagine facta poſt aliquot horas cœruleſcit (Lewis *Mat. med. p.* 302.). Uncia una gummi Guajaci dedit extracti reſinoſi drachmas ſex cum duobus ſcrupulis, extracti aquoſi autem modo ſcrupulos quatuor (Neumann *l. c. p.* 213.). Reſinæ veræ puræque itaque circiter $\frac{3}{4}$ inſunt. Unde patet majori jure ſuccum iſtum concretum reſinam dici, quam gummi, quamvis tantillum veri gummi admixtum habeat. Utramque partem arbitror junctim conſpirare ad effectus egregios præſtandos, quos de Guajaco in praxi medica experimur. Vix dubitandum, ſæpe in officinis loco nativi gummi extractum ex ligno paratum obviam venire. Certe gummi nativum longe magis pungit linguam meam, & intenſiorem longe amarorem illi imprimit reſina pura. Huc reſpicere mihi quoque videtur Frid. Hoffmanus (*Obſerv. phyſ. chym. Lib.* 1. *p.* 66.), diſtinguens in ſubſtantiam reſinoſam & reſiniformem, quam ipſam acriuſculam eſſe & nares ad pituitam uberius ſecernendam vellicare obſervavit. Et hiſce partibus reſinoſis quidem Guajacum per minimos corporis noſtri canales efficacitet penetrat, impacta reſolvit & diſcutit, balſamicam virtutem exercet & ſudorem potenter pellit, item evacuationes per alvum vel lotium, vel aliquando ſalivæ profluvium, ciet.

Sed

Sed redeundum ad Lignum) eſt. Hoc ipſum ob duritiem & nitorem, quem admittit, tam a fabris tignariis ad opificia quædam longæ durationis, quam a lignariis, item tornatoribus expetitur. Et hoc quidem præ reliquis dictis arboris partibus frequentiſſimi uſus in re medica fuit.

Omnium primum hoc in lue venerea inclaruit paucis annis ſerius, quam ex itinere Hiſpanorum in Indiam occidentalem ejusdem niſi prima ſemina, quod haud probabile, nova tamen ſpargerentur. Initium celebritatis dedit felix curatio, quam in inſula St. Dominici Hiſpanus quidam ſuperioris ordinis, qui morbum ab Inda muliere contraxerat, jam doloribus diris detentus, ſuadente famulo ſuo Indo, ex hoc ligno in ſemet experiebatur. Ejus exemplo præeunte, plures alii Hiſpani eodem morbo contaminati ad idem auxilium fauſto succeſſu conſugerunt. Quod quum poſt reditum Hiſpali ab hiſce evulgaretur, hinc per totam Hiſpaniam & inde per totum reliquum orbem, quem lues occupaverat, fama remedii increbuit (Monardes *l. c. p.* 341.). Si Delgado (*del modo de adoperare el Legno ſanto. Venet.* 1529.) fides, jam a. 1508. in Hiſpania ejus uſus obtinuit. Primi vero, qui hoc lignum in Germania commendarunt, fuerunt a. 1517. Nicol. Poll (in Luiſin. *Aphrod. p.* 242.), qui jam tum tria millia hominum eo curatorum memorat, a. 1518. Leonh. Schmaus. (Luis. *p.* 383.) & a. 1519. famoſus ille Eques Germanus Ulr. Ab Hutten (Luiſ. *p.* 275., qui, poſtquam ipſe ptyaliſmum undecis fruſtra tentaſſet) Guajaco tandem ſeſe ſanatum declarat. In Italia a. 1517. innotuit (Delgado *l. c.*). Quantam vero ubivis in Europa ſenſim acquiſiverit fiduciam, tam copia iſta auctorum, quorum effata Luiſinus collegit, ſignificat, quam numeroſa eorum cohors, quorum nomina & ſcripta operoſe recenſuit Böhm (*Diſſ. variæ Siphilidis therapiæ Argent.* 1771. §. 8.). Initio quum ex America adveheretur, tam charo pretio vendebatur, ut adhuc tempore Maſſæ (in Luiſ. *Aphrodiſ. p.* 71.), qui a. 1532. primam editionem libri *de morbo Gallico* evulgavit, ligni libra una ſcutis aureis undecim veniret. Facile conjicitur, non omnes & ſingulos eadem ſimplicitate, forma, menſtruo, quantitate, duratione Guajacum exhibuiſſe. Plerique autem decoctione ejus cum aqua uſi ſunt, cujus ſcopus fuit, implere corpus diluente, attenuante & balſamico remedio, dein vero illud ei caloris moderamini ſubjicere, ut colluvies ſubacta per copioſum ſudorem eliminaretur. Et in hoſce quidem fines in uſu fuit mane & veſperi portionem meraciſſimi decocti bibere & per reliquum diei tempus debilius ſive ſecundarium ex largiori copia aquæ reſiduo ſuperfuſæ conſumere. Ad Huttenii (Luiſin. *l. c. p.* 283.) narrationem ſcobis ligni libra una cum

N 2 aquæ

aquæ puræ libris octo per nychthemerum macerata lento igne per ſex horas coquebatur, & hujus decocti percolati beneque in ampulla ſervati libra dimidia bis de die bibebatur; ſubjuncto per diem decocto tenui ex reſidua ſcobe cum libris octo aquæ. Eodem fere redit a Maſſa (Luiſ. *l. c. p.* 62. *ſq.*) propoſitum meracius ex pulveris ligni libris duabus & aquæ libris ſedecim nd dimidii conſumptionem coctis, cujus unciæ ſex ad duodecim vel minor quantitas bis calide bibebantur; reſiduum cum aquæ libris ſedecim ad tertiæ partis conſumptionem ebulliebat, ut loco potus conſueti per diem eſſet. Quidam corticem & lignum una decoxerunt. Inter hæc aeris injuriis ſollicite ægri ſeſe ſubtraxerunt, & poſt captum meracum liquidum in lecto corpus operiendo & ope calefacti conclavis ſudorem abunde moverunt. Quo ipſo, ope panni deterſo, induſium mutatum eſt. Cibus potuſque ſimul fuit valde tenuis, parcus, niſi confuetudo plus indulgentiæ injungeret (Maſſa in Luiſ. *p.* 70. Fuchs *ib. p.* 599. 600.). Quantitas ligni ad curationem neceſſarii non una ſemper fuit. Maſſa aliquando acquievit libra una duodecies decocta, donec nihil ſaporis & odoris ſupereſſet. Huttenius (Luiſ. *p.* 285.) autem pro ſe ipſe libris quinque indiguit, aliis, ut indicat, libris octo vel decem opus fuit. Ad triginta vel quadraginta dies hæc curatio protracta eſt, ſubjuncta per vices purgante medecina, & tum ſenſim ad opulentam diætam redire permiſſum eſt. Ulceribus obortis vel oſſibus lue male affectis ſpuma decocti ſimul applicabatur (Hutten.), vel pannis meraciſſimo decocto madentibus pars obvolvebatur, ſudor item per ſpiritus vini vapores illuc directos ibidem uberius excitabatur (Boerh. in *pcæf.* ad Luis.). Leges, quas præſcribit ſub uſu Guajaci Boerhaavius (*l. c.*), dictis adhuc rigoſiores ſunt: ægrum ſcil. eſſe loco calidiſſimo includeudum; abſtinere eum toto tempore ab omni potu ciboque debere, in quo vel minimum pinguis, & unice pane bis cocto uviſque paſſis alendum; nullo potu reficiendum niſi Guajaci decocto ſincero aut paullo leniori; quater interdiu decocti ejuſdem meraciſſimi, quantum poſſit, ad minimum ſingulis vicibus octo uncias bibendas; hiſce per aliquot dies factis per vapores ſpiritus vini accenſi, vel, quod idem eſt, per vapores aquæ ebullientis (De Haen *Prælect.* in Boerh. *inſt. pathol. Tom.* 5. *p.* 159.) nudo corpori per dimidiam horam admiſſos, vel intra ciſtam ligneam vel intra lectum, in quem per canalem illi derivarentur, ſudorem eſſe excitandum, primum bis de die, dein poſt quatuordecim dies mane modo. Hacce methodo curatos ſiſtit duos juvenes ad oſſa uſque lue inquinatos. Decocta, ad quæ reſpicit, ſine dubio ea ſunt, quorum formulas in Aphoriſmis (§. 529.)

ſup-

ſuppeditat. Ad reſinam tanto melius eliciendam pro digeſtione addidit ſal tartari, imo ſub finem coctionis ſpiritum vini rectificatum. Saporis cauſa addi poſſunt Paſſulæ vel radix Glycirrhizæ. Ejuſmodi formulæ exemplum hoc erit: ℞. Ling. & Cort. Guajaci unc. vj. Saſſafras unc. iij. vel iv. Paſſular. v. Glycyrrh. unc. ij. Coqu. c. Aquæ Menſ. vj. ad dimid. (De Haen *Præl.* in Boerh. *inſt. path. Tom.* 5. *p.* 160.). Multis viſum eſt hoc curationis genus mercuriali inunctioni in lue venerea prævalere, ut adeo, ea irrita, demum in Guajaco auxilium quæreret. Sic Garcias Ab Horto (*de aromat. Ed.* Clus. *pag.* 146.). Sic fide practica illuſtrior Boerhaave (*loc. cit.*), qui hacce ope contagium elui ex illis corporis partibus, quibus tenaciter inhæſit, teſtatur.

Ut judicium de hacce cnratione abſque partium ſtudio feratur, primum attendas ad acrimoniam, qua decoctum meracius fauces exaſperat, quin nonnihil inflammat. Quæ quidem moleſtia paullo poſt ſponte evaneſcit vel averti poteſt, addendo ſub finem coctionis Liquiritiæ radicem vel Caricam antea maſticando. Calorem, quem per reſinam lignum ſponte movet, temperies atmoſphæræ, quæ ſimul obſervatur, inſigniter auget. Inſudatio vehemens privat corpus neceſſariis humoribus, exſiccat, emaciat, debilitat. Aliud diſpendium virium facit tenuis exſucca diæta, ad quam homo ſimul reſtringitur. Hinc in multis naturæ ſiccioris, temperiei calidioris biliosæ, in phthiſin pronis, vel tentaminum curationis varietate enervatis, locum habere nequit.

Relaxatus ideo nonnihil in hoc ligno adminiſtrando rigor tam ratione diætæ quam modi ipſius decoctum uſurpandi. Placuit quibuſdam, ut, poſt Manardum & Alexandrum Maſſariam, Valſalvæ & Morgagnio (*de ſed. & cauſ. morb. Epiſt.* 58. *p.* 16.) decoctum dilutius inſtar aquarum thermalium potare. Valſalva initium a libris duabus vel tribus fecit, animadvertendo, an facile per urinæ iter, non per alvum vel cutem prodiret. Niſi hoc fieret, deſtitit; contraria conditione poſtridie auxit pondus, ſenſim in dies aſcendendo ad libras decem uſque. Ita multum citoque profecit, ut ſubinde intra triduum jam ulcera vetuſta ſanata conſpiceret. Eadem medendi ratione immortalis Morgagni mulierem ſanavit, jam biennium ulceribus pluribus fœdatam, & generoſum quendam virum late fœdeque variis locis exulceratum. Hacce via ſine multo incommodo & paucis diebus ægri id conſequuti ſunt, quod alii vix magno labore & longo tempore.

Senſim vero declinavit Guajaci in lue venerea curanda auctoritas, etſi non ubivis abolita, adeo ut adhucdum Floren-

rentiæ in noſocomio Incurabilium ad ſolum Guajaci lignum & Sarſaparillæ radicem, tanquam ad ſacram anchoram medici confugiant, & in noſocomiis Hetruriæ plurimis lege uſus mercurii ſit interdictus (Fratr. Adolphi Murray *Diſſ. de methodo luis venereæ curandæ* §. 2.). Cauſa vero, cur alii medici in hoc morbo curando a Guajaco receſſerint, videtur eſſe non una. Multos deterruerunt moleſtiæ præcipue ſub priori operoſiori methodo incidentes. Ab aliis, quoniam illud in multis inane vel ineptum conſtitit, ideo in omnibus eſſe creditum. Nonne & alii innovationis in re medica, ut quavis alia, ſtudio capti fuerunt? Numeroſis ægris ſubveniſſe egregie vel hoſce a malo liberaſſe negare non poſſumus, niſi omnem hiſtoricam fidem e re medica tollere velimus. Sed habere efficaciam ſuos limites, quis jure inficiabitur? Non tamen dixerim in leviori tantum gradu mali & recenti malo vim habere, quum & interſperſæ heic hiſtoriæ de malo graviori & vetuſtiori loquantur. Sunt qui aptum modo pronunciant vitiis venereis quibuſdam localibus tollendis, contra inunctionem mercurialem obſtinatis. Largiar plus virtutis habere ſub climate calidiori, in quo lues venerea & mitior eſt, & facilius remediis obſequitur, quam frigido; & dabo debilius longe eſſe lignum vetuſtius exſuccum, quam ſuccoſum viride, quale in patria arboris proſtat (Conf. Aſtruc *de morb. vener. p.* 142.). Cl. Aſtruc ad illum fere unice morbum venereum uſum reſtrinxit, qui ſcrophuloſam vel ſcorbuticam diatheſin ſociam habet. Id autem experientia exploratum eſt, ſubinde miaſma venereum diuturnitate mali & curationis tentatæ varietate aliquando ſic mutari, ut remedia, quæ etſi contra virus ipſum nihil valent, jam præter omnem ſpem accommodatiſſima reperiantur. Hujus loci ſunt decocta lignorum & radicum variarum juncto uſu lactis & acidularum; ſub qua conditione e contrario quævis mercurialia non modo non juvant, ſed noxii effectus ſunt. Sic quoque in numeroſiſſimis caſibus poſt fruſtratam mercurii adminiſtrationem Guajacum in ſubſidium tractum eſt. Quicquid ſit, non ſpernendæ efficaciæ eſt decoctum ad eluenda ulcera colli, naſi, oculorum, ad balnea pedum & manuum, exoſtoſi deformatarum, item in epithemate contra ulcera venerea cancrum mentientia (Plenck *Mat. chir. p.* 257.).

Placet quibuſdam ſub mercuriali curatione una decocto guajacino uti, vel ptyaliſmo finito ad reliquias mercurii ex corpore expediendas Guajacum ſubiungere. Connubium hocce in ſcrophuloſis valde proficuum eſt (Plenck *Mat. chir. p.* 258.). Memorabilis vero obſervatio eſt (Boerhaave in *præf.* ad Luiſin.), in hoc connubio loco ptyaliſmi ſudoris profuſionem fieri, & diſſolutis decocto humoribus nec ma-

xima

xima mercurii copia ſalivæ profluvium cieri poſſe. Lignum hocce, ut alia reſinæ ditiora, mercurium potius figit, quam fluxilem reddit & excutit (Sydenhami *Oper. p.* 340. Brendelii *Progr. de hydrargyri reliquiis a ptyaliſmo expellendis*, §. 2-5.). Si enim mercurius dulcis cum Guajaco ex aqua coquitur, decoctum nec pluribus diebus quidpiam albi pulvilli demittit, ut radicis Chinæ, Sarſæ, & alia cum mercurio dulci parata, decocta. Hinc & contingit, ut ptyaliſmum per mercurium experti & decocto guajacino ad finem medicationis uſi, ſi aquas medicatas aliquandiu bibant, prout nominatim de thermis Carolinis, acidulis Egranis & Pyrmontanis compertum eſt, novum ſalivæ profluvium, ſed plerumque mitius, experiantur (Brendel *l. c.*).

Virtute Guajaci in lue venerea dijudicata, quid in arthritide & rheumatiſmo præſtet, ſignificandum eſt, quibus in morbis uſus ejuſdem noſtro tempore ſpeciem novitatis induit. Sed jam eo tempore, quo prima laus ligni hujus, nominatim decocti ejuſdem, contra luem veneram perſonavit, præcones iidem exſtiterunt præſtantiæ in dictis doloroſis morbis, ſed ſimul monentes, in frigida & humida modo diatheſi convenire, & in multis non tollere omnino, aſt lenire modo malum. Nominandi inter hoſce Maſſa (Luiſin. *Aphrod. p.* 67. 75.), Huttenius (Lewis. *l. c. p.* 303.), Ferri (Luis. *l. c. p.* 432.), Fallopius (Luis. *l. c. p.* 794.), Rinius (Luis. *l. c. p.* 982.) rel. Dolorum juncturarum meminit Monardes (*Simpl. med. p.* 345.) inter ea mala, quibus ſuperandis Guajacum par eſt, adjungens tum in primis conferre, quando morbum Gallicum ſubſequantur. Nec deferbuerat efficaciæ hujus opinio Sennerti (*Oper. Tom.* 5. *de arthr. c.* 7. *p.* 178.) tempore, quo ad ſudoriferam vim reſpexiſſe præſertim videntur, licet iſte pntius hanc medicinam vituperet, quam laudet. Eodem fine Solenander (*Conſ. med. Sect.* 4. *p.* 410.) decoctum ligni commendavit impenſius, faſſus tamen ſimul quoſdam arthritide leviori correptos vel coxendicis dolore conflictatos recuperaſſe ſanitatem, etiamſi nulla inſudatio acceſſerit. Multoties decocto ſaturatiſſimo ligni & corticis Guajaci ad libram dimidiam mane & veſperi tepide hauſto rheumatiſmum ſe diſcuſſiſſe indicat Klaunigius (*Noſocom. charitatis p.* 91.). Idem conſilium ſequutus Tralleſius (*de Opio Sect.* 2. *p.* 313.) eodem ſucceſſu in rheumatiſmo frigido & pituitoſo potitus eſt. Aliquando decoctum tenue ligni frequenter ore hauſtum & linimentum volatile loco dolenti inunctum cum pannis laneis eum involventibus ſuffecit (Tode & Salholt *Diſſ. Adnot. med. pract. p.* 6.). Aliis decoctum Guajaci cum lacte in lecto mane potum profuit (Wilhelmi *Diſſ. de verm. pag. antepen. not. h.*). Atque ab hoc ligno dependet plurimam par-

tem virtus variorum medicamentorum magis compoſitorum, in arthritide & rheumatiſmo celebratorum, ut Specierum decocti antipodagrici Viennenſium, Electuarii mundificantis Bierlingii, Elect. antirheumatici Anglorum) (*Nucleus medic. ex Anglico verſus*).

Sed commodius in hiſce morbis doloroſis, forſitan & majori efficacia, quum alvum efficacius paullo moveat, ingeritur Gummi Guajaci), nativum iſtud. Nec hoc nuperiorum horum annorum inventum eſt. Gummi hocce in pilulis pari laude, qua decoctum ligni ad mitigandam vel ſanandam arthritidem, malum iſchiadicum & alios rheumatiſmos, notat Des Marchais (*Voyage Vol.* 3. *p.* 247.). Meadius (*Monit. & præc. p.* 116.) jam tincturam guajacinam volatilem Lond. vel Balſamum guajacinum omnibus reliquis in doloribus articulorum prætulit, quorum utrumque gummi Guajaci in ſpirituoſo menſtruo ſolutum complectitur. Alius inſignis auctoritatis Anglus (Pringle in *Diſ. of tho armis pag.* 161. *ſq.*) in rheumatiſmo chronico hauſtum quovis veſpere propinavit egregio eventu ex gummi Guajaci drachma dimidia vitello ovi ſoluta, & duabus unciis aquæ diluta, addito ſacchari tantillo, unde die poſtero duæ vel tres alvi dejectiones conſequutæ, interponens aliis diebus uſum ſpiritus cornu cervi. Arriſit editori Lugdunenſi libri popularis Tiſſoti (*Avis au peuple a.* 1763. *p.* 230.) hoc gummi ad grana ſex vel decem in pilulis, e. c. robe Sambuci, exhibere. Sed propius ad methodum exhibendi gummi hocce noviſſime celebratam accedit illa, quam Guiliemus Ellis (*The timber tree improved Lond.* 1742. 2746. Ego verſionem Germ. *von Erbauung d. Zimmerholzes* 1752. *p.* 327. *ſqq.* coram habeo) refert tempore editionis libri ſui in Anglia contra arthritidem familiarem fuiſſe, & reliquis remediis fere palmam præripuiſſe, dum ſcilicet gummi hujus uncia dimidia in libra una optimi ſpiritus ſacchari, Rum, ſolveretur, & hujus ſolutionis quarta pars diluta cereviſiæ fortioris libra dimidia veſperi biberetur. Quicquid vero horum ſit, fatendum juſto languidius ſaltim extra inſulas Americes Antilias & Angliam, in uſum hocce gummi tractum eſſe, donec Regis Galliæ Cauſidicus Emerigon litteris tribus ex inſula Martinica a 1776. miſſis edoctus ab incola quodam Caribæo experimentum primum in ſe per plures annos diriſſima arthritide eaque demum nodoſa vexato caperet, dein nervoſe aliis commendaret. Litteræ hæ mox variis diariis Gollicis inſertæ (e. g. *Journal de Medicine Tom.* 47. *pag.* 424. *ſqq.*), item prodierunt ſeorſum impreſſæ (*Specifique contre la goutte eprouvé & publié par Mr.* Emerigon, *Procureur du Roi en la juriſdiction Royale & au ſiege general de l'amirauté du Bourg St. Pierre* 1778.), & paullo poſt in

alias

alias linguas verſæ undique innotuerunt. A lectione ad experimenta cito res tranſiit, & ab hiſce ad eventuum narrationem. Habent medicaminum, quorum non ſatis evicta fides, publica præconia, etiamſi modum excedant, id tamen ſemper commodi, ut, ſi oblivioni tradita fuerint, memoriam eorum reſtaurent, & ut ſollertes medicos ad nova pericula incitent, ex quibus limitatio juſta, quoad ſpeciales corporis conditiones, doſis commodiſſima & conſociatio aptiſſima, item diætæ ſimul obſervandæ norma, conſtituitur. Dignum igitur cl. Emerigonis nomen eſt, quod faſtis medicis inſeratur, ut quod anſam ad tot gravia momenta de efficaci medicina in atroci morborum genere eruenda dedit. Formula veto ab iſto publici juris facta hæc eſt: ℞. Taſſiæ pintas tres h. e. libras med. quatuor (nam quælibet pinta Gallica æquat uncias ſedecim), Gummi Guajaci uncias duas. Solve in ampulla bene clauſa, radiis ſolis per ſeptem vel octo dies expoſita, identidem illam agitando; filtratum demum per Goſſypium vel chartam bibulam liquorem immitte ampullis ſuetis probe obturandis. Doſis hujus aſſignatur cochleare unum majus qoovis mane ſumendum. Hac ratione arthritis ſeptem vel octo annorum, initio facto ſub ipſa dolorum præſentia, intra quindecim menſes ſopita, nodi, qui omnes fere articulos antea obſederant, vel hoc unice auxilio vel ope ſaponis albi applicati omnino fere diſparuerunt, motus libertas in artubus rediit, nec dolores vagi, paroxyſmi olim prænuncii, reverterunt, alvus blande aperta, & ſtomachus priſtinum robur recuperavit (*Lettre I.*). Quum poſt novemdecim menſes intermitteret uſum medelæ per ſeptem circiter hebdomades, recruduit quidem malum in pede cum vitiis ſtomachi, ſed conticuit iterum præbio ſignificato mane & veſperi per tres dies & dein ſemel per diem capto. Ipſe diatheſin ſuam pituitoſam declaravit (*Lettre* 2. *Journal de Medec. l. c. p.* 429.). Senſim intervalla concedere licuit, ut ſufficerent præbia bina per hebdomadem. Eadem medela multis aliis arthriticis in hac inſula auxilium præſtitit, ita tamen ut doſis vel augenda vel diminuenda eſſet pro temperie ægri & effectus diverſitate (*Lettre* 3. *l. c. p.* 430. 434.). Mirum hæcce quum in vulgus prodirent, diſputatum adeo a practicis quibuſdam fuiſſe, *Taffia* quid eſſet, quum tamen & lexica & libri plerique in materiam medicam declarent ſpiritum ex rejectitiis quibuſdam Arundinis ſacchariferæ partibus poſt præviam fermentationem deſtillatione paratum, Taſſiam vel Rum vocari, & æque avide potari a bibonibus in inſulis Indiæ occidentalis & continente Americæ terra, ac in Europa ſpiritum vini Gallicum vel frumenti. Dabo tamen colorem, ſaporem odoremque illius Taſſiæ, uuæ ad nos

tran-

tranſvehitur, variare poſſe pro deſtillatione vel lentiori vel citiori, iteratione hujus encheireſios vel inſtituta vel omiſſa, ligni quoque, ex quo dolium fabrefactum, diverſitate. Taſſiam pro menſtruo requirit cl. Emerigon, balſamicas vires ei adſcribens, nec alium ſpiritum inflammabilem, pluresque effectu deſtituti accuſant vel Taffiæ vel gummi Guajaci vitium s ſed ſpiritum vini fortiorem vix dubito viribus inferiorem eſſe; anne vero obtineat aliud menſtruum vel connubium aptius, dein diſpiciemus. Non attinet per membra omnes ſingulares hiſtorias arthriticorum litteris mandatas, in quibus hoc forma & methodo malum ſuperavit vel mitigavit, perſequi. In Gallia multis, etiam natalium ſplendore conſpicuis, proficua hæc medela fuit (*Journ. de Medec.* 1777. *p.* 424. *not. Gazette ſalutairo* 1777. *n.* 19. *Hann. Magaz.* 1778. *n.* 58.). Haud paucis in Dania ſucceſſit res (V. ill. A Berger *litt.* ad ill. Zimmerm. in *Hann. Magaz.* 1778. *n.* 58. Tode & Salholt *Diſſ. adnot. med. pract. pag.* 3. *ſqq.* Roggert in cel. Tod. *Biblioth. Vol.* 7. *p.* 178.). Et in Germania, nominatim in ducatu Hannoverano plures ſunt, qui ſolutioui dictæ valetudinem recuperatam debent (*Hann. Mag. l. c.*). Ea cl. Möhſen Berolini ducem militarem, & il. Metzger (*verm. med. Schrift. P. I. p.* 173. *ſqq.*) alium virum muneribus gravem, a podagra liberarunt.

Ut vero pretium hujus remedii rite dijudicetur, tam gummi ipſum quam ſpirituoſum menſtruum ſeorſum trutinandum eſt. Gummi hocce naturæ plurimam partem reſinoſæ eſſe, ſupra jam (*p.* 194.) indicavi, a qua ipſa tota fere ligni guajacini virtus dependere videtur. Non mirum igitur, quibusdam gummi hocce qualicunque modo ingeratur calorem corporis intendere, congeſtiones ad caput creare, etiamſi plethora deficiat, anxietates creare, appetitum proſternere, alvi profluvium gignere. Locum igitur modo habere poteſt in hominibus frigidioribus humidi & mollis habitus, ad quos egregie ligni Guajaci uſum in univerſum vetuſtiores medici reſtrinxerunt. Hinc & neceſſe eſt cum uſu hujus remedii multum potulenti aquoſi, ut ptiſanam Hordei crudi vel perlati, Avenæ vel ſimilis, addito quoque lacte, conjungere. Quidam ideo poſt captam ſolutionem ſpirituoſam multum lactis ingeſſerunt (Emerigon in *Journ. de Medec. l. c. p.* 428. 433. *Hann. Magaz.* 1778. *p.* 923.). Quod connubium tanto præſtantius, quum lac ipſam podagram leniat. Et quum ſuperficiem corporis Guajaci vis ſimul petat, oportet ea temperie aeris uti, ut tranſpiratio non ſufflaminetur. Facile patet, exceſſum quemlibet in cibo potum vitari in morbo tanto magis ſollicite debere, qui prima ſtamina plerumque ex labefactata digeſtionis officina trahit. Porro diuturna continuatione opus eſt per plu-

res menſes quin ultra annum protracta, quam, quoniam varii neglexerunt, non mirum hoſce ſpe curationis excidiſſe ---, Vim moventem reſinæ non poteſt non ſpirituoſum iſtud liquidum, quo excipitur, augere. Non igitur conducit præſente febre vel inflammatoria diatheſi; nec Pariſiis ſub ipſo inſultu podagrico adhibere illud auſi ſunt (*Hann. Magaz. l. c. p.* 913.), quod ſi fit, febris inflammatoria facile ſuccedit (Theden *neve Bemerk. P.* 2. *p.* 204.). Quidam, etſi initio commoda hæcce miſcela iis viſa fuerit, poſtea tamen eandem noxiam repererunt, dum nimirum inde paroxyſmus increſceret & curatio contra alia remedia tanto obſtinatior redderetur (A Berger in *nya Vet. Acad. Handl. Vol.* I. *p.* 74.). Hinc opus aliquando fuit diminuere doſin ad dimidiam & eandem commiſcere cum cyatho aquæ ſaccharatæ (*Journ. de Medec. l. c. p.* 424. *not. a.*). Nihil dicam de ingrato & fervente ſapore, qui in ore & faucibus eo capto ſentitur, qui quidem ſenſus tantillo ſacchari vel alia dulcedine deglutita vincitur, vel addito ſyrupo quodam grato tolerabilior redditur.

Ob haſce cauſas ſpirituoſi menſtrui loco aliud aptius pro ſolutione gummi requiritur. Hujus generis eſt mucilaginoſum. Pro norma erit ſequens formula, cujus præſtantiam ill. A Berger (iu *nya Vet. Acad. Handl. l. c. p.* 73.) experientia confirmat: ℞. Gummi Guajaci unc. ß. Gi. Arabici drach. ij. Bene trita ſol. in Aquæ Hyſſopi vel alius deſtill. unc. ix. Add. ſacchari unc. ß. M. D. S. ſolutio, cujus duo cochlearia majora mane & veſperi capiantur, ſuperbibita libra una decocti Hordei perlati vel Avenæ. Hæc ipſa medicina plerumque bis vel ter quotidie alvum ciet, quod & neceſſe eſt, & pro hocce effectu doſis quoque definienda; ſubinde modicum ptyaliſmum movet, & de reliquo tranſpirationem auget, vel moderatum ſudorem pellit. Et hancce ad præcipua remedia refert ill. vir., malis rheumaticis vel arthriticis diuturnis tollendis opportuna, ſua & aliorum medicorum Hafnienſium experientia nixus. Valet nominatim in angina ſic dicta pectoris, quæ rectius aſthma convulſivum vocatur, cujus cauſa ſæpe in acrimonia hujus generis ad pectus converſa latet (*l. c. p.* 70.) ---. Aliud egregium in hiſce affectibus connubium ſapo eſt, quod meritiſſimo Theden (*neve Bemerk. v. Erfahr. a. d. Wundarzneyk. und. Arz. P.* 2. *p.* 204.) præcipue placet. Gummi Guajaci ſcil. uncia una cum ſaponis amygdalini (cui, quum deficeret, equidem ſaponem Alonienſem ſubſtituo) drachmis duabus in pilulas redigitur, quarum mane & veſperi drachma dimidia vel ſcrupuli duo ingerantur, initium a ſcrupulo uno faciendo & augendo doſin, donec alvus molleſcat. Sic ſenſim ſub juſta continuatione & juncto diætæ rigore abſtinen-

tia-

tiaque a nimio vino, uominatim vino Rhenano juniori, acrem ſomitem omnino ſufflaminant, verno autem & autumnali tempore per ſex hebdomades præſervativo ſcopo ſummo cum commodo uſurpantur. Quibus pilularis forma diſplicet: hiſce gummi Guajaci cum ſapone dicto per vitellum ovi ſolutum & aqua dilutum, ſyrupo demum grato dulcefactum conducit, dummodo id bis per diem ea quantitate capiant, ut alvus mollis fiat. Horum alterno uſu, juncta intermediis horis tinctura antimonii Thedenii & applicatis ſub initium curationis circa anum hirudinibus, periculoſam indurationem proſtatæ ex metaſtaſi materiæ rheumaticæ natam, quam inflammatio dira hujus glandulæ & gonorrhœa rheumatica præceſſerat, caſu ſingulari intra novem vel decem hebdomades ſanavi. Alia & connubia gummi Guajaci cum antimonialibus, Aſſa fœtida, ſale volatili cornu cervi, pro vario malorum arthritidem comitantium ſatellitio, concedi poſſunt (Vid. Thed. *l. c. p.* 205.) ---. Poſſet & Gi. Guajaci ſaccharo tritum in pulvere ſumi, ſed dubito, an in primis viis hac ratione æque ſolvatur. Ita ſaltim in Gallia extractum ligni & corticis reſinoſum cum gummoſo mixtum ad 24. grana ſemel bis vel ter de die captum, ſubjuncto extra paroxyſmum ſubinde purgante, aliquoties egregie profuit (Vid. *Gazetse ſalutaire n.* 31. *& Journ. encyclopedique* 1778. *Mars p.* 497.).

In reliquis morbis, contra quos utiliter tentatum Guajacum, recenſendis, licet eſſe brevioribus, quum in his nec eandem celebritatem nactum ſit, nec deſint alia remedia, illi vel paria virtute vel potentiora. Non moror jam mala iſta varia, quæ, licet diverſi nominis, unum eundemque fontem tamen agnoſcunt, virus venereum, de quibus auctores ab Aloyſio Luiſino collecti conſulendi ſunt. Prætereo quoque ſtudio nubem teſtium, quibus Zornius (*Botanol. med. p.* 336.), nunquam, ſine critico acumine legendus, ex ſuperioribus ſæculis virtutes Guajaci confirmare annititur. Laudari tamen ſpeciatim meretur in diatheſi pituitoſa, quæ varias pro ſede, qua colligitur, vel in quam deferrur, pituita, ſcenas ludit, coryzam fere perpetuam, ſcreatus, aſthma, fluorem album, difficultatem mingendi, dejectiones mucoſas per alvum, leucophlegmatias &c. generans. Sive hæc ſive alia materia impacta hæſerit in glandulis colli infantum tumidis, haſce diſſipatas ex voto Guajaci cum Glycyrrhizæ connubio compertum (Kuchleri *Diſſ. de gland. coll. pueror. tumefact. p.* 27.). In fœmina pituitoſi habitus tumor cyſticus palpebræ contra reliqua pertinax diſparuit ſolutione ſupra dicta gummi ſpirituoſa; & in podagrico largus ſimilis naturæ tumor & vetuſtus in gena natus plurimam partem inde evanuit (Emerigon in *Journ.*

de

de Med. l. c. p. 440.). In connubio lactis decoctum febrem hecticam tuto ſubegit (Löſecke *Arzneym. Ed.* 4. *p.* 177. *not.*). Confuſio inter varias phthiſeos ſpecies, quæ plerumque ab auctoribus committitur, dubium quidem eorum de hac virtute præconium reddit: facile vero patet, vix conferre in vera phthiſi pulmonum ulceroſa, ſed ea, quæ vel in tuberculis ſubſtitit, vel pituita abſque magna flacciditate pulmonum ſtagnante. In ipſa nervorum ſtamina penetrando paralyſin, nominatimque ſurditatem aliquando ſuperavit. Leguntur caſus curati cancri ope decocti potati & fomentationis cum cataplaſmate, quod utrumque hocce lignum intravit: alter ſpectat ad cancrum mammæ poſt amputationem recrudeſcentis, alter ad cancrum vaginæ uteri (Love in *med. Eſſayt & Obſerv. of Ed. Vol.* 5. *p.* 29.). Conſenuit fides, quam in exoſtoſi & carie oſſium decocto ligni copioſiſſime poto, inſtar penetrabilis detergentis antiſeptici liquidi, & externæ applicationi per pannos in exoſtoſi & carie oſſium tribuit olim Boerhaavius (*Aphor.* §. 529. & *Comment. Tom.* I. *p.* 922. *ſqq.*). Denique in exanthematibus variis cutis chronicis & tineæ ſpeciebus hinc inde deprædicatur. Sic igitur in multis morbis, in quibus craſis humorum juſto tenacior eſt, vel obſtructiones ſubſunt, vel ſubdola acrimonia per varias corporis excretorias viqs eliminanda, efficax medicina exiſtit.

Regulæ ſupra, quum de Guajaci efficacia in arthritide & rheumatiſmo dicerem, ſuppeditatæ in univerſum ſub adminiſtratione Guajaci pro norma eſſe debent.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Extractum ligni Guajaci) (addi debet aquoſum). *Ph. W. p.* 92. Coctione fortiori cum aqua elicitur. Hujus exiguum modo ineſt ligno, ſcilicet libræ ejuſdem vini vix drachmæ duæ. Naribus attractum pituitam ibidem hærentem colliquat & elicit. Celebratum olim hoc fine a Fr. Hoffmanno (*Obſſ. phyſ. chym. p.* 73.), & ab aliis in affectionibus arthriticis & rheumaticis. Hodie fere neglectum.

Extractum ligni Sancti ſpirituoſum). *Ph. W. l. c.* Spiritu vini rectificatiſſimo paratur, tam largo proventu, ut ex libra una ad minimum unciæ tres obtineantur.

Reſina Guajaci). *Ph. Ed. p.* 117. Ex præcedente præparato ſueto modo per aquam præcipitatur. Neutrum hodie uſurpatur, niſi fraude aliquando Gi. Guajaci nativo ſubſtituatur.

Spiritus Guajaci). *Ph. W. p.* 192. Eſt emptyreumaticus ejuſdemque naturæ ac alii ſimiles.

Oleum

Oleum Guajaci). *Ph. W. p.* 130. Sub eadem encheireſi ac ſpiritus obtinetur.

Species Decocti antipodagrici Viennenſis). *Ph. W. p.* 181. Lignum Guajaci ultra quartam partem totius ponderis efficit. Non vana eſt laus, quam titulus præ ſe fert; aſt diuturno uſu, ut alia decocta, ventriculum debilitat (Conf. Thed. *neve Bemerk. u. Erf P. 2. p.* 203.). Præferendi igitur gummi Guajaci nativum.

Eſſentia Lignorum). *Ph. W. p.* 82. Ex lignis quinque diverſis, inter quæ Guajacum, ſpiritu vini digeſtis paratur. Calida igitur nimium, ut nonniſi diluta aquoſo vehiculo ad paucas guttas ferri poſſit. Vires adſcriptæ ex dictis de Guajaco cognoſcuntur. Obſoleti merito uſus.

Tinctura Guajacina volatilis). *Ph. Lond. p.* 70. Ex Gi. Guajaci & ſpiritu volatili aromatico *Lond.*

Elixir Guajacinum). *Ph. Ed. p.* 41. Ex Gi Guajaci, balſamo peruviano, ſpiritu volatili oleoſo & oleo Saſſafras ---. Utrumque horum liquidorum viribus fere conveuit; & in rheumatiſmo chronico vel arthritide haud ſpernendum (Cfr. Dawſon's *Caſes in the acute rheumatiſm and the gout etc.* Duncan's *medical Caſas p.* 51. *ſqq.* item Fowler in Ducan's *medical Commentaries P. I. p.* 94.). Datum poſterius ad unciam dimidiam veſperi in vehiculo aquoſo; ſed cautione opus eſt, ne calida ſua natura officiat. Hinc & minor doſis, quæ ad guttas vel drachmam reſtringitur, præferenda. Tanto efficacius eſt, ſi ſimul ſudorem pellit & alvum laxat ad duas vel tres dejectiones intra nychthemerum. Caſibus acutis venæ ſectio præmitti debet.

Balſamum Guajacinum). *Ph. Lond. p.* 74. Ex Gi. Guajaci Balſamo peruviano cum ſpiritu vini rectificato digeſtis. Laus & vituperium idem ac præcedentium.

QUASSIA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 333. *Gen. pl. p.* 212.

Pharm. QUASSIÆ *Lignum, Radix, Cortex.*

405. *QUASSIA AMARA;* floribus hermaphroditis, foliis impari-pinnatis, foliolis oppoſitis ſeſſilibus, petiolo articulato alato, floribus racemoſis. Linn. *Supplem. pl. p.* 235. Conf. Ejuſd. *Spec. pl. p.* 553. 1679. *Diſſ. plantæ Surinam. p.* 8., item *Diſſ. de Ligno Quaſſiæ Amoen. acad. Vol.* 6. *p.* 416. *ſqq.* cum icone, cujus vero ramulum cum foliis ad aliam ſtirpem refert Filius in *Suppl. pl.* Quaſſia pentaphylla pediculis alatis, floribus racemoſis terminalibus coccineis fructu pentaſpermo. Patris in *Gazzette ſalutaire* 1777. *n.* 41. 42. item

in Rozier *Obſervations ſur la Phyſique* 1777. p. 140. *ſqq. Fevrier Tab.* 2., quæ tabula ex arbore hortenſi parata omnium optima & accuratiſſima eſt. Icon cl. Buchoz in *Plantes nouvellement decouvertes Tab.* 18. videtur ex Linneana efficta. Arbor mediæ magnitudinis in Surinamia ſpontanea, unde a. 1772. in Cayennam translata (Patris). Creſcit etiam ſponte in inſula Antiliana Danicæ poteſtatis, St. Croix (Thorſtenſen). Delectatur ſtatione ad oras fluviorum & in planitie ex rejectaneis fluviorum formata, item locis temperatioribus & nonnihil umbroſis.

Ad cl. Fermin (*Deſcription generale hiſtorique & geographique de la Colonie de Surinam. Amſt.* 1769. *Tom.* I. *p.* 212. *Verſ. Germ. P.* I. *p.* 210.) effatum arbor hæcce (Bois de Coiſſi) jam circa a. 1714. Surinamenſibus ob vires ſtomachicas florum magno in ptetio fuit; quorum in locum lignum, vel, ut paullo poſt innuit, radix ceſſit, ipſo eo nominatim corticem radicis commendante. Hallerus (*Bibl. bot. Tom.* 2. *p.* 555.) autem refert generum ſuum, Tribunum legionis Ludovicum Braun, epidemica febre laborantem, jam a. 1742. Quaſſiam, tanquam vulgo notam medicinam, ingeſſiſſe. Imo in aromatarii Amſtelodamenſis inclyti, Sebæ, collectione radix jam a. 1730. traditur adfuiſſe, adſcripta arbori ab incolis *Quaſci* dictæ (Schleger in *Caſſelſchen Beyträgen* recus. in *Berlin. Samml. z. Beförd. d. Arzneyw. etc. Vol.* 2. *p.* 153.). Hæc ſi aſſumantur, vacillare nonnihil videtur narratio ill. Linneo, Equiti (*Amoen. l. c. p.* 420.), a Carolo Guſt. Dahlberg, militum Protribuno Svecico & Conſiliario regiminis Surinamenſis facta, radicem arboris omnium primo a quodam æthiope, cui nomen Quaſſi (quod cl. Fermin ſcribit Coiſſi, cl. Rolander autem Quaſſ), qui ſocrus ſuæ tum temporis ſervus fuit, inſtar arcani in febribus endemiis malignis Surinami exhibitam fuiſſe, tandem ſibi & remedium & arborem, unde illud ceperit, ab eo veneratione & amore victo, revelatam. Quidni vero potuit remedii hujus cognitio a patre ad filium ejuſdem nominis profecta eſſe, vel quidni idem æthiops a. 1714. curationes hocce remedio exercere potuit, idemque Dahlbergio illud patefacere, qui ipſe, ni fallor, jam circa a. 1744. ſedem Surinami fixit, nec de anno, quo rei certior redditus fuerit, expoſuit? Inventorem eum declarat quoque cl. Rolander, Svecus, Surinami olim ad hiſtoriam naturalem inventis novis ditandam verſatus, & cum æthiope hocce collocutus, qui & eum ob curationes ſuas divino fere cultu proſequutum deſcribit & ab aliis artis magicæ ſuſpectum, ceterum hominem ſimplicem & anilium fabellarum magis quam rei magicæ peritum, attamen in pecunia corradenda avidiſſimum & feliciſſimum (Friis Rottböll in *Act. litt. Univerſit.*

ſit. Hafn. 1778. *p.* 291.). Hic idem cl. Rolander, redux ex itinere a. 1756. Stockholmiam ligni hujus aliquot ſpecimina ſecum attulit, ab æthiope dicto de virtute ejus edoctus. Sed nullibi in Europa inclaruit; ſaltim exiſtimatio ejus, ſi qua fuerit, brevis durationis fuit, donec ill. A Linné in diſſertatione academica citata a. 1763. & botanico acumine & practicis experimentis in illam inquireret, poſtquam Dahlbergius duos annos antea Surinamo reverſus & radicem & ramulum florentem una cum foliis ſpiritu vini ſervatum ill. præceptori offerret. En igitur novum magni vini de remediorum penu meritum inter tot alia, quorum memoriam nec invidia nec ætas ulla delere valet.

Quæ hucuſque circa initia uſus Quaſſiæ medici commemoravi, ad radicem, quæ lignoſa eſt, ſpectant. Hæc albicans deſcribitur, at aeri per aliquod tempus commiſſa nonnihil flaveſcens, brachium humanum craſſa, continens medullam cum alburno cohærentem, veſtita cortice tenui coloris griſei, inæquali, rudi, interdum fiſſuris diremto (Linn. *Amoen. acad. l. c. p.* 423.). In colorem brunum adeo inclinare radicem alibi ill. A Linnè tradit, quum lignum trunci vel ramorum colorem album præ ſe ferat; & hæc radix potentior longe cenſetur ligno partium dictarum, quod idem de aliis lignis medicis, Guajaci, Saſſafras, Rhodii rel. locum habet (Linn. in *Vet. Acad. Handl.* 1770. *p.* 172.). Fragmentum, quod Spielmannus (Vid. Paarmanni *Diſſ. de ligno Quaſſiæ, Argent.* 1772. §. 4.) ab aromatopola Batavo, tanquam ſolum verum & genuinum obtinuerat, coloris multo profundioris quam venale lignum fuit, & quidem cinerei, multis foraminulis pertuſum, cortice ex cinereo rufeſcente verrucis evidenter flavis tectum, meditullio ab alburno perfecte ſeparato. Quum variis momentis a ſuperiori deſcriptione radicis hoc fragmentum diſcrepaverit, tum hoc præcipue, quod ſapor multo minus amarus fuerit. Nam ab aliis radici intenſior longe amarities quam ligno adſcribitur. Verum radix licet ligno in patria arboris viribus præferatur, iſta præterea pars a Dahlbergio in Sveciam tranſlata, & prima illa pauca experimenta ibidem cum ea capta fuerint, rariſſime tamen hodie, quantum conſtat, ab Europæis medicis præcipitur, quum nonniſi operoſo ſtudio obtineri poſſit (Thorſtenſen *Diſſ. de ligni Quaſſiæ uſu medico præſ.* Kratzenſtein, *Hafn.* 1775. *p.* 7.). Et hæc quidem pronuncio nixus criterio radicis a Linneo ſoppeditato, quod colorem profundiorem reſpicit. Si hoc ſufficiat pro diſtinctione, contra quod quidem varia opponit Severius (*Commentarius, in quo medicatæ Quaſſiæ vires expenduntur p.* 74. *not.*), non audeo fruſtum quoddam pedale, quod præſto eſt, radicem vocare, quamvis forma nodoſa & ramorum ejuſdem reli-

reliquiæ palmares id ſuadeant. Nam etſi quædam loca, ſuperficiei propiora, cinerea, quin bruna apparent, interior tamen pars alba eſt, tota de reliquo maſſa nonnihil aliis ſpeciminibus mollior. Cortici radicis apud nos nullum peculiare pretium ſtatuitur.

Acquieſcere igitur Ligno oportet, quod tantum abeſt, ut vile vel debile exiſteret, ut ad hoc potiſſimum, ſi modo radicis character præcipue a colore profundiori petendus, referendæ numeroſiſſimæ iſtæ felices curationes, de quibus in ſequentibus ſermo erit. Inter multa ſpecimina ligni, quæ coram habeo, quædam craſſitiem brachii habent, ſubcylindrica, alia digiti, alia calamo ſcriptorio tenuiora, longitudinis diverſæ, pedalis majoriſque paſſim & minoris. Multis adhæret cortex tenuis aſper vel rugoſus, albo griſeoque varius, facile ſeparandus, friabilis, interna ſuperficie griſeus. Quædam ſecundum longitudinem fiſſa occurrunt, alia non, adſunt & ſpecimina, in quibus baſis ramorum ſuperſtes, Quædam ex infima trunci parte petita, ut ex initiis radicis colligitur. Quo craſſiora fragmenta ſunt, eo compactius eſt lignum, ſed pro ratione magnitudinis tamen leve, eo albidius quoque interne, ſaporque amarior. Haud rarum eſt, maculas vel faſcias cinereas, brunas, quin ſaturate coeruleas vel atras, hinc inde in ſuperficie cernere. Iis locis, úbi color iſte alienus profundius deſcendit, lignum inſipidum fere & valde molle deprehendi, unde corruptelam quandam illuc acceſſiſſe ſuſpicor. Durities ligni nunquam major, quam ut cultro facile in ſegmenta diſcindi poſſit. Ex dictis cognoſcitur, lignum tam ex trunco, quam ramis peti, & truncum ramis eſſe præferendum.

Caret odore omnino, ſed amarities illi ineſt inſignis, quæ mox ligno linguæ applicato ſeſe manifeſtat, ſed, ut facile apparet, maſticatione longe evidentius, diutiſſime linguæ inhærens, pura, abſque ullo adſtrictionis ſenſu conjuncto, gratiſſima, nec nauſeam excitans. Hæcce amarities per omnes Quaſſiæ partes diſperſa eſt, corticem, lignum, folia, corollam, calycem, pericarpium, ſemina, quin potior ineſt cortici radicis, corollæ, ſeminibus (Patris in Rozier *Obſervations l. c. p.* 143.). Unde & ex variis hiſce partibus ſimplici forma remedia in patria arboris parantur. Corticis amarities mihi (item cl. Ebeling *Diſſ. de Quaſſia & Lichene island. Glaſg.* 1779. *p.* 6.) longe inſignior apparuit quam ligni, quin celerioris in lingua impreſſionis. Adeo amarum lignum eſt, ut pulveris ſcrupulus unus integram aquæ ferventis libram ſapore ſuo imprægnet (Linn. *Amoen. l. c. p.* 424.), &, ſi æſtate duodecies aqua, per debita intervalla & ſub juſta proportione infundatur, nonniſi ultima infuſio omnem amaritiem extrahat (Severius *l. c. p.* 95.).

Comparatione facta cum aliis amaris, ita ut ſingula decocta diluta inter ſe conferantur, conſtat Quaſſiam potiorem eſſe Lichene islandico, radice Gentianæ (cultæ) & radice Columbæ, ſuperari autem amaritie Colocynthide & Gentiana lutea ſylveſtri (Ebeling. *l. c. p.* 6.). In eo tamen præferenda amaris tantum non omnibus, imo Gentianæ, quod æſtum in corpore non excitet (Farley in *Phil. Trans. Vol.* 58. *p.* 81. Berg. *Mat. med. p.* 355. Severius *l. c. p.* 76.). Etenim nec infuſum nec decoctum, quamvis magna copia bibitum, pulſum celeriorem vel fortiorem reddit (Ebling *Diſſ. cit. pag.* 23. 27.). Differt & ab aliis amaris eo, quod non ut hæcce plerumque efficiunt, alvum moveant (Linneus *l. c. p.* 427. Ebeling *l. c. p.* 24,). Solutio vitrioli martis neque infuſum neque decoctum Quaſſiæ obfuſcat, nec caro per aliquot dies in hiſce ſervata rigidior evadit (Eberling *l. c. p.* 7.); unde confirmatur, quod jam ſenſu cognoſcitur, vires adſtringentes illi non competere. Amaris novimus ſaporem & vim acidorum infringi, exemplo Abſynthii corrigentis cereviſiam aceſcentem, & Lupuli, eandem contra acorem tuentis, ut ne dicam de eorundem efficacia in primarum viarum acido enervando. Docent idem experimenta cum infuſo Quaſſiæ, cui ſuccus Citri, vel acetum admiſcetur (Schleger in *Berl. Samml. Vol.* 2. *p.* 155. John. in *Samml. d. naturf. Geſellſchaft in Danzig Vol.* I. *pag.* 182. *Exper.* 14. 15.). Sed acidis mineralibus nihil de acore ſuo hacce miſcela deceſſit (John *l. c. Exper.* 16.), diſſentiente tamen alio (Schleger *l. c.*). Debilitat valdopere odorem ſpirituum volatilium (Schleger *l. c.*) nominatim ſpiritus ſalis ammoniaci & ſpiritus cornu cervi (John *l. c. Exp.* 18.). Dicta rurſus acida vegetabilia plurimam partem amaritiem Quaſſiæ deſtruunt; mineralia autem non multum eandem perdunt (*Exp. citt.*). Inebrians vis ſpirituoſorum liquidorum ſufflaminatur addita Quaſſia (Schleger *l. c. p.* 156.). Magni momenti hujus naturæ experimenta ſunt ad judicium de hocce vel illo additamento, quod conditiones peculiares morbi requirere videntur, ferendum. Quo vero nec in ſelectu eorum, quibus corrigere ſaporem annitimur, peccetur, ſciendum, Cinamomum cum Quaſſia coctum, vel aquam Cinamomo cum vino, ſ. ejuſdem tincturam, vel & tincturam corticum Aurantiorum, item ætherem vitriolicum, liquidis Quaſſiæ additum, huic fini ſalva virtute Quaſſiæ inſervire. Inter ſyrupos autem ſyrupus Caryophyllorum vel Zingiberis, præcipue autem ſyrupus corticum Aurantiorum, pro hoc ſcopo conducit. Gratiſſimum omnium eſt infuſum ex hoc ligno cum vino albo Hiſpanico. Quæ omnia tamen ſaporis delinimenta nonniſi per pauca momenta amaritiem obvelant, niſi copia additamenti ipſam vim Quaſſiæ peſſundet;

det; nam poſtea amarities magis vel minus iterum ſeſe effert (Ebel. *l. c. p.* 9. *ſqq.*). Decoctum ex Quaſſiæ drachma dimidia & unciis octo aquæ ſupra duas uncias ſacchari fert pro mitiganda amaritie.

In putredine arcenda potentiam inſignem Quaſſiæ ineſſe experimentis multis extra corpus humanum inſtitutis evincitur. Capta hæc ſunt cum carnis variis generibus, bovilla, vitulina, vervecina, item liquido vario animali, ſanguine, bile, quibus omnibus ſeorſum Quaſſia, vel forma pulveris vel infuſi tam aquoſi quam vinoſi, item decocti intra vitra ſub temperato calore admixta. Conſtat igitur horum liquidorum colore, odore, &, ſpeciatim quoad carnes, earundem firmitate vel ſervata vel relaxata, abſque Quaſſiæ additamento hæcce omnia longe citius putreſcere quam eadem addita. Longe vero infirmior & languidior vis antiſeptica Quaſſiæ quam corticis peruviani eſt (Conf. Paarmann *l. c. p.* 29. 35. Severius (*l. c. p.* 77. 84. John *l. c. p.* 183. Ebeling. *p.* 14. *ſq.*). Omitto comparationem in hac re cum aliis amaris (V. Ebeling *l. c.*), ex qua id vero evincitur, vim antiſepticam non ab amaritie dependere, nam Gentiana lutea ſylveſtris, omnium amariſſima, hacce potentia Gentianæ hortenſi ceſſit, item Chinchinæ --. Putredinem vero jam præſentem Quaſſia quidem imminuit, non tamen omnino ſupprimit, id quod experimenta cum carne, bile, ſanguine putrido edocent (V. John *l. c. p.* 191. *ſqq.* Ebeling. *Exp.* 19.).

Simpliciſſima omnium encheireſium, quibus Quaſſia ſubmittitur, eſt ejuſdem in pulverem reſolutio, qui ipſe prævia ligni ruditer contuſi ſiccatione facile paratur terendo in mortario. Ita ligni uncia una pulveris ſubtiliſſimi drachmas ſex erogat (Ebel. *l. c. p.* 9.). Infuſum cam aqua frigida factum flavum colorem habet (Severius *l. c. p.* 96.), vel forſitan ex copia aquæ juſto majori, aqueum (Berg. *Mat. med. p.* 353,), ſimul ſaporem valde amarum. Plus vero per aquam frigidam infuſam præcipue tritura in auxilium vocata evolvitur, quam per aquam calidam, quin coctione accedente; ut ponderatione cognoſcitur. Ope trituræ tamen cum aqua bulliente inſtitutæ paullo plus efficacium partium ſuſpenditur (Ebel. *l. c. Exp.* 3.). Prærogativam infuſionis præ coctione inſuper declarat amarities infuſi longe intenſior (Thorſtenſen *l. c. p.* 10.). Inſigni amaritie quoque Quaſſia ſpiritum ſacchari, vinum Malvaticum, Luſitanicum, ſpiritum vini tenuem, acetum, præprimis autem ſpiritum vini rectificatum impræguat (Ebel. *p.* 9.), & hæc tinctura ſpirituoſa flaveſcens eſt. Extractum aquoſum coctione paratum non ſemper una eademque proportione emerſit; etenim mox fere $\frac{1}{4}$ (*Anonym.* in Crells

chem. Journ. P. I. p. 59. Schleger *l. c. p,* 157.), mox circiter $\frac{1}{7}$ (Tromsdorrff *Diſſ. de Quaſſia amara p.* 10.), mox $\frac{2}{9}$ (Paarmann *l. c. p.* 16. Ebel. *p.* 15.), mox circiter $\frac{1}{9}$ modo (Breg. *M. m. p.* 353.) idque tam amari, ut ejus granum unum aquæ libras quatuor notabili amaritie & colore flaveſcente imbuat (Ebeling *l. c. pag.* 12.). Spirituoſi extracti autem $\frac{1}{24}$ modo obtinetur (Paarmann *l. c. p.* 17.), vel vix $\frac{1}{30}$ (Ebel. *p.* 12.) vel $\frac{1}{32}$ (Tromsdorff *l. c.*). In uſum igitur practicum concluditur ex hiſce, gummoſarum partium plus longe ligno ineſſe quam reſinoſarum, & infuſionem cum aqua frigida factam decocto longe eſſe præſerendam. Oleum eſſentiale illi ineſſe, ſunt qui negant (Schleger *l. c. p.* 157. Paarmann *l. c. p.* 17. *Ebel. l. c. p.* 12.), cl. Severius (*l. c. p.* 108.) autem exiguam ejus portionem elicuit, quæ aquæ ſuperficiem inſtar oleoſæ pelliculæ obduxit, odore præterea ſuo & colore lacteo cohobatæ aquæ cognoſcendam. --- Quid fortioris ignis adminiſtratione, ſcilicet incineratione & deſtillatione ſicca de ejus natura conſtiterit, malo ex fontibus ipſis (Schleger *l. c. p.* 158, Severius *l. c. p.* 108. *ſqq.*), quam mea interpretatione derivari, de uſu ejuſmodi ſcrutiniorum in rem medicam etiamnum dubitans.

In morborum recenſu, quibus Quaſſia medetur, febrium iſtarum obſtinatarum & periculoſarum primum merito mentio eſt facienda, quæ remittentes & exacerbantes (Linn.) apud pathologos audiunt, quum efficacia in hiſce in primam Quaſſiæ commendationem ceſſerit. Harum, quæ ob paludoſum ſolum & fervidum ſolem in Surinamia endemiæ ſunt, curatione æthiops Quaſſi in primis tantam celebritatem in patria ſua nactus eſt (Linn. *Amoen. l. c. p.* 420.). Ipſe Linneus meminit hominis octogenarii, qui ejus ope de hemitritæo emerſit (*l. c. p.* 428.).

Quoniam hæ febres in decurſu multum ſimilitudinis cum intermittentibus habent, iis præſertim, quæ longos paroxyſmos experiuntur, a minus cautis utriuſque generis confuſio facile fieri poteſt. Hanc ſubfuiſſe arbitror in hiſce, qui tantis laudibus extollunt Quaſſiam in intermittentibus, ut Chinchinæ adeo efficacia & tuto uſu eam præferant. Ita Fermin (*Deſcription l. c.*) in omnibus ſpeciebus febrium intermittentium pro omni ſexu, ætate, vitæ ſtatione, tanquam certiſſimum remedium, radicem vel præprimis ejus corticem, præmiſſo purgante aut emetico, experti inſtar, deprædicat. Eodem fere ſermone utitur cl. Patris (apud Rozier *l. c. p.* 144.), efficaciam infuſi foliorum vel florum aquoſi, item præſtautiam tincturæ cum ſpiritu vini ex Arundine ſaccharifera recenſens. Numeroſis caſibus ſe convictum eſſe vi febrifuga ligni innuit cl. Clerc *Hiſt. naturelle de l'homme Tom. I. p.* 427.). Chinchinæ ad minimum parem

rem virtute niſi ſuperiorem tam in intermittentibus quam continuis, præcipue malignis quas vocat, eam pronunciat cl. De La Borde, medicus Cayennenſis (in Rozier *Obſervations ſur la Phyſique Tom. I. p.* 461.), brevius quam rei dignitas requirit. Exemplum ſiſtit cl. Schleger (*l. c. p.* 161.) hominis quartana contra omnia alia rebelli ſimulque reſpiratione difficili & corporis intumeſcentia affecti, hac vero unice medela curati. Aliis binis caſibus tertiana tam pertinax quam mitioris generis eodem ſublata (*Chir.* Simſon in Ebeling *Diſſ. p.* 25.). Addo Schwenckii præconium (*Beschryving der in- en vitlandſche Gevaſſen.*). Simili vero laude licet Linneus (*Amoen. l. c. p.* 426.) pluribus verbis Quaſſiam, tempore, quo inclareſcere primum cœpit, exornet; facile patet, eum narratione potius Dahlbergii, quam propria experientia, nixum eſſe. --- Nihil vero ſpecifici ineſſe Quaſſiæ iu febribus intermittentibus curandis certus perſuadeor, quicquid pretii aliis amaris, Carduo benedicto, Gentianæ, Abſynthio, Chamomillæ aliiſque olim adſcriptum fuerit. Nam, ſollerter licet & præmiſſis digeſtivis & emeticis vel purgantibus exhibitam, pluries votis non ſatisfecit. Accedere hac in re parribus cl. Thorſtenſen (*Diſſ. l. c. p.* 46.) tanto juſtius eſt, quum obſervationum ſummam paullo enucleatius exponat. Memorat & Spielmannus (*M. m. p.* 225.) inertiæ exempla, quæ Argentorati in hiſce febribus occurrerunt. Sæpe feſelliſſe in hiſce queritur cel. Bergius (*M. m. p.* 355.). Nemo vero uberius rem demonſtravit, quam cl. Severius (*libro cit.*), qui hoc argumentum rimandum præcipue ſibi propoſuerat, & ſtudioſe diverſitatem harum febrium pro anni tempore & conſtitutione aerea varia perpendit. Huic debemus ſedecim hiſtorias ample prolatas. Conſtat ex hiſce in intermitteutibus vernalibus vel in ver protractis, ſive ſint quotidianæ, ſive tertianæ, ſive quartanæ etiam duplices, non ſpernendam Quaſſiam eſſe, non tamen ſubinde reditui earum prævertere poſſe, quo in caſu ſaturatiori infuſo vel decocto opus eſt, ut penitus exſtinguantur. Quæ vero reliquis anni temporibus incidunt, neque doſi ampliori auſcultant, etſi nonnullæ tamen miteſcant, quum alia contra ſenſim & clanculum ad continuitatem deflectant & exitiales evadant. Plurimum in hiſce lotio & ſudoribus pellendis valuit. Ad febres intermittentes vernales quoque eam reſtringere videtur cl. Wahlbom (*Med. Verkets tilſtand p.* 105.).

Tam in hiſce febribus, quam in continuis, in quibus cortex peruvianus alias opem eximiam fert, ſæpe primæ viæ tam debiles ſunt, vel tanto ſenſilitatis vel irritabilitatis vitio laborant, ut vel tantilla ejus doſis nauſeam excitet, vel vomitu ſive alvi profluvio mox excutiatur; vel & ſponte vo-

mitiones frequentes contingant, eo quoque moleſtæ, quod corpus neceſſario nutrimento privant. In hiſce ſolatium maxime egregium præſtat Quaſſia, tanto tutior, quum calorem non augeat. Spectant huc variæ curationum, quas radix Quaſſiæ præſtitit, hiſtoriæ a cl. Farley ex inſula Antigua tranſmiſſæ (*Phil. Tranſ. Vol.* 58. *p.* 81.), in quarum tribus niſus in putredinem ſubfuit. Prodeſt in hiſce caſibus ſæpe Quaſſiæ cum radice Septentariæ virginianæ connubium (Farley). In febribus bilioſis pariter eximium uſum præſtat (Schleger *l. c. p.* 162.).

Quum in hiſce primarum viarum labi ſubveniendo Quaſſia præcipue auxilium ferat, ad conſiderandas egregias ejus vires ſtomachicas in univerſum devehor. In Surinamia radix optimi hujus generis remediis accenſetur (Fermin *l. c.*). Et medici ibidem, qui modo extractum radicis recentis in uſum trahunt, illud minus inſtar febrifugi, quam ad reſtaurandum ventriculum in febribus lentis, quæ acutas excipiunt, adhibent (Patris *l. c. p.* 144.), Si Quaſſiæ præ cortice peruviano ulla prærogativa adſcribenda, tum certe præferri debet, quum robur ventriculo & inteſtinis reſtituendum, appetitus cibi ciendus, digeſtio ejuſdem adjuvanda, flatus diſſipandi, alvi adſtrictio, ex debilitate habitualis, laxanda; unde & litteratis, qui varia hacce labe ob neglectum exercitium corporis & animi nimiam intentionem creberrime aſſiciuntur, eximium ſolamen offert (Conf. Tiſſot *ſur. la Santé des gens de lettres p.* 223. Sandifort in *Vet. Acad. Handl.* 1770. *p.* 170.). Sic infuſum Quaſſiæ robur ventriculi, ex frequenti nimis veneris exercitio cum incipiente tabe debilitati, reſtituit (*Gazette ſulutaire* 1775.). Et Lüttichii flores Zinci ventriculo ſubinde tam moleſti, ut vomitum cieant, cum pulvere Quaſſiæ miſcentur (*l. c.*). Ex debilitate ventriculi ſæpe naſcuntur moleſtæ tenſiones in abdomine, dolores, cardialgiæ, poſt paſtum auctæ vel recrudeſcentes, contra quæ omnia Quaſſia pariter valet (Geſner *Samml. v. Beobacht. a. d. Arzneygel. Vol.* 3. *p.* 225. *ſqq.*). Ita cephalalgia chronica vitio ventriculi enata, ea diſparet (Wahlbom in *Medicinal. Verkets tilſtand p.* 105.). Poſſem propria experientia per partes enucleata egregiam ejus vim ſtomachiam confirmare, niſi mihi perinde eſſet, utrum veritas, mea, an aliena fide, conſtiterit. Quæ poſt dyſenteriam diuturnam vel male curatam remanet inteſtinorum laxitas & virium concoctricium debilitas, Quaſſia feliciter vincitur (*Gotting. Anz.* 1778. *Zug. p.* 736.); id quod & Hallerus expertus eſt (*Præf. ad Pharm. helvet. p.* 10.). In quanam ſpecie diarrhœæ & quo ejuſdem ſtadio conferat, ex hiſce elucet (Conf. Schleger *l. c. p.* 162.). A labefactato ventriculi tono ſine dubio plurimam partem ſubnatus

tus erat ſpaſmus ille œſophagi, qui deglutitionem ciborum intercepit, Quaſſia tandem ſopitus (Meritiſſ. Tode in *Collect. ſoc. med. Haun. Vol. I. p.* 205.). Nec errare me arbitror, ſi ex hoc potiſſimum fonte vertiginem cum conſtrictionibus ſpaſticis cervicis, dolore preſſorio capitis & tinnitu aurium, derivo, quæ mala quidem alia auxilia minuerunt, Quaſſia vero perfecte ſuſtulit (Schleger *l. c. p.* 162.). In colica flatulenta ex primarum viarum imbecillitate præcipue profecta opem promittit illa, etſi & in alia ex refrigerio (Linn. *Amoen. l. c. p.* 428.), necnon alia ex hæmorrhoidibus veſicæ in febre lenta (Schleger *l. c. p.* 161.) voto ſatisfecerit. Huc & ſpectat hiſtoria viri hernia ſcrotali laborantis, ob quam brachierio eum munire oportuit, quod vero quum applicaretur, diro dolore afficiebatur, qui ſenſim fixam ſedem in regione ventriculi cum tumore & dejectionibus alvi turbatis & vomitu cepit: multis fruſtra tentatis, Quaſſia tandem ſalutem reſtituit (Thorſtenſen *l. c. p.* 38.).

Si quo unquam in morbo digeſtionis officina vitio laboret, id certo in morbo hyſterico & hypochondriaco accidit: quantum vero & in hiſce valeat Quaſſia diu protracto uſu, documentis pluribus in medium prolatis convincimur (Thorſtenſen *l. c. p.* 22. *ſqq.* Conf. Tode *Bibl. Vol. I. P.* 1. *p.* 159.). Multum levaminis affert hypochondriacis, qui vomitionibus, flatibus & pervigiliis detinentur, & in hiſce & viſum imminutum acuit (Wahlbom in *Medicinal Verkets tilſtand.* 1769. *p.* 105.). Efficaciam ejus in nervoſis morbis pariter exploravit cl. Rhades (Sandifort *l. c. p.* 169.) uti & in febribus irregularibus. Addo caſum hyſtericæ fœminæ a cl. Kölpin (Sandifort *l. c.*) Quaſſia ſanatæ.

Qui arthritidis, niſi hereditate fuerit vel contagio contracta, originem ex languente vigore viſcerum, quæ digerendis cibis & chylo ex hiſce ſalutari parando inſerviunt, perpendat, & amarorum remediorum prudenter & ad conditionem ægri morbique exhibitorum ſæpiſſime exploratam præſtantiam, ad Quaſſiam in hoc malo confugere, non multum cunctabitur. Sed ratiociniis amicam manum heic præbet experientia. Fuit vir ſexagenarius, aſthamate ſuffocatione minante & cruciatibus abdominis diris ex podagra retrogeſſa correptus, ſed radice Quaſſiæ præſentaneo periculo ereptus (*Amoen. l. c. p.* 428.). Ex pluribus caſibus, in quibus arthriticis ſuccurrit, duos recenſet prolixius cel. Sandifort (*l. c. p.* 170.) diuturnitate & vehementia dolorum infeſtos, quibus ſola tinctura Quaſſiæ juncta frictione membri ſanitatem reſtituit. Hæcce narrans ſimul amico ſuo cel. Kölpin in duobus aliis ægris ſucceſſiſſe ſignificat. Bonum inde effectum ſæpe expertus eſt in eodem morbo cel. Bergius (*M. m. p.* 355.). Aſt nonniſi leviores ejus inſultus

 me-

memorat cl. Wahlbom (*l. c.*), tenſionibus & ſpaſmis pectoris ſtipatos, quos brevi illa lenivit. Diſſuaderi lego in podagra inflammatoria aut erratica (*miſplaced* Ebeling *l. c. p.* 29.). In iſta dabo haud injuſte id fieri, ſed quod ad vage oberrans malum attinet, in noſocomio Fridericiano Hafnienſi non tuta modo ſed efficax exſtitit (Thorſtenſen (*l. c. p.* 41. *ſpq.*). Hiſce omnibus inter ſeſe comparatis non deterrere aliquem debet ſiniſtrum Langii (*Miſc. verit. med. faſc.* 1. *p.* 75.) de vi antarthritica Quaſſiæ judicium, quaſi eadem deſtituta omnino eſſet.

Nec in affini malo, calculo, defraudanda laude ſua eſt Quaſſia. Mitigat ad minimum cruciatus & intervalla paroxyſmorum libera prolongat (Wahlbom *l. c.*).

Amaris in univerſum vermes inteſtinales necari juſto liberalius olim creditum, ſed redarguerunt errorem experimenta tam extra corpus humanum inſtituta, quam in ipſis ægris verminantibus. Nam ex hiſce conſtat, præter amaritiem alias quaſdam vires Santonico, Tanaceto reliquiſque efficacioribus ineſſe, vermibus infeſtas. Incautius igitur Quaſſia anthelminticis adjudicatur. In quibuſdam ægris occidere illum vermes cl. Fermin (*l. c.*) aſſirmat; nec minus eam Chinchinæ in affectionibus verminoſis Tiſſotus (*l. c.*) præfert. Sed inertiam dolent experti alii (Thorſtenſen *p.* 47. item Sandifort *l. c.*) licet in uno caſu ſymptomata varia ex hiſce malis hoſpitibus ſuborta per tempus ſedaverit (Thorſtenſen.).

Sunt & alia, præter dicta, vitia a ſolidarum partium debilitate, quæ Quaſſia ſuperavit, ſed tam paucis hactenus notatis exemplis, ut brevitati indulgere liceat. In fluore albo benigno, & digeſtionis viſcerum vires deperditas roburque totius corporis reſtituiſſe & ipſam mucoſam excretionem intra octo hebdomades obſtipaſſe, a quodam quidem narratur (Schleger *l. c. p.* 161.), ſed alius medicus (Thorſtenſen *l. c. p.* 47.) in hoc vitio eandem adhibens expectatione ſua excidit ---. Hæmorrhagias aliquando ſedavit. Accidit hoc in matrona hæmaturia rebelli affecta, quam brevi curavit (Bergius *l. c. p.* 355.), & in alia quinquaginta annorum, ex utero ſanguinem fundente (Schleger *l. c. p.* 160.). Contrario exemplo menſtrua poſt partum ſuppreſſa reſtauravit tumoreſque mammæ ex hac cauſa ſubnatos diſſipavit, ut tamen & ſemicupiis tepidis in ſubſidium ſumtis pars curationis tribuenda ſit (Alix *Obſerv. chir. Faſc.* 1. *p.* 73.). Ita ars novit mala etſi contraria, ſi modo eundem fontem agnoſcunt, eodem remedio avemuncare. Sic & hæmorrhoïdes ſuppreſſas provocare valet (Ebeling *Diſſ. l. c. p.* 32.). Singulari caſu ſudores fœtidos nocturnos in tabido ſtipavit abſque ſputorum decremento; aliis duobus, quod in

tam

tam obſtinato alias morbo mirum, diabeten ſuppreſſiſſe fertur (Schleger *l. c.*).

Radicem efficaciorem eſſe ligno, rariſſime autem ad nos adferri, ſupra declaravi. Quoniam vero omnis hujus arboris vis in amaritie conſiſtit, non errabit, qui a ligno eaſdem virtutes paullo majori doſi & djuturniori continuatione exſpectat. Simpliciſſimus illud exhibendi modus in pulvere eſt (V. ſupra p. 211.) qui tamen ob leve pondus nimia quantitate diſplicet, & ab hiſce, quorum ventriculus tenerior haud ſine oppreſſionis vel gravitatis ſenſu, aliquando non ſine alvi adſtrictione ſubſequa capitur (Thorſtenſen *p.* 51. Conf. Fermin. *l. c.* de alvi obſtructione). Aſt non omnium naturæ adverſari efficacia ſua eximia comprobavit (Tode *Bibl. Vol.* 3. *P.* 3. *p.* 189. Severius *l. c. p.* 76.). Commodius tamen forma liquida ingeritur, & ex analyſi chemica elucet, aquam eſſe aptiſſimum menſtruum. Infuſio coctioni præſtat, quod prout cl. Percival (*Eſſays medical and experimental cap.* 3.) de pluribus amaris evicit, ita & de Quaſſia ſupra extra dubium eſt poſitum. Utrum autem eligenda frigida an calida, pariter jam conſtitui, ſtabilivitque idem celebris vir experimentis de aliis amaris. Solutionem adjuvat tritura & infuſionis tempus abbreviat, ad quam alias nychthemerum pro eliciendis viribus requiritur. Aqua bulliens tamen pleriſq. pro infuſione placuit. Ita ſummus Linneus (*l. c. p.* 427.) radicis Quaſſiæ raſæ drachmam unam cum aquæ bullientis libra una per horulam igne digerendam curavit, hujuſque infuſi pluries de die unciam unam ægris propinavit. Ipſe vero concedit quantitatem majorem, duplam, triplam, quadruplam, cui majori quoque in praxi ſolemus indulgere. Et hæc proportio ad menſtrua alia quoque applicari poteſt. Malo tamen in infuſione, niſi tritura accedat, cujus poteſtatem Garayana ars edocet, digeſtionem djutius protrahi, ad 24. horas uſque. Pro decocto conducit, e. g. ligni conciſi drachmas duas cum aquæ unciis viginti vel triginta ebullire ad conſumtionem unciarum ſex, hujuſque decocti ſeſquiunciam ad tres uſque uncias bis pro die bibere (Geſner *l. c. p.* 229.). Cl. Fermin autem corticis ex radice deglubiti unciam dimidiam in aquæ ſex libris intra opertum vas decoquendam curat, donec dimidium ſuperſit, quod colatum dein ad cyathum omni bihorio exhibet. De varia arte gratiora hæcce liquida reddendi ſupra jam diſſerui. Si ſapori litandum, infuſiones cum vino quodam fortiori grato, ut Hiſpanico vel Malvatico, quoque commendabiles e. c. drachmæ ligni duæ pro vini libra una; ſicque efficaciæ novum pondus addemus, & vino aſſuetis gratificabimur. Sponte patet, locum non eſſe infuſo vinoſo in febrientibus vel plethoricis. Hiſce multo minus

tin-

tinctura ſpiritu vini facta conducit, quali æthiops Quaſſi uſus eſt (Linn. *l. c. p.* 427.) & commode alias Quaſſia ægris offertur. Hanc potiſſimum quoque adhibuit cel Sandifort (*Vet. Acad. Andl. l. c. p.* 172.) ea portione, ut ligni uncia una cum ſpiritus vini Gallici unciis ſex intra phialam vitream altam moderato igne digeratur, donec omnis virtus extracta fuerit, Percolatæ hujus tincturæ guttæ triginta ad ſexaginta ſemel vel bis per diem, imo intra idem tempus uncia ſeſquialtera vel duæ cum tantillo vini Gallici ingeruntur. Attulit quoque hæc ſæpe levamen in noſocomio Hafnienſi (Thorſtenſen *l. c. p.* 52.). Extracti aquoſi pariter haud exiguum pretium eſt, quod in pilulis, vel ſolutum commodo liquido, faſtidientibus amara facile offertur. In Surinamia extractum radicis recentis medicis præcipue arridere, ſupra jam monui.

Id porro in commendationem Quaſſiæ cedit, quod, etiamſi larga copia qualicunque forma capiatur, nec ventriculum gravet, nec nauſeam vomitumque cieat, nec alvum laxet aut ſtringat, nec caloris vel ullius alius moleſtiæ ſenſum imprimat (Severius *l. c. p.* 76.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Extractum Quaſſiæ). *Pharm. Brunſv. p.* 254. Aquoſum eſt.

Tinctura). *Ph. Dan. p.* 270. Proportio inter ſpiritum vini & Quaſſiam eadem, quæ Sandifortio placuit. *Ph. Svec. p.* 127. paullo plus ſpiritus requirit. *Ph. Genev. p.* 76. aromata recipit, quod connubium ſtomachio ſcopo non repudiandum.

Pharm. SIMARUBÆ *Cortex, Lignum.*

406. *QUASSIA SIMARUBA*; floribus monoicis, foliis abrupte pinnatis, foliolis alternis ſubpetiolatis, petiolo nudo, floribus paniculatis. Linn. *Suppl. plant. p.* 234. Conf. Linn. *Mat. med. Ed. I. p.* 188. Simarouba amara. Aublet *Hiſt. des plantes de la Gujane Françoiſe Tom.* 2. *p.* 859. *Tab.* 331. 332. Evonymus fructu nigro tetragono, vulgo Simarouba. Barrere *France Equinoxiale p.* 50. Le Simarouba vel Bois amer. Des Marchais *Voyages en Guinée Vol.* 2. *p.* 124. Bancroft's *nat. Hiſtory of Gujana p.* 84. Arbor alta locis arenoſis Cayennæ & Gujanæ & in inſula Sandominicana creſcens.

Olim etſi dubitanter corticem hunc Linneus (*Diſſ. obſſ. in Mat. med.* 1772. *p.* 8.) Burſetæ gummiferæ adſcripſerat. Sed jam inde dubitandi argumenta peti poterat, quod Jacquinius (*ſelect. ſtirp. amer. Hiſt. p.* 96.) nullibi nec in inſu-

ſulis Antiliis, nec in terra continente adjacente, ubi Burſera abundanter creſcit, corticem inde deglubi viderat, & experimenta ibidem inſtituta vim longe debiliorem declararunt. Qualis vera ejuſdem arbor ſit, jamjam Aubletii indagine cognoſcimus; ut tamen & mihi monere incumbat, Linneum, Equitem, litteris jam a. 1776. ineunte mihi datis, antequam Aubletii elegantiſſimum opus illi innoteſceret, ſignificaſſe, Simarubam Quaſſiæ ſpeciem a ſe haberi. Ille autem Simarubæ cortex, quo cl. Wright (Conf. *Bibl. mea med. Vol.* 3. *p.* 483.) arborem in Jamaica vulgarem veſtitam eſſe innuit, pariter in alvi profluviis efficaci, diſcrepat a vulgo uſitato cortice, ut ſpecimine mihi miſſo reperio, quod ſcilicet tenue eſt, tenacius, longe pallidius, obtectum extrinſecus verrucis exiguis fere ſtipitatis, valde amarum.

Nomen Simaruba Caribæum eſt (Aublet *l. c. p.* 860.).

Cortex), præcipue iſte, qui Radicem) cingit, arborem hancce celebrem reddit. Inſignis craſſitiei radix eſt, ample prope ſuperficiem ſoli ſeſe extendens, & ſubinde quoad dimidium ejus tegmine denudata. Quando cortex vel ex trunco vel ex radice deglubitur, ſuccum lacteum fundit. *Lignum* coloris initio læte flavi, ſiccatione album fere evadit, in fila diſcerpi poteſt & leve eſt (Des Marchais *l. c. p.* 125.). Viribus cum cortice convenit, ſed minori gradu amarum & efficax (Juſſieu *Mem. de l'ac. d. ſc. de Paris* 1727. *pag.* 38. Aublet *l. c. p.* 863. Barbeirac *med. conſt. p.* 102.). Inſipidum vocat Fermin (*Deſcr. de Surinam. Verſ. Germ. P. I. p.* 212.): attamen in patria, Cayenna, olim ſaltim non ſpretum, prout & quondam radix una cum cortice in uſum tracta (Des Marchais *l. c. p.* 124. 126. Conf. Juſſieu in *Mem. de l'ac. d. ſc. de Paris l. c.* item *Diſſ. de Simaruba*). Præſtat cortex radicem obvolvens illo ex ramis (Bancroft *l. c. p.* 84.). Ex barbara itaque gente omnium primo efficacia corticis in morbis in Europæorum cognitionem pervenit.

Transfertur Cortex) ad nos ſiccatus fruſtis, aliquot ſubinde pedes longis, convolutis &, ut tanto commodius ſervetur, varie ſecundum longitudinem plicatis. Fibroſæ texturæ eſt, levis, tamque tenax, ut flecti poſſit & ægre in pulverem ſeſe redigi patiatur, craſſitie lineæ dimidiæ vel integræ, coloris albo flaveſcentis extus eminentiis rotundis exaſperatus, & epidermide pallidiori veſtitus, interne moz lævis mox quaſi membranulis longitudinaliter adhærentibus ex libri reliquiis ſcaber. Sapor ejuſdem notabiliter amarus abſque ullo adſtrictionis ſenſu, odore quoque omni caret. Quæ alibi querelæ motæ fuerunt (Degner *de dyſent. bilioſo-contagioſa p.* 156. *ſqq.*), corticem non ſemper ejuſdem eſſe

bo-

bonitatis vel aliquando ſuppoſititium occurrere, de harum æquitate confirmor, ſpecimina varia præſentia inter ſeſe conferens. Adeſt jam aliquod ejuſdem, ut deſcripſi, texturæ & formæ, utraque ſuperficie ſatis profunde brunum, interna compage pallidius, vix poſt diuturnam maſticationem ullum amaritiei veſtigium prodens; nullus itaque dubito hocce ſpecimen quavis virtute caſſum pronunciare. Aliud contra ſpecimen minoris longe tenacitatis ſupra deſcripto coram eſt, tam amarum, ut fere ligni Quaſſiæ amaritiem aſſequatur, Cauſa horum diſcriminum varia eſſe poteſt: cortex ſcilicet forſan ex trunco vel ramis, loco radicis, detractus fuit, nec perinde eſt, quam craſſitiem radix, quam ætatem ipſa arbor habeat; ut de vetuſtate corticis ſervati nihil dicam.

Omnium primo a. 1713. ille Cayenna Pariſios ut egregium in alvi profluviis & hæmorrhagiis remedium pervenit. Sed pauca tum experimenta ſubiit, donec a. 1718. dyſenteria epidemice incideret, contra alia remedia pertinax, in qua, poſtquam egregium ſuum effectum comprobaret, & annos aliquot poſt a. 1723. per Barrerium copia ejus inſignis Cayenna transferretur, in exploranda ejus efficacia multum ſtudii impendit Antonius De Juſſieu, cujus fructus ex actis academiæ R. ſcientiarum Pariſienſis (*Mem. a.* 1729. *pag.* 32. *ſqq.*) & peculiari Diſſertatione academica, paullo poſt edita (*An inveteratis alvi fluxibus Simaruba Pariſ.* 1730. cujus præcipua capita propriis auctoris verbis ſiſtit Werlhofius in *Obſſ. de febribus p.* 110. item Böcler in Herm. *Mat. med. Tom.* 3. *p.* 95. *ſpq.*) carpere licet. In eo autem deceptus videtur cel. vir, quod crediderit Simarubam idem eſſe, ac Μάκερ & Μάκαρ Dioſcoridis, memoratam quoque nomine Macer a Plinio, Galeno, Arabibus, item a Chriſtophoro Acoſta nomine arbore de las Camaras & arbore ſancto. Nam licet quoad virtutem hæc omnia in pleriſque conveniant, quoad notas externas vel ſaporem tamen mirifice differunt; quem vero errorem diutius redarguere opus non eſt, uuum id jam præſtitum ab aliis fuerit (Crell *Diſſ. de cortice Simarouba reſp.* Leincker 1746. §. 11. 12. Cartheus. *Mat. med. Vol. I. p.* 523.). Eodem fere tempore, quo cel. ille botanicus, de egregiis Simarubæ virtutibus medicos certiores reddidere Laval (*Voyage de la Louiſiane* 1728. *pag.* 76.) & Des Marchais (*Voyage cit.* 1731.). Ex hiſce initiis & litterarum commercio, quod amplum coluit Juſſievus, experimentis mox eam ſubjecerunt exteri, quæ adeo illi faverunt, ut inter præſtantiora remedia locum obtineat. Cortice vero radicis unice acquieſcimus, cui, quod tamen hodie rarum, tantillum ligni, dum transmittitur, adhæret.

Prout olfactu ſua ſponte nihil odoris ſpargit: ita nec deſtil-

ſtillatione aliquid ejuſmodi eruitur. Carere adſtringente natura, confirmat & coloris nigri, ſub vitrioli martis miſcela, abſentia. Amarities autem facile tam cum aqua quam cum ſpiritu vini infuſione ſeſe communicat, ut tamen frigidæ aquæ plus virtutis conciliare videatur, quam calidæ, quod quidem ſapor ſuadet (Lewis). Utrumque menſtruum maceratione coloratur. Decoctum aqua factum, dum calet, pellucet & flavum eſt, poſtquam vero refrixerit, turbidum & rubicundo-brunum fit. Colorem lacteum, quem Juſſievus ſub ebullitione ſe animadvertiſſe aſſeverat, alii, Crellius, Lewis, Bergius, negant ſibi obveniſſe. Extracti aquoſi larga copia inde eruitur $\frac{1}{6}$ (Crell. *l. c. pag.* 20) ad $\frac{1}{4}$ (Cartheus. *M. m. Vol. I. p.* 524.), ſaporis valde amari; ſpirituoſi a utem vix $\frac{1}{40}$modo ineſt (Cartheus.) amariſſimi, a quo reſina ſeparari non potuit (Crell *l. c. p.* 21.).

Et hæc quidem medicina in alvi profluviis multiplicis generis ſiſtendis inſignis pretii eſt. Quæ ipſe cel. Juſſieu de ea cognovit, nonniſi poſt tentamina per 15. annos inſtituta in medium protulit, quibus conſtat, tam in dyſenteriis quam diarrhœis contra alia rebellibus & longæ ſæpe durationis, variam ſcenam, dejectionum natura mucoſa, bilioſa, ſanguinea, ludentibus ſibi ſucceſſiſſe, nec minus eſſe tutam hæmorrhoidali fluxu vel menſtruo ſimul incidente. Confugit ad hunc corticem Degnerus (*Dyſrnt. bil. p.* 155.), ſi poſt evacuantia adhibita dyſenteria adhuc continuaret, præſtantiorem tamen & citiorem effectum percepit in profluvio ſanguinis & materiæ cruentæ, quam excretionibus bilioſis. Subſcribit encomio in fluxibus iſtis diverſis ventris immodicis Buiſſon (Degner *p.* 289. *ſqq.*); nec minus iſti tam in dyſenteria quam diarrhœa cum ſuis ſpeciebus vel alterutro horum malorum ex propria experientia favent viri eximii Schwencke, Tyſſot, Pringle, Graſhuis, Werlhof, Faron, Boenecken, Zimmermann, Lind, Brokleſby, alii. Quibus opem in dyſenteria fert, hoſce jam poſt pauca plerumque præbia ſolatur, mentis ſerenitatem iis reſtituit, dolores pacat, ſomnum gratum cibique cupiditatem reddit, ut inde ſucceſſus exoptati auguria capi poſſint; nec ullum faſtidium vel vomitum in juſta doſi, vel ſublato malo primario alia incommoda, parit (Juſſieu, Degner). Sed ſenſim continuatione remedii facta, decreſcit morbus, fœcum fœtor perit, color earum mutatur, & craſſiores fiunt ad ſanationem uſque. Qui intra primos tres dies, poſtquam hæc ipſe medela in uſum tracta, ſeſe non melius habent, hiſce raro beneficium aliquod præſtat (Huck in Pringle's *Diſ. of the army p.* 282.). Senſum illum obtuſum motus cujuſdam inteſtini per totum corpus perceptum, quem cl. Juſ-

Juſſieu (*Mem. l. c. p.* 38.) refert ægros Simaruba ſanatos tanquam luctam cum morbo ſignificaſſe, alii (Degner *l. c. p.* 156. Farcin in Barbeirac *med. conſtit. p.* 104.) in ſuis ægris non obſervarunt. In quibuſdam lotium abundantius & meliori calore tinctum poſt uſum ſeceſſiſſe, item ſudorem prorupiſſe copioſius, Juſſieu teſtatur, & de lotii copia ſub dilutiori colore aucta, confirmat Schwencke (in Degneri *hiſt. dyſ. p.* 291.): ſed Degnerus (*l. c. p.* 155.) inſenſibili modo vim exſerere auctor eſt. Sunt qui, Simarubæ ope etſi ſanati, vel vitio diætæ vel ex morbi reliquiis, in eundem aliquot dies poſt relabuntur: in hiſce tamen iterato ejus per duos vel tres dies uſu malum ceſſat (Juſſ. *Mem. cit. p.* 39.).

Non excludit vero Simaruba evacuantium in dyſenteria uſum, ſed præmittenda ea juſto ordine & copia jubet, ne alvum ſtipando acre, quod in primis viis ſtabulatur, & prima morbi cauſa exiſtit, remaneat, & novas vires in ægri interitum colligat. Similiter ſi inflammatoria diatheſis præſto, ea ante omnia auferenda eſt. Hinc nunquam locum habet initio vel incremento vel vigore morbi, & quando tormina & teneſmus valdopere adhuc gravant, & rarius, quando fluxus ſanguineus continuat. Tum vero confert, quando remittente mali vehementia morbus protrahitur, & reliquiæ ejus pertinaces diutius adhuc durant (Werlhof *Litt.* in Crell. *Diſſ. cit. p.* 28. Schwencke in Degner *l. c. p.* 290. Pringle *l. c. p.* 281. Zimmerm. *v. d. Rubr. p.* 495.). Quod ad cruentas alvi dejectiones attinet, quæ dyſenteriam comitantur, in hiſce, etſi Pringleus & cl. Huck (in prius dicti ill. viri *Diſſ. of the army. p.* 282.) Simarubam damnaverit, ad ſedandum tamen immodicum cruoris fluxum ſub ſtatum morbi commendat (*l. c. in ead. p.*) cl. Mitchel; nec veriti ſunt præſentibus ejus veſtigiis illam adhibere ill. Werlhof (*Litt.* Crell. *Diſſ. cit.*) & Degner (*V. ſupra*). Etenim hocce profluvium, poſt evacuantia præmiſſa ſuperſtes, ſæpe nonniſi nimiæ inteſtinorum relaxationis ſequela eſt. Ab eodem vitio ſolidorum diuturnus ſeceſſus ſeroſus per alvum repetendus, quem igitur omnium optime tollunt, quæ deperditum vaſorum in inteſtinis robur reſtituendi vim habent. Horum e numero Simaruba, tanto tutior, quum, quoniam amara eſt, abſque adſtrictione roboret. Hancce vim quum exploratam habeamus, lubens aliis relinquo efficaciam Simarubæ per vires balſamicas, unctuoſas, vulnerarias, anodynas, antiſpaſmodicas ample diſerteque exornare, vel nuda ſpecificæ virtutis opinione acquieſcere. Cavendum præterea eſt, ne in ea dyſenteria, quæ ulcera interna in comitatu habet, materiam purulentam & acrem

can-

cancroſam ſundentia, exhibeatur, quum effluvium inde coerceatur & intro feratur (Schwencke in Degn. *l. c. pag.* 294.).

In diarrhœis inveteratis, quæ ex eadem inteſtinorum flacciditate oriuntur, non minus Simaruba proficua eſt (Juſſieu *ll. cit.* Des Marchais *l. c. p.* 124. Fermin *Diſcreption de Surinam, Verſ. Germ. c.* 213. Buiſſon in Degner *l. c. p.* 289.). Fuit matrona diutiſſime alvi fluxu afflicta, nullis medicamentis cedente, Simarubæ tandem per ſex hebdomades uſu continuato ſanata, poſtquam multum urinæ, quæ antea pauca & rubra fuerat, profluxiſſet (Schwencke *l. c. p.* 292.). In hiſce ſubinde nauſeam excitat, qua deficiente tanto magis prodeſt (Lind *Diſ. in hot countries p.* 270.)--. In abſceſſibus & ulceribus artuum aliquando inteſtinorum lævitas incidit, quod ſi fit, reſorbetur pus, ſiccatur puris fons, peſſimæ febres oriuntur, putridæ, hecticæ, & tandem diarrhœa colliquativa & mors ſcenam claudit: exſtat vero in Simaruba, quod, alvum coercendo & priſtino loco pus laudabile reſtituendo, multiplici huic malo prævertit (Schwencke *l. c.*). Sed & difficiliores aliquot profluviorum alvinorum ſpecies, quæ fluxus hepatici, lienteriæ (Boenecken in *nov. Act. nat. curioſ. Tom.* 2. *p.* 80. 82.). Affectionis cœliacæ, nomine veniunt, etiamſi diu duraverint contra alia efficacia pertinaces, ſiſtit cum conſtantia --. Locum & habet in febrium putridarum profluviis alvinis extincto calore (Rouppe *de morb. navigant. p.* 311.), in quibus & dejectiones ut plurimum & ſudores colliquativos, etſi aliquando lente, ſuperat animumque cum viribus corporis egregie erigit. Ita & confert in diarrhœis febrium bilioſarum, nec nocet etiamſi febrilia quædam ſymptomata ſuperſint (Brocklesby *Obſervations p.* 194.).

Malum affine etiam ſignificandum eſt, ſcil. colica habitualis, dejectionibus cruentis ſtipata, contra quam nihil præter Simarubam valuit. Memorabile hujus rei exemplum, quo æger in ſummo vitæ periculo verſabatur, febriens, delirans, ſed intra paucas hebdomades a vetuſto malo perfecte liberatus (Crashuis *de colica pict. pag.* 65. *ſpq.*).

Sequatur jam hæmorrhagia uterina, de qua quidem pauca modo virtutis Simarubæ documenta memoriæ prodita ſunt. Juſſieuo crebra occaſio eandem explorandi in Gallia obvenit, & fatetur ſimilitudine cauſarum alvi profluviorum & hujus hæmorrhagiæ ſe ad eam tentandam fuiſſe commotum. Immodicas ſiſtere hæmorrhagias uteri juſto brevius exponit Farcin (*l. c. p.* 103.). Rectius Buiſſon (Degner *l. c. pag.* 289.) per momenta ſingularia hiſtoriam matronæ perſequitur, quæ per ſex vel octo annos nimium menſium fluxum

paſ-

paſſa erat, ſed tam hocce vitio quam irregulari menſium eruptione Simarubæ ope ſanata. In Hibernia quoque optimo ſucceſſu in obſtinato ſanguinis ex utero fluxu tentata (Speer in Duncan's *med. Commentaries P.* 4. *p.* 443.) ---. Excepit huncce in fœmina juvene fluor albus, cum virium magna proſtratione junctus: hocce tranſitu & tonica virtute Simarubæ inductus eandem præſcripſit cl. Speer (*l. c.*). in decocto cum vino, votique compos evaſit. Id modo dolendum, quod additum decocto Elixir vitrioli & injectio decocti dicti cum ſaccharo ſaturni in uteri vaginam meritum Simarubæ nonnihil dubium reddat, quæ tamen ſola, in fluore albo a debilitate partium profecta, promittere eximia videtur, ulteriori experimento in hoc malo digniſſima.

Inopinato autem contra vermes quoque Simarubam valere conſtitit. Quum nimirum ill. De Haen (*Prælect.* in Boerh. *inſtit. pathol. Tom.* 2. *p.* 57.) pertinacem diarrhœam in fœmina noviter abortum paſſa cortice hocce cum Opio ſiſtere ſtuderet, hocce ſcopo non ſolum potitus eſt, ſed lumbrici ſimul, quorum indicium antea non adfuit, ſeceſſere, idque dein repetito hujus medicinæ uſu aliquoties. Idem remedium in alia fœmina, cui multa fruſtra contra vermes exhibita fuerunt, valuit, & dein in aliis verminoſis, quibus alii medici ex communicatione Haenii illud præceperunt.

In malo hyſterico (Juſſieu *Diſſ. cit.*), ventriculi vitiis & febribus intermittentibus (Degner *l. c. p.* 289.), nullam prærogativam præ aliis amaris habere arbitror, de quorum efficacia in hiſce affectionibus capite præcedente judicavi.

Proximum eſt, de vario Simarubam exhibendi modo diſpicere, in quo quidem conditionum diverſitas, efficacia ipſius corticis, doſin ejuſdem & frequentiam ejus capiendæ determinat. In pulvere tenuiſſimo corticis ſcrupulus dimidius omni bihorio (Graſhuis), vel integer mane & veſperi (Schwencke), vel grana duodecim ad viginti (Iuſſ. *Mem. cit. p.* 38.) vel drachma dimidia (Iuſſ. *Diſſ.*) omni trihorio capitur. Et hæc ultima doſis uſitatiſſima eſt bis vel ter de die adminiſtrata (Farion, Brocklesby). Raro ad grana triginta quinque (Fermin), vel drachmam adeo integram (Farion) aſcenditur. Ligni quoque pulverem ſupra ab eo ſignificata doſi Iuſſievus concedit. Nec alio vehiculo pro pulvere quam ſincera aqua opus eſt ---. Facile eſt addito quodam ſyrupo grato, e. c. ſyrupo Adianthi (Iuſſieu *Diſſ.*) vel robe, bolum ex pulvere parare.

Alia commode Simarubam ingerendi ratio in infuſo cum aqua eſt. Cayennæ olim hæc placuit, vel ita, ut ejuſdem probe tritæ grana octodecim vel viginti per duodecim horas un-

uncia ſeſquialtera (verre) aquæ macerarentur, & liquidum poſtea abſque colatione prævia ter de die biberetur; vel infuſum fieret ex Simarubæ uncia dimidia & aquæ circiter unciis quatuor & dimidia, ſubſequente colatione & expreſſione, cujus uncia ſeſquialtera pariter ter die capta (Laval *l. c. p.* 77. Conf. Des Marchais *l. c. p.* 126.). Schwenckius (Degner *l. c. p.* 290.) quoque infuſionem præfert, drachmas nempe duas corticis per duas horas loco calido cum libra una aquæ infundendo, accedente dein per dimidiæ horæ ſpatium ebullitione. Hujus ter de die æqualis portio bibebatur, continuando, donec fluxus alvinus ceſſaret ad tres quatuorque hebdomades uſque. Nec hoc ingrati ſaporis eſt.

Aſt vulgatiſſimum eſt, Simarubam in decocto propinare; id quod pulvere efficacius eſt (Iuſſieu *Mem. p.* 38.), nec palato diſplicet, nec ventriculo, prout pulvis, grave & moleſtum (Degner *l. c. p.* 163.). Præſtat a decocto dilutiori initium facere, & dein, quum illud ventriculus ferat, tranſire ad ſaturatius. Juſſievus (*Tiſſ. p.* 10.) corticis minutim ſecti drachmas duas cum aquæ libris duabus ad tertiæ partis conſumtionem decoquendas curavit, hujuſque liquidi colati quartam partem omni trihorio exhibuit. Ad tres autem drachmas corticis pro eadem quantitate aquæ ſumſit cl. Farion (*l. c. p.* 104.), idemque præbium alternis horis obtulit. Degnero (*l. c. p.* 155.) in uſu fuit drachmas duas cum aquæ ſufficiente quantitate decoquere, donec unciæ octo ſupereſſent, quarum una vel duæ omni trihorio vel quadrihorio ſuppeditatæ. Huckius (apud Pringleum *l. c. p.* 282.) drachmas duas vel tres cum libra una & dimidia aquæ coxit ad libram unam ſuperſtitem, quæ per 24. horas conſumta. Omnium maxime liberalis cl. Lind (*l. c.*) eſt, qui unciam unam corticis adhibuit, in reliquis formulam mox dictam ſequutus eo tantum diſcrimine, quod liquidum poſt colationem ſuperſtes ante meridiem ebiberetur. Sciendum vero, ſaturatum valde decoctum vomitum ſæpe & moleſtos fere ſemper ſudores ciere & augere ſubinde ſeri ſanguiniſque profluvia (Iuſſ. *Diſſ. cit.*). Minoris igitur ponderis eſt viri medicinæ non gnari, etſi alias bene meriti (Des Marchais *l. c. p.* 126.), effatum, quod vomitum ex Simaruba ſalutarem innuit, & eo effectum accelerari certioremque reddi.

Deſuevit extracti ad drachmam circiter ter vel quater de die dati uſus, qui olim Cayennæ invaluerat (Laval *l. c.*), forſitan quod minus commodum eſſe majorique cautione egere (Des Marchais *l. c.* 125.) repertum fuerit.

Nec moris eſt, decoctum inſtar enematis in dyſenteria adhibere, quamvis præviis evacuantibus ſua efficacia non deſtituatur (Lentin *Obſ. med. Faſc.* 1. *p.* 7.).

Recentius Syrupus quidam, cujus baſin cortex Simarubæ conſtituit, cujuſque uſus in inſulis Americanis contra dyſenteriam fit, Societati illuſtri oblatus fuit, cochleatim per ſe vel in commodo potulento capiendus (Badier in *Hiſt. de la Societé R. de Medicine Vol. 2. p.* 299.), de cujus præparatione plura non conſtant.

Pluris intereſt, connubium utile noſſe, quod cortex hic aliquando requirit. Cayennæ olim extractum cum pauxillo theriacæ miſtum fuit (Laval *l. c.*). Saporis cauſa, vel etiam ſedativo ſcopo ſyrupus Rhœados vel Papaveris albi commode additur. Ferri & poteſt, ſi quid ſordium ſupereſt, tincturæ Rhabarbari additamentum. Pertinaciori autem caſu convenit corticem Caſcarillæ vel ejus tincturam decocto Simarubæ excipi (Degner *p.* 163. *ſqq.*), ut quo connubio dejectionibus liquidis feculentis obex ponitur. Nec ſpernendum eſt, una cum corticis uſu radicem Salep lacte & aqua coctam combinare (Tyſſot apud Degner. *p.* 294.).

L I N U M.

LINN. *Syſt. veg. p.* 249. *Gen. pl. p.* 153.

Pharm. LINI *Semen*, *Tela*.

407. *LINUM USITATISSIMUM*; calycibus capſuliſque mucronatis, petalis crenatis, foliis lanceolatis alternis, caule ſubſolitario Linn. *Spec. pl. p.* 397. *β*. Linum ſativum. C. B. Λινον Græcis. Icon: Regnault *Botan.* Le Lin commun. Sponte creſcit hæc planta annua in Pannonia, Hiſpania, Helvetia aliiſque regionibus auſtralibus inter ſegetes. Sed pro uſu œconomico pariter ac medico unice cultura adjutum Linum memorabile eſt. In Egypto altitudinem quatuor pedum & arundinis vulgaris craſſitiem aſſequitur (Haſelquiſt's *Reſa til hel. Landet p.* 462.).

Succedit quoque cultura in ſeptentrionalibus regionibus, in quem finem ſemen ex Lithuania & vicina Poloniæ ditione, item ex Livonia translatum in primis expetitur. Summi œconomis momenti eſt tam pro filis textiſque inde parandis, quam pro oleo ex ſeminibus eruendo. Nempe caules cubitales vel ſeſquicubitales cortice veſtiuntur, qui conſtat ex copia fibrarum ſubtiliſſimarum & tenaciſſimarum glutine connexarum, quod maceratione in aqua ſolvitur, ut nihil niſi fibroſum remaneat. Mox ante, vel, quod præſtat, ſub ſeminum maturatione evelluntur, & in faſciculos colligati ſub dio ſiccantur, tum capſulis ſeminalibus ablatis virgæ in aquam merſæ pondere ſaxi deprimuntur, maceratione facta iterum ſiccantur, & malleo ſtupario contunduntur (quo fine hinc inde peculiare molendinum inſervit:

Schre-

Schreber. *n. Cumeralchriften Vol. 7. p.* 228.), ut membranoſum fragile ſeparetur, accedit denique carminatio per ferreas ſpinas (Cfr. Wiegand. *oekonomiſch - pract. Anlitung z. Flachsbau, Wien.* 1767. Lüders *Beſchreib. n. Leinbau, Flensburg* 1770.). Sic aptum eſt Linum, quod in fila ducatur. Textorum vero teneritas & grata albedo tam a genio ipſo Lini, quam ſolo, maceratione, & reliqua encheireſi, dein apricationis artificio dependet. Filorum æque ac textorum multiplicem eſſe utilitatem ad conſuenda varia, item pro funibus, faſciis, tibialibus, induſiis, veſtibus, ſtolis, velis, aulæis, ſtragulis, veſtium ornamentis denticulatis &c. neminem latet. Telas lineas commendant maxime candor, puritas, flexilitas, æquabilitas & mollities filorum, cui ipſi tribuas, quod non ita cutis nuda ac a lana vel Goſſypio ſtimuletur. Elui quoque facile poſſunt maculæ & ſpurcities, qua contaminantur. Hinc vel ex hiſce probabile, byſſina veſtimenta, quæ in ſacris litteris memorantur, linea præſtantiora fuiſſe (Celſius *Hierobotan. P. I. p.* 89. 169. 283. *P. 2. p.* 507.). Patet ratio, cur pro induſiis linea tela præcipue eligatur, quorum crebrior mutatio non munditiei modo, ſed & ſanitati conſervandæ favet, ut quæ cum ſudore halitus excipiunt nocivos, quorum reſorptio valetudinem labefactat. In exanthematicis morbis hæcce renovandi major adhuc neceſſitas incidit, quicquid vulgus contradicat, ne miaſmate exhalante & ſtagnante, ſudoribus acribus, glutinoſis, fœtidis, vel ſpurcitie ichoroſa purulenta, quibus ipſis induſium ſæpe riget, morbus alatur vel augeatur, nec ullum periculum inde imminet, modo æger induſium a ſano homine geſtatum, vel bene lotum, lecti fotu calefactum, in conclavi tepido & contra perflantem aerem munito, injiciat. Minor hujus commutationis neceſſitas adeſt & majori cautione opus eſt in iis exanthematicis morbis, quibus exanthemata facile diſparent, ut in morbillis.

Magna in chirurgia lintei eſt utilitas ad faſciarum mantiliumque varia genera, multiplici nominum varietate a Gallis inſignita, quorum vero numerus & applicatio fauſto eventu noſtro tempore ad majorem ſimplicitatem redacta eſt. Hiſce utimur ad vulnerum labia adducenda & combinanda, ſanguinem ſiſtendum, tumores ſuſtinendos, ad exprimendum pus & ſaniem, ad continenda varia medicamina parti ægræ impoſita, aerem arcendum, prolapſa coercenda, luxata demum & fracta firmanda. Sed amplioris potentiæ eſſe faſciarum uſum noſtra ætate conſtitit, idque in variis malis curatu difficillimis, ſcil. affectionibus hydropicis, ulceribus crurum obſtinatis, aneuriſmatibus ſpuriis, gangliis aliisque pluribus; qua in re ſi vel unice ſubſtitiſſet Thedenii viri cl. ſagacitas, inſigniter de re medica meritus

cenſendus eſſet (V. Ei. *Bemerk. u. Erfahr. in d. Wundarzn. u. Med. Vol. I. p. 1. ſqq. Vol. 2. p. 52.*). Taceo ſplenia, epithemata, ſacculos, emplaſtra rel. quibus materiem linteum ſuppeditat ---. Sed de linteo carpto ſpecialius dicendum eſt, quod ex tela detrita duplici ratione parari ſolet, vel ſtamina ſingula digitis evellendo, vel ope cultri linteum in flocculos radendo, quæ poſterior ſpecies juſtius linteum raſum dicitur. Applicatur vel ſiccum, abſque peregrino ullo connubio, vel oblitum medicamentis variis pinguedinoſæ plerumque naturæ. Hæcce lintei carpti adjumento commodiſſime ad fundum vulneris vel ulceris perveniunt, &, quoniam illud molle eſt, obſequitur facile figuræ vitii illudque æquabile reddit. Sed & ſiccum valdopere confert in tuendis vulneribus & ulceribus contra injurias externas, in purgandis iis madentibus, in pure inſtar ſpongiæ abſorbendo, in carne luxuriante reprimenda, in hæmorrhagiis externis accedente præcipue preſſione ſiſtendis. Nocet tamen ſæpe ut corpus aſperum, inæquale, mechanico more irritans, inflammans, vel inflammationem jam ortam augens, affluxum humorum accelerans, conſolidationem retardans, ipſum ulcus aliquando intempeſtive amplians (Conf. Brambilla *vom Oxikrat u. d. trockenen Karpey pag. 55. ſqq.*). Turundæ inſuper ex filis iſtis linei evulſis parantur, glomi, pulvilli multiplicis magnitudinis & figuræ, quorum omnium uſus ſpecialior ex chirurgicis petendus eſt.

Chartam ex laciniis linteis confici notum eſt. Tenuiſſima iſta litterarum commercio dicata, dyſenteriæ aliquando remedium extitiſſe narratur (Lentilius *Eteodr. medico-pract. p. 728.*). Et efficax fuiſſe fertur in epidemia a. 1702. dum plagulæ hujus chartæ ſex teſſellatim conciſæ in quatuor pintis lactis dulcis ad reſiduum pintarum duarum coquerentur. Quod præſtitit charta, glutine, quod continet, ptæſtitiſſe videtur: nihil vero effecit in dyſeneria a Degnero (V. *Hiſt. dyſent. bil. p. 223.*) deſcripta. Noi certiorem habeo medicinam plagulam chartæ combuſtam inoque Rhenano hauſtam (*l. c.*). Pluris eſt facienda chara maſticata ad hæmorrhagias arteriarum compreſſione ſeandas. Nec ſpernendæ chartæ ſpiritui vini immerſæ & pplicatæ vis in contuſionibus levioribus præcipue tibiæ, qu: in ſenibus, & in quibus mali humores ſubſunt, emplaſtrcum applicatione in ſuppurationem & moleſta ulcera trantunt.

Semina) ex capſulis ſuis vel flagello exctiuntur, vel calcatione equorum, vel cylindris ſuperducti. Quodlibet horum ovato oblongum eſt, lineam circiter ngum, compreſſum margine acuto, nitens cortice pallid bruno, nucleo albo. Saporis ingrate dulcis, mucilaginoſi unctuoſi eſt, abſque ullo odore. Copiam mucilaginis circite ad 1/[illegible] continet

net (Spielm. *Chem. p.* 102.); necnon olei unguinoſi ad $\frac{1}{5}$ (*l. c. p.* 84.). Mucilago infuſione cum aqua fervida vel coctione facile elicitur. Sufficit, ad aquæ uncias ſedecim, ſeminum non contuſorum unciam dimidiam ſumere. Spiritus vini rectificatus nihil fere ejus elicuit.

Pro cibo ſemen non commodum eſt, ſed ſtomachum labefactat & diſtendit ex obſervatione Veterum (Galen. *ſimpl. l. 7. de alim. facult. l. 1. c. 32.*). confirmata Middleburgi in Zeelandia, ubi ob annonæ caritatem loco panis aliorumque ciborum (Raii *Hiſt. Tom. 2. p.* 1073.) eodem veſcebantur, ſed intumeſcentia hypochondriorum faciei aliarumque partium, imo morte, pediſſequa. Carnem quoque volucrium domeſticarum ſeminibus comeſtis ingrato rancidoque ſapore infici, columbarum exemplo apparet, quæ tempore ſationis Lini eſui ineptæ ſunt, niſi arceantur.

Infuſum vel decoctum ex recentibus ſeminibus iiſque contuſis paratum vi naturæ ſupra deſcriptæ ſi potatur, egregie emollit, lubricat, involuit. In raucitate & tuſſi igitur convenit, ſputa pleuriticorum levat & nephriticos dolores ſtranguriamque ſolatur. Si gargariſmate vel injectione emolliente in angina opus eſt: nulla in re decoctum horum ſeminum aliis cedit. Nominatim & ad ptyaliſmum in variolis adjuvandum; & ſeparationem variolarum in ore & collo, conducit iſtud eadem ratione uſurpatum, addito poſt colationem decocti melle ſincero. Aphthis vero interna corripientibus commendari meretur linctus ex ſeminum contuſorum uncia dimidia cum aquæ libra una in ſpiſſitudinem ſyrupi cocta & mellis Roſarum unciis duabus, cujus cochleare unum parvum ſæpius ingeratur (V. Roſenſtein *Bransjukd pag.* 44.). Epithematis forma ad emolliendas & relaxandas partes ſolidas ſæpe confert decoctum in colica & variolis. Pro clyſmate emolliente hocce adhiberi in morbis acutis, res notiſſima eſt.

Contrita ſemina & aqua vel lacte in cataplaſma cocta efficaciſſima ſunt ad tumores emolliendos & maturandos. Sic in connubio foliorum Malvæ intra linteum detritum collo in angina utiliter circumdatur. In mammis autem induratis & quoad partem inflammatis vel ſuppurantibus cataplaſma ex iiſdem lacte paratum & cum pulvere Cicutæ commixtum cito juvat, vel reſolvendo, vel pus movendo (Plenck *Mat. chir. p.* 96.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Farina ſeminum Lini) *officin.* Sunt illa in teneriorem pulverem contrita, cujus uſum mox expoſui.

Oleum expreſſum) *offic.* Solent libri pharm. e. g. *Ph. W. p.* 125.

p. 125. contuſioni ſeminum toſtionem ſubjungere, demum prælo ea committere. Sed præſtat pro uſu medico præcipue interno, frigide expreſſum adhibere, ut quod & gratius & rancori non adeo obnoxium eſt. Probum oleum pellucidum eſt, coloris citrei, ſapore acri deſtitutum: vetuſtum turbidum eſt, coloris profundius lutei, acre. *Recens expreſſum* igitur præcipias. Nonniſi intenſiori frigore cogitur. Pictoribus vulgare eſt ad excipiendos colores, quos molliter miſcet figitque, ipſum in ſpeciem vernicis ſiccatum. Verum nec hicce uſus, nec alii pro arte ſtatuaria &c. ad noſtrum forum ſpectant. Multa habet & bona & mala cum aliis unguinoſis oleis quoad effectum in noſtrum corpus communia, quæ quum de oleo Olivarum (*Appar. med. Vol.* 2. *p*. 25. *ſqq*.) & Amygdalarum (*l. c. Vol*. 3. *p*. 120. *ſq*.) commentarius abunde expoſuerim, hic nolo repetere. Alias virtutes niſi vere privas poſſideat, frequentior tamen praxis haſce illi adjudicat, ut in harum recenſione potiſſimum mihi ſubſiſtendum ſit. Non nego tamen, colore, ſapore, odore, congelatione aliiſque notis, prout inter ſe differunt olea unguinoſa, ita & differre virtutibus haud parum. Accedit ad commendationem olei Lini vilius pretium, quo venditur, etſi oleo Amygdalarum & Olivarum gratia cedat.

In gravioribus pectoris inflammationibus ore hauſtum inſignem præſtantiam aliquando comprobavit, ita ut ad curationem plurimum contuliſſe videatur. Obtulit quidem oleum Lini vel Amygdalarum in hiſce, ſed non neglectis venæ ſectione aliiſque præſidiis Sydenhamus (*Oper. cap. de Pleur. p*. 265.). Liberalior in hoc oleo laudando Baglivus (*Oper. pag*. 38.), cui præcipuum fuit in inflammationibus debitam laxitatem parti inflammatæ procurare, unde tanquam maximum remedium contra pleuritidem raroque fall ns hocce oleum ſiſtit. Nec Italis unice, quos novimus, oleoſa in febribus frequentius ingerere (Conſ. *Appar. med. Vol*. 2. *p*. 25.), in pleuritide arridet: ſed jam Conr. Geſnerus (*Epiſt. Lib*. 1. *p*. 39.) notavit, Lini oleum ad unciam unam vel majorem quantitatem potatum, eximium pleuritidis, quam malignam & contagioſam vagantem vocat, remedium eſſe, eoque & reſpirationem faciliorem evaſiſſe & alvum reſeratam; & Tournefortius (*Voyage du Levant Tom*. 2. *p*. 140.) immunitatem Armenorum ab hoc morbo ex uſu culinari hujus olei derivat. Sæpe ſolum hocce oleum ſufficere pleuritidi ſanandæ, innuit Hagendornius (*Eph. nat. cur. Dec*. I. *Ann*. 3. *Obſ*. 216.). Majoris ponderis eſt Hænii teſtimonium, qui tum, quando omnibus reliquis adhibitis inflammationis pectoris ſævitia perſeverabat, mira quandoque præſtitiſſe oleoſa, quin vomitum nauſeamque ſubegiſſe, expertus eſt. Sed magna ejus copia opus fuit, ita ut bis vel ter de die

olei

olei Lini unciæ quinque vel ſex cum grano Opii, vel cum uncia una ſyrupi Diacodii, conſumatæ fuerint (*Rat. med. P.* 1. *p.* 24. *P.* 11. *p.* 103.).

Non minoris efficaciæ ſubinde eſt alio ancipiti pectoris morbo, hæmoptyſi. Pluribus oleo Lini potato ſuccurrit Raygerus (*Eph. nat. cur. Dec.* I. *Ann.* 6. 7. *Obſ.* 209. *pag.* 307), qui ex catarrho graſſante hancce hæmorrhagiam contraxerant, nec male videtur acrimoniam quandam mordacem tanquam ejus cauſam apud hoſce accuſare. Eadem cauſa ſubfuit in caſu recentius narrato (Michel in *Journ. de Med. Vol.* 17. *p.* 43.). In aliis, quibus opem tulit hoc oleum, minus manifeſti mali natales fuere. Fuit juvenis hæmorrhoidibus alias obnoxius, jam hæmoptyſi fere exhauſtus, nec multum hirundinibus ad eam ſedandam applicatis levatus; fuit fœmina, quæ fluentibus etſi bene menſtruis ſub ipſa eorum eruptione & poſtea eadem corripiebatur (Michel *l. c. p.* 41. 42.): utrique vero ſalus ex hoc oleo contigit. Idem accidit fœminæ, quæ ſub doloribus ventriculi & pectoris itemque tuſſi largiter ſanguinem ſcreavit (*Gazette ſalutaire* 1773. *n.* 40). Porro in puella phthiſica, ex ſuppreſſis ſputis purulentis fere ſuffocata, eadem reſtituit vitamque prolongavit (Michel *l. c. p.* 44.); imo alia fœmina, ex hæmoptyſi phthiſica, ſolo uſu olei hujus omnino ſanata ſiſtitur (*Gazette l. c.*). Et hiſce quidem caſibus ejus cochleare unum vel duo bis per diem, vel unum quovis bihorio ægris propinare convenit, continuando per plures dies.

Ilei cauſa licet multiplex ſit, & ſæpe nulla arte vincibilis, in pleriſque tamen caſibus ſanabilibus oleoſorum ſumma eſt dignitas, dum in clyſmatibus, abdomini illita, item ore ſumpta adhibentur. Eorum nempe efficacia lubricantur inteſtina, ſpaſmi ibidem nati laxantur, emolliuntur feces & alvus pertinaciter antea ſtricta reſeratur. Haenius (*Rat. med. P. II. p.* 204.) oleoſorum tam in hoc morbo quam in affini, colica pictonum, juſtus æſtimator, oleum Lini nonniſi in clyſmate adhiberi curavit, metuens ab uſu ejus interno in ileo ob nauſeoſum ſaporem & continuum fere vomitum, indeque eum in finem oleo Amygdalarum fere ſemper acquievit; quod quidem connubium non pœnitendæ efficaciæ fuit. Non autem metuerunt alii. Laudavit jam ſpeciatim oleum Lini Dodonæus (*Prax. med. p.* 4. 9.), item Swietenius (*Comment.* in Boerh. *Aph. Vol.* 2. *p.* 147.) in ſæviſſimo ileo ad libram integram potatum, multoſque orci faucibus eo ereptos edocet. Fidem ejus ulterius facit repetitum pluries a cl. Gallesky (*Abhandl. v. Miſerere u. d. Kräften d. Leinols in dieſ. Krankh. p.* 75. *ſqq.*) experimentum, qui oleo Lini uncias quatuor ad ſex præcipiens hujus

pro vi & periculo morbi omni hora vel bihorio cochleare unum in potu calefacto, qui plerumque cereviſia fuit, capi juſſit. Raro illi aliquid admiſtum fuit, præterquam in uno caſu olei Aniſi guttulæ aliquot, ſaporis corrigendi cauſa. Hocce ſolo, poſt aliquot capta olei cochlearia, vomitus ſiluit, ut nullo anodyno ſimul opus fuerit. Juncta vero plerumque clyſmata, primum emollientia, dein ſale pro ſtimulo aucta, etiamſi ſubinde clyſmata adeo potuerint omitti. Quamdiu alvus pertinaciter clauſa manſit & dolores continuarunt, olei cochleare unum omni hora exhibitum; utprimum vero alvus ſoluta, parciori manu datum, ita ut poſtea quotidie modo cochlearia ejus duo vel tria ingererentur. Raro ultra uncias ſex vel octo hujus olei requirebantur ad perfectam ſanationem: ſed ſæpe tam cito ſatisfactum voto eſt, ut ſufficerent jam ejus cochlearia tria per vices data. Ita valuit adeo in ileo inflammatorio, neglecta etſi venæ ſectione (Gallesky *Caſ.* 2. *p.* 79.); item in eo, in quo feces fœtentes coloriſque obſcuri rejectæ (*l. c. Caſ.* 6. *p.* 84.); item in complicato malo ex calculis renum & flatibus fecibuſque alvinis collectis (*l.c. Caſ.* 7. *p.* 87.). Facile tamen fuit in priorem morbum relabi, niſi in cibi potuſque delectu reliquiſque diætæ momentis ſollers cura accederet. Robori quoque ventriculi reſtituendo per elixirium ſtomachicum, &, ut alvus officio quotidie reſponderet, per commodum laxans conſultum eſt. Idem olei Lini adhibendi conſilium aliquoties ſucceſſit cl. Lentin (*Beob. einig. Krankh. p.* 149.) tam in ileo, quam in alvi obſtructione pertinaci, qoin ea, quæ per ſex dies in fœmina gravida duraverat, & alia octo dierum in ruſtico. Quod ſpeciatim ad alvi obſtructionem attinet, cochlearibus duobus vel tribus hujus olei veſperi, antequam cubitum eatur, ingeſtis, ſæpe ex voto reſeratur (Gallesky *l. c. p.* 73.).

Quantum auxilium in colica pictonum ſpondeat hoc oleum, ex dictis colligitur, in quo morbo oleoſa & pinguia cujuslibet generis tam ad prophylaxin quam therapiam mirifice proſunt. Averti malum hiſce experiuntur foſſores, fuſoreſque cum plumbo præcipue rem habentes, qui auſpicaturi labores ſuos lardum cum atro pane præſumunt & per prandium lardo, pinguibus juribus, butyro largius veſcuntur. Verum enemata oleoſa & oleum epotum ad ipſam curationem plurimum conferunt, ut quæ, præter effectus ad initium prioris articuli de ileo indicatos, venenum involvendi vim habent. Ill. De Haen (*Rat. med, P.* 1. *p.* 114. *P.* 10. *p.* 106.) licet Lini oleum ſpeciatim contra hoc malum non commendet, commendari tamen illud meretur.

Oleoſorum in univerſum in dyſenteria ad dolores inteſtinorum diros mitigandos magnam vim eſſe novimus, quippe

quæ

quæ acre obtundunt eroſaque obliniunt. Eo fine vel per ſe vel in ſacchari connubio ſed larga doſi aliquot ſemunciarum aliquoties de die commode ingeruntur (Heiſt. *comp. med. pract. p.* 281. Degner *de dyſent. p.* 166.). Licet vero pro uſu interno optio fieri poſſit inter varia olea expreſſa, dyſenteriæ tamen ſolo oleo Lini curatæ exempla exſtant, & ſingularis ejus præſtantia pro clyſmate explorata eſt, dum vel ſolum tepefactum repetitis vicibus, ſed parca quantitate, injicitur (Degner *l. c.*).

Quam paſſim oleorum hujus generis efficaciam in necandis vermibus demonſtravi (*Appar. med. Tom. I. p.* 31. *Tom.* 2. *p.* 25. *Tom.* 3. *p.* 121.), hæc nominatim ad oleum Lini ſpectat. Huic ſine dubio ſanatio tribuenda pueri undecim annorum, qui inde e ſeptimo anno convulſionibus multifarii generis miſere affectus, tandem omnino ſtupidus evaſit, mira autem, ſub ſumma emaciatione corporis, voracitate ductus urceum pictoris oleo Lini, ceruſſa & fuligine repletum plurimam partem ore exhauſit. Effectus temerarii hujus auſi præter omnem opinionem feliciſſimus fuit, ut quo ſub vomitione & dejectionibus alvinis vehementiſſimis per nychthemerum fere durantibus ingentem numerum vermium filiformium excuſſit, redeunte ſenſim rationis uſu & corporis integritate (*Phil. Tranſ. Vol.* 50. *p.* 518. 521.). Norma de reliquis olei ſuppeditata modum rationi magis conſentaneum oleum Lini adhibendi contra vermes indicat. Certe paganis & egenis non ſpernendum remedium. Et quum ſubinde aſcarides oleo inſtar clyſmatis applicato eliminari queant (Heberden in *med. Tranſactions Vol. I. p.* 49.): patet hocce præcipue pro iſto ſcopo eſſe eligendum.

In nephritide a calculo, ſive hoc oleum aliis potentius ſit, ſive communem modo cum aliis virtutem habeat, largius hauſtum non ſolum dolores ſedat, ſed & ſabulum & calculos minores blande elabi ſinit (Hamilton *prax. reg. p.* 44.). Fuit vir, qui, utprimum a doloribus calculoſis cum ſuppreſſione lotii perfecte corripiebatur, mox dimidium ejus vitrum, quale cereviſiæ deſtinatur, veſperi ingeſſit, voti ſui ſubſequenti mane compos (Galleſky *l. c. p.* 73.).

Superficiei corporis illitum emollit partem relaxatque. Eam ob rem linimenta, unguenta & emplaſtra multa intrat. Si camphora in eo ſolvitur, inunctum dolores pleuriticos, colicos, nephriticos alioſque compeſcit, ita ut in ſympathica pleuritide vix alia medela opus ſit. Abdomini inunctum pertinacem ſæpe alvum reſerat. Dolores hæmorrhoidales clyſma ex calefacto oleo lenit.

Placenta ſeminum poſt expreſſionem olei reſidua cataplaſmatibus emollientibus & maturantibus apte additur.

Em-

Emplaſtrum diachylon ſimplex). *Ph. W. p.* 63. Recipit copiam mucilaginis ſeminum Lini.

Pharm. Lini Cathartici *Herba.*

408. *LINUM CATHARTICUM*; foliis oppoſitis ovato-lanceolatis, caule dichotomo, corollis acutis. Linn. *Spec. pl. p.* 401. Linum pratenſe floſculis exiguis. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 851. Pl. annua, in campis item pratis humidis crebra.

Herba) hujus valde amara & nauſeoſa eſt, vix in officinis reperiunda, etſi & jam vetuſtiores botanici, Gerard, Parkinſon, Moriſon, Rajus, in denominanda ſtirpe ad virtutem purgantem reſpexerint, paſſimque eandem experimentis confirmaverint. Inter recentiores nemo illam impenſius commendavit ill. Linneo, idque pluribus locis. Omnes conveniunt, tuto & ſine moleſtia alvum purgare (Raii *Hiſt. pl. Tom.* 1. *p.* 1076.). Pulvis hoc fine dari poteſt ad drachmam unam uſque (Linn. *Amoen. Vol.* 7. *p.* 300.). Placet ejuſdem cum cremore tartari & ſeminibus Aniſi miſcela (Bowle apud Rajum *l. c.*), ut pomptius & mitius operetur (Linn. *l. c.*). Hibernis olim ſaltim familiare medicamen fuit & nonnullis Anglis in occidentali plaga degentibus infuſum ex Lini cathartici integræ & floreſcentis plantæ manipulo uno & ſeri lactis unciis ſex digeſtis per noctem, & mane poſt colationem uncia una ſyrupi Roſarum pallidarum remixtis (Moriſon *Hiſt. univ. plant. P.* 2. *p.* 575.). Arridet quoque infuſum ex herbæ ſiccæ drachmis duabus pro doſi cum aliquot unciis aquæ e. c. unciis quatuor paratum (Linn. *Fl. Svec. p.* 100. *Amoen. acad. Vol.* 3. *p.* 72. *Vol.* 7. *p.* 300.), quod intenſe amarum eſt. Ea doſi & proportione ſerius in viro dejectiones frequentes & copioſas excitavit (Coſte & Willemet *Eſſais ſur quelques plantes indigenec p.* 36.). Vino infuſa valentiorem effectum exſerere dicitur (Linn. *Amoen. Vol.* 7. *l. c.* Conf. Rajus *l. c.*). Majori doſi vomitum excitat (Linn. *l. c.*). In tertiana & arthritide vaga eam convenire Dale (*Pharm. pag.* 261.), in hydrope incipiente inter alia mala Linneus (*l. o.*), innuunt. Ad minimum nova exploratione eorum digniſſima eſt hæc herba, quibus utiliſſimum officium incumbit morbis in noſocomiis medendi. Slevogti *Progr. de Lino cathartivo Jen.* 1715. legere mihi non contigit.

OXA-

O X A L I S.

LINN. *Syſt. veget. p.* 360. *Gen. pl. p.* 231.

Pharm. ACETOSELLÆ vulgo, item LUJULÆ Ph. Lond. & Edinb. *Herba*.

409. *OXALIS ACETOSELLA*; ſcapo unifloro, foliis ternatis obcordatis, radice dentata Linn. *Syſt. veg. l. c.* Oxalis *Acetoſella*; ſcapis unifloris, foliis ternatis foliolis obcordatis piloſis. Thunb. *Diſſ. de Oxal. n.* 5. Trifolium acetoſum vulgare. C. B. Icon: Mill. *Ill. Syſt. ſex.* Regnault *Botan.* l' Alleluja. Pl. perennis, in ſylvis muſcoſis & ad ſepes umbroſas crebra.

Variæ huic generi competunt ſpecies grato acore, qui in herba ſuccoſa longe maniſeſtior eſt, imbutæ. Unde & Oxalis corniculata Halæ in officinis vulgari ſpeciei ſubſtituitur (Leyſer *Fl. Hal. p.* 84.); prout Oxalis cernua Thunb. in Capite bonæ ſpei ad ſal eſſentiale inde parandum (Thunberg *Diſſ. cit. p.* 32. *Tab.* 2.). Nulla vero ideo celebratior quam Acetoſella, quæ ad ſaporem ſucci Citri vel acidi tartari accedit gratior Rumice Acetoſa. Monographiam ejus præſtitit Francus (*Herba Allelujah botanice conſiderata in corporis propria praxi cum nupera febre epidemica*, *Ulm.* 1709.), de qua, utpote a me non viſa, nolo judicare; Hallerus (*Bibl. bot. Tom. I. p.* 635. *pract. Tom.* 3. *p.* 599.) autem parum ad Allelujæ hiſtoriam conferre affirmat. Raro herbæ ipſius uſus fit, quam tamen ſitim extinguere & refrigerare, & ſapor docet & quod maſticata viatoribus botaniciſque fervente ſole affert ſolamen. In febribus acutis igitur quoque ad mitigandum æſtum valet. Nominatim in putridis (Franc. *l. c.*) & biloſis ad diatheſin humorum malam corrigendam convenit eademque de cauſa in ſcorbuto. Simul blande reſolvit. Confert ideo inſtar curationis vernalis hiſce, qui ex defectu exercitationis corporeæ per hiemem ſeminium morborum contraxerunt, acetario uti ex Acetoſella recente tantillo Lactucæ oleo & aceto (Roſenſtein *Hus-oeb Reſe-Apot. p.* 92.). Quod ſi per plures dies ingeritur, blande alvum laxando malum fomitem eliminat. Mirum noſtro adhuc tempore potuiſſe herbam comeſtam tamquam Enteroceles remedium commendari a medico ex laude ruſtici, licet ſimilis virtutis Plinius meminerit (Ovelgun in *nov. Act. nat. rur. Tom.* 2. *p.* 168.). Ceterum in morbis vel tota recens comeditur, vel in infuſo aqua facto, quod grate acidulum eſt, vel in infuſo cum ſero lactis capi-

pi-

pitur. Succo quoque ejuſdem expreſſo vel conſervæ locus eſt. Multum laudat cl. Rutty (*Obſervations on the London & Edinburgh Diſpenſatories p.* 151.) extractum ex decocto aquoſo herbæ præfertque illud ſucco, utpote acido multa aqua diluto.

PRÆPARATA.

Conſerva Acetoſellæ). *Ph. W. p.* 39. *Ph. Angll.* Sapida & efficax, etſi rarioris uſus.

Syrupus.). *Ph. W. p.* 203. Ejuſdem tenoris.

Sal eſſentiale). *Ph. W. p.* 167. Hoc ipſum ſal herbam præcipue medicis commendabilem reddidit, & per hoc unice id, quod illa præſtat, efficit. Eſt præterea poſt cremorem tartari unicum ſal eſſentiale plantarum, quod in officinis ſervatur. Æque bonum ſal, ſed majori copia in Capite bonæ ſpei ex Oxalide cernua (Vid. *Diſſ.* Thunb. *cit.*) elicitur. Venale vulgo ex Helvetia & Suevia peti ſolet (Savary *Diſſ. de ſale eſſent. Acetoſellæ p.* 9.). Paratur etiam copioſe in ſylva Hercynica & Thuringiaca (Wiegleb in Crells *chem. Iourn. P.* 2. *p.* 7.). Etenim non ubivis ea copia proſtat ſtirps, ut cum lucro ſal inde erui poſſit. Helveticum præſtat candore & elegantia & magnitudine cryſtallorum.

Ad hoc parandum ſuccus recentis herbæ expreſſus, & vel ſubſidentia vel colatione limpidus, inſpiſſatur ad debitum gradum, denique vel oleo ſuperaffuſo tectus, vel etiam abſque oleo ipſo ſeponitur in frigido loco, ut in cryſtallos inde concreſcat. Liquidum, quod concretionem ejuſmodi reſpuit, ulterius ad gradum juſtum ſpiſſatur, id quod pro neceſſitate iteratur. Quoniam vero hæ cryſtalli mucilaginoſo tegmine obducuntur, intrinſecus quoque impuræ ſunt, nova ſolutione, colatione & cryſtallorum formatione opus eſt. Quum in prius indicata encheireſi, qua oleum ſuperaffunditur, qua ipſa & Boerhaavius (*Chem. Vol.* 2. *Proc.* 7.) uſus eſt, aliquot menſes requirantur, antequam ſal ſeſe effingat, vix ejus uſus fit; quum contra in altera brevi tempore res expediatur. Quomodo id fiat commodiſſime, breviſſimo tempore & lucroſe, expoſuit accurate Savary (*l. c.* §. 6.). Ita ille ex quinquaginta libris foliorum uncias duas & ſemis ſalis puriſſimi obtinuit, quod ex cryſtallis plane albis ſal ſedativum referentibus conſtitit. Cartheuſerus (*M. m. Tom. I. p.* 256.) longe plus lucratus eſt, ſcilicet ex libra una foliorum drachmam unam & dimidiam ſalis; an ſalis æque puri, dubito. Differunt ceteroquin cryſtalli multiplici modo quoad figuram & colorem & pro diverſo puritatis gradu.

Ob exiguam illam copiam, qua ſal hoc ſtirpi ineſt, illi a venditoribus aliud mala arte ſupponitur, quod nihil aliud eſt, quam tartarus vitriolatus plus acidi vitriolici continens, quam pro ſaturatione ſalis tartari opus eſt. Hoc ipſum exiguis cryſtallis conſtat, valde acidis, aqua facile ſolvitur & lintea corrodit. Deſtillatione ab hoc acidum vittioli facile abigitur, & ſi tartarus vitriolatus ſpiritu vitrioli ſolvitur, cryſtalli ſimiles dictis generantur (Scheele in Görwells *nya tidningar* 1775. *n.* 30. *p.* 239. ubi recenſus *Ph. Suec.* Idem in Bergii *Mat. med. p.* 78.). Alia corruptio hujus nonnunquam fit cremore tartari, quæ quomodo detegatur, Savary (*p.* 17.) tradit. Non ſemper tamen venale ſal corruptum eſt (Savary & Wieglebii experimenta).

Genuinum ſal ſpecies eſt ſalis medii, conſtans ex alcali vegetabili & peculiari acido, quod ultra ſaturationem ineſt, unde intenſius acidum deprehenditur (Bergman in *Act. Upſ. nov. Vol.* 2. *p.* 215.). Ad tartari igitur naturam proxime accedit, quod & jam Neumannus (*Chymie Vol.* 2. *P.* 1. *p.* 17.) agnovit. Solubilitas in aqua non ſemper eadem eſt. Helvetici ſalis Acetoſellæ drachma una aquæ deſtillatæ fervidæ drachmis ſex ſolvebatur; ſed Thuringiaci ſalis drachma una requirebat aquæ unciam unam & dimidiam (Wiegleb *l. c. p.* 10.). Solutio ſalis colata etiamſi ad paucas guttas inſtillata aquam fontanam mox turbidam reddit (*l. c.*) ſine dubio ex niſu, quo in terram calcaream aquæ fertur, unde ſelenitis ſpeciem enaſci apparet. Ad acidum Acetoſellæ a compedibus ſuis ſeparandum uſus eſt cl. Savary (*l. c.* §. 10.) deſtillatione, qua ex ſalis Acetoſellæ a ſe parati uncia una elicuit drachmas duas liquoris acidiſſimi, penetrantis, empyreuma redolentis. Sed omnino purum acidum hac ratione non obtineri, facile patet; unde cl. Scheele aliam viam iniit, quam verbis amiciſſimi Bergman (*l. c.*), ne quid dictioni ponderis decedat, exponam. " Abundans ſalis Acetoſellæ, inquit ill. vir, acidum, alcali volatili ſaturatum, terræ ponderoſæ nitratæ ſolutioni immiſcuit, mediante duplici adfinitate mox principia permutabantur, & terra ponderoſa acido Acetoſellæ unita difficulter ſolubilis fundum petebat. Hoc ſedimentum acido vitrioli, terram ponderoſam præ omni hactenus nota materia eligente, decomponitur, & acidum quæſitum decanthari poteſt.„ Nolo peculiares hujus acidi puri characteres hic perſequi, quos idem cel. vir tradidit, qui quidem hactenus non ſatis explorati ſunt, limitum inter medicinæ & chemiæ campum bene gnarus. Eadem de cauſa tranſeo egregia experimenta cum ſale Acetoſellæ integro, præcipue a cll. viris Marcgraf (*chym. Schriften P.* I. *p.* 119. *P.* 2. *p.* 63.), Bayen (Rozier *Obſervations de la Phyſ. Vol.* 2.), Savary (*l. c.*),

Wen-

Wenzel (*Lehre von d. Verwandiſchaft d. Körper p.* 312-325.), Wiegleb (*l. c.*), inſtituta. Licet vero affinitas obtineat inter tartarum & Acetoſellæ ſal, acidum hujus tamen magis convenit cum acido ſacchari, quam acido tartari, ſed ab utroque diſcrepans. Differt a tartaro ſal Acetoſellæ eo, quod hoc igne crepitet, fundi poſſit, parum nigreſcat, calce aerata totum quantum decomponi ſeſe patiatur (Bergmann *l. c.*).

Cognita res eſt maculas ex atramento ſcriptorio in linteis ſolutione hujus ſalis deleri.

Ob pretium inſigne, quo venit, raro a medicis præſcribitur, nec videtur viribus in corpore humano a cremore tartari differre, qui pretio longe minori venditur. Utne autem extra vera experimenta evager, ſufficit notaſſe, ſal Acetoſellæ ob acidam naturam in ſiti exſtinguenda, in æſtu febrili temperando, putredine coercenda, item in humoribus ſpiſſis blande reſolvendis, eximium eſſe. Uſus eo non raro Eques A Roſenſtein eſt, cujus varia exempla in libris ejus practicis exſtant. Ita ſero lactis illud loco nitri in peripneumonia (*Barnſjukd. p.* 221.) addidit. Hoc quoque recipit.

Pulvis temperans Roſenſteinii). *Hus-och Reſe apoteque p.* 1. 97. cujus formula hæc: ℞. Nitri depurati unc. j. ß. Sal. Acetoſell. unc. ß. Morſul. citri (h. e. Sacchari aliquot guttis olei Citri imbuti) unc. vij. ß. M.

Pulvis nitroſus). *Ph. Svec. p.* 105. idem fere eſt, ſed ſaccharum non elæoſaccharum additur & minori, ut par erat, quantitate. Sui pulveris præcepit ill. vir duo vel tria cochlearia pro Thea, commodo vehiculo aquoſo ſoluta, iis in affectionibus morbiſque, quibus temperantia ſalino-acida conducunt. Innumeris vicibus ab aliis ille præceptus ingeſtuſque in Svecia eſt.

DROSERA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 251. *Gen. pl. p.* 154.

Pharm. Roris Solis s. Rorellæ *Herba*.

410. *DROSERA ROTUNDIFOLIA*; ſcapis radicatis, foliis orbiculatis. Linn. *Spec. pl. p.* 402. Ros ſolis folio rotundo. C. B. Icon: Blackwell. *Herb. Tab.* 432. Stirps perennis, inter muſcos in paludoſis crebra, nominatim in Hercyniæ monte Bructero.

Hæc, ut altera vulgaris ſpecies, *Droſera longifolia* L. folia fert instructa ad marginem pilis ſubulatis, in ſuperiori ſuperficie autem pilis globuligeris, ex quorum extremis exſu-

ſudat liquidum tenax, unde perpetuo madent. Herba odore carens, ab aliis acris deſcribitur, adeo ut cutem exulceret & dentibus officiat (Haller *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 834.), item verrucas clavoſque tollat (Linn. *Fl. Svec. p.* 100.). Alius qui dedita opera in ſaporem inquiſivit, folia acida, caulem ſubacrem & linguam paullo ferientem, reliquas partes majori vel minori gradu amaras reperit (Siegesbeckii *Diſſ. de Rorella*, *Wittenb.* 1716. *p.* 30. *præſ.* Adamo Brendelio). Acoris, quem fovet, præſentia quoque detegitur vi, quam herba habet lac in coagulum vertendi, dum hoc naturalem teporem adhuc ſervans illi ſuperfunditur, vel eadem vas excipiendo lacti deſtinatum antea fricatur (Gisler in *Vet. Acad. Handl.* 1749. *p.* 11.), quo effectu, ut aliis notis, cum Pinguicula convenit. Corrigit quoque lac vaccinum, comeſtis Boletis bovinis vitiatum (Linn. *Fl. Svec. p.* 101.). Deterruit multos opinio acrimoniæ, quæ tamen in exſiccata planta, quæ medico ſcopo unice uſu venit, mitior adhuc eſt. Ovibns deleteriam eſſe, ſi illam depaſcunt, acrimonia ſua creditur, tuſſim lethalem excitando (Borrich. in *Act. Hafn. Vol.* 4. *p.* 162.). Hæcce dicta non magnam ſpem commodi ex ſtirpe in ægros redundaturi cient; quod quidem, quicquid vetuſtiores medici Foreſtus, Schenckius, Hollandus, Wedelius, Valentinus, alii, de illo reliquerint, noſtro tempore exigui momenti exiſtimatur. Nolo repetere, quæ de eo congeſſerunt Heermanus (*Diſſ. de rore ſolis præſ.* Eyſelio, *Erf.* 1715.), item Siegesbeckius (*Diſſ. cit.*), valere ad tuſſim, aſthma, raucedinem tollendam, conferre in hectica & phthiſi, item ad vires proſtratas erigendas. Experimenta practica, quibus adſtitit Heermannus, nullius dignitatis ſunt, quum tincturam Rorellæ, quam præcipue adhibuit, arcanam faciat. Majori attentione digna ſunt Siegesbeckii (*l. c. p.* 37.), qui herbam ipſam in tuſſi humida a defluxionibus catarrhalibus in decocto præcepit, uti & eſſentiam ſpiritu vini factam, quæ poſterior a. 1712. quum catarrhales febres ubique fere epidemice graſſarentur, valuit, denique ſerius in febribus acutis cum tuſſi ſicca aliiſque affectionibus pectoris junctis. Omitto laudem in febribus malignis ex propriis ejus experimentis, ob nomen ambiguum.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Syrupus Rorellæ). *Ph. W. p.* 216. Valde compoſitus.

Elixir pectorale). Wedelii *Ph. W. p.* 55. Quod herba inter tot alia intret, priſtinam illi tributam fidem, præcipue in affectionibus pectoris, in memoriam revocat.

ORDO XXXIII.

CARYOPHYLLEÆ.

DIANTHUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 348. *Gen. pl. p.* 225.

Pharm. TUNICÆ vulgo, CARYOPHILLORUM RUBRORUM Ph. Lond. & Edinb. *Flores*.

411. *DIANTHUS CARIOPHYLLUS*; floribus ſolitariis, ſquamis calycinis ſubovatis breviſſimis, corollis crenatis. Linn. *Spec. pl. p.* 587. *α*, *coronarius*. Caryophyllus hortenſis ſimplex flore majore. C. B. Icon: Regnault *Botan.* L'oeillet. Intelligitur Varietas illa hortorum vulgatiſſima petalis coloris profunde chermeſini; quæ quidem a florum cultioribus Varietatibus reliquis colorum diſcrimine & plenitudine multiplici modo ludentibus longe poſtponitur. Proveniſſe ex Diantho hujus ſpeciei *ε*, *inodoro*, cujus patriam rupes Helveticæ & Italicæ conſtituunt, ſuadent Linneus & Hallerus. Planta perennis, quæ noſtri climatis hiemem non fert, niſi tecta.

Florum) nomine petala unice veniunt, quibus, quod ſpecie deeſt, odoris gratia reſarcitur. Hoc ipſo Caryophyllos aromaticos æmulantur, nec ſiccatione iſte mox perit. Sapor amaricans & ſubadſtringens eſt, poſt ſiccationem manifeſtior. Odora pars infuſione vel deſtillatione ab aqua facile recipitur, diſpergitur vero vel leviuſcula decoctione. Extractum aquoſum auſterum & ſubamarum eſt, item colore profunde rubro tinctum. Extractum ſpirituoſum inſuper odorum eſt.

In deſuetudinem abierunt noſtra ætate, ita ut omittant illos multi ſuppellectilis medicæ ſcrutatores. Etenim vires ſapore dignoſcendæ aliis majori efficacia inſunt, odorum vero illud, cujus potiſſimum olim ratio habita, & fugax eſt & debilius juſto, quam ut in nervos magnam poteſtatem haberent, quo quidem nomine in ſyncope, palpitatione cordis, convulſivis morbis, artuum tremore, febribus malignis

aliiſ

aliiſque in aliqua celebritate fuerunt. Recreant flores recentes odore ſuo ſanos potius, quam ægros. Nec opus eſt eos ob præparata legere, niſi quædam ob colorem grate rubrum ſervari mereantur.

PRÆPARATA.

Conſerva florum Tunicæ). *Ph. W. p.* 39.

Acetum). *Ph. W. p.* 3. Infuſione paratur. Cave, ne tribuas floribus eam vim analepticam, quæ aceto ſoli debetur.

Syrupus), *Ph. W. p.* 219. Recte *Ph. Lond. p.* 79. & *Edinb. p.* 148. præcipiunt ungues petalorum ante infuſionem cum aqua eſſe præcidendos, ut qui pallidi & inertes ſunt. Colorem florum retinet necnon odorem eorum, ſi clauſo vaſe paratur. Sunt, qui vires erigere volunt.

SAPONARIA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 347. *Gen. pl. p.* 224.

Pharm. SAPONARIÆ *Radix*, *Herba*.

412. *SAPONARIA OFFICINALIS*; calicibus cylindricis, foliis ovato-lanceolatis. Linn. *Spec. pl. p.* 584. Saponaria major lævis. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 543. Regnault *Botan.* La Saponaire. Pl. perennis, in locis ruderatis ad vias aggereſque creſcens. In hortis facile luxuriat, in quos Varietas flore pleno aliquando recipitur.

Rhizotomi ſubinde ejus loco Herbam Lychnidis dioicæ L. colligunt, quod ſi fit, non mirum efficaciam fallere. Non ſpernenda ſtirps, etſi rarius hodie ægris offeratur, quam præcedente ſæculo. Saponaceas enim vires illi competere, & tentaminibus extra corpus humanum variis cognoſcitur & efficacia in morbis variis, qui aperientia & detergentia ſibi vindicant.

Radix) profunde deſcendit cylindrica duorum vel trium pedum, digitum minimum vel calamum cygneum craſſa, geniculata, ſuperne ramoſa, extus rubicunda, intrinſecus alba. Odore caret, ſed ſapor ejus ſubdulcis, amaricans, aliquantum glutinoſus. Alibi (Cartheus. & Schlinke *Diſſ. de Rad. Saponariæ* 1760. *p.* 11.) acriuſculus, poſt aliquam manducationem os afficiens & aliquamdiu perdurans deſcribitur. Aqua inſignem ejus partem elicit, ſcilicet ex radicis unciis duabus extracti aquoſi drachmæ undecim eruuntur (Neum. *Chem. Vol.* 2. *P.* 4. *p.* 175.), vel ſecundum aliud

experimentum (Cartheus. *Mat. med. p.* 448.) modo ſex drachmæ cum granis viginti quatuor. Hocce initio ſubdulce, dein notabilem linguæ acrimoniam imprimit, ut adeo cum iſta radicis Pimpinellæ vel Piperis conferatur (Cartheus. *Diſſ. cit. p.* 12.). Spirituoſum extractum quantitate longe minori ſeſe effert, ſed acrius & penetrantius cum ſenſu conſtantiori (Neumann *l. c.* Cartheus *Diſſ. cit.*). Decoctum radicis virgula motitatum inſtar ſaponis ſpumeſcit, quod idem ſpectaculum in nuculis Sapindi, radice Struthii, floribus Lychnidis chalcedonicæ obtingit, & ſordes pingues linteorum, ſi iiſdem lavantur, eluit (Berg. *M. m. pag.* 371.). Extracta quoque ore agitata ſalivam proliciunt eamque ſpumeſcentem reddunt (Neum. *l. c. p.* 176.). Hæcce ſingularis natura manifeſtius tamen in foliis ſeſe declarat, adeo ut monachi mendicantes loco ſaponis pro lavandis veſtibus ea uſurpaverint (Bock *Kreuterbuch p.* 296.). Quin ideo arbitror, folia eſſe radici præferenda, &, quantum apparet, iſtis quoque potiſſimum olim auctores uſi ſunt, nam Saponariæ viridis apud eos crebro mentio fit.

Attamen Rudius (*de morb. occult. & venenat. L.* 5. *c.* 18. *p.* 215.) radicis nominatim meminit, tanquam eximii antivenerei, quem in pulvere exhibuit, ſubinde in aliorum conſociatione. In doloribus artuum ex hoc inquinamento ortis, item in aliis articularibus ejus virtutem exploravit, niſi pars laudis etiam ad Ivam arthriticam (Chamæpityn) ſaltim in proxime dicta dolorum ſpecie referenda ſit. Serius radix medicorum Boruſſiæ Regis Gundelsheimeri & Stahlii auctoritate inclaruit, idque tantopere, ut vix officina regia ei conquirendæ ſufficeret. Et hi quidem Sarſaparillæ parem niſi efficaciorem cenſuerunt (Neum. *l. c. p.* 173.). Favet illi quoque impenſius cel. Bergius (*l. c.*), ut nominatim in arthritide, item, ſub curatione mercuriali, nullum aptiotum quam ptiſanam ex radice agnoſcat.

Verum Herba) abſque mercurii connubio fiduciam quandam in lue venerea excitavit, ſaltim in uſum pauperum, quum aliis ſapor diſpliceat. Idem, quem mox dixi, Rudius poſt prægreſſam purgationem alvi repetitam, quam etiam interpolari juſſit, decoctum præcepit ex Saponaria per viginti vel plures dies, quo ipſo in lue peſſima contra alia pertinaci voti ſui compotem evaſiſſe, tanto magis mirum, quum valde dilutum illud propinaſſet, ut fere crederes loco pugillorum ſex totidem manipulos pro ſedecim libris aquæ eſſe legendos. Iſto ſaturatius illud eſt, quo Septalius (*Animad. & caut. med. p.* 275.) in contumaciſſimo morbo aliquando ſe uſum profeſſus eſt, ſcilicet ex Saponariæ viridis manipulis duobus & aquæ libris octo, cujus pulveres unciæ mane ad ſudores proliciendos ſorbillandæ, reliquum per diem

diem paſſulis vel ſaccharo edulcatum conſumendum. Nomine Gentianæ cruciatæ eodem fine decoctum ex hac ſtirpe calide bibendum in ſudorem impenſe commendat Zapata (*Memorabilia Medicochir. Ed.* Schleiſſ. *p.* 181.).

In ictero & viſcerum obſtructionibus Boerhaavii præconia olim tulit (Hall. *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 908.).

ORDO XXXIV.

CALYCANTHEMÆ.

LYTHRUM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 371. *Gen. pl.* 240.

Pharm. Lysimachiæ Purpureæ *Herba*, *Radix*, *Flores*.

413. *Lythrum Salicaria*; foliis oppoſitis cordato lanceolatis, floribus ſpicatis dodecandris. Linn. *Spec. pl. p.* 640. Lyſimachia ſpicata purpurea. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 671. Regnault *Botan.* La Salicaire. Pl. perennis, in locis humidis ad foſſas ſtagnaque crebra.

Lyſimachiam quidem aliquam inter plantas medicinales recenſet Dioſcorides (*Mat. med. Lib.* 4. *cap.* 3.), ſed deſcriptione tam manca, ut de ſpecie conſtitui nequeat, quin aliam, quam in fronte propoſitam, intellixiſſe colore fulvo vel aureo florum, quem ſuæ adſcribit, inducor; licet de reliquo vires ab illo in medium prolatæ egregie in Lythrum noſtrum quadrent. Galeni (*de ſimpl. Lib.* 7.) Lyſimachios earundem virium, notis pariter nullis diagnoſticis inſtruitur. Hæcce commemorare opus cenſeo, quoniam nonnulli experientiæ recentiorum auctoritate Veterum pondus addere cupiunt. Valleriola, Hildanus, alii ſeriorum temporum Lyſimachiam dyſenteriæ remedium proponunt, ſed nec ſpeciem determinant, quod ob multiplicem hujus nominis apud botanicos applicationem tanto magis neceſſe fuit, nec normam uſurpandi aptam ſuppeditant. Decoctum herbæ in

diarrhœa endemia dudum Hibernis profuit (Threlkeld *Synopſ. ſtirp. hibern.* apud Dale *Pharmacol. p.* 264.). Quicquid horum ſit, in pauciſſimis de materia medica libris comparuit efficax hæcce ſtirps, quam ex tenebris ſuis Dale (*l. c.*) & Zornius (*Botanol. med. p.* 409.) producunt; donec Haenius circa annum 1760. de vircutibus ejus, exploratis a ſe aliiſque quibuſdam conterraneis ſibi medicis, referret.

Folia) ſicca maſticata ſaporem herbaceum nonnihil adſtringentem produnt, paullo poſt autem ex meo experimento mucilaginem dimittunt, in fila ductilem. Hæc in cauſa eſt, quod pulverem ejus aqua commixtum ægrius deglutiri deprehenderim. Extracti aquoſi majorem quautitatem ſtirps ſuppeditat quam ſpirituoſi; uncia enim foliorum cum ſpicis erogat illius, quod ingratius, auſterius & magis ſiccans eſt, drachmas tres, hujus ſ. ſpirituoſi autem modo drachmas duas cum granis viginti quatuor (Sagar *Diſſ. de Salicaria* in De Waſſerberg *Op. min. Faſc.* 2. *p.* 395.).

Inclaruit herba præcipue efficacia ſua iu diarrhœis & dyſenteriis, cujus cl. Misley multa documenta in caſtris habuit. De qua Haenius (*Rat. med. P.* 3. *p.* 196. *P.* 4. *p.* 250.) certior factus mox ad ſimilia experimenta tranſiit eodem eventu, dein alii. Conducit vero tum, quum hæcce vitia magis a laxitate inteſtinorum quam a ſordibus originem trahunt, quæcunque de reliquo ejus cauſa ſit. Præmiſſa purgante medicina pulveris foliorum drachma una vel quatuor ſcrupuli mane & veſperi capiuntur (De Haen), vel & drachma una ter de die (Störck *Ann. med.* 1. *p.* 108.). Decocti ſimilis efficacia eſt, quod & in dyſenteria epidemica Daliæ in Svecia (Blom in *Berätt. om. Medicinal. Verket. p.* 13.) item in illa funeſta Lugduni Galliæ eximio & præſentaneo auxilio fuit (Gardane *Gazette de Santè* 1773. *pag.* 65.). Si recens eſt malum, curatio intra tres vel quatuor dies abſolvitur, diuturnius longiorem adminiſtrationem requirit. Annoſa adeo diarrhœa, ad quælibet alia auxilia rebellis, trium hebdomadam ſpatio, ejus ope coercita (De Haen *R. m. P.* 3. *p.* 197.). Similem effectus celeritatem in lienteriæ caſu ſingulari obſervavi, etſi inconſtantiam dein dolorem. L. Baronis De Störck (*l. c.*) laus ad diarrhœam obſtinatam nominatim ſpectat; item cl. Haſtii (*Berättelſe om Medicinal. Verket* 1769. *p.* 282.). Addit cl. Sagar (*l. c.* ubi diſſertationis ſumma modo momenta leguntur), præterquam in dictis morbis in fluore albo & hæmoptoe ſe Lythro cum fructu uſum fuiſſe. Vim adſtringentem, quæ tonum partium reſtituit, cum mucilaginoſa, cujus rationem fere nullam auctores habent, in horum morborum medela opportunam eſſe, ex dictis colligitur.

Pul-

Pulverem Florum) nominatim adhibuit cl. Hevermannus *Bemerk. d. auſüb. Arzneyw. Vol. I. p.* 212.), a quo autem in pleriſque alvi profluvium potius auctum & tot turbæ enatæ, ut abſtinere ab iisdem opus eſſet.

Radix) alias negligitur: aſt in Svecia eodem commodo, ac folia, decoctum ejus in diarrhœa chronica & dyſenteria tentata fuit (Blom in *Berättelſe om. Med. Verket* 1765. *pag.* 239.).

ORDO XXXV.

ASCYROIDEÆ.

CISTUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 412. *Gen. pl. p.* 271.

Pharm. LADANUM *Gummi* v. LABDANUM *Ph. Lond. Edinb.*

414. CISTUS CRETICUS; arboreſcens exſtipulatus, foliis ſpatulato-ovatis petiolatis enerviis ſcabris, calycinis lanceolatis. Linn. *Spec. pl. p.* 738. Ladanum creticum. *Alp. exotic. p.* 89. *Tab.* 88. Ciſtus ladanifera cretica. Tourn. *Coroll. inſtit. rei herb. p.* 19. *Voyage du Levant. T. I. p.* 29. *ſq.* Frutex, in Candiæ collibus ſiccis & arenoſis creſcens. Cave, ne nomen Ladaniferi L. alius ſpeciei (Ciſti ladaniferæ hiſpanicæ incanæ C. B.) imponat, quæ ipſa Mannæ ſpeciem exſudat. Cfr. de hac poſteriori Cluſii *Hiſt. rarior. ſtirp. per Hiſp. L. I. p.* 155. 168. *Tab.* 156. & Dillon's *Travels through Spain p.* 127.

Nomen Labdanum alteri poſtponendum eſt, utpote neque Græcum neque Latinum.

Ladanum), Græcis Λαδανον, eſt maſſa quædam reſinoſa, ſolida, nigra, ponderoſa, in ſuperficie & fragmento ſubaſpera. Diffractum ſcintillantes particulas oculo offert. Maſticatum ſtridorem quaſi ex arenulis admixtis edit ſapore amaricante, ſolvi vero ſe non patitur. Odor, quem ſponte

 ſpar-

ſpargit, exiguus eſt, ſed gratus, flammæ admotum flagrat & fumum ſuaveolentem dimittit. Calore mediocri emollitur, majori liqueſcit. Aqua infuſum eam quidem imprægnat grata fragrantia, ſed ea non ſolvitur, deſtillatum aqua oleum grate odorum erogat. Nec ſolvitur oleis, etſi colore ex rubro bruno tingatur. Solvitur autem ſpiritu vini rectificato, ejuſque tanto major pars, quo magis ab arenularum vel pulveris inquinamento liberum eſt.

Exſudat hæcce reſina ex foliis & ramulis, guttis inſtar Terebinthinæ pellucidis. Vetuſtiſſimo tempore paſſim colligebatur ex barbis caprarum & hircorum, piliſque ad femora dependentibus, quibus, dum hæc aaimalia folia depaſcerentur, illa adhæreſcebat; depexa ex hiſce reſina in offas dein efformata ſervabatur (Dioſc. *Mat. med. lib.* I. *p.* 128.). Sed jam tum quoque conſuevit, funiculis ſuper fruticem ventilatis adhærentem tenacem materiam excipere (Dioſc. *l. c.*). Commodiſſime hoc fit flabello, raſtrum referente, ſed loco dentium loris multis coriaceis duplici ſerie inſtructo. Ergaſtiri vernacula lingua appellatur hoc inſtrumentum, quod tempeſtate calidiſſima, ſed omnis venti experte hinc inde ſuper ſtirpem vibrant & affricant. Quod loris adhæret materiæ cultro deraſum, in panes cogitur. Sic per diem circiter unciæ quinquaginta ſupraque colligi poſſunt. Inquinatur plerumque pulvere per ventum circumacto, cui opportunitatem præbet ſoli nuperrime ſignificati indoles, imo fraude ad augendum pondus ſabulum ſubtile nigreſcens in reſinam collectam impingunt, unde iſte ſtridor inter dentes & ſcintillantes particulæ (Cfr. Belon *Obſervations de pluſieures ſingularités en Grece*, *Aſie etc. Lib.* I. *c.* 7. *p.* 8. *b.* Tournefort *Voyage* P. I. *p.* 29.). Varia igitur proportione adventitias iſtas partes continet. Forma, qua comparet, Ladanum quoque variat. Equidem illud nonniſi forma bacilli digitum craſſi, & in ſpiram planam contorti, coloris griſeo nigri, vidi; Labdanum en tortis vel vulgare vocant. Et in hoc $\frac{3}{4}$ ex mero ſabulo conſtant, quod calcinatione colorem rubrum induit (Geoffroy *Matiere medic. Traité T.* 4. *p.* 55.), quin major quantitas, ut ex ſolutione in vini alcohole conſtat, quod vix $\frac{1}{6}$ partem ſolvit, & calcinatione, ſub qua Ladani gr. 101. cinetum gr. 72. reliquerunt (Alſton's *Lectures on the Mat. med. T.* 2. *p.* 413.). Aliquando cylindrica forma eaque recta occurrit bacillis craſſioribus, inſtar extracti Glycyrrhizæ, quæ ipſa purior cenſetur. Raro obviam venit tertia ſpecies, largas maſſas intra veſicas vel pelles reconditas conſtituens, mollis & tractatione manuum adhuc magis molleſcens, profunde nigra, longe purior reliquis; *Labdanum en maſſes* vel *en pains* dicta (Geoffroy *l. c. p.* 50.).

Ho-

Hodie vix unquam in internum uſum trahitur, licet olim in affectionibus catarrhalibus, dyſenteria, aliiſque, quibus adhuc minus aptum videtur, adhiberetur. Acquieſcimus externa applicatione, pro ſuffitu præcipue, quo ſine tamen non ſolum, ſed in aliorum connubio, uſurpatur; quorſum Maſſa ſ. Bacilli pro fornace) *Ph. W. p.* 113. & Pulvis fumalis) pertinent. In Emplaſtra varia Gallorum quoque olim recepta, ut Empl. cephalicum) *Charas*, Empl. ſtomachicum) *Ejuſd.* ex quorum nominibus, quid ſenſerint de virtute ejus, facile judicatur, an juſte, alia quæſtio eſt. Conſtat ex dictis, abſque damno abeſſe ex medicaminum cenſu Ladanum poſſe.

HYPERICUM.

LINN. *Syſt. veget. p.* 582. *Gen. plant. p.* 392.

Pharm. HYPERICI *Herba*, *Flores*, *Semen*.

415. *HYPERICUM PERFORATUM*; floribus trigynis, caule ancipiti, foliis obtuſis pellucido-punctatis. Linn. *Spec. pl. p.* 1105. Hypericum vulgare. C. B. Icon: Io. Miller *Illuſtr. Syſt. ſex.* Pl. perennis, creſcens in locis apricis, dumetis, pratis.

Hujus loco, vel mixtim cum eo, hinc inde *Hypericum quadrangulum*; floribus trigynis, caule quadrato herbaceo Linn. *Spec. pl. p.* 1104. in depreſſioribus locis reperiundum, colligunt, id quod Linneus (*Diſſ. de Hyperico reſp.* Hellenio *p.* 7.) vituperat, perſuaſus viribus eſſe altero præfixo longe inferius. Eſt contra ea (Bergii *Mat. med. p.* 640.), qui H. quadrangulum ideo præfert, quod ad ſuum judicium pluribus folliculis nigricantibus altero inſtruatur; eſt, qui eadem de cauſa ad minimum æquiparat (Gadd in *Vetenſk. Acad. Handl.* 1762. *p.* 119.). Scilicet tam in utraque hac ſpecie, quam aliis quibuſdam ſpeciebus, utriculi variis floris partibus, foliis, item nonnunquam cauliculis, adhærent vel immerguntur. In floribus & cauliculis nigri plerumque comparent & globoſi, in foliis ſeſe declarant punctulis pellucidis, ut ideo punctata eſſe videantur. Turgent hi materia colorante rubicunda, quam quidam oleo Terebinthinæ ſimilem judicant (Geoffroy *Mat. med. Traité Tom.* 7. *p.* 81.), alius (Gadd *l. c.*) rectius gummi reſinoſæ naturæ, ad Laccam proxime accedentis, declarat. Extrahitur optime ſpiritu vini, qui inde rubrum colorem adipiſcitur, ægrius oleis deſtillatis, inter quæ oleum Aniſi antecellit; pauxillum ejus modo aqua eruit. Inter acida mineralia eminet hac vi ſpiritus vitrioli. Vitellus ovi facile illam ſolvit. Tranſeo alia in-

ingenioſa cel. Gadd. (*l. c.*) experimenta, quæ evincunt dictæ naturæ eſſe. In arte tinctoria ruber iſte color ſub vario ſalinorum connubio laneos pannos colore ex luteo rubro vel badio vel olivaceo imbuit. Florum extractum ſpirituoſum $\frac{1}{2}$ conſtituit, aquoſum autem, quod adſtringens & nauſeoſum eſt, $\frac{1}{4}$ (Neumann. *Chym. Vol. 2. P. 3. p.* 136.).

Tota ſtirps ſaporem amaricantem ſubadſtringentem balſamicum vel pinguem prodit; odorem vero ſuavem. Linneus præfert folia (*Diſſ. cit. p.* 8.); alii ſummitates florentes, quoniam odoratiores & plus deſcriptæ materiæ gummi reſinoſæ continent, a qua virtutis plurimum dependere videtur. In deſuetudinem ſenſim ſtirps abiit, nec arbitror injuſte, quæ olim celebrabatur impenſe, quin ultra omnem fidem & ſanam rationem; & jam in præparatis quibuſdam fere unice adhibetur.

Vulneraria a pleriſque auctoribus inde ab antiquitate declaratur. Pro uſu interno vel in infuſo theæformi vel decocto præcipi poteſt, ſicque in dyſenteriis, ulceribus renum aliiſque internis, in hæmoptyſi & fluxu menſtruo profuſo, fidem promiſit, quibus ipſis malis ut detergens vel conſolidans mederi creditur. Phthiſeos adeo ulceroſæ pulmonum decocto vinoſo curatæ recentiora multa exempla memorantur (Linn. *Diſſ. cit. p.* 9.). Pluris vero vulgo fit ad detergendas & couſolidandas partes molles externas, in compage ſua contuſione, vulnere, ulcere, ambuſtione diremtas, quo fine etiam tincturæ, olei, balſami, unguenti, emplaſtri forma applicatur; quæ præparata adhuc paſſim in pharmaceuticis libris occurrunt. Theophraſti Paracelſi præconium de hac vi nonniſi aliorum aſſenſu pondus obtinet. Fallopius (*Tract. de vuln. in gen. c.* 15.) vero in vulneribus conglutinandis ſucco nihil præſtantius ſignificat. Meminit Foreſtus (*Obſſ. medicinal. Lib.* 9. *Obſ.* 32. *ad finem*) pueri ex illiſione capitis mente capti, & cranii fracturam perpeſſi, ſola inunctione olei Hyperici reſipiſcentis, ut tamen ipſe ambigat, reſtitutio utrum beneficio naturæ, an olei, tribuenda eſſet. In ſanandis vulnuſculis oleo Olivarum cum floribus Hyperici infuſione parato unice acquieſcit cel. Scopoli (*Fl. carn. Ed.* 1. *p.* 311.). Chirurgus quidam Scanicus vulnera difficilia, gangrænam & ſphacelum, quin pejorem exitum minitantia, tinctura Hyperici ſola cum aliquot guttis tincturæ Aloes ſanaſſe traditur (Linn. *Diſſ. cit. p.* 9.).

Reſolvere coagulum humorum varium potenter, multis quoque placuit. Ita in Polonia crebro flores cum ſale & butyro in cereviſia iis exhibiti, quibus graviorum ponderum geſtatione aliquid in corpore læſum fuit (Camerarius *Hort. med. p.* 77.). Subſcribit generalius huic virtuti Simon Paulli (*Quadripart. bot. p.* 389.), ut & ad coagula ex lapſu decocti

cti uſum extendat, & parem hac in re Arnicæ pronunciet. Tincturæ Hyperici vim coagulatos humores ſolvendi & virtutem vulnerariam tribuit expreſſius Baglivi, eamque in pleuritide ſpuria, quam a lympha cruda derivat, modo inflammatio non magna ſit, extollit (*Oper. omn. p.* 39.). Quicquid ſit ſtagnationis in rheumatiſmo frigido, in hoc miſcela ex oleo Hyperici & ſpiritu vini, parti dolenti inuncta, vel tinctura Hyperici camphora impraegnata, & eodem modo adhibita, valde proficua fuit (Chomel *Uſuelles Vol.* 2. *p.* 412.).

Olim quoque in melancholia & mania curanda celebre ejus nomen exſtitit. In hiſce malis Angelus Sala (*Opera medicochim. p.* 7.) multis eſſentiam extollit. Hiſce prævíis exemplis ductus cl. Locher (*Obſerv. pract. p.* 71. *ſqq.*) conſuevit infuſum ſaturatum maniacis propinare mane, quum poſt meridiem acetum præberet: ſed fatetur ingenue infuſum hocce ſolum nihil præſtitiſſe & acetum ſine illo votis ſatisfeciſſe. --- Efficacia, quam in morbis dictis mentis exſeruit priſco tempore, vel exſeruiſſe viſum eſt Hypericum, ſine dubio credulis quibuſdam impoſuit, ut hominibus, quos a diabolo obſeſſos arbitrabantur, opitulari exiſtimarent, & *fugam dæmonum* illud nuncuparent. Et quum unus error alterum plerúmque gignat, non mirum, quod & contra ſpectra & incantamenta potentiam illi adſcriberent.

Ad vermes necandos ſtirps quoque a nonnullis deprædicatur. Vereor autem, ne fallacia ſubfuerit. Oleum ejus infuſum ſi eo fine contra lumbricos ingeritur, prout ad cochleare unum factum. (Matthiolus in *Dioſc. Lib.* 3. *c.* 156.): ſuſpicio enaſcitur, plus virtutis oleo quam Hyperico inſediſſe. Nec præſtantiſſimum dixerim contra hoſce vermes cum Bartholino (*Act. med. Hafn. P. l. p.* 74.) infuſum florum ſpiritu vini paratum, ſi experimentum teſtimonio unice matronæ cujuſdam nobiliſſimæ niteretur. Quidni & hic ſpiritui vini meritum præcipuum adjudices?

Haud ita pridem decoctum herbæ, ſaccharo edulcatum ad unum vel duos cyathos potum, pro partu languido accelerando, quum enixus ſub ſitu probo in procinctu eſſet, commendatum legimus a cl. Pointe (V. Rahns *med. Magaz. in* 1. *Jahrg.* 1. 2. *St. p.* 261.).

Semen) exiguum oblongum brunumque eſt, odoris, ut Pinorum, ſaporis amaricantis. Comparatur adeo amaritie ſua cum Amygdalis amaris. Ad obſoleta pertinet, etſi ſapor efficaciam prodat. Hinc & nonnulli ſummitates nonniſi capſulis ſeminibuſque formatis legunt.

Cui volupe eſt, judicia priſcæ ætatis de hujus ſtirpis virtute medica ulterius noſſe, conſulat Zornii *Botanologiam medicam* (*p.* 356.), Houckii Diſſertationem (*de Hyperico*,

co, aliis fuga dæmonum, præſ. Wedel. *Jenæ* 1716.) & Linneanam pluries dictam Diſputationem. Sed ex his majorum noſtrorum tricis veritatem eruere, res maxime ardua eſt. Scriptio, quæ haud ita pridem prodiit (*Das Johannskraut chemiſch mediciniſch betrachtet* 1781.) inter amplam verborum ambagem pauciſſima modo ad verum uſum facientia recondit.

Radicibus hujus ſtirpis Cocci ſpecies inhæret, quoad larvas Cocco Polonicæ ſimilis. Ruſticis in Svecia ſpiritus frumenti floribus ejus tinctus placet, non colore modo rubro, ſed ſalutaris virtutis perſuaſione (Linn. *Diſſ. cit. pag.* 14. 12.),

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Oleum Hyperici). *Ph. W. p.* 125. Nimium compoſitum eſt ex floribus Hyperici, ad maturitatem ſeminum fere collectis, Croco, oleo, Terebinthina. Vulnerarium & paregoricum prædicatur. --- Juſtius nomen ſuum fert ſimplex iſtud *Ph. Lond. pag.* 106. ſola infuſione florum demtis calycibus cum oleo olivarum paratum; item *Ph. Svec. Ed.* 2. *pag.* 94.

Eſſentia). *Ph. W. p.* 81. Ex floribus cum ſpiritu vini rectificato. Virtutem adſcriptam paſſim ſupra memoravi.

Extractum. *Ph. W. p.* 89. Extractum ſpirituoſum & aquoſum ex floribus erutum injunctim complectitur.

Syrupus). *Ph. W. pag.* 212. Ex infuſo florum aquoſo & ſaccharo. In affectionibus renum & contra vermes ſpeciatim commendatur.

G A R C I N I A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 368. *Gen. plant. p.* 237.

Pharm. MANGOSTANÆ *Cortex.*

416. *GARCINIA MANGOSTANA;* foliis ovatis, pedunculis unifloris. Linn. *Spec. pl. p.* 635. Mangoſtans. Garcin in *Phil. Tranſ. Vol.* 38. *p.* 232. *ſqq.* cum *Tab.* Mangoſtana. Rumph. *Herb. amb. Vol. I. p.* 132. *Tab.* 43. Ellis's *Deſcription of the Mangoſtan and the Breud-fruit*, 1775. cum *Tab.* Arbor elegans in inſulis Moluccis ſpontanea, unde in inſulam Javam & Malaccam aliaſque Indiæ orientalis regiones tranſlata ibidemque culta. Millerus in *Gardiners Dictionary*, Art. Garciniæ, novam Hiſpaniam quoque patriam indicat.

Rarius extra patriam vel loca tranſlationis ulla arboris hujus

hujus pars in ſcopum medicum occurrit. Et tacent de Cortice) ipſo plerique de ſuppellectili medica libri. Suo tamen Vogelius (*Mat. med. p.* 294.) illum merito inſeruit. Et paſſim in libris practicis memoratur.

Hic ipſe cortex extimum fructus, qui capſula eſt, tegmen conſtituit. Magnitudine hæc Aurantium mediocre refert, umbilico ſtellato, cujus radii triangulares; & calycis foliolis quatuor perennantibus inſtruitur. Tegmen ad tres vulgo lineas craſſum & carnoſum eſt, extus profunde brunum, interna ſuperficie coloris roſei. Et remoto in conſpectum venit globus ſulcatus & ex ſegmentis vel loculis quinque ad ſex compoſitus, qui ſinguli pulpam ſuccoſam & ſemen Amygdalæ forma includunt (Garcin *l. c.*). Succus ille in junioribus fructibus acidulus, in maturis gratiſſime acido-dulcis eſt, ut vel ob ejus præſtantiam plantationes arboris in inſulis Americanis Elliſius commendaverit. Non ſanos vero ſolum recreat pulpa & refocillat demto cortice, ſed & ægros febre putrida vel inflammatoria correptos. Id quod egregius Solander in itinere circa orbem expertus eſt, qui Bataviæ febre putrida funeſta afflictus, ſola hujus fructus ſuctione ad ſe rediit (Ellis *l. c. p.* 9.).

Verum cortex fructus magis extra patriam celebratur. Hic prouti aſpectu æmulatur Granatorum corticem, ita & viribus. Nimirum ſapor inſigniter ſtipticus eſt. Solet in patria exſiccari & ſic in dyſenteria & teneſmo adhiberi (Rumph.). Bataviæ infuſum & tincturam contra dyſenteriam inde parant (Garcin *l. c. p.* 240). Aqua contritus in aphthis gargariſmate forma uſurpatur (Rumph). Ad dyſenterias ſiſtendas aliis quibuſdam hunc quidem corticem efficaciorem, non tamen præſtantiſſimum, Hevermannus (*Bemerk. d. auſüb. Arzneiw. P.* I. *p.* 213.) invenit.

T I L I A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 410. *Gen. pl. p.* 267.

Pharm. TILIÆ *Flores*, *Semina*, *Cortex*, *Folia*.

417. *TILIA EUROPÆA*; floribus nectario deſtitutis. Linn. *Spec. pl. p.* 733. Tilia fœmina folio majore. C. B. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 533. Regnault *Botan.* Le Tilleul. Arbor in pratis nemoroſis Europæ auſtralioris ſpontanea.

Nomen hujus arboris Svecicum *Linn*, cujus vaſtiſſimum exemplar in pago Slegaryd Sunnerboæ Smolandiæ reperiundum, Linneo nomen dedit, Procera & longæva, multis nominibus in œconomia utilis. Ut tanto melius vigeat & ve-

& venuſtior ſit, coli ſolet, quo ſine ſemina ſata præſtant depactis ramis; terra vero eſto levis, minus compacta, paullum humida. Placent ambulacra ex eadem ſtructa ob elegantiam frondis, coronas denſas tonſionemque haud ægre admittentes, & florum fragrantiam. Horum apes valde avidæ ſunt, indeque mel præſtantiſſimum in Polonia & Lithuania colligunt. *Lignum* album, molle, unde a fabris lignariis & ſculptoribus expetitur; & præ reliquis lignis naſo artificiali fabricando idoneum eſt, exemplo famoſi iſtius Joannis Beck, cujus deformitatem cum auxiliis ſimpliciſſimis æque ac efficaciſſimis curatius Camperus deſcripſit. Pictoribus carbones quoque accepti ſunt; & ad pulverem pyrium ob levitatem præ aliis commodi cenſentur. *Frondes* exſiccatæ vaccarum, ovium & caprarum, gratum pabulum. Ex *cortice* autem aqua macerato funes parantur.

Ad medicum forum Flores) præcipue pertinent. Hi, arboribus inhærentes, ſuavem odorem ſpargunt, adeo autem imo inſigni diſtantia fortem, ut caput obnubilent & ſomnolentiam pariant, quod duæ familiæ Lauſannenſes expertæ ſunt quavis æſtate ex arboribus in ambulacro vicino florentibus (Vicat *Hiſt. des Plantes veneneuſes de la Suiſſe p.* 380.). Siccatione perit odor. Sapor dulcis, ſubviſcidus. Etenim mucilago per omnes arboris partes diſperſa eſt. Quod odorum floribus ineſt deſtillatione in aquam tranſit, ſed nullum ſimul olei veſtigium apparet, etiamſi cohobatio accedat (Marcgraf *Mem. de l' ac. d. ſc. de Berlin* 1772. *pag.* 4.). Ex reſidua maſſa extractum ſubdulce ſuaveolens eruitur, quod ipſum dilutum aqua fermenti ope fermentationem ſubit & liquorem vinoſum largitur, ex qua deſtillatione repetita ſpiritus vini probus obtinetur. Idem & ex floribus ipſis, ſive recentes ſive ſicci ſint, abſque fermenti additamento elici poteſt (Marcgraf *l. c.*). Digeſtione cum aqua facta craſſa mucilago extrahitur. Extractum autem ſpirituoſum auſterum & nonnihil amaricans eſt (Chartheus. *Mat. med. Tom. I. pag.* 513.). Floribus tribuitur vis anodyna & antiſpaſmodica. Laudem antepileptici a vetuſtioribus medicis tulit, adeo ut Antonius Mizaldus (*Cent.* 9. *Mem. aphor.* 25.) conferre epilepticis aquam deſtillatam affirmet, quocunque modo miniſtretur, & Chriſt. Francus Paullinus (*Obſ.* 41. *Cent.* 1.) ipſam arboris umbram curare epilepſiam innuat. Pondus addit hiſce aſſertis Fr. Hoffmannus (*Opuſc. med. p.* 227.), dum infuſi florum theæformis diuturniori uſu chronicam epilepſiam ſublatam refert, & aquam florum in omnibus affectibus, in quibus ſpaſmi vel dolores moleſti ſunt, ſpecificam appellet. Tanti quidem flores non facio, ſed aquam florum analepticam & carminativam gratamque, proxime ad aquam florum Naphæ accedentem, habeo, quæ igi-

igitur commode cochleatim, vel mixturis additum ingeritur. Et ob hanc aquam fere unice hodie Tilia apparatum pharmaceuticum auget.

Fructus) capſula eſt, complectens unum vel duo ſemina, magnitudine ſeminis Cannabis, matura, reliquis abortientibus, etſi vere quinquelocularis ſit. Veſtiuntur ſemina cruſta tenui, intra quam nucleus oleoſus. Ex unciis duabus ſeminum tamen grana modo viginti olei frigida expreſſione eruuntur, calida adhuc minus; quod ipſum ſapore oleum Amygdalarum refert, nec inſtar olei de Cacao, in butyraceam formam coit. Ita nec coit oleum, quod prægreſſa ſeminum toſtione ex teſtis abjectis exprimitur, licet hacce prævia majori copia obtineatur, facile ranceſcens. Contrita poſt teſtionem ſemina vel ſola vel una cum ſaccharo in paſtam quidem compinguntur, ſed differt hæc inſigniter a vera Succulata ex nucleis Cacao conſiſtentia, odore, ſapore, & inquinat oleo inſigniter chartam, qua excipitur. Ex hiſce pronum eſt colligere, non poſſe Tiliæ ſemina nucleis Cacao æquiparari, quod quidem medicus nonnemo Gallus ſuſtinuit, Succolatam ex fructibus floribuſque Tiliæ præparans, ſuo judicio conſuetæ cum Vanillis odore ſaporeque non diſſimilem (V. Marcgraf *l. c. p.* 1. *ſqq.*).

Cortex) medius mucilagine præcipue ſcatet, quæ digeſtione cum aqua facile exundat. Huic incomparabilem adeo virtutem adſcribit Hoffmannus (*l. c. p.* 218.) dolores inflammationemque mitigandi & præſentiſſimo commodo in ambuſtionibus & in podagricis doloribus adhiberi auctor eſt. Similia præconia monimenta vetuſtiora continent. Subſtitui poteſt hic cortex pani ſub annonæ caritate (Quellmaz *Progr. de pane ſuccedaneo ex cortice Tiliæ interiori* 1757.).

Folia) analyſi chemica inſtar florum (V. paullo ante) tractata largiuntut eadem fere producta, ſcilicet ſpiritum vini, extracta ſubdulcia, mel (Marcgraf *l. c. p.* 5. *ſqq.*). Deſuevit iis inſtar cataplaſmatis ad inflammationes & teneſmos uti vel in decocto contra aphthas.

Innaſcitur huic arbori crebro Viſcum L.; unde *Lignum Viſci tiliacei* officinarum.

PRÆPARATUM.

Aqua florum Tiliæ) *offic. omn.* De virtutibus ſupra conſtitutum.

NYM-

NYMPHÆA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 408. *Gen. pl. p.* 264.

Pharm. NYMPHÆÆ ALBÆ *Radix*, *Flores*, *Semen*.

418. *NYMPHÆA ALBA;* foliis cordatis integerrimis, calyce quadrifido. Linn. *Spec. pl. p.* 729. Nymphæa alba major. C. B. Νυμφαια Græcis. *Nenuphar* Arabibus. Lotus Ægyptius *Nuphar* vocatus Alp. Icon: *Fl. Dan. Tab.* 602. Regnault *Botan.* Le Nenuſar blanc. Pl. perennis, in ſtagnis & fluviis crebra.

Paſſim & *Nymphææ luteæ* foliis cordatis integerrimis, calyce pentaphyllo majore. Linn. *Spec. pl. p.* 729. *Fl. Dan. Tab.* 603. radix in pharmacopoliis ſervatur. Neutra ſtirps magna patrat in re medica; hinc & utraque hodie negligitur.

Radix N.) albæ brachium vel ultra craſſa, longa, nodoſa, alba, dum recens eſt, poſt exſiccationem autem bruna, levis & ſpongioſa. Sapor ejus amarus & ſubadſtringens. Vitriolo martis ejus infuſum ſubito nigreſcit. Extractum aqua paratum ſubſalſo amarum & nonnihil adſtringens eſt (Cartheus. *M. m. Vol.* 2. *p.* 424.). Radicem, uti & ſemina deſiderium & vim veneris exſtinguere ſibi perſuaſit Antiquitas (Dioſcor, *M. m. Lib.* 3. *cap.* 148. Plinius *Hiſt. natur. L.* 26. *cap.* 10. aliique Veterum). Id quod ſerius Alpinus (*Pl. ægypt. pag.* 105. fide medicorum apud Ægyptios confirmat, adjiciens multos inter hoſce ſanctos Eremitas illis ſtirpis partibus uti, ut facilius vitam cælibem agere queant. Quid errorem genuerit, non operæ pretium eſt ſerio inquirere: natam eſſe Nymphæam ex Nympha Zelotypia erga Herculem exſtinctam, fabulabatur Antiquitas, unde & Heraclion a quibuſdam dicta (Plinius *Hiſt. nat. lib.* 25. *cap.* 7.). Certe ejuſmodi vis venerem exſtinguendi de radicibus Nymphææ luteæ, jn panem cum corticibus Pini præ annonæ caritate redactis, apud ruſticos inſulæ Seeskar prope Narvam ſitæ non conſtitit (Lindes. Tolpe *de venenis p.* 651.). Si quid Nymphæa in dyſenteria radice vel ſemine valeat (Theophr. *Hiſt. c.* 13. *p.* 1093. Dioſcor. *l. c.* Alpin *l. c.*), in profluvio mulierum albo (de Nymphæa lutea Dioſc.), in gonorrhoea (Alp. *l. c.*), apto tempore uſurpata: certe alia longe efficaciora præſto ſunt.

Floribus) æque commode in officinis carere poſſumus, quorum ſapor nullus, recentium quidem odor ſubfragrans. Refrigerare & anodynam vim exſerere, breviaria quævis ſignificant abſqae ulla veri perſuaſione. Aqua adhuc ex iis de-

deſtillata supereſt, cui hæ aliæque virtutes adſcribuntur, a peritiori quovis medico in dubium vocandæ.

P R Æ P A R A T A.

Aqua Nymphææ). *Ph. Würt. p.* 7. Ex floribus recentibus. Superfluam mox indicavi.

Conſerva, Syrupus) aliaque olim dilecta præparata ex medicaminum cenſu ſaniori judicio exularunt.

FRAXINUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 771. *Gen. pl. p.* 550.

Pharm. FRAXINI *Cortex*, *Folia*. LINGUÆ AVIS *Semen*.

419. *FRAXINUS EXCELSIOR*; foliis ſerratis, floribus apetalis. Linn. *Spec. pl. p. p.* 1509. Fraxinus excelſior. C. B. Icon: Regnault *Botan.* Le Frene v. Schöllenbach *Abbild. wild. Bäume Vol.* 2. *Tab.* 16. 17. Arbor Europæa.

Specioſæ proceritatis & celeris incrementi. Ex *Ligno*, quod tenax, albidum & elegantibus ſæpe venis pictum eſt, ſuppellectile varium ædium paratur; temonibus, axibus, rotis, cylindris ligneis &c. quoque inſervit, tam ob rectitudinem, quam quoniam ægre fiſſuras agit. Erogat præterea commoda vincula pro doliis. Frondes ſiccatæ ovibus & bobus per hiemem pabulum haud ſpernendum ſuppeditant. Folia verno tempore poſtquam erupiſſent, non amplius Upſaliæ frigus nocturnum metuens ſummus Linneus, Heſperides ex hibernaculis efferri curabat: quod conſilium vero in hunc, quo dego, locum applicari non poteſt, utpote fallax. Meloe veſicatorius ſæpe frondes hujus arboris, quæ & pluribus aliis inſectis obnoxia eſt, conſumit.

Cortex). Color ejus, extrinſecus cinereus, interne ex albo flaveſcit, compages ſubfragilis. Eligatur cortex ex trunco arboris vetuſtioris vel ramis craſſioribus, in quorum ſuperficie magnæ & profundæ fiſſuræ ac ſulci conſpiciuntur, & a muſco & epidermide liberetur. Tam recens, quam ſiccus, amarus & auſterus eſt, odore autem deſtituitur. Infuſum ejus aqua factum idem ſpectaculum oculo præbet, ac infuſum ligni nephritici (V. *Appar. medic. Vol.* 2. *pag.* 210.), quod luci obverſum colorem pallide luteum exhibeat, deorſum autem viſum vel intra oculum & opacum objectum collocatum, cœruleum appareat. Similia apparent in tinctura ejus ſpirituoſa. Nigrum colorem cum ſolutione vitrioli martis commixtum generat. Decoctum amarum acremque

que ſaporem præ ſe fert. Uncia una corticis præbet extracti aquoſi drachmas tres; eadem vero quantitas extracti ſpirituoſi unciam dimidiam cum granis triginta, cujus reſina pura viridis eſt (Coſte & Willemet *Eſſays ſur quelques Plantes indigenes p.* 64.). Analyſes chemichas, etiam juſto fortiori igne inſtitutas, præſtitere inter alios Schröer (*Curioſe Beſchreibung des Eſchbaums, Franc. ad Viadr.* 1700. 8. quem librum modo ex civis ejus Halleri *Bibl. bot. T.* 2. *p.* 34. cenſura novi) & Hellwig (*Diſſ. de Quinquina Europæorum* ſ. 16. 18.). Extractum ejus Garayana methodo paratum & aqua ſolutum carnem bubulam & coagulum ſanguinis diu a putredine in temperato calore præſervat, quin diutius, quam ſal ſic dictum eſſentiale corticis peruviani (Buchholtz *chym. Verſuche p.* 88. *ſqq.*).

Hactenus plura momenta recenſita ſunt, in quibus hic cortex cum peruviano convenit; ſed ideo illum huic æquiparare, quin præferre velle, nimium eſt. In hocce vitium multi incurrerunt comparantes hoſce cortices quoad virtutem febrifugam, Piens, Deckerus, Sponius, aliique, quorum nomina & ſcripta citat Hellwigius, quibus ipſe accedit, propria & peregrina in Batavia, Dania, Anglia, Gallia, experimenta per itinera ſibi obvia allegans. Ante detectum corticem peruvianum multis in intermittentium febrium curatione in uſu fuit, Bruns-Felſii, Plateri, Sennerti, Paſchalis, Tuſſani, Ducreti rel. exemplo. Sed hi, ut multi alii, corticis Fraxini adverſus haſce febres laudatores (Vid. Hellwig *Diſſ. cit.* ſ. 21.) compoſitis ſubinde valde prolixis indulſerunt, ut quidnam potentiæ Fraxino præciſe inſederit, lateat. Laudanda contra ea & in hujus corticis adminiſtratione ſimplicitas. Hæc tamen prævia evacuantia aliaque, quæ lentorem humorum ſubigere poſſunt, non excludit. Item juſta copia, debito ordine, & neceſſaria continuatione exhiberi debet, pariter ac cortex peruvianus. In pulvere paroxyſmo elapſo drachmam ejus dimidiam quovis trihorio dare confert vel aliis intervallis; modo inter duos paroxyſmos drachmæ tres conſumantur, donec æger unciam unam & dimidiam ingeſſerit, & ne febris redeat, ſubjungere unciam dimidiam diebus inſequentibus opus eſt. Commendandus quoque eſt hic cortex forma electuarii cum conſerva Roſarum vel ſyrupo Cinamomi vel alio grato vel in infuſo cum vino rubro, vel in pilulas cum mucilagine Tragacanthæ redactus (Hellwig *Diſſ. cit.* ſ. 24.). Sed & tecentius vim febrifugam confirmatam comperimus tentamine facto in duodecim ægris, quorum quidem quatuor quartana afflictis nihil auxilii attulit, ſed octo convaluerunt eo nimirum, quod drachmæ duæ corticis nuperrime contriti in cyatho decocti foliorum Fraxini melle vel lac-

ſaccharo dulcefacti caperentur, primis tribus diebus omni quatriduo, dein per diem bis modo (Coſte & Willemet *l. c. p.* 64.) ---. Diſſonat ab hiſce haud parum Torti (*Therapeutice ſpec. p.* 19.) judicium, qui corticem Fraxini ſemper aut fere ſemper incaſſum exhiberi perſuaſum cupit.

In reliquis virtutibus corticis hujus enarrandis brevior ero, nec alias tangam, quam quæ exſpectari ab amaro & auſtero remedio jure poſſunt abſque peregrinorum medicaminum connubio vel corticis violenta per ignem reſolutione. Plures in nephritide a calculo eum extollunt, quos inter Glauberus (*Pharm. ſpagyr. p.* 3.) & Io. Bauhinus (*Hiſt. pl. Tom. I. P.* 2. *p.* 179.), qui eum vino coctum commendat. Ratio latet in virtute adſtringentibus communi, quæ & alvi profluviis coercendis præmiſſis neceſſariis illum idoneum reddit. Podagricis, ſcorbuticis, verminoſis prodeſſe, item ad infarctus viſcerum reſerandos viſus eſt. Plura qui ſcire geſtiat priſtinæ ætatis de cortice placita, fide paſſim omni majora, eadem ab Hellwigio collecta inveniet. Ibi tanquam vulnerarium quoque ſiſtitur (Conf. Schröer *l. c.*).

Folia) alvum blande promteque purgant. Id quod a quodam Tablet, Sennæ eadem æquiparante, jam a 1711. obſervatum eſt, iteratis paucos ante annos experimentis conſtitit, doſi tertiam partem majori, quam qua Senna vim præſtat, opus eſſe; ſimul vero lotium pellit (Coſte & Willemet *l. c. p.* 35. *ſq.*).

Enervare iſta virus ex morſu ſerpentum venenatorum, antiquitus jam cognitum eſt. Succum eorundem vino potum tum & folia impoſita hoc fine valere. Dioſcorides (*M. med. Lib.* 1. *cap.* 108. περὶ μελίας) ſignificat. Convenit hoc eximie cum quorundam recentiorum experientia. Quatuor ejus unciæ potatæ cum ſcarificatione tibiæ tumidæ in homine quodam vitam ſervarunt (Amatus *Lib.* 1. *cur.* 1.). Fœmina a vipera ad malleolum internum commorſa & ſenſu omni pulſuque orbata cum intumeſcentia cruris & femoris maculoſa, item tumore labiorum & faciei deformata, revixit ex unciis octo ſucci foliorum intra biduum ingeſtis & pulte reſidua, in quam crus immiſerat. Cl. Beauregard (Vandermondd *Recueil period. T.* 6. *p.* 233.) qui hæc narrat ad plura alia ejuſdem felicis eventus exempla reſpicit. Curatius, ut par eſt, definit ſpeciem ſerpentis, cujus morſum irritum hæc medicina reddidit, cl. Montin (*Vetenſk. Acad. Handl.* 1765. *p.* 149.), indicans ſuccum foliorum ſolum crebro a ſe contra Colubrum Berum L. tentatum nunquam ſpem ſuam fefelliſſe. Verum & contra Colubri Cherſeæ L. ſerpentis adhuc nocentioris morſum ſingulari caſu, in quo multa indicia reſorpti veneni ambigua cum inſigni tumore pedis commorſi ad femur uſque jam aderant, valuit

ſuccus ex contuſis tenellis foliis addito vino Gallico expreſſus omnique ſemihorio ad vitrum exiguum epotus, in connubio cataplaſmatis ex reſidua foliorum maſſa impoſiti (Idem). Simul quidem oleum Olivarum per vices & Theriaca capta fuerant, ſed hæc ab aliis tentata nihil auxilii attulerunt. Fomentatio foliorum & ſummitatum ſola diſſipavit intra noctis ſpatium tumorem ingentem capitis in cane a vipera commorſo (Alſton *Lectures on the M. m. T. 2. p. 9.*). Umbram adeo arboris ſerpentes fugare Plinius (*Hiſt. nat. Lib. 7. c. 13.*) ſtatuit.

Semen) oblongum compreſſum membranaceum eſt, figuræ linguæformis. Amarum & nonnihil acrem ſaporem præ ſe fert. De aphrodiſiaca vi & virtute ſterilitatem fœminarum tollendi, item lithontriptica, quam illi olim tribuerunt, merito dubites. De Manna autem, quam in calidioribus regionibus hæc ſpecies exſudat, mox dicetur.

Pharm. MANNA vel MANNA CALABRINA.

420. *FRAXINUS ORNUS*; foliolis ſerratis, floribus corollatis. Linn. *Spec. pl. p.* 1510. Fraxinus humilior ſ. altera Theophraſti, minore & tenuiore folio. C. B. Icon: Miller *Illuſtr. Syſt. ſex.* Regnault *Botan.* Le Frene à la Manne. Arbor Europæ auſtralis, nominatim Calabriæ & Siciliæ indigena.

FRAXINUS ROTUNDIFOLIA: foliolis ovatolanceolatis ſerratis, floribus coloratis. Mill. *Gardeners Dict. Ed. 8. n.* 2. Anglis Manna Aſh. Fraxinus rotundiore folio. C. B. Creſcit hæc arbor in Sicilia & Calabria. Probe fert noſtrum clima.

FRAXINUS EXCELSIOR. Vide paullo ante. Et hæc Mannam in calidioribus regionibus erogat.

Præter haſce arbores aliæ quædam arbores vel frutices ſuccum dulcem aeris calore in grumos concreſcentem ex ſuperficie ſua emittunt, idque vel quotannis, vel favente modo aeris temperie, præter conſuetudinem calida, vel aliis cauſis minus manifeſtis. Ex harum ſtirpium cenſu ſunt Pinus Larix, ex qua Brigantii Delphinatus Manna laricea ſ. Brigantina, ſ. Brianſonenſis, obtinetur (V. *Appar. med. T. I. p.* 8.); Pinus Abies, in cujus extimis ramis in Svecia, etiamſi valde raro, ſpecies Mannæ vel Sacchari, plurimam partem in grana formati, apparuit (Iac. V. Engeſtröm in *Phyſiogr. Sälſkapets Handl. Vol. I. P. 3. p.* 144. *ſq.* qui minus recte ex rore melleo exortam illam arbitratur), Aurantium (De La Hire *Hiſt. de l' acad. d. ſc. de Paris* 1708. *p.* 69), Iuglans regia per folia ſole ardente aliquando mel edens, cujus copia arbori in Delphinatu nocet (Hall. *Hiſt. ſtirp.*

helv.

helv. n. 1624.), Salix in Languedocia a. 1754. æſtate valde calida & ſicca (Mouſſet in Du Hamel *Phyſique des arbres P. I. p.* 152.). Ex fiſſuris in Mori nigræ cortice ortis in agro Florentino pariter erupit liquoris lenti forma, in maſſam pellucidam concreſcentis (Micheli in Targioni Tozzetti *Viaggi Tom.* 6. *p.* 424.). In Arabia, terra inter Merdin & Diabekir ſita, Quercuum foliis inhæret Manna inſtar farinæ, & hanc concutiendo arborem in aulæo colligunt albiſſimam ante ortum ſolis eamque optimam cenſent; ſi vero diutius relinquitur, calore ſolis liqueſcit & in foliis coacervatur, ſeparatur vero folia decerpendo & Mannam aqua ſolvendo, quod ſi fit, ſuperficiem aquæ illa inſtar olei petit; quidam vero contundunt & folia & Mannam, quæ ipſa vero viliſſima ſpecies eſt (Niebuhr *Beſchreib. v. Arab. p.* 245. Otter *Voyage en Turquie & en Perſe Vol.* 2. *p.* 268.). Idem ex Quercubus Mannæ proventus in Perſia prope urbem Khounſar (Otter *Voyage en Turquie Tom. I. p.* 136.). Alibi ex Prunis aliquantum Mannæ potuit colligi (Salmaſii *de Manna & Saccharo Commentarius*, 1664.). Alia ſpecies Mannæ originem trahit ex foliis & ramis fruticis Hedyſari Alhagi Linn. ſ. Alhagi Maurorum Rauwolfii (*Reyſſ in die Morgenländer P. I. p.* 89. Conf. Tourneff. *Voyage du Levant. T. I. p.* 123. Fothergill *Obſervatioas on the Manna Perſicum in phil. Tranſactionis Vol.* 43. *p.* 86. *ſqq.*), quæ in Perſia forma & magnitudine granorum Coriandri in frutice comparet, poſtquam induruit, & ſic quoque venditur, omnium optima, vel in maſſis rubicundobrunis, inquinatis pulvere & foliis, ſervatur. Hæc ſine dubio eſt illa Manna, quam prope Iſpahan ex frutice ſpinoſo forma granulata colligi retulerunt Arabes (Niebuhr *l. c.*). Et videtur eſſe ſpecies Mannæ ab Arabicis medicis Tereniabin & Trungibin dicta, item Trunſchibil (Rauwolff), quæ vox in Tarandjubin vel Tarandsjubil (Niebuhr) a quibuſdam mutatur; item ea, quæ nomine Mannæ maſtichinæ orientalis apud Matthiolum & Jo: Bauhinum venit. Creber eſt in Hiſpania Ciſti ladaniferi proventus, cujus rami vetuſtiores fluidam materiam exſudant, quæ calore ſolari denſatur in maſſam albam dulcem longitudine & craſſitie digiti. Recens tamen non habet vim purgantem, ſed nutriens eſt, & abunde a paſtoribus & pueris editur. Vis illa purgans videtur fermentatione modo produci; ſaltim Manna in fruſtis (*Manne graſſe*) longe efficacius purgat, quam Manna in guttis (*en larmes*). Hæc tamen Manna nonniſi inde ab a. 1752. quum in eam a collegio medico Madritenſi inquireretur, in uſum tracta eſt (Dillon's *Travels througn Spain p.* 77. & *Verſ. Germ. P.* 2. *p.* 300.).

Sed variæ arbores ex genere Fraxini uberrimam & maxime

xime lucroſam Mannæ meſſem admittunt. Fraxini quidem Languedociæ eam quoque aliquando fundunt (Mouſſet apud Du Hamel *l. c.*), ſed hæ arbores in Calabria & Sicilia ſucci juſtius præcipue feraces ſunt. Unde utramque hancce regionem præcipue Manna in Europa venalis patriam agnoſcit. Dolendum, in hiſtoria pereximiæ & uſitatiſſimæ medicinæ tot hiatus apud auctores totque falſas narrationes obvenire. Ad veriorem & ſolidiorem cognitionem maxime faciunt obſervationes recentiorum, eorumque hiſtoriæ naturalis luce imbutorum.

In Calabria Manna ex Fraxino Orno originem ſuam trahit, quæ quidem arbor in omnibus ſylvis prope Neapolin obvia eſt, ſed ob cultus defectum nullam ibidem Mannam producit. Errant, qui hanc ex foliis exſudare perhibent, ſed e contrario vulneratione corticis arboris (arbitror id de cortice trunci valere), qua ejuſdem portionem tres circiter pollices longam & duos latam excidunt, menſibus Julio & Auguſto, diebus ſiccis & calidis ſenſim promanat & ſubito ſponte condenſatur. Duplex vero & diverſum nomen Itali huic tribuunt. *Manna graſſa* illam vocant, quæ defluens ad corticem illi adhæret, & cordibus collecta ſicco loco ſervatur. Hæc ſæpe larga irregularia fruſta coloris ſubburni conſtituit, pulvere haud raro aliiſque ſordibus conſpurcata. Aliam Mannam autem *Manna in Cannoli* h. e. cannulatam nuncupant, ſcilicet eam, quæ, dum adhuc fluida eſt, obducit ſtramen vel ramuſculos plagæ per corticem inflictæ adpoſitos. Refert hæc tubos fere regulares & priori ſpecie præſtantior eſt, utpote pura claraque. Raro occurrit tertia ſpecies in Calabria, albedinem ſacchari præ ſe ferens, ſed ad curioſitates potius, quam uſui dicatas res relata. Æſtate pluvioſa & parca modo & malæ indolis Manna colligitur (Cirillo in *phil. Tranſ. Vol.* 6. *p.* 233.). Incolæ urbium Cariati & Strongoli in Calabria coguntur Mannam Regi pro certo conſtitutoque pretio concedere, qui hunc reditum 32,000 Ducatis aureis in locationem ſolutis in alios transfert (*Gött. Anz.* 1783. *n.* 103. *pag.* 1026.). Collectio Mannæ, quæ per menſem durat, pro exigua mercede paganis injungitur, quod ſervitium apud hoſce querimonias bene multas movet. Severo etiam ſupplicio ſubmittuntur, ſi quid damni arbori afferant, aut ſi vel tantillum Mannæ in horum domiciliis reperiatur. Nihilominus tamen collectionis loco, quantum volupe eſt, ingerere illis conceditur; & plerique horum ſemel per annum ea, tanquam medicina, utuntur (Swinburne's *Travels in the two Sicilies Vol.* I *p.* 287. *ſq.*).

Antequam de Manna, quam Sicilia erogat, commentem, eam, quæ prope Arienzo, urbem inter Neapolin & Be-

ventum ſitam, ex Orno per corticem ramorum, ratione paullo ante dicta, vulneratum obtinetur, commemorare fas eſt. Miror, quod cl. Cirillo, qui ſerius ſcripſit, quamvis opportunitas daretur, nullam ejus mentionem fecerit. Attamen reditum Rex Neapolitanus exinde valde proficuum capit, ideoque cuſtodibus ſylva ad fures arcendos meſſis tempore inſtruitur (More in *phil. Tranſ. Vol.* 46. *p.* 470.).

In Sicilia omnes tres in fronte propoſitæ ſpecies Fraxini ſponte creſcunt, ſed in Mannæ proventum uberiorem abunde coluntur, vel ſatione ſeminum, vel ſurculis terræ immerſis. Ante annum decimum Mannam non fundunt. Pro plantatione eliguntur plerumque loca declivia orienti obverſa. Licet autem Manna ſponte pullulet, inciſione tamen arborum longe uberius majorique lucro promanat. Inciditur plaga, tempore ſereno non pluvioſo paullo ante dies caniculares declinante ſole, inſtrumento quodam ferreo adunco, cujus apex deorſum verſus, ſimilis ei, quo ſutores utuntur (*ſimile al trincetto dei Calzolai*: Seſtini. Vid. cultri iſtius figura in Hovel *Voyage pittoreſque n.* 6. *Tab.* 32.) per craſſitiem corticis trunci, h. e. profunditate circiter dimidii pollicis. Initium ſectionis fit inferiori trunci parte & iteratur illa de die in diem pollicis diſtantia ſuperiora verſus ad infimos ramos uſque, ſed ſemper eodem latere trunci, ut alterum ſervetur in ſubſequentem annum (Seſtini *Lettere dalle Sicilie Tom.* 2. *p.* 183. *ſqq.*). Sectiones perpendiculariter decurrunt longitudine ſpithamæ. Longitudo horizontalis, puto latitudinem, duos pollices conſtituit (Hovel *l. c. p.* 52.). In quibuſdam regionibus, præcipue ubi Mannæ mercatura lucroſa, adhibent ferramentum, triplici acie diſtantia pollicis unius inſtructum, quo igitur una tres inciſiones fieri poſſunt. Inciſione facta mox ſuccus craſſus albidus (Hovel aquam limpidam vocat), promanat, ſenſim ſuper cotrice ſeſe denſans & omni circiter octiduo mane, antequam atmoſphæra nimium incaleſcat, aufertur. Corbibus primum excipitur, dein ex hiſce in ciſtas magnas promtuariorum transfertur, intra quas ad exteros tranſmittitur. Subinde tam larga copia ſuccus profluit, ut ad terram uſque decidat, quo ipſo facile conſpurcatur, niſi magna folia ex Opuntiæ ſpecie, quæ ſiccata ſpeciem diſci concavi formant (Hovel *fig. cit.*), vel lapides vel arcæ ligneæ, ad eandem excipiendam, ſubſternantur. Diſtinguunt hanc viliorem, ex Fraxinis montium petitam, Siculi nomine *Manna forzata* vel *in fraſca* vel *in ſorte*, ab alia, quæ inſtar Stalactitis nodoſæ adhæret cortici, albidior eſt & dulcior, & ab iis *Manna in cannuolo* vel *di corpo* vel *ſpontanea* dicitur. Sponte hæc exundat ex ſurculis & ramis tenellis, ſed [illegible]ca quantitate (Seſtini). Patet ex dictis, ſi cum ſupra

de Manna Calabrica prolatis, comparentur, Mannam canulatam non unius generis eſſe. Idem ferramentum, quo plagæ inciduntur, colligendæ Mannæ inſervit. Terminat laborem tempus pluvioſum, quod incidit verſus finem Septembris, & pluvia, quæ liquat Mannam, & eandem verſus baſin arboris defert. Adeo autem præſtantem mercem conſtituit Manna, ut fertili anno 25000 Ludovicos aureos Siculi inde lucrentur. Hinc & minus favente tempeſtate ejuſmodi gens Sanctos Sanctaſque clamoribus & lacrymis implorat, & cereos immolat (Hovel). Multis locis Siciliæ colligitur, nominatim ſylva magna Caroniæ proventu Mannæ egregiæ & ab exteris expetitæ inclaruit. Magni & fit ea, quæ ex Marchionatu Gerari inter urbes Cataniam & Taorminam petitur. Transfertur hæc Manna plerumque ex urbibus Palermo & Cefalu Liburnum, Genuam & Maſſilios. Sicula ſiccior eſt, quam Calabrica, unde iſta ægrius corrumpitur (Seſtini).

Sic igitur ſatis ſuperque patet, Mannam, quam Chaldaicam vocem volunt, ſuccum arbori proprium eſſe. Et cadit antiquior opinio, eſſe roris ſpeciem cœlitus delapſam (Conf. de hoc rore Jo. Bauh. *Hiſt. pl. T. I. P. 2. p.* 180.), quam ipſam jam refutavit Donatus Ab Altomari (*de Mannæ differentiis ac viribus, Lugd.* 1562.), tanto certius, quum etiam in arboribus linteo obvolutis vel tectis Manna proveniat (Raii *Hiſt. pl. Tom. 2. p.* 1703.), & Manna tum in pluribus aliis arboribus vicinis herbiſque ejus tractus reperiunda eſſet. Sunt & cicadæ vel alia inſecta, quæ ex quibuſdam arboribus Mannam punctione proliciunt (V. Robinſon apud Rajum *l. c.* & Conf. Helbigius in *Miſc. nat. curioſ. Dec. I. Ann.* 9. 10. *p.* 459. & Grimm *Lib. cit. Dec. 2. Ann.* 1. *p.* 369.).

Manna, ſi guſtatur mox poſtquam guttarum forma promanaverit, amaricantem ſaporem habet, ſed aquoſa parte diſpulſa, dulcior & gratior eſt (Hovel *l. c. p.* 53.). Venalis in officinis plerumque conſtat maſſis difformibus ſubmollibus facile diſcerpendis, grumoſis, variegatis ex glebulis albidoflaveſcentibus & ſubgriſeis, cortice, feſtucis ligneis, pulvere aliiſque quiſquiliis plus minus inquinatis. Grana majora magis alba ab hiſce ſeparata, vel fruſta iſta ſubcylindrica puriora ſupra deſcripta, quæ ipſa in extremis vel ſubinde in decurſu fovea rotunda notata reperio, *Manna electa* dici ſolent. Odorem nullum Manna ſpirat. Natura proxime ad ſaccharum & mel venit. Sapor nimirum ejus dulcis ſubnauſeoſus, ſed nullo modo acris eſt. Solvitur facile aqua, citius calida, cujus pars æqualis ſolvendæ Mannæ ſufficit; ſolvitur & ſpiritu vini rectificato ope caloris; non vero oleo expreſſo. Flammæ admota liquatur, ſpumeſcit,

ſtre-

ſtrepit, item accenditur, &, dum ardet, flamma cœrulea copiam ſcintillarum flavarum projicit. Præterquam hiſce momentis analyſi chemica cognoſcitur, ſalinas, mucilaginoſas & unctuoſas partes illi ineſſe (Neum. *Chem. Vol.* 2. *P.* 3. *p.* 293. *ſqq.*). Fortiori igne ſpiritum acidum erogat. Operæ pretium eſſet, Mannam curatiori ſcrutinio chemico ſubmittere, quam quod hactenus ſubiit: tunc ſine dubio confirmabitur, quod quidem Neumannus (*l. c. p.* 298.) pro fabula reputavit, ſpiritu Mannæ aurum ſolvi, quam vim præſtare acidum ſacchari Schrickelius (*Diſſ. de ſalibus ſaccharinis vegetabilibus*, *Gieſſæ p.* 35.) edocuit.

Genuina Manna corrumpitur aliquando immixto ſaccharo farinaceo vel penidio vel amylo, vel melle (Neumann *l. c. p.* 287.), vel ita ut cum aliquo dulcium dictorum Sennæ folliculi (Jo. Bauh. *l. c. p.* 187.) compingantur, vel Scammonium (Geoffroy *Mat. med. Traité Tom.* 4. *p.* 143.); vel ita ut cum pauxillo Mannæ ſal Glauberi & ſaccharum commiſceatur (More *l. c.*).

In antiquitatibus Mannæ enucleandis non multum ſtudii impendere animus eſt. Multi in ea re antea deſudarunt, quorum præcipue Salmaſius (*de Manna & ſaccharo commentarius. Paris* 1664.), Deuſingius (*de Manna & ſaccharo. Groeningæ* 1659.) & Faber (Reiskii & Fabri *Opuſcula medica ex monimentis Græcorum & Arabum*, *Halæ* 1776. Vid. inde a *pag.* 83.) nominandi ſunt. Verum non linguarum modo ſtudium, ſed & ipſius naturæ, & inſignis patientia requiritur, quam ipſam in ſcrutiniis exigui in rempublicam commodi fateor mihi deeſſe. Varietas arborum, quæ ſuccum dulcem fundunt, ſob neglecta a Veteribus botanica deſcriptione, difficultatem præcipuam parit. Galeni Δροσομελι ſ Αερόμελι (Mel roſcidum & aereum, *de aliment. facult. L.* 3. *c.* 39. *p.* 198. *Ed.* Ricci) & Hippocratis Μελι κεδρινον (Mel cedrinum, *de ulceribus p.* 876. *Ed.* Foëſii) liquida Manna eſt, ex foliis quarundam ſtirpium erumpens, & quantum apparet, eadem, cujus meminit Bellonius (*Obſerv.* in Cluſ. *exotic. lib. p.* 129.); etſi vocem Tereniabin ad hanc male applicatam exiſtimem. Sed apud iſtos auctores liquida hæc Manna inſtar medicinæ non valde eminuit; nec alius ſpeciei Mannæ ab iis mentio fit. Actuarius (*Method. medendi Lib.* 5. *c.* 8. *p.* 390. *Ed.* Ald.). Græcorum primus eſt, qui Mannæ voce ſaltim in verſione Latina, utitur, (nam textus Græcus nunquam prodiit) idque modo ſemel inſtar purgantis, Caſſia nonnihil efficacioris. Arabibus vero purgans Mannæ vis tanto notior fuit, & ſubſequente ætate ſuo exemplo ad communem uſum alios incitarunt. Hi vero tres ejus ſpecies agnoverunt, Mannam, Tereniabin, & Sicoſt, quarum deſcrimina vera ob defectum deſcriptionum

nos latent. Tereniabin autem eſſe eam, quam ſupra dixi ex frutice Alhagi colligi, ſuadet & Arabum opinio, quod in frutices quoſdam ſpinoſos decideret, & patria, in qua ejuſmodi Manna hodie adhuc congeritur, & nomen idem Arabicum vel nonnihil mutatum, quod iſti adhuc in patria tribuitur. Hanc Italica Manna efficacia eſſe multo inferiorem Tournefortius declarat, ita ut pro conſueto uſu pondus 25 ad 3. drachmas, requireretur; id quod cum cl. Niebuhr (*Beſchreib. v. Arabien p.* 147.) effato optime convenit, qui in Perſia eam ſaccharo fere in cibis ſubſtitui refert ejuſque magnam copiam edi abſque alvi purgatione.

Neapoli Manna potius conſideratur tanquam merx, quam medicamen præſtans (Cirillo *l. c.*). Et in Sicilia tranſalpina vulgatiſſimus ejus uſus eſt ad merces laneas firmitate & nitore imbuendas (Seſtini *l. c. p.* 191.). En igitur novum documentum, quod in patria ea ſæpe vilipendantur, quæ exteris maxima in exiſtimatione ſint.

Eſt vero Manna purgans pereximium, blandum quidem ſed efficax, abſque ulla exæſtuatione, ſiti vel aliis moleſtiis alvum ſolvens. Hinc cuilibet ætati etiam tenerrimæ opportuna eſt, gravidis æque ac non gravidis, nec ulla temperamenti indoles illi adverſatur. Acutis febribus & inter haſce inflammatoriis tanto accommodatior eſt, quum acore ſuo refrigeret & putredini reſiſtat, blande ſaponis inſtar reſolvat, & acria mucilaginoſis partibus obvolvat. Infantibus dulcedine præ reliquis omnibus purgantibus placet, quibus quoque ideo haud parum conducit, quod commodiſſima forma, quin vel iis inſciis, exhiberi poteſt. Singularis ejus in tuſſi, raucitate, oppletione pectoris pituitoſa vel inflammatoria, catarrho præſtantia eſt, ut in quibus malis blande impacta ſolvit & ſcreatu molli extundit, acres ſtimulos obducit, partes eroſas oblinit, rigidas fibras relaxat, ſpaſticas conſtrictiones expedit, imo humores blande evocat & irritamenta in primis viis ſtabulantia, quæ vel malum ſuſcitant vel alunt, eliminat.

Ad coercendam & ſubigendam febrem ſuppuratoriam, quæ vel in confluentibus variolis vel cohærentibus vel diſcretis copioſoribus incidit, & periculoſiſſimam ſcenam morbi conſtituit, tempeſtive capta laxantia ex leniorum claſſe plurimum faciunt. Etenim hæc materiam varioloſam puſque contractum per ſanguinis maſſam fluctuantem everrunt, colluviem inteſtinalem, quæ novum illi fomitem præbet, ſubducunt, & tenſionem cutis, quæ ſtimulum febri dat, egregie tollunt. Ita cum febre omnes cruciatus remittunt, ſic prævertitur ſecundæ puſtularum ſuppurationi, quæ exſiccationem aliquoties excipit. Sic metaſtaſes ad oculos alioſque ſenſus, vel ad pectus aliaque interna viſcera, ſic abſceſſus

mo-

moleſti oſſa ipſa nunquam erodentes, optime præcaventur. Non excluditur tamen acidorum junctus vel in hiſce anguſtiis uſus, cujus vis putredinem infringendi notiſſima. Prout Sydenhamus luculenter damnum ex fecum alvinarum retentione in variolis demonſtravit ſimulque uſum catharticorum nervoſe commendavit: ita Freindius (*Commentarii de febribus p. 148. ſqq.* & *Epiſtolæ de purgantibus in ſecunda variolarum confluentium febre*) cum amicis Anglis commercio illi junctis, Helwichius (*Ephem. nat. curioſ. Cent.* 7. 8. p. 353. *Obſ.* 60. quæ inſcribitur *de tutiſſima febris variolas confluentes excipientis curatione per blandas evacuationes*), Heiſterus (*Diſſ. de Manna & ſpeciatim de ſecuro ac proficuo ejus uſu in variolis confluentibus ad imminuendam & tollendam febrem maturationis tempore oriundam*, *reſp.* Brelitz 1725.), Tiſſotus (*Epiſt. medico-pract. p.* 258. *ſqq.*) de induſtria efficaciam catharticorum in febre ſuppuratoria variolarum extra dubium ponere anniſi ſunt. Hocce divino præſidio millenis hominibus ſervari vitam & integritatem quilibet ſanior medicus jam agnoſcit. Quod ad initium, a quo propinari debent, attinet, aurea verba Freindii ſunt, " medicinam non ad temporis menſuram, ſed ad morbi momenta accommodari debere ,, (*de purgant. p.* 15.). Addit tamen, eam poſſe regulam ſtatui, commodam eſſe purgationem alvi, " ubi ſemel exaruerint puſtulæ. ,, Nono igitur morbi die, quum puſtulæ faciei ad partem jam ſiccæ apparent, pharmacum ingerendum, ea copia, ut alvus ter, quater, quinquies moveatur, & pergendum eo ſequentibus. Tempeſtivis purgantibus quoque favet Tiſſotus, & in confluentibus variolis & numeroſis diſcretis a primo impetu febris ſuppuratoriæ alvum movet, in mitioribus autem variolis purgat, ſimul ac flaveſcat facies, & fauſtius ſuccedere rem tum obſervavit, quam ſi, ut vulgo fit, ad exſiccationem exſpectetur. Imo conſilii eſt, ut ſemper poſt variolas etiamſi diſtinctas, ſi paullo numeroſiores fuerint, purgantia ad finem morbi capiantur. Si negligitur poſt inſititias variolas, exanthema pruriens naſci ſolet. Selectus quidem purgantium mitiorum varius eſſe poteſt, Tamarindorum, Caſſiæ, aliorumque ex hiſce compoſitorum, ſed Mannata præcipue arriſerunt auctoribus in medium prolatis (Conf. Roſenſtein *om Barns Sjukd. p.* 142.). Ita Tiſſotus nullius alius purgantis a ſe exhibiti, quam Mannæ, meminit.

In dyſenteria evacuantia primam curationis paginam abſolvere nemo ignorat. Præmiſſo igitur emetico vel eodem, ſi vires proſtratæ ſint, vel ſi morbus nimium increverit, vel, ſi quid aliud contra moneat, neglecto, ad ea quæ deorſum acrem ſtimulum emolliuntur, confugimus. Degnerus multique alii tam ante quam poſt eum Rheum huic fini

ma-

maxime idoneum daclarant, ut quod non ſolum colluviem expellit, ſed ſimul roborat. Sed ob eandem roborandi ejus efficaciam, licet in decurſu morbi egregium, ſub initium morbi non confert, quippe qua impedit, ne ſordes ſatis everrantur. Manna contra ea abſque adſtrictione ſubſequa purgat, ſimul acre adhuc ſuperſtes mucilagine ſua involvit & partes a roſione defendit, & acido ſale inflammationem mitigat vel avertit. Mannam igitur potioni ſuæ purganti dedita opera admiſcuit Sydenhamus (*Oper. p.* 183.). Ejus quoque prærogativam præ aliis laxantibus agnoverunt Tralles (*de Opio ſect.* 1. *p.* 188.), Monro (*Diſeaſ. in Britiſh milit. Hoſpitals p.* 70.), qui connubium ſalis cathartici amari aqua ſoluti cum Manna & oleo laudat, Duncan (apud Monro *l. c. p.* 73.), qui ſtimulo & torminibus nimis gravantibus in vulgari emulſione Mannam utiliter ſolvit, Brocklesby (*Obſervations on Camp. Diſeaſes p.* 196.), Zimmermannus (*von d. Ruhr p.* 407. *ſqq.*) cui mixtura ex ſale Sedlicenſi & Manna maxime opportuna fuit. Ad finem vero dyſenteriæ omnino ab ea abſtineas, quum nimium relaxando facile tormina reſuſcitet, & Rheum potius ſubſtituas.

Nec reticendum eſt ſolamen, quod Manna in affectionibus variis viarum urinariarum affert, cujus ratio non unice in vi cathartica quærenda, ſed & ſingulari ejuſdem obliniente demulcente ſtricturaſque ſpaſmodicas componente natura. De nephritide calculoſa, mictu cruento hæcce cauſa oriunda, de dyſuria & ſtranguria loquor. Vix dignius fide exemplum præſtantiæ ejus in mictu ſanguineo a calculo renali ſiſti poteſt, quam iſtud Sydenhami ipſius (*Opera p.* 555), qui ex Manna in ſero lactis ſoluta, ea tamen doſi capta, ut alvum ſolveret, optimum levamen perſenſit. Vere diureticam vim præſtare Mannam, ut quidem Fr. Hoffmanus (*Diſſ. de Manna ejuſque præſtantiſſimo in medicina uſu p.* 25.) cenſet, concedere nequeo. Memorabilis tamen caſus meminit ſenis, per ſeptem dies urinæ ſuppreſſione poſt mictionem cruentam correpti cum exquiſitiſſimo circa regionem pubis dolore & perfecta alvi conſtipatione, ſed decocto mannato ita adjuti, ut, quæ ne catheteri quidem reſpondere voluit lotii ſecretio, jam liberrime reſponderet.

Inter hæcce præconia autem non diffitendum eſt, in quibuſdam hominibus, quibus valde laxa inteſtina obtingunt, non eſſe opportunum Mannæ uſum. Hi enim ex uſu præſertim liberaliori ejus flatus inde concipiunt, tormina, diſtenſionem abdominis. Habet id cum dulcibus commune, quæ in debilioribus fermentationem facile ſubeunt. In iis igitur morbis, quibus abdomen turget, meteoriſmum vocant, non confert Manna pro purgante uti. Ejuſmodi flatulentiis ex Manna obviam additamento aromatis blandi

itur

itur, ut ſeminum Coriandri, Fœniculi, Aniſi vulgaris, infuſione vel decoctione eruti, vel Manna in aqua aromatica ſ. carminativa ſoluta.

Ob mitem effectum vix unquam Manna ſola purgandi ſcopo præbetur, niſi infantibus, quibus ſoluta in infuſo Theæ vel decocto avenaceo vel alio potulenti genere, & hiſce quidem ſæpe inſciis, a drachmis duabus ad unciam dimidiam ingeritur. Adultus eget doſi unciæ unius, duarum, vel majori. Acuitur vero commode admiſto cremore tartari vel ſale medio, dum Manna cum ſale aqua communi fervida vel alia ſolvitur; e. c. Mannæ uncia una cum ſemiſſe & ſalis mirabilis Glauberi uncia dimidia ſolvi poterunt in aquæ unciis quatuor, addito ſyrupo grato acidiuſculo. Vel & commode alia efficaciora purgantia, ut Tamarindi, Caſſia, Senna, Rheum cum Manna copulantur. Præſtat Mannam in ejuſmodi miſcela partitis doſibus, quam una, alvi laxandæ cauſa capere. Aliæ miſcelæ pro ſcopis variis opportunæ, quarum paſſim ſupra exempla adfuerunt. Sic forma linctus contra tuſſim in vulgaris oleoſorum & mucilaginoſorum conſociatione locum habet.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Manna tabulata *offic.*) eſt Manna vulgaris aqua ſoluta, poſt colationem in ſpiſſitudinem tabulati condenſata & in modulos morſulorum effuſa. Eſt igitur Manna a ſordibus ſuis liberata.

Manna tartariſata) non ubivis in officinis amplius obvia. Occurrit tamen in *Ph. Dan. p.* 187. Additur depuratæ Mannæ, dum in tabulatum coit, cremor tartari indeque morſuli fiunt. Sic igitur augetur Mannæ vis.

Electuarium de Manna). *Ph. W. p.* 47. Mannæ & ſaccharo aquæ quadam portione ſolutis & colatis radix Ireos Florentinæ & oleum Amygdalarum admiſcentur. Tenellæ ætati aptiſſimum ad educendum meconium, quo fine omni trihorio cochleare pro Thea exhibetur. Infanti dimidium annum jam nato cochlearia ejuſmodi duo quavis vice ad alvum ducendam conceduntur.

Infuſum laxativum mannagettæ). *Ph. W. p.* 110. Ex Senna, cremore tartari, Paſſulis, Zingibere, Manna, aqua fervida infuſis. Crebræ apud Germanos medicos præſcriptionis. Convenit cum hoc in pleriſque.

Infuſum laxativum Viennenſe). *Ph. W. p.* 100. ſ. Aqua laxaiiva Viennenſis). *Pharmacopœa auſtriaco-provinc. p.* 182. contractiorem formulam ſiſtit.

Syrupus de Manna ſolutivus). *Ph. W. p.* 213. Largæ compoſitionis, quam intrant Senna, aromata rel. Eviluit, qui tenellæ ætati olim dicatus erat.

Lohoch de Manna). *Ph. Ed. p.* 79. Ex Manna, oleo Amygdalarum, ſyrupo Violarum.

OR-

ORDO XXXVI.
COADUNATÆ.
ILLICIUM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 422. *Gen. pl. pag.* 244. *Mant. p.* 167.

Pharm. ANISUM STELLATUM vulgo ANISUM SINENSE, item SEMEN BADIAN *Ph. Paris.*

421. *ILLICIUM ANISATUM*; (floribus flaveſcentibus), Linn. *Syſt. veg. p.* 422. Thunberg. *Flora Japon. p.* 235. Aniſum Philippinarum inſularum. Clus. *rar. plant. hiſt. Lib.* 6. *c.* 25. cum *icone* capſularum ſuis pedunculis inſertarum. Somo, vulgo Skimmi, Kämpf. *Amoen. exot. p.* 880. cum *Tab.* Non videtur Cluſiana ſtirps a Kämpferiana ſpecie differre, certe numero & figura capſularum conveniunt, quas octonas Cluſius depinxit, etſi ſenas octonas vel plures verbis deſignet. Arbor in Japonia & China, item inſulis Philippinis creſcens.

Anno 1765. aliud Illicium (*Floridanum* Linn. *Syſt. pag.* 422.), in Florida occidentali & a. 1766. in Florida orientali detectum, quod ſpecie diſcrepare viſum eſt (Ellis in *philoſ. Tranſ. Vol.* 60. *p.* 524. *ſqq*, *Tab.* 12. Vid. & in icon in Regnault *Botan.* L'Anis etoilé ou la Badiane), inter alia ob flores profunde rubros & capſulas duodecim vel tredecim. Ulterior obſervatio docebit, an notæ ſuppeditatæ pro diſtinctione in ſpecies ſufficiant. Non differre hocce reſpectu cl. Stôrk (*Deſcriptions of Eaſt-Florida p.* 17.) affirmat, nixus comparatione Solandri inter ſpecimina Floridana & Japonica Kämpferi in muſeo Britannico ſervata. Imo plures alias ſtirpes Florida & Japonia communes habent. Limites inter utramque ſpeciem determinare non auſus eſt Linneus niſi a colore florum, quam notam tamen ut ſubſidiariam modo uncinis incluſit.

Diis ſacerdotes Chinæ & Japoniæ & Brachmanes gratam eſſe arborem hancce venditant, unde ramulos in faſciculos vel ſerta redactos idolis ex adverſo collocant piiſque manibus ſepulcris impoſitos litant. Corticem gentes iſtæ ad chronometrum ingenioſe adhibent; ſcilicet hic ipſe in pulverem contritus & per canaliculos cineribus impreſſos inſperſus pro fomite eſt, qui accenſus & lenta ſcintillatione ad certum ſpatium depaſtus tempus partitur, & ſubſequente publico aeris campani impulſu horas indicat. Sed magis medici ſcire intereſt, corticem accenſum pergratum ſuffitum ſpargere, unde & in aris ex vaſis æneis in honorem

rem idolorum ſurgit. Et ad venenorum hiſtoriam pertinet, quod veneuum piſcis Tetraodon ocellatus dicti (Linn. *Syſt. nat. Tom. I. P.* 1. *p.* 411.) acuatur ramulo Illicii decoctioni piſcis addito, quo nefando artificio multi ſibi mortem accelerarunt (V. de hiſce Kämpferus *l. c.*).

Fructus), nomine Aniſi ſtellati veniens, ex ſex plerumque, octo, (ut & figuræ Cluſii *l. c.*, Redi *Exper. circa varias res naturales p.* 156. Kämpf. *l. c.* docent), raro pluribus, capſulis, ſtellatim inſtar fructus Dictamni albi junctis, compreſſis unilocularibus oblongis acutis conflatur. Sunt hæ ferruginei coloris, extrinſecus rugoſæ, internæ glabræ, ſuperiori margine dehiſcentes, inferiori convexo tumido aſpero. Semen ovatum compreſſum ſub arillo nitente badio fragili nucleum albidum comprehendit.

Sub finem ſæculi 16. ex inſulis Philippinis fructus in Europam translatus per nauclerum Anglum, cujus nomen Cluſius deſignat Caudi, Angli autem Candish (Alſten *M. m. Vol.* 2. *p.* 322.) item Cavendish (Ellis *l. c.*). In aula Moſcovitica exeunte ſæculo 17. variis uſibus dein enarrandis placuit (Elsholz in *Miſc. nat. cur. Dec. I. Ann.* 6. 7. *Obſ.* 79. *p.* 111.): unde Badianum Moſcoviticum dictum. Anglis ille hodie non uſu venit, Germanis rarius, quam Svecis & Gallis.

Odore ſaporeque fructus æmulatur Aniſi vulgaris vel Fœniculi ſemen. Sic & cum aromatico ſapore dulcedo jungitur, utroque autem ſenſu fortior eſt. Capſulæ ipſæ magis afficiunt linguam, quam ſemen, & hujus cortex magis nucleo, qui ſaporem cum leni aromate pinguem prodit. Aroma mitius ineſt capſulis Japonicæ ſtirpis, quam iis, quæ ex China etiam Japoniam venales transferuntur (Thunb. *l. c. p.* 236.). Si fides Neumanno (*Chemie Vol.* 2. *P.* 1. *p.* 132.) & Cartheuſero (*M. m. Vol.* 2. *p.* 323.), ſemina plus olei ætherei deſtillatione exhibent, quam capſulæ ſeminales. Capſulæ autem acriorem reſinam ſuppeditant (Cartheus.). Extractum aquoſum, quod ex hiſce elicitur, abundantius quidem eſt ſpirituoſo, ſed odoris ſaporiſque longe debilioris. Nuclei frigida preſſione oleum unguinoſum erogant grati odoris; ranceſcere & pariter in fructibus vetuſtioribus ſenſi. In uſum medicum plerumque & capſulæ & ſemina junctim contunduntur.

Virtutibus proxime venit Aniſum ſtellatum vulgari. Maſticatur a Chinenſibus (Geoffroy *M. m. Traité T.* 3. *p.* 368.), uti olim in uula Moſcovitica (Elſholz *l. c.*), ad oris halitum gratiorem reddendum. Norunt & hæ gentes ventriculum inde roborari, ciborum digeſtionem adjuvari & nervos refici. Quoniam ſpiritus vini efficaces partes abripit, parant & inde deſtillatione ſpiritum gratum & efficacem. Quidni igitur ad hunc

hunc fructum becchicam Aniſi vim referamus, modo abſit febris; unde & infuſa teheæformia contra tuſſim intrat, Ad præcavendos morbos catarrhales tempeſtate nebuloſa, ſed reſtrictione juſta admiſſa, commendatur hocce Aniſum inſtar Theæ ingeſtum (*Diſſ. Pariſ. Ergo nebuloſo tempore ſeminis Banian uſus*, *reſp.* Deslongrois, *præſ.* Caſamajor, 1777. in ſcel. Tode *Bil. Vol.* 8. *p.* 469).

Exſtat apud aromatarios *Cortex Aniſi ſtellati* item *Cortex Lavola* dictus. An vero hic ex eadem arbote, qua fructus, incertum eſt. Fruſtis occurrit, pedem circiter dimidium longis, vix lineam craſſis, diametro digiti. Horum extima pars rugoſa griſea facile digitis diſcerpi poteſt, interna compactior & fuſca eſt. Saporem eundem aromaticum dulcedine junctum odoremque, qualem fructus huc uſque dictus vel, ſi malis, lignum Saſſafras, præ ſe fert.

DESIGNATIO SPECIERUM.

IN TERTIO VOLUMINE CONTENTARUM

STIRPES.

ORDO XXVI. MULTISILIQUÆ.

Nomen pharmaceuticum.	*Nomen ſyſtematicum.*	
329. Aquilegia	*Aquilegia vulgaris.*	pag. 3
330. Aconitum ſ. Napellus	*Aconitum Napellus.*	5
331. Anthora	-- -- *Anthora.*	17
332. Conſolida regalis ſ. Calcatrippa	*Delphinium Conſolida.*	18
333. Staphiſagria	-- -- *Staphiſagria.*	19
334. Nigella	*Nigella ſativa.*	20
335. Pæonia	*Pæonia officinalis.*	21
336. Helleborus niger	*Helleborus niger.*	24
337. -- -- viridis	-- -- *viridis.*	35
338. -- -- fœtidus	-- -- *fœtidus.*	36
339. Ranunculus pratenſis	*Ranunculus acris.*	39
340. -- -- paluſtris	-- -- *ſceleratus.*	42
341. Flammula	-- -- *Flammula.*	43
342. Ranunculus bulboſus	-- -- *bulboſus.*	44
343. Chelidonium minus	-- -- *Ficaria.*	45
344. Ranunculus albus	*Anemone nemoroſa.*	46
345. Pulſatilla nigricans	-- -- *pratenſis.*	ibid.
346. Hepatica nobilis	-- -- *Hepatica.*	51
347. Flammula Jovis	*Clematis recta.*	ibid.
348. Thalictrum	*Thalictrum flavum.*	[illegible]
349. Dictamnus albus	*Dictamnus albus.*	4
350. Ruta	*Ruta graveolens.*	55

ORDO XXVII. SENTICOSÆ.

	Nomen pharmaceuticum.	Nomen ſyſtematicum.	
351	Filipendula ſ. Saxifraga rubra	*Spiræa Filipendula.*	58
352.	Ulmaria	*-- -- Ulmaria.*	59
353.	Caryophyllata ſ. Geum urbanum	*Geum urbanum.*	60
354.	Geum rivale	*-- -- rivale.*	64
355.	Anſerina	*Potentilla Anſerina.*	66
356.	Pentaphyllum	*-- -- reptans.*	67
357.	Tormentilla	*Tormentilla erecta,*	68
358.	Fragaria	*Fragaria veſca.*	69
359.	Agrimonia	*Agrimonia Eupatoria.*	71
360.	Alchemilla	*Alchemilla vulgaris.*	72
361.	Rubus idæus	*Rubus idæus.*	73
362.	Baccæ norlandicæ	*-- -- arcticus.*	74
363.	Chamæmorus	*-- Chamæmorus.*	75
364.	Roſæ damaſcenæ	*Roſa centifolia.*	76
365.	-- -- rubræ	*-- gallica.*	80
366.	-- -- ſylveſtres	*-- -- canina.*	83
367.	-- -- albæ	*-- -- alba.*	84

ORDO XXVIII. POMACEÆ.

368.	Pomum	*Prunus Malus.*	85
369.	Cydonia	*-- -- Cydonia.*	94
370.	Meſpilus	*Meſpilus germanica.*	96
371.	Sorbus aucuparia	*Sorbus aucuparia.*	97
372.	Ceraſa rubra acida	*Prunus Ceraſus.*	98
373.	-- -- nigra	*-- -- avium.*	100
374.	Lauroceraſus	*-- -- Lauroceraſus.*	102
375.	Pruna	*-- -- domeſtica.*	108
376.	Acacia noſtras	*-- -- ſpinoſa.*	111
377.	Perſica	*Amygdalus Perſica.*	115
378.	Amygdalæ dulces; amaræ	*Amygdalus communis.*	117
379.	Granatum; Balauſtia	*Punica Granatum.*	124
380.	Citrus	*Citrus Medica.*	126
381.	Aurantium; Napha	*-- Aurantium.*	134
382.	Ribeſia rubra	*Ribes rubrum.*	144
383.	-- -- nigra	*-- nigrum.*	145

ORDO XXIX. HESPERIDEÆ.

384.	Myrtus	*Myrtus communis.*	148
385.	Caſſia caryophyllata	*-- caryophyllata.*	149
386.	Amomum ſ. Pimenta	*-- Pimenta.*	ibid.
387	Cajeput	*Melaleuca Leucadendron.*	151
388.	Caryophylli; Anthophylli	*Caryophyllus aromaticus.*	158

OR-

ORDO XXX. SUCULENTÆ.

Nomen pharmaceuticum.	*Nomen ſyſtematicum.*	
389. Opuntia	*Cactus Opuntia.*	162
390. Sedum minus	*Sedum acre.*	163
391. Telephium ſ. Faba craſſa	-- *Telephium.*	165
392. Sedum majus	*Sempervivum tectorum.*	166
393. Rhodia	*Rhodiola roſea.*	167
394. Portulaca	*Portulaca oleracea.*	168
395. Saxifraga alba	*Saxifraga granulata.*	169

ORDO XXXI. COLUMNIFERÆ ſ. MALVACEÆ.

396. Althæa	*Althea officinalis.*	170
397. Malva arborea	*Alcea roſea.*	173
398. -- -- vulgaris	*Malva ſylveſtris.*	ibid.
399. Goſſypium; Bombax	*Goſſypium herbaceum.*	175
400. Abelmoſch	*Hibiſcus Abelmoſchus.*	179
401. Cacao	*Theobroma Cacao.*	180
402˙ Orleana	*Bixa orellana.*	187

ORDO XXXII. GRUINALES.

403. Geranium robertian.	*Geranium robertianum.*	189
404. Guajacum ſ. Lignum ſanctum	*Guajacum officinale.*	190
405. Quaſſia	*Quaſſia amara.*	206
406. Simaruba	-- *Simaruba.*	218
407. Linum	*Linum uſitatiſſimum.*	226
408. Linum catharticum	-- *Catharticum.*	234
409. Acetoſella	*Oxalis Acetoſella.*	235
401. Ros ſolis	*Droſera rotundifolia.*	238

ORDO XXXIII. CARYOPHYLLEÆ.

411. Tunica	*Dianthus Caryophyllus.*	340
412. Saponaria	*Saponaria officinalis.*	241

ORDO XXXIV. CALYCANTHEMÆ.

413. Lyſimachia purpurea	*Lythrum Salicaria.*	243

ORDO XXXV. ASCYROIDEÆ.

414. Ladanum	*Ciſtus creticus.*	245
415. Hypericum	*Hypericum perforatum.*	247
416. Mangoſtana	*Garcinia Mangoſtana.*	250
417. Tilia	*Tilia europæa.*	251
418. Nymphæa alba	*Nymphæa alba.*	254
419. Fraxinus	*Fraxinus excelſior.*	255
420. Manna	-- -- *Ornus &c.*	258

ORDO XXXVI. COADUNATÆ.

421. Aniſum ſtellatum	*Illicium aniſatum.*	261

FINIS VOLUMINIS TERTII.